PRIČE UČESNIKA PROGRAMA BOOKMENTOR

MEDMREŽJE

BM ZBIRKA #1

BOOK MENTOR

2024

Ova knjiga se ne prodaje.
Svi primerci su besplatni.

SADRŽAJ

U STVARNOSTI

Ana Ristić: Život (i stradanje) jedne bombonjere **9**
Dragana Dobrosavljević: Trideset pet krava **71**
Milena Beran: Cimanje – stop, muškarci – stop **83**
Marija Radovanović: Krug trole **109**
Đorđe Kalijadis: Najnežniji muškarci na svetu **129**
Nevena Gujanica: Napredak **153**
Miljana Vojvodić: Gej (ni)je O.K.?! **167**
Nađa Velimirović: Kako je nihilizam Maksa Štirnera spasio glavu Ivanu Vasiljeviču **179**

IZ STVARNOSTI

Milena Vujović Marić: Krcko Oraščić i Balerina u belom **185**
Ivana Veličković: Miraz **201**
Marija Svilar: Velika pereca **205**
Svetlana Delić: Dagestanski orah **213**
Suzan Hodža: Pismo **231**
Miloš Panović: Doktor zubar **237**
Lidija Miljković: Kratak uvid u moj brodski život **243**
Miloš Savić: Sloboda ima cenu **255**

Iza stvarnosti

Sandra Radinović Barbu: Povratna karta za put bez povratka **277**
Nataša Belić: INTERLINKED **299**
Danijela Vlahović: Persefonina priča **323**
Ljupka Mirković Dubajić: Ničija kruna **329**
Marina Strugarević: Žrtva **339**
Владимир Луковић: Демон из Богородичиног врта **357**

U STVARNOSTI

Ana Ristić

ŽIVOT (I STRADANJE) JEDNE BOMBONJERE

PRIJATELJ

Probudio se u polunameštenom krevetu svoje večite momačke sobe, zvuci isti kao i tokom prethodnih trideset osam godina. Poznati zvuk ptica, za koji se nikada nije zapitao odakle dolazi, bio je sastavni deo njegove tišine. Miris ustajalog vazduha njegove sobe mešao se sa dugo prikupljanim mirisima alkoholnih isparenja. Udahnuo je duboko taj dobro poznati vazduh i po sećanju napipao svoje omiljene plastične papuče, spreman da ustane i jakim kašljem dâ signal ocu da je budan.

Njih dvojica su već godinama sami, a otac bi često umeo u svađi da mu kaže: „Kao da sam ti ubio majku, a ne svršio u nju kad sam te pravio! Ti si moja doživotna robija i najveća nesreća!“ Uvrede su postale jedna lepa melodija, koja čini da se osete živim i na neki način srećnim. Koliko god da je puta Nikola izgovorio: „Milovane, prvi dan moje slobode biće dan kad pop Pera peva, a ti ga ne čuješ!“, znao je da će taj dan ujedno biti i dan početka njegove večne samoće i svađa sa mačkama i živinom.

Milovan kuva tursku kafu, gleda u džezvu i gunđa: „Ustaj, robijo, da oplačeš čoveka što si mu kuću raskućio!“

Tromo se vukao ka stolu kao robijaš vezanih ruku i nogu. Znao je da će od oca čuti sve misli koje su ga uspavale i probudile. Simbi-

oza nesreće i nezadovoljstva njih dvojice učinila je da nepogrešivo znaju sve što neko od njih ćuti. „Milovane! Opet si se nažalost probudio!“, mrmljao je Nikola kroz svoje poluslepljene neumivene usne čekajući da mu otac otrovno uzvrati.

„Jesam, Nikola! Mora danas neko da se probudi i kaže ti sve što bi ti onaj mrtvac mučeni rekao da je znao ili umeo!“

Trenutak tišine ukazao je na nesigurnost i slabost koju obojica osećaju. Svako iz svojih nažuljanih cipela osećao je da Ratkova smrt može da promeni ovu otupelu dinamiku njihovog dugogodišnjeg suživota.

Ratko Milovanović, sin kakvog je Milovan oduvek želeo za sebe, upokojio se. Njegova duša našla je smiraj nakon više meseci mučenja i iščekivanja neminovnog.

Nikola se zavalio u razdrndanu stolicu, udahnuo duboko i na trenutak se vratio u vreme kada je osećao da su Ratko i on jedno, u vreme kad su dvojica dečaka suvereno vladala seoskim atarima i verovali da je svet njihov.

„Šta se smeješ, džukelo?! Je l’ ti milo što je umro, pa sada možeš na miru da mu savataваš ženu? Ili te možda ne uzbuđuje da to radiš kad njega nema?“ Sasuo je Milovan u jednom dahu najotrovniju misao.

„E, mrcino stara! Ti će da mi kažeš! Majku si mi u grob oterao i sreća tvoja da me na samrti zaklela da nikad ruku na tebe ne dignem!“

Milovan je bio spreman da nastavi da kasapi sina istinama koje je zaslužio da čuje, ali je na trenutak osvestio da ne mora više ni reč da kaže. „Pij tu kafu da ti se ne o’ladi.“

„Idem da se brijem i umivam, pa da kupim nešto za groblje i da stignem na vreme. Jesi li siguran da neće’ da ideš?“

„Ne, vala, nisam planirao da na groblje umirem od tuđi sram i pogledi. Misliš li ti da niko ne zna?“

Nikola se udaljio i ostavio oca da zagledan u poluispijene šoljice kafe bulji kao da proriče budućnost i ishod današnjeg dana.

Već dugo ne mari za oblačenje, ali je danas obukao sve lepo i čisto. Kreće se hitro kroz kuću, spreman da zalupi vrata, da iza njih

ostavi oca i sva njegova trabunjanja. Kako može selo baš sve da zna? A i da zna, niko ništa neće reći, a od pogleda se ne umire, je l' tako?

Nikola je danas u svemu video simbole Ratkovog postojanja i svoje sramote. Zašto je morao da umre, da mu reč ne kaže, a kao da je sve rekao – Nikola oseti svu sramnost i bezočnost uzimanja Ivane. Uzimanje žene koja ti ništa ne znači ima sasvim drugi smisao kad je u pitanju žena prijatelja.

Koračao je tromo ka prodavnici, znao je da ga tamo čeka nova zaseda. Marina. Nikad mu nije bila bitna, a bio je svestan da je on njeno sve. Voleo je da pije pivo na klupici ispred te prodavnice, osećao se moćno svaki put kad ga ona pogleda i stavi mu do znanja da može da je uzme u svakom trenutku. Ah, da makar ova selendra ima još jednu prodavnicu! Mora da kupi sveće i nekakve bombone, nešto…

Ušao je kroz loše ofarbana zelena vrata u radnjicu bez prozora. Unutra je uvek izgledalo kao da je predveče, miris vazduha pomešane prašine i nekog jakog jeftinog deterdženta za pranje, a u dnu, iza male kase, Marina.

„Gde si, mala, šta ima?"

„Evo me, Nikola, čekam od jutros da vidim s čim ćeš pred prijatelja poslednji put", obratila mu se kao da je želela da nastavi tamo gde je Milovan stao.

„A vidi što si mi i ti nešto pametna od jutros. E, pošto čekaš od jutros, imala si vremena i da smisliš, pa mi daj šta si mislila!"

Zastala je za trenutak, prevrnula očima i, u slučaju da to nije primetio, glasno zacoktala. Najveća sveća, sto grama turske kafe i najskuplja bombonjera!

„Naplati mi, ajde, neće sa'rana mene da čeka!" Ćušnuo joj je novac i gledao njene divne ruke. Bože, kako su nežne i čiste, pomislio je prvi put.

Voleo je put do groblja. Nikad se nisu plašili tog mesta i često su se igrali u tom kraju. Ratka i njega je zabavljalo kad se neko plaši groblja i namerno su tada igru navodili na tu stranu. „Kad ja umrem", pomislio je Nikola, „verovatno će pasti neka velika kiša i na sahranu će doći samo najuporniji, i to da selo ne kaže da nisu bili."

Eto, Ratko će na neki suludi način i u tome da bude bolji, može da se kladi u to.

Oko porodične grobnice je već gužva, kroz žamor čuje sve te divne reči o Ratku, za koje bi i sam mogao da potpiše da su tačne. Kao da je hor ptica ponavljao: divan, dobar, čestit, plemenit, ljudina, tuga, tuga, tuga…

Ivana se spustila, sa suzama ga pridigla i privila uz sebe. Njen gest kao da ga je u trenutku iz magnovenja samosažaljenja vratio u realnost. Uspravio se, obrisao suze i sa bezbedne razdaljine joj rekao: „Primi moje saučešće!“, a onda bliže i da niko ne čuje: „Ako ti ikad ponovo priđem, sam ću sebi da presudim!“

Spustio je kesu sa kafom i bombonjerom na gomilu, kao što su i drugi uradili poštujući običaj da se ne valja praznih ruku ići na sahranu. Koliko god da im je pop Pera govorio da je to paganski običaj, svi su pamtili priče baba da se ne valja da čoveka praznih ruku pošalju na onaj svet.

Sinhrono spuštanje sanduka konopcima pratio je takt leleka i opela. Sve do trenutka dok tup udarac nije kao gong označio da je Ratko stigao na svoje poslednje ovozemaljsko odredište.

Posmatrao je oca Peru, Milovanovu Babarogu! Čovek od pedesetak godina, neuredan, a nekako privlačan. Kakva li smo mi pastva kad smo zaslužili da parohiju i dalje vodi pop posle onakve bruke i kakav li smo mi narod kad nas je on takav zaslužio?

„Oče Pero, molim vas dođite na ručak za pokoj duše našem Ratku.“

„Ivana, ćerko, već kasnim u crkvu! Oprosti mi ako možeš i izvini me kod porodice! Znaš koliko sam voleo Ratka! Dolazi mi jako važan gost, a ja kasnim već!“

„Ali, oče Pero, šta će selo da kaže?“

„Znaš ti, selo će da kaže, došao ja ili ne!“ Kako je to izletelo iz njegovih usta, došlo mu je da sam sebe ošamari. Da, želeo je da je prekori, ali opet ko je on da to uradi, posebno ne sada! „Oprosti mi, neću da ti stajem na muku. Stvarno moram da žurim i važno mi je, razumi ako možeš!“ Uzeo ju je za obe ruke i pogledao je sa onoliko topline koliko je uspeo da sakupi u sebi i pokuša da se Ivana ipak ne oseća toliko loše.

Otac Pera je taman krenuo da se udaljava kad ga je prekinuo Ivanin dodir po ramenu: „Sačekajte, red je!“ Sa hrpe poklona za dušu pokojnika uzela je kesu koja joj se činila najboljom i dala je svešteniku.

„Molim vas, poslužite makar sebe i gosta kad već ne ostajete!“

Uzeo je poklon iz Ivaninih ruku potpuno zatečen, nemoćan da kaže bilo šta. Skamenjenih misli, otežalog jezika, krenuo je tromo da se udaljava od groblja i od ljudi od kojih se najčešće gadio!

SVEŠTENIK

Tupu tišinu njegovih misli prekinula je vibracija njegovog mobilnog telefona.

„Stižem, stižem!“ Nije ni dozvolio da glas s druge strane izusti nešto. Već je zaboravio Ratka, Nikolu i Ivanu i sve ostale iz parohije, koji su mu na sahranama posebno bili ogavni. Čudo su ti ljudi na sahranama, oplakuju umrlog, a u stvari oplakuju svoj strah od večnosti kakvu su sebi zaradili na ovom svetu!

Po ko zna koji put čekao ga je isti razgovor, priprema za novo suđenje i izgovaranje svega onog što prevrće po svojim mislima dan i noć. Sve ono od čega su satkane njegove molitve Bogu da mu oprosti ono što ne može ni sam sebi. U crkvi ga je čekao već advokat Marko, zavaljen u bočnu stolicu, namenjenu umornim i starijim vernicima.

„Pomaže Bog, Marko!“, odjeknuo je crkvom svešteničkov glas.

„O, oče! Bog vama pomogao! Trebaće vam sva njegova pomoć, znate već“, pokušao je Marko da bude šaljiv i hitro poskočio ka Petru da mu poljubi ruku. Petar je tromo podigao ruku u kojoj se nalazila kesa koju mu je Ivana poklonila i čim je ovlaš osetio Markove usne, istrgao je ruku i drugom hitro potapšao svog branioca po ramenu želeći da skrati svaki sekund vremena provedenog s njim.

„Izvini što kasnim, sahrane ne mogu da predvidim niti da odložim. Ne pitamo se kada će neka duša napustiti ovaj svet, a bogami ni koliko dugo će oplakivanje i poslednja služba trajati!“

„Ne brinite, oče, iskoristio sam to vreme da pročitam mejlove, a i da se podsetim dobro svega o čemu smo do sada pričali. Pred

nama je najteži deo za vas, suočavanje sa oštećenim, i moramo da predvidimo sve čemu će vas tužilac izložiti."

„Sve sam vas razumeo, razumem sve još od našeg prvog razgovora, Marko, ali ajde da se povučemo iz crkve u moj konak i uz kafu i dobru rakiju nastavimo. Naslušale su se ove zidine dovoljno grehova, poštedećemo ih mojih."

Na izlasku iz crkve Marko se okrenu da poljubi crkvena vrata i hitro se prekrsti. Petrov hod je bio nekako odvažan, muški, nijedan njegov pokret niti spoljašnjost nisu ukazivali na homoseksualnost. Čak bi se pre kladio na to da Petar seksualno opslužuje žene iz sela nego da je u stanju da se ljubaka sa tamo nekakvim dečakom.

Ušli su u prostoriju koja je bila nešto između predsoblja i dnevnog boravka, verovatno i trpezarija.

„Sedi, Marko, sad ću ja. Gorča, beše?"

„Tako je, oče, gorča! Znate bolje i od moje žene kakvu kafu pijem."

„Jeste, Marko, voleo bih da ne znam ni vas ni vašu kafu, ali Bog je odlučio drugačije."

„Nemojte tako, nisam ni ja tako rđav, pa da me baš nikad ne upoznate, a nije ni Bog baš sam odlučio. Nešto ste i vi sami", ponovo je iz Marka izlazio smisao za humor koji Petru i nije baš bio umesan.

„Sad ću ja", ponovio je Petar ostavljajući džezvu za kafu na malenoj ringli starog šporeta. Povukao se u svoje odaje da skine odore i razgovara u civilu sa advokatom.

Marko je pogledom ispitivao prostoriju koja je Petrov životni prostor i pitao se kako neko može da živi tako skromno i pusto. Tok njegovih misli prekinuo je poznati zvuk poruke na aplikaciji *Telegram*. Od samog zvuka njegov donji stomak je već krenuo da reaguje. Šta li mu je Marija poslala sada? „Želim te", „Da li si već krenuo" ili pak možda seksi fotografiju haltera ili svojih lepih belih grudi? Fotografija sa gaćicama svučenim do gležnjeva i kratka poruka: „Gaćice same padaju kada znaju da stižeš!" Uh! Počeo je da mu se diže u sveštenikovoj kući!

„Napaljenice, u kući sam sveštenika i tu si uspela da mi ga digneš i da curim za tobom! Budi dobra, potrudiću se da stignem do 21h, cela noć je naša! :*"

„O.K., ako ne stigneš, krenuću sama. J“

Hitro je sklonio telefon i nasuo sebi malo vode iz bokala da se osveži i vrati u realnost. Ubrzo se pojavio Petar bez mantije, zgodan i naočit muškarac na pragu pedesete.

„Da nazdravimo i zahvalimo Bogu, pa da počnemo“, obratio se Petar Marku.

„U zdravlje, oče! Da nam Bog pomogne!“

Sasuli su obojica rakiju naiskap, spremni da krenu sa razgovorom koji je za obojicu bio mučan.

„Na teret vam se stavlja da ste kao sveštenik pre nekih četrnaest godina dugoročno vaspitavali i zavodili tada maloletnog T. N., siroče koje ste upoznali na sahrani njegove majke, jedinog staratelja. Maloletni T. N. je tada imao nepunih 15 godina, a njegov mlađi brat Z. N. oko 11 godina, i obojica su u periodu od nekih skoro dve godine vama pomagali u poslovima oko crkve, a vi sa njima radili časove veronauke. Da li je to tačno?“

„Jeste, sve je kako ste naveli“, izgovorio je Petar i nasuo sebi još jednu rakiju.

„Prema vašim rečima, prihvatili ste ih kako biste se našli njihovoj rođaki jer je to bio njen jedini uslov da prihvati starateljstvo nad njima i ne pošalje ih u obližnji Dom za nezbrinutu decu u Negotinu“, nastavio je Marko, vraćajući Petra u period kada je samouvereno i oholo mislio da vlada svakom situacijom.

„Marko, dozvolite da ja nastavim, a vi zapisujte, snimajte i zaustavite me kad procenite da treba“, prekinuo je Petar Marka.

„Izvolite, tako je najbolje. Drago mi je da ste predložili“, ohrabrio ga je branilac.

„Tačno je, upoznao sam siročiće na sahrani njihove majke i savest mi nije dozvolila da makar ne pokušam da pomognem kad sam čuo od meštana da je slaba vajda da ih tetka primi u kuću, tj. da ih usvoji dok Toma ne postane punoletan. Obojica dečaka su bili prilično uredni i lepo sređeni za nekog ko dolazi iz sirotinjske kuće. Njihova majka se izgleda borila do poslednjeg dana da oni što manje osete teret bede u kojoj žive. Familija Milovanović, čijeg smo sina Ratka upravo danas sahranili, bila je više nego blagonaklona i, kako su imali samo sina jedinca, nije im smetalo da u tom dvorištu odra-

staju još dvojica dečaka“, napravio je pauzu na trenutak i pogledao u Marka, koji je delovao kao da gleda mnogo interesantan film u prvom redu nekog dobrog bioskopa.

„Ratko je bio sedam-osam godina stariji od Tome i jako su se lepo slagali. Toma i njegov mlađi brat Zoran su nekako bili čudni, što sam ja gledao kao donekle normalno jer ih nijedna muka nije zaobišla! Bez oca, a onda i bez majke, u tuđem dvorištu, sa nevoljnom tetkom i nekim tamo popom koji ih nadgleda i kontroliše – nije moglo da im bude lako. Toma je bio pričljiviji i mnogo više vremena je provodio svojevoljno uz mene, dok je Zoran dolazio kao po kazni i stalno ćutao. Pričao sam o Zoranu i sa njihovom nastavnicom/učiteljicom, ali me je ona uveravala da su to ćutanje i zatvorenost normalni za traume koje je Zoran rano proživeo. Nismo ni obraćali pažnju na njegovo osamljivanje i ćutanje jer nije radio ništa nažao nikome.“ Sasuo je rakiju naiskap i nastavio gotovo bez pauze:

„U Tomislavu je bilo to nešto milo i drago prema svima. Kao da nas je sve zavodio svojim šarmom, ne mislim seksualno, već onako, morao je uvek svima da bude drag. On je voleo i insistirao na tome da često priča sâm sa mnom, stalno je nalazio neke razloge da se šetamo, pričamo ili radimo nešto zajedno. Više i ne mogu da se setim detalja, ali u jednom trenutku je počeo da mi priča kako sebe ne doživljava normalnim i kako oseća nešto prvi put, nešto što nikad nije, i želi da to doživi.“ Zastao je i pogledao u Marka, koji je buljio u njega poluotvorenih usana, gladnog da možda prvi put čuje baš sve detalje.

„Bilo mi je jasno i prirodno da se Toma možda zaljubio u neku devojčicu, da je možda otkrio svoju seksualnost, pa kako nema oca, želi meni da kaže. Ni jedna jedina moja misao nije mogla da nasluti scenu koja je sledila: prišao mi je hitro, bacio se pred moje krilo i izgovorio kako me sanja i budi se oznojen i budan jake seksualne želje… Kako masturbira već neko vreme i mašta o stvarima za koje ne zna kako izgledaju, ali želi da ih otkrije sa mnom!“ Zastao je da bi osmotrio Markov izraz lica i nastavio:

„Sve se odigralo brzo, iako sam i tada već davno uspavao svoju seksualnost, strast i želju jer sam znao da su pogrešne, moje telo se probudilo. Priznajem, jako sam poželeo tog momka. Priznajem,

moj ud je kuljao i mogao sam s njim da imam sve to što mi je i sam rekao da je poželeo. Priznajem, nisam se branio kad je skočio i stavio svoje tople i meke usne na moje. Priznajem i da sam osetio toplinu njegovog jezika na svom, ali je poslednjim atomom svesnosti iz mene vrisnula svest i odgurnuo sam ga od sebe. Prišao mi je još jednom i usudio se da stavi jako ruku na moju mantiju, o koju se opirala moja polnost, i uzviknuo pobednički: 'Znao sam, znao sam da i ti želiš isto!' Hitro sam ga uzeo za ruku i grubo mu sasuo u lice da je, šta god da misli da želi on ili ja, to samo opsena u koju nas sam đavo vodi! Nastavio je s rečima ubeđivanja, ali je moja racionalnost bila jača od svega i nastavila da ga odbija. Nemam pojma koliko je to trajalo sve ukupno, možda večnost, a možda tek koji minut, ali nakon toga moja večnost nije bila ista", završavao je sveštenik svoj monolog.

„Oče, a da li aludirate na to da je tada nastala jaka emotivna povređenost Tomislava i da je želeo na bilo koji način da vam se osveti, da vas uništi?"

„Znate, nikad pre i nikad posle te scene nisam osetio da sam jače srušio nečiju želju i naš odnos više nikad nije bio isti i taj momak se skroz promenio."

„U kom smislu – promenio?"

„Provodio je dosta vremena sa Ratkom, malog Zorana je ćuškao i izbegavao. Časove veronauke je imao do punoletstva, nakon čega ga praktično nisam ni video jer se ubrzo nakon toga odselio i do momenta dok nisam prepoznao njega u najavi neke emisije, nisam znao ni da li je živ!"

„Jeste li gledali tu emisiju kad ste ga prepoznali?"

„Svaku, bez izuzetka! Možda sam se negde nadao da će ga glad i strast za izopačenom slavom odvesti u drugom pravcu i da zbog sebe neće tako nešto uraditi, ali ipak jeste!"

„Na snimku ne izgovara ni vaše ime ni parohiju. Moglo je sve da prođe i ovako."

„Marko, od dana kad se desila ta scena u sataninoj režiji, ja sam živeo dan za danom strah i svoju smrt kada on to nekome ispriča. Nisam mogao ni da naslutim da će to biti pred kamerama najgledanije emisije, ali sve i da nije bilo tako, moja nesreća ne bi bila manja. Toma ili TNT, kako je sebe umetnički nazvao, dobio je nikad veću

popularnost i naklonost glasača koji šalju poruke da on ostane u tom grotlu i zaradi još para uništavajući ne samo moj ugled već i čitavu sliku vernika o crkvi i sveštenstvu“, izlazile su iz Petra reči njegovog ličnog pakla. „I ja možda jesam tamo neki sveštenik iz provincije, ali mi je bilo jasno da će ti što zarađuju od te emisije, kad vide da se ljudi zanimaju za Tominu ispovest na banalno pitanje kada je otkrio svoju seksualnost ili kada je prvi put poželeo muškarca, krenuti da čačkaju i traže još. Gladni nove teme i gledanosti, nije ih zanimalo koliko će života uništiti i koje će posledice biti, nego su, tobož zabrinuti, pokrenuli priču i insistiraju na tome da se slučaj privede pravdi. Ej, kojoj pravdi kad bi svi oni, da je pravde, bili u ludnici, a ne na televiziji!“ Petrove usne su u isti mah bile slepljene i suve, a opet oblepljene pljuvačkom koja je izlazila kao pena iz ključale vode. Nasuo je sebi malo vode i, pre nego što je nastavio, Marko je iskoristio malu pauzu da se vrati na detalje koji su njemu važni.

„Jasno mi je sve to, oče, vratimo se na pomenuti incidentni događaj. Da li je to bio zaista poslednji put da ste imali seksualni kontakt ili makar pokušaj kontakta?“ Marko je prvi put osetio žaljenje prema Petru i u njemu je počela da se rađa ona strast koju je toliko želeo za ovaj slučaj.

„Bilo je tu i tamo njegovih bockanja i pogleda, ali mu nikad više nisam dao priliku da priđe dovoljno blizu i pokuša bilo šta. Znate, ja sam svoj put davno izabrao. Nisam monah, da sam želeo, mogao sam da se oženim, ali to nije bio moj put i nikada nisam zažalio zbog toga“, sa sigurnošću je izgovarao Petar.

„Oče, ne zamerite, moram da vas pitam nešto što će sigurno pitati i advokat odbrane. Da li ste vi homoseksualac? Da li vas uzbuđuju muškarci?“

„Marko, važni ste mi, i ja sam sveštenik, sve i da mi niste važni, poštujem vas, pa ću lepo da vas pitam: zašto je to bitno za ovaj slučaj?“, odgovorio je britko, parajući prostačku znatiželju mladog advokata, svesnog suštinske nerelevantnosti pitanja.

„U pravu ste, odgovoriću im na isti način kao vi meni sada“, svestan jaza koji je napravio između branjenog i sebe, Marko je pokušavao da nađe način da izađe iz ove neprijatne situacije.

„Oče, kao svedok je naveden i Zoran Nikolić, Tomislavljev brat. Doduše, niko ne zna gde je on, jer je od maloletnog delinkventa izgleda postao malo ozbiljniji igrač i već je dugo u bekstvu, ali kakva je njegova uloga u svemu ovome? O čemu bi on mogao da svedoči?“

„Ah, taj mali ćutljivko, žao mi je što čujem to, ali priznajem da mi je sve slutilo da će biti nešto loše od njega. S vremenom je bivao sve ćudljiviji, niko sa tim detetom nije mogao da izađe na kraj i svima je laknulo kad su ga odveli u Dom za nezbrinutu decu. Šta bi on mogao da svedoči, eto baš ne znam. Mada, ruku na srce, ne bi me čudilo da je to malo muvalo odnekud to sve špijuniralo!“

„Jasno, probaću da utvrdim to pre nego što izađete na suočavanje, ali ne obećavam.“ Marko je pogledao u telefon, shvatio da ima propušteni poziv od žene, nekoliko poruka od Marije i dosta nepročitanih mejlova. Vreme je da privršava svoju posetu, pomislio je.

„Hvala vam, oče, niste bili u braku, ali od svojih vernika ste sigurno čuli kakve muke sa sobom nose bračne obaveze“, probao je da unese ipak malo vedrine Marko pred rastanak. „Krećem polako, a vi imate sve moje kontakte i ako se još bilo čega setite, javite mi!“

„Dogovoreno! Molim vas, dozvolite da vas častim, znam da moji plaćaju sve vaše usluge, ali ipak, došli ste mi na noge“, probao je da mu ćušne novac u ruke, ali se Marko izmakao.

„Nemojte, oče, molim vas! Plaćen sam dovoljno, a imam i svoje druge motive!“ Pogledao ga je samouvereno i klimnuo glavom sa mnogo zahvalnosti.

„E onda makar uzmite ove kolače, ovu bombonjeru što su mi poklonili, ja svakako ne jedem to!“

Iako je Marku to bilo bez veze, prihvatio je sveštenikov poklon, pokupio svoje stvari i krenuo ka izlazu.

„Pobedićemo, oče! Biće to dobro!“

Gledajući ga tako kako odmiče kao sena, slušajući kako Marko pali motor skupocenih kola, Petar je još malo prebirao po svojim sećanjima. Peklo ga je neizgovoreno, a znao je da je jedino to ispravno. Svešteniku je od njegove sudbine važnija Sveta tajna ispovesti. Uh, kako bi sebi olakšao život i budućnost kada bi ispričao šta mu je mučena Ivana poverila u svojoj ispovedi. Mučenica koja je davnih dana zatekla Ratka na gomili sa Tomom i uprkos tome se udala za Ratka i

živela sa njim! Kada bi samo mogao da kaže sve, pa da se Tomislavu sudi jer je zavio u crno celo selo.

ADVOKAT

„Varam i živim lažno otkad znam za sebe, a od većih problema me deli samo veština skrivanja“, Marko je pomislio dok je napuštao skromni sveštenički dom.

Pratila ga je neka čudna tišina. Kao da je sve utihnulo samo da bi se čule neizgovorene misli čoveka koji je bio uveren da će ga ljubav prema Bogu i čistota namere i skrovišta sakriti od lične i društvene osude. Dva sveta, nakratko spojena, polako su odlazila svaki na svoju stranu.

Pre polaska morao je da obavi poziv. Na listi omiljenih kontakata LJUBAV, udobno ušuškana između MAMA I VLADIMIR (tata), nalazila se Vesna.

„Ćao, ljubavi! Kako si mi?“

„Hej, Mašane, evo krenuli smo s dečjeg rođendana. Jedva da te čujem od dreke u kolima! Jesi li krenuo?“

„Nadam se da su tatine ljubavi uživale… Nažalost, ostajem još ovde da ne bih morao uskoro opet da dolazim. Znaš već koliko je ovo kompleksan i važan slučaj“, davao je sve od sebe da zvuči uverljivo tražeći podršku od Vesne.

„Ne čujem te najbolje od dreke… Prestanite da čujem tatu! Okej, razumela sam da noćas spavamo sami. Šta da ti kažem… (udahnula je duboko) Ljubim te, reši sve, probaj da negde lepo spavaš i odmoriš se, a mi te čekamo sutra na ručku!“

U pozadini se više nije čula graja dece, Marko je na trenutak osetio grižu savesti.

„Hvala ti, ljubavi, izvini što je ovako ispalo danas, verujem da će za sve nas biti lakše kad pobedim u ovom slučaju! Ljubim vas jako! Vraćam se do popa da nastavimo priču i šaljem ti poruku iz kreveta za laku noć. Ljubi tajine bebe!“ Izverglao je uverljivo čekajući Vesnin predvidiv kraj.

„Okej, ljubimo i volimo i mi tebe!“

Mrzeo je kad mora baš toliko da laže, kad ne može da prijavi lokaciju.

Mrak je već ophrlio mir sela, a automobil koji nije ni pripadao tom ambijentu kretao se u pravcu zaborava. Na trenutak je bacio pogled u retrovizor i sada već senka crkve vratila ga je u razmišljanja o ocu Peri.

„Da li je jača njegova želja da bude društveno prihvatljiv i neosramoćen svojom seksualnošću ili ljubav ka Bogu? Moguće da mu je otac bio neka ludački stroga figura poput ovog mog. Što li ga nisam pitao ništa o porodici? Možda mi ne bi ni rekao…“

Na Marijino i Petrovo mesto u Markove misli je došao njegov otac. Uleteo je na njemu svojstven način, bez poziva. Vojno lice JNA, strog i krut. Previše jak da bi ga voleo, a previše slab da ne bi popustio Markovom bratu. Previše krut da bi bio nežan suprug Markovoj majci i dobar otac Marku.

„Da li bih ja svom ocu smeo da priznam da volim muškarce? Kako da ne! Tačno bi ubio majku, mene, pa sebe! Jedino bi onaj samoživi brat preživeo i taman srećno živeo sam sa sobom u svemu što su drugi stekli“, govorio je Marko sa sobom.

Nikad mu nije bilo jasno zašto majka, tiha i nežna, nikada nije podigla glas ili ostavila njegovog oca. Čega li se bojala? Kao dečak, osećao je strah i sažaljenje. Kasnije su se ta osećanja pretvorila u gorčinu i bes. Strašno ga je nervirala. Ta njena pomirljivost bila mu je agresivnija od očeve. Ne pamti ni sam koliko puta ju je u pubertetu izbacio iz sobe. Majčine suze bile su mu kao tupi žilet koji se zariva u meku kožu. Te rane su zarastale sporo, ožiljci ostajali zauvek kao podsećanje na njegovu nemoć da bilo šta promeni. S vremenom je gorčina prešla u potpunu otupelost. Prestao je da oseća strah, bes, mržnju… Nije osuđivao više nikoga, nije osećao ništa. Svojoj porodici je dao uloge koje su odgovarale njegovom društvenom statusu i bile su dobar materijal za poslovne skupove. Uživao je da na poslovnim večerama malo raskravi atmosferu pričama o ocu, oficiru JNA, čije su se avanture stalno modifikovale u odnosu na poslovne partnere i cilj koji je u tom trenutku pred Markom.

Zvuk poruke na *Telegramu* odjeknuo je kao alarm spasa.

„Da li je moj orgazam krenuo ka meni?“ Marija, studentkinja prava, vredna, potekla iz skromne porodice, a opet kao da je živela sto života i u svakom učila kako da ga zavede.

„Krenuo je maločas, tebe željan."

„Mmm, to volim, da me stalno želiš", nesputano mu je odgovorila.

„Želim te i jedva čekam da vidim koju si mi igru pripremila večeras."

„Ah, zar i dalje mogu da te iznenadim nečim?"

„Do sada je svaki tvoj pokušaj bio uspešan, videćemo kako ćeš proći noćas."

„Hajde, smanji dopisivanje, gledaj na put pred sobom i žuri dovoljno da bezbedno i napaljeno stigneš do mene!"

Odložio je telefon u krilo, pojačao muziku i dodao gas.

Celim telom ga je prožimao osećaj zadovoljstva, naizgled kontrolisano i naivno, Marija je postala njegov paralelni univerzum strasti i želje. Znao je da nema prava na to, ali je uvek imao milion sitnih izgovora da ona može da izađe iz toga bilo kada, jer on ništa ne obećava i svesno pokazuje da se neće razvesti niti ugroziti porodicu.

Moćni farovi sekli su mrak provincije, a Markove misli sekle su njegovu dokolicu tokom putovanja. Sinhrono i jednako jasno, broj kilometara pred njim je bivao manji, a misli sve intenzivnije.

Prepustio se mislima strasti, zamišljao je kako će ga Marija noćas dočekati. Upoznao ju je na jednoj od mnogobrojnih žurki pravnika, koje je besprekorno organizovao njegov kolega sa fakulteta, sad već ugledni profesor Pravnog fakulteta. Ko bi rekao da će debeli Sloba, Slobodan Marinković, postati izvor zabave, najboljih žurki, a bogami i riba! Oduvek je bio zabavan, odličan govornik, mio i drag. Bez problema je godinama okupljao različite generacije pravnika, zvanično na fakultetu, ali i mimo fakulteta, prvo na zajedničkim putovanjima, a onda sve češće i na žurkama u njegovom stanu, gde je živeo nakon razvoda; u stanu dobijenom na korišćenje od jednog od mnogobrojnih njegovih bivših kolega, mecena koji su nakon fakulteta krenuli putem biznisa ili politike i stvorili kapital o kome bi jedan profesor u Srbiji mogao samo da sanja. Kako Marko tako i neke druge kolege koje su više zarađivale od Profe, svi su se trudili da mu pruže privilegije lagodnijeg života i na neki način isprave materijalnu nepravdu, ali ujedno i da mu zahvale na tome što s vremena na vreme unese zabavu u njihov život i dovede ih u priliku da upoznaju sve

mlađe i mlađe koleginice, buduće pravnice. Upravo na jednoj takvoj žurci ugledao je jednu drugačiju. Bez štikli, sa malo šminke i puno šarma. Vladala je društvom, koje je oko nje kao omađijano upijalo svaku njenu reč i smejalo se do iznemoglosti.

„Izvinjavam se što prekidam nastup mlade koleginice, sigurno je reč o nekom ispitu?"

„Ništa ne brinite, našim uspešnim, starijim kolegama je dozvoljeno i više od toga."

„Bogami, koleginice, sumnjam da biste olako bilo šta dozvolili. Izvinite na upadici, drago mi je da sam upoznao…?", nastavio je Marko kao da niko oko njih ne postoji.

„Marija, zadovoljstvo je moje."

„E pa, Marija, jako ste brzi na dobrim odgovorima. Izvolite moju vizitkartu, biće mi zadovoljstvo ako mogu da vam pomognem u vezi sa bilo čim. Tome služe starije kolege, zar ne?" Izveo je Marko po ko zna koji put uvežbanu scenu, koja je uvek palila.

Pametnije su se javljale sutradan sa različitim ali sličnim porukama, a one malo manje pametne su puštale da prođe vreme kako ne bi delovale kao „lake". Scenario je uvek bio isti: jedan do dva ručka, isprazne priče o savetovanju u karijeri i odvođenje u štek stan.

Marija je definitivno spadala u prvu kategoriju, ne samo po tome što je odmah sutradan poslala poruku, već i po načinu na koji je to uradila.

„Da li moram da izmišljam glupi razlog za ručak ili bi odmah došao kod mene u stan? M."

„Baš dugo nisam zvao Profu", pomislio je. Utišao je glasnu muziku i nakratko usporio svoje misli. Nakon trećeg zvona, poznati veseli glas:

„A ko se to mene setio?!"

„Profo, kako si mi? Čuvaš li nam budućnost pravnog sistema Srbije?", pozdravio je dinamično svog starog prijatelja.

„A znaš kako, stalno sam negde između čuvanja prošlosti i *negovanja* budućnosti", nedvosmisleno je naglasio svoju dvosmislenu pošalicu šaljivi Sloba.

„Nema brige za pravni sistem Srbije, a ni za životnu radost tvojih prijatelja, dragi moj", toplo je Marko uzvratio prijatelju.

Sloba je s vremenom postao blizak prijatelj oba Markova univerzuma. U društveno prihvatljivom, poslovnom i porodičnom delu Markovog života bio je rado viđen i često pozivan gost, besprekorne profesionalne reputacije i retko zabavan, činio je svako druženje nezaboravnim, ali i vrlo korisnim. Njegova neraskidiva veza sa bivšim kolegama i studentima nosila je ozbiljnu lobističku moć. S druge strane, lucidan i slobodnog duha, a vrlo diskretan, činio je osnovu drugog Markovog univerzuma, onog o kome se ne govori.

„Na kom si delu sveta, dragi prijatelju? Nadam se da nisi zaboravio moj sutrašnji parti na kome se zahvaljujemo mojoj majci što me je rodila i podarila vam životnu radost."

„Upravo se vraćam iz one selendre, malo se družio sa sveštenikom, pripremamo odbranu. Iskreno, jesam zaboravio, ali me to neće sprečiti da prepakujem sve obaveze i dođem da ti čestitam, prijatelju."

„U drugim okolnostima bi me možda povredila ta zaboravnost, ali znam koliko ti je važan ovaj slučaj i sve ti je oprošteno! Kad smo kod slučaja, ima li tu novosti? Nekog pomaka?"

„Jasno je svima nama da je to farsa koja se otrgla kontroli i da će na konačni ishod da utiče mnogo toga. Problematično je kad se ukrste razni interesi i sve to začini jakim publicitetom. Nekako mi se čini da će tu biti puno pobednika, a u startu je samo jedan gubitnik – moj branjenik."

„Vidim ja da te pop baš kupio nečim. Šalu na stranu, mišljenja su baš podeljena i uveren sam da će se ta borba voditi mnogo više na TV-u, po portalima, na naslovnim stranama nego u sudnici. Ukrštaće se klikovi i naslovne strane, a ne dokazi", odgovorio je Sloba Marku pun razumevanja.

„Baš je sve kako si rekao. A kada pa nije..."

„Hajde, vozi pažljivo i vidimo se sutra uveče, zvao sam i Mariju, da znaš i da se ne iznenadiš."

„Dobro si mi rekao, upravo idem ka njoj, a za Vesnu sam još sa popom", kroz smeh se iskreno Marko poverio prijatelju.

„Neka neka, samo ti meni uživaj, a dobro je da znam da se ne izletim, mada znaš da se meni to ne dešava", samouvereno je i s puno razumevanja završio Sloba.

„Do sutra, prijatelju!“
„Do sutra, majstore!“

Put ka malom studentskom stanu na Voždovcu, ušuškanom među stare socijalističke zgrade, bio je dobro poznata putanja njegovog automobila. Svestan odskakanja iz tog ambijenta, bio je miran jer su šanse da sretne nekog od svojih ili Vesninih prijatelja bile veoma male. Imao je svoj ritual pre ulaska u njen stan, javio bi se Vesni, pogledao ostale poruke i sve uredio da mu ništa ne poremeti potpuno prepuštanje strastima.

Mama: Kako si, sine?
Kolega: Kako ide?
Kristina: :)

Mami je odgovorio umirujuće, kolegi poletno i sa puno samopouzdanja… A Kristina će sačekati do sutra. Jedna od starih povremenih kombinacija, zgodna i proždrljiva Kristina mora da sačeka.

„Ne treba tražiti đavola“, pomislio je ponosan na svoju moć kontrole svih elemenata njegovog života.

Osluškivao je da li u automobil ulaze zvuci sa strane, jer ne bi valjalo da usred razgovora iz mirne zabiti i crkvene porte odnekud krene zvuk besomučnih sirena, alarma ili gradske buke. Sve je bilo bezbedno za poslednji čin Markovog uigranog vodvilja.

„Hej, ljubavi moja, je l’ te budim?“

„Hej ti, evo uspavljujem se, ali mi prija što me baš sada zoveš“, toplo i umilno je odgovorila svom pažljivom suprugu.

„Znam da je ovo vreme kad sve oko sebe umiriš, pređeš na svoju stranu kreveta, okreneš mi leđa i mmm…“

„Marko, prestani, nećeš valjda da masturbiraš dok spavaš u crkvi ili gde već spavaš.“

Volela je da oseti da ga i dalje pali.

„Dobro, stajemo ovde, ali da znaš, sutra nastavljamo, i to odmah posle ručka. Želim da ručamo sami, da samo za mene budeš seksi obučena, da još u restoranu palimo jedno drugo, da ćutke odemo kući i tucamo se kao da nam je prvi put. Da li ti je to okej, Vesna?“

„Okej je, Marko."

„Ljubim te, jako."

„I ja tebe, još jače", uzvratila je glasom uzbuđene klinke.

„Lepo sanjaj, ljubavi!"

Veza se prekinula, zavesa je spuštena i završen je ponoćni tango srećnog bračnog para. Izdah i spreman je da krene ka Mariji.

Zabacivši ruku da uzme ranac sa zadnjeg sedišta, pod prstima je dotakao kesu sa bombonjerom.

„Eto male pažnje za Mariju", pomislio je.

Čak je i memljivi miris oronule zgrade za njega značio seks. U dahu je preskakao po dva stepenika i brzo je bio pred vratima Erosovog hrama. Prigušena svetlost koja se nazirala kroz blago odškrinuta vrata bila je poziv da ne kuca, ne zvoni, već samo da nastavi napred ka novoj epizodi strasti.

Zaključao je vrata za sobom, spustio svoje stvari u maleni hodnik i pogledom tražio Mariju. Prišla mu je obučena u lagani svileni ogrtač, na trenutak zastala i nežnim potezom ugasila i poslednju sijalicu u stanu, ostavljajući da svemu što predstoji svedoče samo treptaji upaljenih sveća i lagana muzika u pozadini. Ne progovarajući, prišao joj je i nežno je privukao sebi, pribijajući svoje usne tik uz njene, dovoljno blizu da razmenjuju dah, a dovoljno daleko da ne dozvoli poljubac. Razmena daha jačala je želju. Jednim potezom se istrgla i spustila se pokorno na kolena. Tu, u predsoblju, njena nežna mlada koža kolena dotakla je grubi stari itison, njene oči su bez treptaja pokorno gledale pravo u Markove oči, demonstrirajući da on upravlja svakim sledećim potezom. Stajao je nepomično i za trenutak je zažmurio da upije sve to, udahnuo duboko i privukao njene ruke da osete nabujalu muškost, koja je u njemu rasla tražeći put ka oslobođenju. Nežno je prislonila svoje usne na njegovo telo i nastavila da ga ljubi dahom, zatim usnama i na kraju ovlaš jezikom. U Marku se komešalo sve, želeo je da joj pokaže koliko vlada njome, palila ga je misao da on kontroliše svaki sledeći potez. Grubim šakama je zahvatio njenu svilenkastu kosu do granice bola.

„Marija, da li imam tvoju dozvolu da te boli?", izgovarao je gledajući je pravo u oči kroz treperavu svetlost sveća.

Klimnula je glavom u znak odobravanja, gledajući ga nežno i bezobrazno u isto vreme.

„Sama si tražila…“

Udaljio ju je od sebe i u isti mah se oslobodio pantalona, skupocenog odela i veša. Gledajući je pravo u oči, bez treptaja, nastavio je svoj pohod i samo jednim okretom, držeći je za kosu, Marija je bila pribijena licem uza zid. Osećala je njegov dah, jako pulsiranje srca i njegov ud jako prislonjen na guzu. U njoj su se komešali bol i strast, želja da vlada i zavede, pokaže mu da je ona posebna, pa opet strah. Vrtlog straha i vrtlog moći stvarali su vir strasti.

„Jače, Marko!“, govorila je tačno ono što je Marku i trebalo, blagoslov za grubost i povređivanje.

Nastavljao je zaronjen u svoje osećaje, svoju strast bez personifikacije. Postalo je nevažno da li je to Marija, Vesna, Kristina… Jače i grublje bili su ritam i reči, tok plesa koji kao da je plesao sam za sebe.

Kao i uvek, sve se odvijalo bez svesti o vremenu. Njegovi pokreti bivali su slabiji i manje kontrolisani, bio je to znak da će Marija uskoro biti nagrađena njegovim orgazmom za dobro obavljen zadatak. Spretno bi je ponovo uhvatio za kosu, spustio na kolena i ponavljao: „Gledaj me u oči, Marija“, bio je to poslednji čin njene pokore, njegove moći, poslednja scena pobedonosnog vojevanja u ratu strasti dvoje samovoljnih ratnika.

Marijin lik bivao je sve zamagljeniji do konačnice, kad je sve nestalo. Njegove noge klecnule ka njoj u zagrljaj.

„Jesam li te povredio? Molim te reci mi, izvini, izvini…“ Privijao je njeno sklupčano telo dok su jaki otkucaji njegovog tela probijali svaku barijeru i odbijali se o njenu nežnu kožu.

Ćutala je i upijala te zagrljaje, poštujući prećutni zavet da je to sve što će ikada dobiti od njega.

„Samo mi daj signal da si okej.“

„Jesam“, odgovorila je kratko i odsutno.

Trenutak u kome bi dobila ono malo topline, brige i nežnosti sveo se na taj momenat koji ju je najviše podsećao na električno pražnjenje oluje nakon udara groma. Sve je bivalo tiše i slabije, a ona naizgled jača.

„Hej, malena, nešto si mi se primirila.“

„Prija mi da se primirim, da ćutim i upijam ovaj momenat."

„Dobro, ćutaćemo koliko želiš. Tu sam noćas da ti bude najlepše."

Umeo je sjajno da probudi grižu savesti kod Marije, kao i kod svih ostalih koji su ga voleli i omamljeno želeli uz sebe.

Tišina je poput oštrog vetra hladila njihova oznojena tela, a umesto zavodljivih misli u glavi, nailazile su one preispitujuće i teže.

„Marko… Sve češće želim da si tu stalno."

Pogledom je u njegovim očima tražila makar setu i tugu zbog nemoći da tako zaista i bude.

„Uh, mala, da sam te samo upoznao pre deset godina, sve bi bilo lakše. Sve bi bilo komplikovanije i manje lepo kad bi se bilo šta promenilo. Nađi nekog dečka, a ja sam tu pa tu. Zaslužuješ mnogo više od onoga što ja mogu da ti dam."

Osećala je da će je preplaviti osećaj tupe bezvrednosti ako ne uradi nešto.

„U pravu si", odgovorila je tiho i krenula da klizi niz njegovo telo. Seks je za oboje uvek bio savršen beg od manje prijatnih misli i osećanja.

„Marko, sad je moj red za orgazam", izgovorila je pobedonosno i nastavila ka svom jedino dosežnom cilju te noći.

Vrtlogom strasti, nežnih i bezobraznih reči Marija ih je precizno vodila ka još jednom orgazmu. Bio je to trenutak njene dominacije, momenat u kome u potpunosti vlada Markom i oseća snagu svoje uloge u njegovom životu. Još jedno „želim te", još jedno „jako", još jedno „kao nikad do sada", još noktiju zarivenih u oznojena tela i njen oslobađajući urlik.

Čkiljava svetlost sveća je polako nestajala, kao da spušta zavesu nakon prvog čina mnogo puta do sada odigrane predstave.

Mali stan, pretrpan strašću i teškim vazduhom, izgledao je kao zgarište nakon omanjeg, kontrolisanog požara.

Marko se probudio neposredno pre alarma, shvativši da je Marija već budna i da ga sa smeškom gleda i ispituje njegovo uspavano izgužvano lice.

„Koliko me dugo gledaš dok spavam? Koliko dugo ti prolazi kroz glavu: Šta ja radim sa ovim naboranim matorcem? A, mala?“, izlazile su reči iz njegovih nerasanjenih lepljivih usana.

„Spremila sam ti doručak, moram da te nahranim, možda mi budeš lepši posle doručka.“ Marijine lepe usne smeškom su otkrivale bele zube, koje je Marko obožavao da oseti na svojoj koži.

„A šta misliš, kako bih se tek prolepšao kad bih pojeo tebe tako slatku i sočnu za doručak?“

„Marko, ne možeš da doručkuješ večeru! Nije svaki obrok isti, ti bar znaš svoj red, zar ne?“

Na momenat se uozbiljio, ali se brzo vratio i nastavio kao da ga taj njen komentar ni najmanje ne dira niti u njemu prepoznaje razlog za raspravu.

„Mala slatka devojčice, odoh pod tuš i dolazim da smažem sve, možda čak i večeru!“

Probao je da poskoči, ali ga je bol u leđima podsetila da je ipak noć proveo u krevetu koji je znatno daleko od udobnosti na koju je navikao. Podigao se polako i nastavio ka kupatilu.

Marija ga je posmatrala poluzadivljeno. Ma koliko bila svesna Markovog stila života, prijali su joj ti njegovi načini izbegavanja svake direktne potvrde i priznanja. Ma koliko slutila da u njegovom životu pored Vesne postoji još mnogo žena, žudila je za potvrdom da mu je ona ipak nešto posebno. Ponašala se kao mala prgava pudlica, koja reži samo da bi bila više i jače mažena.

Zvuk tuša ju je tako mamio da pogleda u Markov telefon, bila je to sjajna prilika da dobije dosta odgovora. Vrelina je obuzimala čitavo njeno telo, nesigurnost i znatiželja su je gurali u tom pravcu, ali strah od Markovog prezrenja bio je jači!

Marko je pevušeći izlazio iz kupatila i nije mogao da ne primeti njeno zajapureno zamišljeno lice:

„Jesi li okej?“

„Jesam, jesam, nešto sam se zamislila, ne znam ni ja o čemu.“

„Sjajno onda, nego da vidim šta si mi to spremila!“

„Tvoje omiljene kroasane, cеđena narandža i kafa.“

„Razmazićeš me i nikad ti neću otići odavde.“

„Marko, uverena sam da imaš minimum tri razloga da svaki put odeš odavde, pa mirna srca mogu da te razmazim to malo vremena što si tu."

„Ali imam još trista trideset tri minimum da se vraćam dokle god ti to želiš!" Uporno je vraćao na jedini pravi kolosek njihovog zajedničkog putovanja. Bilo je to putovanje na kome jedno drugom daju najbolje što imaju, ne ulazeći ni u jedan segment života ili želja koji ih može uvesti u gorčinu.

„Marija, hajde da uživamo u onome što imamo i ne budemo tužni zbog onoga što nikada neće biti naše." Zastao je na trenutak da uhvati zalet i nastavi: „Ne budi mi tužna, dajem ti samo najlepši deo sebe. Samo uživamo bez učestvovanja u manje lepim delovima života."

Mariju je ponovo ispunio dobro poznati osećaj instant zadovoljstva, za koji je znala da neće dugo trajati, ali joj je u ovakvim trenucima dolazio kao oslobođenje!

„Znam, nego, je l' ideš večeras kod Profe?"

„Obećao sam i doći ću makar nakratko, znaš da mi nije lako da opet ne budem u kući i večeras, ali ću doći njemu da čestitam, a tebe da krišom poljubim."

„Strava! Volim da te vidim u tom njegovom ambijentu, ipak je tamo sve počelo. Mada, neću ni ja dugo, nije mi zabavno kao pre i Profa mi je nešto čudan u poslednje vreme."

„Kako misliš čudan? Možda je zamišljen i zabrinut, dete i razvod nisu mala stvar i ko zna šta još ima na pameti!"

„Verovatno si u pravu, ali mi je nekako baš drugačiji. Na trenutke je vrlo srećan, zabavan, kao što smo i navikli na njega, a onda u momentu bude sav čudan i zabrinut."

„Uh, ti baš sve vidiš? Ha?"

„Možda malo više osećam ljude, ne znam. Ma, možda se tripujem samo. Zaboravi!"

Zvuk pristiglog mejla na Markovom telefonu vratio ih je u realnost.

„Vreme je da krenem polako, nažalost", najavljivao je svoj odlazak uvek uz to „nažalost" da Mariji uvek da za šta da se uhvati u trenucima svog preispitivanja.

„Idi, Marko, idi što pre da bi me što pre poželeo jako i došao mi.“

Prišao je i nežno pomazio njenu kosu, lice, pa vrat. Nastavljajući do grudi, da još jednom oseti čvrstu nežnu kožu koja odiše strašću.

„Brzo. Opet. Jako.“

Oblačio se i polako pakovao svoje stvari dok ga je Marija bez treptaja gutala i upijala kao suva koža kada upija preko potreban hidrantni losion, čiji efekat traje malo duže od trajanja nanošenja. Upravo, svesna praznine koju će osetiti kada on po ko zna koji put izađe iz njenog stana, čkiljila je i pamtila svaku sliku njegovog pokreta.

„Marko, zvoni ti telefon, kreći.“

Jednim potezom pokupio je ranac i telefon krenuvši ka vratima. Ostavio je za sobom sanjivu i malo raščupanu Mariju, zamračeni studentski stan i u njemu kesu sa bombonjerom.

STUDENTKINJA

Plašila se da će zauvek biti ona od koje muškarci odlaze.

Marija je stajala čvrsto pribijena uz vrata kao da je zalepljena za njih i slušala kako hodnikom odzvanja:

„Ćao, ljubavi, kako si mi? Evo, blizu Beograda sam već…“ Sve tiše i tiše dok u potpunosti nije utihnulo sve osim grča i teskobe koji su se polako budili u njenom stomaku.

U njenom telu su se naizmenično borili tuga, radost i strah, stvarajući konstantne oscilacije u raspoloženju i na kraju potpunu zbunjenost i beg od svega što može da je dodatno povredi. Razvivši savršeni mehanizam potiskivanja, nije se usuđivala ni da pomisli, a kamoli izgovori da joj nedostaje ljubav, pažnja, neko samo njen. Izbegavala je drugarice koje su sve to imale. Napravila je svoj savršeni iracionalni svet u kome je sve to što ona živi i ima sa Markom normalno, a ona savršeno izbalansirana i srećna.

„Da odspavam koji sat, malo učenja i spremanje za Profin rođendan“, ređala je svoje dnevne prioritete u mislima.

Na putu do kreveta, bacila je pogled u telefon da vidi propušteno i za svaki slučaj navije alarm.

Mama: Ćao, ljubavi, kako si? Voli te mama.

Profa: Drugarice Maro, nadam se da stižeš večeras, ne može bez tebe drug Stari da slavi rođendan.

Petra: Hej, je l' idemo zajedno večeras kod Slobe? Zvao me je prvi put, baš sam uzbuđena da vidim kako izgledaju te čuvene žurke!

Mrzelo ju je da piše poruke, odgovorila je svima najkraće moguće, podesila alarm i utonula u san.

Marija se nalazi u malom prostoru, vrlo sličnom hodniku njenog stana. Njeno telo leži nepomično u čudnom položaju, a ista ona posmatra sebe iz neke treće perspektive. Čuje jako lupanje na vratima stana, ali ona i dalje nepomično leži. Hvata je panika, zašto ne može da se pomeri?! Počinje da vrišti, ali se to ne čuje, niti se ona pomera! Kroz vrata nasilno ulazi nekoliko ljudi obučenih u policijske uniforme i prilaze njenom telu. Polako shvata da je umrla! Tužna je! Bože, kako sam tužna. Profa! Prolazi kroz te nepoznate ljude, prilazi njenom telu i ništa. Nema reakcije, okreće se ka policiji i kaže:

„Da, to je Marija. Nemam kontakt s njenom porodicom niti prijateljima, ne znam koga da obavestite."

Dolazi Hitna pomoć.

Odjednom jak zvuk sirene i dubok udah buđenja! Kao da je ronila na dah i ostala bez kiseonika. Izlazi iz sna kao na površinu vode u kojoj je mogla da nestane.

„Gde sam to ja, šta mi se desilo, dobro je, živa sam!", smenjivale su se misli kroz njenu zbunjenost kao karte na džekpot aparatu.

Laganim koracima se uputila ka toaletu da se umije hladnom vodom i umiri požar misli u svojoj glavi. Lelujala se potpuno dezorijentisana kroz dobro poznati prostor svog stana kao da prvi put korača njime. Mlaz hladne vode po licu je malo umirio i stabilizovao, došla je sebi i hitro svukla laganu spavaćicu jednim potezom sa sebe ne bi li tuširanjem nastavila sa buđenjem. Jak osećaj straha ophrlio je to nežno telo koje je do maločas gledala mrtvo na podu.

„Luda li sam? Dobro sam! To je samo ludi san! Tako mi i treba kada spavam dok normalni ljudi rade i žive! Koliko li je sati? Samo da nisam prespavala rođendan!" Misli su je polako vodile u realnost i

udaljavale od potresnog sna. Jasno je videla pomešane kapljice i tragove kamenca na zidu tuš-kabine, prigušenu dnevnu svetlost, svetlucanje njenog utišanog telefona i nikad nije bila srećnija što sve to vidi. Ne, sve je bilo sjajno uz činjenicu da je sve što je doživela maločas bio samo ružan san!

Ogrnula je bademantil i uzela telefon u ruke.

26. april

17.48 h

12 propuštenih poziva: mama, Marko, Marko, Marko, Petra, Petra, Marko…

17 poruka

„Brate mili, otkinula sam se od spavanja!“

Mrzela je kad se ne javi Marku na poziv jer su imali nepisano pravilo da ona njega nikada ne zove, čak vodi i računa da mu prva ne šalje poruke.

Uspaničena, uzbuđena Petra! Kao da ide na prijem kod pape! Mentalno je prevrnula očima, ali joj je uputila poziv.

„Hej, izvini do neba! Ladno sam prespavala dan! Sanjala da sam umrla, ali ne brini, živa sam i biću spremna na vreme!“, uz smeh je završavala svoj monolog.

„Jebote, mislila sam da si me ispalila! Taman razmišljam da ni ne počinjem da se spremam.“

„Ne znam šta očekuješ od žurke, ali matorani ne ostaju dugo, radni dan je, sutra rade, čekaju ih žene ili dogovorene kombinacije.“

„Ma ti matorani me ne zanimaju ni najmanje! Ako mogu da napravim neku strava konekciju za pripravnički, bilo bi top. Što se mene tiče, neka idu kome hoće i kad hoće!“

Mariju je malo pecnuo ovaj Petrin komentar, ali je bila svesna da to Petra ne radi namerno, a s druge strane veruje da Petra i ne zna za nju i Marka i nastavila je dalje potpuno podržavajući Petru.

„Bravo, to je taj pristup, samo ipak nemoj da se obučeš kao da si krenula na razgovor za posao! Osim ako to nije razgovor za posao u bordelu“, krenule su istovremeno da se smeju grohotom.

„Znači nije da baš nisu tačne glasine koje kruže po faksu, a?“

„Tačne su koliko su tačne i one da si spavala sa svima za koje se priča da si spavala“, želela je Marija da što pre prekine makar i potencijalno moralisanje.

„Ah, pa sad nije da tu nema istine.“

„Mama, mrzi me da je zovem, a moram, verovatno je već dobro zabrinuta!“, razmišljala je Marija ustaljeno sa blagom udaljenošću od svoje majke. Naravno da je volela majku. Nekako se s vremenom ipak udaljila od nje i sve ono zbog čega je brinula pretvorilo se u osuđivanje i nerazumevanje.

„Hej, mama, kako si?“

„Kako sam, ćerka mi se ne javlja, razmišljam šta ti se desilo! Kako mogu da budem?!“

„Drama, mama, dobro sam! Uspavala sam se! Sanjala sam ružno, ali sam okej! Kako si ti?“

„Isto kao poslednjih dvadeset godina, bolesno i zapostavljeno od svih vas!“

„Mama, ti si najzapostavljenija mama na svetu, kojoj nije palo na pamet da ćerku pita šta je to ružno sanjala.“

„Okej, sine majkina, a šta si to ružno sanjala?“

„Ma nije ni važno. Šta kažeš, kako si? Je l’ te boli nešto?“

„Nešto me stezalo u grudima jutros, pa sam te baš zato i zvala da ti ispričam. Onda sam se dodatno potresla što se ne javljaš, pa mi se dodatno i pogoršalo stanje!“

„Jao, mama, moraš da vodiš računa o sebi, znaš da sam ja odgovorna i da brinem o sebi. Nikad ne bih uradila nešto što bi te dodatno nasekiralo i povredilo!“

Mrzelo ju je da se sprema, najradije bi gledala neki film. Tragala je za savršenom kombinacijom, želela je da večeras izgleda dobro, ali ne kao da se previše trudila. Bila je gladna pažnje i neke sigurnosti, koja joj je stalno izmicala.

Izbor je pao, jednostavna crna haljina, Markov poklon, malo jače minđuše i cipele sa potpeticom da makar jednom ne izgleda kao dečak uz one silne napucane ribe. Pozvala je taksi, spremna da

zakorači u noć, od koje je želela i najmanji znak da sve to što živi ima smisla i da nije isprazno.

„Poklon! Idem na rođendan bez poklona! E bravo, Marija, baš si pametna!“ Govorila je u sebi pogledom tražeći bilo šta u stanu što može da liči na pažnju i na činjenicu da nije zaboravni kreten koji dolazi na rođendan bez poklona. U trenutku joj je pažnju skrenula ružna kesa koju je Marko doneo sinoć. Bombonjera!

„Okej, ovo može da posluži, možda da dopunim bocom vina iz kuhinje i ćao! Ionako će dobiti ko zna koliko poklona i neće ni znati ko mu je šta dao, a Marko je ovo garant kupio na pumpi pre Beograda da ne izgleda baš kao totalni bezosećajni kreten.“

Poklon je bio spakovan i sa pokretima nežne zavodljive gazele kretala se ka taksiju, koji ju je čekao poput kočija za princezu.

Notifikacija ne *Telegramu*, Marko:

„Nije realno da stignem, izvini, malena! Provedi se i za mene i pozdravi Profu, mada sam mu poslao već poruku izvinjenja. Ljubim jako, čujemo se sutra i vidimo brzo!“

Njeno telo su obuzeli jeza, bol, bes… Sve pomešano u isto vreme. Znala je da nema prava da bilo šta zameri niti da se ljuti. Prihvatila je datu joj sporednu ulogu, bez ikakvih naznaka da će ikada imati glavnu.

„Pa dobro“, pomislila je, „zabaviću se i biće mi lepo, a možda upoznam i neko novo lice.“

Odgovorila je kratko: „Ma naravno, uživaj! Želim ti mirno i lepo veče! Ljubim!“

„Divna si što razumeš! Ma šta divna! Najbolja! P. S. Nadam se da nisi u svom baš baš seksi izdanju?“

„Marko, ne sumnjaj, naravno da jesam!“

„Mmmm, čekam onda neku fotografiju, sa i bez garderobe!“

Nije dalje odgovarala, želela je da njegova poruka bude poslednja i da ostavi ipak malu prednost sebi u vidu razočaranja i blage ljutnje.

Već je bila blizu i za trenutak se zagledala u ta divna zdanja prelepih kuća bogatog i gospodskog Vračara.

„Jednog dana ću živeti u ovakvoj kući!“, izgovorila je u sebi ambiciozno.

Petra je već čekala ispred zgrade i cupkala u mestu nestrpljivo.

„Malo je falilo da mi neko ponudi angažman za noćas."

„To samo znači da si me poslušala i skroz pogodila stajling za noćas! Bravo!"

I zaista obe su izgledale kao mlade poslovne žene u malo slobodnijem izlasku. Niko ne bi naslutio da su nesvršene studentkinje i da je tek pred njima put stvaranja karijere, profesionalnog, stilskog i životnog oblikovanja.

Profin stan je bio kao stvoren za okupljanja, nekako je odisao toplinom i dobrom energijom. Prepun knjiga, sjajnih naslova, obasjanih nekim bočnim svetlom. Sve je delovalo neobavezno i jednostavno, a opet sve na svom mestu. Žamor je ukazivao na to da je žurka počela na vreme i da se dobar deo zvanica već okupio. Marija se osećala tu kao svoja na svome, ponosno je koračala ispred Petre, uvodeći je u svet kojim je osećala da jako dobro vlada i razume ga.

„Marija, ja tek sada vidim koji si ti car!"

„Ma ništa posebno, ne zezaj! Samo sam se nekako uklopila i često bila ovde. Uglavnom mi ništa ne treba od ovih ljudi i oni to verovatno osete, pa su srdačniji i slobodniji sa mnom. Nego hajde da damo poklon Profi i čestitamo mu rođendan! Da se oslobodimo kese i obaveze čestitanja, pa nastavljamo 'minglanje'!"

Profesor je u jednom delu stana stajao sa većim društvom i očigledno ih sjajno zabavljao jer su se svi okolo kikotali.

„Evo meni moje Mare! Hajde, drugarice Maro, nedostaje nam tvoja britkost ovde!"

„Srećan rođendan, divna energijo naša! Hvala na pozivu! Uvek volim iznova da dođem na tvoj 36. rođendan, mada sam se zabrojala, pa ne znam koji je po redu!"

„Ah, nije važno koliko imamo godina, već kako ih nosimo! Evo, ja imam 36, a izgledam kao da imam loše održavanih 54!"

„Realno, ta činjenica nije smešna, ali vi ste toliko zaslepljeni ljubavlju koju osećate prema meni da ne vidite dežmekastog starca! Baš sam jutros razmišljao, devojka koja bude sa mnom treba da se vodi kao društveno odgovorna osoba puna samilosti i sažaljenja!" Gromoglasni smeh se orio i mešao sa zvucima sjajne muzike koju je puštao poznati di-džej.

„Eto, nemate srca! Još vam je i smešno to!“

Taman kad je hvatao dah za dalje, osetio je vibraciju telefona u džepu i na trenutak kao da ga je nešto povuklo u neku zabrinutost. Svestan da su to svi primetili, samo je dodao: „Eto, sad sam tužan“, i nastavio da se smeje sa gostima.

„Profesore, znala sam da će te rođendan uvući u melanholiju, pa sam donela malu pažnju u vidu najboljeg leka: vino i slatkiš!“

„Taman sam se ponadao da si mi donela antidepresive da ne moram po recept, al' ajde, poslužiće i ovo!“, nasmejao se i uz zagrljaj uzeo poklon.

„Profesore, samo da vam čestitam i ja uz malu pažnju i zahvalnost na pozivu! Zaista sam počastvovana pozivom!“

„E, baš ti hvala, princezo! Želim da verujem da ti Marija nije prenela najvažnije pravilo ovih okupljanja!“ Strogo je izgovarao i prekorno gledao u Mariju. Gledao je tako taman da niko od prisutnih nije mogao da se zakune da li se šali ili je ozbiljan. „Ovde smo svi jednaki, nemamo titule niti godine. Nema persiranja, samo uvažavanje, ljubav i jednakost! Dobro došla u tajno intelektualno hipi društvo, gde se sve može i ništa ne mora! Osim, da se zabavlja i uživa!“

„Amin“, horski su izgovorili prisutni.

„Izvinite, nije mi bila namera da vas, ovaj te, uvredim.“

„E tako je! Sada moramo da te kaznimo! Obavezna si da se zajebavaš i divno provedeš ovde sa nama!“

„Zajebava te, ali rođendan mu je, pa mu oprosti!“, savetovala je Marija sa osmehom.

Petra je sva pogubljena, smešeći se, pružila profesoru rođendanski poklon: knjigu koju je danima birala ne želeći da ispadne banalna i prosta. I upravo to je sada osećala. Sve bi dala da može da nestane i da nikada nije ni došla na tu žurku, ponavljala je u sebi.

Veća grupa se podelila na dva-tri društva koja se zabavljaju za sebe. Marija je iskoristila to da malo odvoji Petru i opusti je, a Profa da pogleda u telefon i pročita poruke.

„Ti nikad nećeš znati kako se oseća odbačena osoba koja ne može da prisustvuje rođendanu voljenog muškarca“, glasila je poruka sa broja koji nije upisan u njegov imenik. Znao je jako dobro ko je pošiljalac i činio je sve da se njegov unutrašnji nemir ne vidi, da sve

izgleda kao i uvek do sada. Kratko je odgovorio: „Molim te strpi se, brzo ćemo biti zajedno!“ Verujući da će mu ta poruka kupiti makar sat vremena mira da što uspešnije završi još jedan svoj parti.

Brzinom svetlosti stigao je odgovor: emotikon u vidu tuge.

Vratio je telefon u džep i nastavio dalje kroz masu poznanika i prijatelja.

PROFESOR

Blud i razvrat ušuškani u formu društveno prihvatljivog bili su njegov teren.

Uživao je u moći da u svakom trenutku može da okupi poslovnu i političku elitu Srbije, i to potpuno neformalno! Klinci sa faksa su činili najjači začin tih druženja jer su davali sjajnu energiju odveć umornim uspešnim ljudima, koji su davno zaboravili kako da sami sebe zabavljaju, a kamoli druge! Dodatna mogućnost za muvanje na tim druženjima je tek bila jak adut, ali o tome se nikad nije pričalo. Muškarci su odlazili nahranjenog ega, a žene pune nade da će ostvariti sve svoje snove!

Bio je to dućan u kome se nije znala cena proizvoda, ali je zasigurno svako mogao da pronađe baš ono što će ga uveseliti. Jedina isfrustrirana kategorija na tim druženjima su možda bili dečaci, momci sa faksa. Prijalo im je što su tu jer su se osećali nekako starije i povlašćeno, a s druge strane, nemoćno su posmatrali kako najbolje ribe sa faksa odvajaju matorci.

Sjajni domaćin, dućandžija Slobodan, koračao je tako ponosno od jednog do drugog društva kao od jedne do druge police u radnji, prvi put želeći da ih sve što pre isprati i zatvori dućan, koji je neretko radio do ranih jutarnjih sati.

„Možda si malo bio grub prema Petri“, prekinula ga je Marija.

„De, de, zaboraviće tu svoju ranu brzo, zar nisi i ti zaboravila sve uz našeg druga, a?“

„Jeste, i evo sada opet krvarim jer je sa ženom i decom!“

„Dobro, preterao sam, izvini, mala! Izgleda da sam danas nešto osetljiv! Možda strah od starenja!“, napravio je grimasu i nasmejao se.

„Vidi, ne znam šta je, ali si mi nekako tužan i odsutan u poslednje vreme!“

„Analitičaru mali, sve je okej, samo me sve pritislo sa sto strana. Iako misliš da patiš što je Marko sa svojom porodicom a ti nemaš svoju, shvatićeš jednog dana da, koliko god da te raduje, ta porodica je i izvor briga i muka!“, iskreno i sa puno uvažavanja je Sloba odgovorio, svestan činjenice da ga je Bog pogledao što u isto vreme dok prolazi kroz najgoru ljubavničku krizu, iza sebe ima razvod i savršen alibi za odsutnost ili zabrinutost.

„Nemam iskustvo, ali se trudim da razumem, i tebe i njega… Eto, možda ćete i vi mene!“, iskreno i upola glasa je izgovarala Marija bez želje da nadglasa muziku u pozadini. „Nego, odoh da Petru još neko ne izbedači, ubiće nam se noćas! Ljubim te i ne zameri, brzo ću kući, loše sam spavala i još gore sanjala!“

„Pali kad god i hvala ti što si došla i što proširuješ naš krug na jako lep način!“ Završio je Sloba mirno i toplo razgovor sa Marijom, uzimajući je u topli prijateljski zagrljaj.

Iznova je osećao vibracije telefona u džepu moleći se da su to neke nebitne čestitke ili izvinjenja zbog nedolaska. Bolela ga je nemoć da njegova ljubav bude na tom rođendanu, svestan surove činjenice da to nikad neće ni biti moguće, iščekujući dalje svađe i dugotrajnu bol! Strašno je kad napokon osetiš ljubav i pripadnost nekome i možeš da učiniš sve za tu ljubav, osim da je javno pokažeš i prigrliš kako zaista zaslužuje.

Brže nego inače, društvo se osipalo. Marija i pokunjena Petra su otišle među prvima, svaka poražena iz svoje muke, ostavljajući za sobom brižljivo odabranu knjigu i nemarno prosleđenu bombonjeru i vino.

Ostalo je manje društvo, koje se očigledno zapilo, ali kako su bili u pitanju klinci sa faksa, Sloba je lako rešio „poslednju turu“. Bilo je tek nešto posle ponoći i čim je video i poslednja leđa gosta na vratima, poslao je poruku:

„Ljubavi, čekam te i želim kao nikada nikoga do sada, molim te dođi i ne ljuti se :*“

Nakon nekih dvadesetak tužića, napokon smajli!

Iako neizvesno kad će doći, Sloba je to vreme iskoristio da se istušira, raspremi malo stan, da odloži poklone i zaviri u koju kesu. Učinilo mu se sasvim prigodno da ostavi poneku od sveća koje su već gorele, pusti laganu muziku i napravi atmosferu kao da se ništa te noći nije slavilo.

Obukao je najfiniji svileni bademantil, ne želeći da gubi vreme na formalnosti poput svlačenja garderobe, što su davno prevazišli. Taman što je izvukao bocu vina i taj neki slatkiš, bombonjeru, praveći što bolji romantični ugođaj, začulo se zvono na vratima.

Sve u njemu je treperilo i drhtalo, hodao je nestrpljivo ka vratima! Napokon!

„Tomo, upadaj!“

Na vratima je bio Toma, neko vreme skrivani ljubavnik! Čovek koji je u njemu otkrio i pokazao pravu strast i ljubav!

Ozbiljniji nego inače, distancom povređeni Toma, tromo se kretao kroz veliki mansardni stan, želeći da svakim svojim gestom pokaže nezadovoljstvo!

„Zar nećeš ni da me poljubiš? Pa, rođendan mi je!“

„Nije više, prošla je ponoć! Verujem da su te izljubili svi s kojima si želeo da slaviš!“, odgovorio je svom ljubavniku Toma zvani TNT! Najpoznatija rijaliti zvezda svih vremena i glavna tema svih medija već mesecima!

„Ljubavi, nemoj da si takav! Sve i da zanemarimo prezrenje moje majke i bivše žene, reputaciju kod kolega na fakultetu, mogućnost da trajno izgubim starateljstvo nad detetom… Niko ne bi verovao da ti ja ne pomažem da dobiješ slučaj koji vodiš i trajno bih ti oduzeo svaku mogućnost da se izboriš za svoju pravdu i da makar malo umanjiš patnju kroz koju si prošao! Da li ti znaš koliko me boli činjenica da te je taj bezočni pop obljubio! Silovao tebe! Tako nežnog i divnog! Lično bih mu sudio da mogu!“

„Nemoj, nemoj! Preklinjem te! Vrištaću, urlaću od nemoći! Svi vi mene samo povređujete, mene niko ne razume niti voli!“

„Kako možeš to da kažeš! Pa, nikad nisam brže završio rođendan, bukvalno sam isterao ljude i sve radim da sam što više tu i da ti pokažem koliko mi značiš!“, nastavljao je sa opravdanjima, čekajući makar malo pažnje, nežnosti i razumevanja. „Tomice moj slatki! Da

li shvataš da sam prekršio sve zbog tebe! Besomučno ispitujem prijatelja koji zastupa protivničku stranu ne bih li ti pomogao da pobediš i time kršim svaku etiku u koju sam se kleo! Zar ne vidiš da si mi važniji od etike koja mi je bila sve, a bez tebe bi bila ništa!“, očajan je bio Sloba, na ivici suza. Skrhan od nemoći, samo se zavalio u fotelju i zario ruke u lice.

Toma ga je kratko posmatrao, čekajući iskusno da nežni i iskreni Slobodan dođe do svoje poslednje granice bola i očaja, zatim se spustio na kolena pred njega i nežno ga pomazio po međunožju.

„Ljubavi, zažmuri i oslobodi se“, nežno i komandujuće mu je prišao, savršeno da Sloba izbriše sve dosad izgovoreno, zažmuri i prepusti se onome što čeka cele noći.

Toma je razgrnuo svileni bademantil i nežno ispod Slobinog oklembešenog stomaka počeo da mazi njegovu muškost. Mir i želja zauzeli su mesto svađe i gorčine.

Slobodan se polako zavalio u fotelju, prepuštajući se prvo rukama, zatim usnama sjajnog ljubavnika. Sve u njemu je raslo i buktalo kao nikada pre! Baš onako kako nikad nije osetio ni sa jednom ženom. Oslobođen od skrivanja i nepriznavanja svoje seksualnosti, potpuno ogoljen pred Tomom, uživao je omađijano!

Taman kad je osetio da može da svrši u svakom trenutku, usledila je nova zapovest:

„Ustani i tucaj me jako! Napuni me i vrišti od zadovoljstva!“

Toma je brzo zbacio svoju garderobu i pokorno obgrlio obližnji trpezarijski sto, pomerajući maločas serviranu bombonjeru u stranu, nameštajući se savršeno da Slobodan nastavi do kraja. Ljubavnik je, kao u magnovenju, ustao po komandi i krenuo za svojom strašću sa namerom da uzme do kraja svoj najželjeniji rođendanski poklon.

Taman kad se približio i osetio pod svojim rukama guzove spremne samo za njega, kroz muziku koja je nežno sve vreme bila u pozadini prolomili su se koraci. Neko je koračao sa željom da upozori da je tu. Nestvarnom brzinom pred njima se ukazao zgodni muškarac. Držeći telefon u ruci, sa zlokobnim osmehom, ljubavničku scenu strasti zamenila je zatočenička scena koja najavljuje da više nikad ništa neće biti isto.

„Zorane! Šta radiš to?! Nije zabavno, sklanjaj se!“, govorio je Toma svom mlađem bratu, pokušavajući da sakupi maločas odbačenu garderobu.

„Predlažem da me nateraš.“

Sve to, sa strane, skamenjeno i zabezeknuto je posmatrao Sloba. Nemoćan od šoka da makar zaveže mantil i sakrije telo, koje nikad nije bilo ogoljenije.

„Profesore, obucite se, delujete neozbiljno ovako!“

„Ko ste vi? Šta želite?!“ Uspeo je da izgovori nekako okrenut ka nepoznatom muškarcu koji drži uperen telefon u njega kao najubojitiji pištolj.

„Ko sam ja? To će vam reći vaš ljubavnik. A šta želim? To ne zna ni on, a ja baš ne moram da vam odgovorim! Svakako ćete brzo shvatiti, ne sumnjam!“

Toma je već bio obučen i krenuo je ka bratu da mu otme telefon, Zoran je jednim potezom zaustavio snimanje, stavio telefon u džep i uneo mu se u facu:

„No, no! Odbij da ti ne povredim to ušminkano lice, pa šta ćeš onda produkciji da kažeš!“

Toma i Slobodan su se odmakli od nepozvanog gosta, nemo iščekujući njegov sledeći potez.

„E dobro, pošto sada svi znamo ko smo, hajde se vas dvojica golupčića zavalite u fotelje i opustite se! Nego, ovde je nekome rođendan! Ne ide da se ne poslužim, zar ne?“

Obojica su ćutali, preplašeni i nesvesni namenjene im sudbine.

„Dobro, vidim iznenađeni ste, pa ću sam!“ Hitro je uzeo bombonjeru sa stola, otvarajući je poput gladne životinje koja kao da danima, mesecima nije videla hranu.

ZATVORENIK

Centralni zatvor, Beograd

Živeo je slobodno, veći deo svog života fizički je proveo u zatvoru, ali je njegov um bio slobodniji od većine ljudi koje je sreo.

Zatvorska ćelija za Zorana nije predstavljala ništa novo i strano. Svaka je ličila na prethodnu, a opet, sve zajedno podsećale su na njegovu sobu u Domu za nezbrinutu decu. Iako je soba u domu bila

mnogo veća, zidovi su bili jednako sivi, prekrečeni dopola nekom masnom farbom, koja je stalno pucala od vlage. Obožavao je kao mali da istražuje te zidove, da traži mehure nastale od vlage, pucketa ih, a onda lomi delić po delić zida i zatim prstima kruni zid i s vremenom pravi sve veće rupe u zidu.

U zatvoru je bivalo teže, ćelija je bila manja, čuvari bi brže uočili da čeprka po zidu, i to im je uvek delovalo kao namera za beg i ma koliko on objašnjavao da nema nameru da pobegne, uvek bi bio izložen torturi, u najboljem slučaju „opomeni" u vidu razgovora uz pendrečenje ili ozbiljnijim batinama, kazni ili samici. Samicu nikada nije doživljavao kao kaznu, za njega je ona predstavljala neki vid odmora od cimera i zatvorskih aktivnosti u kojima je uvek nevoljno učestvovao.

Bio je mali kad je naučio posledice neprikladno izgovorene misli, a ni do tada nije bio pričljiv. Imao je nešto manje od dvanaest godina kad je prvi put ugledao brata kako čudno šapuće gazdinom sinu Ratku „na usta", a onda znatno kasnije i ocu Peri. Usudio se da starijeg brata, koji mu je bio najveći oslonac i uzor, pita: „Bato, kako ti to šapućeš na usta i što je otac Pera bio tako loš prema tebi, pa te gurnuo onako?"

Bata Toma mu je samo odmahnuo rukom i rekao kratko: „Aj ne lupaj, glup si!" I bio je to trenutak nakon koga je ubrzo došla neka teta, obavila razgovor sa ocem Perom, pa sa Milovanovićima, tačnije sa Ratkovim ocem, i sledeće što pamti jeste opet ta teta u pratnji policajca, njegova prva vožnja do Negotina i prvi ulazak u veliku sobu sa puno kreveta prekrivenih grubim sivim ćebadima.

Zoran je bio drugo dete siromašne porodice koja živi u seoskoj udžerici gazdinskog imanja, rođen, i po rečima svoje majke, kao slučajna posledica pijanog seksualnog nasrtaja njegovog oca na nju, a kasnije i neuspelog abortusa čuvene vračare baba Stane iz susednog sela. Da je mogao da bira, nikad ne bi napustio selo niti imanje Milovanovića. Iako je njegova majka uvek bila kivna na čitav svet, a ponajviše na bogate gazde za koje rade i od kojih žive, Zoran nikada nije osetio ljutnju niti mržnju prema njima. Ratko je sve svoje delio sa Tomom i njim, iako po godinama stariji od obojice, ali ipak bliži

Tomi, nije ni Zorana izdvajao nikada niti činio da se oseti poniženim ili uskraćenim za nešto.

Uoči svog desetog rođendana, Zoran je ostao bez majke. Nikada nije zaboravio taj dan, tmuran i miran, dugo najavljivan odlazak upravo od strane majke rečima:

„Zorane, ćutiš li ćutiš, možda kažeš majci nešto kad umre, al' neće da ima ko da te čuje!"

Za razliku od Zorana, njegov stariji brat je bio pričljiv, osvajao je sve oko sebe svojim šarmom, otvorenošću i pričom. Strašno mu je nedostajao u domu, svakog dana bi ga mislima prizivao i nadao se da će doći čim napuni 18 godina. Brojao je minute, sate i dane do punoletstva svog brata, ali i nakon rođendana, njega nije bilo. Iako dugo očekivan, Toma se nije pojavio prvih dana svog punoletstva da izbavi mlađeg brata iz tuge odbačenosti i višeslojne hladnoće Doma za nezbrinutu decu.

„Dobro jutro, Zokaro!", iritirajuće veseli glas njegovog cimera bio je zamena za najgori zvuk alarma, vesnik novog zatvorskog dana.

Odgovorio mu je tupim pogledom i blagim klimanjem glave, s nadom da će Bog uslišiti njegove molitve i makar jednom ućutkati ničim izazvanog optimistu.

„Ajmo, tebrice, šetnjica, pa klopica, pa vežbice, mada tebi dolazi neka mačkica, zar ne?"

„Znaš, ovaj zatvor ne bi bio tako strašan da nema tebe! Srećom, brzo ćeš ti napolje!"

„Mislim, Zoki, jebeš mi mater ako ja tebe razumem! Nit piješ, nit se drogiraš, razjeb'o si pola države i opet nisi srećan!", nije odustajao Zoranov cimer, navijač po zanimanju, sitni diler po ubeđenju i večiti optimista po rođenju.

„Znaš, postoji način da me usrećiš kad te već zanima moja sreća?"

„Kapiram da je fora, al' ajde baš da čujem šta si to smislio!"

„Da ćutiš malo, aman!"

„Slušaj, Zokara, meni se čini da ti baš mene ne poštuješ, a to nije lepo! Sjeb'o si nam najjaču rijaliti zvezdu i sad nemam šta da gledam, e onda me makar trpi, je l' jasno, a?"

Zoran je do sada imao mnogo cimera, različite, ali najčešće nisu imali mnogo životnih „nijansi". Kod njih je uglavnom sve crno ili belo, a između ništa, nesnosna euforija ili jaka agresija. Delovali su mu kao deca u telima odraslih.

„Vidi, sve si u pravu, i kad čujem da sam tebi uskratio zabavu, makar mi je malo žao što sam sjeb'o onu pizdu od mog brata! Eto, ako možeš, izvini."

„A vidi, brate, znam ja da si ti pozitivac, mislim, samo malo probaj manje da mi se izdrkavaš ovako! Brat se samo budi na pozitivu i poštuj to!"

„Evo, probaću! Hvala ti na razumevanju!"

Iako skromnog institucionalnog obrazovanja, Zoranova ulična biografija izoštrila je njegovu socijalnu inteligenciju, koja ga je nebrojano puta izvlačila iz problema ili uvodila u problem koji dobro kontroliše i sagovornika vodi upravo tamo gde želi.

Zvuk jednoličnog zvona bio je znak da je vreme da se upute ka menzi.

Prvi put u svojoj zatvorskoj karijeri, Zoran je bio „poznati zatvorenik" i kao takav privlačio je pažnju ostalih zatvorenika. Ako bi trebalo da izdvoji najveću posledicu i najveću kaznu po sebe, bila bi to činjenica da više nije neki tamo povratnik, sitni kriminalac s nepoznatim inicijalima u novinskom stupcu crne hronike, već „čovek koji je raskrinkao sistem", kako su ga nazvali u jednom naslovu. Zanimljivo je da je upravo tu činjenicu potpuno smetnuo s uma na putu ka ostvarenju svog životnog cilja – osvete bratu.

Mogao je da oseti ljubopitljive poglede poznatih i nepoznatih u toj prostoriji, koja je u svako doba dana nosila težak miris muškog vonja. Potrudio se da, kao i svakog jutra, brzo uzme hranu i zauzme neutralni položaj u nekom ćošku za stolom onih sa kojima niko ne želi da sedi. Najčešće bi to bio sto sa Ciganima ili nekim metiljavim narkomanima, ali je njemu i to više prijalo od usiljenih, nametnutih „vođa" i njihovih uvlakača i poltrona. Iako zatvor za njega nije predstavljao ništa strašno, neobično mu je falilo nebo. Podsećalo ga je na one davnašnje bezbrižne dane kada je kao dečak ležao na travi seoske livade i od oblaka zamišljao figure, od kojih je sastavljao slike i svoje izmišljene priče.

Brojao je svoje korake potpuno svestan činjenice da je njemu skroz nevažno kuda ide, koliko brzo i kada će stići. Pogledao je oko sebe i dobro osmotrio dvorište opasano visokim zidinama i na trenutak pomislio na svoju majku i brata. Kako je majka uspela da rodi dvojicu tako različitih sinova sa istom sudbinom? Obojica su slobodnim izborom završila u zatvoru, Zoran u pravom, a Toma u onom još gorem od pravog zatvora! Koliko god se trudio, nije mogao da razume Tominu glad za slavom i pažnjom.

„A možda nas dvojica i nismo tako različiti", govorio je u svojim mislima. „Sigurno smo isti, samo ja ovako prost i besan to ne vidim!"

Merio je tako koracima zatvorsko dvorište, a mislima svoj život. Hodao je stopama čoveka koji je ostvario ono što je priželjkivao godinama, ali opet nije dobio ono čemu se nadao – mir. Momenat samoprekora prekinuo je kamenčić koji je svoj let završio udarcem o Zoranovu patiku. Pogledom je ispratio putanju kamenčića od njegovog tela do sivog betona i tu zastao.

„Zokarice, stigla ti je mačkica ribica, kaže mi komandirčina!" Nikad ga nije obradovao zvonak glas njegovog cimera kao sada. Zvučao je kao zvono spasa, posebno kada je pogledao malo bolje oko sebe i video dve grupice zatvorenika kako gledaju u njegovom pravcu i smeškaju se.

„Hvala brate, krećem!", samo je odmahnuo rukom cimeru i nastavio ka čuvaru.

„Izvin'te, imam neku posetu psihologa, pa da me odvedete gde treba."

„Ajde za mnom!"

Zoran je krenuo poslušno poput deteta. Nikad nije imao problem sa poslušnošću prema čuvarima. Ni u domu se nije protivio vaspitačima, nikad mu to nije bilo uvredljivo ili upitno. Prolazili su uzanim mračnim hodnikom bez trunke prirodnog svetla, koji je vodio u veći hodnik, gde je, pored svetlosti, nedostajao i vazduh, ali su, srećom, brzo došli do teških metalnih vrata sa malim staklenim prorezom.

„Ulazi", bila je poslednja komanda koja ga je razdvajala od mekšeg i finijeg nastavka.

„Dobar dan, ja sam Milica Šćepanović, asistent na Filozofskom fakultetu u Beogradu, odeljenje psihologija!“ Izašlo je kao naučena pesmica iz usana mlade žene željne upoznavanja sa najintrigantnijim zatvorenikom Centralnog zatvora u Beogradu.

„Dobro došli, Milice. Zoran, drago mi je, čime mogu da vas poslužim?“

„Informacijama, hvala na pitanju!“

„Ah, pa sedite onda! Tu sam da vam budem dobar domaćin! Izvinite ako su stolice malo neudobne, nikako da promenim nameštaj u ovoj dnevnoj sobi!“ Izgovarao je pokazujući rukama prema nameštaju zatvorske sobe za posete kao da se zaista nalaze u dnevnom boravku njegove kuće.

Milica se blago osmehnula i sela na drvenu stolicu, koja ju je neodoljivo podsećala na školsku stolicu, i to onu najneudobniju iz osnovne škole.

Pred njim je bila simpatična ženska pojava, besprekorne puti, zgodnija nego što je to njeno muškobanjasto oblačenje prikazivalo.

„Ako ste me prostudirali pogledom, možda da počnemo?“

„Izvinite, možemo.“

„Za početak, moja je obaveza da vas informišem o razlogu mog dolaska, kao i o načinu rada i pravilima mog rada sa vama. Kao što sam vam u predstavljanju rekla, asistent sam na fakultetu i ujedno doktorand. Tema moje doktorske disertacije je *Resocijalizacija zatvorenika povratnika – rezultati postojeće prakse resocijalizacije zatvorenika*. U okviru ove teme već skoro godinu dana obilazim odabrane zatvorenike koji su, poput vas, pristali na rad sa mnom. Zauzvrat, na raspolaganju su vam moje psihoterapeutske usluge. Da li me pratite?“ Nije mogla da ne primeti Zoranov pogled, koji kao da je prolazio kroz nju i završavao se ko zna gde.

„Svaku reč, želite da vam ponovim nešto?“, odgovarao je gledajući je pravo u oči.

„Ne, naravno. Okej, idemo dalje. Dakle, ono što je važno da znate jeste da ja nisam psihijatar već psiholog terapeut. Sve što izgovorite u vreme naših razgovora je tajna i moja je dužnost da čuvam vaše pravo da sve izgovoreno meni tu i ostane. Jedino ako procenim

da biste mogli da naudite sebi ili drugima, moja je obaveza da obavestim nekog od kolega ili zatvorsku upravu. Da li vam je to okej?“

„Sve mi je okej, ne zanima me da li je nešto vama izgovoreno tajna ili ne. Sve što izgovorim naglas – spremam sam da čuje bilo ko. Što se mene tiče, skidam vam obavezu čuvanja tajne.“

„Obaveza čuvanja tajne nema veze s vama, već sa mojom profesionalnom etikom. Kako je ovo rad za moj doktorat, pre objavljivanja bih vam poslala deo koji se tiče vas na odobrenje. Pa kako biste inače pričali najintimnije detalje nekome u koga nemate poverenja?“

„A da li vi zaista mislite da možete da izgradite sa mnom ili s bilo kim drugim poverenje za nekoliko sati? Ovde ste jer svako od nas zatvorenika želi da ispriča svoju stranu priče. Nisam ni ja bolji od drugih“, bio je direktan Zoran.

„Razumem vas i raduje me vaša direktna komunikacija. Pošto smo razmenili uvodne komentare, možemo da nastavimo dalje“, Milica je zastala na trenutak da uhvati dah kao da hvata niski start za maraton. I upravo joj se i činilo da pred sobom ima sagovornika koji nije običan. Posmatrala je pred sobom tog naočitog muškarca koji je svojim stavom i energijom ispunio skučeni prostor u kome se nalaze. Izvukla je iz torbe Zoranov podeblji dosije i nastavila.

„Čitala sam vaš dosije u pripremi za dolazak ovde, vidim da ste detinjstvo proveli na selu, od vaše desete godine je zvanični staratelj bila vaša tetka, nezvanično stoji naznaka da ste živeli sa bratom koji je u tom momentu bio stariji maloletnik. Da li je u tom periodu još neko bio vaš staratelj pre odlaska u Dom za nezbrinutu decu?“

„Najviše vremena smo brat i ja provodili sa seoskim parohom, ocem Perom. Tetka se najviše brinula da ne budemo gladni, da smo čisti i da selo ne kaže da ne brine o nama. Odmah da vam kažem, ne krivim je. Šta je mogla ona jadna, imala je i sama svoju muku, pa je preuzela i našu. Da nije bilo oca Pere, mislim da bi nas odmah poslali u dom obojicu!“

„Ako nemate ništa protiv, volela bih da se posvetimo malo vašem odnosu sa ocem Petrom ili Perom, kako ga vi zovete.“

„Šta vas zanima?“

„Znate, da se ne lažemo, i ja sam svedok čitave afere koja je mesecima punila medijski prostor Srbije. Ma koliko da ne pratim

rijaliti scenu, nisam mogla da izbegnem sve to. Sada kad ste vi preda mnom, volela bih da čujem kakav je on uticaj imao na vas?“

„Pitate me da li sam gej?“

„Ako želite, možemo i o tome da pričamo, ali nije mi bila namera da danas pričamo o vašem seksualnom životu niti mislim da se tako postaje gej.“

„Da odmah zaključimo nešto pre nego što nastavimo dalje, ne, nisam gej i ne, otac Pera i njegovo seksualno opredeljenje nije imalo uticaj na to što nisam gej!“ Nasmejao se nakratko i nastavio:

„A da vam smetnem s misli još jednu nedoumicu. Za mene je taj izgubljeni čovek najbliže figuri oca koju sam upoznao. Pravog oca se ne sećam, a on nas je prihvatio kao da smo njegovi. Nije nas sažaljevao i gledao kao uboge siročiće. Gledao nas je kao jednake. Kao svoje! Vaspitavao nas je i učio. Njegove životne lekcije mi pomažu i dan-danas da bolje razumem svet oko sebe.“

„Hoćete da kažete da je vaš pohod na razotkrivanje brata u stvari bila misija zaštite oca Petra?“

„Ne, neću to da kažem. Nisam ja toliko plemenit. Moj cilj je bio prizemniji, mnogo niži od tog uzvišenog koji je sada u vašoj glavi!“

„Želeli ste da se osvetite bratu?“

„Bravo! Vidite, niste džaba učili tolike škole!“ Zoranovo uživanje se nastavljalo bez izgleda da prestane.

„Znate, moram da vam priznam da me pozitivno iznenađuje britkost i brzina uma čoveka koji je odrastao u domu, a ’životno se usavršavao’ višegodišnjim kratkotrajnim robijanjem! Otkud to?“

„Draga Milice, um nas ograničava naučenim predrasudama. Ne biste verovali koliko učenih i načitanih ljudi ima po domovima i zatvorima. Oni sa imalo samopoštovanja zatočeničke dane pretoče u nešto korisno, a ono što nam je najdostupnije jesu knjige. Nažalost, nema tu previše izbora u literaturi, ali iz svega se može naučiti nešto. Posebno ako je neko to, poput mene, radio temeljno i obnavljao gradivo kroz dugogodišnji povratnički staž! A ono što ne nađemo u knjigama, život nam ovde svakog dana piše! A opet, Milice, knjige često nisu snaga već slabost. Stvaraju vam lažni osećaj sigurnosti, koji vam je pak formirao neki treći um. Previše je to slobode i snage dato

sa naše strane nekim tuđim zaključcima i mislima. Što bi rekli u mom selu, čudna je rabota taj mozak."

Posmatrala je njegovu mimiku i kretanje tela dok je iz njega izlazila neočekivana filozofska misao. Zoran je za trenutak, u njenim mislima, sedeo u udobnoj plišanoj fotelji modernog kafića na Dorćolu, obučen u nežan kašmirski džemper, ispod koga viri divna pamučna bela majica.

„Zorane, tu smo zbog vašeg uma, ne zbog mog, slažete se?"

„Potpuno se slažem, šta moj um i ja možemo da uradimo dalje za vas?"

„Iskrena da budem, u pripremi za ovaj razgovor nisam imala na umu vašu oštroumnost i dubinu vaše misli. Iako sam mogla da pretpostavim da se ne radi o nekom običnom, svakidašnjem zatvoreniku."

„Izvinite, ali moraću da vam kažem da grešite. Svakidašnji sam i isti kao i svi ostali ovde. Koliko god u trenutku pomislili da sam ja drugačiji i, ne daj Bože, bolji od drugih, samo se setite da smo u zatvoru koji vi, eto, povremeno u svrhu naučnog rada obilazite tek poslednjih godinu dana, a ja 'povremeno' otkad sam izašao iz doma i postao punoletan. Dakle, iako smo različitog uma i duha, nas zatvorenike spaja konačno odredište, i tu smo svi isti, obučeni skromno, tela nam mirišu na znoj i ustajalost, spavamo u ćelijama, krevete nam greju smrdljiva siva ćebad, a na kišu nas podseća memla koja prodire u naša tela kroz debele zidove."

Milica je upijala svaku reč ovog monologa, a divljenje prema čoveku koji sedi naspram nje za raspalim metalnim stolom raslo je nakon svake njegove izgovorene misli.

„Vidite, Zorane, o tim različitostima, koje ne ističete kao velike, mogli bismo da pričamo satima, ali smo, nažalost, ograničeni vremenom i neću s vama ulaziti u polemiku. Dok ste govorili o sveštенiku Petru, shvatila sam da on uživa vaše veliko poverenje i poštovanje. Da li je tako bilo svih ovih godina?"

„Postojao je jedan period, tačnije bilo je to nekoliko godina moje gorčine prema njemu. U mojoj glavi je on bio prvobitni krivac što sam otišao u dom. Kada je moj brat Toma napunio 18 godina, shvatio sam da on nije brat kakvim sam ga ja doživljavao i u meni je

s vremenom počela da raste sumnja da je on uzrok mog proterivanja iz onoga što sam zvao svojim domom. Srećom sam kasnije mogao da pratim njegov život na TV i kroz medije i da sebi potvrdim da je upravo on osoba vredna svakog mog prezira!“

„A da li ste ikada poželeli da kontaktirate sa ocem Petrom?“

„Iskren da budem, tek odskora razmišljam o tome. Možda to i uradim, ko zna.“

„Razumela sam, meni bi se to učinilo kao lepa odluka, ali nemam prava da vas savetujem na tu temu, odluka je samo vaša. Ako vam je to u redu, volela bih da se osvrnemo i na vašu majku i sećanja na nju.“

„Kao što sam vam rekao, okej je da pitate sve. Šta vas tačno zanima o mojoj majci?“

„Kako je pamtite? Kakve su vaše najranije uspomene na nju?“

„Sitna i namučena priroda, puna bola, muke i gorčine. Bila je mudra i visprena, željna nekog drugačijeg života, ali taj život, jednostavno, kao da nije bio namenjen njoj. Nije bio namenjen mojoj majci, a ni nama, njenim sinovima. Moj brat je na silu pokušao da ga ugrabi i živi – ali vidite – ni njemu nije bio suđen.“

„U čemu se ogledala ta, kako kažete, gorčina?“

„Zahvalnost za milostinju koju smo dobijali od gazdi na čijem smo imanju živeli zamenila je mržnjom i gorčinom. Pamtim jedan prozor naše trošne kuće koji je gledao na dvorište i kuću Milovanovića – majka je mogla satima da sedi za stolom pored tog prozora i komentariše živote tih ljudi. Nije mogla da se pomiri sa činjenicom da njihove mogućnosti ne pripadaju nama. Sa druge strane, na svako dobročinstvo te porodice gledala je kao na poniženje. I dan-danas pamtim njene reči upućene bratu i meni da je svet jednak za sve i da samo od nas zavisi šta ćemo da uzmemo, a sve nam pripada.“ Zastao je i osetio bol samoprekora, otkud mu pravo da on koji je u zatvoru prekoreva mrtvu majku.

Milica je uhvatila taj melanholični pogled i osetila potrebu da mu se obrati:

„Znate, možda ću preći i prebrzo profesionalnu crtu našeg odnosa, ali svi mi imamo šta da zamerimo roditeljima, a onda kada i sami probamo da budemo bolji – shvatimo da to nije tako lako!“

Zoranu je prijao ovaj momenat neposrednosti, devojku pred sobom je doživeo kao dobronamernog prijatelja s kojim usputno ćaska o životu. Na tren je osetio kao da živi jedan drugačiji život, život koji kao da je uvek bio rezervisan za druge. Bio je to univerzum koji nikad nije bio rezervisan za njega i lakše mu je bilo da veruje da mu nikada neće ni pripadati.

„Nisam nikada ni želeo da budem bolji, iskren da budem, nikad nisam ni razmišljao o sebi, pa dobro, da budem iskren do kraja… Možda sam tek od ove poslednje posete zatvoru počeo malo da razmišljam o sebi."

„To je dobro i sigurna sam da vas može odvesti samo u nekom dobrom pravcu."

„Nisam siguran, Milice, čak sam i uveren da su mi neočekivanja pomogla da kako-tako dođem dovde. Kada me gledate, vidite čoveka u zatvoru, nezavidnog obrazovanja i života. Ali kad biste u meni sagledali čoveka koji se od detinjstva bori da preživi u datim okolnostima i ide napred – možda i ne biste zamerili na tom nedostatku ambicije i želje. Da budem precizan, vratiću vas i na tačan, maločas izgovoreni događaj kada sam naučio koliko izneverena očekivanja bole – bio je to period čekanja da moj brat Toma nakon svog punoletstva dođe i uzme me iz doma. Možda su to bila nerealna očekivanja jednog napuštenog dečaka – ali je svakako to bio trenutak koji me je naučio koliko 'koštaju' želje. Znate, ako je tačna ona teorija da deca svesno ili nesvesno ponavljaju obrazac roditelja, verujem da i ja to isto radim. Moja majka je retko napuštala dvorište i kuću i čitav njen svet bio je taj jedan prozor kroz koji su najčešće dolazile njene nerealne želje i kasnije gorčina. Eto, i ja retko napuštam svoj dom i na svet gledam kroz prozor, iako dosta manji i sa pogledom samo u nebo prošarano rešetkama – ali verujem da vam je moj obrazac i više nego jasan", nastavio je da iznosi činjenice o sebi.

„Jasna mi je vaša paralela i gledajući vaš dosije, vidim da ste živeli sve ono o čemu govorite. Dela koja ste činili i načini hapšenja jasno ukazuju da ne govorimo o slučajnostima, već o brižljivo vođenom životu koji svesno želite da provedete u zatvorskim jedinicama." Milica je izgovarala svoj zaključak i kao omađijana posmatrala svog

sagovornika koji je iz misli u misao sve više ličio na nekog modernog mudraca, motivacionog govornika.

„Ne mogu da kažem da niste u pravu, niti imam želju da ne budete u pravu. A kuda bih i mogao? Nikada nisam bio preterano druželjubiv, svet koji sam poznavao pre doma postojao je tek u obrisima. Ne znam ni da li postoji više kuća u kojoj smo živeli, niti sa kojim bih pravom i otišao tamo… A selo je surovo i za one bez zatvorskog dosijea. Godinama sam živeo obijajući zapuštene vikendice i seoske kuće, kada bi mi to dosadilo, počinio bih neko sitno delo i sačekao da me uhapse. Kako sam povratnik, s vremenom je trebalo sve manje vremena od počinjenog dela do zatvorske ćelije. Nekih desetak godina sam proveo tako, više ni sam ne znam… Sve dok nisam na televiziji počeo da pratim život svog brata i dok nisam poželeo da raskrinkam tu lažnu mašineriju 'realnog života'!"

Milica je neumorno pisala, potpuno nesvesna vremena i prostora, kao da piše scenario za neki uzbudljivi triler, a ne životnu biografiju svog vršnjaka, miljama udaljenog od svega što ona poznaje kao život.

„Šta vam je bio okidač za to raskrinkavanje, kako ste ga nazvali?"

„Definitivno Tomino ispovedanje ili, kako su to već nazvali, i uvlačenje u mulj i medijsko blato čoveka koji je jedini probao da nam bude otac. Ponavljam, nisam to uradio da bih zaštitio oca Peru, već da kaznim mog brata, koji je očigledno bukvalno shvatio i upamtio reči naše majke da nam sve na ovom svetu pripada. Tokom svog života činio sam loše i svaki put bivao kažnjen. Nisam nikome ostao dužan, a opet sam živeo kako sam želeo."

„Vrlo pošteno od vas, iako ne mogu da shvatim zašto vam je bilo lakše ili lepše da živite od zatvora do zatvora nego da ste svoju pronicljivost i energiju iskoristili za nešto približnije normalnom životu?"

„A šta je za vas normalan život?"

Milica je za trenutak zastala i nakratko prekinula ovaj pingpong mislima. I zaista se zapitala šta je to za nju normalan život.

„Sjajno vam je pitanje, kao da iza sebe imate godine studiranja i učenja, moram da primetim! Jasno mi je kuda nas vodite i jasno se

nameće zaključak da su nam oboma nametnute ideje o tome šta je normalan život. Izvinite ako ste osetili da osuđujem ili potcenjujem vaš izbor – to mi nije bila namera i nisam zbog toga ovde! Teza mog rada je upravo ta da sistem mora dublje da prati svaki slučaj pojedinačno i da posebna pažnja mora da se posveti pronalaženju rešenja kod maloletničkih delinkvenata i dece bez roditeljskog staranja ili iz problematičnih porodica! S druge strane, ne sumnjam da ste se za svoje bogato zatvorsko iskustvo nagledali i pojedinaca koji su došli iz uglednih, društveno prihvatljivih porodica, pa opet su došli na isto mesto gde i vi."

„Tako je, ali u tom slučaju bih istakao da nam motivi i razlozi nisu bili isti. Obest, emotivna nezrelost i egoizam su, po meni, njih doveli do toga da upoznaju nas kojima život nije dao perspektivu drugačijeg života", udahnuo je duboko i nastavio, „a opet, ne želim da steknete utisak da ja njih osuđujem a nas pravdam – siguran sam da je napolju mnogo onih koji su ponikli iz bede i muke i stvorili za sebe neki bolji svet. Nešto je do sudbine, a puno do naših izbora, rekao bih."

„A koji je izbor i kako vas je odveo one noći u kuću profesora?"

„Iskren da budem, taj čovek je za mene bio potpuno nebitan. Tomu sam pratio mesecima i shvatio sam da su ljubavnici, ali nisam do kraja bio siguran ko je on, ali sam bio siguran da je neko ko Tomi treba. Od detinjstva je bilo tako – uvek je svoju umiljatu prirodu i šarm koristio da bude uz one koji mu trebaju. Palo mi je na pamet da je možda sudija, a tek one noći sam shvatio da je on bio tek karika u lancu ka Tominom krajnjem cilju. Moj brat je s vremenom evoluirao i do svojih ciljeva dolazi indirektno!" Pogledao je u Milicu, koja je pisala bez pauze i daha i zastao ne bi li ponovo dobio njenu punu pažnju.

Nakon nekoliko sekundi pauze podigla je glavu i osmotrila mirnu prikazu Zorana, mladog čoveka koji kao da diktira svoj testament i oprašta se od dugog, burnog života.

„Zorane, vi po prirodi niste pričljiv tip?"

„Nisam, iako verujem da danas delujem drugačije", odgovorio je razvlačeći uglove usana u osmeh.

„Čitajući vaš dosije, svuda stoji da ste povučeni, tačnije introvert. Bez obzira na to šta mislila o svom profesionalnom umeću, sumnjam da je do mene."

„Ne bih da se uvredite, ali da, nije do vas. Recimo da do sada nisam imao razloga da govorim. Bilo bi to neko puko baljezganje ili priča koja svakako ne bi bila lepo nagrađena u zatvoru. Srećan sam da u mom dosijeu piše INTROVERT."

„Jasno… Dakle, pratili ste te noći brata do stana i niste znali šta ćete zateći i šta ćete tačno uraditi?"

„Da, pratio sam ga, ali sam znao šta ću zateći i znao sam šta želim da uradim. Znao sam da želim da to bude noć kada će svi oni koji ga prate, sažaljevaju ga i dive mu se saznati ko je on u stvari. Osetio sam se prvi put kao vitez koji će narod spasti od zablude. Jedino u čemu sam se prevario jeste reakcija tog istog naroda nakon razotkrivanja. Precenio sam narod, precenio sam ulogu sebe, a na kraju – potcenio sam sebe."

„Kako to mislite da ste potcenili sebe?"

„Proveo sam čitav život misleći da sam manje učen, manje prosvećen… Da je većina mnogo bolja od mene… Da nisam dostojan da budem deo tog društva… A onda sam se u ovom periodu nakon svega uverio da to baš i nije tako. Iskren da budem, ako je nešto dobro ispalo nakon svega po mene, jeste to da više sebe ne osuđujem i ne mislim da mi ništa bolje od ovog ne pripada."

„Razumem vas, a kako ste došli na ideju da scenu zaticanja brata i profesora pustite lajv na bratovljevom *Instagramu*?"

„Tako što iza sebe nisam imao rijaliti produkciju, pa sam morao da se poslužim onim što sam imao. Telefon i davno provaljena šifra njegovih naloga. Pa, tako sam ga najviše i pratio, nisam morao fizički da ga pratim. Čitao sam njegove poruke, a on se najčešće dopisivao preko tih naloga i praćenje mi nije bilo nimalo teško."

„Priznajem, malo mi je pitanje bilo naivno. Ali, recite mi, da li ste imali nameru da ubijete brata?"

„Ne, da sam imao tu nameru, davno sam to mogao da uradim. Meni u životu ni za šta nije trebala publika, pa ni u ovom slučaju! Pa ni moje oružje nije bilo pravo!", zasmejao se i nastavio: „A da ste samo mogli da im vidite izraze lica i gola ljubavnička tela! Posebno

nakon što su shvatili da sve ide lajv! Ako ste gledali snimak, kao i većina države, setite se samo profesorovog cviljenja: ko ste vi, molim vas nemojte, ja sam ugledni profesor! E, moja Milice, a većina ovih zatvorenika ovde je uglednija od njega!“

„Zorane, pitaću vas nešto što će zvučati suludo: zašto niste želeli da ubijete brata koga toliko mrzite?“

„Da ga ubijem, i šta onda? To je jako mala kazna za sve što je on radio celoživotno! Vi zaista mislite da je smrt dovoljna kazna za nekog ko je od rođenja manipulisao i zlom uništavao živote drugih bez trunke kajanja?! Pa, samo uzmite u obzir činjenicu da je inscenirao situaciju da mene, njegovog brata, odvedu u dom a okrenuo se nije!“, govorio je u žaru, ali kontrolisano tiho. „Moja osuda za njega je da do kraja života živi sa svim onim što jeste, a ako će ovaj ludi narod i dalje da ga prati, gleda i veliča – njihova stvar!“

„Slušam vas i sumnjam da bi veće neke ozbiljne porote donelo težu osudu okrivljenom! Posebno nekome kome su očigledno divljenje i podrška spoljnog sveta tako važni! Pred vama je tek proces suđenja za ovo delo i verujem da suđenje neće biti lako, kao i da će biti medijski vrlo praćeno!“

„Tako je, od anonimnog sitnog delinkventa koji prezire javnost i medijsku pažnju – postao sam glavna medijska hrana. Osuđujući druge, osudio sam i sebe!“

„A da li vam je barem malo žao profesora? Uništili ste reputaciju ne samo njega kao profesora već čitavog Univerziteta!“

„Njega mi nije žao ni najmanje! On je dobio isto što i moj brat! Osuđen je na život sa svim onim što on zaista jeste! Žao mi je jedino žene koja kod njega radi! Ona nas je zatekla i pozvala policiju – taj njen izraz lica nikada neću da zaboravim! Svet joj se srušio! Ona se prva suočila sa pravim licem čoveka koji je do tog dana za nju bio ugledni profesor koga je nepravedno ostavila žena! Kako da ne!“

„Jasno vam je da naše vreme ističe, a meni je jasno da su male šanse da ću imati priliku da ikada više razgovaram sa vama – iako želim da znate da bih volela! Zanima me još ovo: Šta dalje? Šta nakon ovoga? Da li ste razmišljali o nekom drugačijem životu?“

„Prvi put u životu ne mislim da sam nedostojan života s drugim ljudima, i da – možda je vreme za neki drugačiji život.“

„A da li ste pomislili možda na rodni kraj?“

„Jesam, i to u jednom jako čudnom trenutku.“

„Kada ste ogolili brata?“

„Ne! Kada sam okusio bombonjeru koja je bila na stolu!“, završio je rečenicu i pružio ruku Milici kao da se pozdravlja sa starim prijateljem.

OTAC

Tup zvuk pendreka po vratima, kao podsetnik za sve one koji su se možda oglušili o jutarnju sirenu, bio je i poslednji znak da treba da ustane i zategne krevet. Ustajanje mu je teško palo, osećao je bol u svakom delu tela. Prošlo je nešto više od deset dana od kada mu se proročanstvo da će biti provociran i maltretiran ostvarilo. Sedam dana bolnice bilo je dovoljno tek da sva krvarenja stanu, da rane počnu da zarastaju, a podlivi postanu tamnocrveni. Zamišljao je kako će mu za sreću biti dovoljno samo da se probudi i da ga ništa ne boli! Još ako ga Bog pogleda i ostave ga što duže u samici – pa njegovoj sreći neće biti kraja. Polako se pridigao i zakoračio iz kreveta kao kakva graciozna balerina, nežno i lagano, svestan da će dobro osetiti oštar trzaj boli kao znak da je njegovo stopalo došlo na konačnu destinaciju – memljivi hladni pod zatvorske ćelije.

Dva naprsla rebra bila su mu glavna prepreka u operaciji zatezanja kreveta, ali je i to bilo lakše od raspravljanja sa čuvarima i objašnjavanja zašto nije obavio ono što se od njega očekuje. Iako je trpeo jake bolove, nije ni pomišljao na vraćanje u bolnički deo zatvora. Držala ga je misao da će svaki sledeći dan biti makar malo lakši, a barem ne mora da sluša i gleda najmučniji deo zatvorskog života: narkomane u krizi, silovane, pretučene, i tu i tamo obolele zatvorenike.

Sledeća stanica, toalet. Smešten u uglu samice, zarđali čučavac za njega je predstavljao možda i najveći izazov jer nije bilo šanse da njegovo telo zauzme ni približno adekvatan položaj neophodan za korišćenje toaleta. Odlučio se da za početak urinira, a velika nužda može da usledi tek ako smisli kako to da izvede i ako mu bolovi dozvole. Gledao je u mlaz koji je izlazio iz njega pružajući mu možda

jedino olakšanje i radost ovog dana. Svaka kap predstavljala je malu pobedu i veliki uspeh za njega.

Preusmerio je pogled ka sledećem dnevnom zadatku – presvlačenju. Nahtkasna sa garderobom činila mu se nikad udaljenija. Kao da treba da odšeta do drugog kraja zgrade, a ne u susedni ćošak male smrdljive samice. Korak po korak, njegove noge nosile su čoveka koji ne bi mogao da definiše šta ga u datom momentu najviše boli. Pluća, ako bi malo jače udahnuo ili se, ne daj Bože, zakašljao, bolela su ga do te mere da je mislio kako disanje za njega više nikada neće biti jedan prirodni bezbolni proces. Ruka, srećom leva, dvostruko prelomljena, makar je bila fiksirana gipsom. Naprsla trtična kost mu je pomogla da shvati koliko je u stvari zadnjica jedan važan deo tela. Korak po korak, svoj hod bi potpomagao vukući nogavicu pidžame svojom desnom rukom, koja je, gle čuda, ostala netaknuta.

Blago se nagnuo ka nahtkasni i kratkim pokretom otvorio ladicu u kojoj se nalazila sva njegova garderoba. Za većinu zatvorenika bi to često bila samo zatvorska garderoba, dok je za Zorana predstavljala praktično sve što ima. Srećom je to malo bogatstvo činio i poneki duks na rajsferšlus, pravo olakšanje za odevanje u ovim teškim danima. Pokret po pokret, bol po bol, i eto presvukao se nekako.

Zvuk koraka koji se približavaju ka njegovoj ćeliji bio je znak da je vreme za obrok. Jednako neukusan kao i svih prethodnih dana, ali barem topao i redovan.

„Dobar dan, junače! Kako rane? Čujem da su te dobro isfircali“, srdačnim i toplim glasom mu se obratio čuvar kao da je sreo komšiju.

„Dobro jutro, a šta da vam kažem. Nekako verujem da su mogli još! Pa, eto, nisam loše prošao ako tako gledamo.“

„Pa ono jeste! Optimista si ti, vidim ja“, nastavio je ohrabrujuće, „nego, vidi, najavili su mi da ćeš danas imati neku posetu, izgleda da je neko ’mudo’, da prostiš, čim ti možeš iz samice da primiš posetu!“

„Nikoga ja zvao nisam niti imam ideju ko bi to mogao da bude! Da bude jasno, niti imam advokata niti sam ga zvao! A sumnjam da ste tako revnosni pa da ste vi zvali onog po službenoj dužnosti!“

„Pa sad, ja da znam više, ne bih bio čuvar, bio bih makar vođa smene! Strpi se, pa ćemo uskoro obojica da vidimo ko te se uželeo." Ostavio je na stolu hranu i izašao.

Glad koja viče iz glasnih creva i Zoranove misli koje jauču bol i strah naizmenično. Gde je nestao onaj mudri smireni čovek koji živi na ivici zakona i prelazi je kada i kako mu odgovara? Šta se desilo sa čovekom kome je sve predvidivo i koji ume savršeno da kontroliše svoje zatvorske i nezatvorske dane? Nastavio je da šeta i kruži oko hrane, nemoćan da utiša sve misli koje urliču u njegovoj glavi. Ko je osoba koja dolazi? Neće valjda sada neki advokat da ga pritisne da goni ove što su ga prebili? Profesor! Pa da! To je sigurno odmazda profesora! On je uticajan u svetu pravosuđa i policije! Sigurno želi da mu se osveti i sada kreće igra! Da, da! Sada će platiti ceh profesoru za uništenu čast i reputaciju! Samo da ne traže da ubija ljude! To ne može! Nikad nije ni bubašvabu zgazio!

U Zoranovoj glavi odvijala se prava drama, navirali su mu čas novinski naslovi crne hronike, čas pojedine rečenice iz krimi romana koje je čitao. Bile su toliko snažne da su u potpunosti potisnule svaki osećaj bola, ali i gladi! Kružio je i kružio tim sobičkom bez ikakvog osećaja da ga napušta snaga i da mu telo otkazuje poslušnost. Tup udarac tela o prašnjavi pod, toplina koja obliva njegovo čelo i vrela krv koja se nežno sliva niz oči i obraze dok ih ne zaustave jake vilične kosti mladog muškarca. Muk. Divna tišina, mir i bol koja je ponovo tu, ali mu nekako čudno prija. Ostao je da leži tako, nesvestan vremena, ali zahvalan što je strah u njemu prestao panično da urliče. Nalaktio se na desnu ruku i polako počeo da ustaje. Jaka vrtoglavica i slabost, udružene sa bolovima koji ga prate još od buđenja, nisu mu bili od pomoći da ustane, ali je uspeo! Osećaj pobede je ophrlio njegovo telo i usmerio ga ka davno donesenom obroku.

Parčići hleba, suvi od stajanja, a opet od vlage nekako gnjecavi, bili su sjajna podloga za čuveni parizer i ko zna kad skuvano jaje. Jeo je polako i trudio se da dobro oseti svaki zalogaj. Davno je naučio da obrok nije nešto što se podrazumeva i što može uvek da se ima. Gledao je poslednje parče hleba, a sećanja su ga odvela u sirotište i svađu kako zapravo izgleda hleb. Pokušavao je da objasni dvojici dečaka

koji su praktično od rođenja živeli tu da je parče hleba deo jedne velike vekne, ali jednostavno nije išlo! Svađa se toliko bila zahuktala da je na kraju došao vaspitač da dečacima objasni da Zoki ne izmišlja, a Zoranu da njegovi drugari nikada nisu videli hleb u komadu i da čitavog života dobijaju servirane kriške.

„Koliko li ja takvih vekni imam i šta sve ne znam da postoji?!“, pomislio je baš u trenutku kada ga je iz misli prenuo zvuk otključavanja vrata.

Nije imao hrabrosti da se naglo okrene, ali je, srećom, čuvar bio jedan od najstrpljivijih koje je ikad sreo.

„Izgubio sam pojam o vremenu, ali nije prošlo mnogo čim ste još tu“, obratio se Zoran čuvaru, koji ga je odmeravao evidentno šokiranim izrazom lica.

„Gledate me kao da sam umro!“

„Pa taman htedoh da te pitam da nemaš u planu slučajno da umreš.“

„Odakle sad pa to?“

„Kako odakle? Pa došao je pop da te poseti, pa rekoh možda je poslednja ispovest ili tako nešto!“

„Pop, kažeš? Baš pop?“

„Pop, brate mili, osim ako nije neki nindža ratnik, šta ja znam“, smeškao se ovaj retko dobroćudni stražar.

Odjednom je osetio adrenalin i krenuo je da ga obliva neki hladan znoj. Kao da je ponovo mali, nesigurni dečak koji nenametljivo želi da da sve samo da dobije malo pažnje od tog čoveka koji je jedini umeo da mu bude otac. Zoran nije znao kako je to imati oca, ali mu se činilo da bi bilo lepo da je baš tako kako je otac Pera pokušao da bude njemu i onom kretenu od njegovog brata.

Hodao je polako, baš nogu pred nogu, prateći čuvara tempom u kome se pređena razdaljina meri snagom intenziteta bola. Nije obraćao pažnju na put kojim se kreću, tupo ga je pratio, a u mislima mu je bilo milion pitanja.

„Alo, sanjar! Stigli smo!“, podviknuo je svestan da je zatvorenik samo fizički prisutan.

„Gde, gospodine?“

„Kući kod tvoje mame! Kako, brate mili, gde? Piše ti u dosijeu da nisi narkoman, ali ne bih se kladio s tim mozgom da nisi na nečemu!“

„Izvinite, još sam izgleda pogubljen i malaksao od svega!“

„Da se ne lažemo, i ja bih verovatno bio da sam na tvom mestu! Dugo nismo imali ovakvo mlaćenje u zatvoru. Kažu da ih je bilo više od deset, i to iz različitih ekipa. Ako ništa drugo, uspeo si da ih ujediniš!“

„Potrudio sam se, šta da vam kažem! Nego, hajde da vidim kojim dobrom je sveštenik došao meni u goste!“

Između njega i njegove jedine porodične figure stajala su samo dobro poznata metalna vrata prorezana rupom od stakla. Prošli put je prošao kroz ta ista vrata mnogo mirniji i samouvereniji. Sada će proći on, njegova trema, nesigurnost i želja da makar ova jedina preostala porodična figura ostane neukaljana.

Čuvar je otvorio vrata i obratio se svešteniku:

„Oče, da li želite da ostanem sa vama ili da budem ispred?“, dok je Zoran, poput njegove senke, stajao nepomično i čekao da čuje dobro poznati glas.

„Voleo bih da budemo sami, ako nemate ništa protiv.“

Čuvar je rukom pokazao Zoranu da uđe i zatvorio teška vrata.

„Zdravo, Zorane! Hajde, priđi, pa pozdravi me! Šta si se skamenio?! To sam ja! Pop Pera! Ti, spadalo malo!“, išle su povezano, toplo i radosno rečenice direktno iz srca oca Pere.

Ćutljivo i polako, pognute glave, bolnim koracima prilazio je Zoran svom ocu Peri. Ta distanca je naizgled bila samo nekoliko koraka, ali u dušama njih dvojice to su godine nerazumevanja i odsutnosti. Jak stisak i privijanje na očinske grudi, iako za Zorana i fizički bolni, doneli su mu osećaj do sada nedoživljene sreće.

„Hajde, dobro je to! Pa rasplakaćeš i mene, a već u sebi umirem“, govorio mu je dok ga je nežno gladio po bolnim leđima, baš kao što bi to radio i pravi otac u poseti svom sinu.

Svakim dodirom je osećao trzaje dubokih jecaja i boli izgubljenog mladog čoveka. Ne znajući kako da prekine ovu i za njega bolnu scenu, nežno je spustio Zorana u stolicu, posadio ga kao malo dete u hranilicu i uputio se ka svojoj.

„Otkud vi, oče?“

„Kako otkud? Zar si sumnjao da ću doći? Posle svega…“

„Ne znam, davno sam naučio da su očekivanja najsigurniji put do nesreće i tuge“, iskreno i ogoljeno je Zoran odgovarao, „da samo znate koliko sam se nadao i očekivao da me brat izbavi iz sirotišta a koliko sam vas mrzeo! A to se nije desilo, nikada nije pokušao ni da mi pošalje razglednicu! Probajte makar na trenutak da osetite jačinu bola usled tog razočaranja!“

„Dete moje životom razoreno“, duboko i setno je udahnuo i nastavio: „Znaš, i ja sam kriv! Prvo sam naseo na priču o tvojoj ćudljivoj naravi i Tominom strahu od tebe da ćeš neko zlo da napraviš, a onda… Nikada nisam došao da vidim kako si! Svima nam je bilo najlakše da te gledamo kao malog čudaka koji će možda da nam upropasti našu malograđansku sreću i čistotu, a za sve to vreme smo bili prljavi do najprljavijih! Grešna mi duša, moj Zorane!“, u jedan mah je s obe ruke lupio o sto i brzo prekrio lice tim istim rukama. Nije skrivao suze, već svoju slabost da dok to izgovara gleda u oči svoj najveći životni greh.

Ipak, podigao je pogled ka Zoranu i još iskrenije i dublje nastavio:

„Molim te ne prekidaj me i slušaj svu moju svesnost kako ti govori, ali ti se ne izvinjava. Izvinjenje bi značilo da želim i mislim da zaslužujem tvoj oprost! A ja, dečače mojim slabostima i lošim procenama uništeni, na to prava nemam! Slušaj moj samoprekor i probaj da pronađeš oprost za sebe i svoj put za dalje!“, u dahu je izlazilo iz srca sveštenika, kao da se ispoveda i priprema za najznačajniju pričest.

„Oče, neću vas prekidati, ali… Zar zaista mislite da ja ovakav polomljen i iza zatvorskih rešetaka zaslužujem da mi takve reči uputi sveštenik? Pa pogledajte me dobro i pogledajte gde se nalazimo! Vi ste tu u poseti, a ja po ko zna koji put na zasluženoj robiji.“

„Sine, tvoja robija je samo posledica mog nečinjenja i loših procena! Da je neke pravde, ti bi meni dolazio u posetu, a ja bih ovde bio! Ali nemoj da brineš! Moja robija je ceo život koji je ispred mene, da se svakog dana uspavljujem i budim sa činjenicom da je

neko kome sam se obavezao da ću mu sustaratelj biti uništen mojom oholom samouverenošću!“

„Ništa približnije ocu do vas nisam imao! Pa da li znate da pamtim svako od naših nedeljnih okupljanja nakon liturgije! Znate ono kad se služba završi, mi dečaci pogasimo sveće kako ste nas učili da se nešto ne zapali, pa sednemo za zajedničku trpezu, a vi nam pričate o životu svetaca i iskušenjima u kojima se svetac postaje?!“

„A bio si tako mali! Je l’ moguće da to pamtiš?“

„Mogao bih da se zakunem da pamtim skoro sve vaše reči i misli koje su one u meni budile. Za mene su te priče o svecima tada bile kao neka bajka, a kasnije, posebno u domu ili tokom mojih usamljeničkih lutanja bivale su hrana za moju prečesto gladnu dušu! Iako je većina nas ovde grešna, ne biste verovali koliko Bog ovde u stvari živi i koliko ćelijama odjekuju razne molitve!“

„A verujem, kako ne bih! Dečače moj, Boga najpre upoznaju oni što u bezizlazju nemoguće traže! Znaš, Zorane, moja životna nagrada biće naša druga šansa, da mi ti negde na slobodi i u toplini doma koji smo ti svi mi ukrali pričaš o svom teškom putu. Da slušam o tvojim borbama i snazi koja ti je trebala da kreneš na svoju krv i rođenog brata! Jedino po krvi što ti je na ovozemaljskom putu preostalo!“

„Koji dom, oče? Pa nikad ga nisam ni imao! Da biste mi nešto uzeli, ja sam to najpre morao da imam, zar ne?“

„Pokušavaš da mi olakšaš, a to još više produbljuje moje boli! Sve i da nisi stigao da doživiš onu vašu kućicu kao dom, možda bi uspeo da stvoriš kasnije neki svoj dom i sigurnost! Nismo ti dali šansu! Vođeni površnim zaključcima u koje nas je gurala nezrelost tvog brata, nismo uspeli da prepoznamo – ja nisam uspeo da prepoznam da nisam dorastao vaspitanju tako zahtevnih momaka, a umišljeno sam se prihvatio tog zadatka. Bez obzira na to što ste različiti, vaša inteligencija i snalažljivost su nit koja vas povezuje!“

„Ah, oče, to je samo životinjski nagon za preživljavanjem u okviru različitih želja i vrednosti! Nema to veze sa inteligencijom! Da je bilo prave pameti, možda bi moj Toma znao da ga želje vode u nezajažljivost i dalje u nesreću, a ja da me moja ozlojeđenost i osveta vode samo u još dublji ponor!“

„Nazovi to kako želiš, nakon svega što si uradio, mogao sam samo da naslutim da si jak i dostojanstven. Da si čovek. Čovek kakav ja nikada nisam bio, iako su te baš moje reči pratile i sokolile na ovom putu kome ja samo mogu da se divim!“

„Zar nije pogrešno diviti se životnom putu jednog grešnika, oče?“

„A zar ne misliš da je još veći greh jedno dete staviti na put greha samo zato što je drugačije? Znaš, strašno mrzim one rijaliti emisije! Još pre svega onog s Tomom, to je za mene kao pakao uživo, gde se sve najgore u ljudima veliča. Dugo sam krivio ljude koji snimaju to, pa onda državu koja dozvoljava da se to emituje, ali na kraju krivi smo svi mi i te vrednosti su verovatno odavno tu! Jedina razlika je što se sada to emituje, pa kritikujem tu neku emisiju, a ranije to nisam ni primećivao! Čak ni ja koji sam mnogima duhovni otac!“

Zoran je posmatrao oca Peru kao u nekom snu. U njemu su se smenjivali osećaji bola, pa ushićenosti, tuge i radosti i sve to tako brzo da nije mogao više ni da razluči u kom momentu se kako oseća. Spustio je za trenutak pogled na svoje ruke – dlan leve ruke, koji je tek virio iz gipsa, kao da je bio tuđi, a desna ruka kao da je bila na nekoj tuđoj ruci.

„Oče, umoran sam, bez cilja i prvi put uplašen. Bol i umor mi malo daju vremena da mislim, a i to što mislim – bolje da ne mislim! Moj svet je magnovenje nekadašnjeg besa i sadašnje praznine nakon čina za koji sam glupo mislio da će mi doneti neko razrešenje i dozvoliti mi da živim dalje!“

„Zorane, sine moj, tvoja izgubljenost je za mene očekivana. Ne znam da li ću ikada saznati kako su izgledali tvoji dani prikupljanja ljutnje i besa zbog svih nas, ali ako će ti biti lakše, i ovako naslepo te razumem i opravdavam te. Ne smem ni da pomislim kako ti protiču ovde dani, kako li je izgledalo dobiti batine koje si evidentno dobio i koliko li sve u tebi jauče od bola!“

„A zašto biste to i saznali, zašto biste saznali nešto za šta je najbolja adresa zaborav? Možda zato što nisam dovoljno jak da pričam o prošlosti i da ponovo proživim neke trenutke, a možda i zato što verujem da je jedini zdrav put za mene put zaborava svega što sam doživeo i prepuštanje nekom novom životu. Kada bi mi Bog samo

dao jedan list praznog papira da po njemu iscrtam neki novi život, sve bih drugačije."

„A šta bi ti rekao kada bi znao da ja možda imam za tebe list praznog papira i da sam došao sa namerom da ti ga uručim?"

Zoran se blago uskomešao na stolici, taman toliko da ne oseti previše jake bolove, i pogledom je počeo da odmerava prostoriju. Želeo je da se uveri da je zaista u zatvorskoj sobi za posete, a onda je opet vratio pogled na oca Peru i nastavio:

„Oče, godinama je moj beli papir bilo sirotište, a kasnije zatvor. I to bi i dalje bio moj beli papir da nisam postao poznati zatvorenik. Ostvarenjem svog gorkog plana, sebi sam onemogućio život na kakav sam navikao u jedinom domu koji sam imao."

„Ponavljam, to je zato što ni ja a ni sistem u kome si živeo tebi nismo dali mogućnost drugačijeg života! Upravo to i hoću da ti kažem, tvoji stari dužnici – ja i ovaj sistem – imamo za tebe rešenje! Slušaj me pažljivo!", blago se naslonio rukama na sto i nagnuo se ka Zoranu. „U svojoj igri raskrinkavanja Tome, raskrinkao si mnogo više! Mnoge si ogolio, čak i bukvalno. I to ne neke tamo obične ljude, već moćnike, tačnije moćnika koji je jedna važna karika u pravosudnom i političkom svetu naše zemlje! Ispostavilo se da je profesor koga si uhvatio na delu sa Tomom bio blizak prijatelj mnogih! Između ostalog i mog advokata Marka, koji je za mene pripremao odbranu! Zamisli koliko je Toma bio prepreden i uspešan u svojim idejama! Uspeo je da se uvuče u krevet profesoru pravnog fakulteta, i to ne bilo kom! Baš onom koji je praktično pa nevidljivi vladar pravosudnog sistema Srbije, a bogami i političkog! Šta kažeš na to?"

„Oče, iskren da budem, pratio sam Tomu i znao sam ko je profesor, kao i koja je Tomina namera, ali, ruku na srce, nisam znao da je u svemu tome i vaš advokat! To je čak i za mene novost! Duboki naklon zlom umu mog brata!"

„Slažem se, bravo za njega, ali ne i za njegove namere! Šteta što svoju pamet nije koristio za nešto plemenitije! Da nastavim, moj advokat Marko je deo jedne od najmoćnijih advokatskih kancelarija i upravo bi mu pobeda u mom slučaju donela partnerstvo i slavu za kojom godinama žudi! Ali sada je to partnerstvo, kako da se izrazim,

malo dalje nego što bi on želeo“, dok se spremao da nastavi, Zoran ga je prekinuo.

„Sve razumem, osim dela zašto je taj advokat sada tako važan za priču, osim što sam mu pomogao da ga profesor ne cinka Tomi?“

„Važan je zato što će od danas, ako se složiš, on biti tvoj advokat i braniće te u predmetu koji je pred nama, tj. pred tobom! I to besplatno! Tačnije, Crkva je već platila njegov angažman kroz moj slučaj, koga na kraju nije ni bilo jer se Toma, a ni njegov advokat nisu pojavili na prvom ročištu, zakazanom ubrzo nakon tvog upada.“

„Hvala, ali mislim da ću morati da vas odbijem, život me je naučio da je najskuplje kada se ne plati! Dovoljno je to što ste mi došli u posetu!“, izgovorio je i zagledao se u sveštenika, koji mu u prvi mah nije delovao ni nalik onoj mladoj jakoj figuri kakvim ga pamti.

„Očekivao sam da ćeš mi tako nešto reći, ali dozvoli mi da makar sada budem tvoj staratelj! Dozvoli mi da makar imam jednu svetlu misao da sam uradio nešto za tebe. Ponavljam ti, ništa pa ni tvoj pristanak da prihvatiš moju pomoć sada neće umanjiti moju doživotnu nesreću jer sam te napustio kada sam ti bio najpotrebniji i gurnuo te u život bez izbora!“, izgovorio je i ponovo seo u neudobnu zatvorsku stolicu.

„Oče, ponavljam, hvala vam i što ste tu. Vašoj mantiji i vama nije mesto ovde, čak ni kao posetiocu, i meni je to dovoljno.“

„Zaista si divan mladi čovek i daću sve od sebe da prihvatiš ne samo moj predlog za odbranu već i jedan drugi predlog! Još važniji! Tvoj boravak u zatvoru će se završiti kad-tad, ako sam dobro razumeo, za ovo delo ti je preostalo još nekoliko meseci, a u slučaju za koji tek treba da ti sude je moguće sve, pa i da te oslobode ukoliko profesor ili Toma odustanu od tužbe. Elem, kada se taj, nadam se tvoj poslednji boravak u zatvoru završi, nudim ti da moj dom bude i tvoj dom! Da budeš moj pomoćnik, iako je posla i ljudi u selu mnogo manje nego kad si ti bio mali, ali tamo uvek ima šta da se radi! Možeš da se vratiš i u svoju staru kuću jednog dana, pričao sam sa Milovanovićima, oni bi ti se obradovali – posebno sada kada više nema Ratka!“

„Kako nema Ratka? Šta je s njim?“, iznenađeno i tužno je pitao Zoran za svog druga iz detinjstva, sa kojim je toliko želeo da se igra, ali jednostavno od Tome nikada nije mogao da mu priđe.

„Bolovao je od najgore bolesti i dobri Bog ga je uzeo da se ne muči više. Pa nema tome ni nekoliko meseci. Još selo oplakuje njegovu dobru dušu, a za roditelje nema leka!“

„Žao mi je što to čujem, pamtim ga kao dobrog i plemenitog. Nikad Tomu i mene nije odvajao od sebe iako smo bili sirotinja koja živi na njegovom imanju i tu je da radi za njega i njegove! A šta je sa onim nadmenim Nikolom? On je sigurno živ i zdrav“, Zoran se polako prisećao svog najranijeg detinjstva. Ustao je sa stolice i krenuo u pravcu jedinog zida koji je imao prozor. Iako taj prozor nije bio na spoljnom zidu, već je služio kao dodatna zaštita i imao funkciju da policija prati dešavanja u sobi za posete, Zoran je okrenuo lice ka njemu kao da svakog trenutka očekuje sunčeve zrake da ga obasjaju.

„Nikola, ne znam šta za njega da ti kažem! Odao se alkoholu, ima tome već više godina! I dalje je zgodan i pola žena iz sela je zaljubljeno u njega! A on nije ništa drugo do besposličar koji živi sa ocem i od očeve penzije. Nikad mi te žene neće biti jasne, ali to je valjda i normalno. Ipak, ne mogu ni da ga osuđujem, otac je uvek mnogo očekivao od njega, poredio ga je stalno sa Ratkom i maštao da će Nikola jednog dana biti gazda i svoj čovek! A ta očekivanja i uloga Ratkove senke su ga i upropastili!“

„E, oče! Roditelji su nam svima dali baš dobre životne misije! Poubijasmo se, doslovce ili alkoholom!“, izgovarao je Zoran i dalje okrenut ka prozoru.

„Zorane, sine, pogledaj me molim te i kaži mi da pristaješ.“

„Šta će Crkvi i crkvenom domu ovakav grešnik? Vi u meni sada gledate mučenika, ali je taj mučenik na svom putu počinio toliko mnogo grehova!“

„E, moj sine, a šta ti misliš zašto su temelji Crkve tako jaki? Ko je naša pastva? Upravo grešni ljudi koji su svesni i najmanjih svojih grehova i mole za iskupljenje! Pa, pogledaj mene! Trebalo je da mi se desi onakav skandal da krenem da se preispitujem i iz dna duše zahvaljujem Gospodu za sve što sam imao, a nisam znao da poštujem! Sada se svake noći molim i zahvaljujem Bogu na tom prosvetljenju!“

„Razumem ja to i hvala vam što ste se tako ogolili da vašim putem pročišćenja probam da pročistim i ja svoj. Pre nego što nastavite da mi pomažete i zovete me u svoj život i svoj dom, želim da znate

da se ja ne kajem ni za šta što sam uradio one noći. A kada dođe do suda i kada me pitaju da li se kajem, ponoviću to – ne kajem se. Boli me sada svaka polomljena kost, ali se ne kajem!“

„Jasno je meni to i ne očekujem da se pokaješ zbog batina koje si dobio ili zbog obećanja da ćeš brže biti na slobodi. Da si mislio o tome i da ti je to važno, pa ne bi ni počinio tako nešto! Ne zovem ja ni grešnika ni pokajnika! Zovem mog sina kome nisam bio dobar otac. A dobar roditelj voli svoje dete kakvo god da je. Bog može da sudi – ja ne mogu! Mogu da probam da te razumem i volim ako mi dozvoliš, ali ako i ne dozvoliš, razumeću. Biću nesrećan i tužan, ali ću razumeti!“

„Oče, kako ste došli ovde? Čime sam vas ohrabrio?“

„Od one noći mi ne izlaziš iz glave ni iz srca! Do tog skandala sam bio ubeđen da je moj najveći greh što mi je tvoj brat probudio seksualnost, ali ne! Ti si me suočio sa tim da sam mnogo grešniji od toga! Ogolio si moju površnost i taštinu! Kako sam samo samouveren i ohol bio! Skupljao sam snagu i misli kako da dođem do tebe i obratim ti se, a onda je kontaktirala sa mnom devojka koja je pričala sa tobom ovde! Nije mi rekla ništa osim da si ovde i da ne sme ništa da kaže zbog nekakve tajne, ali da veruje da ćeš mi se obradovati! Ne znam ko je ta devojka, ali za mene je bila glas anđela, koji mi je dao hrabrost i snagu da se uputim ka tebi! Pomogao mi je, ipak, dosta i advokat. Zamisli, i on hoće lično da se angažuje i pomogne ti! Pa zar ne vidiš koliko je nas koji verujemo u tebe i zajedno ti pružamo tvoj 'beli papir'?“ U dahu, ali već i umorno izgovarao je grešni otac svom grešnom sinu.

„Stanite na sekund. Sve mi se muti pred očima i u glavi.“

„Zorane! Zorane!“, urliknuo je otac Petar i iskočio iz stolice kao katapultiran, svestan da je Zoran blizu gubitka svesti. Prišao mu je i tek kada je Zoran osetio njegove ruke na sebi, kao da je izašao iz nekog lošeg sna. Slab i svestan da mu sva snaga ponestaje, svojom rukom je prešao preko ruke oca Petra, koji ga je kao zabrinuti otac držao i mazio po glavi kao malog dečaka.

„Oče, tata, loše mi je. Mislim da je pametno da se uskoro vratim u ćeliju, a vi na selo. Možda i da zaboravite sve ovo! Imali ste

dovoljno muka u životu sa mnom i mojom porodicom, i bez daljeg petljanja!“

Otac Pera je krenuo nekoliko koraka unazad i dreknuo na njega od besa i nemoći.

„Bezglavi, tvrdoglavi čoveče! Tvoja glava, da je vredela i znala gde da te vodi, ne bi završio ovde! Sad ćeš da me slušaš i da radiš šta ti kažem! Je l’ jasno?!“ Zoran je zaprepašćeno gledao promenu u krotkom sveštenику i poput uplašenog dečaka samo potvrdno klimnuo glavom. Sveštenik je prišao svojoj torbi i iz nje izvukao olovku i fasciklu punu papira. Bacio je dokumenta pred Zorana i nastavio da komanduje.

„Potpisuj ovlašćenje za advokata i iskoristi jednom u životu srećne okolnosti! Imaš uz sebe sada mene, a i Markovu želju da pokaže distancu od dojučerašnjeg najboljeg prijatelja! Braniće te kao lav!“

Ponosno je gledao kako Zoran potpisuje ovlašćenje i obratio mu se svestan toga da mu sigurno nije lako da prepusti nekome da zaista brine o njemu.

„Hvala ti što si dovoljno jak da pustiš da budeš i slab i da ja od sada brinem o tebi. Hvala ti što mi daješ šansu za iskupljenje i što ne dozvoljavaš da čekam sudnji dan bez prilike da ispravim svoj najteži greh!“

„Ma, da se ne lažemo, i meni nedostaje ona selendra! Desio se jedan trenutak, jako čudan. One noći kod profesora otvorio sam neki slatkiš, bombonjeru.“

„Šta je tu čudno? Mislim, osim činjenice da si usred onakve scene otvorio bombonjeru!“

„Ma, nije ni važno! Ali često sanjam livade, naše dvorište, crkvu… Ma i vas sam sanjao!“

„Eto, neka te je ta bombonjera vratila meni i samom sebi!“, prišao je da uzme dokumentaciju sa stola, dok je Zoran polako, poslednjim atomima snage, krenuo da ustaje. Zadržao se rukom za sto i tako ranjen prišao u zagrljaj svom duhovnom i jedinom ocu.

„Hvala! Čuvar!“, viknuo je onoliko glasno koliko su mu njegova polomljena rebra dozvoljavala da uzme vazduh i izgovori reči, ali sada pun neke nove, jake i čiste energije, kakvu nikad pre nije osetio.

Troma škripa vratima i prikaza novog čuvara bili su siguran znak da je Zoranovoj najznačajnijoj poseti do sada kraj.

„Čuvaj se, dolaziću ti redovno u posete, a onda ćeš doći ti meni u onu trajnu!“

Zoran je pokorno i mirno spustio pogled i krenuo da nekim novim, bolnim ali srećnim koracima meri zatvor. Zatvor koji za njega više nije konačna destinacija na životnom putu bespuća, već korak ka nekom nepoznatom i nesvesno željenom životu.

Dragana Dobrosavljević

Trideset pet krava

Bio je petak, dan kad se u našoj kući posti. Ustala sam s prvim zracima sunca i stavila jaja da se prže. Obično bi u kuhinji bio i Marko, on je uvek ustajao ranije, oblačio se, dizao roletne i otvarao prozore. Davno je prestao da komentariše moja jaja petkom, samo bi me prekorno gledao, dok mu naočare na pola nosa stoje, a on maže džem na hleb. Marica se samo nekim jutrima ovako rano pojavljivala, uzimala bi šolju kafe i kroz osmeh šeretski rekla: „Mama, komunisto."

Ovoga jutra je bilo mirno, morala sam opet sama da otvaram prozore, jer i juče nikog nije bilo. Zvali su me da pođem s njima, a onda, kad su stigli, zvali me da pitaju kad planiram da dođem i na šta ovo moje ponašanje liči. S Markom sam se posvađala kao nikad za ovih dvadeset godina. Vikao mi u slušalicu: „Zar se ti Boga ne plašiš?", a ja se mislim *e moj ti, pa ja se samo Boga i plašim*. Nego neću to da mu kažem, možda mi lakše oprosti dok misli da sam bezbožnica.

Sedim ja i gledam ova jaja, hoće li ona da pojedu mene il' ja njih. Gledam na sat, i vreme u zastoju, kô ovaj saobraćaj na Gazeli, kolone vozila ispunile ceo ekran. Na jutarnjem ne govore ništa lepo jer ne znam što bi kog čoveka zanimalo koliko je te noći saobraćajki bilo. Kakav petak, Bože dragi, kô da je raspeti.

Zvoni telefon. Koga li su sad upregli da me zove?

„Halo?"

„Dobro jutro, tetka Rado."

„Dobro jutro, Anka.“

„Kako ste?“

„Znaš kako se kaže – uvek može gore.“

„Ustali ste rano.“

„Jes vala, ne valja čovek dugačko da spava.“

„Tetka Rado...“

„Hajde, Anka, pitaj to zbog čega zoveš.“

„Dođite. Molim vas, dođite.“

„A je l’ je on tražio da ja dođem?“

„Nije, on je tvrdoglav na vas. Al’ samo vas čeka.“

„Već deset godina sa mnom ni reč nije progovorio. Nema za šta ni sad da čeka, neka ide.“

„E pa, vi dođite pa mu kažite da ide. Vi ste mu majka, nisam ja. Ja sam htela popa da zovem, al’ on se poziva na to da mu je majka komunista i da nikakve popove neće da prima.“

„Hajde zbogom, Anka.“

Mislim se šta ću i kako ću. Oprah tanjir, i šolju, i izglancah sudoperu. Gledam kroz prozor, neka kiša, nit jaka nit slaba, ne zna čovek kako da se obuče. Uzeh na kraju onaj nepromočivi mantil i gumene čizme. Kišobran nisam htela, ionako je auto tu odmah u garaži, a ako li malo i pokisnem, neće da škodi. Možda se ova glava rashladi.

Magli mi ova šoferšajbna, nikad ne znam da li treba da uključim hlađenje ili grejanje. Sad lije kô da su tamo na nebu uzeli da prazne korita u kojima se kupaju. Dobro je da Marko uvek ostavlja ove krpice u vratima auta. Šta bih ja bez njega? Tu je kad god treba, i sad je tu. Jeste da mi je zalupio slušalicu juče, ali on je i otišao pre mene jer je znao da je to jedini način da krenem i ja. Ne znam šta bih da sam na njegovom mestu, da li bih pre od njega videla da greši ili bih ga pustila da radi kako hoće jer ipak je to njegov život. On voli da tvrdi da kad grešim ja onda to čini i on, i obratno. Više se puta on mojim greškama kitio, nego ja njegovim. Ja sam se za to istrošila u prošlom životu. Najteži mi je bio onaj drugi život, u prvom sam bila najsrećnija, a u ovom trećem najstabilnija, a reklo bi se i najdžangrizavija. Osećam da je prelaz, polako uplovljavam u četvrti, tesnac

je uzak, svaki put kô ponovno rađanje. Marica voli da me ispravlja ovde:

„Faze, majko, faze. Kad pričaš tako o koliko si života živela, pomisliće ljudi da si šenula."

„Ja sam uvek bila ta za koju su mislili da je mrdnula s pameću."

„Radmila, od milošte Rado, znam ja da si ti malo luckasta, al' ako već tvrdiš da si ateista, ne možeš u isto vreme tvrditi da si u petnaestom životu."

Da, faze, baš kako moja ćerka kaže. Prva je bila ušuškana, kô ptić u gnezdu. Drugi te poji, drugi te hrani, uči te da hodaš, širiš krila. Tata i mama... Sad kao da je sve to jedan univerzum dalje od mene. Tata je bio uvaženi doktor naše palanke, a majka diplomirani farmaceut. Bili su prava atrakcija kao par, on nizak i proćelav a ona viša bar za glavu, uvek doterana po poslednjoj modi. Savršeni za poglede ispod oka, osmehe ispod dlana i ćućorenja po proslavama, korzoima, pozorištima. Više od fizičkog nesklada su im zamerali to što majka radi. Bilo je zaista skandalozno što ne želi samo titulu doktorove žene. Međutim, još je skandaloznije bilo što se ni on nije oženio nekom koja će želeti samo tu titulu, a toliko je prilika imao. On se u kasnijim godinama, za ono vreme kasnijim, oženio nekom belosvetskom, kako je prozvaše. Bilo mu je trideset pet, njoj za godinu manje, sreli su se u nekoj čekaonici dok su vozovi kasnili. Ona je živela na drugom kraju naše zemlje, ali pismo po pismo, i nakon godinu dana poznanstva, oni se venčaše. Dvoje neprilagođenih.

Po našoj kući su se uvek mogle videti knjige. Bilo je onih uz doručak, posle ručka, pre spavanja, za odmor, razmišljanje. Toliko sam čitala i toliko su mi čitali da mi ni dan-danas nije jasno kako sam to uplovila u svoj neslavni drugi život. Pratila sam i ja njihove stope, postala doktorka, britka na jeziku na tatu, visoka i crna na mamu, ali gde god bih otišla, osećala sam se nekako neprilagođeno. Učili su me da ne mora da se ispunjava forma nego da je cilj dotaći i imati suštinu. I verovala sam ja u to, jesam, samo sam bar nakratko htela da živim formu.

Dan kad sam ga srela bio je, e baš isti ovakav. Sivilo. Sa dežurstva sam se vraćala kući kad se nebo otvorilo. Trčala sam u naj-

novijim cipelicama i proklinjala sebe zašto baš tad da ih obujem. Kišobran mi nije bio od neke pomoći, povijao se čas na jednu čas na drugu stranu. Stala sam na uglu kod stare parfimerije i onako mokra rešila da se predam i da ne mogu više. Zaustavio se crni auto, ni sad ne znam koja je to marka bila, znam samo da su se svi oni bitni njima vozili. Spušta se prozor i vozač me pita: „Drugarice doktorka, vidim da ti treba prevoz." Znala sam ga iz viđenja, jedan od onih što dok hodaju ramena zabace pozadi a nogama bacakaju napred. Brkovi mu nisu skrivali širok osmeh. Rekoh mu: „Otkad smo to vi i ja na *ti*? Znamo li se?"

„Gde baš ja uvek na vas aristokratiju da nalećem? Mokra si, doktorka, a živiš daleko."

„Vi znate i gde ja živim?"

„Ja, drugarice, znam i šta si jutros uz kafence rekla."

I danas, i svih ovih godina, pitam se kud bi linija mog života krenula da tad nisam otvorila vrata auta i sela pored druga Ljubiše. I u ovom času, kao i u svim što su već prošli, prevrćem po glavi sve što sam dotad naučila, i ne znam kako nisam videla da mi je u toj prvoj rečenici baš sve o sebi rekao. Al' čak i onda, kad su krenuli da stižu buketi cveća i bombonjere, pozivi na večere, čak i tad sam mogla u svakom momentu da odustanem, okrenem se, a ja sam ostajala, da živim formu. Niko živ mi nije rekao da misli da smo baš skladan par, jedni jer su bili ljubomorni, drugi jer nisu mogli da veruju koga to podruku držim. Doduše, govorili su da smo lep par, onako za oko prijatni.

Tata je ubrzo otišao, Ljube iskusno postavio rame. Kasnije se ispostavilo da je mnogo iskusnije postavljao kolena u stomak.

Bunim se uvek kad dođem do ovog dela puta. Ima dva ulaza u selo, znam da treba da izaberem drugi. Onda krenem pravo, pa treće skretanje desno. Živela sam ovde deset godina, i svaki put sam brojala. Svaki put sam osećala da se gubim što se više približavam toj kući.

Nisam odavno bila, ali znam da je na sredini ulice, preko puta je nekad bila kuća čika Mirka sa čije ograde je visila velika bela tabla – *Prodajem praci*. Čika Mirko je odavno otišao, izgleda da njegovi više svinje ne drže, al' vidim gde se Marko parkirao. Čini se da nije samo on tu, vidim, neki narod se i u dvorištu okupio. Navlačim kapuljaču

i krećem. Rominja pomalo. Kapija je nova, od kovanog gvožđa, ulazim i želim dobar dan, al' svi samo glavama klimaju i pogled obaraju. Da nisam zakasnila?

„Mama, mama!", viče Marica. „Znala sam da ćeš da dođeš, ipak si ti častan pionir."

„Nisam zakasnila?"

„Nisi, ali požuri. Dole je u sobi."

Ulazim, u ruci mi kvaka, ali bojim se da je pritisnem. Ne želim da vidim to što me čeka. Čija me to kletva stiže kad treba da prođem ono što nijednom roditelju ne bih poželela?

Otvaram vrata, pored njega sedi Anka. Poji ga vodom. Na stolici pored, Marko. Ukraj kreveta ona kravetina Svetlana. Vidim, sveća stoji na stočetu. Odmah se svi okrenuše kad sam ušla.

„Šta ova sveća radi ovde?", pitam.

„A ti li ćeš da pitaš šta će sveća tu? Setila si se, kučko, da podviješ rep."

„Slavice, da sam htela nešto da te pitam lično bih ti se obratila."

„Sve si mi ti pametna. Ceo život nos u nebesa. Ne znam ni što si dolazila."

„Tetka Slavice, hajde da se ne svađamo sad. Ja sam je zvala da dođe", ubacuje se Anka da smiri situaciju, al' ne da se Slavka:

„Pa ajde nek kaže što je sad došla. Kad je pre dvaes godina na ovo kapiče izašla, otad je ono zanavek zamandaljeno za nju. Koja to majka malo dete ostavlja ocu? Koja to snajka bolesnog svekra ostavlja, a ovamo mi vajna doktorka? I koja to žena onakog deliju, od mog brata, ostavlja da ide da se kurveliše po palanački hoteli?"

„Vidim, nisi se promenila nimalo. Poznao bi te čovek među stotinu zmijurina kako sikćeš. Pretpostavljam da si ti ovu sveću donela?"

„Jesam, ja sam. Neću dete bez sveće da mi ode. Ti nikad za Boga nisi znala."

„Koliko vidim, moje dete je još živo. Uzimaj tu sveću i izlazi napolje."

„Ti mene iz moje devojačke kuće da teraš? Ajde, raspuštenice, kuš tamo odakle si došla!"

I taman sam otvorila usta da joj uzvratim za sve one laži kojima je punila prvo uši, a onda i srce mog Nece. Za sve one zabrane da ga vidim, zagrlim, kad eto ga on iz kreveta, glas mu tanan:

„Dosta. Obe."

Ćutimo svi. Srce mi se slama dok gledam šta je od one ljudine što sam rodila ostalo. Mogla bih opet u naručje da ga uzmem.

„Ja te, Radmila, nisam zvao. I svima sam rekao da te ne zovu."

„Pa je l' ja lepo kažem da je isteramo, pile tetino?"

„I tebi sam, tetka, rekao da mi sveću ne donosiš. Mogla si bar negde da je skloniš da je ne gledam. Ja znam da odlazim, al' ti ga pretera. Radmila, ako je već došla, nek ostane. Nemojte ovde da mi kokodačete."

Marko mi očima pokazuje da priđem. Slavica me pogledom spaljuje. Ja njegov pogled tražim, ali on glavu okreće. Oči sklapa i teško diše.

„Hajmo mi napolje. Treba da ih ostavimo. Imaju oni šta jedno drugom da kažu. I ti, tetka Slavka. Hajde. Ne ide sad da se galami. Šta je bilo, bilo je. Hajde", skuplja ih Anka.

Ostali smo sami. On i ja. Ne gledamo se, samo ćutimo. Čuje se kako negde u komšiluku stružu drva. Treba nešto da izgovorim. Mene su oduvek zvali da rešavam škakljive situacije, glumim mirovne snage i pozivam se na Frojda, ali s njim izgleda da nikad nisam znala. Izgleda da sam sve pogrešila u želji da pružim najviše što mogu.

„Radmila, jesi to došla kroz prozor da gledaš? Šta je, uželela si se stare kuće?"

„I u ovom času voliš da podbadaš."

„To mi je na teta Slavku."

„Nije ti to na tetku nego na onu tvoju babu. Slavica je mačji kašalj za Arseniju Petrović."

„Nije baba bila baš toliko loša."

„Nije toliko, bila je mnogo više. Nego čovek sve to zaboravlja kad se izbavi. Izgleda mu manje nego što je bilo."

„Znam da si urgirala."

Ćutim.

„Znam da me nikad ne bi za Beograd poslali da ti nisi svoje veze potegla. Umro bih još prošlog leta."

„Nisam mogla skrštenih ruku da sedim.“

„A nisi mogla ni da me obiđeš. Bio sam bolje tad. Sad si se uplašila za svoju dušicu.“

„Nisam dolazila jer znam da nisi ni hteo da me vidiš.“

„Misliš da sam sad željan svoje davno izgubljene majke?“

„Ovde je samo jedna osoba izgubila – ja tebe. Ti mene nikad nisi. Nego, nije s tobom moglo da se razgovara.“

„Nikad nisam bio po tvojoj volji. Kako ono beše – da si mi iz oka ispao, ne bih te uzela.“

„Sad da ustaneš i uradiš to što si tad uradio, opet bih ti isto rekla.“

„Pa kako to onda, Radmila, jesi bila tu za mene?“

„Imao si moju ljubav, a ti sve što si radio jeste bilo usmereno na to da me odgurneš.“

„Uvek žrtva.“

„Slušaj me ovamo, nisam došla da ponavljamo razgovor od pre deset godina.“

„A zašto si došla?“

„Došla sam da te vidim.“

„Videla si me, pa idi.“

„Ti meni nemaš ništa da kažeš?“

„Uključi mi još ovog morfijuma, pa ću možda i da pričam.“

„Koliko si danas primio?“

„A zar je bitno koliko kad čovek liči na ovo na šta ja sad ličim? Boli me, majko. Sve me boli. Sve je metastaziralo. Vidiš da je Slavka i sveću donela.“

Sigurno je već primio koliko treba, ali jeste u pravu. Ovo je kraj, manje ili više, sada nije važno. Ustajem i dodajem morfijum u bocu sa infuzijom. Osećam kako mi se oči pune suzama i sedam pored njega.

„Nemoj još i ti. Plaču mi i noć i dan. Od tebe sam očekivao da budeš jača.“

„I sad sam te razočarala.“

„Mnogo manje nego ja tebe.“

„Trebalo je više da se trudim.“

„Možda. Možda je trebalo i ja da se smirim ranije. Setio sam se da usporim kad je svemu došao kraj. Kako to čoveku iz dupeta u glavu dođe onda kad više nije ni važno? Šta će mi sad pametnija glava? Ne mogu noću da spavam, boli, tinja u meni, i ja onda pokušavam da mislim na nešto drugo. Setio sam se ono kad si odlazila. Setio sam se kako si me molila da te razumem. Sećam se i kako nas je otac tukao, zajedno. Padalo mi je na pamet i kad su me prvi put hapsili. I ono kad sam u zatvor na tri meseca zaglavio."

„Ma, je li tebi na pamet padalo nešto lepo?"

„Slabo, Radmila, slabo. Više sam išao iz nesreće u nesreću. Kad sam odležao ona tri meseca, a ja sam brže-bolje potrčao da odležim još šest. Sledeći put je bilo godinu dana."

„Šta ti je trebalo u sve te poslove da se uplićeš?"

„Eh, šta. Mogu da se vadim na loše društvo, prekog oca, daleku majku. Ali najgore od svega je to što sam sve to radio a sve je u meni vikalo da prestanem, da to nisam ja."

„I ja sam koliko puta vikala da to nisi ti. Znala sam da nisi."

„Onda si i ti odustala."

„Nisam odustala nego više nisam uspevala da razumem. Kad si bio tinejdžer, nekako sam i mogla da shvatim one krađe kola, tuče, udese, motore… Vikalo je povređeno dete iz tebe. Ali nikako nisam mogla da razumem kako čovek od dvadeset pet godina može u rođenoj štali da uradi to što si ti uradio. To nije bilo normalno. Ljubiša me zove i vršti u slušalicu kako će da te sastavi sa crnom zemljom čim te vidi. Kako si mogao?"

„Bolje je bilo da svim kravama posečem repove nego li oca da ubijem."

„Bilo je trideset pet krava. Razumem da je bes bio na vrhuncu kod prve, druge, treće, pete životinje, ali ti nisi prestajao. Kako si mogao da ih slušaš kako vrište i kako te, za ime sveta, neka nije ritnula?"

„To si me pitala i pre deset godina."

„O tome sam i mislila svih ovih godina. Plašila sam se i za tvoj život i tvoju dušu."

„I posvađali smo se jer si urlala da moram na lečenje."

„Nije trebalo da vičem. Trebalo je sve drugačije da uradim."

„Dobro, nije da sam ponavljao."

„Ko zna šta bi bilo da ti je otac ostao živ.“

„Sva sreća pa su mu krave bile draže od mene. Da me sad vidi, srce mu ne bi tako stalo.“

„Ne pričaj svašta. On je bio bolestan, visok pritisak, holesterol, dijabetes. Nema šta taj nije imao u svojoj istoriji bolesti.“

„To moje s kravama i s repovima ga je dokusurilo. Malopre sam ti rekao da sam mislio da je bolje da povredim životinju nego dignem ruku na oca, ali odmah mi je bilo jasno da sam ga ja ubio. Nije bilo direktno od moje ruke, ali ja jesam oceubica. Zato ovako sada i prolazim.“

„Tu je pola krivice i moje, ne znam što si uzeo to breme sam da nosiš. Ja bih sad na grobu išla da mu igram, zato ne misli više na njega. Zašto si odustao od hemoterapije?“

„Zato što nema smisla da odem na nju. Samo bih mučio sebe. Isto kao što nije imalo smisla da, kad se vratim iz škole, pazim na svaki svoj korak i nadam se da neće pijan da treska vrata i gađa nas flašama. Jeste da nisi volela baba Arsu, al’ ne znam da l’ bi i ovoliko od mene ostalo da nije bilo nje. I ona je sina sahranila. E šta ti je život, dve žene koje se toliko nisu volele da dožive istu sudbinu. Dobro je da si posle rodila Mimicu, da se isti kraj ne ponovi. Valjda je sa ćerkama više sreće. Ja sam hteo ćerku, al’ kad sam upoznao Anku, već je za mene bilo kasno. Doduše, tad to nisam znao. Ne znam što je ostala uz mene. I što se i dalje muči. Ne znam. Ali sve sam joj ovo prepisao. Sve.“

„Ako si, dobra je ona.“

„E zato te volim, Rajka. Dođu mi ovde i pričaju kako ću čudom da se ispravim i nastavim gde sam stao. Misli pozitivno, misli pozitivno. Ha-ha. A ti, otkad si ušla, samo si naredila sveća da se skloni.“

„Ja sam pročitala tvoj nalaz. Slala mi je Anka svaki put.“

„Nisam znao. Dobro, naslućivao sam. Bar ste se vas dve lepo slagale.“

„Volim ja tebe, sine moj.“

„Znam.“

„Al’ kao što je onaj pesnik reče – ubi nas prejaka reč. Ne zna se ko je više otrovnih strela tog dana ispalio.“

„Mnogo sam bio ljut. Bolelo me je jer nijednog trenutka me nisi pitala *zašto*. Vikala si: 'Kako si mogao, gde ti je pamet, jesi li normalan, polazi u bolnicu, ubiće nas Ljubiša zajedno!'"

„Kaži mi sad *zašto*."

„Zato što me je godinama kinjio, omalovažavao, gazio. U meni se sve skupljalo i onda je tog dana brana samo provalila. Nije se desilo ništa bitno, da kažeš, tada. Bilo je i gorih stvari koje sam iskusio. U to vreme sam rešio da se sredim jer imao sam zbog koga – upoznao sam moju Anku. Uspešno se godinu dana držao dalje od starog društva, uspeo da zadržim posao na ciglani, tad su samo oni bili voljni da zaposle bivšeg robijaša. Uzeli smo stan. Prvi put nakon toliko vremena bio sam srećan. I mi tad nismo bili toliko loše. Sećaš se da si sa Mimicom i Markom bila nekoliko puta kod nas, i mi kod tebe? Još tad je Anka bolje umela s tobom nego ja. Imala si ti uvek poneki komentar, a ona sve 'ćuti ćuti, to ti je majka'. Došao sam taj dan kući samo da pokupim stvari iz sobe i da vidim babu. Birao sam vreme kad znam da Ljube ide da sedne pred prodavnicu da iscevči pokoje pivo i rakiju. Na moju nesreću, još je bio kod kuće. Uđem ja kod babe, njemu samo 'dobar dan'. Od Arse ne može da se iščupa čovek lako. Te da jedem, te da mi spakuje da ponesem, te što nije došla i devojka, i ono standardno šta radi komšika Cvetina snaja i sin.

Ljube je već bio ljut što sam uzeo stan, a nisam hteo u kuću koju je on za mene pravio. Tog dana je kasnio pred prodavnicu jer je pop svetio vodicu. Bilo je to pred slavu. Jeste, lepo je Arsa pričala da đavo ne ore i ne kopa. S popom se lepo ispričešćivao pa je bio oran da te duhovne energije prenese i na mene. Ušao je i odmah s vrata počeo da zapliće jezikom kako sam vucibatina zatvorska, kučkin sin, i znaš ti dobro njegov najsjajniji repertoar. I sve sam to već čuo, al' nešto me je žacnulo tu. Pomenuo je Anku, rekao da je verovatno ista kurveštija kao moja majka."

„Što odmah nisi otišao?"

„Jesam, ali nikako nisam mogao da se smirim. Proganjalo me je to što je rekao. Znao sam da nije istina. Znao sam ko si ti. Znao sam ko je Anka. I znao sam ko je Ljube. Ali mira nisam imao. Nisam mogao da dišem. Pred oči mi naviralo sve što je ikad bilo. Sve što je radio. Njemu ni dlaka s glave nije nikad falila, izdavao se za vajnog

domaćina, busao u grudi, a šta je kući bio... Prava junačina. Tukao slabije od sebe.

Odvezao sam se ispred stana, ugasio auto, a onda uz pun gas nazad do sela. Nisam znao šta ću od besa. Mislio sam da je još u kući, al' kad sam stigao, nije ga bilo. Uleteo sam u garažu, uzeo ona velika klešta i pravo u štalu. Baba je u nekom momentu došla, al' nije mogla da me spreči. Smirio sam se tek kad je sve bilo gotovo. Seo u auto i otišao. Arsa nikad nije htela da prizna da sam to bio ja, pričala kako je videla njih dvoje-troje da beže iz štale, vadila se na slab vid. Bila je i policija. Ljube se samo za grudi hvatao. Znao je on ko je to uradio, ali nije hteo da im kaže. I nije to bilo da je hteo da me zaštiti, nego ga je bilo sramota."

Opet je počeo teško da diše.

„Dobro je da ga nisi zatekao u kući."

„Dobro je samo jer nisam opet otišao u zatvor, ali kažem ti, kad je posle dva meseca skončao, osećao sam da sam ja lično odgovoran za to. Baba nas je zvala da se vratimo da ne bude sama. Nije trebalo da se vraćam. Ova kuća mi je svaki dan uzimala deo po deo života, i evo šta je od mene ostalo. Kad bi mogla Anka ovo da proda… I eto, to ti je odgovor *zašto*. Hteo sam da mu naplatim za sve šta je uradio jer nisam umeo da mu oprostim. Ni sad ne mogu da mu oprostim. Ne mogu se neke stvari zaboraviti."

„I ja sam oduvek mrzela ovu kuću, istina je to što kažeš, isisava energiju. Izvini što nikad nisam pitala. Da sam pitala, možda bi bilo lakše da razumem. Ali pusti sad Ljubeta, neka ga. Ne troši više vreme na njega."

„Koliko još vremena imam, majko?"

„Nisam ti ja u dobroj vezi s onim gore pa da znam odgovore na ta pitanja."

„Al' iz tvog iskustva?"

„Jako malo, sine moj."

„Sve me boli."

„Znam. Da mogu, uzela bih sve to na sebe."

„Pomozi mi."

„Kako?"

„Znaš ti kako."

Ćutim, a suze mi samo idu niz lice. Grlim ga prvi put nakon toliko vremena. Grli i on mene. Da sam samo pametnija bila, da sam samo došla ranije… godinama ranije.

„Hajde, Rado moja. Nema plakanja. Ti si bar uvek ta koja je radila ono što je moralo kad niko drugi nije hteo. Ja sam oceubica, ti budi čedomorka“, pokušava usta u osmeh da izvije, a oči mu tužne.

„Ne pričaj svašta, molim te.“

„Ubaci još malo morfijuma u ovu moju flašu, srce to neće da izdrži.“

„Ne dolazi u obzir.“

„Pogledaj me. Pogledaj me. Na leđima mi rane. Na dupetu pampers. Ne mogu sam da se pridignem iz kreveta. Kakav je ovo život? Gde je moje dostojanstvo? Iz bolnice su me poslali da završim kod kuće. Ti znaš da mi pomoći nema sem da dobijem sasvim novo telo. Niko neće da posumnja.“

„Kako ja to svom rođenom detetu da uradim? Kako ja posle da spavam? Ne traži Boga da se igram.“

„Kad si ti pa u njega i verovala?“

„Dobro, nisam ko što se traži, ali jesam na svoj neki način.“

„Siguran sam da taj tvoj način ne podržava da me ostaviš ovako još koji dan da se patim.“

„Hoćeš li mi oprostiti?“

„Za šta?“

„Za sve što je bilo. I za sve gde nisam bila a trebalo je.“

„Majčice moja, oprostio sam ti odavno. Ne misli više o tome. Gotovo je s našom ljutnjom.“

Poljubila sam ga opet. Zagrlila. Isplakala se još malo dok sam ga držala za ruke. Onda sam ustala i uzela bočicu iz tašne. Ne znam zašto sam je ponela. A možda i znam. Ubrizgala sam još tečnosti u flašu i krenula da pozovem ostale jer nije još dugo ostalo.

„Setio sam se još nešto, majko.“

„Kaži, sine.“

„Znaš li koliko mi je godina sad?“

„Normalno da znam. Trideset i pet.“

„A sećaš li se koliko je krava bilo u štali?“

Milena Beran

Cimanje – stop, muškarci – stop

Nikada nisam bila u društvu muškaraca. Osećam se nesnađeno jer, ako izuzmemo osnovnu školu gde je u razredu postojao ravnomeran broj dečaka naspram devojčica, mislim da je ovo prvi put u životu da se nalazim u muškom društvu – ja sam u nekom potpuno novom, čudnom, neotkrivenom svetu prepunom testosterona i ne znam kako se ovde pliva. Zapravo, kad malo bolje razmislim, mislim da sam ga izbegavala tj. izbegavala sam da sam u većinski muškom društvu – ukoliko su oni strejt. Sa homoseksualcima nemam taj problem, svi moji drugovi su gej. Međutim, potpuno je druga situacija sa heteroseksualnim muškarcima, osećam se ugroženo, kao da moram da budem stalno na oprezu. Kao da se radi o nekakvim divljim životinjama, predatorima, a ja sam plen. Pošto sam naterana da budem u ovom muškom društvu, ne može se pobeći od posla, jelte; svesna sam da moram od početka da se postavim tako da mi niko ne može ništa. U kompanijama u kojima sam radila do sada sam uglavnom radila sa ženama i od njih znam šta mogu da očekujem – da će sve što kažem o privatnom životu biti preneto i drugima, da ću često biti neshvaćena i da će još češće u meni videti konkurenciju. Ne znam šta da očekujem ovde, ali sam se već posvađala s kolegom, a tek mi je prvi dan. Dobro, nismo se baš posvađali, ali izbacio me je iz takta. Upalili su klimu na 16, a uopšte nije toliko toplo. Em upalili klimu, em otvorili prozore, promaja bije, ovo duva, uopšte mi nije dobro,

imam slabu cirkulaciju, šta ću. Mislim da sam krajnje pristojno i ljubazno pitala: „Može li ta klima malo da se ugasi?“, da bih od kolege dobila tako drsko: „A pa ne može, koleginice, šta vi mislite?! Prvi vam je dan, pa biste odmah da zavodite red? Ne može ništa da se ugasi, nego se vi lepo obucite za posao, a ne te majičice i krpice!“ Okeeej. Ne znam ni kako se zoveš ni šta hoćeš od mene. Ne mogu da verujem da nikom drugom nije hladno, samo meni? Nas ima oko 30 u kancelariji, a ukupno nas je tri devojke u smeni, znači testosteron je do plafona. Ne znam ni kako da reagujem na tako nešto. Samo sam zaćutala. Hvala bogu pa se neko setio nakon sat vremena da se žali na hladnoću, te su ugasili klimu nakratko. Prehladiću se, ne smem ni da pomislim kako li je ovde zimi, a već mi nije dobro. Kad kažem „nije mi dobro“, mislim „osećam da nešto nije u redu“, ne znam koliko to ima smisla? Mislim da sam skoro imala upalu bešike, pa sam uzela neke čajeve, i nakon toga, kao poručena, uvek dođe kandida. Čak sam bila pre dva dana kod doktorke da radim papu. Ja joj rekoh da mi se učinilo da mi se kandida vratila, a pošto je kandida redovna gošća svako malo, na svoju ruku sam stavljala vaginalete, a ona me, naravno, kritikovala što to radim. Nije mi ništa rekla tokom pregleda, nego eto, stići će rezultati za par dana. „Par dana“ je u engleskom dva dana, a kod nas može da znači svašta, tako da ću ja zvati kliniku kad bude bila pauza za ručak, nema šanse da čekam. Možda sam postala imuna na te lekove protiv kandide? Možda mi trebaju neki jači? Ili da promenim ishranu… Ne znam. Danas je inače tačno mesec dana kako ne razgovaram s Njim. On ni ne zna da sam našla novi posao, a tako bih volela da mu kažem, mada je sve ovo iznenada iskočilo. Zvala me Vanja, koju obožavam i znam toliko godina, i rekla: „Je l’ još uvek tražiš drugi posao?“ Rekoh kô iz topa: „Naravno, jedva čekam da pobegnem odavde, što, imaš li nešto?“ Reče da ima, da se otvaraju neke nove pozicije kod nje u firmi i da joj pošaljem CV, samo da ćutim, nema potrebe da iko zna da će ona to pogurati. Rekoh joj da ne brine. I stvarno su me pozvali, tri kruga sam prošla lagano i eto me sad. Ali On to ne zna. I krivo mi je što ne zna. Mislim da bi bio ponosan na mene, a ne znam ni što mi je još uvek bitno njegovo mišljenje. Čudno mi je i plače mi se kad pomislim na sve to, ne znam što smo pukli. Ne znam ko je kriv. Stalno vrtim

film, mislim da je do mene, ali Tanja, moja psihoterapeutkinja, kaže mi da je ovo prva veza u kojoj sam ja razbila svoj šablon – da je ovo prvi dečko kome sam se ja iole otvorila i tražila ono što mi je potrebno od njega. Kaže da je to korak napred i da je do njega što to nije mogao da ispuni. Teško mi je to da prihvatim. Ja sam njemu čak jednom i rekla da bi mi mnogo lakše bilo kad bi bio kreten prema meni, jer se takvi mnogo lako prebole. Izgleda da me je poslušao na kraju… A možda sam ga i ja izazvala. Ne znam, nije mi jasno. I uopšte ne plačem, a plače mi se. Neće suze da poteku. Teram se, stvarno se trudim, slušam najtužnije pesme, stalno čitam njegove najljubavnije poruke, i ništa. Niti jedna jedina suza. Tanja mi često kaže kako treba da sedim sa svojim emocijama i da ih osećam, a ne da bežim od toga kao što to obično i radim. To se vidi u tome što ne mogu ni da zamislim da budem sad s nekim drugim. Ja tu pravim razliku između njega i svih ostalih bivših. Ranije bih bukvalno u roku od odmah našla zamenu, otišla na dejt-dva-tri, ponekad bi bilo fino, a vrlo često bi to bio težak promašaj, ali sam uprkos tome izlazila. Sećam se da sam jednom iz inata bivšem otišla na dejt s nekim sa namerom da ga iste noći iskoristim, odvučem u krevet i da se više nikad ne javim – što sam i uradila. Ni imena mu se ne sećam. Bila sam ponosna na to, a još ponosnija kad je on pisao i molio me da se vidimo još jednom, međutim: Tanja mi kaže kako je upravo to znak da kočim samu sebe i da bežim od emocija, kako to nije dobar način da se nastavi dalje. Preboljevala sam ih lako, svi su bili kreteni, ne mogu da se porede s Njim. Iako me je mnogo povredio, još me je i njegova poslednja poruka strašno uvredila… Niko mu nije ni do kolena. Nisam očekivala takav kraj i ne mogu ni da prihvatim da je ovo kraj. Ne može biti kraj ako nisi rekao da je kraj, zar ne? I kako se uopšte stavi tačka na priču za koju si mislila da će se završiti brakom i decom? Uverena sam bila da je On taj. Ne, ja sam uverena da On jeste taj. I znam da je On to isto mislio i o meni… Osim ako nije lagao. Sećam se da mi je rekao još na početku kako on mene zna. Terala sam ga da mi definiše ljubav jer sam htela da znam da li smo na istoj talasnoj dužini, a On mi rekao kako jesmo na istoj i kako nema potrebe da ulazimo u dubine jer on mene zna. Iznerviralo me je to jer šta ti, dečko, znaš, kad ništa ne znaš? Ne znaš moje najveće strahove, ne

znaš moje traume, ne znaš koje mi je omiljeno cveće, ne znaš moju omiljenu sliku i omiljenu skulpturu u Narodnom muzeju, ne znaš gde volim da se šetam kad mi nije ni do čega, ti ne znaš ništa. Ti znaš samo šta sam na papiru – ime, prezime, šta sam studirala, oko čega sam strastvena. Dovoljno za početak, ali je malo prepotentno reći da me znaš, zar ne? On je na sve to odgovorio kako on mene zna kao jabuka svoje seme, kao pčela svoj cvet, kao ključ bravu, kao zglavkar sipu… kako me je prepoznao odmah. Pokopao me je time. Isto sam osećala, ali sam se plašila da to izgovorim… Komunikacija s njim mi je bila kao ni s jednim drugim, tako lagana, On je znao sve kako treba i šta treba da radi. Znao je da sam anksiozna, znao je da sam nesigurna, znao je da mi je potrebno da me uverava stalno da je sve u redu, da mi piše: „Mišu, radim i ostaću do kasno, da znaš, ali mislim na tebe", znao je da mi je to dovoljno da ne brinem. Znao je to i pre nego što sam mu rekla. Kako je mogao da zna ako se duše nisu prepoznale? Osećala sam se sigurno uz njega, kao nikad dosad. Prvi put… Nijedan mi nije ulivao osećaj sigurnosti, nijedan. Njemu je to išlo lako… I kako sad dalje? Ne mogu dalje. Ja ne mogu ni da zamislim da spavam sad sa nekim drugim. On to ni ne zna, ali tog dana kad je prvi put trebalo da spavamo, ja sam sebi rekla: „Anči, ti sad ideš da spavaš sa svojim budućim mužem, On je taj. Ovo je vaš prvi put, a On će ti biti poslednji. Danas počinje tvoja bajka." I bio je savršen. Upalio svećice oko kreveta, zapamtio je da mi je crvena omiljena boja – ja se iskreno ne sećam ni kad sam mu to rekla, uključio je crveno led svetlo ispod kreveta i oko đakuzija… Kad me je video, podigao me, i to s lakoćom, rekao mi koliko je srećan što me vidi i koliko je dugo maštao o ovome. Ima dva metra, ja sam pored njega tako malena, i tako mi to prija. Prija mi… Ne umem ni da objasnim… Ne, nema šanse da je ovo kraj. Vratiće se on, svi se oni vrate na kraju. Samo je fora da se vrati pre nego što ga prebolim i nastavim dalje. Ni ne želim da ga prebolim. Kako da pomislim na drugog kad sam rekla sebi da je On poslednji? I ko je uopšte taj koji je bolji od njega? Gde je, postoji li? Tanja opet kaže kako ja imam tendenciju da se vraćam na početak koji je uvek sladak i pun ljubavi i nežnosti, a da treba da se fokusiram na ovog sadašnjeg Njega koji sa mnom ne komunicira i koji me je uvredio. Koji nije ispao fer prema meni i mojim

osećanjima. Koji me je ostavio bez ijednog objašnjenja. Tu je stvarno u pravu, jer… Ne znam ni kako ni šta da mislim o tome. Realno, nije isključeno da će se javiti, tek je mesec dana prošlo. Sećam se kad sam jednog bivšeg blokirala svuda, na svim mrežama, gospodin me je prevario i još plakao kao dete kad sam raskidala s njim. Ja ga pitam što plače, kaže zato što me voli i ne želi da prekinemo kontakt. Svašta. Voli me, a prevario me, ne znam gde to ima. Uglavnom, njega sam bila blokirala svuda, zaboravila na njegovo postojanje, nakon dve godine, ali nakon dve GODINE, on meni šalje MEJL. Gomila nekih gluposti i izvinjenja i molba da se javim da pričamo, nedostajem mu, nada se da sam dobro, bla, bla… Klasika. Svi se oni vrate, ali onda kad ja više nisam zainteresovana, zato ja muškarce i ne poštujem. Kod žena je to drugačije, jer ako sam stavila tačku, nema tu više šta da se priča. Izgleda da je to univerzalna boljka svih muškaraca: ne znaju šta imaju dok to ne izgube; dešava se svim mojim drugaricama, pa i meni se toliko puta desilo. Tek kad prođe neki određeni vremenski period, kod nekog je to dve nedelje, kod nekog tri meseca, kod nekog eto, dve godine. Nema izuzetaka, Lesi se uvek vrati kući. Samo što ne znam kad će ovaj da se vrati, valjda neće biti prekasno… I šta ako se on uopšte ni… Ne, ne, neću ni da pomišljam na to.

*

Na poslu često naručujemo hranu, pa onda skupljamo pare da damo onom ko je platio karticom ili jednostavno platimo dostavu kešom. Sve je to bacanje para, znam, ali ne možeš svaki dan da nosiš ručak na posao, ja barem nisam tako dobro organizovana. Danas je bio jedan od tih dana, naručivali smo svi kolektivno, a ja kao po običaju nemam keš kod sebe i moram da iskoristim pauzu da bih otišla do bankomata. Toliko sam se odvikla od keša, stalno koristim kartice jer sam ubeđena da na taj način čuvam pare i štedim, a zapravo je suprotno. Na jednoj bankovnoj aplikaciji sam čak imala uvid u to na šta mi mesečno ode najviše para i gle čuda – na kafe i pekare, na ono sitno za šta uvek kažem „ma to nije ništa“. Kad se sve skupi, to je najveći postotak mojih troškova. Nije kao da sam promenila te navike, samo sam ih svesnija. Dok smo još razmišljali šta ćemo da naručimo,

povela se rasprava o dijalektima i ko kako priča u kancelariji. Ima nas bukvalno iz svih krajeva Srbije i iskreno mi to baš prija. Nisam planirala da se uključujem u diskusiju, ali sam načula kako je kolega Andrija rekao kako, eto, ni on nije rođen u Beogradu, ali on za razliku od pojedinih kolega makar priča pravilno. Nisam mogla da se suzdržim, a da ne pitam: „Kako to nepravilno pričaju drugi?“, na šta je on odgovorio: „Pa evo, Žarko je iz Pirota, ja njega ne razumem kad krene ono njegovo…“ Rekoh: „To što ti ne razumeš Žarka, to je tvoj hendikep i tvoje neznanje, i ne znači da Žarko ne priča pravilno. On priča po pravilima svog dijalekta.“ Kako sam to rekla, shvatila sam da svi posmatraju razvoj situacije sa pažnjom. Dodala sam: „A druga je stvar što se mnogi odluče da nauče standardni dijalekat i da se prilagode okruženju koje je u velikoj meri diskriminatorno prema bilo kome ko nije iz Beograda.“ Tad se ubacio Nikola na koga sam naelektrisana još od onog incidenta sa klimom, osetio se prozvanim jer, zaboga, on je rođeni Beograđanin i on nikoga ne diskriminiše. Andrija reče: „Tako je, niko nikoga ne diskriminiše, meni niko nikad nije zamerio ako nešto kažem pogrešno ili akcentujem nepravilno.“ U trenutku sam osetila kako mi krv vri. Rekoh: „Baš mi je drago zbog tebe, Andrija, ali vidiš, ja sam u srednjoj školi prošla golgotu.“ Vidim kako kolega hoće da me prekine i kreće da opravdava to time kako su to samo deca, pa sam brže-bolje nastavila: „Ne, to nisu samo deca, jer je tu decu neko naučio da to tako treba. Najveća greška obrazovnog sistema u Srbiji je što se ne uči nijedan dijalekat osim standardnog i što prosečan srednjoškolac ne zna ni zašto postoje dijalekti ni kako su oni nastali.“ Andrija se nije uvredio, ali je hteo da nastavi pa me pitao kako su to nastali dijalekti, a ja odgovorila da moram na pauzu jer moram do bankomata. Doslovno mi nije bilo dobro. Tresla sam se od besa. Prvo što ne mogu da verujem da su takvi ljudi doslovno svuda, a drugo što sam ja primorana da budem okružena njima osam sati dnevno. Ne znam ni kojom brzinom sam došla do banke koja je dve ulice daleko od firme, i stala da čekam red po najvećem suncu. Cupkam u mestu i samo razmišljam o tome kako treba sve to da iskuliram, kako to nije ništa lično – ne znam onda što me tako lično pogađa? Zbog te moje užasne srednje škole, verovatno. Mislila sam da sam ostavila to iza sebe, ali izgleda da nisam. Ovo

mi je nekakav okidač i moraću o tome da pričam s Tanjom na terapiji. Dolazi red na mene, guram karticu i normalno, traži mi PIN. Kucam, kaže pogrešno. Čekaj, kako pogrešno? Moj PIN je 8344, to znam zato što je 8 minus 4 jednako 4, a to su tri brojke, znači 8344. Pogrešno. Kako pogrešno, bre! Čekaj, stani. Diši. Nije 8344. Kucam 8443. Pogrešno. Molim?! Kaže „imate još dva pokušaja". 3844. Ne. Čekaj, kako nije 8344?! Ajde polako… 8… 3… 4… 4… Pogrešno. „Vaša kartica je zaključana, javite se službeniku na šalteru kako biste je otključali." Fenomenalno. Ja sam prosto oduševljena. Ne, ovaj dan prosto ne može biti bolji. Drhtavim, hladnim, znojavim rukama ubacujem drugu karticu, vadim pare sa računa koji mi je „za crne dane". Osećam kako mi srce bije jako, a dah mi je nešto kratak, pa se svesno trudim da dišem duboko. Vraćam se u kancelariju, dajem pare kome treba i pokušavam da nastavim da radim kao da se ništa nije desilo. U kancu muk. Niko ništa ne priča. Sigurno su me ogovarali dok sam bila odsutna. Znam da jesu. Da nisu, sad bi nešto već pričali; a oni svi ćute. Bože, gde li sam došla… Kad su me primili, Vanja mi je rekla kako se ona ne boji za mene uopšte, kako zna da ću uspeti sve da savladam i vrlo brzo da napredujem. Napisala sam joj poruku žaleći se na ceo kolektiv, a ona mi rekla kako treba sve to da posmatram kao neki rijaliti. Mi smo svi tu s nekim ulogama, nešto tu kao kucamo, radimo, neko se ističe, neko je neprimetan; a normalno je da ćeš se istaći kad si jedna od svega pet žena u kolektivu. Kaže, jezik za zube, izdrži, pa kad prođe neko vreme da te prebacimo na neku drugu poziciju, samo kaže – moraš da počneš odatle. Dobro. U redu. Nije da me nije smirila. Zna ona mene vrlo dobro, zna šta mogu i koliko sam sposobna. I ja to znam, samo ponekad zaboravim. Sve je ovo smejurija i doslovno su nebitni. Svi ovi čovečuljci oko mene su nebitni. Postoje mnogo bitnije stvari u životu od posla i postoje mnogo veći problemi od ovog. Kao npr. zdravlje. I kao npr. to što mi još uvek nisu stigli rezultati, a prošlo je pet dana otkako sam ih zvala. Okej, bio je vikend, ali rečeno je da će biti gotovo za par dana. Možda imam rak pa ne znaju kako da mi kažu? Ne, ja moram njih opet da zovem. Prošli put kad sam zvala, medicinska sestra mi se umalo nije izdrala jer kao „poslaćemo ih čim budu bili gotovi, ne morate da nas

zovete stalno“. Očigledno moram jer ne radite svoj posao kako treba. Uzimam pauzu i idem pravo u WC da zovem kliniku.

– Dobar dan, moje ime je Ana Radovanović, radila sam analize 28-og i još mi niste poslali rez…

– Kako ste rekli ime?

– Ana Radovanović, radila sam papa test.

– Aha, aha, samo sekund…

Sekund kao večnost.

– Ana, kad bi vama odgovaralo da dođete na konsultacije?

– Na kakve konsultacije, jesu stigli rezultati?

– Jesu, jesu, evo upravo sam vam prosledila mejlom, ali je doktorka zapisala da treba da dođete na konsultaciju i da odradite još neke analize.

– Aha. Pa kad mogu? Može li danas?

– Vaša doktorka je danas prebukirana, ali može npr. sutra u 12 ako vam to odgovara?

– Tad radim pa neću moći, a do kad je ona tu? I kakve analize treba da radim?

– Objasniće vam sve doktorka, a i napisano vam je u mejlu. Ona radi do tri cele nedelje, a sledeće će biti druga smena, znači od tri.

– Važi, hvala, javiću se ja, moram samo da se organizujem sa poslom.

Prekidam razgovor i otvaram mejl. „Papa test IIIa grupa, prisutne displazije, pretkancerogene promene na grliću materice, CIV 2, preporučuje se HPV tipizacija…“ Šta je ovo CIV, ne znam… Nikad nisam imala treću grupu. Pretkancerogene promene, Bože gospode, šta je ovo? Diši. Ne, ne, ovo nije realno. Ali ne mora to ništa da znači. Zašto se preporučuje HPV tipizacija, ja sam radila testove na sve polne bolesti relativno skoro i nisam imala ništa? To izaziva kondilome, a ja ih nemam, znači, nemoguće je da imam HPV. Ništa mi nije jasno. Osim ako nije od Njega… Ne verujem, ne. Ja sam radila sve testove pre nego što smo mi prvi put spavali, znači to je bilo pre otprilike osam meseci. Ali mi jesmo spavali bez kondoma… Spavali smo i sa kondomom, ali jesmo nekoliko puta bez. On je hteo, a meni je svejedno, ja sam na pilulama skoro tri godine pa sam sigurna. Bili

smo u vezi, pa sam bila sigurna. Ili sam samo tako mislila… Ma nemoguće, ne. Pa ne bi on valjda hteo da spavamo bez kondoma a da zna da ima nešto. Osim ako ne zna… Rekao je da pre mene nije bio ni sa kim oko dve godine. Šta to onda znači, da ako ja imam HPV, to znači da mi je on to preneo i da on to ima u organizmu dve godine?! Pomahnitalo guglam šta to sve može da izazove kod muškaraca, kaže – rak penisa, rak anusa, šta voliš, razne sorte, imaš da biraš… Još kaže, u većini slučajeva muškarac nema nikakve simptome, uglavnom je prenosilac. Testovi za muškarce su nepouzdani i često se dobije lažno negativni rezultat. Sad mi već nije dobro… Kod žena piše da izaziva promene na grliću materice koje kasnije, ukoliko se ne leče, dovode do raka… Okej, razumem zašto želi da radim taj test. Uradiću to i biće negativno. Zar ne? Biće negativno. Ne mogu ja sad da razmišljam o tome šta ću ako nije negativno… Bože, ne… Ako ja stvarno imam HPV, to znači da mi je On to preneo. Nema ko drugi. I šta ja onda da radim? Da obaveštavam njega koji mi je to preneo da treba da ide da se testira i leči? I to baš sada kad ne razgovaramo i kad sam rekla sebi da nema šanse da mu pišem? Ne, ne… Neće doći do toga. Organizovaću se i uradiću te analize, pitaću doktorku da to možda nije od pilula, možda treba da prestanem da ih pijem… Šta ću onda sa policističnim jajnicima? Dušu i telo sam odmorila što me ništa ne boli otkako sam na kontracepciji… Doslovno ne osetim kad dobijem. To je ionako lažna menstruacija. Ma da, možda je to od pilula. Kad otvoriš ona uputstva za kontracepciju i odviješ taj papir, on doslovno postane posteljina koliko ima tih neželjenih dejstava. To je najbolje ne čitati. Ja sam ionako hipohondar, stvarno ne mogu još i o tome da razmišljam. Nije isključeno da je to meni od pilula. Da. To je meni od pilula, ja nemam HPV, a nema ni On, i uradiću sve analize i izlečiću grlić materice i to je to. Ako treba, prestaću sa kontracepcijom. Ne moram da mu se javljam. A sad ću da se umijem i vratim za sto. Ništa se nije desilo. Sve je u najboljem redu.

*

– Hajde da uradimo jednu vežbu. Hajde da odemo u tvoje najranije sećanje i dobro me slušaj sada, ovo je jako bitno: nećemo ići u trau-

matski događaj. Mi idemo u tvoje najranije sećanje gde si ti kao dete relativno bezbrižna, gde se sve one krupne stvari još nisu ni desile i želim da nas odvedeš u trenutak koji je smiren. Kad ga budeš našla, opiši mi koliko imaš godina, šta radiš, gde se nalaziš, ko je tu sa tobom... Kad god si spremna...

– Nisam baš sigurna koliko sam godina imala, možda dve-tri. Mnogo sam mala bila. Bila je noć i trebalo je da se spava, a ja sam hranila moje lutkice kako bi i one mogle da spavaju. I to ne samo Barbike, nego sve lutke: jelen, zeka, medvedić, plišane i gumene životinje, sve što sam imala, sve sam poređala i hranila sam ih plastičnom kašičicom od sirupa za kašalj. Sećam se da je mama bila tu, ona me je i uspavljivala, ali ja nikako nisam htela da spavam dok ih sve ne nahranim. On nije bio tu. Majka je pogasila sva svetla, legla, opomenula me da je vreme za spavanje, i strpljivo čekala da ja završim. Pošto se sve to otrglo kontroli, naravno, viknula je u nekom trenutku: U KREVET! SMESTA! I ja sam je poslušala... Mislim, nije to meni sad neki traumatski događaj, i sama znaš da su se u mom životu desile mnogo gore stvari, ali mi je upečatljiv taj osećaj potpunog mira dok hranim lutkice. Nekako sam sama sebi tad još uvek nevino dete koje ničim nije zaslužilo sve ono što se kasnije i dogodilo, ne znam kako da objasnim.

– Okej, vrlo dobro, taj događaj nam je skroz u redu. Hajde sada da postanemo svesne da smo mi sada u toj sobi. Ti, Ana od 30 godina, gledaš Anu od dve godine kako hrani lutkice. Treba da joj priđeš i dokažeš joj da može da ti veruje. Ja sam iza vas dve kao podrška. Zagrli je ukoliko misliš da će joj to prijati, reci joj da si tu i da uzme svoju omiljenu lutku i šta god drugo poželi i povedi je za rukicu napolje. Jesi li?

– Odjednom je dan, Tanja, napolju je dan...

– Odlično, samo nastavi... Reci joj sada koliko je pametna, koliko je lepa, koliko je čudesna. Reci joj da nema potrebe da se brine više jer si ti sad tu. Ti si njen šampion i kad si ti tu, ona nema razloga za strah. Reci joj da kaže ukućanima da ni oni ne treba da se brinu, ali da je došlo vreme da se ona s njima pozdravi jer mora da ide i da živi svoj život. I da će sve biti u redu jer si ti tu da je čuvaš. I kreni s

njom da koračaš. Korak po korak, metar po metar, dok se ne izgubi kuća iz vidokruga. Možeš li?

Ne mogu više da izdržim i puštam lavinu suza da teče niz moje lice...

– Suze su okej, Ana, ne brini. To samo znači da je vežba uspela, mi smo zaista otišle tamo. Slobodno pusti to sve napolje.

– Ali... Ja ne znam... Tanja, čudan je osećaj...

– Probaj da opišeš, reci mi šta osećaš? Gde u telu osećaš?

– Meni je mene žao, ne znam kako to da kažem, a da ne zvučim... Ja sam svesna da moja priča nije najgora, ali ja to nisam zaslužila, ja ništa od toga nisam zaslužila...

Izgovaram to i krećem da ridam, vidim sebe na kameri kako se crvenim, curi mi nos i isprekidano dišem...

– Oprosti, Tanja, dugo nisam plakala...

– Ne, ne, nikako! Ana, zdravo je plakati. I konačno si dozvolila sebi da plačeš. Ja sam ponosna na to što ti sada plačeš. Reci mi kad si poslednji put plakala?

– Pre dva dana na poslu sam slučajno zaplakala, ali samo nekoliko suza, nije bilo ovako... Jaooo, Tanja, ogromna mi je... Ogromna mi je knedla u grlu... Ufff... Bože... Žao mi je... Znaš čega mi je isto žao? Žao mi je što samu sebe žalim, a samu sebe sam napustila i zaboravila. Nisam nikad gledala sebe kao to dete, zapravo nikad nisam ni osećala da sam dete, prerano sam odrasla, razumeš... Uhhhhh... Izvini... Sačekaj, molim te, da popijem malo vode.

– Okej, okej, slobodno. Nema potrebe da se izvinjavaš. Ova vežba je dobra jer nas vraća unutrašnjem detetu i našim osnovnim potrebama, neostvarenim željama. Uči nas da pružimo sebi ono što nam je uvek falilo. I na tome se radi, to je proces na kom se radi maltene čitavog života. Moraš da naučiš da budeš tu za sebe. I ovo što si mi rekla da ne znaš kako ćeš da odeš po lekove, tome mora da se stane na put. Ako si sebe odvela na testove, moraš sebe odvesti sad i po terapiju. Moraš biti svesna da, ako ti malu Anu ne odvedeš kod

lekara, neće je odvesti niko drugi. Ti si sada odgovorna za nju, povela si je za ruku. Ne postoji strah od operacije i lekova, šta god da kažu lekari, ti moraš maloj Ani da pružiš najbolju negu. Ako kažu *operacija*, onda *operacija.* Sešćeš i pričaćeš s njom i reći ćeš joj: „Anči, takva je i takva stvar, moramo na operaciju. Lekari su odrasli ljudi koji su učili velike škole i oni će se brinuti da nama ne zafali ni dlaka s glave."

– U pravu si, Tanja... Uhhh... Moram samo da stisnem zube i da uradim to. Ne može se živeti s ovim. A inače, htela sam još nešto da te pitam pre nego što završimo... Šta ja da radim s Njim? U mojoj glavi, meni je greh da ja znam da nešto nije u redu a da ćutim. Uostalom, ja bih volela da je meni neko rekao da odem da se testiram ili tako nešto... Ne znam koliko dugo on to ima...

– Pa sama si sebi odgovorila. Nego, meni se čini da se tu nešto drugo krije. Šta je tvoje pitanje zapravo?

– Paaa, moje pitanje je da li da mu kažem jer mislim... Naravno da me je strah... Strah me je njegove reakcije, njegove osude.

– Šta je najgore što može da se desi?

– Najgore što može da se desi? Pa da ja njemu kažem, a da on mene optuži kako sam bila s ko zna kim, kako sam ga varala ili šta već, i kako sve to nema nikakve veze s njegovim zdravljem...

– I šta bi to tebi reklo o njemu kao osobi?

– Kako misliš *šta bi mi to reklo*?

– Šta bi mislila o osobi koja bi tako reagovala? Je l' bi ti se on još uvek sviđao? Misliš da bi patila za njim još uvek?

– Ne verujem... Iskreno mislim da bi mi se zgadio. A čekaj! Ako mi se zgadi, ja sam onda slobodna! Ali ja ne želim da mi se on zgadi... Znaš, čudno mi je što ja njega ne krivim za sve ovo. Više krivim sebe. Ali dobro... To je druga tema. Ali da, on bi mi se zgadio jer bi to značilo da je površan i da ne želi da rešava probleme, da je neodgovoran i needukovan po pitanju seksualne bezbednosti. Meni takva osoba ne treba, a nije mi ni privlačna.

– Dakle, sve to može biti oslobađajuće... Ja mislim da sam ti jednom rekla da ti se divim jer ne znam kako si izdržala da ga pustiš da ti se ne javlja danima i da te kulira, a da ti ne potegneš priču o tome... Uh, ali dobro. Razumem te. Ja sam slične probleme imala pre nego što sam upoznala mog muža, ali ima nade, Ana. Stavićemo

hanzaplast dok ne prođe, izlečićemo se, radićemo na sebi konstantno, a onaj pravi će nas voleti i u procesu izlečenja. Ne moraš ti biti skroz zdrava i nije nužno da si raskrstila sa duhovima iz prošlosti; možeš biti u procesu isceljenja i možeš biti na putu da oprostiš svom ocu, ti si i tada dostojna ljubavi. Ne samo da si je dostojna nego si je zaslužila samim tim što si se rodila. Ti vrediš, shvati da vrediš. I sigurna sam da i ljudi oko tebe to vide i znaju. E sad... Pošto se približava kraj, za domaći želim da uradiš istu ovu vežbu, ali sa svojim roditeljima. Ne moraš odmah, prioritet je zdravlje sada. Dakle, prvo lekari, pa onda vežba. Potrebno je da ih posetiš oboje dok su bili deca. Naravno, ovde će više igrati ulogu tvoja mašta, ali pokušaj da ih osetiš i razumeš. Da im pružiš podršku, da im pokažeš ljubav... Jesmo li se dogovorile?

*

Poslednjih nedelju dana ne znam kako sam preživela, ne znam da li sam ikad imala stresniji period u životu. Pre dva dana se desila kulminacija i to baš na poslu. Zbog toga sam hitno zvala Tanju i tražila da imamo vanrednu terapiju, bila sam van sebe i htela sam da obradimo sve te skorašnje događaje. Ona kao klasična psihoterapeutkinja tera vodu na svoju vodenicu – uvek želi da pričam o detinjstvu jer je to, kako kaže, koren svega. Vrlo malo smo pričale o incidentu na poslu, a sve mi se skupilo i sve mi se dešava odjednom, ne znam kako da se nosim s tim. Hoću da iskočim iz sopstvene kože. Pre desetak dana sam otišla na konsultacije kod doktorke koja mi je podrobnije objasnila da moram da radim HPV tipizaciju, da je to najčešći uzročnik ovih promena na grliću materice i da treba što pre da se krene sa terapijom jer mi je papa treća grupa. Četvrta je već rak. Sledila sam se bila dok mi je objašnjavala… I uradila sam tu tipizaciju i ponovo prolazila agoniju čekanja rezultata, a oni su naravno, opet kasnili da mi ih pošalju… Dok sam ih čekala, ja sam već krenula panično i opsesivno da razmišljam o svemu tome i da analiziram koje su mi opcije za dalje… Toliko me je to opteretilo da tri dana i tri noći nisam spavala. U stvari, lažem, treće noći sam uspela da odspavam čitava dva sata. Uredno sam išla da radim. Jednom sam ih u toku radnog

vremena zvala tri puta da ih podsetim za rezultate i na kraju su mi ih poslali. Izgleda da ne može ništa u životu da me zaobiđe. Nemam jedan, ja imam tri tipa HPV-a. Tri odjednom. Dva kancerogena, jedan nekancerogeni. To je bilo pre tačno dva dana i igrom slučaja, nismo imali nešto puno posla i… Jednostavno sam zaspala za kompom. Možda zato što su konačno stigli rezultati, pa sam mogla da odahnem? Mislim, zadremala sam, nije sad baš da sam zaspala, ali… Da. Desilo se to. Probudio me je Milan, dečko koji nam je držao trening na početku… Bilo je dovoljno samo da me dodirne, i ja sam se trgla. Naredio mi je da odem do WC-a da se umijem i razbudim pa da dođem kod njega. Pretrnula sam od straha, ali sam to i uradila, šta ću drugo. Kad sam došla do njega, rekao je da moramo na razgovor kod direktora. E tu sam već krenula da se brinem… Ušli smo u kancelariju, a on je počeo priču kao i svaki direktor; ko smo mi, šta radimo i šta se očekuje od nas, kao da ja to ne znam. Onda je promenio tok razgovora i rekao: „Ne znam da li si čitala ugovor koji si potpisala, ali tamo izričito piše da je zabranjeno spavanje na poslu…“ Htedoh da ga prekinem i da se izvinim, ali mi nije dozvolio. Nastavio je da govori o obavezama i očekivanjima, kao i o mogućim posledicama, čak je pomenuo kako je primećeno da često ustajem sa radnog mesta kako bih razgovarala telefonom u hodniku. Milan je osetio potrebu da doda: „Znaš, nova si, pa se primećuje…“ Osetila sam kako polako propadam u zemlju. Kako sam premalena, a preveliki mi je teret na leđima. Direktor je završio svoj monolog i ja sam konačno dobila svojih par minuta. Rekla sam da mi je najiskrenije žao što sam zaspala, da mi se to nikad nije desilo u životu, ali da sam trenutno pod jakim stresom i da me muči nesanica. Onda me je direktor podsetio da mogu da uzmem slobodan dan da se odmorim pa da se vratim kad budem bila bolje. Zahvalila sam, misleći u sebi da ću možda morati bolovanje da otvorim, najljubaznije se pozdravila i krenula ka vratima. Drhtale su mi ruke i kako sam zatvorila vrata od kancelarije i krenula nazad, gledala sam u pod i nisam ni videla da sam se sudarila s plavim dečkom koji valjda radi u marketingu, nisam sigurna. Obratio mi se kao da se znamo godinama: „Op, op, pazi! Gde si, Ana, prvi put te vidim u ovom delu? Otkud ti kod direktora?“ Kako sam podigla glavu, video je da sam prebledela pa me pitao:

„Jesi li dobro?“ Promrmljala sam: „Aha…“ i istog trena osetila ogromnu knedlu u grlu i kako mi se oči polako pune suzama. Sigurno je to primetio i on, čim je rekao: „Hoćeš da odemo do kuhinje da skuvamo kafu?“ Ne znam ni što me to pitanje tako drmnulo i osetila sam kako mi polazi suza, pa sam sklonila pogled što pre, samo da on ne vidi… Gledala sam u prozor, bio je sunčan dan, puno ljudi napolju, neki su sedeli u bašti kafića i smejali se, neki prolazili… I kanula je jedna suza. „Ajmo do kuhinje“, reče plavi dečko iz marketinga kome ne znam ime. Rekoh: „Hvala ti, ali moram da se vratim na posao.“ On kaže: „Ne moraš, ajde opusti se malo. Ana, je l’ se desilo nešto kod direktora, je l’ sve okej?“ Rekoh: „Ne, ne, sve je u savršenom redu, hvala ti mnogo, jako si ljubazan…“ Htela sam da nastavim sa izgovorima kad me je on prekinuo i rekao: „Znaš, ne možemo uvek sve sami. Ti mi još od prvog dana kad sam te video deluješ odsečno, čvrsto, jako, a vidim da se ispod svega toga krije neko sasvim drugi… Moraš nekom da kažeš šta te muči. Ne moraš meni, ali moraš nekom.“ Ćutala sam i nastavila da gledam kroz prozor, a on je dodao: „Ako ti treba neka pomoć, javi mi.“ Osetila sam kako ću briznuti u plač, kanule su mi još dve-tri suze, vidim da bi on hteo da me zagrli, ali sam se istrgla nekako, zahvalila još jednom i rekla da žurim u WC. A i taj WC je čini mi se, bio predaleko. Nije bilo nikog unutra, pa sam mogla da pustim malo te emocije da izađu, zacrvenela sam se bila sva… Šta li ovaj sad misli o meni kad me video ovakvu…? Kakav sam raspad, Bože, još sam i leglo zaraze. Šta mi uradi onaj skot…? Vrišti mi se, a ne mogu, moram da se saberem i vratim u svoju stolicu. Nakon otprilike dva sata, a samo pola sata pre kraja smene, desio mi se drugi incident. U svakoj smeni imamo šefa koji je zadužen da tu smenu vodi i da svima pomaže ukoliko imaju neki težak slučaj ili ne znaju da urade neki zahtev, i desilo se da mi je bila potrebna njegova pomoć. Šef smene je tada bio onaj Nikola kog ne mogu da smislim. Samo sam prišla da ga pitam zašto mi zahtev nije prošao kroz sistem onako kako je trebalo, a on je pogledao slučaj i odbrusio mi: „Idi čitaj uputstva.“ Ja već naelektrisana od svega što mi se dešava, uzvratila sam istim tonom: „Uuu, al’ si mi pomogao…“ A on će: „Pa zapravo jesam.“ Rekoh: „Nemoj više, molim te, pretrg’o si se… Hvala ni na čemu.“ Svaka naša reč je odjekivala kancelarijom, svi su

ćutali i slušali. Prišla sam koleginici Kseniji i pitala nju za pomoć, devojka je najnormalnije pogledala slučaj i rekla mi šta sam zaboravila da kliknem i zahvalila sam joj. Pomislih u trenutku kako žene imaju više razumevanja od muškaraca, ali je ovaj svet surovo muški napravljen. Retko kad je žena na poziciji šefa smene. Okej, malo nas je ovde u firmi, pa ni nema koja to da radi, ali znamo svi da muškarci još uvek vladaju. Ne znam samo čime… Mnogo sam ljuta. I besna i ljuta, i preumorna, i plače mi se. Odjednom vidim kako mi se miš pomera sam, pitam šta se ovo dešava sa kompjuterom, da bi mi Nikola odgovorio da će on da preuzme moj slučaj i da ga sredi. Izgleda da mu je ipak žao zbog načina na koji mi se obratio. Okej… Mislim… Nije baš totalni kreten. Završila se i ta smena nekako, ja sam požurila koliko me noge nose do klinike da uzmem te rezultate i recept. Doktorka mi je prepisala neke vaginalete, tablete koje pijem svaki dan i nešto za jačanje imuniteta. Rekla je da hoće da probamo ovako, bez operacije, i dala mi je konjsku dozu lekova. Treba da pijem dakle, šest tableta dnevno, a naredna tri meseca sam pod vaginaletama. Pa kad sve to završim, onda da dođem da ponovimo testove i da vidimo u kom sam stadijumu tada. Želi, kaže, da poštedimo grlić materice i da ga ne operišemo ako ne mora jer nisam rađala… Kad sam je pitala šta ćemo sa pilulama i da li da nastavljam, ona mi kaže da nam to ništa ne smeta ukoliko ja nemam nikakvih tegoba. Rekoh: „Kakvih tegoba?“ A ona krenula da nabraja: „Na primer, jake glavobolje, nagon za povraćanjem, bolovi u grudima van ciklusa…“ Prekinula sam je tu jer sam se setila da ume da me zaboli ponekad levo tu oko srca, ali sam mislila da je to… valjda… normalno?! Istog trenutka me je postavila na sto i rekla da bi najbolje bilo da uradimo ultrazvuk dojki i ja sam se složila. Hladan onaj gel, hladna i cela ordinacija, stavlja ono čudo na mene i kreće da klizi… Ćuti i gleda u monitor, a ja čekam. Prekinula je tišinu rečima: „Maco… ja mislim da je ovo benigno.“ Roletne mi se spuštaju, pritisak mi je sada u centru čela i teško mi je da govorim… „Kako to mislite – MISLITE da je benigno?“ Ona shvata kako je formulisala rečenicu i kreće da me smiruje – nije tako strašno, sitno je, to su tumorčići, ali će me ona poslati na tumor marker i da idem kod onkologa da čujem i njegovo mišljenje… Ne znam ni gde sam bila u tom trenutku, ali nisam bila s

njom u ordinaciji polugola. Negde vani sam bila. Nisam bila tu. Pogled unezveren, ali slušam njena naređenja: siđem u prizemlje, pokažem na šalteru ovaj papir, oni mi kažu gde da odem da mi vade krv, kad stignem tamo, pokažem ovaj drugi papir i kažem da je doktorka Otašević rekla da je hitno. Sve sam to uradila, samo nisam imala snage da odem da kupim lekove, to mi je delovalo kao poraz. Glupo i neobjašnjivo zvuči, znam. Dogegala sam se nekako do kuće i zvala Tanju da me hitno primi na terapiju, a ona mi zakazala tek za danas. Danas kad je već sve splaslo i kad mi je stigao mejl iz laboratorije da nijedan tumor marker nije identifikovan. Hvala dragom Bogu, barem nešto. Zvala sam doktorku odmah, a ona mi rekla da ćemo ipak prestati s pilulama i da je potrebno da pratimo razvoj svega ovoga redovno i da ne zaboravim da odem kod onkologa. Rekoh, važi. Ali prvo ja da se isplačem, a posle ćemo lako. Tako nekako sam počela današnju terapiju s Tanjom…

*

Pričala sam s mojom Emom, mojom najboljom drugaricom s kojom se uopšte ni ne viđam jer živi na drugom kraju sveta, doslovno. S njom imam poseban dogovor, ne pričam joj ništa o momcima u koje se zaljubljujem jer je ona ubeđena da mi uvek donese nesreću, uvek se ponada, podrži moje ludosti i na kraju bude… jedno veliko ništa. Tako da je ona danas čula sve… Od početka do kraja. Od toga kako smo se upoznali, koje sam strahove imala, šta se sve dešavalo, kako je on otišao, kako smo se vukli mesecima nakon toga, kako je ispao bezobrazan prema meni. I naravno, kako sam nakon njega bolesna. I duševno i telesno. Rekla sam joj kako posle Njega ne želim muško ni da vidim, i kako mi je baš juče jedan bivši iz praistorije poslao poruku, takođe obrisan sa svih mreža, javio se da pita: „Kako si, najlepša moja?“ Ja odem na profil da vidim o čemu se tu radi, lik se oženio pre dva meseca! Neverovatni su! Kaže: „Ma taj samo traži pažnju, oženio se pa se pita da l’ je pogrešio, da l’ propušta nešto.“ Rekoh: „Pa je naš’o mene?! Ma bre… Znaš u kom sam fazonu?! Cimanje – stop, muškarci – stop!“ Ema se smeje i kaže: „Molim?! Šta ti je to?“ Objasnila sam joj: „Sećaš se onih poruka na TV-u kad su

ljudi slali oglase, ide neka muzika, a dole se dopisuju tipa 'situiran, mladi preduzetnik traži lepu, zgodnu, ozbiljnu devojku do 25 godina za druženje, a možda i nešto više', pa u nastavku ostavi svoj broj telefona i ono obavezno na kraju 'pederi – stop, cimanje – stop', znaš na šta mislim?" Smeje se i pita me gde sam se toga setila, mislim se, ja to i živim. Muka mi je od muškaraca. Bukvalno – stop, ne mogu više. Ona je udata, doduše i starija je malo od mene pa se čini kao da je iz drugog sveta, nisu joj baš najjasnije današnje veze. Mada nisu ni meni, al' ja nemam izbora osim da učestvujem u tome. Poludela je kad sam joj ispričala kako smo ovaj moj i ja završili priču. On je u nekom trenutku samo počeo sve ređe i ređe da se javlja, moje poruke ostajale nepročitane i po par dana. Svakome bi bilo jasno da se tu nešto događa, ali ne i onome ko je slepo zaljubljen i ne želi sebi da prizna da je kraj. Meni pogotovo, kao da mi neko popije mozak svaki put kad se zaljubim. Ovoga puta je bilo jače nego ikad, stvarno sam verovala da od nas može biti nešto. I puštala sam ga. Nisam spavala, nisam jela danima. Možda iz straha, Tanja kaže da je to strah od odbijanja, a ja nekako želim da mislim da je to moje uverenje da ti, ako imaš nešto da mi kažeš, treba to i da uradiš, a ne da te ja jurim. Tako da sam ga pustila i počeli smo da se čujemo na svaka tri dana… Pa na svaka četiri… Pa smo jednom razbili rekord i nismo pričali čitavih osam dana. Tad sam rešila da prekinem agoniju, da okončam celo to mučenje i pitala sam ga kad je slobodan pošto bih želela da se čujemo. Relativno brzo je odgovorio i rekao kako je u nekom poslu, ali će se javiti uveče kad završi s tim, a ja rekla – važi. Pa je od tada prošlo deset dana, nije se javio uopšte... Ja sam mu ponovo poslala poruku, rekla kako sam ga sanjala (a stvarno jesam, nije izgovor) i kako mislim da je to zbog toga što mi je nešto ostao dužan. Nakon čitava 24 sata odgovorio je jednom gnusnom rečenicom: „Strpljiva si." Ja strpljiva?! Toliko me je to uvredilo da više nisam osećala potrebu da bilo šta kažem, kamoli da se trudim da iz njega izvučem odgovore na toliko pitanja koja sam imala. Sve sam to rekla Emi i pitala je za mišljenje o novonastaloj situaciji, treba li da mu se javim i kako uopšte da mu saopštim da treba da ode da se testira. Rekla mi je kako mogu, a i ne moram da mu javim, da treba da uradim onako kako osećam jer ipak, nije ispao fer i povredio me je. Još je rekla kako on

sigurno ima neki problem jer „na šta to liči da se ne javlja danima i da ne može da ti kaže jedno prosto – e ne sviđaš mi se više/našao sam drugu/smaraš me, šta god?!“ I u pravu je. Tu nešto ne štima. Rekla je i da sam se spasila… Kaže kako sve te mane muškarca koje vidimo u vezi, u braku budu još veće i još više nam smetaju. Rekla mi je da zamislim kako bi mi bilo da smo on i ja u braku, da imamo dete, a da njega nema satima, danima, da se ne pojavljuje. Da me kažnjava svojim neprisustvom nakon neke svađe. Znam da zna o čemu priča i zahvaljujući njoj, počinjem da shvatam da on stvarno nije za mene. Pomogla mi je, doduše, i da shvatim da želim i moram da mu kažem, samo što ne znam kako. Ne želim da ga uvredim, još manje da ga povredim i ne krivim ga. Ne krivim ni sebe. U stvari, sebe možda malo krivim… Trebalo je da znam bolje i da ne pristajem na seks bez kondoma. Al' ajd' sad… Na kraju smo zajedno smišljale poruku koju bih mu poslala. Ona je tu hladna, misli da bi trebalo da mu kažem nešto tipa „radila sam neke testove i ispalo je da imam HPV, preporučujem ti da odeš da se testiraš, pozdrav“. Ja to ne mogu da šaljem. Onda je rekla kako treba da podvučem nekako da mi je On to preneo, a ja ni to ne znam kako. Potrebno mi je više reči, a ne želim da šaljem roman. Treba da budem kratka i jasna. Moram da razmislim još malo o tome…

Inače, na poslu mi je sad skroz okej. Ove nedelje sam opet druga smena i danas kad sam došla na posao, stavila sam stvari na sto i zaputila se u kuhinju. Pored aparata za kafu je bio onaj plavi, reče mi Ksenija da se zove Vlada. Rekoh: „Dobar dan, kolega!“ A on uzvratio s osmehom: „Dobar dan, mlada damo. Hoćeš da ti skuvam kafu?“ Ja mu rekla kako nikad nisam pila iz tog aparata i da ne znam kakva je, a on odmah krenuo sa svojim preporukama… Zahvalila sam i otišla do drugog aparata i uzela sebi toplu čokoladu. Pitala sam ga: „Šta ti radiš?“, a on mi reče kako razmišlja o književnosti, uskoro će sajam knjiga i razmišlja šta će da uzme. Nasmejala sam se i rekla: „Mislim, ovde šta radiš… Koja je tvoja pozicija?“ Nasmejao se i on i krenuo da objašnjava, ali mi je delovalo kao španско selo i više me je interesovalo šta voli da čita, pa sam se brzo vratila na tu temu. Taman smo ušli u razgovor, krenuli da pričamo o omiljenim knjigama kad se

oko nas stvorila neka gužva, ja brzo uzela moju čokoladu, pozdravila se i otišla da radim. Sladak je. Ali ja ne volim plave muškarce, nekako su mi providni. Imam oči za visoke, crne, markantne muškarce. Mada možda je to moja greška. Smešno zvuči i ja se opet vraćam na Tanju, ali ona kaže kako su muškarci koji mi se sviđaju prototip mog oca, da s njima želim da rešim problem koji imam a da je to osuđeno na propast u startu. Ne možeš problem koji imaš s jednom osobom rešavati s drugom… Logično mi je to, ali ja ceo život pričam kako želim da upoznam muškarca koji nije kao moj otac. A ispada da svi oni nenormalno liče na njega: niko ne rešava problem, već kad se do problema dođe, tad se beži. I nema odgovora, nema ni rešenja. Ima samo ćutanja. A ćutanje jebeno boli. Stvarno verujem, celim svojim bićem verujem da ma koliko bolna bila istina, treba je reći. I sad kad to kažem, shvatam da nema izgovora ni za mene: moram da mu se javim. Udišem duboko i krećem da kucam poruku: „Dobro veče. Na redovnom ginekološkom pregledu su mi nađene nekakve promene na grliću materice…“, i brišem. Što bi njega bilo briga šta se dešava s mojom matericom? Ne, ne… Ne treba tako… Ajmo ponovo. „Zdravo. Bila sam na ginekološkom pregledu i na nagovor doktorke uradila test na HPV, koji je ispao pozitivan, pa ti preporučujem da se testiraš…“ Ovo mi sad zvuči kao da on nema nikakve veze sa tim i vrlo je lako da me napadne da sam bila s ko zna kim nakon njega… Uhhh… Sad je tri ujutru, ja se s ovim mučim već nekoliko sati… Ne, ne, ovako ćemo. Kucam: „Dobro veče, htela bih da se čujemo ovih dana. Poprilično je ozbiljno i ne želim preko poruka. Ako si za, javi pa ćemo se dogovoriti kada. Pozdrav“, iiii – idemo, 3, 2, 1, šalji. Poslato. Uh. Sad mogu da udahnem. Okej, ovo sam dobro odradila. On sad sigurno spava, neće on to ni videti do sutra, pa dok pročita, dok odgovori, ja ću tada biti na poslu, neću ni moći da pričam, imam nekoliko dana fore da smislim u glavi kako ću mu reći. Savršen plan. Sad je vreme da se spava, a od danas imam i novi ritual. Perem zube, oblačim pidžamu, grlim mačku i ležem u krevet, a pre svega toga – stavljam vaginaletu. Lakše se diše sad. Taman kreće da me hvata prvi san, kad ono… Odjednom vibrira telefon i ne prestaje… MOLIM!!! Zove me?!! Pola četiri je, ON mene zove?!

*

Već dve nedelje se pitam što je Vlada tako hladan prema meni u poslednje vreme, nije mi bilo logično s obzirom na to da smo se baš raspričali i imali zajedničke teme. Međutim, na poslu se pre par dana poveo razgovor o nekoj najavi za godišnju proslavu firme koja je okačena u *Slacku*, a ja u tu aplikaciju ni ne ulazim. Kako sam ušla, imala sam šta i da vidim. Imam tri nepročitane poruke od njega, nadovezao se na naš razgovor u kuhinji i poslao mi u DM prvi pasus njegove omiljene knjige. Ja to nisam ni videla, Bože. On je tačno mislio da sam ga ja iskulirala, pa me zato ignorisao poslednjih nekoliko dana. Ni nema moj broj, pa je logično da je iskoristio jedini kanal komunikacije koji mu je dostupan kako bi mi prišao. Odgovorila sam mu, izvinila se, on rekao kako je sve okej i nastavili smo da pričamo o knjigama dosta opuštenije nego pre. Saznala sam čak i da ima mačku, tj. ne jednu nego dve, i oduševila se, pa smo pričali i o tome. Volim muškarce koji vole mačke. Zapravo, kad neko ne voli mačke, dosta mi to govori o čoveku. Jednom sam negde pročitala kako su psi tu da nas nauče kako da primamo ljubav jer će nam se uvek radovati, uvek biti verni, odani, gledati samo u nas. Dok su mačke tu da nas nauče kako ljubav da dajemo, jer one neće kad mi hoćemo. Moraš da poštuješ integritet i samovolju mačke da bi je voleo, a i da bi osetio ljubav od nje. Toliko mi to ima logike da danas kad čujem da neko ne voli mačke, zapitam se dobro želim li da se upuštam u dalju konverzaciju s tom osobom. A Vlada voli mačke i ima ih, to mu je ogroman plus. U nekom trenutku me je pitao: „Je l' si okej? Deluješ nekako… Ne smoreno, nego kao da si tužna." Iznenađena što on to vidi, rekla sam mu: „Mmmm da, pod stresom sam baš… Ali biće bolje. A tebi svaka čast što primećuješ." Kaže: „Primeti se… Je l' mogu nekako da pomognem?" „Zavisi", rekoh, „ako imaš vremeplov, možeš li da odeš u 23. septembar prošle godine i da mi kažeš da ne izlazim iz kuće i da se ne upoznajem ni sa kim?" Oduševio me je odgovorom… Kaže: „Mogu. Dolazim iz prošlosti da ti saopštim da si napravila grešku preko koje se mora preći, jer nema nazad, tako da će naredni period da ti vida rane. Sad dolazim iz budućnosti da ti saopštim da je ipak sve bilo okej. Rane su tu, ali je ipak sve okej." Nisam mogla a da mu ne zahvalim i ne kažem da mi je sladak. On je na to odgovorio: „To sam ja danas pomislio o tebi… Slatka si i kad si tužna. I više nego

slatka… Ali oči ti govore da te nešto muči. Ima jedna devojka u Pavićevom romanu koja čita poljupce. Ja ću da čitam poglede i da se trudim da ti donosim osmehe.“ Ubrzo smo promenili temu, mi ih barem imamo napretek. Danas kad sam ga videla u firmi, već je bio drugačiji prema meni i bio je nasmejan, pozitivan, prišao da se pozdravi, pružio ruku… Znači, ipak se on udaljio jer je mislio da sam kučka. Okej, mislim, možda je to i dobro. Svakako ne želim da brzam stvari, a nisam ni neki fan zezanja na poslu, ne bih volela da se raspriča cela kancelarija o tome s kim se viđam, pogotovo ako to nije ništa ozbiljno. I ruku na srce, ja nisam spremna da nastavim dalje. Prvo što sam još uvek pod lekovima, a drugo što… Što mi srce nije na mestu. Mada se krećem ka tome. Lakše mi je nekako, za divno čudo. Izgleda da se oslobađam. I u crkvu idem češće nego pre i prija mi mnogo. Opšte poznata stvar je da se čovek okreće Bogu tek onda kad je na dnu i bez nade, ja tu nisam posebna. Često se molim za zdravlje, snagu, sreću, svoju a i svih mojih najbližih, a palim sveću i za Njega. Za njegovo zdravlje i njegovu sreću. Pitam se da li on to isto radi za mene… Verovatno da, želim da verujem da *da.* On je baš religiozan, što se meni svidelo jer sam i ja takva, ali nismo mi tu isti. I sad kad više nemam ružičaste naočare kad ga gledam, meni se zapravo nije svidelo njegovo poimanje vere od samog početka. On svaki dan čita Bibliju, bez Psaltira ne ide nigde i jako je krut i ograničen po tom pitanju. On nema jednu od najbitnijih karakteristika koju ja tražim kod muškarca, nije inkluzivno religiozan. Kad god pomenem tu moju kovanicu, Ema mi se smeje jer „šta to uopšte znači“... A zapravo je vrlo jednostavno. Vera je nešto lično i ne treba je nametati nikome, onaj ko oseća da želi i da mu treba, taj će sam prići. Meni je na primer, bitnije da se neko vodi moralnim načelima koji su opisani u knjizi nego da u svakom oko sebe vidi demona. A i demoni su anđeli, zar ne? Samo su pali… Tako je, na primer, njemu bilo muka kad sam ga pitala za datum rođenja, htela sam da proverim našu astrološku kompatibilnost. Uverenje da je astrologija nešto demonsko je toliko jako kod njega da odbija svaku konverzaciju na tu temu… I nisam ni mogla da ga pitam u koliko sati je rođen, jer sam znala da mi neće reći i da mu se neće svideti što insistiram. Bože… Ceo taj događaj sam potisnula, a zapravo je vrlo važan za moje ozdravljenje

i preboljevanje Njega. U tom ludilu koje mi je priredio kad me je kulirao i nije razgovarao sa mnom danima, ja sam tada… Sramota me je da priznam. Ali ja sam tada htela da znam da li je on možda oženjen, da li me laže, i očajnički sam htela da znam kad je tačno rođen kako bih mogla da uradim tu natalnu kartu konačno, da vidim ima li nade za nas. Mislim, nisam ja sad nešto zaluđena astrologijom, ne vodim se time previše, ali smatram da ima tu nešto. Uglavnom… Imam jednu drugaricu, mnogo dobru i posebnu drugaricu, ona je bukvalno žena-zmaj. E ta moja drugarica radi mnogo kul i odgovoran posao. Ona radi u onoj firmi od tri slova, prvo slovo B, a treće slovo A. Sramota me je ovo i sebi da kažem a kamoli nekom drugom, ali ja sam nju u tom očaju zvala i molila je da mi proveri njegov bračni status i da mi kaže u koliko sati je rođen tačno. Ona je naravno, odgovorila: „Sve za tebe, a ko je lik, treba li neko da se bije?" Kad me ona to pita čak i u šali, znam da se ne zajebava, zaštitnički je nastrojena prema meni i stvarno se volimo. Bože, ja taj dan nikad neću zaboraviti. Kažem ja njoj da mi proveri Miloša Maksimovića, rođenog 12. maja 1990. u Beogradu i rekla sam joj šta me konkretno interesuje. Nakon dva sata se ona meni javlja s pitanjem da li sam sigurna da je to njegov datum rođenja. Ja zbunjena, to je ono što mi je on rekao, stvarno mu nisam proveravala ličnu kartu. Pa me onda pita jesam li sigurna da je on državljanin Srbije… Rekoh da sam u to skoro stoprocentno sigurna jer mi ništa drugo nije logično i pitam je u čemu je problem. Onda me pitala da li sam sigurna da mu je to ime i prezime, kaže, ne može satima da ga nađe u sistemu, kao da ne postoji. Ja u šoku, tresla sam se, a ona me smirivala rečima: „Očigledno da čovek postoji, samo treba da kopamo malo više, smiri se…" Nakon višesatnog mučenja, ja njoj dam njegov broj telefona u nadi da će možda moći da nađe ko je vlasnik te kartice. Naravno da je našla, ona može sve. Dobila sam poruku od nje sledeće sadržine: „Bebo… Nisam ga nalazila jer ovo nije njegovo pravo ime." Gutam knedlu… „On se ne zove Miloš. On je MIŠO Maksimović." MOLIM?! Ali on se svuda predstavlja kao Miloš, svuda je upisan kao Miloš! O čemu se tu radi, kakva je ovo laž?! „Nije oženjen, ali je rođen u 10:10 ujutru. Čist je, nema kriminalni dosije." Da, čist je, mislim se, samo laže. Lagao me je za ime?! Ona mi odgovara: „A do-

bro, bebo, nije to baš neka laž, nije kao da ti je rekao da se zove Dušan, to je neka varijacija na temu… Ko zna o čemu se tu radi, možda ima neki kompleks…“ Bila sam toliko zbunjena, misli su mi letele… Možda je kršten kao Miloš a veruje u Boga i bitnije mu je to ime, pa se zato tako predstavlja svima? Možda su ga u školi deca maltretirala, zezala zbog imena… To su teške stvari i traume. Možda je dobio ime po nekome, a sad tog nekog ne želi ni da vidi, pa mu je bolno i ime. Ne znam. Ja ne znam ništa. I pitanje je šta je od svega ostalog što mi je rekao istina? A najgore od svega je što ne mogu ni da ga pitam, ni da mu kažem da znam. Šta da kažem, da sam angažovala privatnog detektiva da bih saznala tačno vreme njegovog rođenja jer sam zapela da uradim natalnu kartu? Pa da pomisli da sam luda, ne daj Bože? Ne, ne… Tog dana sam se sama sa sobom posvađala i sama sa sobom pomirila. Al’ čudno je kako sve to što zakopaš, posle ispliva na površinu. Meni se sad to vraća jer ja njega više ne gledam istim očima… Nakon našeg razgovora, više ne… U stomaku me preseklo nešto kad sam mu čula glas, još uvek je lep i melodičan… „Reci mi o čemu se radi?“ Okolišala sam, molila ga da pričamo u neko normalno doba u toku dana, a on mene molio da mu makar kažem o čemu je reč jer sam ga zabrinula. Skapirala sam da je on nakon moje poruke zapravo pomislio da sam možda trudna i da je zato tako brzo odreagovao i pozvao me odmah. Hah, kako mi je to sad smešno. Hvala Bogu pa ne nosim njegovo dete. Lagano sam krenula sa pričom… Rekla sam mu i za promene na grliću, i šta to sve može da izazove kod muškarca, savete koje mi je rekla doktorka, prenela sam mu sve… Pitala sam ga kad se poslednji put testirao na polne bolesti i zaprepastila sam se kad je rekao kako nije nikad jer on to obično proveri pre odnosa. Vrisnula sam od šoka i rekla: „Sve mi je jasno sada…“ A on ćutao. Mislim se, šta proveravaš, jebote?! Koje ti testove i analize vršiš pre svakog odnosa pa ti nije potrebno da se i sam testiraš?! JEBOTE! U kom veku on živi?! Možda je bolje pitanje šta nije u redu sa mnom kad ja ovaj razgovor nisam vodila s njim pre nego što smo spavali, nego tek sada kad nema nazad. Svašta mi je prolazilo kroz glavu, ali sam uspevala da ostanem koliko-toliko pribrana i da mu kažem da treba da ode da se testira na sve i ako je dobre volje, da mi javi rezultate. I dogovorili smo se da će tako i biti.

Meni od tada prolazi kroz glavu svašta. Šta ako mi je preneo još nešto, ali ja to ne znam jer nemam simptome? Realno, moguće je, mene je doktorka terala da radimo sad samo test na HPV jer je na to sumnjala. Bilo kako bilo, ja to neću saznati dok sama ne odem kod lekara i ne ponovim sve testove. Razlog je prost – iako smo se dogovorili da će on uraditi sve i da će mi javiti rezultate, on se više nije javio nakon tog našeg razgovora, a prošlo je oko deset dana. Ja sam slala poruke da pitam ima li novosti, samo ih je kulirao. Klasika. Sinoć mi je prekipelo, pa sam mu napisala roman, rekla sve što sam imala, nisam ga vređala, ali mu nisam ni ostala dužna. E tu je poruku pročitao iste sekunde. Naravno, nije odgovorio, tome se nisam ni nadala. Nakon toga sam ga obrisala sa mreža i mogu reći da je lep osećaj, konačno sam stavila tačku. I nema veze što u meni još uvek postoje određena lepa osećanja za njega, ovde je kraj, jer sam ja rekla da je kraj i raskrstila s tim. Sad mogu da razbistrim misli, da se posvetim poslu, da se izlečim i da nastavim dalje kad budem bila spremna. A biću spremna, samo mi treba vremena… Tanja je rekla kako treba da sedim sa ovim osećanjima i da ih prosto – osećam. I evo, osećam ih. I pored celog tog haosa, osećam i neki mir, pogotovo na poslu. Opušta me što radim i što ne moram da mislim o tome stalno. Sva sreća pa sam sa Ksenijom baš kliknula, lepo se družimo i baš se radujem svakoj smeni u kojoj smo zajedno. Imamo ritual, čim počne smena, ona briše naše stolove a ja nam pravim kafe. Zajedno idemo na pauzu za ručak, i to uvek poslednje, kako nam niko ne bi smetao i kako bismo mogle da pričamo a da nas niko ne sluša. Danas smo se dotakle i teme momaka, ona je u dugoj, ozbiljnoj vezi, pa smo pričale o tome i na kraju me pitala šta se kod mene dešava. Rekoh baš ništa, mrtvilo. Začudila se i pitala me zar ne postoji niko ko mi se makar malo sviđa, a pošto joj verujem, odlučila sam i da joj kažem. Rekoh: „Da, sladak mi je onaj Vlada iz marketinga." Njoj se lice ozarilo i odmah je rekla: „Jaooo, sećam se da sam ušla u kuhinju i da sam vas videla kako pričate o nekim knjigama, vi ste baš slični. Šteta, stvarno, bili biste lep par." Pitam: „Što šteta, misliš zato što smo kolege na poslu? Da, ni meni se to ne sviđa, nisam u tom fazonu…" A ona će ko iz topa: „Ma ne, nego je Vlada već godinama u vezi, čini mi se da su sad počeli i da žive zajedno, a na leto planiraju svadbu…"

Marija Radovanović

Krug trole

Dok se vriska putnika sa samog kraja trolejbusa prolamala kroz lom stakla i zvuk guma koje bezuspešno pokušavaju da zaustave tonu stare mašine javnog prevoza, on je stiskao volan i kočnicu žmureći najčvršće što je mogao, samo da ne gleda ono što će se upravo desiti.

Usledila je tišina. Živ je. Udario je glavom o šoferšajbnu trolejbusa koji je vozio i nije sasvim siguran da li je glava čitava, ali oseća da je tu. Ne vidi najbolje od tople guste tečnosti koja mu se sliva u oči, ali dobro čuje putnike koji ga dozivaju. Ne trebaju mu oči da bi otvorio vrata, stiska napamet dugmad. Čuje ljude kako izlaze i vrište. Sada čuje i ljude spolja koji dozivaju pomoć. Hitnu pomoć. Policiju. Njemu niko ne prilazi da pomogne. Nalazi neku ukrštenicu od prošlog meseca i smrdljivim papirom briše lice. Napokon vidi šta je uradio. Gomila je opkolila telo motocikliste. Dok u glavi premotava kakvoj je pameti hteo da ga nauči pre nekoliko trenutaka dok su se trkali, setio se da se čak nije ni zaustavio na toj stanici da izbaci putnike koji su počeli da se bune i psuju ga da stane kako bi izašli. I dok je dodavao gas da prestigne *malog govnara* na motoru, neki đavo je ušao u njega i naterao ga da pokuša da prepreči put motociklisti, koji je ispružio srednji prst i uputio mu gomilu sočnih psovki, pominjući majku i sestru koju nije imao. Ono što nije planirao nakon što pokosi tog *malog gada* sa svog motorčića bilo je da je taj isti mali gad zapeo

između svog motora, točkova i bandere, koja se našla na pogrešnom mestu u tom momentu.

Ubio ga je.

Nije to hteo. Ali bes ga je oteo. Da je mogao, tu na licu mesta bi se i on ubio. Ali nije bilo ni prilike, ni načina. Uradiće to večeras kod kuće, na miru. Sve će biti u redu. Nego, sad mu je žao tog klinca. Možda je taj klinac voleo svoj život. Ma sigurno ga je voleo. Klinac sigurno nije bio ostavljen sam na svetu da vozi trolu i živi u babinom stanu na Konjarniku bez igde ikog. Klincu sigurno nisu rekli da ne može da vozi Formulu 1, iako ju je jako želeo. Njemu svet sigurno nije dao hiljadu razloga zašto ne može da dobije nešto što baš želi.

To veče došao je kući sav lepljiv i krvav. Lako mu je bilo da odbaci svu odeću i toplim tušem skine sa sebe i najmanji trag današnjeg dana. Ono što nije lako mogao da skine bilo je ono što ga čeka. Razmišljao je o liku ispod kacige i ljutio se na tu beskorisnu stvar koja nije uspela da sačuva život koji je on bespravno ali nenamerno uzeo. Ta gomila naizgled pouzdane plastike nije uspela da uradi jedinu stvar zbog koje je napravljena. Baš kao i on. Često se pitao zašto se uopšte rodio, ali nije se ni trudio da nađe odgovor. Samo se predao. Znao je samo da stvarno nikad nikome nije tražio da se rodi. Gunđao je sebi u bradu dok je slušao ljude na radiju kako govore da smo svi mi pobednici samo zato što smo se rodili. Ljutilo ga je kad pominju da smo svi mi rođeni u stvari nekakvi heroji, pobednici trke koju su vodili spermatozoidi u materici naše majke. On to ni od koga nije tražio. Mislio je da svi koji kažu da su želeli da se rode – lažu. Nije mu bilo jasno zašto je život čudo i zašto je nekima toliko vredan.

Prestao je da pije onog dana kad su mu zapretili da će izgubiti posao ako još jednom dođe pijan u smenu. A on ne samo da je došao trešten u smenu već je celu smenu takav i odvozao. I to nije bilo prvi put, i niko to ne bi ni primetio da se dokoni putnik nije žalio. Morao je da nađe drugi način da svakodnevno i privremeno odluta iz ovog sveta, pa ga je našao u lekovima za smirenje. To veče zaslužuje duplu dozu, pa je tako i postupio, seo u fotelju i upalio televizor.

U mislima su mu bila nosila na kojima u vozilo unose beživotno telo, bez žurbe jer tom telu nikakve pomoći nije bilo, pa ni hitne.

Njemu su rekli da ujutru dođe u stanicu da bi dao izjavu. Pitali su ga da li je dobro i ima li neko da dođe po njega. Nema.

Planirao je noćas da se ubije, ali je od te ideje odustao jer nije imao hrabrosti za to. Druga stvar zbog koje to nije učinio jeste što je želeo kaznu. Jedva je čekao da ga sutra u policijskoj stanici ukore, prebiju i na kraju zatvore u samicu da trune jer on to zaista i zasluzuje. Ne kaznu, nego da nema svrhu, ali ni obaveze. Da sedi u mraku i ne brine više o svom životu. Da li će dobiti otkaz, da li će mu stići kazna za koju nema novca da plati ili će skupština stanara opet smisliti neki poduhvat renoviranja zgrade koji bi ga finansijski unakazio. Ne bi morao da brine šta će da jede, da li je platio račune za struju i da li je bacio đubre. Svi će to da rade za njega dok on sedi u mraku i čeka da dođe kraj. On je zaista to zaslužio.

Sutradan u stanici dva nezainteresovana inspektora uzeli su njegovu izjavu. Uvereni da je to bio nesrećni slučaj, pitali su ga samo da li mu je motociklista iznenada presekao put, i on je klimnuo glavom. Slučaj zatvoren. Ništa od kazne. Na kraju su mu rekli da je motociklista žurio u porodilište tačno u ulici ka kojoj je iznenada i skrenuo. Dva dana ranije, nastradali je postao otac bebe koja je bila na intenzivnoj nezi, žurio je da ne zakasni u vreme posete. Žurio je da vidi svoju ćerku i ženu. Zato je žurio… Zato je žurio.

Dok je hodao ka garaži trolejbusa, kupio je novine. U crnoj hronici stajao je kratko članak o nesrećnom slučaju koji se juče dogodio oko podneva kad je na nesrećnog motociklistu naleteo trolejbus. Iako je vozač dao sve od sebe da ukoči, motociklista Ž. K. (28) iz Beograda podlegao je povredama na licu mesta. Iscepao je tu stranu, strpao u džep i ušao u svoj trolejbus da odradi smenu.

Na okretnici u petominutnoj pauzi, ispred prenosivog ve-cea sreo je kolegu koji ga je pitao kako je. Slagao je da je dobro. Obrnuo je krug trolom i na sledećoj pauzi izašao da kupi nešto na trafici, želudac ga je boleo od tableta za smirenje, a ona noga ga je žigala kao i svaki put kad se uznemiri. Mlađi kolega mu je pokazao na mobilnom telefonu sliku momka koga je juče ubio. Na slici su bili on i njegova majka zagrljeni ispred rođendanske torte na kojoj je stajao broj 60. To lice ispod kacige imalo je lepu, crnu kovrdžavu kosu i blistav

osmeh. Beli zubi, svi na broju i u savršenom rasporedu, u osmehu dok je čvrsto grlio majku, koja je njega isto tako grlila. Nije se ni potrudio da pročita naslov, ni šta novinari misle o svemu. Video je samo reč TRAGEDIJA i to mu je bilo dovoljno da razume da je oduzeo život ljudskom biću koje je svoj pravi život tek počinjalo.

Seo je za volan nekog nepoznatog trolejbusa jer je svoj uništio u jučerašnjem incidentu. Iako isto, u ovom vozilu sve mu je bilo drugačije. Navikao je na svoju mašinu, njegov trolejbus bio mu je druga kuća u kojoj je provodio trećinu svakog dana. I njega je slupao. Dok je vozio prvi krug, razmišljao je o tome kako, slično kralju Midi, i on uništi sve što dodirne.

Dok je vozio svoju rutu, setio se kad ga je kao malog mama poslala u ostavu da donese teglu džema za palačinke. Bila je noć, a otac umoran od posla, sedeo je zavaljen u fotelju i gledao prenos fudbalske utakmice dok je uporno dovikivao majci *kad će više večera* i kako nije jeo *ništa ceo dan*. Brzo je otrčao u ostavu i pokušao da dohvati jedinu preostalu teglu džema koja je bila na najvišoj polici. Popeo se na prste i pružio ruku toliko da mu se skoro vrat ukočio, ali teglu je mogao tek da dodirne. Na podu mračne ostave stajala je prazna plastična gajba za pivske flaše. Brzo mu je sinula ideja: okrenuo je naopako gajbu i popeo se na nju. Pogodak! Sada je bio taman visok da lagano dohvati teglu džema od kajsija i samo što ju je zadovoljan sobom uzeo u ruku, noga mu je naglo propala kroz trulu plastiku gajbe. Tegla je tresnula o pod i razbila se u komade, džem se razlio na sve strane, a otac i majka su brzo dotrčali. Majka je počela da viče na njega, a otac na nju. Čuo je da je nesposoban i trapav, da ne zaslužuje ništa u životu i da je to bila poslednja tegla džema za tu zimu. Kako je sve glasnije plakao tako se otac sve glasnije drao na majku. Ubrzo su prestali da viču na njega, svađali su se međusobno. Pokušao je da ustane, ali je shvatio da mu je noga i dalje zarobljena u plastičnom kavezu izlomljene gajbe. Noga mu je bila krvava, a plastika mu se zarila u meso. Vrištao je od bolova, ali ga niko nije čuo. Seo je na pod i pokušao da dozove majku koja je bila fokusirana na svađu s ocem, a ne na njega. Polako je izvukao nogu iz čeljusti plastične klopke, ali ga je toliko zabolelo da je vrisnuo najjače što je mogao. Otac mu je iz sve snage opalio šamar i oterao ga u kupatilo dok je majka

gasila vatru koja je u međuvremenu izbila na šporetu. Stavio je nogu u kadu i pustio hladnu vodu da spere krv. Kutija za prvu pomoć stajala je u ormariću ispod lavaboa, a njen sastav je znao napamet. Pošto nije imao igračke, igrao se stvarima koje je nalazio po kući, a ova bordo plastificirana kutija bila je jedna od njih. Znao je i kako da obmota sam sebi zavoj oko noge i da stavi vatu preko rane.

Sutradan je tako otišao u školu, samo je obukao trenerku preko zavoja i ništa se nije videlo. Malo ga je bolelo dok hoda, ali istrpeo je. U nekom momentu u toku dana zavoj mu se izgleda pomerio, i krv je izbila ispod bež trenerke. Učiteljica je rekla da mama sutra dođe u školu nakon što joj je prepričao šta se desilo kod kuće. Sutradan, nakon što se mama vratila iz škole, dobio je od nje batine zato što je ispričao sve učiteljici. Uveče je opet dobio batine od oca kao potvrdu da je mama bila u pravu. Mama i tata slagali su se samo kad ga biju.

I dok se prisećao ovih slika iz detinjstva, ispred njega u daljini, treptalo je zeleno svetlo na semaforu. Polako je ukočio i zaustavio trolejbus tačno u momentu kad mu je crveno svetlo za to dalo znak. Pogled mu je lutao po pešačkom prelazu, klizio prema trotoaru i tada je ugledao bukete ruža na asfaltu, tik pored bandere. Preseklo ga je u stomaku. Pa on je potpuno zaboravio da će proći pored mesta gde je juče ubio momka. Stisnuo je pedalu gasa ne bi li što pre pobegao odande, ali se srećom ubrzo setio da je crveno, pa je brže-bolje nagazio na kočnicu. Putnici su coktali. Znao je on dobro da ne vozi krompire, nisu morali to dvaput da mu kažu. Toliko je želeo da nestane sa tog mesta da je cupkao nogom po pedali gasa sve dok mu napokon zeleno svetlo nije dozvolilo da je do kraja stisne.

Kad je drugi put tog dana trebalo da priđe mestu zločina, stomak je počeo da ga boli tri stanice ranije. Reklo bi se da će svaki put biti malo lakše, ali nije. Stomak ga je stezao sve ranije i ranije, i jedino olakšanje koje je zaista imao bilo je dok je sedeo na pauzi na okretnici. Obuzimao ga je nemir, pa je zatražio od kolege cigaretu i zapalio je u trolejbusu. Nije ga bilo briga šta će ko reći, ali je ipak otvorio prozor i držao ruku napolju. Čak je i dim izbacivao kroz prozor. U glavi mu se stvorila slika žene koja sasvim sama leži u porodilištu i pitao se misli li ona sada na to ko joj je ubio muža. Zamislio je kako ulazi u njenu bolničku sobu, klekne na pod i moli je za oproštaj nakon što joj

sve prizna. A onda se setio da ne bi mogao tek tako da klekne s tom njegovom nogom. Otresao je glavu ne bi li rasterao tu glupu ideju iz nje i jedva odvozao smenu. U pet ga je iznenadio rani oktobarski mrak i obuzela ga je neizdrživa potreba da nešto preduzme.

Uskočio je u trolejbus kod kolege koji je vozio na Medaković. Seo je na deo kontrolne table kod samog ulaza, to je bila povlastica rada u gradskom saobraćajnom: prva klasa u troli. Kolega ga je ispitivao zašto, kako, a on je prepričavao kao da je to sve stvarno bio nesrećni slučaj. Kolega je pokazao veliko razumevanje i klimao glavom uz povremene jauke saosećanja. Taman dok su se približavali kobnoj raskrsnici, zamolio je kolegu da mu otvori vrata da izađe. Iako ne po pravilu, otvorio mu je vrata i ovaj je izleteo iz trole, pa se trkom uputio niz ulicu ka porodilištu. Trčao je i trčao, a ni sam nije znao zašto. Zastao je i u cvećari kupio buket cveća. Zatim je utrčao u prodavnicu i kupio tri kilograma banana. Nastavio je trkom u porodilište gde ga je na ulazu zaustavio čuvar koji mu je rekao da je vreme posete odavno prošlo. Slagao je da mu sestra radi gore kao babica, a kad ga je čuvar pitao kako se zove, rekao je prvo ime i prezime koje mu je palo na pamet. Iako sumnjičav, čuvar ga je pustio. Nije imao nikakav plan u glavi – ni kuda ide, ni šta će kome reći, samo je išao. Pravio se da nekud žuri i da zna šta radi. Čitao je oznake i pratio putokaz za porodilište.

Zastao je u holu pred ogromnim staklenim vratima na kojima je crvenim slovima pisalo STOP. INTENZIVNA NEGA. Ukočio se kao kip jer se setio da su mu policajci rekli da je Ž. K. (28) žurio da poseti ćerku na intenzivnoj nezi. Začuo je u daljini s nekog drugog sprata plač beba i niz lice su mu sevnule suze. Nije ni pokušavao da se obuzda, samo je stajao nepomično nasred hodnika držeći poklone u rukama i ne znajući šta dalje.

Iza staklenih vrata pojavila se medicinska sestra. Prišla mu je i pitala ga tiho koga traži. Ćutao je i gledao pravo u hodnik, nije znao šta da joj odgovori dok su mu suze mutile vid. Počeo je da bunca nešto oko saobraćajne nesreće i žena je odmah shvatila o kome priča. Klimala je glavom i dozvala je dve sestre koje su dotrčale i uzele mu cveće i kese iz ruku. Pitala ga je da li je rod nastradalog ili porodilje,

a on je samo klimnuo glavom bez ijedne reči. Dala mu je nazuvice i sterilno odelo, stavila mu papirnu kapu na glavu i pružila mu masku za lice. Hodali su zajedno hodnikom do staklenog zida kroz koji je video mračnu prostoriju s inkubatorima u kojima su spavala deca. Sestra mu je pokazala inkubator u kome je ležala beba prikačena na respirator. Suze su stale. Obuzeo ga je opet onaj osećaj krivice dok je sestra slučajno izgovarala puno ime i prezime bebe odgovarajući na pitanje o datoj terapiji koje joj je u hodu postavila koleginica. Gledao je u inkubator i zamišljao šta će sve propustiti ova beba bez oca koga joj je ubio. U tom momentu oglasio se alarm u staklenoj sobi i hrpa sestara i doktora pritrčala je jednom inkubatoru. Zalepio se uza zid da im obezbedi prostor da lakše prođu i nije imao snage da gleda šta se dešava u sobi. Kroz reči koje je čuo, znao je da nije bilo dobro i da se bore za tek rođeni život. Vrata hodnika su se otvorila i kroz njih je ušla žena u spavaćici sa braunilom u ruci u pratnji medicinske sestre. Sestra joj je rekla da sačeka dok je prišla staklenoj sobi da vidi šta se dešava.

Gledala je izbezumljeno u jednu tačku na zidu dok se na njega oslanjala svom svojom težinom kao da nije mogla da stoji na nogama. Polako je prilazila staklenom zidu, korak po korak, teško vukući noge po bolničkim pločicama. Raširila je obe ruke na staklo i posmatrala šta se dešava unutra dok je on posmatrao nju. Na levoj ruci video je plastičnu bolničku narukvicu sa barkodom na kojoj je pisalo prezime koje je prepoznao. To je ona. Zapamtio joj je sada ime. Sestra koja ju je dovela ubrzo je izašla iz sobe i rekla joj da će se vratiti na podoj kasnije. Uhvatila ju je podruku i zajedno su polako otišle niz hodnik.

U momentu kad su nestale iza vrata, iz sobe je istrčao doktor, koji se sudario s njim u hodniku i uz glasni protest naredio mu da odmah izađe iz intenzivne nege. Pobegao je glavom bez obzira. Trčao je niz stepenište bolnice kao da beži od samog đavola. Izleteo je na ulicu i nastavio da trči u pravcu kuće koja je bila kilometrima daleko. Tek kad je izgubio i dah i snagu, shvatio je da ga niko ne juri. Zastao je, došao do daha i nastavio polako, ali ne znajući šta dalje i kako da pobegne od samog sebe.

Te noći nije mogao da zaspi. Vrteo se po krevetu iako je popio dosta lekova za spavanje. Izašao je na terasu u potkošulji i gaćama

da se rashladi i popuši cigaretu. Gledao je u oronulo dečje igralište između zgrada, a zatim je začuo klinca iz zgrade kako ga doziva sa klupe da mu baci cigaretu. Ušao je nazad u stan i bacio mu celu neotvorenu kutiju. Ovaj mu je odmahnuo u znak zahvalnosti i nestao u mraku sa ekipom.

Taj klinac je živeo kod njega u ulazu i bio mu je prozor u svet. Kad god je trebalo da se nešto uradi na internetu, njemu bi zvonio na vrata. Mobilni telefon nije imao. Komunicirao je sa spoljnim svetom samo kad je to bilo neophodno, i to fiksnim telefonom. Držao je mali stari crni imenik svoje babe, pun rukom pisanih brojeva, na istom mestu gde ga je i ona držala: u dnevnoj sobi na malom drvenom stolu pored fotelje. Na istom stolu nalazio se i taj telefon koji nikada nije zvonio. Ispod babinog imenika stajale su debele žute strane stare više od dvadeset godina. Ugasio je cigaretu u pepeljari punoj vode i krenuo da lista žute strane tražeći broj porodilišta. Zaokružio je broj tupom običnom olovkom i pozvao ga. Čim se glas s druge strane javio, prekinuo je vezu. Nije znao šta da kaže. Vratio se nazad u krevet i napokon zaspao.

Ujutru se probudio pre alarma. Ustao je i skuvao sebi kafu u plastičnom kuvalu. Seo je na mokru stolicu na terasi i zapalio cigaretu srčući vrelu kafu. Penzioneri su već izlazili iz zgrade, poneki su mu se i javili. Svima je uredno odgovorio. Skočio je sa stolice i ponovo pozvao broj porodilišta. Pitao je da li može da zna kako su beba i majka, predstavio se kao brat nastradalog muža. Sačekao je da ga prebace na drugi lokal i nakon kratkog ponovljenog monologa, dobio je informaciju da se majka danas otpušta iz bolnice u osam časova a da beba ostaje na intenzivnoj nezi. Majka će dalje dolaziti u posetu radi podoja i ostavljanja mleka. Spustio je slušalicu i brzo pozvao centralu firme da zamoli da zameni smenu. Rekao je da ima privatnih problema i uvažili su mu molbu. Posrkao je brzo kafu, obukao se i krenuo ka porodilištu.

Kiša je počela kad je stigao do porodilišta. Stao je ispod drveta prekoputa i čekao da se pojavi žena. Nekoliko srećnih porodica izašlo je sa bebama u rukama, pažljivo ih unoseći u automobile parkirane nasred ulice. Čekale su ih babe i dede, rodbina, sestre. Svi su delovali

srećno i pogubljeno. Ispadale su im torbe, cveće, helijumski baloni su odletali u nebo, plišane igračke upadale su u bare. Ali i pored svega toga, oni su srećni odlazili kućama sa svojim bebama. Nakon svih njih, na vratima porodilišta pojavila se ona. Sasvim sama, uvijena u zimsku jaknu stajala je sa putnom torbom u rukama. U drugoj ruci držala je buket koji je on juče kupio. Gledala je levo kao da čeka nekoga da dođe kolima. Odjednom, krenula je da prelazi ulicu i išla pravo ka njemu. Ukočio se. Prilazila mu je sve bliže i gledala ga direktno u oči. Nije znao kako da se ponaša, šta da joj kaže, mora da ga je prepoznala od juče i sada će mu sasuti u lice da nije samo ubica već i uhoda i prevarant. Odjednom, ubacila je buket u kontejner i vratila se nazad. Srce mu je lupalo kao ludo. I dok je i dalje stajao uzemljen kao drvo, posmatrao ju je kako ulazi u taksi koji se zaustavio s druge strane ulice. Obuzela ga je panika. U tom momentu, još jedan taksi stao je iza njenog, a iz njega izašla je trudnica sa mužem. Pitao je da li je slobodno, taksista je potvrdio. Užurbano ali ljubazno zamolio je taksistu da prati vozilo koje je već odmaklo.

Dok su se vozili, taksista ga je sumnjičavo posmatrao u retrovizoru. Nije ga ništa pitao, samo bi ga na svaki minut pogledao u oči. Pogledi bi im se sretali, ali je on svaki put skrenuo svoj praveći se da gleda nešto kroz prozor. Objasnio je taksisti da mu je to žena i da su se posvađali. Uopšte nije znao odakle mu dolaze te laži, a i zašto ih uopšte izgovara. Taksista je počeo svoj monolog na temu žena, na šta mu je laknulo jer je shvatio da je sumnja spala s njega. Posle skoro dve hiljade dinara vožnje, stigli su u njemu potpuno nepoznati kraj grada, gde je žena izašla iz taksija i ušla u skromno ali čisto i sređeno dvorište.

Na metalnoj kapiji stajala je umrlica. Ona nije ni zastala da pogleda to parče crnobelog papira, samo se polako teturala i otključala kuću. U dvorištu je stajala parkirana olupina motora njenog muža ili bar ono što je od motora ostalo. Prevrnuo mu se želudac. U tom momentu, za rame ga je s leđa uhvatio stariji čovek i krenuo s ispitivanjem ko je i šta tu radi. Oterao ga je uz povike da novinari lešinari nisu dobrodošli. Pobegao je glavom bez obzira.

Seo je u prvi kafić na koji je naišao da se presabere. Uzeo je novine sa šanka i listao ne bi li našao nešto novo o momku koga je

ubio. Nije našao ništa. Dok je pio gazirani sok, čuo je lokalce da pričaju o sahrani. Sutra je. Na lokalnom groblju u 11.30. Prosto nije verovao da ga niko ne primećuje i da niko ne zna da im je on ubio komšiju. Došlo mu je da skoči i vikne svima da je on ubica. Ustao je i spremio se da zaurla, ali mu se usta nisu otvorila. Bacio je pare na sto i izleteo napolje.

Otišao je na posao i odvozao smenu do kasno u noć sve vreme razmišljajući kako da se iskupi za to što je uradio. Slika bebe u inkubatoru mu nije izbijala iz glave. Druga slika koja ga je morila bila je kako žena prolazi pored umrlice svog muža bez snage da je pogleda. Treća slika bila je kovčeg koji spušaju u zemlju i more ljudi koji bacaju cveće u raku što guta život koji je on oduzeo.

Stigao je kući i tresnuo se u staru fotelju. Imao je utisak da je fotelja još uvek topla od babe koja je u njoj uvek sedela. Voleo je da joj sedi u krilu u toj fotelji uveče pred spavanje, pre nego što baba razvuče trosed i ugasi televizor. Sećao se kako ga je mazila i govorila mu neke lepe reči koje nije razumeo. Te babine reči za njega su bile kao kad krvavu ranu previješ plastičnom kesom. Ništa ne upija. Nema poente. Stavljaš za džabe. Pričaš za džabe. Lepo od tebe što se trudiš, ali ne pomaže.

Ustao je i otvorio prozor da uhvati malo vazduha jer mu se naglo prispavalo. Oblaci su se stuštili kao da će svakog momenta iz njih ispasti crno jezero koje će poplaviti sve što mu se nađe na putu. Mramorno nebo usporavalo je ovaj ionako težak dan, kao da mu ne dâ da nastavi. Sivi mrak povukao ga je nazad u toplu fotelju u koju je utonuo i zaspao. Topli izlizani pliš grlio ga je i stiskao tako jako da ga je gotovo zabolelo. Poljubac suvih hladnih usana i naborane kože zalepio se za njegov obraz dok se batrgao babi iz ruku. Iako je voleo dok ga mazi i golica, pretvarao se da hoće da pobegne, tako su se igrali. Zamirisao je kuvani kupus. Sedeo je za malim stolom u kuhinji i gledao crtež na dnu plehanog tanjira: dečak i devojčica vodili su psa na povocu. Izgledalo je kao da pas pokušava nešto da dohvati, ali se slika pomalo izlizala, pa nije bilo jasno da li devojčica u ruci drži nešto čime ga mami. Odjednom je sliku preplavila kutlača kuvanog kupusa i čuo je babu kako ga podseća da jede. Nadrobio je beli hleb

i zgrabio kašiku. Dok je jeo, baba ga je milovala po glavi i govorila da ima još. Kao da je uvek mogao još. Neko je pozvonio na vrata, a baba se brzo pridigla na noge, držeći ga za rame da on ne ustaje. Glasni urlici i psovke dopirali su iz hodnika i on se brzo našao u uskoj prostoriji licem u lice sa svojim ocem. Ovog puta bio je iste visine kao on, a izgleda i mnogo jači od njega jer mu je s lakoćom zgrabio šaku koja je krenula da ga udari. Očevo lice, zatečeno i zgroženo obrtom, pretvorilo se u grimasu nasilnika koju je dobro pamtio, ali nikad nije imao priliku da je ovako vidi izbliza. Baba je plakala i kukala kakvog je to čoveka rodila dok su on i otac u klinču odmeravali snage. Drugom rukom zgrabio ga je za vrat i sasvim lako, okrenuo ga od sebe i digao u vazduh. Grimasa besnog oca pretvorila se polako u lice crnog kovrdžavog momka, koji mu se svojim blistavobelim zubima iskezio u facu i nonšalantno opsovao sestru i majku iako su mu noge visile u vazduhu. Bacio ga je svom snagom kroz staklena vrata hodnika. Ženski glas je vrištao. Umesto babe, uz zid hodnika prikovana je stajala njegova žena sa bebom u rukama. Poput rasutih dijamanata, staklo je letelo svuda po parketu. U tom momentu, trgnuo se iz sna i video prozor koji se rasuo u paramparčad. Jak vetar povukao je celu babinu zavesu kroz prozor, koja je izgledala kao da beži odatle. Mokar od znoja i kratkog daha, zbunjeno je gledao oko sebe pokušavajući da shvati gde se nalazi i šta se to upravo desilo. Prelazeći mahnitim pogledom po sobi, ugledao je sat i shvatio da kasni na posao. Zgrabio je ključeve i tako mokar i čupav izleteo je iz stana i užurbano šepao niz stepenice, sudarivši se s onim klincem iz zgrade. Samo je nastavio da trči i u daljini čuo kako mu ovaj zahvaljuje na cigaretama od pre neki dan i nudi se da je tu ako mu nekad nešto zatreba.

Ta noćna smena kao da je trajala čitavu večnost. Morile su ga slike iz sna, a svaki put kad bi prošao pored one bandere i cveća, stezalo mu se u stomaku. Razmišljao je da ode na sahranu, ali u glavi je već stoput sahranio tog nesretnika i znao je da mu stoprvi put neće mnogo pomoći da se oseća bolje.

Dok se jutarnja magla polako pridizala, umoran od posla vukao je noge po vlažnom betonu i razmišljao o tome kako će da se tresne u krevet. Pribojavao se spavanja jer je znao da mu u san opet

mogu doći svi oni zbog kojih su ga odande terali nazad u javu i podsećali ga da ni tamo neće biti ništa bolje ni mirnije. Taman što je gurnuo skoro zarđali ključ u staru bravu, trgnuo ga je skok klinca koji je jurio niz stepenice. Zaustavio ga je i bez mnogo ustezanja zamolio da uđe. Ponudio ga je kafom i cigaretom, ali ovaj je tražio sok, kafu ne pije. Dok je otvarao flašu kisele vode, objasnio je klincu da mu treba pomoć da pronađe jednu ženu na internetu. Za tili čas, klinac je izvadio mobilni telefon i u par uvežbanih poteza prikazao mu, kao detektiv tajne službe, kako nalazi sliku udovice. To je ona. Klimnuo je glavom. Počeo je da razmišlja kako da joj priđe, šta da joj napišu, šta sada da smisle. Padale su mu razne ideje na pamet: da joj kaže da je poznanik njenog pokojnog muža ili da je njegova žena ležala u bolnici u sobi pored nje ili možda da jednostavno proba da joj se udvara. Klinac je vrisnuo u čudu tako da mu je ispala cigareta u krilo i zamalo zapalila ionako staru presvlaku.

Zabezeknuto mu je naglas čitao tekst oglasa u kom udovica prodaje laptop po ceni koja je toliko neverovatna da je klinac odmah okrenuo broj telefona i razgovarao s njom. Posle par pitanja na koja ona nije znala odgovor, rekla mu je da dođe i sam pogleda sve što ga zanima. Požurio ga je da se spakuju i krenu jer ovakva prilika se ne propušta, a ona mu je rekla da dođe do deset jer posle ima neke obaveze. Jeste, ima obavezu da sahrani muža. Bez previše pitanja šta, kako i zašto, klinac ga je ugurao u svoj stari fijat punto, koji je upalio tek posle trećeg verglanja.

Na Konjarniku se magla polako podigla, ali kako su se spuštali ka reci, oktobarski smog pomešan sa susnežicom usporavao im je napredak. I pored toga što je kiseonika u kolima bilo tek jedva za dva čoveka, klinac je zapalio cigaretu i otvorio prozor. Iz čista mira ispričao mu je da mu je majka umrla kad je bio mali i da živi s ocem koji pije, ali ga voli. Razmišljao je da li je i to bolje od sudbine koja je njega zadesila i čak na momenat merio da li bi se menjao s njim, iako je i sam znao da je to bilo traćenje misli.

Stigli su pred njemu dobro poznatu kuću. Klinac je otvorio kapiju, on je išao za njim kao pas za gazdom koji zna kuda ide. Pozvonili su na vrata. Obliven znojem, pogledao je u klinca čiji je izraz lica jasno ukazivao da je on ovde bio na zadatku da kupi taj laptop kako

zna i ume. Vrata su se otvorila i pojavila se ona. Nosila je svečanu crnu haljinu, lakovane crne cipele na štiklu i jarkocrveni karmin koji je isticao lepe crte lica. Skoro da je nije prepoznao sa tako urednom frizurom i minđušama, izgledala je kao sa naslovne strane časopisa koje je viđao na kiosku. Klinac je rekao da su došli da pogledaju laptop, i ona ih je pozvala da uđu.

Kuća je bila savršeno čista i uredna. Nameštaj je bio nov, zidovi sveže okrečeni, a sa uramljenih fotografija na zidu sevali su srećni osmesi na plažama i planinama. Na svakoj slici bili su zagrljeni. To mu nije nimalo prijalo da vidi, sve se nadao da su bili pred razvodom i da joj je on u stvari učinio uslugu. Bilo mu je još teže sada kad je znao da su se voleli.

Klinac je otvorio laptop i fokusirano istraživao neke podatke, ono što ona nije znala da mu objasni. Samo je rekla da joj je hitno da proda računar jer joj treba novac da se odseli. Zanimalo ga je zašto se seli, ali nije smeo da je pita. Iz spavaće sobe donela je foto-aparat i još neke uređaje koji su bili za hitnu prodaju. Klincu su zasjale oči. Pitala ih je u kom su srodstvu, brže-bolje je slagao da mu je ujak. Klimnula je glavom ne ulazeći u detalje, a klinac je pokušao da ugovori mogućnost otplate na rate. Došlo mu je da ga pridavi za gušu od sramote. Promenio je brzo temu uveravajući da će on to sve platiti i da nema potrebe ni za kakvim kreditiranjem. Ispraznio je iz novčanika sve što je imao da ostavi kao depozit. Dogovor je bio da uveče dođu po stvari kad će joj i doneti ostatak novca. Izvinila se što mora da ih isprati, ali žuri zbog nekih privatnih obaveza. Srce mu se spustilo u želudac od obaveze za koju je znao da je čeka, progutao je knedlu i uz kratak pozdrav izašli su napolje.

Slošilo mu se. Upravo je obmanuo ženu čijeg je muža ubio pre tri dana, a pokisla olupina motora koja mu je presekla pogled nije mu mnogo pomogla. Dok ih je ispraćala do kapije, klinac ju je pitao koliko traži za slupane delove, a on ga je izgurao napolje uz šištanje kroz zube. Zalupio je vrata auta, a u ušima mu je zujalo kao da je u uraganu. Klinac je naglas presabirao koliko para može da zaradi od preprodaje te robe dok su se vozili kroz gužvu u gradu. Pitao ga je da mu pozajmi pare za kupovinu, a on će mu vratiti kad preproda

uređaje. Naravno da je pristao. To mu je bio jedini način da održi kontakt s njom dok u međuvremenu ne smisli šta dalje.

Vratio se kući i tresnuo se u krevet. Stari žičani dušek nabio mu je federe u stomak i butinu, ali to mu sada ni najmanje nije smetalo. Samo je duboko udahnuo i poželeo da se probudi pre pet dana da ispravi sve ovo što je napravio.

Sedeći u ovako niskom sedištu ni sam nije bio siguran da li sedi ili leži. Zvuci glasnih motora probijali su mu uši kroz kacigu. Vozila su stajala nestrpljivo čekajući znak da trka počne. Tim podrške iz pitstopa preko radio-veze proveravao je da li je sve u redu. Potvrdio im je da jeste i da je spreman za trku. Dali su mu par smernica kao podsetnik i poželeli sreću. Signal je odbrojavao unazad od pet. Uz glasne zvuke sirene trka je počela. Vozila su se lagano borila za mesto u liniji, neki su se gurali ka sredini, neki su preticali sa strane. Uspeo je da se probije na dobro mesto. Čvrsto je stezao volan i kratkim ali kontrolisanim pokretima usmeravao je svoj bolid. Strpljivim potezima uspeo je da se probije na treće mesto nakon desetog kruga. Ostalo ih je još šezdeset osam. U trideset i nekom krugu izbio je na drugo mesto. Obuzimalo ga je uzbuđenje što je tako visoko plasiran, ovo mu je bio najveći uspeh do sada. Jurio je, ali držao je stvari u svojim rukama. Nije rizikovao. U sedamdesetpetom krugu, primetio je vozača koji je zauzimao prvo mesto. Pomislio je da bi mogao da ga čak i pretekne, ali znao je da je to vrhunski vozač i da je i ovo već veliki uspeh. Bez mnogo muke, uspeo je da mu se približi skoro toliko da ga dodirne, a nakon sledeće krivine, izbio je ispred njega. Nije mogao da veruje, ali odlučno je jurio ka cilju. Nikada nije završio trku kao pobednik. Već je mogao da vidi kako prska šampanjcem publiku dok stoji na tronu.

U tom momentu, pukla mu je guma i izgubio je kontrolu nad bolidom. Vrteo se ukrug. Slika mu se razmazivala pred očima, gubio je osećaj u prostoru od brzine kojom su se prizori smenjivali oko njega. Čuo je zvuk bolida koji ga pretiču i to je značilo kraj trke za njega. Kad se potpuno zaustavio, pritrčali su mu nepoznati ljudi koji su ga brzo izvukli iz vozila. Iako je bio nepovređen, nije mogao da stoji na nogama. Noge su klecale kao da je prvi put stao na njih. Odvezli su

ga nekim električnim vozilom nazad na start trke i smestili ga u invalidska kolica. Niko mu se nije obraćao. Činilo se da su svi bili ljuti na njega. Odjednom, neko je krenuo sumanuto da gura njegova kolica i srlja u ljude i stvari koje su im se našle na putu. Vikao je pokušavajući da skrene pažnju ljudima u koje će udariti. Okrenuo se da vidi ko ga to gura i prepoznao je besno lice svoje majke. Siktala je kroz zube da je opet sve upropastio. Vređala ga je i ponižavala da je najgori vozač na svetu. Čudila se ko mu je uopšte dao da vozi kad je tolika šeprtlja. I kliker bi pokvario. Posle lavine prekora i uvreda, polako se prepustio majčinim rečima i nemo je gledao obrise koji prolaze pored njega. Više ga nije ni zanimalo kuda ga majka vozi, samo je jedva čekao da prestane. Samo da ućuti. Dovezla ga je do trona na kome je umesto broja jedan pisalo IDIOT. Publika je aplaudirala dok su dve zgodne devojke prišle i povukle ga iz kolica. Pomogle su mu da se popne na tron. Pozdravio je publiku koja mu je slala pozdrave podrške. Tronu je prišao čovek u odelu koji je nosio pehar i medalju. Taj čovek bio je njegov otac. Uzeo je pažljivo medalju i dao znak da se savije kako bi mu je stavio oko vrata. To je i učinio. Uz osmeh koji je prvi put video na očevom licu, potapšao ga je po obrazu. Čestitao mu je na medalji za idiota. Zatim mu je uručio i pehar koji mu je ubrzo iskliznuo iz ruke i udario oca u glavu. Naočigled svih, otac se popeo na tron i počeo da ga udara kaišem po zadnjici, isto onako kako je to činio kad je bio dete. Publika je navijala i pozdravljala očeve udarce, a on je plakao i trpeo poniženje i bol uveravajući se da je sve to sasvim zaslužio. Otac se smejao i uzvikivao da on ne bi ni trolu umeo da vozi. Video je majku koja to sve gleda i aplaudira dok joj niz lice cure suze.

Trgnuo se iz sna.

Već je pao mrak kad su stigli ispred njene kuće. Potapšao se po džepu da proveri da li su mu pare tu. Na travnjaku i trotoaru bilo je parkirano desetak vozila, a na gornjem spratu kuće kroz prozor su se videle senke ljudi. Iako je jedan prozor bio otvoren, glasovi uopšte nisu dopirali do njega. Kao da su hodali u tišini. Dok su hodali ka ulaznim vratima njenog dela kuće, mimoišli su se sa starijim parom. Muškarac je pridržavao uplakanu ženu koja samo što se nije saplela.

Nisu im se javili iako je malo falilo da on prvi izgovori „dobro veče“. Klinac je izvadio mobilni, pošto niko nije otvarao vrata na koja su pozvonili. Ona je sišla i još na stepenicama pitala da li su doneli sve pare. Izvadio je butku novčanica i zamahnuo njom dok je ona otključavala vrata.

Upalila je svetlo i na stolu su ih čekali svi uređaji koje je spremila za prodaju. Otišla je po kesu i krenula da pakuje. Klinac je pitao za garanciju dok je on prebrojavao novac. Prostrelio ga je pogledom, ali ona je pristala da fotografiše ličnu kartu za slučaj da nešto ne bude u redu. On je njoj dao svoju. Čudila ga je ta drskost klinca, a onda još više i njena saradnja nakon njegovih pohlepnih zahteva. Kao da su govorili jezikom koji on nije učio. Prebrojala je novac i pitala ih da li žele nešto da popiju. Klinac je opet tražio gazirani sok i ona je otišla u kuhinju. Upalio je foto-aparat i isprobavao objektiv, a ona se vratila sa poslužavnikom i dve čaše žutog soka. Stavila je sok na podmetače ispred njih i sela. Zapalila je cigaretu i rekla da ionako od prekosutra neće više moći da puši. Beba joj izlazi iz bolnice. Obuzela ga je panika, pa joj je samo ovlaš čestitao na prinovi bez dopunskih pitanja šta je sa bebom. Ona je sama ispričala da se beba rodila s problemima zbog kojih ona neće moći da se vrati na posao, ali neće moći ni da uzme bolovanje jer nije ni bila prijavljena. S ovim novcem će imati za nekoliko meseci kirije, jer mora da se seli. Posle će već videti kuda će i šta će. Ukratko im se požalila koliko košta sve za bebu, a on je gutao knedle dok mu je savest stezala grlo. Najednom se zakašljao kad više nije mogao da diše od slika koje su mu se javljale pred očima. Zamišljao je nju i bebu kako spavaju u podzemnom prolazu na betonskom pločniku. Usred njene intimne ispovesti, klinac ju je prekinuo pitanjem da li može da obriše sve slike sa foto-aparata. Napravila je pauzu, duboko uzdahnula i potvrdno klimnula glavom. Zasuzile su joj oči što je ona vešto sakrila tako što je ustala, okrenula leđa i rekla im da sad mora da se vrati gore gde je čekaju gosti. Pozdravili su se i poželeli laku noć.

Na putu do Konjarnika, klinac mu je elaborirao plan isplate duga, kad će početi sa otplatom i na koliko rata. I dok su brojke ulazile i izlazile iz njegove glave, skoro da ih nije ni čuo jer je bio fokusiran na ideju koja mu je upravo sinula, a koja će spasiti ženu propasti u

koju ju je on sam uvukao. Tražio je klincu da mu zapiše na parče papira njene podatke sa lične karte koju je tamo slikao. Napokon je imao plan.

Sledeće jutro odvozao je smenu bez prevelike teskobe. Čak mu je i prolazak pored bandere lakše padao. Sada kad je znao kako će se iskupiti, lakše je disao, a činilo mu se i da kapci više nisu tako teški kao pre. Po završetku smene, otrčao je do kancelarije i strpljivo sačekao svoj red. Pripremio je sve papire koje su mu telefonom jutros rekli da donese. Rešio je da to učini. Prozvali su ga po prezimenu i ušao je u kancelariju kod žene koja je sedela za stolom na kojoj je bilo nekoliko ogromnih knjiga. Iza nje stajala je zastava Republike Srbije. Sve to ukazivalo je da je ovo sada što sledi ozbiljno i da nema nazad. Dala mu je papir da pročita i proveri da li tu piše tačno to što je hteo. Pisalo je. Dala mu je olovku da potpiše i papir i knjigu, pa opet još jedan papir, i još jednu knjigu. Proverila je pogledom da li se slaže njegova glava sa slikom na ličnoj karti i uputila ga na overu dokumenata. Ljubazna devojka lupila mu je nekoliko pečata i ponovo upisala nešto u još neku knjigu. Spakovali su mu papire u sjajnu čvrstu fasciklu i ispratili ga.

Hodao je ulicom, a noga ga je sada malo manje bolela na onom mestu. Pokušao je da se poštedi, a to je činio tako što je krenuo da šepa. Razmišljao je da li je uradio pravu stvar i kako sad da učini ono što sledi, ono najteže. Prisećao se ideja kako da izvrši samoubistvo koje su mu ranije padale na pamet i sada mu više nijedna nije izgledala ni približno izvodljiva kao pre. Jedina koja mu je ostala kao opcija bila je da se uspava prekomernom dozom lekova za spavanje, ali ni za to nije imao dovoljnu količinu.

Otišao je kući i seo u fotelju. Dok je razmišljao kako da se pozdravi sa životom, ta cela ideja mu se činila sve dalja i dalja jer je shvatio da nema hrabrosti da je sprovede u delo. A da bi sve ovo imalo smisla, moralo je da ga nema. Da bi se ostavinska rasprava za njim pokrenula, on je prvo morao da bude mrtav. Gotovo da je mogao da čuje oca i majku koji bi likovali što je opet ispao glup. A šta bi baba rekla? Baba bi mu napravila gibanicu da ga uteši što je glup i rekla bi da to svakom može da se desi. Rekla bi mu da ljudi greše i da pre-

stane toliko da muči sebe. Da ide dalje. Da nauči iz svoje greške. Da je to život. Prvi put je razumeo šta mu je baba govorila. Ustao je iz fotelje i odlučio da sam sebi napravi gibanicu. Nije imao pojma kako se to radi, ali saznaće usput. Pitaće nekoga u prodavnici, probaće. Pa neka i pogreši.

Pun elana, zgrabio je torbu i novčanik i sišao u malu prodavnicu. Pitao je kasirku šta mu sve treba za gibanicu, i ona mu je uz smeh spakovala u torbu sve sastojke i dala kratka usmena uputstva koja nisu zvučala nimalo komplikovano. Čak mu je i zapisala na parčetu papira količine sastojaka i koliko dugo da peče na kojoj temperaturi.

Hitro je hodao ka ulazu, gde je ugledao nju kako stoji i gleda prezimena na interfonu. Ljubazno joj se javio i pitao otkud ona tu, na šta mu je odgovorila da se ispostavilo da su klinac i on ostavili više para nego što treba i da je došla da im ga pošteno vrati. Ali klinja joj se sada ne javlja na telefon iako je rekao da će biti kod kuće oko pet. Ponudio joj je da svrati kod njega na kafu kad je već prevalila toliki put preko celog grada i ona je pristala.

Kad su ušli u stan, bilo ga je sramota nereda i starudije, pa je počeo da se izvinjava i rasklanja razbacane stvari. Slagao je da je u planu renoviranje i da on ovako privremeno živi. Pažljivo je razgledala stan, lupkala o zidove i otvarala prozore. Davala je predloge šta bi gde moglo da se premesti i koji zid bi trebalo srušiti da prostor prodiše. Dnevnu sobu treba proširiti na račun ostave, a trpezariju treba spojiti sa kuhinjom i probiti šank ka dnevnoj sobi. Dok je kuvao kafu i nevešto mutio jaja za gibanicu, ona ga je ispitivala o planovima za renoviranje i budžetu koji ima. Požalila mu se na svoju stambenu situaciju i kako traži stan u gradu za sebe i bebu. Pitala ga je da li poznaje nekoga ko izdaje stan, na šta je on odmah hteo da predloži da se, evo, odmah useli kod njega, a on će spavati na ulici. Ali to naravno nije rekao.

Dok se pekla gibanica u rerni, ispričala mu je kako joj je nastradao muž. Koristila je reči poput *nezgoda* i *nesrećni slučaj*, a on je padao u iskušenje da je prekine i ispravi istinom. Kukavički je ćutao i cupkao nogom dok je gutao pljuvačku koja mu se u slapovima od nervoze spuštala niz grlo. Dok je pričala kako joj je muž bio divan čovek i koliko je jedva čekao da postane otac, bubnjalo mu je u ušima. Ispričala

mu je kako je dolazio svaki dan u bolnicu i spavao na hodniku iako su ga i sestre i doktori terali kući van vremena posete. Nije se odvajao od intenzivne nege i satima je gledao ćerku kroz staklo. A onda je rekla da je Bog odlučio da ga uzme za sebe. Srce mu se steglo i taman kad je pretilo da prepukne, zaurlao je:

– NIJE BOG, JA SAM GA UBIO!

Ona je stajala kao ukopana.

Zaleđenog lica gledala ga je direktno u oči.

Disala je brzo i stegla je ruku u pesnicu. Oči su joj se napunile suzama dok je on kao dete jecao i molio za oproštaj. Pao je na pod ispred nje i obgrlio joj je cipele. Stezao joj je noge ne bi li je sprečio da ode, a ona je vrištala da je pusti. Ponavljao je izvinjenje kroz urlike i molio iako je znao da je to neoprostivo. Pokušavala je da se iskobelja i na kraju ga je šutnula cipelom u glavu i izletela iz stana.

Trčala je niz stepenice preskačući i po nekoliko stepenika istovremeno, a on je krenuo za njom. Bolela ga je noga, ali je hodao najbrže što je mogao trudeći se da je ne izgubi iz vida.

Taman kad je izašao na ulicu, video ju je kako je pretrčala bulevar od šest traka i sada s druge strane ulice, hvatala je već taksi. Držala je ruku visoko i propinjala se na prste pokušavajući da zaustavi neko vozilo. On se trudio da je kroz gužvu vozila ne izgubi iz vida. Na trotoaru ispred njega protutnjao je dostavljač na biciklu koji ga je zamalo oborio, ali ga to nije sprečilo da ga počasti psovkom. Nije imao vremena da mu odgovori, samo je nastavio pravo ka ulici. Ugledao je kako taksi staje i ona ulazi u njega. Hteo je da vidi koji je taksi u pitanju i taman kad je zakoračio da pretrči ulicu, pokosio ga je trolejbus broj 19.

Dok se vriska putnika sa samog kraja trolejbusa prolamala kroz lom stakla i zvuk guma koje bezuspešno pokušavaju da zaustave tonu stare mašine javnog prevoza, vozač je stiskao volan i kočnicu žmureći najčvršće što je mogao, samo da ne gleda ono što će se upravo desiti.

Đorđe Kalijadis

Najnežniji muškarci na svetu

Stop your fooling around,
Time to straighten right out.
Better think of your future
Else you'll wind up in jail.
(*A Message to You, Rudy – The Specials*)

Tog jutra sam u dnevnim novinama, u rubrici crne hronike, video njegovu fotografiju. Stradao je u zatvorskoj tuči. Zvali smo ga Rudi jer je stalno pevušio onu pesmu grupe *The Specials*. Nije znao reči, izmišljao ih je. Znao je samo refren.

Ne mogu sa sigurnošću da se setim kada, gde i kako smo se nas dvojica upoznali, ali mislim da je to bilo tu na ulici, ispred zgrade u kojoj smo živeli, odmah do pijace na kojoj smo se kao deca igrali. Bio je godinu dana stariji od mene. Tada je još uvek bio samo mali Dule, Rudi je postao nešto kasnije, ali mi ćemo ga u ovoj priči od početka zvati Rudi. Njegov nadimak se toliko odomaćio i raspištoljio u svesti meštana da je uspeo da poništi njegovo rođeno ime i sve stare nadimke.

*

„Fale mi još Ziko i Sokrates da popunim Brazilce", rekao je.

„Imam ja duplikate, hoćemo li menjažu?"

„Može, šta ti treba?“

„Imaš li Normana Vajtsajda iz Severne Irske?“

„Onog klempavog sa repovima? Ih, kolko oćeš!“

„Ladno mi fali i Platini od Francuza.“

„Imam i njega“, rekao je.

„Dođi posle kod mene, keva pravi palačinke, taman ćemo izvršiti menjažu.“

Pričalo se o njemu svašta. Živeo je sa ocem Radovanom i dve godine mlađom sestrom Milicom. Majka ih je ostavila, zaljubila se u nekog gastarbajtera i otišla s njim u Nemačku. Radovan je voleo da popije, a imao je tešku ruku. Umeo je često da je spusti malo jače na Rudija. Mali Laki s prvog sprata govorio mi je da samo Rudi ume da napravi rakljicu koju bi svako poželeo kao svoju. Leskovački bostandžija Hranislav, koji je celog leta prodavao svoje voćke na pijaci, pravio je noćne zasede ne bi li ga uhvatio kako mu krade lubenice i nikada nije uspeo. Jedna baka iz prizemlja, koja je kao saksija cveća visila na prozoru od jutra do mraka, ispričala je jednom Dembinoj babi Kosi svoju impresiju o Rudiju: „Žilav dečko, spretan, lovi zmije, guštere hvata za rep, mada prava baraba. Zamislite, gospođa Koso, obio je podrum komšinici Mileni i ukrao teglu ajvara.“

Njegova divlja strana me je fascinirala. Ja je nisam imao. Jednom se pojavio u dvorištu i mahnuo mi s druge strane ulice da mu pridem.

„Slušaj me, Žikice, tamo ispod ciganskog mosta, kupa se neka ženska“, rekao mi je.

„Kakva ženska?“

„Sisata, vrlo sisata.”

„Čekaj, ima veće sise od one plavuše iz Dembine *Erotike*?“

„Tu su negde, samo je drugačije kad ih vidiš uživo.“

„Zašto već nismo tamo?“

„Zato što više voliš da trtljaš nego da gledaš.“

Uputili smo se ka ciganskom mostu koji se nalazio na samom izlazu iz varoši. Odmah pored je bila Cigan-mala, a tu smo često voajerisali. Ciganke su bile slobodnije i nisu se libile da skinu gornji deo. Puštale su nas da ih gledamo, pogotovo Belkisa. Mi smo se kao

krili u jednom žbunu, ali brzo su nas provalile. Samo su se kikotale i baš ih je bilo briga.

„Znaš, dobro je što smo ljubitelji sisa“, rekao je Rudi.

„U kom smislu?“, pitao sam tek da pitam, a unapred sam znao da će mi izneti neku jeftinu filozofiju koju je pokupio od starijih gradskih mangupa.

„Muški svet se deli na one koji vole sise i one koji vole dupe. Ovoj drugoj grupi može lako da se omakne pa da sutradan dohvate i muškarce.“

„Imaš i drugu stranu novčića, meni je keva rekla da su muškarci koji vole sise edipovci.“

„Šta ti je to?“

„To je po nekom starom Grku koji se zvao Edip. Ubio je oca i oženio svoju majku.“

„Uh, Žile, ali to je bolesno. Ne lupetaj tako, sise su zakon.“

„Okej, to će biti prvo pravilo našeg manifesta – SISE SU ZAKON!”

*

Sećanje me, posle svega, odvelo do leta 1990. godine. Bilo je to poslednje zajedničko leto. Napunio sam šesnaest godina. Glavna ulica naše varoši sigurno je tada bila produžetak svih glavnih ulica, kao u onom romanu Sinklera Luisa. Tu se, između ostalog, pored crkve, nekoliko kafana, prodavnica, hotela, poslastičarnice, pekare i sodadžijske radnje, nalazio i Đurin salon zabave *Pinball Wizzard*, u kojem smo često visili. Đura je bio pasionirani ljubitelj muzike. Imao je pozamašnu kolekciju vinila, a dobar deo je držao u fliperani zajedno sa jednim od gramofona. Stariji od nas desetak godina, po prirodi stvari i poziciji iz koje je delao, bilo je neminovno da nam svima postane nesuđeni ujak. Cenili smo njegovu predusretljivost i pažnju koju nam je posvećivao. Preslušavali smo ploče u tom ambijentu, između pet flipera, jednog stonog fudbala i video igrice *space shuttle*. Jedan ceo zid od šper ploče, koji je delio salon od pomoćne prostorije, bio je oblepljen filmskim plakatima – *Ljudi mačke*, *Konan Varvarin*, *Osmi putnik*, *Blejd Raner*, *Pobesneli Maks*, *U zmajevom gnezdu* i nekoliko treš horora iz

osamdesetih čijih imena ne mogu da se setim. Na drugom zidu nalazio se oslikani mural grupe *The Who*.

Kad sam stigao, Rudi i Demba su već bili tamo. Na gramofonu se vrtela ploča sa dobro poznatom pesmom. Đura je lupkao nogom o pod i pucketao prstima dok je Rudi, s osmehom od uva do uva, igrao lagani skanking i pevušio refren bez falša: *Rudy, a message to you, Rudy*. Zavalio sam se u jednu od onih malenih fotelja, koja se nalazila u ćošku, pored stola na kojem su se kupovali žetoni, dohvatio kutiju sa napolitankama koja je stajala na manjem stočiću, odmah do fotelje. Demba ipak nije sve pojeo, to me je obradovalo. Đura je izvukao drugu ploču iz omota i spustio je na gramofon.

„Slušajte sad ovo, momci, ovo je azbuka. Crnac koji je na raskršću prodao dušu đavolu", rekao je.

Krenuo je da pucketa vinil sa prastarim bluzom. Demba je izvukao iz džepa naprstak za šivenje koji je nosio kao amajliju, stavio ga na debeli domalić leve ruke kao slajd, imitirajući sviranje gitare, takozvane vazdušare.

Dembina baba Kosa nije davala ni pet para za tu našu ljubav prema muzičkom kosmosu iz Đurine fliperane. Jednom nam je rekla: „Zamlata je onaj vaš Đura, deda i otac su mu bili ozbiljni šnajderi, on drži salon zabave, sluša ploče, ni devojku nema. I vas trojica ste postali zamlate, nek vam je Bog u pomoći."

Tog leta smo napravili štek u podrumu Dembine kuće. Zapravo, to nije bio baš pravi podrum, već prizemlje koje je imalo ulaz sa bočne strane kuće, a koje se koristilo za odlaganje starih stvari. Okupirali smo ga jednim potezom kad nam je Dembina baba Kosa dala zeleno svetlo. Dobro smo sve očistili, nepotrebne stvari dali braći Ciganima, okrečili, na zidove okačili nekoliko postera i filmskih plakata, doneli kasetofon, televizor i video-rikorder. Štek je imao sudoperu i mali ve-ce, stari trosed, dve fotelje, stočić. Sve je bilo spremno za veliku rokenrol prevaru. Počeli smo da pravimo žurke, a često su nam dolazile devojke iz škole. Kosa je bila gluva kao top tako da nismo morali da vodimo računa o glasnoj muzici, decibelima i galami. Žurke na koje je dolazilo sve više ženskog sveta postajale su sve uzbudljivije. Biti uz Rudija, koji je izgledao kao mladalačka replika Meta Dilona, značilo je uvek imati potencijalnu šansu da najbolja drugari-

ca njegove devojke pripadne meni. Takva je bila postavka stvari, ali onda se pojavila Mima.

*

„Idi kod Lile, stigla joj je rođaka, rekla sam joj da ćeš doći i da ćeš se naći toj devojci“, reče mi keva pri odlasku na pijacu.

Spustio sam se niz ulicu do centra, onda skrenuo desno. Lilina kuća se nalazila na polovini glavne džade. Trebalo je da upoznam tu njenu rođaku iz Beograda koja će raspust provesti u našoj varoši. U dvorištu sam zatekao Lilu kako prostire veš.

„Sedi ispod venjaka, sačekaj“, rekla je. „Doneću ti slatko i vodu, sad će Mima, u kupatilu je.“

Zapazio sam Lilinog zločestog crnog mačora, kojeg smo na ulici svi zvali Azazel. Izležavao se na simsu i posmatrao me nekakvim zlokobnim pogledom, onako kako to ume samo crni mačor. Rekao bih da mi se podsmevao, ali nisam smeo da se zakunem. Ima nečeg čudnog u mačkama. U isto vreme su me privlačile i isto toliko bile odbojne. Negde sam, u nekom časopisu, pročitao da su Hemingvej, Čendler i Bukovski voleli mačke. Nisam se usudio više nikada posle tog saznanja da kažem nešto loše o mačkama.

Onda sam se okrenuo ka stepeništu balkona i tamo video pravu mačku, baš pravu. Silazila je niz stepenice kao filmska diva, s*low motion* kadar iz mog intimnog filma. Dugonoga, crnokosa, u teksas šortsu i beloj majici, u crvenim dubokim starkama i s osmehom koji je otkrivao prelepe bele zube. Na samoj majici koju je nosila pisalo je nešto što nisam odmah uočio, ali kad je prišla, video se natpis *Disciplina kičme* i grudi koje su bile impresivne za jednu šesnaestogodišnjakinju.

Pružila mi je ruku i rekla: „Ja sam Mima.“

Odjednom, došlo je do probijanja četvrtog zida. Ovo nije bio film, ovo je bila stvarnost i jednostavno nisam znao šta da kažem, samo sam osetio želju da zaronim u nju, da joj liznem kožu, zube, grudi, da omirišem njen vrat, pazuh, kosu, uvo, da udahnem taj miris i zauvek nestanem u skloništu njenog zagrljaja kao prebijeni mačor koji je tražio malo nežnosti.

„Ko si ti, Mima? Pričaj mi o sebi“, pitao sam je malo kasnije dok smo sedeli na gradskom bazenu.

Otpila je gutljaj kokte i izvukla kutiju cigareta iz torbice.

„I ti pušiš *bond*?“

„Dečja cigareta, zar ne?“, rekla je i nasmešila se. „Pobegla sam ovde, kod tetke, na neko vreme. Moji roditelji su kreteni koji se trenutno razvode. Ceo život su se bavili svojim profesorskim karijerama i kad su izgradili sve ono što se moglo izgraditi, shvatili su da se više ne vole.“

Ćutao sam. Glup sam u takvim situacijama, ne znam šta da kažem. Prvi film o razvodu koji mi je pao na pamet bio je *Kramer protiv Kramera*. Pitao sam je da li je gledala taj film. Naravno da je gledala. Onda sam i ja uzeo cigaretu iz njene kutije i rekao joj da su razvodi tužni. To sam negde čuo, ali nisam mogao ni da zamislim pravu težinu izrečenog. Razgovor je morao da teče, nije smeo da zastajkuje. Mima je uzela još jedan gutljaj iz flašice i pitala me:

„Šta vi radite ovde, kako se zabavljate?“

„Igramo flipere, gledamo filmove, slušamo muziku, pijemo pivo, idemo na pecanje. Dosadno je kao u svakom malom gradu, ima puno smarača koje je nemoguće zaobići, ali to je tako. Šta drugo da se radi?“

„Pa to je super, večeras ćemo igrati flipere! Smem da ga tiltujem?“

„Naravno, desperadoski tilt je peto pravilo našeg manifesta“, rekao sam joj smešeći se dok sam zamišljao Đurinu facu.

„Manifesta?“

„Da, moji drugari i ja, zapravo cela naša ekipa, imamo manifest koji smo godinama sastavljali. To nam je bilo više nego zabavno.“

Uveče sam je sačekao ispred Liline kuće. Kupio sam kokice i otišli smo kod Đure. Upoznavanje je dobro prošlo. Đura i Demba su bili očarani Miminom neposrednošću i nonšalantnom komunikacijom. Verujem da im se dopala i kao riba, jer teško je bilo ignorisati takvu lepotu. Rudi je već nekoliko dana bio van grada, brao je maline kod rođake. Moram priznati da mi nije nedostajao. Nisam želeo da bude u Miminoj blizini. To bi moglo da bude opasno. Želeo sam Mimu samo za sebe.

TILT! TILT! TILT!

Smeh, pivo, vrištanje, zezanje. Mima je igrala filper bolje nego svi mi. Baratala je pipcima opako, udarala, kidala. *Star Wars* je provrištao, dobila je tri nagradne igre. Tražila je od Đure da joj pusti *Talking Heads*. Krenula je pesma *Road to Nowhere,* stao sam uz nju i spustio flašicu malog BIP piva kraj desne nogare, ali s njegove unutrašnje strane kako bih mogao da potegnem levom rukom kad mi se osuše usta. Logično je da sam se prihvatio desnog „peraja". Mima je ostala na levom. Nasmešila mi se i poljubila me. Okej, jeste bilo u obraz, ali to je bio dobar znak. Povukao sam ručku za ispaljivanje loptica i spustio levu ruku oko Miminog struka. Igra je krenula, karlica se mrdala onako kako se mrda, loptica je ložački šibala kroz prolaze, tunele, druge rupe, dok su se skidale plastične mete i ubirali poeni, koji su nam donosili nagradne lopte i nove igre. Sve vreme nam je pevao Dejvid Birn svojim magičnim glasom, dok mu je Mima držala tercu. Osvajamo nekoliko nagradnih loptica, već smo polupijani, ljubimo se u usta.

Narednih nekoliko dana smo se šetali, paradirali korzom i držali se za ruke. Nekad je bila stidljiva, nekad nije. Ljubili smo se u mraku. Mirisala je na leto. Trudio sam se da pratim neodoljivi šmek njenog beogradskog akcenta i slenga koji je koristila. Kad pričaš sa Rimljankom, pričaj kao Rimljanin. Ispadao sam smešan više puta. Umirala je od smeha dok je slušala kako pokušavam da govorim kao ona, pa mi na momente dobro krene, a onda se omakne kad izgovorim reči poput *pastrmka* ili *čarapa* s onim južnjačko-čarapanskim prizvukom. Pričala mi je o knjigama i stripovima koje je čitala. Pričala mi je o svojoj baki, majci njenog oca, koja je jedina razumela njenu usamljenost ćerke jedinice. Nije imala ni brata ni sestru. S jedne strane je to osećala kao veliki nedostatak, ali s druge joj je prijao status glavne zvezde. To često ume da napumpa ego koji prikrije ranjivost, pa je čoveku teško posle toga da se izbori sa brojnim preprekama koje nosi život. Mi tada nismo imali pojma šta nosi život. Samo smo osećali i želeli nešto više od onoga što nam se nudilo.

Jednog dana pozajmio sam Đurin motor i odveo je u Mitrovo polje. Malo selo ispod padina Goča, pola sata vožnje od naše varoši. Tamo smo se, kod odmarališta Crvenog krsta, kupali do podneva, a

onda otišli u vikendicu mog školskog drugara, koji mi je pozajmio ključeve. Vodili smo ljubav prvi put. Ako ne računam onaj jedan Belkisin felacio, ja sam bio nevin, Mima nije. Glumio sam iskusnog ljubavnika, bezmalo Kazanovu. Ipak, sve je bilo trapavo: dok sam joj skidao majicu, slučajno sam je počupao. Jauknula je, a onda je krenula da se smeje. Hteli smo da sve bude brzo i lagano, istovremeno. Sav sam se pretvorio u erekciju. Našao sam pravu rupu. Bilo je toplo, vlažno i slatko, ali trajalo je kratko. Onda smo ponovili jednom, još jednom, i još jednom, i bivalo je sve duže i sve bolje, i sve...

*

Rudi se vratio u grad. Nije ga bilo petnaestak dana, tačno od trenutka kad se zahuktala moja romansa sa Mimom. Zatekao sam ga u šteku. On i Demba su gledali *Umri muški*. Bila je to video-kaseta koja se najviše puta okrenula na štekovskim filmskim seansama.

„Opaaaa, gde si Don Žuane? Čujem imaš ribu, ljubav, ovoono! Čekaj, jesi li ti sad Romeo ili Don Žuan? Je l' dobra cica ta tvoja Beograđanka?"

„Ćuti, bre, Rudi, jebote", prodrao se Demba, „sad ide veliko finale!"

Zaćutali smo u trenutku svi. Seo sam pored njih dvojice, zgrabio paklicu *bonda* sa stola, pripalio cigaretu i nastavio da gledam scenu koju smo znali napamet, ali uvek smo joj prilazili bogobojažljivo. Konačni obračun Džona Meklejna i Hansa Grubera je imao liturgijsku dimenziju. Alan Rikman koji je igrao Hansa bio je jedan od najupečatljivijih negativaca. Kao taoca drži Boni Bedeliju, odnosno Holi Dženaro Meklejn. Ispred njih stoji harizmatični Džon Meklejn sa podignutim rukama na temenu glave. Pored Hansa je još jedan od terorista. Meklejn na leđima ima revolver zalepljen lepljivom trakom. Govori Hansu: „I sam si bio prilično dobar kauboj, Hans." Na šta mu Hans odgovara: „O da. Kako bi mi ti to rekao ranije? *Yippee-ki-yay, motherfucker*." Onda kreće smejanje, zabezeknuta faca Holi Dženaro i vesternska napetost, koja se okončava potezanjem pištolja i efikasnom pucačinom. Jedan terorista je popio metak u čelo, dok je Hans proleteo kroz prozor, odnevši sa sobom u pakao ručni sat Holi

Dženaro. Džon Meklejn im je muški jebô kevu i zato je postao ikona. Nije bilo ničeg boljeg od toga. To je bilo ono što nam je tada trebalo. Oproštaj sa poslednjim akcionim herojima.

„Ako se budeš pretvorio u sentimentalnog seronju, baciću te i ja sa krova neke naše zgrade“, rekao je Rudi.

„Nemaš puno izbora, ove naše su jadne, sve četvorospratnice.“

„Kakvi smo ti i ja, Brus Vilis i Alan Rikman, takva je i scenografija.“

Jedino je Mima bolja riba od Boni Bedelije. To sam pomislio, ali nisam rekao.

*

Tih dana sam više vremena provodio sa Mimom nego sa pajtosima. Putevi su nam se ukrštali kod Đure u fliperani. Rudi je u početku ignorisao Mimu, onda je u jednom trenutku naglo počeo da se interesuje, s tim što je promenio ponašanje prema meni. Rekao bih da je imao potrebu da me ponizi. Prvo je krenulo sitnim podbadanjima, neslanim zajebancijama na moj račun, a onda nekim čudnim potezima koji su ukazivali da nešto ne ide u dobrom pravcu. Jedan od tih poteza je bilo njegovo pajtanje sa Borom zvanim Zli. To je bio Dembin i moj arhineprijatelj otkad smo znali za sebe. Što je najgore, bio je i Rudijev tlačitelj koliko i naš. Teško je reći kad je oko nas počeo da se mota, ali siguran sam da je njegova pojava krenula intenzivnije da se ukazuje kad se pročulo da pravimo žurke u šteku. Jednog dana pojavio se zajedno sa Rudijem. Bili su razvaljeni i prilično neprijatni. Izdržao sam pola sata i otišao. Znam da je Demba zamolio Rudija da ga ne dovodi više u štek. Rekao nam je samo da smo pičke, ali poslušao je Dembu. Ipak, nastavio je da se druži sa Zlim.

Početkom avgusta je naleteo talas paklenih vrućina. Opasno je upekla zvezda tih dana. Skoknuo sam do Lile da pokupim Mimu pre odlaska na bazen. Nije bila tamo.

„Otišla je još pre sat vremena s Rudijem“, rekla je Lila.

Mogu da zamislim kako mi je izgledalo lice u tom trenutku, s ove vremenske distance imam utisak da sam pozeleneo od nesigurnosti, ljubomore, strepnje. Otkud taj osećaj, zašto nepoverenje?

Nisam preispitivao svoje demone, zapravo nisam ih ni prepoznavao. Tuđe sam nazirao, svoje nisam.

Zatekao sam ih na bazenu, u debeloj hladovini, sedeli su u blizini šanka. Ne demoni, već Mima i Rudi. Šepurio se kao paun ispred nje, držeći flašu piva u jednoj ruci, cigaretu u drugoj. Ona se smejala njegovim forama, iako je on sav bio kliše u svom poziranju. Ona je bila lepa i neodoljiva. Ja sam bio nadrkan i ljut. Osetila je to, znam da jeste. Rudi mi je išao na nerve. Bacio je par provokacija, ali nisam se pecao. Kiselo sam se osmehivao. Ako mu kažem bilo šta, pokazaću slabost. Ipak, slabost se videla. Postoje ljudi koji vole kad osete krv. Onda krenu još više da gaze i grizu. Rudi je znao kako dišem. Mima me je pomilovala po obrazu i pružila mi svoje pivo. Odmahnuo sam glavom i prekrstio ruke. Pogledao sam Rudija i rekao mu kratko: „Odjebi!“

„Odoh da plivam“, rekao je i nacerio se zločesto.

Sedeli smo tako pet minuta i ćutali. Gledala me je sve vreme, ne znam šta joj se motalo po glavi. Ja sam zurio u društvance koje je sedelo na peškirima i igralo tablić. Popila je još koji gutljaj piva, uzela peškir i rekla: „Okej, ako ćemo tako, otišla sam.“ Zaista je to uradila. Nastavio sam da sedim i došlo mi je da zaplačem od muke. Šta ja to koji kurac radim?, pitao sam se. Ustao sam i potrčao za njom.

„Izvini, Mima, znam da sam kreten!“

Čim smo se malo odmakli, gde niko nije mogao da nas čuje i vidi, usledila je njena tirada.

„Ponašaš se kao klinac, Žikice. Pobegla sam ovde od svojih ludih roditelja da bih našla malo mira i malo slobode, a ne da bejbisitujem posesivne i ljubomorne klince, drkadžije. Ako misliš da se tako ponašaš, nemamo više šta da razgovaramo. Molila bih te da se sada lepo vratiš na bazen, ne treba mi pratnja do kuće.“

Želeo sam da je ispratim i posle toga, ali njeno NE je bilo odsečno i jasno.

*

Istog trenutka i meni je postalo jasno da sam usrao stvar i da sam na dobrom putu da izgubim Mimu. Te večeri nije želela da izađe. Kad

sam okrenuo telefon, Lila mi je rekla: „Boli je stomak, ostaće kod kuće večeras."

Otišao sam prvo do Đure, gde sam odigrao partiju flipera, a posle se uputio do šteka. Demba je bio sam, na stolu su stajali otvorene kese čipsa, smokija i kikirikija i flaša koka-kole, dok sam na TV-u uočio gomilu video-kaseta pokupljenih u obližnjem video-klubu. Počeo sam da gledam neku tupavu komediju sa debilnim Stivom Martinom, ali mi je bilo dosadno. Mislio sam sve vreme na Mimu. Ostavio sam Dembu da uživa u svom filmskom maratonu. Nisam želeo da se vratim kući, niti da sam besciljno šetam ulicama. Samo sam želeo da predahnem, osećao sam neki teret na grudima. Da se zaustavim i razgovaram sa nekim. Samo da razgovaram. Samo sam to hteo. Ništa više. Ništa.

Pošao sam ka Ireninoj kući. Možda ću moći s njom da razgovaram malo. Mada je to možda i neizvodljivo jer su joj roditelji izuzetno strogi, pomislio sam. Imala je uvek ograničeno vreme za izlaske. Ona je bila jedna od onih najboljih drugarica Rudijevih devojaka. U njenom porodičnom okruženju vladala je patrijarhalna klaustrofobija. Možda me je baš to privlačilo kod nje. Kršenje pravila, ljubljenje jezikom i guranje ruke ispod brushaltera. To je sve bilo pre Mime i mog vatrenog krštenja. Vođenje ljubavi za Irenu je još uvek bila misaona imenica. Bilo bi lepo kresnuti se s njom u sobi njenih roditelja. Imao sam utisak da me je mnogo volela. Čak sam i ja pomislio da sam zaljubljen u nju. Uostalom, ko zna šta bi se dogodilo da smo mogli goli da ležimo na krevetu njenih roditelja. Možda bi se sve odvijalo drugačije da nije bila ćerka tih glupavih konzervativnih malograđana i da se ja u međuvremenu nisam zaljubio u Mimu, devojku koja tiltuje flipere i drži tercu Dejvidu Birnu.

Shvativši da mi se ne ide kod Irene, mahinalno sam krenuo prema Belkisinoj kući. Ako mi je tako suđeno, neka me ubiju braća Cigani. Bolje i to nego da umrem od ljubavi. Zaustavio sam se ispod prozora Belkisine sobe i gađao ga kamenčićima. Otvorila je prozor i provirila.

„Hoćeš da uđeš?", pitala je.

Odmahnuo sam glavom.

„Onda?"

„Dođi“, rekao sam.

Gledala me je neodlučno i začuđeno.

„Da se nađemo ispod mosta?“, rekao sam tiho.

„Sačekaj me“, rekla je.

Sklonio sam se pedesetak metara dalje da me kojim slučajem ne bi video Belkisin ćale. U vreme naših nekadašnjih tajnih sastanaka, koje smo imali i Rudi i ja naizmenično sa Belkisom, obično bi se iskrala kroz rupu na ogradi koja se nalazila iza njene kuće, ali ovog puta se pojavila na glavnoj kapiji. Nosila je tesne farmerke, crvenu majicu na bretele. Njeno nesavršeno telo se isticalo, ali sviđalo mi se takvo kakvo jeste. Uhvatila me je za ruku i otišli smo do kabine napuštenog kombija.

„Šta se dogodilo?“, pitala je.

„Ništa.“

„Kuda ćemo, šta ćemo?“

Slegnuo sam ramenima.

„Ne znam.“

„Dobro“, uzdahnula je.

Ukratko sam joj prepričao svoju muku sa Mimom.

Sedeli smo, pušili i ćutali.

Pomislio sam da je sutra vodim u vikendicu u Mitrovo polje, ali nisam se usudio. Čak mi se javio i osećaj krivice. Kao da želim da oskrnavim bračnu postelju.

„Hoćeš da se kresnemo?“, pitala je.

„Neću, Belkisa, jebote, neću! Zar ne vidiš da umirem od ljubavi za drugom ženom?“

„Šta ću ti onda ja?“

„Da me zagrliš jednom, Belkisa.“

*

Već je prošlo jedan posle ponoći. Jedino sam na benzinskoj pumpi, koja je radila celu noć, mogao da kupim neki alkohol. Tamo, preko puta pumpe, na betonskim cevima ispred fabričkog pogona, sedeli su Rudi i Bora Zli. Nisam imao izbora. Ušao sam na pumpu i kupio flašu votke. Oskudan izbor, pivo nisu imali, samo votka, vinjak i loša

vina. Rudi mi je mahnuo i pokazao rukom da dođem do njih. Ozračilo me je Borino prisustvo čim sam ga ugledao, ali ipak sam prešao ulicu. Bora Zli je prvo sa Rudijem išao u školu, ali je ponavljao peti razred, pa je sačekao moju i Dembinu generaciju. Krupan dečko, visok, zalizan, u izlizanoj kožnoj jakni koju nije skidao, sa iritantnim kezom bez keca i dvojke, i ostatkom zuba koje karijes nije štedeo. Izgledao je kao da mu nedostaje hromozom, kao silovatelj iz B filma. Samouvereni balvan, glup kao tri kurca, bez šarma i smisla za humor. Nije imao ništa simpatično za šta bi čovek mogao da se uhvati.

„Don Žuane, jesi li ti to posetio našu staru prijateljicu Belkisu? Šta, ne zadovoljava te slatka mala Beograđanka?“, rekao je Rudi.

Zli se nasmejao, zatim izvukao šlajmaru iz grla, pljunuo u stranu i povukao još jedan dim cigarete koju je držao za filter, stegnuto, između palca i kažiprsta.

Otvorio sam flašu i potegao kao da pijem vodu. Osetio sam vatru u želucu koja je dodatno raspalila frustrirajući bes koji sam osećao prema Rudiju svih tih dana. Pružio sam mu flašu.

„Gde nestade naše drugarstvo?“, pitao sam ga.

Otpio je nekoliko gutljaja i rekao: *„Yippee-ki-yay, motherfucker!“*

Zli je gledao, ćutao, a zatim ponovo počeo da se kliberi glasno.

„Šta je smešno, pederčino retardirana?“, rekao sam i pogledao ga prezrivo.

Bila je to pogrešna rečenica u pogrešnom trenutku. Možda i prava, zavisi iz kog ugla se gleda. Nisam ni trepnuo, dobio sam šamarčinu koja me je oborila na zemlju. Zazujalo mi je u ušima. Zli je skočio na mene i nastavio sa udarcima. Osetio sam da mi curi krv iz nosa dok mi se u glavi prilično mantalo. U jednom momentu sam shvatio da je Rudi skočio na Zlog, oborio ga i krenuo da ga udara pesnicom u njušku. Zli se nekako izvukao iz klinča, uhvatio Rudija za kosu, zbacio ga sa sebe i počeli su da se rvu po prašini. Majice su im već bile iscepane. U jednom momentu Zli se našao na Rudijevim leđima, uvrnuo mu ruku i nabio mu lice u prašinu. Čuo sam Rudijevo krkljanje, počeo je da se guši. Skočio sam na Zlog, obavio mu ruku oko vrata i ujeo ga za uvo. Osetio sam njegovu krv u ustima. Počeo je da jauče i sklonio se u stranu, zbacivši me s leđa. Rudi se okrenuo i nogom ga odvalio u pleksus. U tom trenutku je pao i ponovo su se

našli u prašini, jedan na drugom. Zli je iskoristio prednost položaja i napravio španski kragnu oko Rudijevog vrata, čime mu je onemogućio ozbiljniji manevar. Rudi ga je ščepšao za jaja i stegao toliko da je ovaj vrisnuo od bola. Nekako su se iskobeljali i ustali, ali Zli je posle toga krenuo da beži niz ulicu, sve vreme urlajući: „Jebaću vam mamicu za ovo! Najebaćete, pičke male smrdljive!“

Ostali smo da ležimo prašnjavi, krvavog lica i grohotom smo se smejali. Bora Zli je izbačen iz igre.

„Gde ti je ona flaša votke?“, pitao je Rudi.

„Tu je negde“, rekao sam.

Našli smo je par metara dalje. Skotrljala se do betonske cevi. Bila je prazna, sve je iscurelo u tom metežu.

*

Sledećeg jutra me je probudilo zvono telefona. Bila je to Mima.

„Hoćeš li me voditi danas u Mitrovo polje?“, pitala je.

„Dolazim po tebe za sat vremena“, rekao sam.

Sunce je opet zasijalo, životu se vratio smisao. Imao sam šljivu ispod oka i mali otok na nosu, bolelo me je rame, ali sve je to bilo nebitno jer je Mima opet zvala. Istuširao sam se, pojeo prženice koje je keva spremila, otišao po motor kod Đure. Sve vreme sam nosio naočare za sunce kako bih sakrio tragove noćašnjeg fajta. Mima me je sačekala ispred Lililne kuće. Sedela je na klupi u lepršavoj letnjoj haljini, u jednoj ruci je držala torbicu, a u drugoj sladoled od jagode u kornetu.

„Želeo sam sinoć da ti se izvinim za ono juče, ali mi nisi pružila priliku.“

„Ne kvari trenutak, ne bih te zvala da se nisam odljutila. Šta ti je to s licem?“

„Pričaću ti kasnije.“

Kad smo se našli u vikendici, našem intimnom gnezdu, izvukla je iz torbice neku svoju kasetu, ubacila je u kasetofon i pritisla *play*. Počela je da igra uz *She gives me love* i da se svlači. Haljinu je bacila na stolicu, zatim je skinula brushalter, koji je završio na mom licu.

Imala je lepe, čvrste grudi. Skinula je gaćice, ukazao se crni žbunić. Zavukla se ispod čaršava.

„Dođi", rekla je, „želim da mirišem na tebe ceo dan."

Završio sam i sam ispod čaršava.

Proveli smo taj dan u krevetu. Moja pokojna baba je govorila da se mladi ljudi jebu kao zečevi. Biti zeka, to je prava stvar.

Ležala mi je na grudima i pričala. Izgledalo je kao da cvrkuće.

„Znaš, ne mogu da se setim koji je okean u pitanju, ali tamo, u tom okeanu, postojalo je ostrvo na kojem su živeli najnežniji muškarci na svetu. Bog im je podario najlepše i najpametnije žene. Živeli su vekovima na svoj način, po svojim pravilima, mimo naše civilizacije. Nije bilo ratova, nije bilo nasilja, muškarci nisu bili neprijatelji ženama, niti su žene bile neprijatelji muškarcima. Ti muškarci su bili muževni, jaki i nežni, a žene su obožavale tu njihovu nežnost. Svi su bili spremi da umru u ime odbrane nežnosti. Ženama je trebala nežnost kako bi osmislile sve ostalo, a muškarcima su bile potrebne žene kako bi ispoljili svoju nežnost. Muškarcima je bilo jasno da bi samo odsustvo žene dovelo u pitanje opstanak nežnosti u svoj svojoj punoći. Svi su imali podjednaku nežnost prema deci, ali ona je bila drugačije naštelovana. Ova nežnost, muška, ugasila bi se da nema žena. To ostrvo je bilo jedini autentični dokaz da su na kugli zemaljskoj nekada postojali sklad i harmonija. Onda je do njih stigao čovek civilizacije, ohol u svojoj važnosti. Doneo im je bič, sifilis, novac, alkohol. Doneo im je nesreću i sve što razara nežnost. Pobegli su od čoveka civilizacije duboko u šume koje su se nalazile u središtu ostrva, krili se po pećinama i podzemnim zemunicama, ali nisu dugo opstali. Čovek civilizacije ih je istrebio. Ja sam sigurna da samo mali deo savremenog čovečanstva i dalje ima taj gen, da mu je dodeljen samim rođenjem po izboru svevišnjeg. Sigurna sam, Žikice, da si ti jedan od tih najnežnijih muškaraca na svetu jer duša ti je čista i srce ti kuca u ritmu nežnosti kao neka soul pesma. Drago mi je što si se desio mom životu u ovom trenutku. Pamtiću te zauvek."

Poljubio sam je u koleno, rame, oko, nos, usne, lakat, grudi, pupak, Venerin breg, stopalo.

Sutradan je već nestala.

*

Jutro je bilo prilično vrelo. Probudio sam se ranije nego obično. Keva i ćale su već otišli na posao, moja sestrica Mara je još uvek spavala. Otišao sam do grada da pokupujem ono što je bilo potrebno za frižider. Keva je ostavila spisak koji se sastojao od dela za samouslugu, dela za mesaru, a ja sam samoinicijativno dodao buregdžinicu kod Đerđisa, jer je Mara najviše volela burek sa sirom.

Prošlo je devet sati, jara je već bila spremna da se skotrlja sa obližnjih brda i osvoji celu kotlinu. Posle jedanest bi već bilo poželjno da se uhvati negde debela hladovina, pored reke ili na bazenu u najboljem slučaju. Razmišljao sam o tome intenzivno. Mogli bismo ponovo u Mitrovo polje, to je uvek dobra ideja.

Spustio sam se na glavnu ulicu i kod zgubidanskog parlamenta, ispred sodadžijske radnje, videh Đuru kako sedi na klupici, sa spokojem nekog starog Turčina koji nikuda ne žuri. Mahnuo mi je da svratim do njega.

„Sedi malo da popušimo po cigaretu“, rekao je.

„Uh, znaš da ne mogu da palim ujutru, odmah me protera. Nema veze, praviću ti društvo, taman malo da popričamo.“

„Slušaj, sedim ovde već sat vremena. Pojavio se ranom zorom neki bajker, vozio je dobar motor, možda i *harlej* ili nešto što liči. Tu je negde mojih godina ili malo mlađi. Doduše, lepši je od mene, što nije tako teško. Kosijaner, markantan, u kožnim čizmama i kožnoj jakni bajkerskoj. Imao je vezan rep, bradicu od pet-šest dana, naočare za sunce. Video sam ga jutros kad sam pošao do Kurosave Čukurana po kedere, idemo sutra na jezero da lovimo šarane. Protutnjao je glavnom ulicom kao munja. Kad sam obavio sve što treba kod Kurosave, popio kafu i jutarnju rakiju, u povratku je taj baja prošao opet glavnom ulicom, samo što je pozadi sedela neka ženska. E sad, kako da ti kažem, čini mi se da je ta ženska bila ona tvoja mala Mima. Mada, nisam siguran u potpunosti, ali kad bi me pritisli, smeo bih da se zakunem.“

„Ma, možda ti se učinilo. Svratiću baš do Lile da vidim da li je tamo, ali rano je, glupo mi je da je budim.“

„Ne znam“, rekao je, „moje je bilo da ti kažem.“

Krenuo sam do buregdžinice i usput svratio do Lile. Kucnuo sam, bilo je zaključano. Azazel je opet stajao na simsu i ispustio dva mjauka kojima je možda nešto želeo da mi poruči. Pokucao sam još jednom na vrata i jednom na prozor sobe u kojoj je spavala Mima, ali definitivno nije bilo nikoga. Krenuo sam do pijace, a usput obišao još nekoliko prodavnica u nadi da ću sresti Lilu, ali nisam je sreo. Odneo sam kesu s namirnicama do kuće, probudio Maru, ubacio koji zalogaj s nogu i otišao do šteka.

Iza bas pojačala marke *čajavec* provirila je Dembina glava. Demba je bio majstor amater koji je mogao da popravi bilo šta od tehnike. Kad god je neko od nas imao neki problem sa kasetofonima, zvučnicima, pojačalima, televizorima, video-rikorderima, zvao bi Dembu u pomoć.

„Jebiga, Žil, baš nemam sreće kad je spavanje u pitanju. Probudili me jutros Šaula i Džo, ne radi im bas pojačalo, večeras sviraju u Župi. Bakćem se već sat vremena, a noćas smo Rudi i ja pogledali dva filma kad smo se vratili iz grada. Zaglavili smo do pola četiri."

„Šta ste gledali?", pitao sam.

„Neki 'Kevin Kostur' sa bejzbol igračima iz kukuruza. Predivna priča, to moraš da pogledaš. Posle smo gledali neku pucačinu. Inače, pročulo se po gradu da ste Boru Zlog istresli iz gaća. Ušivali su mu uvo, nigde ga nema. Sve mi je Rudi prepričao. To mi je leglo kao treći film, kao da sam zveknuo Trejsi Lords."

„Da, da, Trejsi, nego, možda je glupo pitanje, ali da nisi kojim slučajem video Mimu jutros negde u gradu?"

„Glupo pitanje, naravno da je glupo!", pogledao me začuđeno. „Rekoh ti da se celo jutro jebavam sa ovim *čajavcem*."

„Ma sve okej, odoh."

Rešio sam još jednom da proverim Azazelov mjauk i pokušam da odgonetnem šta mi to poručuje, ali ipak nije bilo potrebe za tim jer sam naleteo na Lilu. Opet mi je rekla da sednem ispod venjaka i sačekam, kao i prvi put kad sam upoznao njenu sestričinu. Vratila se s nekom kovertom.

„Nije njoj, sinko moj, lako u njenoj glavi", rekla je. „Šta da ti kažem? I ona moja sestra, njena majka, isto tako. Šta znam, ostavila ti je to. Neće se vraćati."

Otvorio sam kovertu. Unutra je bilo pismo i kaseta koju smo slušali prethodnog dana. Da li je to nešto značilo? Nisam imao pojma.

Dragi moj Ž.,

Sve ono što sam juče uradila i što sam ti rekla dok smo bili u Mitrovom polju, zaista mislim. Nisam te lagala, ali postoje neke stvari koje sam prećutala od samog početka. Pre nego što sam došla kod tetke, imala sam dramu sa momkom. Zapravo, saznala sam da tuca moju najbolju drugaricu. Pored roditelja koji se razvode, sačekala me je i ta izdaja. Kad sam došla ovde, on je saznao od moje keve gde se nalazim, uspeo da iskopa Lilin telefon i zvao je gotovo svakog dana. To me je dodatno činilo nervoznom. Ovde si se dogodio ti, ali na neki platonski način dogodio se i Rudi. Između mene i Rudija nije bilo ničeg, osim onoga čemu si prisustvovao na bazenu, kad sam osetila kod tebe jaki napad ljubomore. Nisam se iznervirala i održala ti bukvicu zbog tebe, već sam bila užasno ljuta na sebe. Znam koliko voliš Rudija i koliko ti znači, isto koliko je meni značila Sonja, moja najbolja drugarica. Pobesnela sam od same pomisli da bih te mogla povrediti tako što bih imala bilo šta sa Rudijem, makar i flert. Shvatila sam, zapravo, da ste vas dvojica one dve katete na koje sam nalegla kao hipotenuza. U međuvremenu, moj bivši momak je bio uporan i tražio je oproštaj. Koliko god sam se trudila da ga izbrišem za ovo vreme, nisam uspela. Još uvek ga mnogo volim. One večeri sam rešila da mu sve oprostim i da se vratim u Beograd, ali nisam želela odavde da odem bez pozdrava. Zato su mi svi naši zajednički trenuci, a pogotovo jučerašnji dan u Mitrovom polju, nešto najlepše što mi se dogodilo u životu. Nemoj se ljutiti na mene, nežni moj dečače. Ja bežim, takva ću verovatno biti uvek, to je moj usud, to je moje prokletstvo.

Voli te tvoja M. (Odbegla Hipotenuza)

*

Leto se raspuklo kao prezrela lubenica, bližio se kraj avgusta. Jesen je iza ćoška vrebala svoju priliku da se ponovo uvuče u naše nemirne duše. Miris pečene paprike, ajvarska pomama dokonih domaćica, govorila nam je da raj ima svoj kraj. Letnji raspust se završava i opet kreće ono što se zove realni život. Ne znam ko uopšte voli to što se

zove „realni život“, kome je stalo do veličanja te besmislene isprazno-sti koju svet odraslih koristi kao alibi za svoje promašaje.

Otac je za doručkom otvorio pismo koje je stiglo prethodnog dana u sud a koje mu je tog jutra doneo komšija, kurir iz sudske upra-ve. Čitao je pažljivo dok mu se smešio brk.

„Jesi li to dobio na lutriji?“, pitala ga je majka.

„Nešto mnogo bolje od toga“, rekao je.

„Pismo od ljubavnice?“, dobacio sam želeći da budem duhovit.

Otac me je prostrelio jednim od svojih strogih pogleda, preko naočara spuštenih na pola nosa. Takav pogled bi obično usledio kad bih lupio neku glupost i kad je trebalo da mi se to stavi do znanja.

„Okej, jasno mi je“, rekao sam i zaćutao.

Bilo je to pismo iz Ministarstva pravde kojim su ga obavestili da je njegova molba za premeštaj usvojena. „Gotovo je, selimo se svi u Beograd“, rekla je majka.

Bila je to radosna vest. Posle svega što se dogodilo, želeo sam i sâm da pobegnem daleko od ovog grada, daleko od ovog poslednjeg leta kad su se dogodile stvari posle kojih više nismo mogli da budemo isti. S druge strane, osećao sam neku tugu koja se probudila instiktiv-no, jer bližilo se nešto mnogo veće i tragičnije, kraj jednog detinjstva se preklopio s početkom kraja jedne države. Posle toga će sve biti dru-gačije, sve će još više krenuti da smrducka na taj „realni život“ koji će verovatno Rudiju, Dembi, Đuri, Odbegloj Hipotenuzi i meni uskoro postati alibi za sopstvene promašaje koji nas čekaju.

Drugari su mi priredili oproštajno veče. Organizovali su u šte-ku žurku za kraj leta i nešto što bi se moglo nazvati hajdučki rasta-nak. Dembina baba Kosa mi je mahnula sa balkona kad sam ušao u dvorište. Bila je srdačna i dobronamerna, kao i uvek, samo mi je pokazala prstom u pravcu šteka. To je značilo da me tamo čekaju, mada se muzika već čula do ulice, pa sam mogao da pretpostavim da je sve počelo. Đura je doveo devojke koje su mu pomagale u salonu, došla je i Belkisa. Demba me je dočekao na vratima i zagrlio me kao da mi izjavljuje saučešće. Devojke su me redom grlile i ljubile.

„Gde je Rudi?“, pitao sam.

„Nemam pojma“, rekao je Đura, „očekujemo ga“.

Posle pola sata, Rudi se pojavio na vratima. Lagano je ušao unutra, a onda zastao. Ispitivački je posmatrao moje lice nekoliko sekundi, potom se nasmešio i pošao da me zagrli. Njegovo držanje me je malo zbunilo, imao sam utisak da još uvek nismo oprostili jedan drugome nešto što je možda trebalo da oprostimo. Nismo bili sigurni ni da li postoji razlog za bilo kakav oproštaj, niti smo sa sigurnošću mogli da tvrdimo da li se zaista desilo nešto problematično što je narušilo prijateljstvo između nas dvojice. Čitavih sat vremena smo pili pivo, pričali gluposti i zezali se s ljudima koji su nam prilazili. Nije me pitao za Mimu, niti me je pitao kako se osećam. Svi su u gradu znali za bajkera i Mimin iznenadni odlazak. Prošlo je prilično vremena od tada. Mislim da su se mojoj ljubavničkoj propasti najviše obradovale devojke poput Irene, koje sam olako odbacio zbog neke gradske devojke koja je došla u naš kraj da unese pometnju. S druge strane, kada su saznale da se selim, došle su i one da se pozdrave. Moj ljubavni fijasko je odjednom bio u drugom planu. Više nisam bio ostavljeni, već odlazeći. U prvom planu je bio moj odlazak. Nisam bio siguran da li je mnogima od njih bilo žao što odlazim ili im je više bilo žao što oni ostaju. To je uvek ona dilema koja u sličnim situacijama ostane da lebdi negde u vazduhu. U jednom momentu se pojavio neko s flašom viskija koju je maznuo iz ćaletovog bifea. To je bio trenutak kad je objavljeno da prelazimo na beton kombinaciju; piješ viski, gasiš pivom.

Noć je bila na izmaku, ali još uvek nije svanulo. Na mostu, ispod brane, povraćali smo u reku naizmenično, baljezgali nepovezano i smejali se kao dve budale.

„I šta je rekla, da smo katete?“, nasmejao se glasno. „Žile, nismo mi katete, mi smo kateteri.“

„Slušaj, šta god da je rekla, nek je rekla.“

U jednom momentu, posle bacanja pegle, bilo je lakše. Glave su se razbistrile. Već smo shvatilli da je vreme da se razilazimo.

„Hoćeš li da mi obećaš nešto?“, rekao je.

„Šta?“

„Kad odeš u taj veliki grad, nemoj nikada da je tražiš, nemoj nikada da je nađeš, nemoj nikada da joj se vratiš. Ako to uradiš, onda si stvarno seronja. Opet će te ostaviti.“

Ništa nisam obećao. Rudija više nikada nisam video.

Sutradan smo napustili varoš. Ceo komšiluk je izašao da se pozdravi sa nama i da nas isprati. Mama je plakala, otac nije. Mara je plakala zato što je mama plakala, ja nisam. Želeo sam da ne bude patetično.

*

Zazvonio mi je mobilni telefon.

„Možeš li posle solfeđa da je odvezeš kod Maše? Po podne idu zajedno na neki rođendan, ja ću je pokupiti večeras ako ostane do kasno."

„Okej, odvešću je. Da li treba neki poklon da se kupi za taj rođendan?"

„Ne, sve je sređeno, samo je odvezi. Ćao!"

Bila je to moja bivša žena.

Mahnuo sam konobaru, pokazavši mu internim šifrarnikom određenih pokreta da mi donese još jednu kafu sa kiselom. Opet sam uzeo novine u ruke, pažljivo pogledao sliku i ponovo pročitao vest iz crne hronike. Jasno je pisalo da je u tom i tom kazneno-popravnom zavodu izbila tuča između nekoliko zatvorenika. Jedan od njih je imao skriveni nož, kojim je naneo tešku telesnu povredu zatvoreniku D. K., poznatijem po nadimku Rudi. Ubod u predelu vrata bio je koban. Nesrećni čovek preminuo je na putu do bolnice.

Pokušavao sam sebi da objasnim više puta, svih ovih godina, zašto mu se nikada nisam javio. Oduvek sam verovao u prijateljstva, ali sam uvek bio sumnjičav prema nečemu što ljudi nazivaju večnim prijateljstvima. Čim krene napinjanje i izgubi se spontanost, onda to više nije prijateljstvo. Putevi su nam se razišli posle tog leta, a stekao sam utisak kao da ni on ni ja nismo želeli da se ponovo ukrste. Verovatno bi me i on nekada pozvao da je to zaista želeo. Sa Dembom sam održavao kontakt, ali i to je prestalo posle nekoliko godina. Dugo nisu dolazile nikakve vesti o svima njima, a onda sam početkom dvehiljaditih čuo od nekih zajedničkih poznanika da je Demba završio Elektronski fakultet u Nišu i da je posle bombardovanja otišao u Ameriku. Živi u Luivilu, država Kentaki, radi za neku korporaciju

kao IT menadžer. Đura je par godina posle našeg poslednjeg leta zatvorio fliperanu. Onda je krenulo preživljavanje u paklu devedesetih. Držao je prvo pržionicu kafe, potom piljaru, video-klub, onda kafić. I dalje skuplja ploče, tako mi kažu. Nije se oženio, ostao je zamlata, baš onako kako je govorila Dembina baba Kosa. Belkisa se udala za nekog Džipsija koji je vozio taksi u Beču. Živi u Austriji i ima petoro dece. Bora Zli je završio kurs za pandure i obukao uniformu. Mogao je svoj sadizam legalno da ispoljava na studentskim i građanskim demonstracijama. Ne znam da li ga je nekada sustigla neka leteća kocka kaldrme. Da sam ga video tih godina u nekom kordonu, sigurno bih ga gađao.

Rudi se u tom metežu navukao na heroin i počeo je da pravi opasne probleme. Spanđao se s nekom ribom koja je takođe bila sklona porocima, pa su oboje pali u pljačkanju bagdalske menjačnice u Kruševcu. Hapsili su ga, sudili mu, slali ga u zatvor, izricali mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana. Imao je periode kad je bio čist. Čim bi izašao iz mardelja, posle nekog vremena, napravio bi neko novo sranje. Đavo mu nije dao mira.

Pripalio sam cigaretu, otpio gutljaj kafe i počeo da razmišljam o tome šta sve nisu napisali u ovoj vesti. Nisu napisali da je nekada bio najbolji igrač klikera. Nisu napisali da je jednog ćosavog kera, zaglavljenog u krošnji oborenog drveta, izvukao iz nabujale reke. Nisu napisali da je jedino on obišao Raleta Ćoru, generacijsko siroče, kad je zbog slepog creva ležao u bolnici. Odneo mu je kutiju plazma keksa koju je maznuo u obližnjem marketu. Nisu napisali da ga je majka ostavila kad je bio mali. Nisu napisali da nikad nije imao džeparac, niti su napisali zašto su ga zvali Rudi. Samo jebena štura vest iz crne hronike, jednog glupog tabloida. I to je bilo sve.

A šta se dogodilo s Mimom? Da, zaista, šta se dogodilo s Mimom?

Kata se pojavila na vratima kafea. Čas solfeđa se završio.

Brisači na šoferšajbni igrali su svoju beskrajnu igru njihanja u ritmu fanka, dok je novembarska kiša sve vreme izgovarala onu rečenicu Crnjanskog: *Jesen, i život bez smisla.*

„Je l' ti javila mama, voziš me do Maše?", rekla je.

„Zar si sumnjala u organizovanost matorih roditelja? Njima ništa drugo osim organizacije nije preostalo."

„Daj mi tvoj mobilni na desetak minuta, istrošila mi se baterija."

„Vaše visočanstvo, naredba se mora izvršiti", rekao sam.

Video sam u retrovizoru da se nasmejala, namignuvši mi mangupski. Ćerke su zakon – to je prvo pravilo mog intimnog manifesta.

Vozio sam kroz Bulevar dok su na radiju išle neke nove pesme, koje sada sluša Katina generacija. Nisam pokušavao da ulazim u taj njihov muzički svet, verovatno tu ima nečeg interesantnog. Uostalom, nepristojno je mešati se u tuđe zvuke. Nađi svoje i nosi ih sa sobom.

Zazvonio mi je mobilni.

„Daj telefon", rekao sam Kati.

Opet moja bivša žena.

„Da, sve je okej. Stižemo tamo za desetak minuta. Važi, ćao!"

Vratio sam telefon Kati, koja se smejala sve vreme.

„Šta je smešno?"

„Zašto tako zoveš mamu?"

„Šta sam joj rekao?"

„Nisi ništa rekao, ali kad je zazvonio telefon, na ekranu je pisalo Odbegla Hipotenuza."

„Hm, da… duga priča, zaista duga priča", rekao sam. „Možda ću ti je jednog dana ispričati."

Nevena Gujanica

Napredak

Aleksandra je rođena 1980. godine kao zdrava beba od mame Zorke, konobarice po zanimanju, i tate Borivoja, radnika na Železničkoj stanici u Beogradu. Prohodala je i progovorila na vreme. Roditelji su provodili dosta vremena s njom, uglavnom gledajući televizor. Nisu puno pričali ni među sobom kad bi došli umorni s posla. Odrasla je u kući koju su sagradili u Jajincima. Na njenom domu se videla svaka cigla, ali bila je najveća u kraju. Komšije bi mamu u prolazu često pitale kako greju toliku kuću ili šta će im za samo njih troje toliko kvadrata, ali njena mama bi besno frktala na ova pitanja i posle njih dugo na sve bila ljuta. Govorila bi svojoj ćerki kako su svi ljubomorni što njihova kuća ima sprat i da ona treba da zna da ima najveću kuću u kraju. Pitala bi je da li deca u vrtiću znaju gde ona živi i kad bi joj rekla da ne znaju, bila bi još ljuća.

Ta kuća bila je izvor mnogih svađa između mame i tate. Grejali su na drva samo jednu sobu u prizemlju i često je zimi bilo toliko hladno da je počela tog godišnjeg doba da se plaši. Na spratu koji je bio potpuno prazan držali su voće, povrće, nešto mesa, ali uglavnom hranu i neke tatine drangulije. Nije uvek bilo tople vode, a desilo bi se i da struja nestane. Tata je našao rešenje i dugo se s komšijom Mitom verao po stubovima na ulici, ali je tako dobro uradio taj posao da se struja u kući više nije pominjala – mama je usred dana mogla da pravi kolače, a za pranje kose vodu više nisu grejali u šerpi. Reči

pare i *račun* često su se pominjale i zvučale su kao problem. Bilo joj je žao tate. Mama je na njega stalno bila ljuta, ali on je bio pametan čovek, i Aleksandra je bila sigurna da njemu s ovolikom kućom niko ništa ne može.

Za svoj peti rođendan želela je da odnese slatkiše i tortu u vrtić. Tata joj je rekao da on ne bi imao *te pare* za njenu tortu i da plaća *tu struju* kao *ovi ostali*, pokazujući joj prezrivo na roditelje druge dece iz grupe. Ona ga je pažljivo slušala, pamtila sve sto kaže i mnogo ga je volela što je tako dobar prema njoj. Baš na taj dan, dečak koji joj se dopadao u vrtiću rekao je za njenu tortu da je ružna. Besna, htela je da mu kaže kako je on ružan, ali to zaista nije bila istina, pa je iz nje izašlo:

„Kuća ti je ružna!"

„Ti si ružna", odgovorio joj je, i svi su počeli da se smeju. Tortu više niko nije jeo i deca su nastavila da se igraju dok je ona provela ostatak dana plačući vaspitačici u krilu. Roditeljima ništa nije htela da kaže, ali mama je tražila poslužavnik od torte da ponese kući, i kad je videla koliko je parčića ostalo nepojedeno, opet je bila ljuta. U autobusu, kome je dugo trebalo do njihove kuće, govorila joj je da su deca iz njene grupe razmažena, da su besna i bezobrazna, da od ove torte nema bolje i da više nikad neće da je nosi nikome. Kad su stigli kući, njih troje su bez tanjira navalili na ostatke. Tata je za njene vršnjake rekao isto što i mama: „Sram ih bilo."

Ubrzo zatim, devojčica iz njene grupe, Milena, slavila je rođendan, ali kod kuće. U vrtiću je svima podelila pozivnice u šarenim bojama, na kojima je ukrasila adresu i vreme. Takve papiriće nikad nije videla i baš su joj lepo izgledali, ali mama je rekla da je to bacanje para. Tata je kukao kako je daleko, ali ju je ipak odveo.

Milenina kuća je izgledala mnogo lepše od njene. Imala je tri sprata i čak je u kupatilu bilo toplo. Torta u obliku princeze je bila toliko ukusna da je pojela dva parčeta i htela još. Probala je prvi put i jelo koje se zove pica, a sva ostala deca su jela samo to. Bilo je mnogo kesa s poklonima i slavljenica je imala najlepšu haljinu koju je Aleksandra do tada videla. Odvela ju je u sobu koja je bila samo njena i cela u roze boji. Pokazala joj je policu punu bočica u različitim bojama i rekla joj da je to lak za nokte. Mama joj je dozvoljavala da ih

maže vikendom i pitala ju je koja je njena omiljena nijansa. Aleksandra joj ništa nije odgovorila, a Milena joj je poklonila jedan u njenoj omiljenoj roze boji. Imala je mlađeg brata koga je videla kad su svi zajedno duvali svećice, ali pošto je počeo da plače, njena mama ga je brzo negde sakrila. Pitala ju je kako je imati brata, i rekla je *dobro*. Njena simpatija donela je slavljenici cveće i prvi put ga je videla sa kosom zalizanom na stranu. Više puta je gurnuo Milenu, ali ona se nije žalila nego joj je bilo smešno. Onda je Aleksandra gurnula njega, i on je pao tačno na ćošak stola, raskrvario glavu, i nastala je gungula. Njen tata došao je u isto vreme kad i njegov, koji nije bio ljut. Njen jeste, ali ništa nije govorio i izgledao je čudno. Mama slavljenice ju je zamolila da se izvini, što je i uradila, a simpatijin tata je rekao da se to dešava, da nije namerno i da će modrica proći. Čak je i njenog tatu potapšao po ramenu, ali ni to mu se nije svidelo.

Na putu do kuće je ćutao, ali čim su u nju ušli, dobila je prvi šamar posle kog joj je dugo zvonilo u ušima. U suzama, čula je tatu kako kaže mami „neka je rascopala glavu onog hohštaplera, zaslužili su obojica“, i ništa joj nije bilo jasno.

Malo pre nego što je krenula u školu, dobila je sestru. Mislila je da će to biti dobra stvar kao Mileni, ali njoj nikako nije. Njena mama nije imala ovu bebu gde da sakrije i stalno su svi bili i dalje u jednoj toploj sobi. Urlala je kad god stigne i više nije bilo nijedne noći da je ne probudi. U isto vreme doselila se i njena baka da živi s njima. Sad ih je bilo petoro u velikoj kući, koja je mahom bila prazna i svi su se gurali u jednoj sobi na dva kreveta dok je tata spavao uglavnom na dvosedu. Baka se svađala s mamom, mama se svađala s tatom, tata bi onda vikao na nju, a beba se drala na sve podjednako. Više nije slavila rođendane, ali rado je išla kad je neko pozove. Čak je i tad bilo pitanje da li će imati ko da je odvede. Njen tata nije vozio auto, a autobusa je bilo sve manje. Baka je imala mnogo posla oko bebe, a mama nije imala vremena. Sve češće bi se osamljivala na hladnom spratu sa hranom i jela samo ono čega ima najviše, da se ne primeti da fali.

Kad se konačno u ulicu doselio neko njenih godina, mama i tata nisu bili zadovoljni. Taj komšija je sagradio sprat više od njih i njihova kuća više nije bila najveća. Tata ga nije voleo i zabranio joj

je da ide kod tog *pametnjakovića*. Nije znala šta to znači i nije ni pitala. Imali su ćerku Anju, s kojom je provela celo leto na ulici. Onda je Anja otišla na more i kad je pitala svoje roditelje kada će i oni, rekli su joj *kad na vrbi rodi grožđe*. Ta vrba nije rodila, ali se Anja vratila i donela joj plavu teglu punu divnih školjki i peska. Otrčala je kući kako bi se pohvalila porodici, ali oni su je ismejali. Rekli su joj da je to jedan *glup poklon*, da joj prava drugarica nikad ne bi donela samo školjke zatvorene u neku prljavu teglu i da tu Anju treba da je sramota ako misli da je ovo poklon. A baš je mislila da su drugarice. Plakala je grleći teglu, koja joj je i dalje bila lepa. Prvi put je videla i dodirnula pravu školjku. Nije joj bilo žao toliko poklona koji je izgleda glup već činjenice da je Anja izgleda ne voli.

Anjin tata je pokucao na njihova vrata prvi put malo pre 1. septembra. To ju je jako obradovalo. On je imao auto, i to vrlo lep, pa se ponudio da decu vozi u školu. Izvinio se što ne može i da ih vraća pošto radi do kasno, pa je hteo da se dogovore kako da njihove mezimice ne idu same.

„Mezimice?“, izgovorio je jasno. Ovu reč nikad pre nije čula. Njen tata se nije zahvalio na ponudi, već je odgovorio kratko da će videti i rekao da je u poslu. Čim je zatvorio vrata, uputio se ka kauču i gledanju televizije, dok je mama negodovala zašto nije pristao. Onda je dreknuo: „Nisam ja njegov sluga!“, i ponovo joj ništa nije bilo jasno.

Škola joj je bila malo bliža od vrtića i bilo je šest stanica autobusom. Torba za školu joj je bila teška, pošto bi pored knjiga nosila i hranu. Bilo joj je krivo kad njeni drugari idu zajedno u menzu, ali bilo je još dece koja su nosila ručak od kuće i jela u odeljenju. Anja, Milena, njena simpatija i ona bili su u istom razredu. Njih dve sele su zajedno u klupu prvog dana i više se nisu razdvajale, dok je Aleksandra jedva našla slobodno mesto blizu njih.

Imala je muke sa školom. Bilo ju je sramota da pita na času kad ne razume, a u kući niko nije hteo da joj pomogne. Rekli su joj da je glupa ako ne razume jer su to su samo obična slova i brojevi. Baka bi se nekad sažalila i posavetovala ju je da nađe drugaricu koja će moći da joj pomogne. Anja je uvek sve znala, ali ona i dalje nije smela kod nje. Iskoristila je priliku da pita baku zašto tata ne voli Anjinog oca,

i ona je rekla da je ljubomoran na njega zato što je pametan i bogat. Dozvolila joj je da ide kod Anje kad god poželi i obećala joj da niko neće saznati ako bude dobra u školi.

Meseci su prolazili veoma brzo, a ona je više vremena provodila tamo nego kod kuće. Čekala bi na prozoru nestrpljivo da se vrati sa baleta, engleskog ili druženja sa Milenom i trčala je do njene kuće. Pitala je mamu da i ona ide na taj balet, ali joj je rekla da sad nemaju para za gluposti i da ide slava koja je važnija. Što je Anja imala više obaveza, to je Aleksandrin apetit čekanja bio veći. Često bi govorila svojoj porodici kako radi domaći na spratu, a u stvari nije želela da bude sa bebom koja je dosadna. Umesto da zaista uči, ona bi od dosade samo jela. Kod Anje je sve bilo lepše. Njeni roditelji su bili lepi i njima su u goste dolazili neki lepi ljudi i oni bi vodili svoju lepu decu sa sobom. Družili su se, bilo je dosta smeha u toj kući i često je mogla da bira jelo za ručak.

Njeni roditelji bi imali goste samo za slavu. To je bio jedini dan u godini kad bi grejali celu kuću, a sprat bi se pretvorio u restoran pun stolica i stolova pozajmljenih od komšije Mite. Sve što se inače nije jelo u kući bilo bi posluženo gostima na taj dan. Gozba bi trajala do kasno u noć, a najglasnije bi bilo kako neko donese harmoniku. Tata bi često delovao ljuto na goste, ali ipak se smejao i pričao bez prestanka. Nije voleo kad ga neko prekine i umeo bi da vikne. Samo na slavu ostao bi da spava na spratu i niko danima posle tog praznika ne bi razgovarao. Ostatke hrane jeli bi u tišini dok ih ima, a kolače kojima se najviše radovala mama bi stavila u zamrzivač do Nove godine.

Kad je pošla u peti razred, tata je došao kući s vrlo lošim vestima. Ostao je bez posla. Baka je plakala, a mama je prestala da kuva celu nedelju. To se nikad nije desilo i delovala je kao da je ljuta na njega. Niko u kući dugo nije smeo da mu se obrati, daljinski je bio isključivo kod njega i kanal nije smeo da se menja. Čak je i malo dete bilo strah da zaplače. Nije razumela zašto je taj posao tako strašna stvar kad ga svi imaju. Hladan sprat je još jednom postao njeno svakodnevno skrovište.

Jednom prilikom čula je mamu i baku kako se svađaju. „Ako su ga šutnuli, đubre jedno, i ti treba! On da se bije na poslu, pa koli-

ko godina ima stoka? Dvoje dece hrani i tako da se ponaša, pijanac jedan propali!“, vikala je baka, a onda bi se mama drala na nju još jače. Njen tata se potukao na poslu? Baka je ružno pričala o njemu i sad je ona na nju bila ljuta. Tatin otkaz bio je razlog da Anjin tata po drugi put zakuca na njihova vrata. Kad ga je videla da se približava njihovom domu, srce joj je stalo. Međutim, on je samo, kao i prošli put, imao ponudu. Njegova firma imala je puno posla i rekao je da bi mu značilo da za njega radi neko od poverenja. To je zvučalo baš lepo. Ponudio mu je posao domara od ponedeljka, ali njen tata mu još jednom nije zahvalio i brže-bolje se vratio životu ispred malog ekrana. U toj pozi proveo je njen ceo peti, šesti i sedmi razred. Za to vreme Anjin tata ju je krišom vodio u školu, mama ih je vraćala, ali je Anja imala sve manje vremena za druženje. Sada je išla na engleski, u muzičku školu i na gimnastiku. Milena je vikendom često spavala kod nje i Aleksandra je nije volela, pošto je od rođendana u vrtiću ona nikad nije pozvala kod sebe. Više nije stizala da prepisuje njen domaći i ocene su joj bile sve lošije. Međutim, to je nije bilo briga. Ono što ju je najviše mučilo bila je u stvari kilaža. Sve ove godine ona je uglavnom nosila Anjinu garderobu, koju je ona imala previše. Često bi joj je poklanjala, i prvi put joj je zbog toga bilo malo neprijatno. Plašila se da će tata primetiti, ali nije ni tada, a ni nijednom posle toga. Sad je imala više stvari od svih ukućana zajedno, i izgledala je vrlo moderno. Zbog Anjinih obaveza, jedino što je mogla da radi posle škole bilo je staro dobro dosađivanje na spratu, a tamo je mogla samo da jede. Mrzelo ju je da radi domaći, knjige nije volela da čita i više nije pazila šta od hrane grabi.

Približila se još jedna slava i mama je primetila šta sve nedostaje. „Opljačkani smo!“, šetala je po kući izbezumljeno i svi su počeli da se svađaju ukrug. Mama je krivila baku, baka je krivila tatu, a tata je pogledao nju i krivac je bio jasan.

„Nisam! Nisaaam ja pojela!“, ali osim lopova, nije bilo drugog objašnjenja. Tad joj je prvi put rekao da je *debela*, i nije plakala. Sad je ona bila ljuta na njega što je vređa i nije mu verovala. Kako je moguće da je voleo hranu više od nje? To joj je jasno pokazao kad joj je za slavu zabranio da jede bilo šta postavljeno, ali ona se dosetila kako da ga prevari. Svaki prljavi tanjir koji bi poslušno uzela sa stola

postao bi čist na putu do kuhinje. Uopšte nije bitno čiji su ostaci bili i koja hrana. Sve što je mogla trpala je u sebe jer bi u suprotnom sigurno umrla od gladi.

Mita je tati ponudio posao, s kojim je počeo već sutradan. Ponovo su se verali po banderama, prvo po kraju, a onda i dalje, zbog čega više uopšte nije bio kod kuće. Došao bi umoran, mama je bila bolje volje, sestra joj je krenula u vrtić tako da su odjednom svi bili zadovoljni. Ali samo nakratko.

Istina ju je teško pogodila kad je Petar, njena stara simpatija, pozvao na rođendan celo odeljenje. Selio se za Nemačku. Za tu feštu morala je posebno da se dotera i tačno je znala šta će od Anje uzeti. Plavu dugu haljinu koju je nosila za bratovljev rođendan, imala je srebrnu traku oko struka i izgledala je kao vila tog dana, to nikad nije zaboravila. Baš tako je želela Aleksandra da je Petar zapamti. Bilo joj je mnogo žao što ga više nikad neće videti i rođendan je bio idealna prilika za njihov prvi poljubac. To je bio jedini dečko koga je želela. Haljinu nije mogla da navuče ni do kolena, i rasplakala se. Počela je da se trese od nervoze pošto ona nije bila debela i nije znala šta se desilo s ovom haljinom. Anja ju je tešila, a njena mama joj je ponudila da idu zajedno na gimnastiku. Iako bi s njom išla svuda, na gimastiku baš nije htela. Njena mama je insistirala da krene, rekla je da će sport ona platiti i dodala je da će sigurno tako mlada brzo postati vitka i da ne treba da brine i toliko plače. Uvredila ju je. „A ja nisam vitka?“, rekla je besno ali ona joj je na to samo ponudila neku od svojih haljina, i Aleksandra je počela još jače da plače.

Na zabavu je otišla u žutom džemperu oko kojeg joj je umesto satenske trake stavila kaiš. Umesto vile, sebi je izgledala kao debeli medved i za to su bile krive samo njih dve. Kad su ušle, svi su gledali u Anju. Petar joj je prišao i poljubio ruku. Njoj nije rekao ni *ćao*, ali nije se ljutila, i strpljivo kao Anju, čekala je Petra da se pozdravi sa svim gostima i u nekom momentu ostane sam. Ovo je bilo teško jer se od Anje nije odvajao. Došlo je vreme za tortu i kad je krenuo do toaleta, pošla je za njim. Imala je sreće i vrata su bila zaključana tako da je stajao u hodniku sam. Približila mu se tiho i pozvala ga je po imenu. Kad se okrenuo, uhvatila ga je za glavu čvrsto kako bi tačno pogodila njegove usne, da bi sve bilo kao što je videla na filmu.

U istom momentu Anja je otvorila vrata toaleta, a Petar ju je iz sve snage gurnuo. Ona je pala, ali se nije povredila. Pljuvao je oko sebe i vikao *bljak* i *fuj*. Govorio je Anji kako je „ova debela luda" i pitao je kako može da se druži s njom. Zatim je rekao da samo ona može biti njegova devojka zauvek i da bi jedino nju poljubio. Anja je nepomično stajala i nije ništa rekla. Nije mu odgovorila da je on *fuj*, da Aleksandra nije debela i da ona neće da bude njegova devojka. Počeli su glasno da ih dozivaju za tortu i oboje su samo prošli pored nje u žurbi. Nije joj se izvinila ni zbog ružne haljine koju joj je dala i sigurno je onu plavu namerno smanjila da ona ne bi bila kao princeza. Mama i tata su izgleda bili u pravu sve vreme. Ona joj nikada nije bila drugarica.

Nakon toga prestala je da ide kod nje, a Petar se ispisao iz škole. Iako je Anja upisala gimnaziju, Aleksandri je bilo mnogo lakše što će postati frizerka. Isprva jeste htela tu njenu školu, ali roditelji su joj rekli kako je to gubljenje vremena. Ovog puta je bila sigurna da treba da im veruje i bilo je dobro što je više neće viđati.

Taj raspust između osnovne i srednje škole bio je najgori u njenom životu. Jedina opcija za druženje bila je musava Rada, koja je živela blizu potoka Jezelovac. To je bilo još dalje od nje, ali ona nije išla na more i jedina ju je zvala kod sebe kući. Sa Radom još u osnovnoj niko nije hteo da se druži, ali je Rada htela s njom. Rekla joj je da je zgodna i da njen brat misli da je Aleksandra dobra riba. Nakon ovog komplimenta otišla je prvi put kod nje u goste. Neki bi je nazvali Cigankom i mama joj jeste bila tamnija, ali tata je bio beo i kuća im je bila čista. Čak su i oni imali veću kuću od nje i više se nije sećala vremena kad je nešto njeno bilo za divljenje. Bila je bolja u školi od Aleksandre i svašta je znala. Pričala joj je o rodbini koja živi u toj Nemačkoj u koju je Petar otišao. Rekla joj je da će i ona živeti tamo čim završi školu i naučila ju je par stranih reči. Taj jezik zvučao je grozno, kao da te neko stalno grdi, ali Rada je rekla da je tamo mnogo lepo i jedva je čekala ponovo da ode. Druženje s Radom je ispala kao dobra stvar. Išle su zajedno u školu i sada je s Radom učila zanat, koji joj je išao fino. Rada je uvek imala para za cigare, a žvake i slatkiše u radnji nikad nije plaćala i davala bi ih samo njoj. Ubrzo su upoznale celu školu i ona je prvi put imala veliko društvo. Bilo je

tu devojaka iz Borče, Sremčice, Sopota, Kaluđerice i Rušnja, i baš su bile super. Svaka bi je zvala u kuću. Radin brat bi ih ponekad odveo kolima u grad, a za njen rođendan su je častili ručkom u čuvenom Mekdonaldsu. Ovo je postalo njeno omiljeno mesto.

Kad je završila drugi razred srednje škole, baš se dobro osećala. Ovde je bilo mnogo lakše nego u osnovnoj i ljudi su bili bolji prema njoj. Imala je sreće što je poslušala roditelje jer je falila samo još jedna godina da zauvek završi sa školom. Baš tog leta policija je zakucala na njihova vrata. Tata nije bio tu i mama ih je sa strahom u očima primila u kuću. Rekli su da tata krade struju već godinama od države i da je mnogim ljudima uzeo pare. Spomenuli su zatvor i mama je počela da plače. Ceo komšiluk se okupio, i to je bio poslednji put da je Anjin tata došao kod njih. Predstavio se i zamolio policajce da se dogovore. Pitao je da li postoji mogućnost neke finansijske naknade umesto zatvora. Rekao je za tatu da je dobar komšija i čovek koga je muka naterala da pogreši, i taman kad je delovalo da se situacija smiruje, pojavio se njen otac.

Počeo je da urla već sa kapije pred svima. Vikao je da su policajci *mafija*, da njih treba hapsiti, a ne njega. Spominjao je i stanje u državi. Anjinom tati je rekao da je *bogati govnar* i svima je glasno pretio da ne smeju biti na njegovom privatnom posedu, ali završilo se jednostavno tako što su mu stavili lisice i odveli ga. Atmosfera u kući dugo je bila kao da je neko preminuo. Bilo je gore i od svađa. Nije znala šta da misli, nemoguće da je njen tata lopov, ali baka je rekla da jeste i mama ga prvi put nije branila.

Raspust je odavno bio gotov kad se on vratio kući, i u ruci je nosio odelo. To je bilo neobično. Prvog dana svi su se pravili kao da se ništa nije desilo. Drugog dana za ručkom baka je tražila od tate izvinjenje. Rekla je da ih je sve obrukao, da je Aleksandra sada *dete lopova*, da im je čast ukaljana i upitala da je zna li on šta je to *moral*. Isprva, ništa joj nije odgovorio. Ćutao je i jeo, ali s malim osmehom u kraju usana. Mama se borila da ga ne pita da li je odelo koje je doneo ukradeno, pa je rekla:

„Treba li da se peru one pantalone što si doneo il' su nečije?"

Sačekao je s odgovorom do svog poslednjeg zalogaja i onda im je svima, vrlo zvanično saopštio da ga je sam Bog pogledao. Dobio je

šansu koja se ne odbija i odelo se ne vraća. U njemu će provesti ostatak godine zato što tako *izgledaju ljudi od poverenja*. On je odlučio, ako ga je izgubio zbog one scene s policijom, hoće brzo da ga povrati i to *od svojih građana*. Svi su ga slušali u čudu. Odelo nikad nije nosio, čak ni za slavu. Nikome za stolom nije bilo jasno kakve veze neki građani imaju sa strujom i zatvorom, ali onda im je rekao da u njega neće otići zahvaljujući svom novom *poslu*. Mama je na tu reč, posebno kad bi pričala s tatom, lako puštala suzu, ali ovaj put ništa nije rekla. Sve tri bile su jednako zbunjene i nisu ga razumele. Rekao je da će im sve biti mnogo jasnije nakon gostiju koji će doći sledećeg utorka. Najavio im je posetu novih *kolega*, tražio je da se napravi najbolje pečenje, a od komšije Mite su ovaj put i tanjire sa escajgom uzeli.

Došao je i taj dan. Svi su morali da budu spremni kao za svadbu kad bi išli kod rođaka. Mama je pozajmila novac kako bi kuća bila puna hrane. Aleksandra je bila presrećna zbog toga. Više je nije bilo briga kad bi joj neko rekao da je debela. Posebno otkad više nije uzimala Anjine stvari, bilo joj je i lakše. Mogla je da nosi mamine i tatine stvari, ništa je nije žuljalo i što je najvažnije, u sve je mogla da uđe bez problema.

Tri muškarca i jedna žena stigli su oko jedan po podne. Imali su slično odelo kao njen tata, nekome su rukavi bili veliki, nekome nogavice kratke. Žena je imala istu haljinu kao mama musave Rade i previše ozbiljna za nju. Rukovali su se sa svima i odmah prešli za sto. Ručak je trajao dugo i sigurno su tri sata sedeli za stolom. Bila je sigurna da ništa od hrane neće ostati. Mljackali su, sekli meso drugačije i jednom od njih je pola tanjira ostalo u vilici umesto zuba. Do kraja ručka svima im je nedostajala portikla. Glasno su pričali i dosta rakije je popijeno. Glavni među njima zvao se Rade i rekao je da tata Z od zatvora više nikad čuti neće.

„Mada, zatvor je i napravljen za ljude“, reče, namignu tati i svi se grohotom nasmejaše. Kao i mnogo puta do tada, ništa joj nije bilo jasno, a jedva je čekala da prestanu da jedu i odu. Malo pre nego što su uspeli da ih se reše, svako ponaosob je od Radeta dobio svežanj papira sa imenima i prezimenima. Neki su joj bili poznati. Zadatak im je predstavljen važno. Pored svakog imena morali su da obezbede *potpis* i *broj lične karte*. Imali su rok od mesec dana da sve popune i

tačno narednog prvog u mesecu Rade će se vratiti po papire. Žena je donela kese sa upaljačima i rekla da imenima sa liste to mogu da poklone, ali nikako pre nego što im daju ličnu kartu. Objasnila joj je da nema kuće kojoj upaljač ne treba, kao što njima treba taj potpis. U pitanju je bio fer posao, a njihov poklon je svakako mnogo lepši i bolji od jednog običnog potpisa. Na odlasku, Rade je mami rekao vrlo ozbiljno:

„Ovo ne radite za mene, da znate, već za vašu decu, da njima bude bolje." Mama je odgovorila da bi njoj bilo bolje da ima dobar posao, i Rade je rekao da će i to rešiti.

„A ti? Je l' bi volela da ti tata vozi auto, a, šta kažeš?", obratio se i Aleksandri. Smrdelo mu je iz usta na pregaženu mačku.

„E, onda ću i tebi da kupim jedan kad popuniš sve, je l' može?", na šta je baka odgovorila kako je njenoj unuci već dobro. Rade reče da uvek može bolje, posebno ako joj predsednik *lično* bude zahvalio čim spiskovi budu gotovi. Od tada, baka je svima pričala kako je on to već uradio i bila je glavna među penzionerima. Aleksandri ideja o tome da ima svoj auto nije mogla da izađe iz glave. Bila je to savršena prilika da konačno ima nešto što nema niko od njenih vršnjaka, i s popunjavanjem tih lista je počela već sutradan. Vežbala je sa Radom šta treba da kaže. Njeni roditelji su bili prvi i jedini koji su dobili tri umesto dva upaljača, kako joj to nije jasno! Išla je s njom po celom komšiluku i bilo je zabavno. Lepo je bilo deliti poklone za jedan potpis, a bogami i lako. Mučila ju je samo jedna stvar. Anjino ime bilo je na spisku.

Isprva nije htela da ode, ali ideja o kolima bila je jača. Zakucala je na njena vrata samo dan pre prvog u mesecu. Anjina mama se obradovala što je vidi i odmah joj je ponudila da ostane na ručku koji je bio u toku. Pomislila je kako je super što će imati tri potpisa umesto jednog, ali ostao joj je samo jedan upaljač. Zbog toga se prvo izvinila i kad je pružila papir Anji, njen tata ga je uzeo i počeo s ispitivanjem. Interesovalo ga je otkud ti pokloni, da li njeni roditelji znaju šta radi i kako joj se dopada taj posao koji obavlja. Na dosta pitanja nije imala odgovor i ovaj čovek je učinio da se zbog ove tako zabavne stvari oseti užasno glupo. Slegala je ramenima i gledala u pod. Ovo nije nikakav posao, ona je delila *poklone*. Papir joj je vratio nepotpisan, rekao je

da njima takav poklon ne treba. Izašla je besna kao ris. Njen tata je sve vreme bio u pravu što ga nije voleo. I ta Anja je bila zla, i sada će samo zbog njih izgubiti auto. Celu noć se tresla od besa, a Rade je bio na njihovim vratima rano ujutru. Jedva se suzdržala da ne zaplače pružajući mu pune spiskove. Dodala je još osamdeset novih brojeva ličnih karata. Bila je na pijaci svakog vikenda skupljajući ih. Znala je da njemu ne trebaju ti brojevi, već Anjin, ali bila je spremna sve da pokuša zbog kola. Pitao ju je zašto je tužna i ispričala mu je sve od A do Š. Nije mogla da se suzdrži i zaplakala je. Ćutke ju je slušao, a zatim je upitao tatu:

„Je l' to onaj advokat?"

„To govedo."

„Šta nam radi ta bagra, majku im...", i seo je pored nje. Rekao joj je da uradila *super* posao. Bio je oduševljen dok mu je obašnjavala kako je došla do više ljudi na spisku. Pohvalio ju je da je uradila najbolji posao od svih. Nažalost, bila je u pravu. Čika Rade je bio jasan. On bi rado ispunio obećanje, ali nije do kraja ispunila zadatak. Međutim, nije sve bilo izgubljeno. Ponudio joj je novu opciju sa više papira, ali bez Anjinog imena. Pristala je ko iz topa i bila mu vrlo zahvalna kako je dobar prema njoj. Tata je sve popunio i dobio je kola na kojima je pisalo *sanitetsko vozilo*.

U naredna četiri meseca popunila je dosta spiskova, ali svaki put bi joj neko napravio problem. Počela je da pamti sva imena i adrese koji su bili bezobrazni prema njoj kako bi im se jednog dana osvetila. Na kazneni spisak dodala je i dva poznata imena, Anju i Milenu. Izostajala je iz škole, drugačije ne bi mogla sve da stigne. Svakako će nju uskoro završiti, a kola su za ceo život. Rade više nije dolazio kod njih i ona je išla na adresu u gradu gde je bio glavni štab. Svaki put bi ostajala sve duže. Bilo bi besplatnih kafa, sokova, nekad i hrane. Nema ko joj ne bi zahvalio kad bi donela papire, i svi su bili ljubazni. Više niko nije spominjao njen auto, ali Rade joj je rekao da 18. maja mora da bude ovde i da će biti ludo.

Nedelju dana pre toga iz škole su pozvali na fiksni telefon. Razredna je rekla mami da je izbačena iz škole zbog neopravdanih izostanaka, da su joj ocene loše i da svakako ne bi prošla godinu. Na ma-

turu neće moći da ide sa razredom i novac za rate koje su uplaćivali biće im vraćen. E, to je bio prvi put da ju je mama udarila.

„Ali ja imam posao!“

„A gde ti je onda plata?“, i mama je bila u pravu.

Njoj je čika Rade mnogo pomogao s parama. Nije joj davao platu, ali joj je našao nov posao. Mama je postala konobarica u hotelu „Moskva“, i to je bilo jedno od najlepših mesta u Beogradu. Sad su je svi u komšiluku pitali za glumce i pevače koji bi dolazili. Kako izgledaju, šta piju, i ona je imala mnogo toga važnog da kaže. Tata ju je vozio na posao novim kolima, ovaj put dobio je crvenu škodu sa natpisom neke laboratorije sa Vidikovca. Delovali su tako zadovoljni posle dugo vremena kad bi ujutru krenuli zajedno na svoje nove poslove. Sprat im je bio pun brašna, ulja, soli i svega što su dobijali umesto upaljača, pošto su njihovi pokloni bili vredniji. Više se nisu vozili autobusom i tata je stvarno nosio samo odela.

„Ako nećeš u školu, moraš da radiš“, mama je bila izričita, ali ona je volela svoje spiskove. Dogovorile su se da tog 18. maja priča sa čika Radetom o plati.

Taj dan bio je baš onakav kakav ga je najavio. Svi su se doterali, gozba je bila bolja od svake njene slave i kad su ti njihovi spiskovi dobili nagradu, nastalo je opšte ludilo. Ovde je sigurno bilo bolje od svake mature. Nije bilo profesora i nadgledanja. Mogla je da pije alkohola koliko poželi. Bilo je muškaraca i žena svih godina, a s njom su svi igrali. Kad je došla najpopularnija narodna pevačica sa televizije, Aleksandra je bila sigurna u jednu stvar, kao nikad do tada. Ovo je bilo pravo mesto na kome želi da bude, ostane i radi.

„Kakav frizeraj, kakvi bakrači“, pomislila je.

Ovo je njena svetla budućnost.

Miljana Vojvodić

Gej (ni)je O.K.?!

Posvećeno mom LeMi Imigrantu

Milica je u polusnu pružala ruku prema stalku iznad kreveta u kome se do maločas meškoljila u slatkom dremežu tragajući za isprekidanim izvorom zvuka, koji je postajao sve intenzivniji, dok je potpuno nije trgnuo iz već okrnjenog sna. Naglo je skočila kao da je prespavala četvrt veka i hrapavim glasom jedva izgovorila:

– Halo?!

– Čestitam, Milice!

– Š-š-š... Š-t-a mi čestitate?!

– Milice, trudni ste!

Telefon je odjednom postao teška olovna gromada koja počinje da klizi niz iznenada vlažan dlan i probija labavi obruč od prstiju koji su nemoćni da spreče da se snažno obije o patos.

Sara upada u sobu jer je čak iz kuhinje čula kako je nešto tako jako tresnulo na pod da je pomislila da je Milica pala s kreveta.

– Vaš život će se uskoro promeniti! Ovo je poziv na novi početak, za novi život koji je u vama... – odjekivalo je s parketa kao navijena sekretarica sa sajta vidovnjaka ili služba buđenja iz nekog košmara, a ne medicinska sestra koja putem telefona saopštava rezultate jer je doktorka trenutno zauzeta, dok Sara nije zgrabila telefon i prekinula ovaj nesvakidašnji incident:

– Hvala, pozvaćemo doktorku kasnije!

Milica je sad već stajala u kuhinji, osećajući miris sveže skuvanog čaja. Njene misli su lutale između svih obaveza i planova za predstojeći dan i novonastale situacije. Bojažljivo je rukom prešla preko stomaka, kao da već oseća prisustvo novog života.

Ljubav na prvi pogled poput čarolije ispunila je svaki deo mog bića. Nikada nisam mogla ni pomisliti da mi se može desiti takva ljubav. Pre njega sam se zaljubljivala u prave muškarce. Milija mi je stalno prebacivao zbog toga što sam očekivala od Vlajka da bude to što nije. Uvek me je podsećao na to da i on i ja volimo istu stvar. Nametao mi je da se ja osećam nenormalno što u njemu vidim muškarca.

– Nema potrebe da se ikome izašta pravdaš – trgnu je Sara kao da je znala o čemu je razmišljala.

– Moram da zovem Miliju – prenu se Milica iz misli kao da se tek sad budi iz dubokog sna.

II

Umesto poziva, navukla je na sebe prvo što joj je palo pod ruku i zaputila se u redakciju. Znala je da će ga tamo naći.

Kad je stigla, srećom, bio je sam i prekucavao je neki intervju sa diktafona.

– Hajde, vreme je za pauzu!

– Šta je bilo? Položila si poslednji ispit?

– Nešto mnogo gore.

Spuštali su se bez reči stepenicama kojima su milion puta zajedno koračali i na kojima joj je prvi put izgovorio: „Pobogu, Milice, pa ja sam gej!“

Upravo ta rečenica joj se i upravo motala po glavi i htela je da je reanimira.

– Milija, ti si gej!

– Pobogu, Milice, šta ti je?!

– Sećaš se kad smo se tek upoznali i kada sam te pitala: „Da li imaš devojku?!“ Ti si mi s tim tvojim čuđenjem rekao: „Pobogu, Milice, pa ja sam gej!“, kao da je to nešto što ti se čita sa čela.

– A ma šta ti je, bila nejadna?

– Ti ne bi mogao da imaš devojku, je li tako?!

– Odoh, majke mi, mogao sam onaj intervju da završim. Što mi džaba vreme ukrade?!

– Milija, Vlajko nije kao ti, on može da ima devojku – nastavila je znajući da se Milija opire priči samo retorički.

– Može i dečka. Onog što ga vazda čeka. Večita druga – nasmejao se podrugljivo.

– Možda je samo nesnađen. Sećaš se one njegove prve velike ljubavi, one lepe, kovrdžave... One što ga je ostavila i udala se za onog matorog…

– Misliš, pobegla!

– Milija!!! On je meni pričao da nju nikada nije prevario ni sa ženom ni s muškarcem, da je posle nje krenuo tim putem promiskuiteta... Znaš, mnogo ga je povredila... Možda... Možda bi ga sad na pravi put vratila neka prava ljubav kao što je… recimo, naša.

– A nije ti, recimo, na tu pamet tvoju tupavu palo da je devojka saznala da voli muškarce i da je zato pobegla glavom bez obzira s prvim koji je naišao? Pritom, nije matorac, samo dobro situirani gospodin u godinama koje su u malom raskoraku s našim. Milice, mnogo si naivna jer si mnogo zaljubljena…

– Milija, nisam zaljubljena. Trudna sam!

– Au, jebote! Pa on se ženi na leto! Mileva i Radoš već spremaju svadbu za njega i onu njegovu metiljavu. Čim Radoš dođe na ferije. Pravu gastarbajtersku! Mislim da smo i mi pozvani. Kad zove onu konobaricu što je taslači i one dve babe iz Švicarske što mu poklanjaju kajle i satove, i ovu njegovu ucveljenu udovicu što će da ga čeka uz pesmu *Oženićeš se ti i razvešćeš se sam*, mi smo mu još i rodbina!

– Ne zovi dečka „ucveljena udovica“! Kako možeš tako da se sprdaš s ljudima! Šta će jadan Niko, nije on kriv, Vlajko je prosto takav zavodljiv, pa evo, reci, ko njemu onakvom može odoleti kad je onakav vrtirep?! Ali on je verujući, verujem i ja da za Vlajka još ima nade. On može da bude „normalan“...

– Da, Milice, tvoje poimanje normalnog je zaista zapanjujuće!

– Znaš na šta mislim.

– Na ono kako Bog zapoveda. Pa hajde, onda, pričaj mi. Je li Bog dao da si bezgrešno začela, platonska lepotice?! Znam da je Vlajko sposoban za svašta, ali ako Bog postoji, ceo je sazdan u tebi.

Ti si najispravnija osoba koju znam i kad bi me neko pitao šta je to normalno, rekao bih – Milica pre nego što je srela Vlajka. Hoću da ostanem u uverenju da samo tebe nije uspeo da pokvari.

– Ne znam ni ja kako se desilo, važno mi je da me ti razumeš. Ti zapravo jedini i možeš da me razumeš. Znam da će me svi osuditi, kao što osuđuju što sam se i zakačila za njega.

– I ja te osuđujem, čak i ako se šališ s tim.

– Volim tvoju surovu iskrenost, ali ću je razumeti kao šalu.

– Imaš specifičan smisao za humor.

– Znaš, onda kad su on i Niko išli na Santorini…

– Na medeni mesec pred njegovu veliku mrsnu pravoslavnu svadbu?

– Milija!!!

– Pa, tako je, Milice. Pogledaj istini u oči.

– Te noći je prespavao kod mene.

– Sećam se, vaše prvo romantično veče na Kalemegdanu… Nebo iznad Beograda bilo je crno slikarsko platno isprskano kišom svetlucavih zvezdica, poput dijamanata rasutih na mesečini. Svaka zvezda na nebu činila se svedokom vaše ljubavi stvarajući uspomenu koja će ostati urezana u srce tvrđave. U tom trenutku vreme je stalo. I on te poljubio…

– Prestani, nije me poljubio!

– Da, nije. U tom trenutku krv tvojih predaka tutnjala je tvojim venama i ti si ga odgurnula.

III

Susret s Milijom nije joj obezbedio željeni mir, ali je osećala neku neobičnu sigurnost što i on sad zna. Mogla je, kao i obično, da računa na njegovu bezuslovnu podršku uprkos predoziranom cinizmu i bezuspešnom nastojanju da je otrezni od svakodnevnice.

Dok se pela Palmotićevom razmišljajući da li će usled svih okolnosti ostati pri čistoj svesti i zdravoj pameti, odjednom se iz torbe začuo isti onaj alarm koji ju je jutros dugo budio iz mrtvog sna, sve dok je realnost nije spucala u glavu.

Zagnjurila je rukom u torbu bez dna muljajući po njoj kao po živom blatu i svaki put umesto telefona zgrabila bi nešto drugo. Kad je konačno zgrabila svetleći komad metala i plastike, cela ruka joj se tresla od nesnošljivog alarma pomešanog sa vibriranjem, od kog se i cela unutrašnjost torbe slegala kao posle zemljotresa.

– I koji moj mi telefon zvoni kao alarm?!

Činilo joj se da nije stigla ni da dotakne tač-skrin, a aparat kao da je sam, iz sveg glasa, počeo da viče:

– Ne možeš TO da rodiš!

Milica je ustuknula kao da ju je napao lav nasred ulice.

Prepoznala je Mašin divlji glas, ali joj nije bilo jasno otkud ona već zna. Ni Sara ni Milija nisu tračare, a ni ne mirišu se nešto međusobno. Nakon početnog šoka, samo je zaćutala i pustila da Maša održi njen uobičajeni monolog o čojstvu i junaštvu. Više nije bilo važno ni kako ni zašto zna. Samo da prestane.

– Kako ćeš š njim pred brata i bratanice?! Njemu se vidi što je! Bruka, časti mi.

Mašu je dotuklo odsustvo Miličine reakcije. Nije joj mogla ništa.

– Moje je da rečem, pa ti kako goj oj!

IV

Još joj je u glavi odzvanjao Mašin glas kad je udarila u čoveka na uglu Vlajkovićeve i Kosovske.

– Vlajko!

– Otkud ti ovde, krenuo sam do vas u redakciju?!

– Tražim tebe... Zapravo ne tražim te, ali drago mi je što si naleteo. Treba da razgovaramo!

– Da, i ja sam pošao da razgovaramo.

– Možemo sesti ovde u Kosovskoj, gužva nam je neka u redakciji…

– Svejedno, svakako sam i hteo da izbegnemo Miliju.

Bio je lep kao Bog. Ne znam da li sam za svih prethodnih šest meseci, koliko se znamo, primetila da je ovoliko lep. Lice mu je bilo kao simfonija sa šarmantnim osmehom koji je osvetljavao njegove ionako svetle oči. Te oči su bile

prozračne kao nebo posle kiše, nosile su priču o iskustvu i dubokim emocijama. Njegov pogled je bio poput magnetnog polja koje je privlačilo sve oko sebe. Kosa mu je padala u mekim pramenovima, igrajući se svetlošću i stvarajući senzualni okvir oko njegovog lica. Odeća mu je bila poput umetničkog dela, pažljivo odabrana i uklopljena s ležernim stilom. Sve na njemu odavalo je dojam harmonije, kao da je lepota koju nosi produkt njegove unutrašnje ravnoteže i samopouzdanja. Hodao je kao stvoren za pistu, svaki korak mu je bio poput plesa s elegancijom, kojom je plenio pažnju. A onda, samo ta jedna nežna nota gracioznosti, odavala je... O, Bože, da li to i drugi mogu da primete i vide, da li odmah pomisle…

– Gle' ove pederčine! – dreknuo je Vlajko nikad muževnije, kao da čita Miličine misli.

– A šta si ti? – nije uspela da se suzdrži, polusvesna da to izgovara naglas.

– Došao sam da ti kažem da samo ti možeš da budeš majka moje dece. Ti i nijedna druga!

Milici su zasuzile oči.

Kao da je kraj života, zavrteo joj se film od prvog susreta sa Vlajkom i odjednom je mogla da vidi sve slike koje su za kratko vreme proživeli. Vratio joj se u grudi onaj žar koji je osetila kad ga je prvi put ugledala.

Njegov zarazni smeh joj je odzvanjao u glavi, kao i usijani pogled kojim je uživao u njenoj znatiželji.

– Ovo je moj dečko Niko.

– Milija mi je rekao da imaš dugu vezu.

– Da, pet godina sam sa Slavicom.

– A sa Slađom se samo kreše – dobacio je cinično Milija.

Pred Nikom nije pominjao druge muškarce, ali iz Milijine priče je shvatila da je to onaj Vlajko s kojim posećuje lude gej žurke svakog vikenda. Nikada nije poverovala da on i Milija nisu kompatibilni, da bi Milija pre povratio nego bio sa Vlajkom, i slične „izgovore" koje je Milija za nju imao. Njena ženska intuicija joj je govorila da Milijina posesivnost prema Vlajku seže dublje od potrebe da s nekim ima sigurne i redovne izlaske na njihova omiljena mesta.

S vremenom je ipak počela da ostavlja prostor da njen Milija govori istinu i da joj je intuiciju zatrovala njena želja da Vlajka izbavi od svih i pomogne mu da (p)ostane „normalan". Volela je s Milijom,

iz svoje velike znatiželje, da posećuje „nenormalna“ mesta, pa su tako i odmah posle Miličinog upoznavanja sa Vlajkom i njegovim dečkom završili u dnevnom gej lokalu. Kad je došlo vreme da se produži u noćni klub, rešila je da im predloži „normalan“ splav ili diskoteku.

– Pošto ste večeras u paru, a i Milija bi mogao da preskoči jedno veče, možemo li za promenu odavde da idemo na neko normalno mesto, a ne u taj vaš klub.

Vlajka je mnogo zabavljalo Miličino naivno i neiskvareno ponašanje.

U jednom momentu odvojio se od svog dečka i seo joj u krilo. Sve vreme se histerično smejući, ali privlačeći pažnju svih prisutnih. Milica je mislila da svi čuju i kako njeno srce udara u tom trenutku. Pravila se da je to što joj je seo u krilo najnormalnija moguća stvar na svetu, a njih trojica su se samo zgledali između sebe i sporazumeli se očima.

– Važi, Milice, idemo na jedno normalno mesto. Samo ne znam da li će te pustiti na ulazu.

Tako je i bilo. Probijali su se kroz gužvu naizgled sve istih likova među kojima je samo štrčala Milica. Gorila na ulazu u klub ostrvila se pravo na nju i od svih prisutnih duša sporna mu se učinila samo Miličina. S obzirom na to da je novinar i da je nikad ni na jednom ulazu ni na mestima visokog rizika nisu zaustavljali, blago je rečeno da je bila šokirana, ali nije odreagovala jer ovo je bila neka druga Milica. Odlepljena do mozga i prilepljena za Vlajkovo magnetno polje.

– Izveo sam tetku u grad – šarmirao je jednim potezom Vlajko, i gorila koja se pretvorila u šimpanzu odjednom mu je jela iz ruke.

Već u sledećem trenutku svi su bili u prepunom klubu istopolnih parova, koji su se njihali u ritmu disko muzike i razmenjivali nežnosti i poljupce.

Milica je tek tad shvatila da je prevarena. Vlajkov smeh je nadvladao svu buku i muziku.

– Milija, polazi sa mnom do WC-a! Mogao si barem da me podsetiš na činjenicu da ovde izlaze i lezbijke. Meni je u glavi izbrisano da postoje žene koje vole žene. Okej, provodim vreme s muškarcima koji se viđaju s muškarcima, ali ne susrećem takve žene, bar ne znam da ih susrećem. I šta ću sad ako mi priđe neka devojka ovde, ja

ću da poludim, kako ste me ovako prešli, došla sam potpuno nepripremljena za ovo... Gde ja sad da stanem, šta da radim, poludeću, kunem ti se da ću poludeti...

– Aj, šuti, vidiš li da te niko ni ne gleda!

Izašli su držeći se podruku kao strejt par, a onda se Milica pribila uza zid i naterala svu trojicu da oko nje naprave živi zid. Vlajko se i dalje smejao.

Atmosfera u klubu natopila se nekim neobjašnjivim osećajem nelagodnosti. Euforična muzika probijala je zidove dok je pulsirala u ritmu u kom su plesali zagrljeni muškarci, topeći se u strasnim poljupcima. Ceo prostor kao da je ogrezao u njihovim senama. Bilo ih je i na plafonu i u svim uglovima izdeljenih soba, dizale su se i odozdo, mešale se sa halucinantnom svetlošću.

U vazduhu je lebdeo osećaj gađenja. Miličinog. Talas mučnine iznenada je preplavio celo njeno biće ostavljajući joj gorak ukus u ustima. Svaki pokret, svaki impuls, pojačavao je taj neželjeni nagon, i signal iz želuca bivao je sve intenzivniji. Disanje joj je postajalo sve pliće, a hladan znoj joj je oblio čelo. Telo je instinktivno počelo da joj se trese. Naglim pokretima je krenula da se probija ka vratima, a rukom je nesvesno prekrila usta.

– Vazduha, vazduha!

Milija je potrčao za njom, Vlajko je napokon prestao da se cereka, a Niko je stajao sa istom onom bezizražajnom facom koja se uopšte nije menjala iz situacije u situaciju.

Kad su se konačno ponovo našli na ulici, Milica je udahnula kao da je izronila iz mutne vode, a onda je iz sveg glasa počela da viče:

– Povratiću, povratiću! Jedan po jedan ste mi okej, ali ovolika koncentracija na jednom mestu, mislim da ću zaista povratiti!

Prisećajući se ovih slika, Milica je sada osetila organski nagon za povraćanjem i samo je kratko izustila:

– Muka mi je. Moram da idem.

V

Dok je ulazila u stan, miris palačinki bio je intenzivniji nego inače, a Sarina senka dopirala je čak do hodnika.

– Nisi pravila palačinke od onda.

– Kad si usred Velikog posta tražila da ti smotam jednu – zakikotala se Sara kao da još likuje zbog toga, a onda joj se naglo iskrivila faca a pogled dobio izraz sažaljenja.

– Milice, pa ti postiš, kako da ti premažem nutelom i plazmom? – zatekla ju je cimerkina želja da se omrsi hranom koja nju nikada, a ma baš nikada, nije mamila u danima posta, nego je uvek pazila da slučajno i na priboru za jelo nije ostao neki trag nečeg mrsnog.

– Kad vidim ko sve posti, ja odustajem. Odmah i sad. On će da se pričesti u nedelju, ja neću.

– Ali, Milice, pričaš sada kao ja, ti nisi iz te priče, ti meni uvek govoriš da se ne prave te paralele i da se ne upoređujemo, i da je svako priča za sebe.

– Ma, ne zanima me!

– Milice, šta je uradio?

– Ništa nije uradio. On će da ispovedi i devojku, i dečka, i švalerku, i orgije, i koješta, on posti, znaš, na vodi sad, on će 'ladno da se pričesti, aman, to tako ne može! Onda ja neću. ETO, JA NEĆU! Daj mi tu palačinku i završili smo priču!

– Saro, alo, izgore ti palačinka!

– Nešto sam se zamislila.

– Brineš, znam, zbog mene. Ja ne znam šta da ti kažem. Ovo nije smelo da se desi. Ti znaš šta ja mislim o deci. Deci ne smemo da presudimo unapred. On se neće promeniti. Ja znam sve o njemu i dalje ga volim. Ali ovde se ne radi o meni. Ne mogu da unesrećim nekog nedužnog ko nije imao mogućnost izbora i da mu dodelim takvog oca. Ne mogu da krijem tako strašnu istinu i da i njemu život osudim na laž. Uostalom, to može kad-tad saznati, i šta onda?! Ne može moje dete da nosi toliki greh.

– Ali greh je i…

– Njemu decu može da rađa samo onaj fikus što pojma nema, što se venčao s njegovom Milevom, što sede kući po ceo dan i smišljaju kako i na šta da troše Radoševe pare…

– Nikada mi neće biti jasno kako peder od Radoša i Mileve?!

VI

Milija je poslednji izašao iz redakcije, umoran više od svojih misli nego od posla koji je danas prevalio preko leđa. Milica mu ceo dan

nije izbivala iz glave. I taman kad je krenuo da izvadi telefon iz torbice da je pozove, sudario se s Vlajkom na ulazu zgrade.

– Šta ti je, čoveče, šta se šunjaš? – zgranuo se Milija kao da je ugledao duha.

– Čekam te već par sati. Nisam želeo da se penjem, da ti smetam.

– Smetaš mi kako god okreneš.

– Šta je s Milicom?!

Milija je ovo pitanje doživeo kao šamar. Opalila ga je realnost.

– Pa, eto. I nju si uspeo da pokvariš…

– Daj, prestani sa tim tvojim sranjima…

– Moram da popijem nešto, ovo ne ide na trezno.

Ćutali su obojica dok su koračali niz Palmotićevu, u kojoj je Vlajko ceo dan predreždao nakon što ga je Milica ostavila bez reči. Seli su u prvi bircuz na koji su naišli, uopšte se ne osvrćući oko sebe, kao da im je najpreče bilo da sednu, a ni progovorili nisu dok im nije stiglo piće za sto.

– Maltene sam je zaprosio danas, a ona je prvo prebledela, gledala me dugo nekim zamišljenim pogledom, a onda je naglo ustala kao da će da povraća i otišla taksijem kući.

– Pa, to je Milica, znaš da je gadljiva…

– Ajde, zaveži više! Stvarno ne znam ni šta tražim ovde s tobom.

– Pa, Milicu. Znaš da sam jedini čovek koji može da te odvede do nje.

– Da, valjda…

– Ali to nije humano. Za razliku od tebe, ja sam ljudsko biće.

– Dobro, šta sam sad uradio?

– Napravio si joj dete.

– EJ, NIJE MI DO TVOJE UVRNUTE ŠALE SAD!

– Kretenu, Milica je trudna!

– Pa zašto mi to sama ne bi rekla?!

– Verovatno je dobila nagon za bežanjem, kao tvoja kovrdžava kad je saznala…

– E, sad je stvarno dosta!

– Ne, ja kažem dosta. Dosta je više tvojih filmova svih žanrova.

– Ma šta si ti sebi umislio, odakle ti pravo da tako razgovaraš sa mnom?!

– Nisam ja tebe tražio, nego ti mene…

– Vraga sam tražio, vidim!

– Milica je trudna, ponoviću. Tvoje odsustvo reakcije samo potvrđuje moju tezu.

– Najviše od svega na svetu želim decu. Decu koju će Milica da mi rađa. Danas sam joj to upravo i rekao. Ne razumem zapravo njenu reakciju. Ona me voli više nego iko dosad…

– Ti ne poznaješ Milicu. To je najispravniji čovek koji hoda zemaljskom kuglom. Zajebao si se ako si mislio da ćeš nju da izmanipulišeš tako lako kako si navikao. Ona je u stanju da to dete izvede na pravi put i bez tebe. Ona neće dozvoliti da joj dete ikad sazna kakav mu je otac gad…

– E, stvarno, ko si ti da mi držiš moralne pridike…

– Ja sam neko ko pošteno živi to što jeste. A što toplo savetujem i tebi. Okani se te ženidbe.

– Ma, ne zanima me nikakva ženidba! Milica, i nijedna druga!

– OKANI SE ŽENA, NA TO SAM MISLIO.

– Milija, ja ću stati. Ja nisam kao ti. Mene taj svet ne zanima na taj način. Meni je dosta prevara i pederluka i svega. Ja hoću porodicu i decu.

– Da, dok ti ne zafali muška guza... *Ali Niko će uvek biti tu, za tebe uvek biće tu* – počeo je podrugljivo da mu pevuši Milija, onda napravio i grimasu, pa mu se uneo u facu:

– Neće on niđe, što bi Maša Miličina reknula.

– Ne mogu više da te slušam. Idem do nje. Lupaću na vrata dok mi ne otvori!

VII

Trčao je bez daha kao da mu od toga život zavisi, a zapravo, zavisio je život deteta koje je sada u utrobi jedine žene koju je video kao spas svog izgubljenog života. Poznavao ju je mnogo bolje nego što Milija misli. Te noći nisu se ni poljubili, ni sam nije mogao da se seti kako i

kad se to desilo. One noći na Kalemegdanu mislio je da je to definitivno bio kraj između njih dvoje.

Da si me poljubila, otkazao bih Santorini, i svadbu bih otkazao i sve u životu bih podredio tebi i nama... Ali nisi me poljubila, nisi ipak mogla sve to da znaš i da budeš moja, da mi veruješ…

Ispred zgrade ugledao je Saru koja je žurila na fakultet. Tek tad je shvatio da je u mrcvarenju nekoliko pića i napornom razgovoru s Milijom osvanuo i da je jutro lagano odmicalo u novi dan.

Bilo mu je čudno što je sama, a Sara je u njegovom ljubopitljivom pogledu prepoznala opasnost, pa je zbrzala da ga preduhitri kako je ne bi stvarno nešto i konkretno pitao.

– Milica je ostala da spava. Juče je imala težak dan. Baš je premorena. Uostalom, ne moramo obe da se cimamo. Videću ja rezultate i upisati tu poslednju ocenu u indeks.

– Saro, moram još jednom da pokušam, daj mi tvoj ključ. Ušunjaću se, neću je buditi, sedeću i čekaću da sama ustane…

– Znaš da bi to bila izdaja. Ne znam da li uopšte želi da te vidi.

VIII

Već u sledećem trenutku lupao je na vrata toliko uporno da je probudio komšiju iz čijeg je stana dopirao dim da su još mogli da se hvataju zmajevi.

– Alo, bre, rođače, probudio si me iz kome! Vidiš da devojke nisu kod kuće.

Vratio se odakle je i došao.

Odjednom je cela zgrada zvonila kao da se u zidove uvukao zvuk njenog alarma.

Milica je u polusnu pružala ruku prema stalku iznad kreveta u kome se do maločas meškoljila u slatkom dremežu tragajući za isprekidanim izvorom zvuka, koji je postajao sve intenzivniji, dok je potpuno nije trgnuo iz već okrnjenog sna. Naglo je skočila kao da je prespavala četvrt veka i hrapavim glasom jedva izgovorila:

– Halo?!

– Čestitam, Milice! Položile smo poslednji ispit!

– Jebote, sanjala sam da sam trudna, to beše znači – ispunjenje želja?!

Nađa Velimirović

Kako je nihilizam Maksa Štirnera spasio glavu Ivanu Vasiljeviču

Johan Kaspar Šmit brinuo je svakim danom za svoju sve luđu majku, koja se odevena kupala u buretu pevušeći luteransku melodiju i opominjala sina da skuplja razlivenu sapunicu drvenom mešaljkom za mast. Njegove šestogodišnje studije filozofije u Berlinu su se zbog toga odužile, pa je morao, ne bi li nekako uspeo da skrpi kraj s krajem, da prihvati neplaćeno mesto učitelja, što mu je garantovalo bar stanovanje u Zegefelder štrase u Berlinu.

Sedam godina jalove oskudice proveo je u pridružnom stanu sa zajedničkim kupatilom, u zgradi koju je držala velika pegava Greta. U sobu mu je uporno poturala svoju maloumnu ćerku Tildu, ne bi li nekako isposlovala opstanak rentijerskog posla i utrapila slabašnu imbecilku nekom drugom na staranje.

Tog 25. oktobra 1835. godine dok je glancao svoje okrugle naočare kako bi bolje dokučio razvalinu pred koju ga je život saterao, u hladnoj sobi pod petrolejkom, gladan i bos, rešio je da izvesti pismom svoju majku Sofiju Eleonoru o nameri da se ženi. Učinio je to iako je znao da ona više nije u stanju da poveže događaje iz realnosti i da će sve što joj napiše prionuti uz neku od baroknih sumanutosti njenog razobličnog uma. U pismu joj je tepao *moja dobra gugutko i anđele očajanja*, spuštajući reči kao sidra u Eleonorino iščašeno sećanje.

Ozvaničio je u maju 1836. godine brak sa Tildom. U prvom nespretnom pokušaju intime, žmureći pred Tildinim zadihanim razjapljenim čeljustima, unezverenim likom, razrogačenim pogledom i uz sporadične krike maloumnice, uspeo je da dovede sebe do vrhunca držeći se za njenu malu dojku. Tilda je zatrudnela. Greta je pola pansiona prebacila na svog zeta. Počeo je, domogavši se malo novca, da odlazi svako veče u gostionici „Kod Hipela", gde se pridružio zloglasnim levičarima. Polemisao je pripit sa Fridrihom Engelsom o socijalnoj transformaciji. Pljuvao je svoje dojučerašnje kolege sa katedre, mladohegelijance, a naročito Ludviga Fojerbaha. Njihovi isprazni levitirajući koncepti religije, države, vere, crkve, obrazovanja i humanizma posebno su ga iritirali. S ljutim žarom otpadnika koji se obreo iza kulisa velikih priča, te januarske večeri se ostrvio na nekadašnje prijatelje, dresirane buržoaske mislioce koji ne poznaju prirodu života iz prve ruke:

– Hajde već jednom da vidimo šta sve ne treba da bude moja briga! – rekao je Johan Kaspar Šmit već dobro zagrejan vinom. – Pre svega: dobri Bog, Crkva, pa opšte Dobro, dobrobit: čovečanstva, prinčeva, kraljeva, glavešina, istine, pravde, neke tamo slobode… – nabrajao je unoseći se Engelsu u lice – i sve ostale izmišljotine perfidnih čuvara dokolice i moći. Oni bi da ja zaboravim na sebe! Jedino moja dobrobit nikad ne bi trebalo da bude moja briga! – lupio je jako rukom o sto da se Engelsu uskomešalo pivo u krigli.

Kroz alkoholna isparenja, vođen apostatskim nadahnućem beskompromisno gorkim istinama, Johan je video podbule kapke Arnolda Rugea, komuniste koji je sa gađenjem pratio tu pijanu rulju, samozvanih revolucionara. Jedini trezan Nemac u gostioni „Kod Hipela", Arnold Ruge, prišao je Johanu Kasparu Šmitu, pozvao ga na stranu da mu prenese poruku Gretinog kočijaša (koji je Šmita čekao ispred kafea): Tilda i beba preminule su u toku porođaja.

Nekako se dovukao u pansion u ulicu Zegefelder, bez glasa, bez želje da tu bude, da teši debelu Gretu. A naročito nije želeo da njega neko teši. Pušio je cigaretu. Poslao je kočijaša da vrati Rugea kući. Johan je stao ispred Gretinog pansiona, koji je konačno mogao biti njegov izlaz iz bede. I silovito se ispovraćao, oslanjajući se o oluk. On više ne može biti Johan, kaže mu unutrašnji glas, a s tim glasom,

kako je naučio s vremenom, nema spora. On više ne želi da bude Johan Kaspar Šmit, on ne može da bude jedini sin Alberta Kristijana Hajnriha Šmita i lude Sofije Eleonore Rajnlajn, on ne može da bude muž imbecilke Tilde Berner, u koju je posejao svoje seme ništavila, on ne može da bude poslušni učenik rasejanog Georga Vilhelma, on ne može da odlazi na sastanke sa Davidom Štrausom, Brunom i Edgarom Bauerom, Ludvigom Fojerbahom i da se pretvara da oni žive u istom svetu. On ne želi da se pretvara da su im zasluge i pripadanja ista kad zna da je svoje učenje platio životom. Njihove ideje su čisto idolopoklonstvo jedne beživotne kaste zbrinute berlinske elite. On za njih nema poštovanje. Zgazio bi ih, jer su podguzne muve. On je spreman da u svet, u tu crvljivu jabuku, položi svoje rastrgnuto srce. Nije stid oterao Johana Kaspara Šmita, nije ni ludilo – on više ne može da bude Johan jer ako mu je krštenjem to Bog namenio, on takav krst, takvo ime i takvog Boga neće da nosi na svojim leđima. Mogao je da oseti kako se nešto fizički u njegovom mozgu promenilo. U glavi više nije bio isti. Bio je Maks, Maksimus: najveći! Dao je sebi novo ime. *Nomen est omen.*

Maksu Štirneru se sreća široko osmehnula kad je u zaborav sahranio Johana Kaspara Šmita. Institut madam Gropijus mu je 1839. godine ponudio ugovor na pet godina. Mogao je, konačno, da pobegne iz Gretinog pansiona i preseli se bliže Institutu. Nastavio je noću da se opija u gostionici „Kod Hipela“, i krenuo je da posećuje bordele. Među brojnim gošćama „Kod Hipela“, jedne večeri opazio je ženu vatrenocrvene kose, sa dogorelom cigaretom u uglu usana. Iskusno je prevlačila kredu po vrhu bilijarskog taka. Nagnuvši se izazovno preko zelene čoje, početnim udarcem razbila je svih devet kugli od slonovače bez faula, škiljeći poput divlje mačke ne bi li uz ivicu stola kroz dim cigarete uhvatila pogledom svoje trijumfalno otvaranje. Njegovo oduševljenje primetio je Engels i uz osmeh mu šapnuo njeno ime: Mari Denhart.

– Za frau Mari, jedno točeno pivo! – potrudio se Maks Štirner da ga čuje cela gostionica. Mari je pogledala u pravcu smelog gospodina, videla je da Fridrih sedi pored njega. Spustila je štap na sto, a zatim dokoračala poput mačke. Ugasila je cigaretu u njihovu pepeljaru. Stavila ruku na Maksovo rame, nagla se tako da njeno lice

bude tik ispred njegovog i dobrih trideset sekundi gledala ga izbliza kroz njegove okrugle naočare. Rukama ih je pažljivo skinula sa Maksovog nosa, dunula svoj dah života u svako od optičkih stakala, i obrisala ih o Maksovu košulju, a potom u oba ugravirala nakarminisani poljubac svojim punim usnama i vratila mu naočare na nos. Maks Štirner se sledio od njenog divljeg magnetizma, otrovnog parfema i oporog zadaha cigarete. Engels se smejao, poznajući dobro ludu smelost Mari Denhart. Sa svojih dvadeset devet godina, zakleta usedelica, strastvena pušačica cigareta i pivopija, Mari je bila zapažena igračica bilijara u berlinskim klubovima. Bila je iz bogate kuće, veoma obrazovana, izrazito ženstvene građe i muškobanjastog ponašanja. Maks je uz njenu vatrenu grivu, boemsku narav i kockarski porok ugledao prvi put jarke boje života. Venčali su se na brzinu u njegovom novom stanu 1843. godine. Niko se nije setio da ponese prstenje. Najbolji, u steni isklesan natčovek, Maks Štirner, ispijao je nektar života sa usana svoje bogate žene, osiguran dobrim ugovorom sa Institutom koji je vodila madam Gropijus.

Do duboko u noć predano je radio na tajanstvenim spisima. Gospodar svoje smrti i života, kao oštar ravničarski vetar perom je noću sejao reči. Nakon tri meseca rukopis *Ego i njegovo vlasništvo* objavljen je u Lajpcigu 1844. godine. Knjiga je odjeknula Berlinom i gurnula Maksa Štirnera u slavnu zloglasnost, kakvu svaki istinski stvaralac tajno priželjkuje.

*

Godine 1918. boljševici su u Rusiji došli na vlast. Odmah su započeli progoni profesora i asistenata po Univerzitetima. Među crvenima bilo je i mnogo propalih studenata željnih osvete. Tako je i Ivan Vasiljevič, koji je već završavao tezu o Hegelu i Marksu na katedri za filozofiju, iz Petrograda poslat na put u Sibir. Njegov kum Aleksej Rostov, svešteničkи sin, gledao je mirno kako odvode Ivana. Aleksej je branio agendu revolucionarnog proletarijata i buržoaskim nasleđem svoje porodice kupovao milost boljševika. Aleksej Rostov bio je, sigurno, jedan od petorice „prijatelja“ koji su potkazali Ivana i sebi osigurali poverenje partije. Rostov, netalentovan i mlak, bojažljiv

profesorčić sa katedre za pedagogiju koga su tamo dovele porodične veze, nije mogao da smisli Ivanovu silovitost, smelost i oštrinu.

Ivana su najpre poslali u grad Norljsk u arktičkom krugu. Nakon što su čuvari otkrili njegov plan bekstva, poslali su ga još dalje u Magadan na Ohotskom moru da se spušta u kopove obližnjih rudnika zlata. Rudari koji su već dobro znali to mesto išli su sa čuvarima. Ledena hladnoća i tama slabile su Ivanovo telo. Sa svakim danom bilo je izvesnije da je Magadan smrtna presuda za sve koji su tamo deportovani. Od napornog rada u rudniku i od gladi, nepce je počelo da zateže, koža je izgledala poput štavljene ovčije ponjave, desni su se povlačile, krvave, a iz krečnog lica izbečene i vlažne oči saopštavale su užas izvesne i bliske smrti. Pet meseci su proveli ispod zemlje, poluslepi kao krtice. U kratkim periodima izlaska na površinu, pojeli bi kao stenice svu hranu koja im je namenjena i na kraju su žvakali drvo.

Jedne večeri u maloj baraci uzeo je knjigu da bi zaboravio na glad. Bila mu je u unutrašnjem džepu kaputa prilikom hapšenja u Petrogradu. Ostavili su mu je uz svežanj ličnih stvari. Pocepao je uvodnu stranu knjige na kojoj je na nemačkom pisalo: *Ego i njegovo vlasništvo*, autora Maksa Štirnera. Sabio je pola papira u usta, natapajući ga oskudnom pljuvačkom, sažvakao i progutao. Polako je preživao stranicu po stranicu *Ega i njegovog vlasništva*. Svake večeri čitao je po dvadeset pet strana, a jeo po dve. Štirnerov anarhizam smirivao je njegov um i prazan stomak. Celuloza je pokrenula creva koja su već bila teško opstruirana, pa je Ivan kao plovka vršio nuždu u kopu, što je počelo da smeta nekima od rudara pa su ga tužili čuvarima. Da bi ga kaznili, čuvari su ga pretukli i pustili na njega velikog psa. Pas je skočio na Ivana, ali ovaj je zaštitnim metalnim delovima čizme uspeo da ga šutne. Onda se u trenutku Ivan divlje bacio na psa i ugrizao ga za vrat. Nešto je krcnulo i pas je pao mrtav. Stražari su gledali nemo. Bio je premlaćen, nag do pojasa i preklao je zubima psa. Nije bilo crkve, nije bilo otadžbine, nije bilo morala, nije bilo ideje, nije bilo dobrote, nije bilo partije, nije bilo milosti, nije bilo prijatelja, nije bilo porodice, nije bilo ugleda, nije bilo hrane, nije bilo sunca… sva tiranska apstrakcija kojom su ga lagali u mladosti, iščezla je. Stajao je kao Bog zveri, slobodni mislilac iz Petrogradskog kruga.

– Ništa nije važnije od mene samog! – izgovorio je naglas Štirnerov manifest koji je noć pre toga pojeo. Ispljunuo je pseću krv na zemlju. Stražari se nisu usudili da mu priđu. Stajao je kao kip natčoveka koji je doživeo sudbinu svoje filozofije. Ivan Vasiljevič bio je jedini iz petrogradske grupe sibirskih zarobljenika koji se preko Krasnojarska vratio živ.

Milena Vujović Marić

Krcko Oraščić i Balerina u belom

Izvadio je malenu lupu iz rašivenog zadžepka, kao i posebnu, ekstra mekanu krpu za „prvu ruku“ čišćenja. Nasuo je šoljicu kafe iz moka aparata, pritvorio žaluzine da bi obuzdao zavodljivo italijansko sunce koje je sve više smetalo njegovim ostarelim očima i otpočeo ritual dobrodošlice za šivaću mašinu koju je pazario od jednog pometenog gospodina ranije tog jutra. Taj užurbani čovek u ranim četrdesetim nije umeo da mu kaže štošta o singerici koju je jedva uneo u starinarnicu, samo je usputno pomenuo kako je pripadala majčinoj majci. Starca su ljutile mnoge pojave i tekovine modernog vremena, ali ništa kao potreba ljudi da se pošto-poto reše stvari koje su već generacijama delile sudbinu svojih porodica. Rasejani čovek je verovatno prepoznao varnice osude u starčevim očima jer je otpočeo sa nespretnim pravdanjem, objašnjavajući kako mašinu više niko ne koristi. Kad je starčeva reakcija izostala, požalio se i da mašina jednostavno zauzima previše prostora, s kojim ionako kuburi u svom novom stanu. Starac nije ponudio nikakve reči razumevanja i izbavljenja. Istinu govoreći, izgovori takve vrste bi ga samo dodatno rasrdili. Ipak, ponudio mu je poštenu cenu za singericu, iako je njena prethodnica sličnog modela u radnji čekala dobranih godinu dana pre nego što je otišla u novi dom. Sve to vreme starac ju je držao na vidnom mestu, saplićući se o nju, obilazeći je i pomerajući svako malo kako bi mogao prići i ostalim stvarima, ali nikad nije odustao

od ideje da će naići neko kome je bila potrebna baš ona. Bilo je to veoma čudnovato, on je odavno već izbegavao društvo drugih ljudi, rezigniran njihovom neiskrenošću i površnošću, a ponosan što je nebrigu, podmuklost i koristoljublje umeo uvek da prepozna. Uskoro je to bilo sve što je u ikome i prepoznavao. U starosedeocima, ili u došljacima poput njega, bez razlike. Ipak, držao je tu staru šivaću mašinu isturenu, uzbuđen kad bi pobudila malo interesovanja, verujući da će nekome biti vredna. Tako je i bilo, otišla je u ruke Elene, mlade žene iz susedstva, umetnice koja se ohrabrila da posle mnogo godina privremenih angažmana i povremenih deranžmana, uzme stvar u sopstvene ruke i nauči da materijalizuje svoje skice. Starac je, premda se trudio da interakciju sa susedima svede na neophodni minimum, načuo kako je baš ta umetnica nedavno otvorila svoj mali modni studio, i mada joj je posao još u začetku, taj začetak činilo se da obećava. Ove vesti izazvale su zaboravljenu grimasu na starčevom licu, koju bi neki hrabri i nepristrasni posmatrač možda nazvao i osmehom. Oni iz njegove okoline rekli bi da znaju za bolje od toga.

Da li ohrabren Eleninim ranim uspehom i ulozi koju je u tome odigrala mašina iz njegove radnje, ili i dalje bez posebne vere u ljude ali rešen da svakom neželjenom predmetu pruži šansu da bude pronađen, jutros je skupio poslednje novce, jureći kovanice po ćoškovima kase, i otkupio još jednu singericu. Dugo je i pažljivo zagledao oznake utisnute u gvožđu, svaku šaru i nesavršenost u drvetu, sve znakove korišćenja i trošenja. Taj poseban tretman koji je završivala svaka nova pridošlica u starčevoj starinarnici izvođen je s puno brige. Gledao je dugo u metalnu papučicu mašine sve dok mu se obrisi ženskih stopala različitih veličina nisu ukazali pred očima, kao oivičeni nekim svetlucavim nitima. Ispred sebe je mogao da vidi i devojčicu, poput neke skoro zaboravljene uspomene, kako radoznalo seda za mašinu prvi put dok je majka strpljivo uvodi u magičnu veštinu šivenja. U njegovim mislima, njih dve su bile posebno bliske i privržene jedna drugoj, a odjeci razdraganog kikota često su se mešali s prodornim zveketom mašine. Devojčica je, provodeći dane u ovoj stolici, stasala u devojku i sašila lepršavu rezeda haljinu sa volanima, onu koju je nosila na korzo i na svoju prvu igranku. Baš onu igranku na kojoj je upoznala Njega. Dirigovala je tim čarobnim iglama i

prepravila staru bakinu venčanicu od šantung svile, svečano je noseći jednog mirisnog majskog dana. Pritiskala je metalnu papučicu odlučno i snažno, dok je popravljala desetine poderanih somotskih pantalona, krpila kolena stradala u nestašlucima i vraćala izvučene niti u puloverima. Svojim vrsnim umećem davala je novi život staroj odeći, koju su zatim nosila mlađa deca, ponosna što ih niko nije zadirkivao zbog toga. Ona je to radila tako brižno i tako stručno. Šila im je maturska odela od finih, svečanih tkanina, pažljivo planirajući i odmeravajući svaki potez – znala je da ne može da priušti greške. Šila je ona i prve kaputiće za decu svoje dece, tople čarapice i kapice za prve Badnje večeri. Sašila je i crninu, koju je sve češće nosila, kako su se kalendari smenjivali, a prijatelji i rođaci odlazili sve žurnije. Drvo je upijalo mirise iz kuhinje, krv kad bi se ubola i suze kad bi se setila. Na ovoj mašini je sašila i Njegovo poslednje odelo, i u njemu ga ispratila tog novembarskog dana. Potom je sašila svoj *magnum opus*, haljinu u istom stilu, u kojoj mu se nedugo zatim i sama pridružila.

Sutradan je kroz starčevu starinarnicu prodefilovalo raznog sveta, on dugo nije pamtio tako naporan dan. Izjutra je turistički brod pristao u obližnju luku, jednu od mnogih na italijanskoj rivijeri, pa su se grupice svakakvog naroda, turista i mornara, razmilele po kaldrmisanim stazicama uz obalu u potrazi za autentičnim doživljajima o kojima će se pričati kasnije za večerom. S obe strane uskih ulica, nalik špaliru, kamene kućice su se naslanjale jedna na drugu kao da se drže zajedno i međusobno bodre, odolevajući vremenu i kojekakvim nepogodama. Vazduh je ispunjavao miris limuna, vinove loze i mora, mameći svakoga da zastane i nakratko prouči aranžman koji čovek i priroda ovde stvaraju već vekovima. U jednoj od takvih uličica, pomalo skrajnutoj i obično skrivenoj od radoznalih pogleda sveta, odolevala je starčeva starinarnica. Sa ulice se ulazilo u glavnu prostoriju, u čijem centru se nalazila velika mesingana kasa. Pored kase prostirala se niska vitrina sa izloženim penkalima, novčićima, svakojakim ordenjem, značkama i medaljama, kao i mali radni sto za kojim je obično sedeo. Sa plafona su visile desetine lustera, fenjera i svetiljki različitih stilova i namena. Na policama sa desne strane bile su poslagane uljane lampe, petrolejke, bankarke, ukrasne lampe sa šarenim abažurima, pravljene od porcelana, murano stakla i

drugih materijala, kao simbola minulih vremena stila i izobilja. U mnogobrojnim vitrinama s leve strane bili su izloženi visoki svećnjaci, kristalne vaze, posuđe i escajg za razne prigode i velike datume, nakit, drvene igračke, svakakvi dekorativni predmeti i suveniri. Ispred ovih vitrina, delimično blokirajući njihova vratanca, smestila se i ona singerica, juče pazarena. Iz glavne prostorije se moglo proći u druge dve, jednu sa strane, a drugu pozadi. Prostorija sa strane je, kao i glavna, bila načičkana mnoštvom predmeta brižno poređanim i spremnim za prodaju. Uglavnom su to bili građevinski, pilotski i pomorski instrumenti, razna ukrasna sečiva, bodeži i štapovi, ratne memorabilije, kao i nekoliko muzičkih instrumenata i gramofona. Iz sporedne prostorije spiralno stepenište je vijugalo na gornji plato, gde su bili smešteni teški drveni ormari sa odećom i predmetima poput rukavica, novčanika, fedora i damskih šešira, starinski koferi, tašne, kao i kutije sa sakupljenim papirnim starinama. Sve ove vanvremenske dragocenosti prikupljane su, istraživane i negovane tokom sedam decenija starčevog života. Neke su našle put do njega baš tu, gde ih je otkupljivao od drugih skupljača, mornara, trgovaca, ljudi u nevolji ili nebrizi, a neke su došle zajedno s njim u dva pretrpana kofera, jednim davnim letom sa Balkana. Izloženi predmeti su pažljivo odabrani za prodaju, nekada drage volje, a nekada teškom mukom, iz nužde. Bilo je i onih njemu posebnih, od kojih se ne bi mogao rastati ni da mu život od toga zavisi. Takve je čuvao u velikoj prostoriji u zadnjem delu kuće, kojoj mušterije nisu imale pristup. Iza mesingane kase, u dnu centralnog dela starinarnice, vrata koja su tokom radnog vremena uglavnom bila zaključana vodila su u njegov privatan prostor. U desnom ćošku se nalazio drveni krevet s vinovom lozom u intarziji na uzglavlju, a pored njega i poveći radni sto s brojnim fiokicama prepunim delovima kojekakvih predmeta. Na njemu su večito bili rasuti alat i upaljena majstorska lampa. Ova prostorija je bila prilično komotna, u njoj su bili smešteni i omanja kuhinja, njegova omiljena fotelja za čitanje, niski stočić, kao i kauč gde bi sedeli gosti, ako bi ih opet poželeo. Tu su se takođe nalazili i masivni plakari krcati knjigama, njegovim uspomenama i dragocenostima – nekim sa, a nekima bez realne vrednosti. Osim za njega.

Starac je davnih dana u Italiju došao sa svojom suprugom, čiji su bistar um, strpljiva ruka i blaga narav bili od presudnog značaja za to da starinarnica postane nešto više od njegove strasti i lepe ideje. Mada nikada nisu bili u potpunosti prihvaćeni, često okarakterisani kao tipični dođoši bez manira po kojima su se raspoznavali starosedeoci, bili su srećni. I kad je bio mlađi, nije bio od onih koji lako sklapaju nova prijateljstva, ali ona jeste. Nije zamerala povremene zlurade komentare koji u svojoj biti i nisu bili maliciozni, održavala je prisne odnose sa susedima. Pomagala im je oko cveća, brala voće, išla u kupovinu, čistila oko ulaza, delila kolače, ručno spremljena peciva, porodične recepte i radost. Nju je bilo lako voleti. Preminula je, sada već davno, i činilo se, odnela radost sa sobom. Ostao je on, nesposoban da oprosti sitne pakosti za njenog života, kivan na komšiluk, na svet i naravno, na sebe. Ljudi su mu iznova pokazivali svoju istinsku prirodu kroz plitkost i nemar, a brižnost i zajedništvo su delovali kao farsa u kojoj nije želeo da učestvuje. Bio je najsrećniji sam, okružen prikupljenim starinama kojima daje novu svrhu i smisao. Pa… ne u potpunosti sam. Starac je delio krov sa psom, svetlim mešancem pametnih očiju. Ipak, nije baš razumeo odnos koji njegovi savremenici imaju sa ljubimcima. On je odrastao u surovim i kršnim planinskim krajevima, gde se zna – životinja je životinja. Onamo, 'namo, odakle je on potekao, životinja spava napolju, životinja je ravnopravni saputnik i doživljava istu sudbinu kao čovek – glad, nevolju, hladnoću. On nikad nije želeo psa u svojoj radnji, ali napušteni pas mu se jednog teškog dana pojavio na vratima i ćutke stajao pred njima. On zaista nije želeo psa, ponavljao je svoju mantru, zna se mesto životinjama. Bezuspešno – tog kišnog dana, jednog od retkih, otvorio je vrata svoje radnje i svoje duše, a pas je ušao i zauvek ostao.

Jutro nakon gužve, starac je popisivao kupljeno i prodato od prethodnog dana. Prodao je par penkala, jedan dekorativni otvarač za pisma – srebro sa žigom osamsto u viktorijanskom stilu, praznu flašicu od skupocenog italijanskog parfema ograničene serije, knjigu sa ručno pisanim receptima na nemačkom jeziku, sakupljenim u više generacija, beli bakelitni telefon, ogrlicu od pravog baltičkog ćilibara i set čašica od češkog kristala bojenog u crveno, čuvenog proizvođača Bohemija. Od mornara je otkupio štos starinskih razglednica ispisa-

nih na različitim jezicima koje će kasnije pokušati da prevede, srebrnu šnalu za kosu sa filigranskim radom, kamenu mastionicu, nekoliko šarenih, veoma starih novogodišnjih ukrasa od stakla u različitim voćnim oblicima, stari mermerni avan i tučak od drveta kruške. Pazario je i nekoliko muzičkih kutijica, pa ih istovremeno isprobavao. Bio je nestrpljiv da čuje njihovu priču, a one su to prepoznale. Jedna nije radila, ali ostale su zasvirale svoje bajkovite melodije, takmičeći se koja će biti glasnija i zanosnija. Iz dubokih misli o dalekim mestima i svečanim balovima prenuo ga je zvuk zvonceta na ulaznim vratima koja se žurno otvoriše.

– Zdravo, komšija – energično ga je pozdravila Izabela. Umela je ponekad da svrati nepozvana i zaspe ga gomilom informacija koje joj nije tražio. S vremena na vreme bi, nakon glasnog ubeđivanja, izvela psa u šetnju. Mada nikad ne bi priznao, njemu je bilo sve teže da se kreće, a dešavalo mu se da iznenada onemoća.

– Zdravo, Izabela. Da li se nešto desilo?

– Nije, pa zašto bi moralo nešto da se desi. Svratila sam da vidim kako ste ti i Bjanka, da li hoćeš da je prošetam. – Izabela je bila nekoliko godina mlađa od njega i znatno vitalnija.

– Dobro je sve. Imam dosta posla danas.

– Taman ću onda ja prošetati Bjanku.

– Nema potrebe – odvratio je.

– Ma, nije mi teško – insistirala je, znajući da on odbija pomoć i kad mu je potrebna. – Hajde, pusti je.

– Rekao sam ti *ne* – fitilj mu je izgoreo dok si rekao *biscotti.*

– *Mamma mia*, svaki put ista priča! – galamila je i gestikulirala.

– Tako je, svaki put se pitam zašto ne gledaš svoja posla – odvratio je staloženo. Zašto stalno mora biti tako glasna, pitao se…

– S tobom je nemoguće razgovarati. Ti biraš da živiš ovako, kao neki divljak, a posle su ti svi krivi – odbrusila mu je i odjurila iz starinarnice.

Pa, to je moglo da prođe i bolje, pomislio je. Želeo je da uloži napor i bude strpljiv s njom, ipak mu jeste pomagala s namirnicama ponekad, sa Bjankom, a našla mu je i čistačicu za starinarnicu. Nikako ne bi mogao sam da je održava sa svojih sedamdeset i kusur godina... Ta namera mu nije polazila za rukom, često bi izgubio str-

pljenje posle svega par reči, žena jednostavno nije znala za granicu. A i sva ta briga je samo poziranje, bio je siguran. Još uvek je presabirao misli kad se opet začulo zvonce.

– Dobro, možda ti danas ne treba moja pomoć – odlučno je izjavila Izabela – ali meni je potrebna tvoja.

Ovo je bila potpuna novost. Nikada mu ništa nije tražila, a i znala je da nije raspoložen za ustupke.

– Znaš da je moja Elena naučila da šije, otvorila je mali studio. Prenela je i onu svoju singericu tamo. Baš je super služi.

Znao je on šta Izabela radi, pokušavala je da ga odobrovolji pričom o predmetima koji su iz njegove radnje pronašli svoj dalji put, paženi, upotrebljavani, održavani, svrsishodni… Uspevalo je.

– Pa, drago mi je. Pre neki dan sam spasio još jednu. Vidiš je tu levo… Ako Eleni krene posao i zatreba joj još poneka, možda…

– Odlično, preneću joj – upala mu je u misao. – Znaš i da Elena ima ćerku – nastavila je staloženo – Lucija ima već osam godina. Nije što je moja unuka, ali stvarno je pametna za svoje doba. U svakom slučaju, Elena pokušava da pokrene taj studio, često je odsutna ovih dana, a ja čuvam Luciju popodnevima… Danas imam problemčić u rasporedu, moram kod doktora. Već sam pomerala. Da li bi mogao da je pričuvaš na dva sata? Nećeš je ni primetiti, veruj mi.

– Ne dolazi u obzir – odvratio je šokirano, nije mogao da veruje šta mu predlaže. Kako bi on umeo da pazi osmogodišnje dete i o čemu bi uopšte razgovarao s njom? – Odvedi je pored, kod Milanovih.

– Pokušala sam… otputovali su – slegla je ramenima tužno. Prvi put ju je video takvu. – Hajde, molim te. Dobro je dete, stvarno ti kažem, neće praviti haos. Daj joj nešto od starih igračaka da se zanima, neće ih polomiti. Radoznala je, ali pažljiva. Zaista nećeš osetiti da je tu.

Kao što se i inače dešavalo, iznenada i pri najobičnijim dnevnim pojavama, setio se svoje supruge. Ne bi bilo moguće da odbije ikog u trenutku bez preke potrebe. Bila bi poražena da vidi njega kako okreće leđa Izabeli kad joj može pomoći, i to prilično jednostavno. Mislim, koliko teško može biti da se pričuva dete na par sati?

Radnja je puna figurica i ukrasa, pa valjda će joj nešto zaokupiti pažnju, pomislio je. Možda se i ponadao.

– Dobro de, nemoj da me moliš. Dovedi je posle. Ali samo ovog puta! I možeš povesti Bjanku u šetnju sad, taman da ja završim posao.

Ni sam nije znao zašto, ali hteo je da popravi utisak od prethodnog razgovora.

Izabela je zastala na trenutak, nepomerna u iznenađenju, a potom je klimnula glavom u znak potvrde. Nikakve reči nisu nadolazile.

Tog popodneva Izabela je dovela unuku i upoznala je s Bjankom i starcem, iznova ga uveravajući da je ona dobro dete koje mu neće napraviti štetu. – Ma sve će biti u redu – rekla mu je. Ostala je neko vreme s njima, sve dok i sebe nije ubedila u to. Lucija se vrlo brzo privikla na Bjanku, par godina staru mešanku sa nepogrešivom intuicijom. Bjanka je bila pitoma i izrazito privržena starcu, poštovala je njegov prostor i povremenu potrebu da se osami, a on ju je voleo najbolje što je umeo. Delili su obroke, nesnosnu vrućinu letnjih podneva, prijatne primorske noći u zimu, i sve ono između. Izgradio joj je prostranu drvenu kućicu svojim oslabelim rukama i pažljivo je tapacirao mekanim tkaninama. Pričao joj je o drangulijama iz radnje poletno i podrobno, uveren da ga ona razume. Ranije su često lutali zajedno, ali sada je jedva i napuštao starinarnicu. Nju je puštao napolje da šeta koliko joj duša želi, prosto nije mogao da je zarobi u četiri zida. Smatrao je to grehom protiv prirode i živog stvorenja. Biti slobodan, zar to nije ono iskonsko u svima nama, svakom stvoru koji diše? Zar to nije svevišnji ideal, neugasiva žeđ i vanvremenska žudnja, zbog koje se pišu veličanstveni epovi, biju ljuti bojevi, dragovoljno žrtvuje sopstveni život? Ko sam ja da uskratim slobodu i proglasim je manje vrednom za drugo živo biće?, mislio je ponekad. Ne, on to nikada ne bi mogao. U susedstvu su svi znali da je njegova, ona je razdragano trčala uz more, javljala se psima i turistima u obližnjem parku, i uvek vraćala njemu.

Prvi minuti po Izabelinom odlasku protekli su u tišini. Starac je sedeo za malim radnim stolom pored mesingane kase i pokušavao da popravi zaglavljeni mehanizam na raskošnoj muzičkoj kutijici.

Povremeno bi se zatekao kako nesnađeno posmatra devojčicu, smišljajući najbolji način da joj se obrati. Ona je bezbrižno sedela i milovala Bjankinu glavu spuštenu tik pored njenog krila, razgledajući oko sebe. Lucija je bila sitna, zlatne kose, svetle puti i malenih, zelenih očiju. „Zerice jedna", tepala bi joj njegova supruga, mogao je skoro i da zamisli. Devojčica je izgledala nepometeno u ovim, za nju novim, okolnostima. Izabela je posvetila dobar deo dana pričajući sa njom o starcu i skrivenim bogatstvima njegove radnje, pripremajući je za ovo popodne. Nadala se da će joj probuđena znatiželja učiniti vreme provedeno u starinarnici prijatnim.

– Da li ti je potrebno nešto, Lucija? Voda, sok? Jesi li gladna? – upitao je starac na koncu.

– Ne, hvala. Malopre sam ručala – odgovorila mu je tiho.

Biće ovo dugi sati, pomislio je. Stvarno nije imao ideju o čemu da razgovara s njom, davno nije bio u kontaktu sa decom. A uglavnom ni s odraslima. Lucija je i dalje radoznalo razgledala, ali nije progovarala. Odlučio je, pokušaće još jednom, i od njega dosta. Svakako više nego što je i sam očekivao.

– Da li ti je nešto zapalo za oko iz vitrina, da li bi se igrala nečim? Tu levo imam drvene igračke, tamburicu, konjića i Krcka Oraščića, njih sam otkupio u Beču od jednog gospodina u dugačkom kaputu, rekao mi je da su…

– Šta je Krcko Oraščić? – prekinula ga je Lucija, tek malo čujnije nego pre, posmatrajući igračke. – Izgledaju baš staro – ocenila je, sada već slobodnije – kao da su se potrošile. – Napravila je malu pauzu pa nastavila: – Ko bi ih kupio takve, ako može da kupi nove? Ne znam, ja sam uvek dobijala nove – dodala je zbunjeno.

– Krcko Oraščić je drveni vojnik koji može da slomi orahovu ljusku ustima – odgovorio je starac i ogorčeno dodao – naravno da se kupuju i stare igračke. One su pravljene ručno, pre 70, 100 godina… i više! Ručno sastavljane, ručno bojene, s pažnjom i predanošću, od porcelana, drveta... One ne mogu da se potroše. Generacije dece su ih držale u rukama i radovale im se. Videle su nebrojeno Božića i rođendana, ukrašavale desetine izloga i stalaža, ponosno paradirale u raznobojnim ukrasnim mašnama. Da li nakon svega toga treba samo

da ih bacimo? Da ni ne pominjem kako su vrednije i kvalitetnije od tih tvojih novih…

Nije se osećao preterano bolje posle svog malog govora, svestan da se raspravlja s detetom. A zašto je uopšte pristao da se bakće sitnom decom?, pitao se. Znajući u kakve nemarne ljude izrastaju, da li je zaista očekivao nešto više? Naravno da im novo, plastično i uglačano deluje lepše, površnost je neiskorenjiva ljudska osobina. Luciju nije preterano pomelo njegovo izlaganje, ustala je, laganim korakom prišla stolu za kojim je sedeo i vedro upitala: – A šta to radite? – znala je da se starijima persira.

– Popravljam muzičku kutijicu – rekao je fokusirano – ček, mislim da sam uspeo.

Navio je ključić u dnu okrugle kutijice izrađene od dekorisanog srebra i zelenog emajla sa cvetnim detaljima, i otvorio poklopac. Iz kutijice je potekla čudesna muzika kakva se mogla čuti na ruskim dvorovima, u svečanim dvoranama s visokim prozorima i hiljadama svetiljki u lusterima. Melanholična melodija uz koju bi dame i gospoda, obučeni u svoje najsvečanije odore, plesali valcer do duboko u noć. Unutrašnjost kutijice bila je izrađena s mnoštvom bogatih detalja, s motivima ptica i rastinja, a u središtu kutijice, prateći magične zvuke, mala balerina u belom izvodila je piruetu iznova i iznova, hipnotišući svakog ko je pogleda. Starac i devojčica su opčinjeno pratili ovu predstavu sve dok melodija nije nežno utihnula.

– Baš vam je lepa ta kutijica – prva je progovorila Lucija još uvek očarana. – Samo, balerine treba da imaju tijaru, zar ne? Makar sve u crtaćima imaju. Ova vaša nema, možda još uvek nije prava balerina nego učenica – razmišljala je brzo i naglas. – Hm, mislim da vam fale neki delovi. Mora da je to. Možda da nabavite novu balerinu i stavite je umesto ove.

Starac je bio potpuno fasciniran muzičkom kutijicom, starom stotinak godina po njegovoj proceni, koja je i dalje imala sve originalne delove i koja je, posle njegove manje intervencije, radila kao prvog dana. Lucijini komentari su ga samo još dublje uverili da većina sveta nikad neće umeti da ceni starine zbog toga što jesu, a da ni ona nije ništa drugačija, pravi izdanak tog sveta. Da bacim originalnu baleri-

nu i zamenim je novom, možeš misliti, iščuđavao se njenim predlozima sasvim tiho, za sebe…

Ostatak njihovog susreta prošao je u tišini, Lucija je završavala svoj domaći za školu, starac je razvrstavao neke poštanske marke, stare fotografije i pisma s fronta. Izabela je došla po nju nešto kasnije.

– Baš si nam pomogao, puno ti hvala – rekla je po deseti put, spremajući se da povede unuku kući. – Je l' bilo sve u redu?

– Sve u redu – odgovorio je umorno, poželeći da odu već jednom i da se što pre ispruži na krevet.

– Doktor je rekao da za tri nedelje moram doći na kontrolu, dao mi je isto ovakav popodnevni termin. Do tada će se Milanovi vratiti, ali možda mogu ipak kod tebe da je ostavim ako…

– Kod Milanovih. Bolje je ostavi kod Milanovih – rekao je odsečno i nedvosmisleno.

– Razumem. Pa, hvala svakako! Idemo mi sad, vidimo se…

Vrata za njima su se zatvorila, a on je konačno mogao da odahne i vrati se preko potrebnoj samoći. Bilo je to iscrpljujuće popodne. Zaista se potrudio i bilo mu je drago što je mogao na neki način da uzvrati Izabeli za njenu povremenu, ponekad i nametnutu pomoć. Ipak, nikako nije želeo da se to ponavlja, pogotovo ako ima drugih rešenja. Oni nemaju ništa zajedničko, a njemu interakcija sa ljudima ionako teško pada. Od koga je, dosta je.

Starac se vratio svojoj rutini, ljudi su dolazili i odlazili, kupovali i prodavali, cenkali se, živcirali ga, pametovali o stvarima koje ga ne zanimaju, bili u neznanju o onima koje ga interesuju. Rastrojeni tip sa singericom vratio se u radnju da mu ponudi jednu žensku tabakeru od alpaka i par damskih rukavica, verovatno poslednje stvari koje su mu ostale od majčine majke. Starac ih je sve otkupio, u nadi da će se tako ratosiljati tog nimalo mu simpatičnog lika, te da više neće navraćati kad nema šta da proda. Dani su bivali kraći donoseći željno iščekivano osveženje. Sve više se radovao tramontani, planinskom vetru koji ga je podsećao na detinjstvo i ranu mladost, bezbrižno doba i likove na crnobelim fotografijama koje je čuvao u plakarima.

Vreme je provodio kao i obično, vodeći brigu o predmetima koju su našli utočište u njegovoj radnji, ritual koji je otpočinjao čim bi se završio. Koliko god da je revnosno čistio i pride angažovao po-

moćnicu da dolazi jedanput nedeljno, nije mogao da se reši tih upornih zraka prašine koji bi uvek treperili na dnevnom svetlu. Tek što je zašlo sunce i taman kad se spremao da zatvori ranije za taj dan, začulo se zvonce na vratima. Ko li je sada?, gunđao je u sebi… U starinarnicu su umarširale pomalo zbunjena Izabela i zadihana Lucija, kao da je dotrčala u nekoj žurbi. Posmatrao ih je preko naočara sve dok Izabela nije progovorila.

– Zdravo, komšija, znam da ne voliš kad upadamo, ali Lucija je malopre stigla iz škole insistirajući da je odmah dovedem kod tebe, nešto u vezi s balerinom…

– Je l' je niste bacili? – prekinula ju je Lucija zabrinutim glasom. – Malu balerinu iz kutijice, je l' je niste bacili? – Starac ih je i dalje gledao u konfuziji.

– Sećate se – nastavila je usplahireno – da sam vam rekla da nije prava balerina jer nema tijaru. Da treba da nađete novu i da je zamenite? E pa, pitala sam učiteljicu, nemaju sve balerine tijaru! Tako da njoj uopšte ništa ne fali. Ne samo to, nego sam saznala i da Krcko Oraščić noću oživi, probudi i ostale lutke! Verovatno i nju jer postoji balet *Krcko Oraščić* ako niste znali, oni možda onda plešu zajedno… Ne smete ih razdvajati! Niste je bacili? – jedva je dolazila do daha.

– Polako, dete, polako – rekao je starac zatečeno i dirnuto, pokušavajući da raspozna u sebi to skoro zaboravljeno osećanje. – Evo da ti sipam čašu vode, sedi tu malo. Nisam je bacio naravno, eno je u vitrini.

Starac je izvadio figuricu Krcka Oraščića i muzičku kutijicu, pa ih stavio pred Luciju. Ona je najpre podigla poklopac od kutijice i čim je ugledala malu balerinu u belom, uzdahnula je od velikog olakšanja.

– Je l' smem da je navijem? – pitala ga je brižljivo.

– Samo napred.

Lucija je navila kutijicu, pa su njih troje zajedno uživali u balerininom bisu, na radost Krcka Oraščića, koji je ovog puta imao karte za prvi red. Kad su Lucija i Izabela krenule kući, starac ih je zaustavio na vratima.

– Izabela, kad ti je ona kontrola kod doktora koju si pominjala? – pitao ju je u dovratku.

– Sutra po podne, što, je l' ti nije dobro? – počela je odmah sa svojim teorijama.

– Ma ne. Mislio sam, ako hoćeš… Mogu ja pričuvati Luciju.

– Jesi siguran? – zbunila se. – Mogu je ostavili i kod Milanovih, proverila sam.

– Nema potrebe da njih deranžiraš, ja sam vam ionako bliže. Hoću reći… siguran sam. Rado ću je pričuvati.

Izabela se zadovoljno osmehnula i klimnula glavom. Lucija je ozareno posmatrala starca, a njena dva zelena jezerca kao da su porasla i nabujala. U sreći su velike oči.

– Možda mi onda možete ispričati kako su Krcko i balerina došli kod vas? – upitala ga je puna nade. – Sigurna sam da se druže i poznaju odranije. Odakle… – lutale su misli.

– Saznaćeš sutra – blago joj je rekao starac, svestan da će nekako morati... da će želeti da pruži dostojan odgovor na njena pitanja. Oboje ćemo saznati, pomislio je.

Njih dve su zatim pošle, a starac je ostao naslonjen na dovratak gde mu se kasnije pridružila i Bjanka. Dugo su tako stajali na ulazu i zajedno gledali u nebo, čisto i jasno, sa milionima ustreptalih lampica na njemu. U vazduhu je mirisalo more, a lahor je donosio poznatu melodiju stare ruske pesme, one uz koju je, u muzičkoj kutijici, plesala Balerina u belom. Melodija se nežno pretapala u zvižduk morskog vetra koji je brižljivo pokrivao male crvene krovove kao da želi da ih ušuška pred nadolazećom zimom, dok je veče nad lukom postajalo duboka noć.

IZ STVARNOSTI

Ivana Veličković

Miraz

„Nauči da živiš! To ti je život! Ne budi mekušac“, rekao mi je glupo i bezobzirno. Možeš li da zamisliš – ja ne umem da živim? Živim s njim koji je gori od crne zemlje. Nikad nisam pomislila da bi do ovog moglo doći, ali sad smo tu. Strah me odavno već preplavljuje. Šta li nakon ovakvog života sledi dalje?

Pitala me pre neki dan komšinica kako mogu da živim sa hodajućom flašom rakije. Ti već znaš da meni nije teško da lažem, ti si me tome naučila. Pogotovo otkad zimi nosim naočare za sunce a leti duge rukave, da sakrijem njegovu patnju a svoju kaznu. Rekla sam joj da ni ne osetim da je tu, da on kuću koristi kao hotel. Nije to daleko od istine, samo što se ipak oseti u vazduhu gusta mešavina urina i alkohola. Nekad mislim da namerno želi da ostavi svoj trag samo da me podseti da je on i dalje gazda kuće. Iznova i iznova zamišljam u kakvom će raspoloženju doći kući i tad se spremam za najgore. Ali naravno, prvo kreće kopanje po frižideru – čime od hrane može da se uprasi, da li to ima čime da zalije, a onda kad nema mene za raspravu, svađa se s televizorom. Odskora u toj svađi učestvuje i komšija. Svrati ponekad kao pravi političar da obiđe zaraćene strane; da ne uradi ništa, a da izazove nove nemire. Njemu je savest mirna.

I tako dan za danom. Nedeljom ostaje ceo dan kod kuće i tada ga se najviše plašim. Znaš da bih nekad nedeljom mesila kolače ili došla na nedeljni ručak. Sad nedeljom zatvaram prozore da ne sluša

komšiluk. Razmišljala sam dugo da li da odem, ali koliko god bio grozan, bilo bi mi žao da ostane tako sam. Ne bi umeo dalje sam, ja ne bih umela sama. Ne, ipak nisam otišla zato što ne bih mogla nikome da objasnim kako sam uspela da se udam za nasilnika. Možda je istina, možda stvarno ne umem da živim. Imam i ja svoju adikciju. Zove se mazohizam. I opsesivno poštovanje autoriteta. Evo, ne znam ni sad nad čim plačem. Kao da nešto može da se promeni. Umreće sam, znam. Ja sam mu presudila.

I u ovom trenutku sedim sklupčana i pušim, valjda želim tako obmotana zavesom dima da ne vidim realnost. Pepeljara je već neko vreme prepuna krvavih opušaka. Nemam ni gde da istresem žar. Osećam ga svuda po prstima. Osećam ga u stomaku. Tu je rupa. Ispunjavam je ovim gustim dimom. Svaki put kad pomislim na smrt ili na svoj život, osećam isto – prazninu. Nema sreće, nema ljubavi, nema boljeg sutra. Ultimativno znam da nema obećanog raja. Moji dani odavno su bezbojni. Odeća koju nosim je izbledela. Hrana nema ukus, kafa više nema miris. A nekad me je samo to teralo da ustanem iz kreveta, da započnem svoj dan koji miriše na sveže samlevenu i prženu kafu. U toplom krevetu koji miriše na proleće, i alarm za buđenje zvučao je kao romantična pesma golubice…

Danas više ništa nema smisla. U kući je bojno polje. Neprijatan mir i tišina dok ne krene uzbuna za opasnost. „Dolazi 'vamo, kurvo prokleta!“, tepao bi mi dok me vuče po podu stegnutom pesnicom sa svega nekoliko upletenih pramenova kose. Često je razlog to što odajem komšijama šta se to dešava iza zatvorenih vrata naše porodice. I tada svako ispaljuje svoje metke dok se ne potroši municija. Potom se povlačimo na različite strane i previjamo rane svako svojim otrovom. On u alkoholu anestezira moju izdaju, a ja se gušim u svojim uverenjima da sam zaslužila jer nije trebalo da nas tako osramotim pred svetom. Šaka lekova je samo tu da zasladi gorak ukus u ustima.

Prestala sam da se smejem. Ne razumem više zašto ljudi prave glupe fore, čemu kliberenje? Ne znaju li ti ljudi da je život težak… Rekao mi je da naučim da živim. Pretenciozna je tvrdnja da sami biramo pravila za život. Uvek smo uslovljeni raznim zahtevima i tuđim raspoloženjem. Već godinama u našoj kući vlada zakon glasnijeg ili agresivnijeg. Zato ceo život mislim da sam zbog toga jaka, svoja. Ne

bojim se ničega. Osim smrti. Zato je valjda i toliko izazovno hodati po toj tankoj žici između života i smrti. Spoznati svoju snagu i gledati smrti u oči svakodnevno. Da, bojim se da umrem, bojim se da ni tamo ne postoje moja pravila. Bojim se da i tamo neki bradati muškarac odmahuje glavom i deli rukom pravdu. Kažnjava za grehe, za pogrešne odluke, za dosadnu svakodnevnicu. Kad legnem uveče, zamišljam kako milionima godina, po kazni, ležim u mraku i oko mene nema ničeg. Ne postoji svet kakvog znam, ne postoji ništa. Samo crnilo. Kao da samo ja postojim, i ništa više. Nikada više. Zauvek. I tako, ne mogu satima da zaspim. Valjda ne može biti gore nego ovako provesti večnost. A opet, šta ako tamo negde bude još gore? Kada je vreme za moja pravila, za moju slobodu, za moju sreću?

Pljujem krv već nagomilanu pod jezikom. Odlučila sam da odem. Možda je za to i kasno. Jasno mi je da je trebalo da odem ranije. Kad su me udarci još i boleli. Sad samo osećam nalete toplote kad krv počne da lepi odeću za otupelo telo, kad krene da se sliva po licu i stvara svoju tanku koricu preko nešto plave kose što je ostalo. Miriše na metal. Taj metal stalno osećam pod zubima. Mislila sam da zaslužujem to, da sam pogrešila, jer, kako kaže, „ne umem da živim". Svaki šamar je bio primerena kazna, svaka otvorena rana podsećanje da i dalje ne živim kako on kaže. Naučena sam da slušam starije, da poštujem pravila, da udovoljim svima. Time sam naučila da poštujem sve osim sebe, jer kakva bi samo sramota bila da nekog odbijem, kažem *ne* ili stavim sebe na prvo mesto! To je moj miraz, ono što sam od svoje porodice dobila za srećan i dugovečan brak. Samo niko nije mario što uz njega ide i stotine psovki godišnje.

Postoji hiljade žena koje su život posvetile da kao i ja budu vreća za udaranje. Nekom drugom bradatom muškarcu, nekom jačem i većem. Dugo sam se pitala zašto to radimo. Sada mi je jasno: ti si me tome naučila, majko. Naučila si me da ćutim, da se ne bunim, da se nasmejem kad boli, da pretrpim uvrede, da održim porodicu na mestu. „Porodica je svetinja, ona se čuva i neguje." Da, ali to ne važi ako samo jedno od nas u to veruje. U realnosti porodica je mesto gde svako prazni svoje frustracije, jer jedni s drugima ne mogu, a jedni bez drugih ne smeju. Čuvaju i neguju takvu porodicu jer znaju da ne bi umeli drugačije, naučeni su kroz istoriju da se ovako živi. Ćutala

sam zbog sela, zbog komšija, zbog tebe. A nisi ni ti kriva. I ti si taj svoj miraz meni predala kao vruć krompir, kao što je tebi tvoja majka. I tako unazad generacijama.

Sada moram drugačije, drugačije nego što si me ti naučila da živim. I za to već plaćam cenu. Uspela sam sama da se odbranim i odem. Poslednja prolivena krv izašla je zgrušana iz moje materice. Šutirao je moj stomak baš tamo gde raste njegova nerođena ćerka i osigurao da ovaj miraz ostane kod mene. Sada odlazim konačno i eto, barem zbog nje, majko, odbacujem svoj miraz. Tražio je to od mene, nisam više mekušac.

Marija Svilar

Velika pereca

Sedela je na stanici metroa oklevajući da li da se ukrca na voz ili ne. Nije imala predstavu gde je glavna stanica i kojom linijom se iz ovog predgrađa, kome čak ni ime nije uspela da upamti, stiže do centra. Jedino u šta je bila sigurna je da autobusi na relaciji Beograd–Zagreb–Sarajevo saobraćaju svakodnevno. Zamišljala je kako ulazi u neki od njih i odlazi. Pomisao da bi tako mogla da provede noć delovala je na momente utešno. U narednom trenutku je već odbacivala takve misli, puštajući vozove da odlaze kao da je prikovana za plastičnu stolicu na kojoj sedi.

Četrdeset dugih minuta provela je sama, gledajući čas u telefon čas u pravcu dolaznih stepenica čekajući da se on pojavi, da je zagrli, da se izvini. Kao i uvek, i ovoga puta bi mu oprostila. Ipak je ona bila ta koja je nervozno reagovala, a to nikako nije smelo da se desi. Naučila je da u kritičnim situacijama ne govori previše, da se ne hvata za svaku reč, da ništa ne shvata lično. Naučila je da tako sve brže prođe. Budući da je mnogo zavisilo od toga kako će ona reagovati, bilo je potrebno da uvek bude na oprezu. Tako je tokom njegovog boravka u Beogradu uvežbala kako se i ćutnjom može odgovoriti na izazvani konflikt. Na primer, kad se naljutio zato što nije htela da kupi delove za kupatilo koje je on predložio. Ili kad je izleteo iz restorana gotovo joj tresnuvši vrata u lice zbog nekoliko pogrešno shvaćenih reči. Ili pak onda kad nije otišao s njom kod ginekologa.

Bilo je potrebno da prođe dosta vremena kako bi uvidela da je odsustvo reakcije najčešće najbezbolnije rešenje. Uostalom, s obzirom na to da su komunicirali na engleskom, jeziku koji nijednom od njih dvoje nije bio maternji, bilo je očekivano da se u prevodu uvek nešto izgubi. Stoga je nakon dva meseca veze, u trenutku kad su svađe počele da bivaju sve intenzivnije, zauzela maksimalno pomirljiv stav prema njegovim, sve češćim ispadima. Danas je nažalost omanula. Doživljavajući to kao neku vrstu ličnog poraza, nije mogla da dozvoli da ode a da još jednom ne pokuša da mu objasni.

Vreme je sporo prolazilo dok su joj se pred očima smenjivale slike prethodnih dana, njihovih popodneva u gradu, besciljnih šetnji, dugih zagrljaja. Dolazile su redom. Prva, naravno, kad je autobus pristigao na glavnu stanicu u Minhenu i kad ga je ugledala. Stajao je u velikom bež sakou i sa širokim osmehom pritiskao crvenu ružu na grudima. Osećaj umora od dugog putovanja, zajedno sa svim strahovima i pitanjima koji su je do tog trenutka opsedali, posve je iščezao. Krećući se prema periferiji u kolima koja su bila natrpana crvenim balonima sa malim, belim srcima, posmatrala je nepoznati grad dok joj je on čvrsto stezao ruku. Narednog dana upoznala je njegove roditelje, brata i najbliže komšije u velikoj bašti okupanoj suncem. U toj razmeni osmeha i pogleda uz tek nekoliko reči, osećala je samo odobravanje. Nova svađa zatekla ju je potpuno nespremnom. Skup okolnosti koje nikako nije mogla da predvidi i mnoštvo impulsivnih reči i gestova doveli su je ovde, na stanicu metroa sa koje nije znala kako dalje.

Nakon nepunih sat vremena, Dejvid se pojavio, naizgled neodlučno zastavši na vrhu stepenica. Iako udaljen svega nekoliko koraka, nekako se činio dalekim. Stajao je gledajući direktno u nju, ne govoreći ni reči. Zatim se spustio na sve četiri i krenuo da puzi po betonskim pločama sa isplaženim jezikom. U grlu i stomaku joj se steglo. Izgledao je nekako nezgrapno i strašno, gotovo groteskno u svom velikom bež sakou. Osvrnula se okolo, na stanici nije bilo nikoga. Pridigavši se iz puzećeg položaja i blago teturajući, stao je tik ispred nje, ukopane u plastičnoj stolici. „Šta hoćeš ti? Muškarca ili psa?“, pitao je nervozno klateći glavom. Njegov mrzovoljni izraz bio joj je dobro poznat. Nalazio se, takoreći, na svom terenu. U ovakvim pri-

likama, Dejvid je obično upravljao razgovorom i u bizarnom zanosu postavljao pitanja, mahom retoričke prirode, a zatim sam odgovarao na njih. Na ista bi se vraćao i po nekoliko puta, tvrdeći da nije dobio zadovoljavajući odgovor. „Šta hoćeš ti?“, bilo je jedno od neizostavnih. Ćutala je. Stanica je bila prazna. „Treba mi pivo“, rekao je nakon kraće pauze gotovo cedeći reči kroz zube, da bi u narednom momentu već zgrabio njen ranac i krenuo ka izlazu. Bio je, međutim, odavno pijan.

„Jedno pivo i turska rakija“, doviknuo je čim su zakoračili u kafić.

„I čaša vode“, promrljala je.

„Jedna čaša vode“, dodao je na nemačkom.

Jedno piće, mislila je, nadajući se i dalje da će dobiti priliku da objasni. Bila je, svejedno, nepovratno otrežnjena.

Mesto koje se nalazilo u blizini stanice predstavljalo je kombinaciju osrednje birtije i kompjuterske igraonice. Imalo je dve prostorije, jednu sa šankom i par stolova za kojima nije bilo gostiju, i drugu, omanju sobu sa računarskom opremom i atmosferom internet kafića s početka dvehiljaditih. Iz tog pravca, gde je grupa muškaraca sudelovala u nekoj zajedničkoj igrici, dopirala je ogromna galama, nasuprot gluvoj tišini glavne prostorije. Prošli su kroz manja uska vrata, koja su bila smeštena prekoputa ulaza i vodila napolje, u nešto što bi trebalo da predstavlja baštu. Nekoliko jednostavnih stolova tik uz sam objekat sa uredno složenim stolicama na rasklapanje, sve to smešteno na blagoj uzvišici iznad puta. Kafić je sada ličio na prikolicu ili građevinski kontejner. Spustila je svoj veliki ranac i sela, odmah tu, za prvi sto do vrata. Iako je bilo kasno, bašta nije bila osvetljena, a ulična svetla i farovi automobila koji su prolazili putem ispod obasjavali su na momente Dejvidovo crveno lice. Izgledao je ogromno u velikom bež sakou.

„Šta hoćeš ti?“, počeo je prigušenim tonom, naglašavajući pitanje kao da ga prvi put postavlja.

„Šta ja hoću?“, ponovila je jednako tiho.

„Da ti svaki dan kupujem veliku perecu od pet i po evra?“, pitao je. Negde iz daljine, oštar zvuk tutnjave voza proparao je zrak. Zavaljen u stolici, klatio se gore-dole.

„Ne“, rekla je po automatizmu dok se u mislima vraćala na događaje današnjeg dana. Veliki park i *beer* garden sa dugačkim, drvenim klupama. Nedugo nakon što su našli slobodan sto, Dejvid je na isti spustio dve litarske krigle piva i tanjir malih zalogaja, koji se sastojao od dva okrugla peciva i dve kugle namaza sa sirom. Prihvatala je oduševljeno sve, želeći da pokaže koliko mu je zahvalna i srećna. Paradu bavarskih nošnji i velikih pereca, najvećih koje je ikada videla, promatrala je radoznalo, s otvorenim ushićenjem. Dejvidovo uobičajeno gunđanje oko poskupljenja i sličnih stvari nije razumela kao nešto što sadrži elemente opomene. Na tu gotovo matematičku proračunatost i štedljivost gledala je kao na još jednu kulturnu karakteristiku, nešto što je i svakodnevno ispijanje piva valjda trebalo da bude. Ništa joj se u tom razdraganom popodnevu nije činilo pretećim. Maks, prijatelj koji se u isto vreme našao u gradu, pridružio im se nešto kasnije. Nedavno se vratio sa još jedne „misije“ na trgovačkom brodu. Bio je prvi Dejvidov prijatelj kojeg je upoznala. Komunikacija je tekla glatko i neosetno, mahom u pravcu detalja Maksovog suživota sa ostalim muškarcima na brodu. Oboje su se glasno smejali. A onda je, isprva jedva primetno, Dejvid počeo da je isključuje iz razgovora, napola joj okrenuvši leđa. Nastojala je da sebe uveri kako ga je susret s prijateljem poneo, čak i onda kad je otvoreno počeo da se ponaša kao da ona nije bila tu. Nakon što su se u nekoliko reči rastali s Maksom, čitavim putem do kuće ponavljao joj je kako ne može da ga pravi budalom, jer je sve video i sve razumeo. Neko vreme se bezuspešno trudila da objasni, naviknuta na ovakve načine iskazivanja naklonosti. Rekla je da može da razume da je ljubomoran, da je normalno da se to osećanje ponekad javi, ali da skrivene namere nije bilo. Maksa niti jednog trenutka nije gledala kao muškarca. Bila je ljubazna i pristojna, kao što je to uostalom bila sa svima. Sve ga je to, činilo se, samo još više ljutilo. Kad su konačno stigli kući, nakon što ju je po ko zna koji put nazvao lažovom i lošom osobom, spakovala je stvari u ranac i krenula putem stanice, ne znajući šta više da radi.

„Šta hoćeš ti?“, pitao je ponovo.

„Život ispunjen srećnim trenucima“, odgovorila je tužno.

„Više zvuči kao život ispunjen velikom količinom novca.“

„Zaista?“ Razmišljala je kako je do malopre bila uverena da će još ko zna koliko puta morati da sluša o tome na koje je sve načine prolazila prstima kroz kosu i smejala se u Maksovom društvu.

„Da, stalno to govoriš. Želiš puno novca“, produžio je zajedljivo.

Ćutala je, posmatrajući njegovo lice. Ličio je čas na dečaka, čas na starca.

„Znaš“, nastavio je, sad se već sve otvorenije podsmevajući, „novac koji smo danas protraćili zajedno, to je…“

„Već si zažalio zbog toga?“, prekinula ga je.

„Ne“, rekao je nešto glasnije. „Definitivno ne.“

„Novac koji smo danas protraćili“, ponovila je naglašavajući svaki slog poslednje reči dok se on mahnito branio. „Da li bi trebalo da ti taj novac vratim?“

„Ne“, odgovorio je tiho. „Nisi razumela. Opet me nisi razumela. Rekao sam da je ono danas bilo bacanje novca, ne da...“

„Rekao si: novac koji smo MI protraćili.“

„Ne“, nastavljao je uporno. Vrata iza njegovih leđa su se otvorila i sada je ekipa iz virtuelnog sveta stajala napolju i pušila.

Sedela je prekrštenih i čvrsto stegutih nogu, s glavom u ramenima, trudeći se da ne uhvati pogled niti jednog od njih. „Nisam tražila da idemo tamo“, rekla je, nehotice stežući ručke svog ranca. „Nisam zapravo ništa tražila“, dodala je poluglasno.

„Naravno da jesi“, bio je neumoljiv. „Rekla si da želiš veliku perecu! Nekoliko puta si ponovila kako želiš da imaš dovoljno novca da bi mogla da kupiš veliku perecu kad god ti se prohte!“, rekao je mlatarajući svojim velikim šakama oko glave, sasvim se predavajući podrugljivosti.

„Da“, rekla je jedva čujno. Imao je tu moć da svemu da neki novi, izvrnuti smisao. „Rekla sam to, da.“

Iskoristio je predah kako bi brže-bolje nastavio. „Ti tražiš nekog ko ima puno novca. Ja nisam taj lik.“

„U redu“, prošaputala je.

„Znaš, zbog svih ovih stvari, ne mogu da se oslobodim osećaja da ja nisam čovek za tebe. Volim te i želim da budem s tobom, ali ne dobijam povratni osećaj. Iako dajem sve od sebe. Ne znam zašto.

Jednostavno ga ne dobijam. Možda zato što neprestano govoriš kako nisam za tebe."

„Nikada to nisam rekla", prošaputala je.

„O da, rekla si. Mnogo puta. Uvek to govoriš. Nikad nisam dovoljno dobar za tebe, konstantno se žališ", nastavljao je kao da razgovor još uvek nije bio ni blizu bolne kulminacije.

„Ti se žališ na mene, zapravo", odgovorila je.

„Ja?!", uzviknuo je preneraženo. „Nikad! Ja se nikad ne žalim na tebe! Po ceo dan ti udeljujem komplimente, govorim ti da si princeza i ljubav mog života", rekao je to izvijajući lice u žalosnu grimasu. Zatim je nagnuo flašu, otpivši preostalo pivo u nekoliko dugih, glasnih gutljalja.

„To je upravo ono što sad radiš", rekla je tiho.

Uzdahnuo je. „Ukoliko nastaviš ovako, nisam zainteresovan. Zaista", rekao je gurajući od sebe praznu flašu.

„U redu", rekla je iznova.

„Ne mogu više da podnesem sve te stvari koje mi radiš. Neprestano me spuštaš, ponižavaš. Kažnjavaš me samo zato što te volim. Da. Svaki jebeni dan", izgovorio je to polako, razvlačeći vilicu koliko je mogao.

„Nikada ništa od toga nisam izgovorila", promrljala je više za sebe.

Sedeći tu u polumraku uz tutnjavu udaljenih automobila, nije ni primetila kad je jedan čovek, koji je izgledom podsećao na nekakvog matorog hipika prišao stolu i neobavezno započeo razgovor. Do maločas je buljio u nju iz mraka. Dejvid ga je, naravno, oduševljeno prihvatio, onako kako je to obično radio u ovakvim situacijama. „Heeej! Naravno! Samo izvoli!", uzvikivao je teatralno, s podgrejanim ushićenjem. Nabijajući ruke duboko u džepove jakne, klimnula je usiljeno glavom. Naglo je zahladnelo.

Prešli su unutra ćutke. Njih troje, gosti koji će, sad u to više nije bilo nikakve sumnje, ostati sve do zatvaranja ovog mesta. Ponovo je sela, prebacivši ranac spakovan za dugo planirano proputovanje Nemačkom preko prve slobodne stolice do sebe. Pića za njih dvojicu nastavila su da se nižu u identičnim razmacima. Stariji hipik vladao se uljudno, raspitujući se odakle je, čime se bavi i slično, dok se Dej-

vid nervozno kezio. Pričao joj je o svojim ćerkama, jednoj koja živi u Berlinu, i drugoj u Kelnu, kako ih ponekad posećuje, kako su karte ove godine dosta poskupele. I onda, odjednom, kao da je to sasvim prirodno, spustio je svoju ruku na njeno koleno. Očima je potražila Dejvida. Jednako se kezio, izbegavajući da je pogleda. Na sebi je osećala matorčev kiseo, težak zadah. Teško dišući u zaglušujućem ritmu njihovog nadglasavanja, pogledala je na veliki sat na zidu prekoputa. Do jutra je ostalo nešto manje od šest sati. Na trenutak je zatvorila oči. *Beograd–Zagreb–Sarajevo*, prošaputala je u sebi kao molitvu.

Svetlana Delić

Dagestanski orah

Otišao je zadnji voz. Baš kad sam prilazila stanici, mogla sam videti svetla kroz musave prozore poslednjeg vagona kako namiguju kroz krošnje borova. Iako je uveliko leto, ovde su noći hladne, klima je čudna, kao i pejzaži. Nisam ponela jaknu niti šta da se zagrnem, to tako liči na mene, neprilagođena uslovima i prilikama još od vremena kad mi je majka pljuvačkom brisala obraze, musave od nespretnih dečjih pustolovina.

Razmišljala sam da se vratim, što bi svakako bilo najpametnije, ali ipak ne, pokušaću da nađem alternativu za prevoz ili ću ići peške. Šalter za izdavanje karti i informacije delovao je kao napušten još pedesetih godina prošlog veka a ne neposredno pre mog dolaska, stanica je bila pusta kao u filmovima apokaliptične tematike. Nema veze, uzela sam kofer i otvorila ga ne bih li našla nešto da se zagrnem, tu je navrat-nanos natrpano tri-četiri presvlake, i tu je neseser sa šminkom – bravo!, šminka će mi baš trebati. Našla sam sako, dobro je.

Već je bilo kasno, vukla sam kofer po trotoaru kome je noć pružala savršenu akustiku, pa se zvuk kotrljanja točkića prolamao duž cele ulice, po kojoj su se načičkane kućice sakrile iza visokih kapija i tek u ponekoj je još gorelo svetlo. Telefon mi i dalje nije hvatao nikakvu mrežu, a i baterija je bila već pri kraju. Sve okolnosti su naginjale ka očaju, a ja nisam dozvoljavala da ga dodirnu, iako je

radost u mom životu tek ponekad umela da me zasvrbi kao invalida fantomski ud.

Kućice i svetla u njima su postajale sve ređe, i bilo je jasno da već izlazim iz grada, što je potvrdila i tabla, na kojoj je, ako sam dobro pročitala, pisalo Деличобан. Pomislila sam, možda i stignem na vreme, bar sam prešla granicu; znala sam, kad sam kretala na ovaj put, da neće biti lako i da će biti neizvesno. Vukli smo se kofer i ja prašnjavim putem u pravcu zamišljenog cilja.

Počelo je da sviće kad je ispred mene pukao pogled na Kaspijsko more. Prizor je bio neverovatan: s jedne strane, peščane dine i duboko plavetnilo, a s druge, otmeni Karpati koji kao da su se tu podigli na prste i raširili ruke da zaštite ovu lepotu od radoznalih pogleda. Ubrzala sam korak i već nosila kofer dok su mi noge propadale u pesak.

Pala sam na mestu gde je trebalo da padnem. Putujem više od 24 sata i moja ramena su već usečena od kaiševa ranca a noge otečene od sinoćnjeg pešačenja; izula sam patike, onako jednu o drugu, bez snage da to uradim rukama, i sa rancem pod glavom s prvim sunčevim zracima iznemogla od umora i želje da se neprestano krećem, zaspala.

Trgla sam se iz sna u strahu da sam prespavala ceo dan jer to nikako nisam smela sebi da priuštim, međutim, sunce je tek uhvatilo uspon na zamišljenom luku vedrog neba kao tek odapeta strela, tako da nisam mogla spavati duže od dva-tri sata. Pored mene je spavao sklupčan mali žuti pas, tražeći društvo i izvor toplote. Protegli smo se oboje i bilo je jasno da je vreme da svako nastavi svojim putem. Ipak, mali žuti pas je rešio da, kao pravi dobri domaćin, sačeka da se obujem i da me isprati sa svoje plaže. Otresala sam pesak sa odeće i iz kose, i prepipala džepove, sve je bilo tu: telefon, pasoš, novčanik i nešto novca u metalu različitih valuta.

Ne mogu da kažem da sam se odmorila, ali noge su mi bile manje otečene i mogla sam da nastavim dalje, još jednom sam pokušala da aktiviram telefon; sad je bio prazan. Gledajući u more, poželela sam da se vratim pod nekim srećnijim okolnostima.

Setila sam se da u rancu imam sendvič koji sam spakovala za „ne daj Bože“ na aerodromu u Bakuu, i ponudila deo svom malom

žutom prijatelju, koji je dostojanstveno odbio moju milostinju; druga polovina mi je posle prvog zalogaja ispala na pod, pravilo deset sekundi ne važi na pesku, pa mi je doručak bio onaj manji deo koji je već onjušio i liznuo žuti pas. Nema veze, sada smo na istom, mali žuti pas i ja.

Hodala sam i plakala; nisam bila tužna, nisam bila uplašena, to su bile suze odranije koje nisam smela, htela ili stigla da isplačem, sada su te suze probile branu i sinhrono sa talasima Kaspijskog mora izbacivale na površinu sve što sam ikada potisla u sebe. Ali zašto baš sad kad treba da budem najjača, još uvek je neizvestan i dug put ispred mene, neka sam pala, ali ne smem da se slomim sada. Slabost tela me je ljuljala i spoticala, ja sam hodala i plakala, hodala i plakala, hodala i plakala... desetak kilometara.

Moje šmrcanje i samilosno cvilenje žutog psa presekao je zvuk motora i pored nas je stao auto s prikolicom punom povrća. Čovek srednjih godina, sa uredno podšišanim brkovima, u plavoj košulji preko koje je imao svetlosmeđe ručno pleteni prsluk, obratio mi se na dijalektu koji ne razumem. Kad je uvideo da sam uplakana i prljava, ugasio je motor i izašao iz auta, prilazeći mi oprezno, kao mački puštenoj iz džaka, zaustavio se na dva metra od mene, pružio ruku punu žuljeva i govorio „horašo, horašo, vse bude horašo, devuška".

„Ne ponimanjam po ruski", brisala sam suze i prašinu s lica.

Otvorio je suvozačeva vrata i sa sedišta izneo dve gajbe krastavaca, koje je prebacio u već punu prikolicu prignječivši paradajz, koji je pukao prsnuvši na prašinu lepljivu tečnost, poput mojih suza koje još nisam uspevala da kontrolišem, rukom je gestikulirao da sednem i ponavljao da će sve biti dobro, zatim se okrenuo ka malom žutom psu, podigao je i njega, te zajedno sa mojim koferom ubacio ga u prikolicu sa povrćem. Sela sam u auto s nepoznatim čovekom koji je rekao da će sve biti dobro.

Iz trećeg puta, nakon dugog verglanja, mašina je upalila i mi smo krenuli putem na kome se iza nas podizao oblak prašine. Čovek je pitao: „Boljnica, policia?"

„Njet, njet", rekla sam, „aerodrom."

„Poidemo po Izberbaš", gestikulirao je rukom u pravcu koji mi je odgovarao. Rekla sam: „Da, da."

Vozili smo se ćutke, nepoznati čovek, ja i u prikolici mali žuti pas, zvuk brujanja motora je prekidalo moje periodično šmrcanje i poneki zabrinuti uzdah i mrmljanje nepoznatog čoveka.

Nakon dva sata, manje-više, auto se zaustavio u centralnom delu malog grada, gde su žene u širokim haljinama živopisnih boja i glava pokrivenih hidžabom nosile torbe sa namirnicama a dečica jurila za njima jedući đevreke ili šta su već izmolila od majki na tržnici. Nepoznati čovek je izašao iz auta i povikao nešto nekome, te se ubrzo ispred mene našla devojka s belom maramom na glavi.

„Da li ste dobro?“, pitala je na engleskom. „Moj otac kaže da vam treba pomoć“, već mi je pružala ruku da izađem iz auta.

„Dobro sam, hvala vama i vašem ocu, samo sam jako umorna, dugo putujem i treba da stignem u Moskvu što pre.“

„O sestro draga, hajde, hajde da jedeš i da se odmoriš, mi ćemo ti pomoći.“

„Hvala vam, ali zaista bih morala da krenem. Pomogli biste mi da me odvedete na voz ili autobus ili aerodrom, kao što sam rekla, moram u Moskvu što pre.“

„Rešićemo to, ne brini, ali prvo se odmori bar malo i operi kod nas.“

„U redu“, pristala sam. „Moram da napunim telefon i javim se sestri, nismo se čule od juče.“

„Eto, vidiš“, nasmešila se ćerka nepoznatog čoveka i uzela me za ruku. Njen otac je već spustio moj kofer i malog žutog psa, pa smo se uz radoznale poglede njihovih komšija provukli kroz usku strmu ulicu do kapije koja je otkrila veliko dvorište u čijem centralnom delu se nalazio prostor za odmor u hladu tri velika oraha. U dvorištu su devojčice pomagale majci da raširi veš, iznenadile su se kad su nas ugledale, ali ni u jednom trenutku nisam osetila da sam nepoželjna; naprotiv, majka je ostavila svoj posao, obrisala ruke o kecelju i prišla da me pozdravi. Dok joj je ćerka objasnila otkud ja tu, ona je već sa mlađom decom iznela čaj i kolače da se poslužim. Mlađe ćerke nepoznatog čoveka su se smeškale i radoznalo me posmatrale. Izvadila sam telefon i punjač iz ranca i pružila ga deci, obe su poskočile i odnele telefon u kuću.

Popila sam čaj nemo se gledajući s majkom ove tri divne ćerke; najstarija je izašla iz kuće noseći u ruci smotuljak u kome su bili sapun, peškir i potkošulja.

„Ugrejala sam ti vodu da se opereš. Imaš li stvari ili da ti nađem nešto moje?“

„Imam u koferu.“

„Hajde onda, kupatilo je ovde u drugoj kući“, povela me je kroz nizak hodnik do kupatila koje je bilo malo ali vrlo uredno.

Tehnika kupanja mi je bila poznata: u jednoj kofi je bila vrela voda a u drugoj hladna, i limenom šoljom je bilo potrebno zahvatiti malo i od jedne i od druge i polivati se, tako me je kupala baka kad sam boravila kod nje na selu, ni ona nije imala ispravan bojler, ali je i ona uvek čuvala novi sapun za iznenadne goste. Sprala sam sa sebe nekoliko slojeva znoja na koji su se zalepili prašina i pesak, ali što je mnogo važnije, sprala sam i nekoliko slojeva jada, koji se počeo uvlačiti pod kožu još od trenutka kad sam primila strašne vesti, zbog kojih sam morala da odjurim do prvog aerodroma.

Sveža i presvučena, zamolila sam za telefon kako bih se javila sestri koja je dosad već precrkla od brige.

„Halo, ja sam.“

„Gde si ti, ceo dan te zovem i pišem?!“, javila se moja mlađa sestra Jovana vidno uznemirena već na prvo zvono, videlo se da je telefon držala u ruci i samo čekala moj poziv.

„Jesi li se čula sa bolnicom, kako je?“, pitala sam.

„Jesam, živ je, drugo ništa ne žele da kažu telefonom. Gde si ti, kada ćeš stići u Moskvu?“

„U Dagestanu sam, otkazali su let iz Abu Dabija, pa sam uzela kartu do Azerbejdžana, pa iz Bakua autobusom do granice sa Dagestanom, pa evo, sad gledam da se prebacim do Moskve. Zeznuto je sve, telefon mi ne radi, buking ne radi ovde niti jedan servis za rezervacije zbog sankcija, videću, ovde sam kod jedne porodice, pa ne mogu da dužim priču, oni će se raspitati za prevoz, bitno je da sam se dokopala Rusije, odavde ću lako.“

„Kako ćeš sama?“, počela je da plače.

„Kako ću sama? Isto kao i ti tu i Nataša u Švajcarskoj, molim te nemoj njoj ništa da javljaš dok ne stignem, da se ne brine.“

„Već sam joj rekla, morala sam, počela je da sumnja da krijemo od nje da je tati loše jer znamo da ne može da dođe."

„Ništa onda, čekajte da se javim iz Moskve, ne brini, dobro sam i biću dobro. Da li ti se javljao onaj zlotvor?"

„Ne, od njega ni traga ni glasa. Čim je tati pozlilo, on je raskinuo Ugovor zvaničnog pratioca bolesnika i odjavio se iz bolničkog apartmana, tada su nas i zvali iz bolnice. Poslednje što je on poslao na onoj našoj viber grupi je jezivi selfi sa tatom iz bolesničkog kreveta, na kojoj tata izgleda jako loše, i nekom medaljom koju je ruski admiral poslao tati u bolnicu, koju je on preuzeo. Zvala sam ga desetinu puta, ne javlja se i ne odgovara na poruke."

„Ja ne mogu da verujem, uopšte ti se nije javljao?"

„Nije i trenutno me nije briga za njega, obračunaćemo se s tim kasnije, javljaj mi se, molim te, kad god možeš."

„Hoću, ne brini, kupiću rusku karticu, ljubim te, ljubi decu." Prekinula sam pre nego što sam zaplakala.

Devojka s belom maramom je uzela svoj telefon iz moje ruke i držala me za nju kao što bi to uradila moja rođena sestra. Verujem da je razumela svaku treću reč, ali i bez sličnosti naša dva jezika, univerzalni jezik nevolje razumeju svi, samo što je mnogima lakše da se pretvaraju.

Poslednji put sam svog oca videla pre deset dana, sedela sam na podu dnevne sobe i pakovala mu stvari za put u Moskvu. Oboje smo bili optimistični zbog pozitivnog odgovora specijalne bolnice „Moskva" na njegovu uputnu dijagnozu terminalne faze kancera, bilo je potrebno da krene što pre kako bi primio novu revolucionarnu terapiju koja uništava ćelije raka a ostatak organizma rehabilituje od prethodnih agresivnih hemoterapija. Tata je već bio izmučen od brojnih operacija i lečenja, ali ja još uvek nisam prihvatala da je toliko loše s obzirom da je do pre samo dva meseca radio. Međutim, to popodne kad sam ga videla kako se muči da se sagne da iseče nokte na nogama, prvi put sam primetila na njemu nemoć. Rekla sam mu: „Ja ću, tata, ja ću ti to bolje, ti bi ih samo otfikario kao nožem", pokušala sam da se našalim, jer znam da je želeo da u mojim očima ostane zauvek jak i svemoćan. Nasmejao se. Moj tata grickalicu za nokte zove noktorez, to mu je ostalo od vojske, tako da sam uzela njegov

mali kozmetički neseser, koji ima još od 1978. iz Bileće, u kome su uredno bili složeni, britvica, noktorez, mali češalj, igla, konac i dva rezervna dugmića za košulje. Pažljivo sam mu, kao bebi, sa modrih, otečenih i u ratu izranjavanih nogu isekla nokte, namazala alkoholom i kremom protiv otoka, pa mu pomogla da prilegne na omiljeni kauč u dnevnoj sobi.

„Šta ti se jede, tata? Trebalo bi malo da pojedeš nešto."

„Ma kakvi, sine, nije mi do hrane", nameštao se u udobniji položaj, a onda me pogledao kao da ima da mi saopšti najvažniju stvar na svetu.

„A znaš šta bih mogao pojesti, ako ti nije teško da mi spremiš? Sataraš! Jede mi se danima, ma kakvi danima, mesecima i sve tamo-vamo, nikako da spremim, a to najviše volim."

„Pa to mi je najlakše, sad ću ja odmah."

Otkako je mama umrla, pre dve godine, tata se trudio da što više vremena provodimo zajedno, gotovo da nije prošao dan a da nije došao do mog placa gde smo provodili vreme. S obzirom na to da zbog pandemije nismo mogli da se slobodno krećemo, čak je i radne sastanke zakazivao tamo samo da bi nas imao na oku. Znao je da me pozove telefonom i da pričamo satima, što ranije nije bio slučaj. On je uvek bio nežan prema nama, ali tog dana dok smo se opraštali, zadržali smo se u zagrljaju nešto duže, kao kad smo ga ranije ispraćale u rat; put je bio neizvestan i nismo znali kad i da li će se vratiti. Godine razdvojenosti usled ratova nisu imale uticaj na našu bliskost, naprotiv, razvili smo životinjski instinkt i za najsitniju promenu raspoloženja, i osećali se s kilometarske udaljenosti.

Zbog kovida, rata u Ukrajini i sankcija uvedenih Rusiji, za prevoz smo se snašli tako što je bogati poznanik mog oca ustupio privatni avion koji će ga prevesti do Istanbula, a zatim će ići komercijalnim letom uz pratnju do Moskve, gde će ga sačekati ruske kolege i smestiti u bolnicu. Jedini problem je bio što je bolnica zahtevala 24-časovnu pratnju uz bolesnika, nekog ko govori ruski i ko bi bio smešten u drugoj sobi u istom bolničkom apartmanu. Otac nije želeo da krenem s njim jer je smatrao da treba da brinem o sestrama i završim još nešto od poslova koje mi je ostavio. Posvađali smo se

oko toga jer nisam imala poverenja u odabir koji su napravili njegovi prijatelji; naime, izabrali su da ga prati čovek kog nikada pre nisam videla i za koga mi je intuicija od starta ukazivala na problem. Ne volim što sam bila u pravu, ispostaviće se da je gospodin svakako trebalo da putuje u Moskvu radi svojih poslova, pa kako nije uspeo naći kartu, prevoz privatnim avionom i besplatan boravak u Moskvi mu je delovalo kao dobra razmena. Dogovor je bio da nas redovno preko viber grupe obaveštava o tatinom stanju; međutim, on se javio svega par puta, a kad bismo ga sestre ili ja nazvale, uvek je bio nedostupan. Nekoliko dana kasnije, stigao je poziv iz bolnice da se tatino stanje drastično pogoršalo, da se nalazi na odeljenju intenzivne nege i da ga je njegov pratilac napustio, te da je potrebno da neko hitno dođe.

Ne razmišljajući ni časa, ubacila sam u kofer prvo što mi je palo pod ruku, pasoš i nešto novca što sam imala kod sebe, u sledećem trenutku sam već bila na aerodromu, zapravo na nekoliko njih. Sama pomisao na to da je on tamo daleko i sam u trenutku kad umire, užasavala me je, i ujedno davala nadljudsku snagu da idem dalje; samo me je brinulo da li ću stići na vreme, da li ću ga zateći živog, ili će umreti s mišlju da je ostavljen od svih za koje je živeo i od svih za koje je bio spreman da umre toliko puta. On to nije zaslužio, nije zaslužio da bude ostavljen i sam, to nije smelo da se desi, pored svih ljudi kojima je u životu pomogao, pored svega što je nesebično uradio i preživeo, ispred te sobe u kojoj on trenutno umire trebalo bi da stoji jedna cela četa ljudi. Umesto toga, evo mene, negde na pola puta, same i u milosti nepoznatih ljudi. Nije mi bilo bitno kako ću stići, ni koliko ni kako ću to platiti, nisam želela da tata umre sam... kao mama.

Mama je umrla u utorak, na putu od posla do bolnice, na samom početku pandemije, masivni infarkt joj je razorio srce. Isključili su aparate kojima su je veštački održavali u životu tačno u podne, to nam je doktorka javila telefonom jer bolnici nismo mogli da priđemo. To smo teško podneli jer nikad pre nije bila bolesna i dugo me je tresla groznica nemoći da bar nekoliko puta u toku dana ne uzmem telefon da joj se javim; čak i dok sam peglala porub na njenoj omiljenoj haljini u kojoj ćemo je sahraniti, čekala sam da me pozove, a

tata je još dugo postavljao sto nedeljom s tanjirom više nego što nas je bilo. Tada bismo se samo gledali i prećutali ono što smo osećali, a onaj prazan tanjir bi odzvanjao nekom glupom pričom kojom smo skretali pažnju jedni drugima sa činjenice da ona više nikada neće jesti iz njega.

Samo nekoliko meseci kasnije, ležeći na podu dečje sobe i grleći svog mrtvog unuka, u pogledu mog oca videla sam da mu je drago što je mama umrla pre toga, i meni je bilo drago. Dok su nam se ruke preplitale preko nepomičnog tela našeg dečaka, vezali smo se neraskidivim karikama lanca jačeg i od naše krvne veze, nesreća nas je zašila jedno za drugo na mestima po kojima smo te noći pukli.

Zakrpljen tako, sa dušom na pola puta ka „onoj strani", grabeći sitnice poput nedovršenog domaćeg zadatka iz srpskog, rezača za olovke i nemarno razbacanih igračaka po sobi, ubeđena sam da je veći deo mog oca tada već otišao, a da je ovaj manji deo koji trenutno umire u Moskvi ostao da nas ubeđuje da vredi živeti, čak i kad moraš da se boriš za svaki dah.

A svaki dah je boleo kao da su u vazduhu visoko koncentrovane čestice žileta, i htela bih da zaboravim, i ne bih, noću ili sasvim neosetno u toku dana, vraćaju mi se u svest neki momenti od kojih bi i kamen iskašljao krv. Kao, opet stojim u prodavnici i kupujem svečano odelo u kome ćemo sahraniti našeg Đoleta, i prodavačica nervozna od gužve, misleći da previše dugo upoređujem veličine pantalonica, pita: „Koliko dete ima godina?"

„Imao je. Devet", odgovaram.

Ili kako lažem u porodilištu da sam koleginica iz Kliničkog centra, i medicinska sestra me pušta u sobu, Jovana se nije probudila iz anestezije, ali daju mi u ruke njega malog i pospanog, nunam ga na grudima i mazim, ljubim ga u čelo.

„Dosta je, tetka, moraću sada da vam ga uzmem", odnosi ga babica u mali krevetac podno Jokinih nogu.

„Dosta je tetka, moraću sada da vam ga uzmem", pakuju ga u crnu kesu, otimaju ga iz mog očajnog stiska. Otac me moli da ne vrištim jer Jovana spava u nesvesti i pod sedativima u drugoj sobi.

Te noći sam se posvađala sa Bogom i nismo razgovarali više. On se meni prvi obratio godinu dana kasnije, na prašnjavom putu, kroz usta nepoznatog čoveka: „Horašo, horašo, vse budet horašo, devuška."

U dvorištu skromne kuće okupilo se nešto radoznalog sveta, kojima sam dugovala objašnjenje za svoje prisustvo, pa sam devojci koja mi nije ispuštala ruku, tešeći me, iako nije znala ni deo mojih muka, dala papire i uputstva koje mi je poslala bolnica. Pažljivo je sve pročitala, pa je svome ocu vidno potresena prepričala moju situaciju. Nedugo zatim, njen otac je telefonirao, nervozno šetao po dvorištu i povremeno izvirivao na kapiju. Za to vreme, devojka i njena majka su u moj ranac spakovale, bez pitanja, nešto hrane i džepove mi napunile orasima.

„Slava Alahu, ovde je običaj takav da majka vojniku koji odlazi iz kuće napuni džepove orasima, pa ako se vrati, onda pravimo kolače i slavimo, a ako se ne vrati, posadimo orah da majka ima gde da plače za sinom, a negde tamo, gde joj je sin ostao, iz njegovih džepova izraste prirodni spomenik, tako da Dagestanci kad vide drvo oraha znaju da je to sveto mesto, neobeležen spomenik naših predaka iz kojih je izraslo drvo, novi život koji nas hrani. Ja se iskreno nadam da će tvoj otac jesti kolače, a ako tako ne bude, ti posadi ove orahe. Mi ovde u dvorištu, kao što vidiš imamo tri, moj otac je jedini iz naše porodice koji ih je vratio svojoj majci da ih pojede."

U dvorište su ušla dva vojnika, njihove uniforme su bile tamnoplave, maskirne, salutirali su domaćinu, te su uzeli moje stvari i bilo je jasno da treba da pođem s njima. Majka je, ispustivši svoju decu iz naručja, obema rukama obuhvatila moje lice i poljubila me u čelo. Okretala sam se za njima, one su mahale i mazile malog žutog psa, a moj domaćin je išao pored mene i razumeli smo se i bez razumevanja, on je garantovao da ću bezbedno stići tamo gde sam krenula.

„Mahaškala, dočeri maja, vse budet horošoj." Mislila sam da se tu opraštamo i ponavljala sam, „hvala, hvala vam mnogo", međutim, moj domaćin je spakovao brižno moje stvari sa vojnicima u

vojno vozilo, seo je pored mene i ponovo smo se našli na putu, koji je vijugao između kuća i drvoreda oraha.

Napustili smo Избербаш.

U toku puta vojnici su razgovarali međusobno i ja sam razumela tek ponešto, „serbski front“ i „boj“, i bilo je jasno da znaju o Srbiji više nego ja o Dagestanu; zapravo, ja o Dagestanu nisam znala ništa osim da je jedna od republika Ruske Federacije. Ispostaviće se da negde na teritoriji Avale postoji stotinak oraha koji su izrasli iz nečijih džepova, šuma vojnika koji su poginuli za odbranu Beograda. Sramota me je što to nisam znala ranije.

Aerodrom „Amet-kan Sultan“ u Mahačkali, avion za Moskvu poleće za pola sata, očajna sam jer ako ne uspem da se ukrcam, sledeći let je tek sutra. Vojnici, a sad već moji prijatelji, nisu nimalo zabrinuti, oni prolaze mimo reda i moje stvari daju aerodromskom obezbeđenju na pregled, koje mi rukom daje znak da priđem i ja. Sramota me je od ljudi koji čekaju u redu, ali nemam izbora, prolazim kroz aerodromski rendgen i „pištim“, sitni novac po džepovima, kako to nisam bacila već, vraćam se i gubim dragoceno vreme, istresam sadržaj džepova na plastičnu tacnu, šnala za kosu i orasi, poneki dinar. Videvši orahe, radnik obezbeđenja prekida pretres i pušta me da prođem, ljudi ispred mene se sklanjaju u stranu, niko ne gunđa, sprovode me direktno do aviona, panično se okrećem sa stepenica shvativši da ne znam ime svog spasioca i prijatelja, tražim ga pogledom, maše mi, odmahujem i shvatam da najmanje prilike imamo da zahvalimo onima prema kojima imamo najveći dug.

Let do Moskve trajao je tri sata, iako sam bila preumorna, nisam od uzbuđenja mogla zaspati, sad sam nadohvat cilja, iako pre dva dana nije delovalo tako, sreća se mešala sa strahom a telo mi je podrhtavalo od umora. Sletanje, gužva, policija na svakom koraku, taksisti, aerodrom „Šeremetjevo“ je i pod sankcijama košnica, izlazim zelenom linijom jer nemam šta da prijavim, hodam i trudim se da izbegnem direktan kontakt sa divljim taksistima koji koriste gužvu, izlazim na moskovski vazduh i konačno palim cigaretu, pokušala sam nekoliko puta ranije, ali prosto nije bilo vremena, tu sam. Palim telefon i on u Moskvi sasvim normalno radi, odmah hvata

mrežu, i dobijam desetine poruka i propuštenih poziva; nije ni bitno, samo treba sestri da se javim. Taman dok biram njen broj, zazvonio mi je telefon, ruski broj, čudno, ali javljam se.

„Halo, draga gospođo, gde si ti?“ Veseo muški glas.

„Sletela u Moskvu, ko je to?“

„Pa Dejan, kako ko, poslala si mi mejl da te pokupim ako mogu.“

„Jao, Deki, pa pre tri dana, ali od tada mi se ruta promenila.“

„Čekaj me, stižem.“

„Ispred sam, čekam.“

Dejan je moj kolega i dalji rođak koji je kao veliki rusofil oduševljeno prihvatio ponudu za posao u Moskvi, ne znam ni kako sam ga se setila, nisam imala njegov broj telefona odavno, pa sam mu napisala mejl neposredno pred poletanje. On je duša od čoveka, računao je i pratio letove, čekao me je pre dva dana na aerodromu i uporno zvao; srećom, našao me je.

Nekoliko cigareta kasnije, u susret mi je išlo poznato lice, krv moje krvi iako na porodičnom stablu imamo samo iste korene, samim tim i prezime, a grane su se razgranale dovoljno daleko da se nikad ne bismo sreli da nije bilo posla. No to sad nije ni važno, važan je on, čovek, od vrste koja izumire, pametan, stasit, nesebičan do te mere da to prevazilazi empatiju za koju svi volimo da mislimo da je posedujemo, on celim svojim bićem živi za bolji svet, iako je svestan da izumire.

Yandex nas je vozio u pravcu bolnice i ja sam mu ukratko ispričala zašto sam došla. On je telefonirao bolnici da najavi našu posetu; s obzirom da je petak uveče a da su mere bezbednosti u vojnoj bolnici na visokom nivou, želeo je da se postara da iste noći dobijem propusnicu i vidim oca. Propusnicu sam dobila samo ja, i rastali smo se na rampi s mojim čvrstim obećanjem da mu se javim čim me smeste u bolnički apartman, drugačije ne bi otišao.

Bolnica je za naše pojmove klinički centar, smešten na nekoliko hektara šume i sa više od dvadeset zgrada za smeštaj bolesnika i klinika, lavirint u kom se ne bih snašla da me nisu sanitetom dovezli do zgrade intenzivne nege. Procedura presvlačenja u jednokratnu sterilnu medicinsku uniformu je bila opravdana s obzirom na pandemiju,

a i činjenicu da se u ovom delu zgrade nalaze najteži bolesnici. Budući da je petak veče, sačekala me je dežurna lekarka, koju ništa nisam razumela, ali sam po izrazu lica shvatala da nema ništa pozitivno da mi kaže. Hodnik je bio u polumraku, iz soba su dopirali zvuci medicinskih aparata koji su se mešali s prigušenim bolnim uzdasima bolesnika; soba u kojoj je ležao moj otac je bila poslednja sa desne strane. Nisam ga prepoznala sa vrata, tek kad sam prišla krevetu, on mene jeste, bez obzira na masku i sve što su navukli na mene.

„Zašto si došla?“

„Tata, ja sam, Ceca.“

„Znam.“

„Kako znaš?“, svukla sam masku sa lica.

„Pa znam valjda! Zašto si došla!?“, ponovio je teškim šapatom.

„A kako da ne dođem, kako? Da te ostavim da ovde budeš sam?“

„O, dete moje“, grlio me je i prvi put u životu mi je rekao „dete“ a ne „sine“. „Dete moje, dete moje...“, plakao je, „pa gde ću sa tobom?“

„Tvoje najzad ’dete’.“

„Oooh“, bolan uzdah kroz jecaj je pratila bolna grimasa, trpeo je jake bolove, na aparatu pored kreveta bile su prikačene tri infuzije, adrenalin, noradrenalin i morfijum, tim redom, prva dva da ga održe u životu a morfijum da mu ublaži bolove, međutim neke bolove nije moguće ublažiti. Moj otac mi se sada činio manjim od mene, samo koža presvučena preko kostiju, i njegove oči boje kafe koje su poprimale neku smrtno žutu nijansu. Pre samo deset dana, moj otac, moja stena od dva metra, sila iz koje je potekao moj život, sad je ležao u bolnom grču, duplo manji ili mi se činilo od velikog kreveta. Kao da je skinuo teški viteški oklop i ostavio samo svoju golu esenciju čoveka.

„Čini mi se, kada bih mogao da ustanem, kada bi me podigli na noge, da bi mi mi odma’ bilo bolje“, rekao je u dahu za koji se jedva izborio.

Instinktivno sam ga uzela za ruku i pod mišicu da ga pridignem, on se napeo iz sve snage preostalog života i jedva smo mu odigli trup sa kreveta, pao je nazad, nije bilo šanse.

„Bole me noge, pogledaj mi noge, zašto me toliko boli i peče?“

Zavrnula sam čaršav i videla da su iz krvavih i jodom umazanih zavoja virila samo potpuno crna stopala.

„Tata, noge su ti zavijene, možda su ti nešto operisali."

„Nisu me operisali, samo mi je pozlilo i ovde su me doveli, od tada mi je mnogo loše, koji je dan?"

„Petak ili subota, više ni ja ne znam."

„Je li toplo napolju?"

„Jeste, avgust je, baš je toplo."

„Ovde ja jako hladno, je li tebi hladno?"

„Jeste malo, sad ću tražiti još jedan čaršav da te pokrijem."

„Neka, sedi da te gledam, sedi da te vidim", pružio je ruku iz koje su izlazile cevčice od infuzije i stavio mi je na lice. Ja sam svoju ruku stavila preko njegove i ljubila je, onda sam osetila da je klonula, zaspao je, morfijum je radio svoje. Ostala sam da sedim pored njega nekoliko sati, dok ponovo nije došao svesti.

„Ti si tu?"

„Da, tata, tu sam, vidiš li me?"

„Vidim, a mislio sam da mi se prividelo."

„To je zato što sam u belom kao anđeo."

„Ne, nego si luda, razmišljaš li ti nekad ili samo tako zamisliš, pa teraš?"

„Samo pratim tebe."

„I uvek si u pravu."

„Pa ne volim ja što je tako, naprotiv."

Nisam htela da mu oduzimam veru sad kad je već izvesno da se ovaj put neće izvući. Nisam mu rekla da sam tražeći pomoć od onih „zovi ako bilo šta treba" ljudi dobijala samo neubedljive izgovore, što svakako više cenim od lažnih obećanja. Možda sam pogrešno verovala da je neko dužan da razume i reši moj problem, onako kako sam gledala da su moji roditelji čitavog života pomagali drugima. Pogrešno vaspitana, a možda su svi ti ljudi samo gomila egzibicionista vašara taštine, koje su u naš život privukla svetla ringišpila na kom su se vozili dok je radio. Na kraju sam ja nosila klovnovsko odelo i pakovala šatru tog cirkusa koji je moj otac podigao verujući da pravi viteški dvor.

Međutim, meni je pomoć ipak stigla sa neočekivanih strana i tada i kasnije; najviše su mi pomogli oni koji su se i sami davili u nevoljama i oni kojima ama baš nikako nisam mogla da uzvratim, pa se nadam da će i njima, ako ikad zatreba, pomoć doći iz neočekivanog pravca. Tako valjda i treba: ne zatvarati krug i svoditi dobrotu na prostačko vraćanja usluga, transakciju dobara, već praviti lanac dobrote koji će sa svakom novom karikom ovom svetu dati smisao kakav bi trebalo da ima.

„Gde su Nataša i Joka?“

„Kod kuće, ne brini, mnogo te pozdravljaju i vole, mnogo, baš mnogo.“

„Daj mi malo vode, evo, tu ima šolja“, pogledom je pokazao na nahtkasnu iznad kreveta, jedva je otpio gutljaj. Gubio se i dolazio svesti u nepredvidljivim intervalima, ja sam povremeno zaspivala na stolici naslonjena na njegov krevet, sve vreme ga držeći za ruku, i tako tri dana.

„Ti si moj vojnik.“

„Tvoj najverniji i najneposlušniji vojnik, pa evo, vidi, na mene si spao, generale“, smejali smo se.

„Gospodine Generale, javljam se na dužnost i odmah tražim voljno ili na mestu voljno, hoću reći, mogu li da sednem?“ Smejali smo se, smejali smo se, godinama pre toga nismo.

„Ne dam voljno, čuvaj sestre, čuvaj Joku, Joku mi čuvaj, uvek.“

„Hoću, tata, znaš da hoću.“

„A i ti se čuvaj bre! Žao mi je, sine.“

„Čega?“

„Tebe, vas tri.“

„Tata, ja sam došla i sve što ti je na duši možeš da mi kažeš, ali nemoj sad to, ti si nama najbolji na svetu. Da smo mogli da biramo roditelje, ne bismo mogle da vas izaberemo takve, sve što se desilo... tako je, kako je, znam da te brine što ćemo ostati same! Ali bile smo same i dok si išao po ratovima, ti si bio u ratu, ali ni mi nismo bile u miru i ako išta znam, znam da ćemo biti dobro. Ali kao želiš teške teme, možemo i to.“

„Ne želim, želim da slušam tebe“, nasmešio se.

„Pesma, gluma ili recitacija“, šalila sam se i ja na ovom mestu gde ništa nije bilo za šalu, uz pištanje monitora i dok smrt luta hodnikom tražeći nekog s najmanje sreće, tako da smo mi bili dobri kandidati.

„Recitacija.“

„Dobar izbor, evo čega mogu da se setim... Hoćeš li Bećkovića? Znam da voliš Bećkovića.“

„Neću. Hoću šta ti hoćeš.“

„Dobar izbor, evo čega mogu da se setim, a da je prigodno:

Maestro moj,
predugo smo bili okruženi onima koji su činili dobro
samo kada su bili primorani
znajući
da dobra dela nikada ne umiru.
Sada znaš i sam
da najbolji ovde prolaze najgore.
Dozvoljavajući da nas ponižavaju
ponižavali smo sami sebe;
ponižavajući sebe
ponižavali smo svoje najbliže...
i (ponovo) kažem...
kada u čoveku ubijete njegovu pravu prirodu
ona se pretvara u svoju suprotnost...
Tada privid postaje snažniji od zbilje,
a proteza važnija od tela...
Neopravdana krivica nas još uvek zbunjuje,
ali napokon smo slobodni i znamo:
naša jedina slabost bila je strah od naše snage...
Hodočastimo dalje na putu Novog Svetla,
bez preterane znatiželje
da li će naše ruke
skinuti kletvu naših dželata...
Veruj mi, Maestro,
u toj neizvesnosti
nalazi se sva lepota sveta...“

Telo mog oca je dopremljeno u Srbiju kao kargo teret, diplomatska pošiljka, oslobođeno carine, ja sam već srasla s bolom i otupela. Imala sam stotine propuštenih poziva, nisam mogla da žalim u miru, sazivani su odbori za organizaciju sahrane, na neke sam išla ja, na neke moja sestra Jovana.

Starija sestra Nataša, koja živi u Švajcarskoj, nije mogla da prisustvuje ni komemoraciji ni sahrani, niti je do dana današnjeg mogla da poseti roditeljski grob jer je njen još uvek zakoniti muž, ali već dve godine u postupku razvoda, prijavio policiji da će ona očevu sahranu iskoristiti kao alibi da pobegne iz zemlje i kidnapuje njihovu decu.

Dok smo mi sahranjivali oca, ona je na sudu davala izjavu da su i ona i deca švajcarski državljani, dobro integrisani u društvo i da nije imala nameru da pobegne sa decom za Srbiju već samo da sahrani oca, što je valjda elementarno ljudsko pravo. No, za svaki slučaj sud ih je, na zahtev advokata mog budućeg bivšeg zeta, stavio pod nadzor socijalne službe.

Imam pravo ali nemam pravdu i nemam veće zube od hijene koja moje parče mesa žvaće iskrivljenom vilicom od zla, trenutno me točak života gazi po leđima, ali ja uopšte ne sumnjam da, kad me još malo pregazi, mogu ustati da vozim ja njega, ne moram punom brzinom i u kabrioletu, samo želim da umrem pre svog deteta, tek onda kad ga osposobim da može da prepešači Dagestan.

Sahrane se ne sećam, osim da sam pet sati primala saučešća u kapeli, nekoliko hiljada ljudi je došlo da mom ocu oda poslednju počast. Kilometarska kolona ljudi i cveća kretala se u povorci do grobnog mesta.

„Mrtvi dobijaju više cveća od živih, jer je kajanje jače od zahvalnosti."

Ja nisam nosila cveće već punu šaku oraha.

Suzan Hodža

Pismo

Sedela je u polumraku sobe u kojoj je radila, nepravilnog položaja tela i brzim pokretom ruke posegnula za još jednom cigaretom.

– Moram prestati – izgovorila je naglas, iako u sobi nije bilo nikog sem nje. S prvim mrakom, i senke su se nekuda povukle.

Ipak, po načinu kako je držala cigaretu i neotesano pravila kolutove dima koji su se razdvajali iz prvobitne celine, videlo se da uživa u tom otrovu.

„Disolucija", pomislila je i ironično se nasmešila.

Vratila se svom poslu, gurnuvši jednim prstom naočari u koren nosa. Monitor je osvetljavao njeno lice. Na čelu su se ukazale duboke bore mrštilice i ponovo je rekla naglas:

– Kako se od sebe same odvojiti?

Tema radionice joj je bila jasna: *Posmatraj sebe kao da to nisi TI. Napiši pismo toj Suzan koja nisi TI.* Ali sprovesti to u delo, iziskivalo je mnogo napora do svakako bezuspešnih pokušaja.

Zagledala se u crna slova na osvetljenom monitoru. Jedna rečenica. Nedovršena.

„Cenjena gospođice Suzan, već danima pokušavam da Vam napišem pismo…"

Namrštila se još više i razmišljala naglas:

– Opaaa, od kada smo mi na Vi? Odakle ova formalnost umesto prisnosti? Zašto je Suzan, koja je prevalila četrdesetu, ima dvoje

punoletne dece i unuku od pet godina, gospođica? I zašto Suzan i dalje samo „pokušava“ da napiše svoj zadatak?

Ponovo je posegnula za paklicom cigareta, ali umesto da ih uzme, povukla je ruku i naglo ustala. Taj nagli pokret tela propratio je zvuk rasipanja nečega po podu. Nije se obazirala. Prišla je uredno složenim staklenim teglicama u kojoj je čuvala kristale. Zažmurila je, kao da u sobi već nije dovoljno mračno, i pružila je ruku. Osećala je hladan dodir stakla pod prstima.

– Ne tu, ne tu, ne tu…

Volela je da nasumično bira verujući svom instinktu i potpuno ignorišući poznavanje delovanja tih malih dragulja.

– To je to. To će biti moja podrška večeras.

Upalila je svetlo i trepnula par puta pokušavajući da se navikne na novo gledanje situacije. U ruci je držala lapis lazuli. Oko nje su ležale rasute perle zaustavljene u svom padu, koji se završio upoznavanjem granice između zagušljivog vazduha ispunjenog mirisom nikotina i propadanja u zemlju.

Sećanja su je izmestila u jedan davni maj.

Užurbano je izašla iz hodnika dečje bolnice, ostavljajući za sobom galamu, metež, mahanje papirima i plač beba nadajući se da će, ako dovoljno požuri, ipak stići na svoj autobus.

Kiša koja ju je dočekala na ulici nije obećavala pozitivan ishod optimističnog razmišljanja. Na sebi je imala jaknu, ali i nosiljku žute boje u kojoj je spavala beba. Nije imala izbora, sela je na klupicu iznad koje je nadstrešnica pravila zaštitu od potpunog namakanja nebeskih suza koje oplakuju, činilo joj se, njenu sopstvenu sudbinu. Sedela je blago nagnuta nazad, oslonjena na hladan zid praveći tako položaj da se glava njenog sina može lepo spustiti na njeno telo. Čekaće da kiša stane. Jednom mora. Izvukla je krajeve svoje jakne ispod nosiljke i njima ušuškala dečaka starog tek nekoliko meseci. Kapci su mu bili poluspušteni i moglo se primetiti da pomera zenice. Nešto sanja, pomislila je sa smeškom. Na njenom licu očitavala se briga dok mu je nameštala kapicu koja je svojim pomeranjem otkrila ožiljak od operacije koju je imao pre samo dva meseca. Rezultati snimanja stižu tek za par dana. Ponovo neizvesnost.

Zagledala se u beton ispred sebe i posmatrala kapi kiše koje su besomučno povećavale barice kraj njenih stopala. Razmišljala je kako veliki gradovi izgedaju još više tuđe i strano kad oblaci zaklone sunce. U Beograd je dolazila kao mala devojčica u posetu tetki koja nije imala svoju decu. Osećala je njenu majčinsku ljubav i nežnost. Ona odavno nije među živima. Da jeste, sada bi sve bilo drugačije. Iz razmišljanja ju je prenulo šuškanje kesa. Pomerila se na sam kraj klupe da bi starija gospođa mogla da sedne. Njen sin se promeškoljio negodujući. Ušuškavala ga je istovremeno šapatom izgovarajući melodično samo jedan glas: – Šššš.

Njen pogled se ponovo prikovao za onu baricu, koja je bila sve veća. Nije joj utekla pomerajući se na sam kraj klupe. Još malo, i stopala će joj biti u toj bari. Nešto je palo. Nije se čuo zvuk, ali je to nešto uočila pogledom. Blago se nagnula napred i rukom dohvatila perlicu zaustavljajući tako njeno poskakivanje. Pružila ju je starijoj gospođi do sebe, verujući da se njena ogrlica pobunila protiv te kiše i kidanjem pustila perle na slobodu.

– Evo je! Uhvatila sam je. Vaša perlica je spasena od potopa – rekla je s osmehom.

– To nije moje – istim osmehom odgovorila je žena. – A to nije obična perlica već jedan poseban poludragi kamen koji donosi sreću onome ko ga nosi.

– Znate li kako se zove? – pitala je ponovo sa sjajem u očima nalik malim česticama nečega što je bilo u kamenu.

– Lapis lazuli – stigao je odgovor.

Kiša je odjednom prestala, a dva tamna oblaka razotkrila su sunce za kojim je maj čeznuo.

U svoj rodni grad stigla je umorna i gladna. Ponoć već beše prošla. Pred vratima svog stana, pre nego što je pozvonila, izvadila je kamen kraljevskoplave boje. Obratila mu se u mislima: „Doneo si mi sreću da stignem na sledeći autobus. Doneo si mi sreću da mi ostane taman toliko da mogu sebi kupiti đevrek sa susamom. Doneo si mi sreću da mogu izdržati putovanje a da se čvrsto ne uspavam jer tada ne bih mogla brinuti o detetu. Sad mi pomozi da se ne moram opravdavati gde sam bila i zašto sada tek stižem kući. Ljudi u trezve-

nom stanju mogu to shvatiti, ali prgava narav udružena sa alkoholom neće me razumeti."

Zvono se začulo iz unutrašnjosti stana. Jednom, drugi put. Tišina. Stegla je kamen još jače u ruci. Vrata su se otvorila. Bez reči se izula i ušla u sobu gde je spavala s decom. Njen stariji sin spavao je blaženim snom. Spustila je poljubac u njegovu kosu.

Putovanje je završeno. Trajalo je kratko. Skoro dvadeset godina u samo nekoliko minuta prisećanja. Podigla je glavu i odvažno krenula ka radnom stolu rekavši glasno, u imperativu, tonom koji ne trpi pogovore:

– Napiši već jednom to pismo!

„Suzan, drago mi je da smo jedno i zbog toga ti se neću obraćati u trećem licu."

Ako sam omašila poentu, nisam omašila sebe.

U momentu kad je osetila trijumf spoznaje da je nije mučio zadatak već sopstveno nerazumevanje onoga što ona jeste, vrata radne sobe su se otvorila i na njima se pojavio momak od skoro dvadeset godina.

– Doneo sam ti čaj. Skuvao sam sebi pa sam pomislio da bi možda i tebi prijao – rekao je pružajući šolju žute boje.

Spustila je pogled na kamen koji je nesvesno i dalje držala u ruci i shvatila koliko je srećna ovde, udaljena od onog stana gde se toliko puta bojala pozvoniti. Sećanje na onaj maj u Beogradu uvek je podstrek da veruje da sunce najlepše sija posle kiše čak i u onim gradovima koji nam izgledaju tuđe i strano. Danas, kad su kristali njena ljubav i posao kojim se bavi, srećna je što je propustila onaj autobus na koji je kasnila.

Jutro je donelo vetrove s planine. Čula je kako vatra pucketa u kaminu. Bilo je toplo i prijatno kad je ušla u kuhinju. Ulazna su se vrata otvorila, a psi su uz lavež jurnuli u tom pravcu napustivši mesto pored peći.

– Doneo sam toplo pecivo – radosno je izjavio muškarac, koji je ulazeći na vrata doneo sa sobom i miris zime koja je kalendarski već počela.

– Hladan si – rekla je stresajući se, ali ga je ipak poljubila.

– A ti si lepa i topla – odgovorio je poljubivši je još jednom.

– Stiglo je neko pismo – rekao je ne gledajući je i preturajući po svežnju ključeva, tražeći onaj najmanji koji otvara poštansko sanduče.

– Pismo?! – uzviknula je. – Meni je dosta pisama – zakolutala je očima.

– Pusti sad to, skuvala sam nam kafu i pecivo će se ohladiti, a neki to vole vruće – rekla je uzevši ga za ruku glasno se smejući.

Miloš Panović

Doktor zubar

„Draga mama, znao sam da neću moći pomoći jednoj ženi. Do pre mesec dana je postavljala stolove, dahtajući kao i ja, trudeći se da živi sa dostojanstvom. U tim umirućim očima bilo je poniznog zahteva za izvinjenja i očajne utešne molbe koja se gubila u praznini. Kao što će se i njeno telo uskoro izgubiti u veličini misterije koja nas okružuje."

Dnevnik motocikliste

– Deda! Hajde da opet gledamo onaj film?

– Koji film?

– Onaj... gde onaj doktor vozi motocikl!

– Če Gevara… oh, pa mislio sam da ti se taj film nije svideo. Bio si tužan.

– Aha, jesam, tužan je, ali mi se gleda. Mmm, rekao sam mami da želim da budem doktor!

– Oh, pa zato, eh, to je jako lepo. Tvoj deda je ponosan na tebe!

– Zašto?

– Kako zašto, Mihajlo?... I tvoj deda je doktor!

– Baba kaže da si ti zubar!

– Baba kaže... za celu babinu familiju, komšinice, njen muž je doktor! Samo je za nju – zubar! Reci ti babi... znaš šta da kažeš babi… reci… da je deda puno voli!

– Hoću!

– Ali reci: Bako, tebe jedan doktor puno voli! A kad ona, blesava kako je Bog dao, pita: „A koji doktor?“ Jer joj ja, sigurno nisam prvi na pameti, reci: „Doktor Milutin Miladinović!“

– Hoću i to.

– E onda će ti deda ispričati ko je to doktor, odnosno lekar.

– Nemoj onda, hajde sad!

– Ha-ha, sad! Mali si još, mislim... ne znam, ali ipak jesi, bleskast si, retko si ozbiljan, nećeš me prevariti tako lako.

– A deda, je l' doktor mora da bude ozbiljan? Ti si uvek bio ozbiljan?

– Vidiš i nisam. Čak suprotno od toga kad se setim. Dobro sam učio i znao kako treba da se radi, pa sam se onda mogao i našaliti. Niko ne voli ozbiljnog zubara!

– Voli baba!

– Baba voli doktora! Ah… moraću opet da te preslišam. Nekad ne znam da li imaš 7 ili 14 godina.

– Imam 10!

– Ja sam zamalo dobio 10 iz hirurgije. Težak predmet! Kad se samo setim...

– Predmet?

– Predmet na fakultetu – oralna hirurgija se zvao.

– Pa što nisi dobio?

– Zato što nisam išao da spavam na vreme, kao što ni ti ne ideš i onda te mama grdi! Pa sam ujutru bio pospan, mnogo mi se spavalo i onda sam lupio strašno, dok sam odgovarao na pitanja.

– Šta si lupio?

– Objašnjavao sam put arterije facijalis, jako bitnog krvnog suda, i kad sam naveo da u jednom trenutku ona ulazi u prostor između *musculusa buccinatora* i njegove fascije, profesor me je pitao, prostu stvar, pamtim. „Kako se zove taj prostor kolega?“ Ja umesto da kažem – obrazni, kažem maseterični – iza njega, jer se u tom predelu profesor počešao dok mi je postavljao pitanje. Ja se tada brecnem.

A on meni: „Nije tu, kolega, malo ispred“ – i počeše se u predelu submandibularnog, i ja naravno lupim – submandibularni! A

on se nasmeja i kaže: „Kolega, pitam vas koja reka protiče ispod Savskog mosta, a vi kažete Dunav!“

– Ništa ne razumem.

– Ni ja… šta mi bi, ali eto danas mi je smešno! A tada je bilo smešno svima oko mene.

– Meni zvuči kao neki crtać!

– Jeste, zvuči. Ali to je jako ozbiljan predmet – moraš da ga naučiš ako hoćeš da znaš kako da vadiš zube!

– Ja to ne bih smeo!

– Nisam ni ja smeo, ali sam prvi to radio u generaciji.

– Zašto prvi?

– Pa... pitao je doktor na vežbama ko će prvi, ko sme. A meni se činilo da sve devojke gledaju u mene.

– Zašto u tebe?

– Ma ne, nisu, činilo mi se Mišo, pa sam odgovorio: „Ja ću, ja smem!“ I pacijentkinja je bila fina, ljubazna baka. Izvadio sam zub, a pre toga dao anesteziju da je ne boli. Ona je rekla pred svima: „Kako mirnu ruku imate doktore! Ja imam još zuba da izvadim, kad da dođem sledeći put kod vas?“ Ja sav ponosan što me doktorom nazvala kažem: „Sledeće nedelje, isto vreme samo dođite i tražite doktora Miladinovića!“ Svi su se smejali, baka se smejala.

– Pa je l’ došla opet?

– Jeste, srela me je na hodniku nakon vežbe i viknula: „Evo ga, to je on, to je doktor Miladinović!“ Profesor me je gledao i odmahivao glavom, sestra sa šaltera pretila prstom…

– Kao mene mama kad je htela da uzme prut, kad sam bio mali.

– Tako nekako, ali ja sam se izvinio i nasmejao koliko sam od muke mogao i poveo je na sledeću vežbu kod mog druga Lazara da joj izvadi zub. Nije bila ljuta, ali stvarno sam mislio da je znala da sam se šalio prvi put, da zna da sam student, a ne doktor!

– I tada si se uozbiljio, deda?

– Da... ovaj ne, nisam, ali sam rekao da hoću, ali nisam.

– Pa šta si uradio još?

– Izdržao sam nedelju dana. Sledeća pacijentkinja je došla, baka opet, koja kaže meni: „Operisala sam to i to, preležala to i to,

pijem lekove, ove, one… ove... ja sam ti sine prošla svašta, a kažem ti to jer želim da se opustiš, ti si mlad, ja sam spremna na sve.“ Vedra gospođa, jako! Tako vedra unese neku vedrinu u mene i ja naslonim ruku na njeno rame i kažem: „Oh, nemojte brinuti, pa niste ni vi meni prvi pacijent – vi ste drugi!“ I svi prasnuše u smeh, a profesorka najviše, pa ni baka nije imala kud pa se i ona nasmejala, ali nisam smeo da se pravim pametan i da budem možda čak i nepristojan na neki način.

– Tada si se uozbiljio?

– Jesam... nisam, nisam. Znaš kad sam se uozbiljio?

– Kad?

– Kad su nam policajci dovezli zatvorenika, sa sve lancima oko ruku i nogu, iz zatvora, da bismo mu izvadili zub.

– Stvarno?

– Da, to se dešava na klinici, neretko.

– Uplašio si se?

– Jesam, malo!

– Zašto, napao te?

– Nije, tu su uvek dva policajca, ali sam mu kada je ušao, okrenut leđima, perući ruke, spremajući se za rad, rekao standardno: „Izvolite, sedite, raskomotite se…“ Gde je on začangrljao lancima, a ja sam se odmah okrenuo… Pogledao me je tako da sam odmah prebledeo.

– Pa kako si mu izvadio zub onda?

– Nisam ja, to rade doktori, ne studenti.

– Ali si se uozbiljio?

– Jesam, držalo me sigurno... mesec dana.

– Mesec dana? Pa ti se nisi uozbiljio?

– Ha-ha, jesam, naravno… kasnije. Uvek sam učio i znao šta radim, to je bitno! Kad znaš kako treba i šta treba, onda si siguran, a kad si siguran, a pacijent je možda malo uplašen, pošalice su čak dobrodošle.

– Odoh, deda!

– Gde ćeš?

– Da ručam, i da kažem babi da je pozdravio zubar!

– Mišo!

– Izvini. „Da je mnogo voli, jedan zubar!“

– Ha-ha. Ličiš na dedu više nego što misliš!

– Znači, biću doktor!

– Ha-ha… Ako to budeš želeo… I ne samo danas, nego i sutra... i prekosutra i… u petak, i za Božić i seledeće godine… i tako svake godine dok ne porasteš… Hoćeš sigurno!

– Pa… hoću! Adios, deda!

– *Adios muchacho!*

Lidija Miljković

Kratak uvid u moj brodski život

Neki trenuci su lepi, neki su još lepši,
neki su čak vredni pisanja.
Čarls Bukovski

Ako biste uronili sa mnom u svet brodskog života, primetili biste da je to svet ispunjen raznobojnim likovima, nezaboravnim događajima i svakodnevnim avanturama koje prelaze granice realnosti. Svaka brodska priča otkriva nešto novo i neobično, čineći život na brodu sličnim onom na kopnu, ali sa svakodnevnim jedinstvenim obrtima.

Na brodu je sve nekako stisnuto, kao u malom gradu, brzom i prepunom ljudi. Sve je živahno, puno boja, mirisa i nema vremena za dosadu. Niti za sebe. Generalno, problem je – vreme.

Brod je kao laboratorija za ljude. Tu možete videti kako različiti karakteri, kulture i jezici utiču jedni na druge. A promene? Oh, promene su svuda oko nas! Iako ih ponekad pokušavamo izbeći, na brodu su one neophodne da bi se preživelo. I niko ne reaguje na promene dobro. Postoje ljudi samo koji lažu da reaguju dobro, onda oni koji jasno izražavaju problem s promenom i oni koji su utrnuli od brojnih promena. Nema drugih.

Mi, članovi posade, stalno smo zauzeti. Imamo poslove koji su često „laki“ (barem tako reklame kažu) ali super plaćeni.

Tu je i prostor za flertovanje, učenje, malo odmora od porodice i kopnenih problema. Ali ponekad se u tom okruženju osećamo kao da ćemo poludeti zbog umora, nedostatka sna ili nostalgije.

Evo nas na početku... mom novom početku. Nov brod, novi ljudi i nova ja.

Autobus me ispušta zajedno sa još pedeset izgubljenih duša u zoru. Sunce još spava, a mi puni adrenalina, ali držimo se kul, kao da nam je to svakodnevnica, da ne kažem, rutina. Ne znam zašto tako stalno lažemo i sebe i druge.

Prvi pogled na brod: jedino što vidiš je moć! Možeš osetiti, čak dodirnuti tu moć, ali ne možeš objasniti da li dolazi zbog dimenzija, boja, broja ljudi i operacija, ne znam! Jednostavno, samo se ponosimo što smo uspeli da doguramo dovde i divimo se čeličnom džinu ispred nas.

Osećaš se kao mrav u odnosu na njega.

Upravo smo ušli kroz ulaz samo za posadu. To je drugačiji prolaz od onog koji koriste gosti. Osećaš se kao da si ušao iza scene pozorišta i sad znaš tajne koje niko drugi neće saznati.

Čelik na sve strane i poneki tepih, tu i tamo.

Ulazim i osećam drugačiju klimu, kao da ulazim u ogromnu pećinu. Čujem stalni neki zvuk prigušenog zujanja ogromnih motora i osećam potpuno nov miris. To je miris broda. Svi brodovi mirišu isto, samo neki imaju jači miris. Ali to je jedna potpuno nova aroma.

Entuzijazam, fokus, nepoznata okolina i ljudi. Kao na bilo kom drugom poslu. Verujte, svi uvek i na svakom brodu misle da sve znaju, ako su jednom samo pre toga pa makar i na malom parobrodu zaplovili... no, realnost je surova, zapravo sve što zaista znamo su naši koferi i putne isprave.

Iz nekog čudnog razloga ubeđena sam da ću lako naći put po brodu. Demantovah sebe u prvih par minuta! Zapravo, hodnici za posadu su kao ogromni Minotaurov lavirint. Ovaj ogroman lavirint sa čudnom kombinacijom brojeva ispisanih na pregradnim zidovima i više paluba, osim što me potpuno zbunjuju, ima i svoju prednost. Čini me zavisnim od iskusnih članova posade koje molim da mi pomognu da nađem put do svoje kabine, pa me tako vodaju kao dete u vrtiću. Novo okruženje – ne želiš da se izgubiš? Pa, nađi drugara! I

otuda toliko poznanstava s broda i otuda se izgradila veština i lakoća u minglovanju s ljudima.

Lica posade koju srećem imaju široke osmehe, koje ću za nekoliko nedelja naučiti da dešifrujem. Značenje tih osmeha kreće se od dobrodošlice i otvorenosti, do „jadna ne bila, pojma nemaš u šta si se uvalila“ ili „stiglo sveže meso“.

Prvi dan je preokupiran prilagođavanjem, umorom, raširenim zenicama, ispijanjem kafe, čestim gubljenjem po brodu, traženjem kofera, davanjem dokumentacije, prisustvo prvim radionicama, pa onda traženjem kafe i onih koji puše.

Prvog dana svaki menadžer želi da ispadne car, kul lik, oštar ali pravičan i da se vidi njegov ili njen jasan doprinos ovoj organizaciji života i smrti. „Svi su važni, ali ja sam najvažiji!“, to se nekako uvek čuje kao podtekst lidera.

Taj dan kad se završi, ti padaš na krevet i jednostavno utoneš u san na čitavih pet minuta, jer te nažalost tvoj adrenalin i dalje ne uspavljuje. On je tu da te do jutra podseća na važne stvari u tvom životu i da te budi svakih par minuta da se ne bi uspavao na prvi jutarnji trening koji kreće u 7h.

I tako kreće naredni dan.

Prvi dan obuke počinje tačno u 7 ujutru, jer na brodu je često isti osećaj kao da ste u vojsci. Nema puno mesta kreativi i fleksibilnosti, ima puno discipline i jasnog ritma promene i usaglašavanja moru, okeanu, vetru, suncu, nevremenu, nemanima, zahtevima gostiju, profitu kompanije i kolegama koji se naprasno povrede ili razbole (ma, lažu, bre).

Jedva da je iko spavao, iako smo bili mrtvi umorni od putovanja i snalaženja u potpuno novom okruženju. Jedva smo pojeli i popili kafu, ali trčimo da nađemo salu za obuku.

Prva obuka je o sigurnosti, što je zapravo prvi put da učite kako biti mornar. To je kao neka vrsta vojne obuke i komunikacije. Ali iskreno, osećate se kao da ste se vratili u srednju školu. Iznenada, u ovoj dobi i s ovim iskustvom, počinjete sve ispočetka i imate ispite... opet ne znate predmete. Opet neki kontrolni. Opet neko ispitivanje. Naravno, uvek ima nekoliko ljudi u sali iz pomorske škole i voleli biste da su vam oni najbolji drugari. Tačno vidiš kako ih okružimo

na pauzama. S jedne strane stvarno im se divimo, a kako i ne bi kad znaju nešto što mi nemamo pojma. No, s druge strane malo smo i ljubomorni i zavidni, „pa kako da ovaj lik bude bolji od mene!“ To često prolazi kroz misli svima. A ljudi smo! Slabi smo.

Oči i uši širom otvorene dok slušam oficira za sigurnost kako nam objašnjava kako da ispalimo raketu u slučaju da se nađemo u gumenom čamcu usred jebenog okeana. Iskreno, mislim da mi je više potrebna Biblija u toj situaciji! Ne verujem u raketu u tom trenutku, samo verujem da mogu da umrem u par sekundi. Ako se nađem u okeanu usred noći, pored potopljenog kruzera od 22 sprata i više 7.000 ljudi oko njega, ja želim da umrem odmah. Razmišljam da, ako svi budemo pozitivno razmišljali i više meditirali, možda se to nikada neće desiti. Sad se setih i one knjige *Tajna*, ne bi bilo loše da je negde ubacim da je svi nauče napamet i da svi misle samo pozitivno, ali najbolje bi bilo ako bi brod kruzirao uz obalu! Eto ideje! Kruzer uz obalu!

Gledam oko sebe i proveravam s kim ću provesti poslednje sekunde na ovoj Zemlji.

Odjednom od rakete i nas samih u moru dođosmo do pirata! Bez daha slušam ovog oficira za bezbednost, kaže on: „Najvažnije što treba zapamtiti iz ovog predavanja je – ako vidite nešto, recite nešto – ... pirati! NEMA PANIKE! Ako se pirati pokušaju ukrcati na brod naoružani AK puškama i bacačima granata, ne brinite jer imamo adekvatnu odbranu, uzimamo naša vatrogasna creva koja su strateški postavljena oko broda i zalivamo ih.“ To je to! Oni na nas granatama, mi na njih vodom. Ako je iz kanalizacije, donekle bi mi imalo smisla.

Posle toga dolazi oficir za životnu sredinu s neverovatno veselim informacijama. Polu sam živa u ovom trenutku od silnih ludih misli u glavi od prethodne obuke sa crevima. Poče čovek da priča i baš mi je drago da sam saznala da se sav otpad na brodu reciklira, pa je veoma važno stavljati slamčice i papirne čaše, kao i naše kondome, u odgovarajuće kutije za reciklažu da bi naši okeani ostali čisti i netaknuti. Zatim nastavi čovek sa činjenicom da u našim okeanima postoje čitava ostrva smeća otprilike veličine Francuske. Strašno. No u glavi mi: „Gde, reče, beše ide kondom?“

Sledeći na redu je HR trener, sa gomilom informacija koje sežu od toga ko je ko i šta radi na brodu, do toga da ne čačkate nos pred gostima. Ali najvažnija stvar koju treba naučiti na ovom predavanju jeste o seksualnom pristanku ispričanom metaforički kroz ispijanje čaja.

Tako lagano, od jedne do druge obuke prođu dani. Uklapanje u smene, snalaženje po lavirintu i onda shvatiš da ti sve vreme nešto učiš, ali često ne razumeš šta ljudi pričaju.

Službeni jezik na brodu je engleski, ali posada u stvarnosti koristi svoju verziju jezika, pogotovo kad razgovara međusobno. To je mešavina nepravilnog engleskog, brodskog slenga, izraza iz različitih zemalja i govora tela. Takođe, ovo je i način da se malo opustimo tako da svako malo ovaj rečnik se dodatno obogati novim izrazima. Trebaće nekoliko ugovora da uhvatite značenje većine toga.

Na brodu trenutno ima oko 70 nacionalnosti, 80% posade govori baš nepravilno engleski, ali neverovatno – svi se vrlo dobro razumeju.

Baš pre nastavka obuke, stala sam u menzu da nešto prezalogajim i uzmem kafu. Tamo sam videla Generalnog Menadžera. Izgledao je i ponašao se kao Pablo Eskobar (samo ćelav i bez brkova, nizak, sa velikim stomakom i vrlo čudnim mirisom), prišao mi je i video moju identifikacionu karticu na kojoj piše ime i zemlja odakle dolazim. „Srbija" i onda dodao „mora da si seksi i agresivna"... Stvarno sam htela da mu agresivno odgovorim (možda je bio u pravu), ali pre nego što sam stigla, on je rekao: „Pogledaj ove Babalue, srediću ih kao bananu"... Nisam imala pojma o čemu priča. Šta su, dođavola, babalue i nikad nisam čula da neko sređuje bananu?

Bukvalno ponekad ideš brodom i ako ti se neko obrati, ti se samo nasmeješ i klimaš glavom.

Još uvek zbunjena kako bi trebalo da se osećam povodom ovog kratkog razgovora sa Generalnim Menadžerom, on se ljubazno nasmešio i počeo da razgovara sa (tek sam primetila) nekoliko zgodnih spasilaca: „Posao na krmi bio je *a la cartuch*, čuo sam za ovog Mambruka i njegov paisano biznis, nadam se da će ga Minioni pratiti." Oni su samo klimnuli glavom i otišli. O, moj bože?! Na kom jeziku je ovo? Nisam shvatila ni šta je rekao, ali me je gledao s izrazom lica

kao da im je rekao nešto veliko. Ja sam samo stajala s osmehom i namignula na način „dobar si šef".

Požurila sam na obuku, skoro da kasnim…

Dok sam slušala više od dva sata obuke o bezbednosti, umorna kao pas od hvatanja novih reči i izraza, oficir za sigurnost je rekao: „Sastanak *MidShip*, *port side*, mesto okupljanja B1." Da li se šališ sa mnom? Zamišljam sebe kako trčim usred noći, u vanrednoj situaciji, brod tone i nagnut je na jednu stranu, pokušavajući smireno da pronađem put do B1 stanice.

Nasmejala sam se jer je on takođe imao irski akcenat i pola vremena nisam razumela ni reč koju je rekao. Jednostavno sam se bojala da stalno pitam. Ali kad sam se okrenula da nađem neko poznato lice koje će me uputiti, jedna devojka me je pogledala i rekla: „Ćao! Vidim da si izgubljena; ja sam Marija, i mi smo paisanos." Bila je visoka, fit, plavuša i seksi (GM je bio u pravu), bila je i jedan od menadžera. Nastavila je: „Prvi put na brodu?", klimnula sam glavom, pokazala rukom da mislim na ovaj brod i nasmejala se. Rekla je: „Dobro, drži se mene, pomoći ću ti." Uzela me je za ruku i počela da priča o sebi i brodu.

Evo nas sad, dve visoke devojke, crvenokosa i plavuša, fit i s nekim činom na brodu, šetamo kroz I-95. Obema nam je osmeh velik i sjajan, i obe imamo puno harizme... Stvarno je kao srednja škola... A šta je taj I-95?

I-95 na brodu je kao auto-put, samo bez automobila i sa znatno više zanimljivih likova! To je glavni hodnik koji se proteže od pramca do krme broda i glavna je tačka za sve što može zatrebati – od menze, kabine do teretane. Zamislite ga kao svojevrsnu modnu pistu gde se posada šeta u svim mogućim uniformama i pidžamama, a vi ste u prvom redu za posmatranje. U suštini, to je mesto gde možete videti ceo svet u mini formatu, dok se probijate kroz more ljudi pokušavajući da ne izgubite fokus ili razum!

Ušle smo u lift, htele smo da zgrabimo zalogaj u restoranu koji je za goste, nalazi se na palubi 18. Restoran je pun oficira (bele pantalone, bela košulja i bele cipele, izgledaju tako čisto i kul), i oni su zgodni. Moj bože! Tek sad shvatam da padam na uniforme. Kliše, znam.

No, da ne gubimo vreme, počele smo od osnovnih stvari. Prvo da dešifrujemo kodirani rečnik broda:

• *A la cartuch* – odlično

• Krma – zadnji deo broda

• Babalu – budala

• Banana – dobijanje kritike, loš način dobijanja povratnih informacija, vikanje...

• *Bomboclat* – jamajčanski izraz koji znači šok ili iznenađenje

• Pramac – prednji deo broda

• Most – kontrolni centar broda.

• CD – Kruz direktor

• *Cheapatonic* – prljavo jeftin gost; gost koji ne troši novac na usluge.

• *Collito* – znači zadnjica ili guza na španskom

• *Comaross* – mnogo

• Palube – spratovi

• F&B – hrana i piće

• Formalna noć – formalno oblačenje za večeru

• *Galley* – kuhinja broda

• *Gangway* – Ulaz / izlaz broda koji se koristi dok je usidren

• GI – gastrointestinalna bolest poznata i kao norovirus, najčešći virus na krstarenjima

• HD – Hotel direktor

• I-95 – Glavni hodnik posade na brodu. Ide gore-dole dužinom broda

• *Itinerary* – raspored luka za određeno krstarenje

• Kaput – završeno, gotovo, pokvareno, beskorisno, umorno

• Čvor – Jedna nautička milja na sat

• La Ge Ge – Veoma iza

• Mamacita – simpatična devojka, flertovanje s nekim ili samo pričanje o nekome koga volite

• *Mamagaio* – Član posade na dužnosti koristi svoje radno vreme za aktivnosti koje nemaju veze s poslom. U pitanju je gubljenje vremena. Sve ovo, naravno, bez znanja šefa. Dolazi iz tagalog (jezik koji se govori na Filipinima)

• Mambruko – Idiot

• Master – Kapetan

• *MidShip* – Sredina broda

• *Muster station* – Mesto okupljanja gde osoba ide tokom vanredne situacije

• Paisano – znači „neko iz iste zemlje“

• Papalito – papir / papirologija

• Papi – znači „stariji čovek“, ali danas se koristi kao „dragi“ ili „dušo“

• *Pax drill* – na početku svakog kruza, posada i putnici moraju izvesti obaveznu vežbu sa čamcima za spasavanje. Posada izvodi dodatnu vežbu sa čamcima jednom nedeljno.

• *Port manning* – prema Pomorskom zakonu, brod je dužan da zadrži određeni broj posade na brodu dok je usidren. Posada koja je u luci ne može izaći iz broda u određenoj luci.

• *Port Side* – leva strana broda

• *Sail Away* – vreme kada brod napušta luku

• *Sign off* – napustiti brod kada vam ugovor istekne

• *Starboard side* – Desna strana broda

• Takataka – puno pričanja, ogovaranja

• Tender – trajekt koji prevozi putnike sa krstarice do pristaništa kad brod ne može biti smešten u luci.

Prvi mesec je uglavnom malo traumatičan za sve. Pored ogromne količine novih informacija koje treba znati i nekako naučiti, mora se boriti i s umorom, koji nije olakšan načinom na koji se brod kreće, što može izazvati sve od glavobolje do potrebe za povraćanjem i nedostatka energije.

Kad sam prvi put smeštena u kabinu za goste na palubi 12, bez prozora, samo sam osećala kako jaki talasi bacaju brod još intenzivnije. Dve nedelje sam učila da verujem svom telefonu i alarmu kako bih razlikovala dan od noći. Pošto je moja kancelarija bila ista kao kabina, samo na palubi 1, ni tamo nisam imala prozor. Život bez sunčeve svetlosti, a zamišljala sam kako ću još i pocrneti! Nakon dve nedelje zamenili su moju kabinu za regularnu kabinu za posadu, s prozorčićem naravno, jer sam i ja ipak jedan od oficira. Barem sada mogu da gledam pod vodom, kad god su talasi. Nadala sam se da ću

svakog trenutka videti Nema. More je veoma nemirno, i otkrila sam da bolje spavam sa zavesama, iako sam silno želela da imam prozor.

Brzo se čovek navikne na promene kabina. Brzo se i nauči da se pakuje i raspakuje, ali i da stvori domaću atmosferu u svom novom domu.

Naučila kako da idem od kabine do kancelarije i gde da jedem. To je zaista mnogo teško! I sve to tako troje dok jednog jutra nisam dobila papir provučen ispod vrata da ću sledećeg jutra da se pridružim drugom brodu na drugom kontinentu. Nisam jedina kojoj se te stvari dešavaju. Tako funkcionišu brodovi. Koja pozicija nedostaje, traži se prvo na drugom brodu, pa ako je moguće, odmah te sele na drugi kraj sveta. Prevoz i letovi obezbeđeni, tvoje je da se samo upakuješ i put pod noge.

Pretpostavljam da nemajući vremena da previše razmišljam, nisam ništa dovodila u pitanje, samo sam se pozdravila i otišla. Jedina gorčina koju osećaš jeste da li će tamo biti ljudi s kojima možeš da se družiš.

Ponovo aerodrom, ali ovog puta u malom gradu u Meksiku. Bar sam videla sunce i izašla. Obično kad putujem sama imam vremena da razmišljam o svom životu, no ovog puta jedan od direktora je putovao sa mnom. Idemo na različite brodove, ali u iste luke.

Čovek je bio u pedesetim, s izgledom koji pleni i šarmom koji osvaja. Osmotrio me je i rekao: „Znaš, volim ljude poput tebe. Tiho radiš, a kad progovoriš, to je obično duhovito. Primetio sam kako koristiš svaku pauzu da se povučeš na stranu. Ali ono što mi se najviše dopalo je tvoja životna priča."

„Nisam sigurna da razumem na šta mislite."

„Pa, raspitali smo se malo o tebi. Lidija, zar ne? Ponekad srećno udata, bez dece, sa starijim bratom i mlađom sestrom. Čuli smo da voliš svoju porodicu, imaš više od prijatelja i psa kojeg je tvoja prijateljica pronašla na ulici. Zanimljivo je da uživaš u zdravom sarkazmu. HR si, ali nikada nisi u potpunosti uživala u toj ulozi. Tvoja strast su obuke i edukacija. Više od 17 godina iskustva kao HR i trener, sa hiljadama sati obuka... Impresivno je videti kako ljudi primenjuju znanje koje si im prenela. Ali, pre svega, naporno si radila na sebi." Podigao je obrvu i nastavio: „Tvoja prošlost ima svoje mračne

delove, zar ne? Preživela si seksualno zlostavljanje, nasilje u dvadesetim, gledala kako prijatelji prolaze kroz patnju. Tvoje znanje o ličnom razvoju nije samo teorijsko, već i praktično. Zanimljivo je kako si naučila da prepoznaješ nasilnike, proučavajući ljudsko ponašanje, psihologiju, sociologiju i menadžment. Sve to ti je pomoglo da staneš na noge i boriš se za sebe. Naučila si da voliš sarkazam i humor, koristeći ih kao alat da promeniš perspektivu u pozitivan ugao. Svako iskustvo te je oblikovalo, zar ne? Etika i moral su za tebe subjektivni, ali ti si pronašla svoj put." Zastao je, nasmešio se i dodao: „Svaka tvoja priča je lekcija za sebe."

E, ovo je slika i priika brodskog života, o ljudima možeš saznati njihove najdublje tajne ako želiš. Malo se raspitaš i eto ga, ceo život kao slika preda mnom. Zahvalila sam mu i zapitala zašto li mene ne zanimaju tako životi drugih. Čak me ne fascinira šta sve zna o meni, već zašto bi znao. Ja o njemu ništa ne znam i nisam ni pitala.

Ukrcala sam se na brod i primila sam veoma toplu dobrodošlicu. Brod je upola manji od poslednjeg. Kad sam ga videla, pomislila sam da je verovatno najstariji brod na okeanima, izgledao je kao da nije opran otkad je prvi put isplovio. Mislila sam da su me voleli ovi moji u kancelariji, ali sada imam drugačije mišljenje.

Moja nova kabina je prizor za pamćenje: mala, bez prozora, raširiš ruke i dotakneš obe strane kabine. Ovo čak ni ne smeta. Smeta to što mogu da čujem seks u kabini pored. Boga mi, koliko god da su dobri, on bi mogao za nijansu da uspori. Naravno, da sam elegantno zakucala po zidu i da su utihnuli momentalno.

Bila je sredina noći kada sam čula: „Kod Bravo, Kod Bravo, Kod Bravo! Paluba 9, napred"… Prva stvar koja mi je pala na pamet, još u polusnu, bila je: „Idioti, možete li malo tiše", a onda sam shvatila poruku i skočila iz kreveta pokušavajući da se setim da li treba nešto da uradim ili postoji neki poseban poziv za akciju. Par minuta kasnije imali smo još jedno obaveštenje da zanemarimo poruku. Srce mi je lupalo i nisam mogla da se vratim na spavanje. Bilo je samo dima na mostu. Odatle se vozi brod. E, sad mi treba cigareta!

Ponekad je teško biti okružen ljudima 24/7. Ali dobro je imati prijatelje s kojima možeš da se smeješ tome. Kao HR na brodu, često dobijamo povratne informacije iako ih ne tražimo. Tako zanimljivo

stvaraš filtere da apsorbuješ samo ono što je neophodno. Osim profesionalnog života, živimo i privatno. Ponekad je izazov ostati profesionalan na brodu. Život na brodu uključuje prijatelje, ljubav, sreću, želje, novac, seks, karijeru i tračeve. Ponekad te sve to može preplaviti.

Otkako sam se pridružila ovom novom brodu, neobično je da se osećam opušteno. Sva posada je veoma gostoljubiva. To je sjajno, jer moja kabina je očajna. Moj krevet je mali, mogu se okrenuti, ali ne mogu zamisliti da je neko drugi sa mnom. Imam krevet na sprat, gornji je korišćen kao skladište, jer nema dovoljno mesta za pravi orman. Ali! Velika stvar i luksuz je što nemam cimera. Dakle, imaš privatnost i možeš koristiti kupatilo kad god želiš i niko neće voditi ljubav baš iznad tvoje glave.

Novi brod – novi prijatelji! Kad imaš prijatelja, čitavo iskustvo je značajno lepše, bogatije i zabavnije. Imam prijatelje u mnogim odeljenjima i da bi ih bolje razumela, treba malo znanja o strukturi na brodu i različitim ulogama koje igraju. Brodovi imaju raznolikost poslova; to je čitav grad. Imamo svoj vodovodni sistem, električnu energiju, kanalizaciju, pratimo naše zakone i prilagođavamo se zemljama u koje idemo. Takođe, postoji i kriminal, pa kako bismo bez njega.

Posada pripada jednom od 3 glavna odeljenja:

1. *Engine* (oni održavaju da brod plovi, da imamo struju, vodovod i da sve funkcioniše)

2. *Deck* (oni voze brod)

3. Hotel (od kockarnice, hotelskih soba, kuhinje, restorana do glumaca, cirkusa i slično)

Svako odeljenje je lepo na svoj način. Svako odeljenje ima svoje izazove.

U ovom svetu punom raznolikih izazova i neobičnih događaja, ponekad se dešavaju priče koje se šire brže od požara. Realnost brodskog života je takva da bukvalno ako zatvorite oči na sekund propustićete neke nove trenutke.

Verujem da se ovo može lako zamisliti: sjajni brod, veliki tihi okean i dvoje putnika izgubljenih jedno u očima drugog (i možda u jednom koktelu više). Kruže glasine da su, kako je noć odmicala i muzika s broda postajala samo tihi šum, ovaj „neimenovani“ par od-

lučio da privatnost njihovog balkona predstavlja savršenu kruzersku priču za neke... intimne trenutke. Ah, ali okean je kapriciozna dama! S vremena na vreme pošalje poneki jak talas bez najave. U žaru trenutka, i možda malo zaneseni od večernjih uživanja, strmoglavili su se preko ograde pravo u duboki plavi okean.

Ali priča se tu ne završava! Zahvaljujući uvek budnim očima na morima, njihov neočekivani skok nije prošao neprimećeno. Uzbune su se proširile vodama brže nego najnoviji tračevi. Drugi kruzer, u blizini, postao je heroj časa, pritrčavši u smelu ponoćnu spasilačku akciju. Više od 20 čamaca u vodi i dva ogromna džina traže njih dvoje.

Ovaj par, sada mokar i verovatno više posramljen nego ikad, bio je vraćen na brod, bezbedan, ali zauvek obeležen kao par koji je svoju strast odveo korak predaleko (ili bolje rečeno, skok preduboko).

Priča o pravljenju talasa! Sigurno će se prepričavati decenijama. Tako da, sledeći put kad budete ispijali koktel na palubi, držite uši otvorene – mora nikad nisu bez sočnih priča!

Vidimo se!

Miloš Savić

Sloboda ima cenu

Dve nedelje sam provela u bolnici da bih bila uz ćerkicu, vratila sam se na posao nakon bolovanja koje sam uzela zbog toga, a tamo me je sačekao otkaz.

Pitala sam se da li postoji nešto preče u životu od moje porodice. Nisam mogla da se saberem jer nije problem to što ću ponovo da menjam posao, već razlog zbog kog se to desilo.

Odzvanja mi u ušima dok mi šef objašnjava. Imam osećaj kao da sa svojih 37 godina stojim ispred svog oca koji mi priča kako sam ga izneverila. Od svih reči, jedino sam razumela da nisam bila tu te dve nedelje kad sam kompaniji najviše bila potrebna.

Otišla sam bez reči, bez pozdrava, kao hipnotisana. Kako ću da kažem Marku da ćemo morati ponovo da tražimo stan jer ovaj više ne možemo da priuštimo?

Toliko sam ga podržavala da napusti posao i osnuje svoju firmu. Kako i zašto sad kad je sve toliko nestabilno? Kako da kažem devojčicama da moramo ponovo da se pakujemo?

Znam da novi posao znači ponovo dokazivanje, prekovremeni rad, manje vremena s porodicom. Koliko god da nisam htela da se vraćam na staro, nisam imala želju da krećem iz početka. Stisnula sam zube i pozvala menadžera banke u kojoj sam radila, znala sam šta me čeka, ali se nadam da je plata ostala ista, još uvek je upravljanje projektima pristojno plaćeno.

Italijan sa svim svojim šarmom kao da je jedva čekao baš moj poziv. Kroz osmeh mi je rekao da će da mi se javi za nekoliko dana, iako sam znala iz priče jedne bivše koleginice da im gori pod nogama da popune tu poziciju.

U toku tih nekoliko dana nešto me preseklo u stomaku. Razmišljala sam o svemu šta se desilo u poslednje vreme, da li grešim u nečemu, šta je sve ovo šta mi se dešava, da li je ovo život koji želim. Bila sam dobra ćerka, vredan student, najbolja u svojoj klasi, radim dobro plaćen posao, ostvarila sam se kao majka, znam koliko vredim. Želim da promenim nešto, ali ne znam šta.

Posle toliko vremena, nas četvoro smo se ćutke šetali kao da je ovih nekoliko dana bio mali nagradni odmor i opomena kako bi trebalo da provodimo više vremena zajedno.

Sve to je prekinula zvonjava telefona… s druge strane je bio Toni, s njegovim žabarskim akcentom. Kao da mogu da ga vidim kako mi kroz kez samouvereno nudi poziciju junior savetnika za projekte. To znači ponovo mnogo rada i mnogo dokazivanja kako bih napredovala u korporativnom svetu, kao da sam neko ko je tek završio fakultet i kreće iz početka.

Marko je stajao pored mene i kroz poluosmeh s iščekivanjem gledao moju reakciju. Ne znam šta se desilo u meni, ali samo sam prekinula Tonija i rekla mu NE. Markovi obrazi su se opustili i iz poluosmeha je prešao u nevericu s poluotvorenim ustima.

Ni ja nisam verovala šta sam rekla, odakle mi ta ideja da odbijem siguran posao, čak je i plata koju mi je Toni nudio bila dobra.

Nešto ili neko kao da se javio iz mene. Telefon mi je i dalje bio u ruci, jedna Ana u meni je htela da okrene Tonija i da mu kaže da je bila šala i da kroz kiseli osmeh prihvati posao, a druga Ana je govorila: „BRAVO, ko ga jebe!“

Marko me je pitao: „I šta sad?“

„Ne znam, odgovorila sam.“

Tišina, kao da se sve ugasilo, kao da je vreme stalo.

„Smislićemo nešto, ali ne mogu tamo da se vraćam, nemam snage da se ponovo dokazujem.“

Krenuli smo ka stanu sa devojčicama. Marko je ćutke išao pored mene pognute glave. Šta god da je rekao, bilo bi suvišno.

Sve vreme dok smo hodali, dve Ane u meni kao da su se razišle. Jedna bi se sklupčala i plakala u nekom ćošku dok ovu drugu nisam baš tako dobro poznavala. Ova druga je izvadila neke papire i počela da piše, da računa, trudila sam se da virnem preko ramena kako bih razumela šta to radi, možda i da joj ukradem neku ideju.

Otac je znao da sam bez posla i da tražim rešenje. Kad je saznao da sam odbila Tonija, ponudio se da neko vreme budemo kod njih. Znam da je to uradio najviše zbog devojčica. Markovi su iz Kraljeva i Marko je znao da nikome trenutno ne bi išlo u prilog da budemo kod njegovih.

Prihvatila sam očevu ponudu, opet najviše zbog devojčica. Da smo Marko i ja sami, ne bih mogla to da uradim zbog sramote od oca. Ja, njegova prva ćerka, koju je on odgajao sa svoje dve šake u stolarskoj radionici svog oca.

Majka je radila kao sanitarni radnik u bolnici i oboje su se trudili da se druže s nekim bitnim ljudima, sa ljudima koji imaju titule. Sad mislim da je to bilo sve zbog nas dve. Iako je on bio vredan i poštovan zanatlija, mislio je da to nije dovoljno da nam pokaže pravi put. Svi ti nazovi kućni prijatelji su mi se gadili, svi su dolazili samo kad su neka slavlja, a moji su uvek bili pravi domaćini. Uvek sam bila ponosna na svog oca, bio je veći gospodin od sve te gospode.

Iako sam se stidela zbog svega šta mi se desilo, bila sam srećna što je proradilo nešto u meni i što sam umela da kažem „ne“.

Vraćajući se jednog dana s pijace sretnem prijateljicu Bojanu iz studentskih dana. Stigla je do pred kraj studija kad je morala da napusti fakultet zbog trudnoće. Nije sebi mogla da priušti dalje studiranje i odlučila se za podizanje dece.

Kroz kratki razgovor saznala sam da radi u prodavnici zdrave hrane kao blagajnik i zamolila me je za malu pomoć, tačnije za savet. Pitala me da li bih imala vremena da odem s njom na biznis predavanje kako bih joj dala svoje mišljenje jer sam ja u tom korporativnom svetu pa ću možda bolje razumeti.

Laskao mi je njen poziv, ali sam pristala da odem ne samo kako bih joj pomogla već i iz znatiželje da vidim o čemu se radi, jer na kakvo bi to biznis predavanje išao neko ko se bavi običnim poslom!

Posle nekoliko dana smo se našle ispred hotela „Metropol“ u Beogradu. Ćaskale smo desetak minuta uz kafu u lobiju hotela kad sam je pitala da mi objasni o čemu se radi, na šta mi je rekla da ne zna tačno kako da mi objasni i da će predavanje početi za koji minut, i da uđemo u salu gde će biti predavanje, pa ću tamo i ja saznati o čemu je reč.

Iznenadila sam se kad sam ušla u salu i kad sam videla da je sala puna. Bilo je više od sto ljudi, svih uzrasta, raznolikog sveta. Neki su bili bolje obučeni i sređeni, neki su bili sasvim obični. Moja znatiželja je bila još veća jer nisam očekivala ovako nešto.

Ispred platna za prezentaciju izašla je žena u četrdesetim godinama, visoka, zgodna, prosečno obučena sa ne previše stila. Predstavila se kao Verica iz Novog Sada, majka dvoje dece i magistar ekonomije. Nekako sam se odmah povezala s tom ženom. Nije krenula da priča o biznisu, već je svoje izlaganje počela pitanjima: da li smo zadovoljni svojim životima, da li mislimo da zaslužujemo bolje. Kad smo zadnji put sebi nešto priuštili, koliko slobodnog vremena imamo za sebe i nama drage osobe, koliko vremena provodimo s njima? Da li je sebično ako razmišljamo o tome?

Iskreno, na trenutak sam zaboravila da sam na biznis predavanju i pomislila sam na sebe i svoj život. Kao da se meni lično obraćala. Zapitala sam se da nije neka skrivena kamera.

Posle tog uvoda počela je prezentaciju o kompaniji za koju promoviše, ta kompanija je dostupna svima i svima je korisna. Ako koristimo tu uslugu, možemo i mi, oni posluju u skoro celom svetu. Usluga, koje benefite imamo od te usluge, a ako preporučimo tu uslugu drugima, možemo da budemo plaćeni delom od toga kad drugi koriste tu uslugu. Kaže Verica da možemo da zarađujemo i dok spavamo.

Tu nastupa moje razočaranje jer mi je to zvučalo kao one kombinacije koje uključuju druge da daju neke pare, pa onda zovu druge ljude da i oni daju pare, i tako ukrug. Znala sam da nema lake zarade, jer koliko sam ja godina svog života potrošila i vremena da naučim da radim s projektima da bih danas zarađivala pošteno!

Posle predstavljanja kompanije i biznisa za pojedince Verica je nastavila s motivacijom prisutnih i objašnjavanjem kakve su moguć-

nosti svakog od nas i koliko može da se zaradi u ovakvom modelu poslovanja. Na prezentaciji su počele slike luksuznih automobila, jahti, što bi se narodski reklo, avioni i kamioni. Tu sam se već isključila.

Po završetku prezentacije vratili smo se u lobi hotela gde sam sumirala utiske s prijateljicom, koja me je pitala za mišljenje. Nisam znala ni kako se osećam ni šta da joj kažem. U trenutku kad sam htela da iskažem svoje neprijatno iznenađenje, pojavljuje se neki tip sportske građe i prosečne visine, u nekom jeftinom odelu, brzom frizurom i uredno sređenom bradom, sa čudnim akcentom, predstavlja se kao Aleksandar i on je kao neki lider u ovoj kompaniji.

Mislila sam da iznenađenjima nema kraja. Ovako nešto još nisam videla i doživela. Sve mi je delovalo tako čudno.

Nisam imala vremena da progovorim koju reč s Bojanom, već su se skupili i ostali „lideri", kojima me Bojana predstavila i oni me saleteše s pitanjima ko sam i čime se bavim. Kad su saznali da sam iz korporativnog sveta, počeli su s oduševljenjem da pričaju kako im baš takva osoba treba, kako ću ja tu da napravim ne znam kakav uspeh i slično.

Bojani nisam spomenula da trenutno nemam posao, a i navikla sam na malo drugačije lidere u biznisu i biznis prezentacije na korporativnom nivou. Ovo sve mi je delovalo kao neka nameštaljka.

Uz malo priče i ubeđivanja da se učlanim kao neki PREMIUM član i to članstvo platim nešto mnogo para, ipak sam samo odlučila da budem korisnik te neke njihove aplikacije i da koristim neke benefite.

Na putu do kuće, Bojana ponesena atmosferom svojih saradnika, nastavila je da me nagovara za nešto više od samog korisnika, ali je bila oprezna, ipak poznavala me je koliko-toliko da ne treba da vrši veliki pritisak.

Na rastanku Bojana je videla da neće imati svrhe da me pritiska pa je kao keca iz rukava pomenula veliko dešavanje za nekoliko hiljada saradnika koje kompanija održava u Beču za par nedelja i pozvala me je da idem s njom. Kulturno sam samo klimnula glavom i bez reči izašla iz auta.

Celu noć nisam mogla da spavam, otišla sam u dnevnu sobu kako ne bih smetala Marku. U nekom trenutku je ustao i pitao me o čemu razmišljam.

Nisam znala šta da mu kažem, koliko je bilo razočaranja toliko je bilo i neke znatiželje u meni.

Još od srednje škole sam razmišljala i svakakve ideje su mi padale na pamet, o tome šta ja mogu da radim a da zarađujem pare. Kakav biznis da osmislim, da budem, što bi se reklo, sam svoj gazda, po uzoru na oca, samo da ne radim tako težak posao.

Dok sam studirala, radila sam kao konobarica u jednom noćnom klubu. To mi je bio odličan izvor prihoda kako ne bih ocu morala da se pravdam za šta ću da potrošim novac koji mi je nudio.

Takođe mi je delovalo kao lak izbor jer nije bila potrebna neka preterana veština kako bih gostima odnela pića koja su tražili.

Posle godinu dana rada u tom klubu i solidne zarade, vlasnik kluba je mislio da klub može mnogo bolje da radi, ali nije hteo da dovede nove radnike jer se nekako vezao za nas stare, pa se odlučio da dovede bivšeg kolegu s kojim je radio u Izraelu.

Nekoliko vikenda Jevrejin je proveo s nama na poslu i učio nas veštine prodaje i komunikacije sa gostima. Isprva mi je bilo malo i smešno jer mi je delovalo nekako naivno i ništa posebno.

Nisam htela da odbijem te fore koje mi je prodavao Jevrejin čisto iz poštovanja prema vlasniku koji nas je zadržao, a i ne znam na kom drugom mestu bih zaradila bolju mesečnu platu radeći samo vikendom.

Na moje zaprepašćenje, posle svega mesec dana pazari u klubu su se udvostručili, kao i moja zarada. Te fore, koliko god izgledale naivno i jednostavno, mnogo dobro su radile. Samo je bilo bitno da ih primenjujem.

I u tom periodu sam razmišljala koji biznis mogu da pokrenem da i ja budem kao vlasnik tog kluba, koji je samo sedeo u ćošku i nazdravljao stalnim gostima koji su dolazili.

Za svaku kombinaciju koju sam zamislila bilo mi je potrebno mnogo para i sve je to nosilo veliku neizvesnost, a nisam htela da se odreknem tri ili četiri prosečne plate i sigurnosti koju sam imala u tom klubu.

Zbog svega ovoga mi je Bojanina biznis prilika budila znatiželju. Ne moram da smišljam proizvod ili uslugu, ulog je minimalan za ono šta dobijam. Ne moram da se brinem o podršci za kupce i za proizvod, u ovom slučaju uslugu. Ne plaćam moje zaposlene i nemam sve ono oko čega bih imala glavobolju da pokrenem sopstveni biznis.

Prošlo je nekoliko dana kako se nisam čula s Bojanom i kao da je znala kad treba da me pozove. Tako to bude u životu, neke stvari se jednostavno nameste.

Javljam se na telefon, a Bojana će:

– Ćao, Ana, ne znam da li si razmišljala onome ili ne i zato ću biti kratka: ostavila sam jednu kartu za tebe za put u Beč i nekako verujem da ćeš poći sa mnom.

Kaže Bojana da je karta za to dešavanje samo 180 evra plus džeparac za tri dana i troškovi puta. Novac koji trenutno nije da nemam, ali nisam planirala tako da potrošim.

Morala sam da se posavetujem sa Markom. Ipak me je toliko dobro poznavao da je znao da mi je potrebno da odem tamo. Ni on ni ja nismo znali šta da očekujem od tog puta, ali video je neku euforiju u meni.

Kad smo stigli u Beč, mislila sam da se to sve dešava u nekoj manjoj sali za hiljadu do dve hiljade ljudi. Međutim, bila sam u totalnom šoku kad smo stigli ispred bečke gradske arene sa gomilom ljudi koji su se u rekama slivali ka ulazima.

Nisam verovala kako je sve to dobro organizovano, kao na nekom ozbiljnom expo dešavanju. Imali smo svoj sektor u areni i s velikim iščekivanjem sam se smestila.

Oko 20.000 ljudi iz celog sveta je bilo tu. U parteru su bile postavljene školske klupe ispred velike bine na kojoj su bili samo jedan pult i projektor. Oko bine su bile postavljene zastave svih država iz kojih su dolazili saradnici kompanije, pravi veliki samit.

Dobila sam na ulazu raspored dešavanja za dva dana seminara. Iskreno sam mislila da su to neki koncerti i neka predstavljanja kompanije. U stvari, to su bila predavanja, osmišljena da pomognu ljudima koji se bave mrežnim marketingom i prilagođena za ovu kompaniju.

Posle kratkog uvodnog programa, na binu je izašao tip, moderno i pristojno obučen, u crvenim pantalonama i modernom teget sakou sa šarenom maramicom i fensi cipelama. Predstavio se kao Erik Vori, profesionalac u mrežnom marketingu koji dolazi iz Amerike.

Bila sam fascinirana, prvo da je toliko ljudi prisutno, drugo, svi su se trudili da izgledaju poslovno i neverovatno koliko su pažljivo slušali Amerikanca, koji je prvo pričao o psihologiji i ponašanju nas samih kad dođemo u kontakt sa informacijom koja se zove mrežni marketing.

U prvih sat vremena sam se osećala kao da opisuje mene. Na trenutke mi je bilo smešno a na trenutke sam osećala olakšanje jer sam shvatila da većina ljudi reaguje približno kao i ja.

Opet su se javile dve Ane u meni. Jedna koja se podrugljivo smeškala i mislila „kako da ne", i druga koja je upijala svaku reč koju je Amerikanac izgovorio.

Prošla je prva pauza, prošao je i drugi blok od sat i po predavanja, pa i još jedna pauza. Nisam mogla da saberem utiske i da se odlučim u kom pravcu idu moje misli, letele su na sve strane.

Bojana me samo posmatrala i nije me mnogo zapitkivala. Na pauzi smo ispijale kafe i gledale sve one ljude koji su se kretali kao pčele u košnici.

Nakon druge pauze, Erik nam je dao vežbu. Po sličnom principu kako mi je dao zadatak Jevrejin u klubu.

Bilo je reči o predrasudama i o tome kako svi mi komplikujemo kad treba da pozovemo nekoga na prezentaciju ili da mu predstavimo biznis priliku ove kompanije.

Jedna od najvećih predrasuda je ta kome bismo i da li bismo mi nekome predstavili ovaj biznis model. Dobili smo prvi zadatak koji je bio da napravimo listu sa tri kategorije ljudi koje bismo pozvali da im predstavimo ovaj biznis.

Prva kategorija bi bili ljudi koje bismo pozvali i koji bi sigurno došli (po našem mišljenju). Druga kategorija bi bili ljudi koje bismo pozvali i za koje mislimo da sigurno ne bi došli da pogledaju o čemu se radi i treća kategorija bi bili ljudi koje nikad ne bismo pozvali jer mislimo da to njih uopšte ne bi interesovalo.

S tim u vezi, rekao nam je da veštine koje su nam potrebne mogu lako da se nauče, a sve što je potrebno jeste da ih koristimo i slepo pratimo uputstva koja ćemo da naučimo u toku ova dva dana.

Prvo uputstvo koje nam je dao jeste da napravimo selfi i da to postujemo na svoj *Fejsbuk* nalog i ispod selfija da napišemo:

„Pomoći ću da deset novih ljudi postane deo mog tima. Ako si mi prijatelj, možeš da računaš na mene."

Mislila sam da ili niko neće da se odazove ili da će tako da me ismevaju svi oni koji budu videli taj post.

Pogotovo što nikakvu više informaciju nisam podelila osim ovoga šta je Erik rekao da uradimo.

Sklonila sam telefon i nastavila da pratim predavanje. Nakon svega nekoliko minuta počela su da stižu obaveštenja o porukama na telefon i iskreno, bila sam u neverici.

Većina koji su mi poslali poruku od mojih kontakata sa *Fejsbuka* su bili ljudi iz druge i treće kategorije. Što znači, ljudi koje bih pozvala i za koje garantujem da ne bi došli i ljudi za koje nikad ne bih imala hrabrosti da pozovem.

Bila su to dva dana pomeranja mozga u mojoj glavi.

Povratak u Beograd sam prespavala u autobusu, jer posle predavanja smo se svaki dan šetali po Beču i obilazili sve što je moglo da se obiđe, napunile smo se pozitivnom energijom i potvrdom da sam na pravom mestu i u pravom trenutku.

Baš ovako nešto je trebalo da mi se desi.

Nisam mogla rečima da zahvalim Bojani što je bila tako uporna i što nije odustajala od mene.

Po povratku u Beograd sam donela odluku, tačnije odluka je donesena još u Beču, ali sad je ostalo samo kako ću da je realizujem.

Mislim da znam koju sam cenu spremna da platim kako bih konačno imala svoju slobodu.

Bojana u tom trenutku nije imala kapacitet da mi pomogne jer je i ona bila relativno nova.

Verica, kao „glavna" trenutno u radu sa saradnicima, dodelila mi je takozvanog mentora. Bio je to onaj Aleksandar iz Smedereva. Koliko mi se iz prve nije svideo, u suštini nije bio loš momak.

Možda ovako kažem zato što u tom trenutku i nisam imala mnogo izbora. Stvarno u tom trenutku nisam imala nikakvo znanje iz mrežnog marketinga, osim nekih smernica koje sam pokupila u Beču od Amerikanca.

Prvo šta mi je Aleksandar rekao jeste da napravim spisak svojih sto kontakta s kojima bih podelila informaciju o ovom biznisu i koje bih pozvala na prezentaciju.

Prvo šta sam uradila jeste da sam počela da se smejem kao luda. Kad me pitao zašto se smejem, ja sam mu odgovorila da ja ne poznajem toliko ljudi, a još manje onih koje bih pozvala na prezentaciju.

Posle par dana mozganja, uspela sam da sastavim neki spisak i javila se Aleksandru da vidim koji su moji sledeći koraci. Kaže on meni, sad lepo pozoveš te ljude i kažeš im da dođu na prezentaciju, koja se tad dešavala svakog utorka u Beogradu u jednom hotelu.

Rekoh „okej, kako da ih pozovem, na koji način, daj mi neke smernice". Očekivala sam kao i od Jevrejina, koji mi je u klubu rekao kako da prodajem mušterijama koktele, da će i Aleksandar da mi da neki tajni recept kako to da uradim.

Jedino što je Aleksandar mogao da mi ponudi tada, kaže: „Pozovi svoje kontakte i kad ti se jave, ti ih s oduševljenjem pozovi na prezentaciju za jednu super poslovnu priliku!"

Nisam mogla da verujem šta mi priča, kakvo bre oduševljenje, ja ne funkcionišem tako! Kako to tačno izgleda, ja nisam od onih euforičnih osoba koja ne znam kako treba da pozove nekoga na poslovnu priliku.

Opet sam počela da se smejem, ali sad zbog neverice. To je kao savet, nazovi mentora u ovom biznisu, da pozivam ljude s oduševljenjem.

Kako bi trebalo da kažem: „Ej, ćaaaaoooo, pa kako si, šta ima? Slušaj imam jednu feeeenoooomenalnu poslovnu priliku, moraš da dođeš na prezentaciju da poslušaš!" KATASTROFA! Pa niko mi se više nikad u životu neće javiti na telefon. Sad mi postaje jasno zašto su ljudi koji se bave ovom vrstom posla na lošem glasu. I mene tako neko kad bi pozvao, mislim da bih ga izbegavala.

Smognem ti ja nekako hrabrosti, odvojim jedan dan da na neki moj način pozovem neke prijateleje i poznanike. Iskreno, više poznanike nego prijatelje. Nisam želela da mi se prijatelji smeju u ovoj fazi.

Nisam znala da li je taj moj način pozivanja dobar ili nije, ali to je jedino što sam znala.

Prvi pozivi i prvi izazovi. Kako sam počela da pozivam ljude povodom poslovne prilike i da dođu na prezentaciju, svi do jednog su mi tražili da im preko telefona objasnim o čemu se radi.

Ono šta su mi i Verica i Aleksandar rekli jeste da s oduševljenjem javim kontaktima da imam sjajnu poslovnu priliku, bez mnogo objašnjavanja i da ih pozovem na prezentaciju.

Realnost je bila sasvim drugačija. Svi su hteli da im ja preko telefona objasnim o čemu je reč. Prvo sam pokušavala, ali svaki razgovor mi se završavao sa: „Hvala ti ali nisam zainteresovan/a!"

Osećala sam ogromnu frustraciju. Nisam verovala da će baš ovo da se desi. Vrlo brzo sam ispucala celu listu poznanika koje sam htela da pozovem. Nisam znala koga dalje da kontaktiram, a nisam htela nikoga da vučem za rukav.

Počela sam bojažljivo da zovem neke od prijatelja. Da budem iskrena, neki su me i sami pitali jer su videli da se nešto dešava kod mene, ali nisu znali šta.

Jedan od prvih je bio kum Miloš, koji je već imao nekog iskustva u „Herba Life", ali je te proizvode više koristio zbog sebe, pa ako neko naleti da želi da kupi od njega, onda se bavio i prodajom tih proizvoda.

Bilo mi je drago što ću imati prvu osobu sa mnom na prezentaciji. S druge strane, bila sam i prestrašena jer je to jedina osoba koju ću imati na prezentaciji i nekako sam osećala kao da moja cela karijera zavisi od njegove reakcije na ovakvu poslovnu informaciju.

Na kraju prezentacije, seli smo u hol hotela i ćutke sam iščekivala njegovu reakciju. Kaže Miloš meni: „Kumo, sve je ovo okej, ali ne mogu ja sad da idem i da cimam nekoga da koristi ovo kako bih ja zaradio neke pare. Meni treba neki pravi posao."

Slegla sam ramenima i zahvalila se što je uopšte i došao. U glavi su mi odzvanjale njegove reči. U tom trenutku sam mislila da je to ta realnost, da moram da cimam nekoga kako bih ja zaradila.

Prilazi mi Aleksandar posle toga i pokušava kao da me motiviše, objašnjava mi kako bi trebalo da imam više ljudi na prezentacijama jer neće svi reći DA, biće više onih koji će reći NE. Nastavio je s objašnjenjima i u jednom trenutku mi kaže kako, da bih imala neku zaradu tj. isplatu na kraju meseca, treba određeni broj ljudi da se učlani i da koristi uslugu te kompanije.

Nije mi pre toga ništa pričao o tome, jer kad sam ga pitala kako to sve funkcioniše, on mi je rekao samo da pozivam ljude na prezentaciju.

Na moje pitanje da li, kad se ti ljudi učlane, ja imam svakog meseca neku zaradu, on se nasmejao i rekao da kad se učlane, imam zaradu u mesecu u kom su se učlanili, a kad koriste uslugu, imam zaradu svakog meseca u kom su koristili uslugu, tačnije procenat od onoga kad su koristili uslugu. Uz mali dodatak, a to je da moraju da budu dve aktivne grane, što znači najmanje dva aktivna člana koje sam direktno učlanila.

U trenutku mi je postalo muka. Toliko mi se slošilo da sam izašla iz lobija hotela. Bio mi je potreban svež vazduh. Niko mi ranije nije rekao za ovaj sistem, mislila sam da je mnogo jednostavnije.

Odjednom kao da se sve srušilo, sva moja nada i euforija da ću konačno da se oslobodim korporacije i šefova, rokova, uslova...

Stegla sam zube i vratila sam se u lobi. Postavila sam Aleksandra za jedan sto i rekla mu da mi objasni sve kako ja mogu da zaradim novac u ovom sistemu.

Izgledalo je kao da su mu zasjale oči, hitro je uzeo parče papira i olovku i počeo da mi crta neke krugove i linije, izgledalo je kao drvo koje pušta svoje korene. Onda je počeo da piše neke brojeve, da pominje neke matrice.

Da li od razočaranja ili od nemogućnosti da poverujem u ovo šta se dešava, nisam uspela da ga ispratim. Pitala sam ga da li ja sve ovo moram da znam.

Kaže Aleksandar: „Ovo se zove kompenzacioni plan i ako te saradnik pita kako se zarađuje u ovom sistemu, ti moraš da znaš da mu objasniš. Ima više od deset načina zarada ovde. U tome je čar, zar ne vidiš?“

Šta da vidim, ništa ne razumem. Treba sve ovo da naučim, uz to treba da nekoga i da dovedem na tu prezentaciju da bih mu sve ovo posle objasnila.

Raziđemo se mi tu, dođem kući, Marko me gleda kao da sam pala s Marsa. Koliko god da sam se trudila da ga ne opterećujem svim ovim što radim, morala sam da ga pitam za mišljenje.

Izvadim sve one papire koje mi je dao Aleksandar i sad se ja kao trudim da objasnim Marku i crtam mu i objašnjavam, vidim da me gleda bledo, ali na kraju kaže on meni: „Ništa ovde meni nije posebno jasno, ali kao i svaka kompanija, tako i ova, ima neki kompenzacioni plan po kome isplaćuje svoje saradnike. Nemoj da se nerviraš, kako si sve do sada tako ćeš i ovo da savladaš, pa nije nuklearna fizika“, rekao je kroz osmeh.

Značila mi je njegova podrška iako se nije trudio da se udubi u sam sistem funkcionisanja, kako ove kompanije tako ni za sam mrežni marketing.

Prolazili su dani, ja sam pokušavala da napravim neki svoj način predstavljanja i crtanja onih kružića i crtica, ali sam istovremeno u svom nekom stilu obavljala pozive i uspevala da zakazujem sastanke.

Pred jednu prezentaciju u hotelu, sedim na kafi sa saradnikom koji nije u mojoj strukturi i pričamo o poslu, požalim mu se da imam izazov da zakazujem sastanke i da dosta ljudi koje kontaktiram traži da im odmah preko telefona ispričam o čemu se radi, i bez obzira da li im kažem ukratko ili im objasnim da ću im više ispričati kad se vidimo, oni jednostavno ne žele da održimo taj sastanak i da se vidimo.

Boban, kako se zove taj saradnik, bavio se ovim poslom kako bi obezbedio dodatni prihod na svoju vojničku platu, nije mu baš išao engleski jezik pa je iz tog razloga ceo seminar iz Beča snimio na svoj telefon, kako bi mogao kasnije da prevodi i sluša ponovo, iako smo tamo imali prevodioce, mada su i oni znali nekad da zakažu.

Ponudio mi je snimak koji je imao, misleći da će to da mi pomogne. Ipak, dva dana predavanja po osam sati, ne možemo sve da zapamtimo odjednom šta nam je Erik pričao, a znači kad se nešto čuje više puta.

Bilo mi je malo čudno zašto mi je Boban ponudio taj snimak da poslušam Erika kad već imamo naše mentore, ali nekako sam mu verovala jer ipak se duže od mene bavi ovim i sigurno zna nešto šta ja ne znam.

Uzmem ja taj snimak i onda ukapiram da je Boban sve to lepo skratio i složio, pravo vojnički, pomislila sam kroz osmeh.

Brzo sam došla do dela gde Erik objašnjava kako da pozoveš nekoga na prezentaciju i zašto je to najteži i najbitniji deo procesa.

On objašnjava da kad pozivamo nekog, taj razgovor treba da bude kratak kako bi u što bržem vremenskom periodu mogli da obavimo što više poziva.

To je bitno jer neće svako da pristane da dođe na sastanak ili prezentaciju, a kad imaš više poziva, veća je verovatnoća da će neko doći.

Takođe kaže da kad si nov u mrežnom marketingu, najbolje je da ljude pozoveš na prezentaciju umesto na sastanak „1 na 1" jer još uvek nemaš dovoljno iskustva u vođenju razgovora i nemaš sve odgovore na bitna pitanja koje bi ti postavio potencijalni saradnik.

Kad ti neko dođe na prezentaciju i posle toga ima pitanja, tu je uvek tvoj mentor ili neko iskusniji koga možeš da zamoliš da se pridruži kako bi ti pomogao sa pojašnjenjima tvom potencijalnom saradniku.

Super stvar je što je dao primer jednog takvog poziva: „Hej, ćao, Dragana je, baš super što sam te dobila. Nemam mnogo vremena pošto mi uskoro počinje jedan sastanak. Podelila bih sa tobom jednu informaciju, mislim da bi ti značila, da li možemo da se vidimo tog dana u to vreme. Sve ću ti objasniti kad se vidimo!"

Poslušam ti ja Erika, i kao da se desila magija. Moj notes je bio pun zakazanih sastanaka. Bilo je naravno i onih koji nisu hteli da se vide sa mnom i onih koji su rekli da će doći pa ne dođu, ali je to bio znatno manji broj od onih koji su došli.

Na predstojećim prezentacijama u hotelu sam imala po nekoliko poznanika, došao je neko i od prijatelja. Moje samopouzdanje je malo poraslo. Još uvek nisam bila spretna sa pričom posle prezentacije, ali tu je bio Aleksandar, koji je uskakao kad je bilo potrebno.

Prolazile su nedelje, moj spisak se sve više smanjivao, a od ljudi koji su dolazili na prezentaciju samo deo njih se odlučivao da koristi usluge kompanije koju promovišem, ali skoro niko nije želeo da se učlani i radi ovo što ja radim.

Sve mi je to nekako izgledalo labavo. Kako sam to videla, jedan od razloga je bio taj što je posle prezentacije ceo razgovor s mojim potencijalnim saradnicima vodio Aleksandar.

Koliko god mi je to bila pomoć toliko ljudi koji su došli na prezentaciju zbog mene nisu poznavali Aleksandra i nisu imali poverenja u njega.

Druga stvar koju sam počela da prepoznajem jeste ta da je Aleksandar bio suviše ubeđivački nastrojen, i u nekim slučajevima čak i napadan.

Većina razgovora je proticala u njegovoj priči i prepričavanju prezentacije. O tome kakva je to kompanija i kako svako treba da koristi uslugu te kompanije. Retko šta bi pitao te ljude, osim odakle su i čime se bave.

Čak i kad bi neko otvoreno rekao da želi samo besplatno da koristi uslugu, on bi insistirao na članstvu do te mere da sam ponekad morala da prekidam sastanak.

Naravno da ja najviše koristi imam kad neko postane član i preporučuje drugima, ali takođe imam i procenat kad neko koristi uslugu, naravno mnogo manju, zato su mi i potrebni ljudi koji su samo korisnici.

Sve je to počelo da me frustrira. S jedne strane mi ponestaje potencijalnih saradnika, a s druge strane, i ti koji bi došli na prezentaciju, većina mi se više ne bi javila ako bih ih pozvala.

Počela sam malo da istražujem na internetu zašto ljudi imaju toliki otpor prema mrežnom marketingu.

Prvo na šta sam nailazila je da većina smatra da je mrežni marketing jednak piramidalnom sistemu ulaganja, koji je inače u većini zemalja u svetu protivzakonit i da je to prevara.

Bilo je tu i tamo nekih pozitivnih iskustava gde su pojedinci napuštali komercijalne poslove koje su radili i posvećivali se građenju svojih struktura u kompanijama koje svoje proizvode ili usluge plasiraju putem mrežnog marketinga.

Naletim na članak koji je pisao neki tip, isto Amerikanac, koji je bio u biznisu nekretninama, koji je bankrotirao i dok je vraćao dugove, jedini biznis u koji je imao novca da uloži bila je kompanija koja je svoju uslugu plasirala putem mrežnog marketinga.

U tom članku je pisao o istraživanju koje je sproveo praveći intervjue s pojedincima koji su napravili uspeh u mrežnom marketingu iz različitih kompanija u Americi.

Većina tih ljudi su bili „obični" ljudi. Kad to kažem, mislim da nisu imali neko visoko obrazovanje i nisu radili na nekim visokim menadžerskim pozicijama. To su ljudi koji nisu imali neki poseban izbor u životu u tom trenutku. Nisu imali novca da započnu sopstveni biznis i posao u mrežnom marketingu počeli su uplatom članarine.

U većini kompanija u svetu koje koriste model mrežnog marketinga članarina se kreće od 250 do 500 američkih dolara. Za taj novac se dobije sve ono što je osnovno i potrebno za započinjanje sopstvenog biznisa.

Svi oni su napravili uspeh jer su sledili jednostavne korake ljudi koji su im bili podrška. Neki su imali sreću da su to bili mentori u kompanijama za koje su radili i koji su ih naučili veštinama koje su im potrebne za uspeh, a za neke su ti mentori dolazili iz drugih biznisa ili drugih kompanija.

Jedna od najvećih zabluda i pogrešnih informacija koje saradnik može da kaže jeste da ti radiš za tu kompaniju, tj. da si zaposlen u toj kompaniji. To je totalna neistina.

Zašto je ova informacija jedan od najvećih kamena spoticanja za potencijalne saradnike?

Ako potencijalni saradnici nemaju stalno zaposlenje a traže tako nešto, onda oni očekuju da će dobiti posao. Šta to znači za njih? Oni misle da će dobijati platu i da će morati da prodaju taj proizvod ili uslugu koju određena kompanija nudi. Jedno od prvih pitanja koje potencijalni saradnici pitaju je upravo kolika je plata. To je iz razloga što ili nisu dobro razumeli ili osoba koja ih je pozvala na prezentaciju se predstavlja da radi za tu kompaniju kao zaposlen.

Ima i onih kojima se predstavi da treba samo da uplate članarinu i naprave listu kontakata, a osoba koja ih je pozvala će sve da

odradi za njih. Ovi treba samo da čekaju zaradu kad neko od njihovih kontakata uplati članarinu.

To se dešava iz više razloga. Osoba koja je uspela da učlani nekoga ostala je bez svojih kontakata i uz lažna obećanja i nadu koristi listu svojih novih članova.

Drugi razlog je što ta osoba nema znanja i veštine kojima bi pomogla svom novom članu da kvalitetno izgradi strukturu svoji članova i korisnika.

Nastaje veliki problem kad neki nazovi mentor kaže svom saradniku da dovede svoje ljude a on će svojim nekim veštinama da ih zaključi da postanu saradnici.

Zbog ovakvih stvari ljudi imaju negativno mišljenje o mrežnom marketingu, nemaju poverenja kad im se predstavlja ovaj sistem poslovanja i gledaju na ovo kao neku nelegalnu delatnost.

Da bih mogla da objasnim kako kompanije posluju kroz model mrežnog marketinga, najbolje mi je koristio primer Bojaninog posla. Ona radi u prodavnici zdrave hrane. U tu prodavnicu dolaze kupci koji su krajnji potrošači. Da bi ta radnja mogla da radi, ona robu kupuje od veleprodaje koja snabdeva i druge prodavnice zdrave hrane. Ta veleprodaja je dakle distributer malih proizvođača koji, da bi smanjili troškove i cenu svog proizvoda, preko distributera tj. veleprodaja snabdevaju prodavnice, a one dalje krajnje kupce.

Tako je isto i sa kompanijama u mrežnom marketingu. Pojedinci sklapaju ugovore s tim kompanijama i postaju distributeri proizvoda ili usluga koje su te kompanije osmislile.

Znači, kao saradnik, ja sam distributer i pravim strukturu ili mrežu svojih maloprodajnih objekata, u ovom slučaju učlanjujem nove saradnike koji žele da budu distributeri, a mogu i ja sama da imam krajnje kupce koji žele da kupuju direktno od mene.

Najbolji način da neko direktno od mene koristi uslugu ili da kupi proizvod jeste moje umeće kako da na pravi način preporučim zašto to ja koristim.

Ja kao štreber s fakulteta i zavisnik od uspeha u korporativnom svetu, morala sam dalje da istražujem i došla sam do podatka koji me je raspametio, i tu sam dobila potvrdu da sam izabrala pravu granu industrije.

Vrednost prodaje svih kompanija u svetu koje posluju po modelu mrežnog marketinga u 2019. godini je bila 180 milijardi američkih dolara, što je duplo više od prometa koji je napravio Holivud te godine.

Ta vrednost se svake godine povećava za oko 10%. Vrednost provizija koje se svakog dana isplaćuju distributerima, tj. saradnicima svuda u svetu je više od 200 miliona američkih dolara.

Oko 75% svih proizvoda iz oblasti zdravlja i fitnesa u svetu se distribuira preko saradnika iz mrežnog marketinga.

Nakon svih ovih istraživanja i upornosti, prateći Erika na društvenim mrežama, vidim da je na jednoj velikoj njegovoj konferenciji u Las Vegasu jedan od gostiju bio ovaj drugi Amerikanac čije je ime Rej.

Poslušam njegovu priču o uspehu i vidim da tu ima dosta veština koje mi fale, i pronađem sebe u većini primera kako mrežni marketing ne bi trebalo da se radi.

Na kraju tog snimka je bio imejl od Reja, i odlučim da ga kontaktiram u želji da sarađujem nekako s njim.

Bila sam euforična da ću možda sarađivati s njim, ali posle popunjavanja detaljnog upitnika za mene je usledio hladan tuš.

Rej je u tom trenutku sarađivao samo sa liderima u mrežnom marketingu iz Amerike koji su imali veliku strukturu saradnika. Ti treninzi su se održavali u Majamiju i koštali su 20.000 američkih dolara, što je za mene bilo nezamislivo.

Nisam imala predstavu da to toliko može da košta. Bila sam uporna i prepiska s njegovim timom je trajala par nedelja.

Na kraju se ta upornost isplatila. Dobijem odgovor od njegovog tima da Rej radi na onlajn programu koji će biti dostupan za tri meseca i da bih ja mogla da se kvalifikujem za mesto u tom programu jer će biti ponuđen malom broju ljudi, i da ću sve informacije dobiti mesec dana pre početka programa.

Ja kao da sam dobila sedmicu na lotu.

Tih par meseci sam se malo povukla i posvetila sam se više Marku i devojčicama. Vidim da im je prijalo što sam kod kuće i što ne radim.

Iskreno, i meni je prijalo. Nije da nisam želela da nemam posao, već sam želela da radim nešto što će da me ispunjava, da mi

donosi onoliko novca koliko želim, a da uz sve to mogu da provodim dosta vremena sa svojom porodicom.

Ono šta me je baš pogodilo i motivisalo su Markove reči: „Ne bih voleo da propustiš njihovo odrastanje. Otići će brže nego što misliš."

Stigao je mejl iz Amerike. I radost i razočaranje. Dobila sam mesto u programu i to zadovoljstvo košta „samo" 3.000 američkih dolara!

Da sam mogla sebe da vidim sa strane, verovatno bih izgledala kao neki lik iz crtanih filmova, sa izbečenim očima i otvorenom vilicom do patosa.

Verovatno su ovakvi programi i ove brojke normalne za Amere, ali ne za mene iz Srbije sa bednom prosečnom platom, a ja skoro s nikakvim primanjima. Marku nisam smela ni da pomenem.

Iz prve sam mislila, to je to, odustajem. Loša sam u ovom poslu. Ovde trenutno ne vidim nikoga ko radi nešto slično i ko bi mogao da mi pomogne.

U drugom razmišljanju se pojavila ona druga Ana, koje sam se malo i plašila. Mozgala sam kako mogu da nabavim tolike pare a da ne opterećujem Marka. Odlučila sam se da se obratim ocu. Nisam znala šta da mu kažem, ali to sam videla kao jedinu opciju.

Skupila sam hrabrosti i sutradan sam otišla do njega. Bar sam mislila da sam skupila hrabrosti. Opet sam se osećala kao mala devojčica koja je nešto skrivila i koja sad pred svojim ocem treba da moli za oproštaj.

Nekako sam zaustila, na moje iznenađenje, nije me pitao za šta će mi pare. Samo mi je rekao: „Nadam se da znaš šta radiš, nisi više mala!"

Ne znam šta se desilo u meni posle toga. To je bio trenutak kad sam čvrsto donela odluku da je to to. Nema nazad, ovo je ono čime želim da se bavim.

Ovo je cena koju želim da platim. Ne u novcu, već to da želim da budem najbolja verzija sebe. Da mogu da pomognem i drugima kako da promene igru u mrežnom marketingu koja se ovde igra decenijama bez promene.

Da učim od najboljih i da budem najbolja!

IZA STVARNOSTI

Sandra Radinović Barbu

Povratna karta za put bez povratka

Nisam očekivao da će ovaj moj posao postati ovako izazovan. Ono što na Zemlji nazivaju dvadeset i prvim vekom, ja doživljavam kao najteži period od kada sam preuzeo ovu ulogu. Sve teže je prikazati i pokazati koliko je neiskorišćenog potencijala donelo to njihovo vreme. Koliko je samo teško biti, kad samo jure da steknu, ispune obećanja, ne osramote, ne izdaju, ne razočaraju, vladaju, poseduju... I već vidim, po svemu što nam pristiže, biće teško, veoma teško ukazati na lekcije, ali i odlučiti kuda i kako dalje.

„Gospodine, dugo vas nisam zatekao tako zamišljenog", zapaža Todor dok mirno stoji na vratima prostorije držeći tacnu sa crnim čajem, par čajnih kolačića i pomorandžama.

Nakon dubokog uzdaha, Artur odgovara: „Dobri moj Todore, kao i uvek, od tebe ne mogu ništa da sakrijem. Uvek si bio pronicljiv pomoćnik."

„Hvala vam", odgovara Todor, „ali nadam se da znate da meni uvek možete da kažete šta vam je na umu, jer posao se gomila, čekaonice su pune, a znamo obojica da, ako niste u svojoj punoj snazi, mnogo teže donosite odluke na kraju."

„Znam, Todore, znam. Sve mi je jasno. I podelio bih s tobom, samo pokušavam da sve što mi je na pameti sumiram u par rečenica

kako te ne bih, kao i inače, udavio svojim monolozima, sabiranjem misli, zaključcima i nesigurnostima."

Sa blagim osmehom, Todor odgovara: „Gospodine Arture, znamo i vi i ja da je nemoguće izbeći vaš monolog i propratne misli. Takođe obojica znamo da meni to ne smeta. Ako ništa, s vama sam najviše i savladao umetnost ćutanja."

„Drago mi je da si baš ti moj pomoćnik, Todore, nijedan posao nije težak ako imaš s kim da ga podeliš", izgovara Artur, bez ikakve mogućnosti da sakrije iskren i širok osmeh.

I nastavlja: „Mnogo mi je postalo teško da razumem te neiskorištene potencijale. Oni ovde dolaze sa svih strana planete Zemlje. Nikad ni ne pitamo, niti se bavimo njihovim religijskim uverenjima, ne pitamo ih u šta su verovali. Znamo da je osnovna potreba čoveka da veruje u nešto duhovno, nešto nevidljivo, u neku višu silu. Kad bismo se samo malo ugledali i na životinje koje nam isto ovde dolaze, videli bismo da je to isključivo ljudska potreba. Tako im je fiziologija nametnula. I nažalost, niko od njih, bilo kog uverenja, nije ni pomislio da veruje u dušu, svoju dušu. U duše koje su dobili, nasledili, razvili iz ovog mesta. Nekada se pitam, da li je naš trud uzaludan, jer tek pokoja duša dođe ovde da razume…"

„Šta konkretno da razume, gospodine?", prekida ga Todor, „odavno smo shvatili da je taj koncept duše jedina neopipljiva stvar koja je nastala pri stvaranju sveta, krajnje nedokučiva za ljude i sve ostalo na planeti Zemlji."

„Jasno mi je, Todore, ali kad su već civilizacijski napredovali nemerljivom brzinom u svim poljima, ovaj aspekt su potpuno zanemarili. Prihvatili su da su religije na svoj način objasnile sve što su mogle objasniti, i samo su stali, i nisu se zapitali *zašto*… zašto baš taj životni put, zašto baš ti izazovi, zašto baš ti roditelji, prijatelji, poznanici, te kolege, ta deca, ti ljubimci, nesreće, sreće, saznanja, spoznaje, udela ili dela?"

Povišenim tonom Todor ga prekida: „Gospodine, verujem da smo pre nekoliko zemaljskih decenija imali isti ovakav razgovor. Sećate se prepune čekaonice početkom dvadesetog veka? Tragedije koje je izazvala ljudska potreba za moći, slepim praćenjem ideologija, potpuno su nas zbunile. Toliko duša je stizalo u jednom danu

da smo morali da pozovemo kolege iz drugih međuprostora da nam pomognu. I tada ste se pitali kuda sve ovo vodi.“

Artur tiho, skoro sebi u bradu, nastavlja: „Da, i uspeli smo i tada da ih sve stavimo na pravi put, da im objasnimo zašto im je život na Zemlji bio toliko kratak. Shvatili su, teško, ali su shvatili. I većina je ispunila svoj zadatak, stigla do krajnjeg cilja.“ Nastavlja, glasno: „Da, Todore, ali čini mi se da je sada gore i teže. I mislim da je zato što je ubrzao život, volja za moći zamenjena lažnim vrednostima, moć je dobila novi oblik…“

„Gospodine Arture“, povišenim tonom, „jasno vam je da nas dvojica možemo ovako još dugo da se prisećamo svih razdoblja i duša koje su dolazile, odlazile, i vraćale se, ali obojica takođe znamo da je zaključak uvek isti – vreme je jedini koncept koji na Zemlji menja način na koji duša putuje, ali nikada njenu suštinu.“ Pažljivo nastavlja: „Takođe vam je jasno da mi je stalo da vam pomognem, ali moje veštine ćutanja su sada baš izazvane, a posao čeka.“

Arturovo raspoloženje se promenilo jer je Todor uvek umeo da ga nasmeje svojim stavom i prikrivenim humorom u najtežim situacijama, i nastavlja: „U pravu si, Todore. Ko nam je danas stigao u Solvus Lustru i zašto?“

Nikome nije lako kad se osvesti i nađe u Solvus Lustri. Većina je mahom zbunjena, čak iako im možda to nije prvi put, samo se oni nijednog prethodnog puta ne sećaju. Sećaju se par sekundi pre poslednje sekunde na Zemlji, ne znaju zašto su tu, i uvek nešto traže, u zavisnosti od doba iz kojeg dolaze, dela planete, godina provedenih na Zemlji. Ono što se najčešće viđa poslednjih zemaljskih decenija jesu buđenje, zbunjenost i pipanje po džepovima u potrazi za mobilnim telefonom. Pomislilo bi se da prvo traže svoje najmilije, ljude s kojima žive, koje vole. Međutim, uređaj za zemaljsku komunikaciju je najvažniji predmet potrage. Srećom, izuzetaka ima, a pristiže i mnogo životinja.

Čekaonica, prva stanica nakon poslednje stanice, jeste ništa manje nego beskonačni prostor obogaćen svim mirisima i bojama koje ljudsko oko ne može da vidi i čulo mirisa ne može da oseti na Zemlji, a opet o njima mašta. Hiljade i hiljade duša pristižu u različi-

tim zemaljskim vremenskim intervalima kako bi se ugodno smestili u najudobnije stolice, fotelje i sofe. Najudobnije i jesu jer bol i nelagoda fizionomije tela bilo kog ljudskog doba ne postoji u Solvus Lustri.

U jednoj od stolica ugodno smeštena Lara Vinči, polako ali sigurno dolazi svesti.

Gde mi je telefon? Šta ja to imam na sebi? Što sam obučena kao da idem na neku konferenciju? Čekaj… gde su mi ključevi od automobila? Lara unezvereno pipa po džepovima, osvrće se oko sebe.

Gde sam to ja? Uf… čekaj, krenula sam s posla, išla sam do prodavnice da kupim hranu za mačku, lekove za majku i oca, i zvonio mi je telefon… i dalje, gde mi je telefon?

Nakon nekoliko dugih minuta preispitivanja i pipanja po džepovima Lara se konačno osvrnula oko sebe.

Kakvo je ovo mesto? Gde sam to ja?

„Izvinite?“, prilazi Lara momku koji je sedeo pored nje, „možeš li da mi kažeš gde smo?“

Momak ju je samo zbunjeno pogledao i slegnuo ramenima.

Lara zbunjenog i uplašenog pogleda nastavlja dalje da ispituje sve koje vidi oko sebe, i svako joj daje sličan ako ne i isti odgovor, dok iz sve snage nije vrisnula: „Da li iko ovde može da mi kaže GDE SAM TO JA?“

Veliki broj duša se samo okrenuo i nastavio sa svojim preispitivanjem i mislima, neki su i dalje uživali u svojim udobnim stolicama, mahom starije duše, željne osećaja udobnosti i bezbrižnosti.

Lara sada već paničnim glasom ide od duše do duše, vuče ih za rukave i ponavlja ista pitanja: „Gde sam to ja?“, „Kako ne znate?“, „Kako vi niste zbunjeni?“.

„Todore, mislim da je vreme da krenemo sa prozivkom, ali čini mi se da onu damu moramo prozvati prvu jer remeti ovu grupu što nam je pristigla.“

„Slažem se gospodine, dugo nismo imali nemirne i zbunjene, hoće to kada su živeli tako kako su živeli i skončali kako su skončali.“

„Pozovi je, molim te, kod nas da započnemo, možda je ona baš ono što mi je danas trebalo. Izazov.“

Todor laganim hodom prilazi Lari dok ona i dalje zapitkuje sve oko sebe: „Gospođo, hoćete molim vas poći sa mnom?“

„Jao, konačno, je l’ vi znate gde sam ja? Jer niko ne zna ili neće da mi kaže, a ja ne znam gde mi je telefon, a krenula sam u prodavnicu i apoteku i moram da se vratim u smenu, i ne znam kako sam završila ovde i….“

Todor je prekida: „Gospođo, molim vas, pođite sa mnom i dobićete sve odgovore, samo vas molim da prekinete da uznemiravate sve ljude, jer oni zaista nemaju odgovore.“

Lara pokorno kreće za Todorom, i dalje se osvrće da proveri da nije zaboravila nešto od ličnih stvari.

Arturova prostorija za rad je uvek mirisala na čaj, kolače i pomorandže. Kako je koja duša ulazila uvek je to primetila, ali ne i Lara.

„Dobro došli u Solvus Lustru, Laro“, mirnim glasom Artur dočekuje Laru koja se smešta u fotelju prekoputa. Todor se nečujno povlači iz prostorije.

„Ko ste vi? Onaj gospodin mi je rekao da ću konačno dobiti odgovore na moja pitanja. Satima lutam i ništa mi nije jasno i niko ništa ne zna.“

„Moje ime je Artur, ja sam upravnik i procenitelj Solvus Lustre, međuprostora između svetova u koji sve duše iz celog sveta dolaze kako bi prošle procenu i nastavile dalje putovanje.“

„Ma dajte, molim vas, šta pričate to?“, Lara sa podrugljivim osmehom odgovara Arturu. „Kakva Solvus Lustra, je l’ ja sanjam? Sto posto sanjam? Opet sam radila četrdeset osam sati bez spavanja, i hoće to da vodi do čudnih snova kad konačno legnem u smeni na dva sata da odremam…“

Artur je prekida: „Laro, moram da vas razočaram, ali ne spavate i ne sanjate. Vi ste svoj život na Zemlji završili, i došli ste kod nas na procenu. Jasno mi je da ste zbunjeni i nepoverljivi, ali svi naredni koraci koje prolazimo sve više će vam odgonetati vaš boravak ovde.“

„Izvinite, gospodine, ali ne verujem vam ni reč. Znate, ja sam veoma uspešan lekar, onkolog. Ja verujem u nauku, i medicinu, i dobra i loša dela tokom života. Kakva procena duše, kakve gluposti

vi meni pričate. Nikada mi niko nije rekao za ovo mesto, sigurno sanjam."

„Laro, probudi se, moraš u vizitu, Laro, probudi se."

„Dobro, Laro, ako mi ne verujete, ja ću sada da sumiram priču o vama, o vašem životu, osim o tome kako ste završili ovde, i pokrenućemo protokol za procenu vaše duše: da li će ona otići na mesto večnog mira, Aeternum, ili večne patnje, Tacidus, ili ćete se vratiti na Zemlju da nastavite ono što je vašoj duši bio zadatak da ispuni. Jeste spremni?"

„Nisam spremna, ali čini mi se da, ako vas ne pustim da mi ispričate šta imate, ovaj košmar se neće završiti", odgovara Lara podrugljivim tonom.

„Hvala vam, pa da počnemo…"

Artur i njegovi prethodnici su vodili zapise svih duša od samog trenutka stvaranja sveta u kojem i danas ljudi, životinje i ostala živa bića postoje. Duša se nenadano razvila kao koncept potreban za balans. Odnosno, težina života i stvaranja koja je bila potrebna da ukroti haos nastajanja. Zato nije čudno što je rođenje za svako biće stresno; prvi udah, prvi osećaj okruženja, prvi strah od razdvajanja, prva spoznaja duše kroz čula. Čak i kad se cvet razvija iz semena, on strašne napore prolazi kako bi došao do svetlosti. Stoga, postojanje duše je iz potrebe nametnulo i neke zakone, uloge, pravila, ravnotežu i odsustvo ravnoteže, dobro i loše, crno i belo, pravedno i nepravedno. Sve iz potrebe da se uravnoteži haos. Tako svaka duša ima zadatak da u datom vremenu, u datom prostoru na svetu ispuni svoj potencijal. Neke duše to urade brže, neke sporije, neke nikad ne uspeju pa se iznova i iznova vraćaju kako bi nekad za vreme postojanja ispunile ono što je predviđeno. Mnogi su pitali šta je to predviđeno. Ono što ljudi nazivaju najbolja verzija sebe, Solvus Lustra to naziva apsolutnim putem i potencijalom. Da li je on loš ili dobar, to je pitanje na koje ni Solvus Lustra nema odgovor, ali zato postoje Aeternum i Tacidus kao krajnje destinacije. Svako biće u samoj suštini nije ni dobro ni loše, samo je potencijal duše taj koji ga određuje.

Često se dešavalo da u razgovoru s novopristiglim dušama Artur uđe u raspravu o Aeternumu i Tacidusu, gde u zavisnosti iz

kog dela sveta dolaze imaju već neku pretpostavku, a čak i zahtev da budu smešteni tamo gde oni misle da pripadaju. Takvi se uglavnom i vrate na Zemlju jer ne razumeju suštinu. To u šta oni veruju odredile su druge duše, a ne oni sami.

Najveći izazov koji je Artur uvek imao jeste kako da im predoči zašto nisu baš ni za Aeternum ili pak za Tacidus. U načelu izgleda lako.

Artur je znao da će sa Larom imati veliki izazov jer je već video stotine hiljada takvih kao što je ona. Veliki potencijal sa stegama, veliku dušu sa granicama, diktiranu od strane onih koji svoj potencijal nisu iskoristili. Doduše, doći će i oni na red, ali Lara je na Zemlji bila savršena, a u Solvus Lustri krajnje nesavršena.

„Odrasli ste u jednoj skladnoj porodici, Laro. Skladnoj po standardima vremena u kojem ste živeli. Zar ne?“, Artur upita Laru.

„Jesam, moji roditelji su bili divni prema meni, voleli su me, čuvali, slušali, razumeli… mislim, još uvek jesu, ili su bili? Zbunjena sam sad kako da se izrazim, pošto su bili živi dok ja nisam došla ovde.“ Lara odgovara, zbunjenim pogledom i drhtavim glasom.

„Nama je ovde interesantno bilo to što ste od samog detinjstva pokazali suštinu svoje duše – bili ste jedno veselo dete, kreativno, voleli ste da pomažete životinjama i ljudima, bavili ste se umetničkim klizanjem otkako ste naučili da stojite na klizaljkama, protivili ste se tradicionalnom shvatanju sveta koje je vaše okruženje nametalo, protivili ste se naređenjima i najviše vremena ste provodili čitajući enciklopedije o ljudskom telu.“

„Tako je“, odgovara Lara odlučno, „zato sam i odabrala da budem lekar, da mogu da pomognem ljudima, da se bavim ljudskim telom i da pregazim tradicionalno shvatanje medicine savremenim shvatanjima!“

„Jasno, jasno, ali jeste li sigurni da ste zato odabrali da budete lekar, i baš lekar za najteže bolesti?“, upita je Artur.

„Ne razumem“, odgovara mu Lara ljutito. „Onkologija je izuzetno teška oblast, i kao što se i vi nagledate smrti ovde svakoga dana tako su i moji dani izgledali.“

„Mi se ovde ne bavimo smrću, mi se ovde bavimo suštinom. Znate, duša nikada ne umire."

Lara ubrzanim tempom odgovara: „Da, da, ali razumete šta sam želela da kažem. I pre nego što sam upisala medicinu, znala sam da želim da budem onkolog jer sam u svom okruženju videla kako strašne bolesti kose mnoge bliske mojoj porodici, i kako niko nije znao ni umeo da im pomogne. Moja majka se bojala da će sve te teške bolesti dvadeset i prvog veka postati stvarnost svake druge osobe, pa zar nije ništa plemenitije od jedne istinske borbe protiv toga?"

„Slažem se", odgovara Artur, „ali da li smatrate da ste promenili svet tom borbom?"

„Naravno, to se ne dovodi u pit…"

Artur je prekida povišenim tonom: „Time što ste odabrali nešto što je bio strah vaše majke, ali ne i vaš? Vi se nikada niste bojali, vi ste odabrali da služite medicini?"

Lara malo iznervirano odgovara: „Kao što htedoh da kažem, mislim da sam promenila svet svojom borbom protiv raka i tumora i svih malignih bolesti. Kakve veze ima što sam to odabrala zbog majke ili koga drugog? Izbor je izbor, i ja sam stala iza njega. I ne razumem zašto se sad moj izbor životnog poziva ovde stavlja na neko suđenje."

Artur krivog osmeha odgovara: „Zato što svaki izbor koji duše, odnosno vi ljudi, nosioci, pravite van svog suštinskog puta vodi ili prerano do nas ili duše žive mučan život dok opet ne dođu ovde. Ono što svaka druga duša ne vidi, i odbija da vidi, jeste da tokom psihofizičkog odrastanja na njen put utiču i vaspitanje i okruženje, a samo karakter i osvešćenost, samosvest i samospoznaja može da dovede do suštinskog ispunjenja njenog puta. Vi niste ni osvešćeni i samosvesni, a niti ste samospoznali svoju suštinu. Vi ste odabrali da budete rešenje za strah jedne duše koja nije samospoznala uzrok svog straha."

„Vi hoćete da kažete da je moj odabir profesije bio pogrešan jer sam ja to uradila da moja majka ne bude u strahu od raka ili tumora?", Lara ljutito upitkuje.

Artur, potpuno ignorišući njeno pitanje: „U čemu ste bili najbolji u svom poslu?"

„Ne volim kad mi ne odgovorite na pitanje“, Lara će opet ljutito.

„….“

„Pratila sam sve inovacije u medicini i primenjivala ih na svoje pacijente. Medicina je napredovala dovoljno da svako teško stanje može da se olakša, i pokoji život spasi. Moje ime je u mnogim naučnim časopisima po najvećem broju inovativnih procedura i primenama najnovijih lekova i svih tretmana...“

„Jasno“, Artur je opet prekida. „Jeste li se nekada zapitali zašto ljudi oboljevaju od teških bolesti?“

„Naravno. Jeste sigurni da želite da vam ovde sada održim jedno predavanje o ljudskom telu, ćelijama i prirodi malignih bolesti?“, Lara sa ponosom odgovara.

„Ne, naravno. Moje pitanje nije bilo medicinsko. Moje pitanje je bilo za vas: da li ste se ikada pitali zašto ljudi obole od raka, zašto se deca rode s teškim bolestima, zašto postoji toliko bolesti koje su neizlečive, zašto potpuno zdravi ljudi bez ijednog poroka ili loših navika obole od teške bolesti?“

„Nisam, jer to su pitanja kojima se nauka ne bavi. Nauka se bavi opipljivim, realnim i stvarnim pitanjima, uzorcima, analizama. Bavi se rešenjima, bavi se stvarnim ljudima, ne njihovim dušama o kojima vi konstantno pričate. Nauka nikad ne bi uspela da se bavila metafizičkim pitanjima jer bi zauvek bila teorijska“, Lara krajnje odlučno odgovara.

S blagim osmehom, Artur nastavlja: „Dobro, hajde da vidimo vaš život van vašeg poziva. Završili ste ga sa 37 godina, niste našli životnog saputnika, živeli ste sami, blizu roditelja, imali ste mačku, psa i voleli ste da klizate. Imali ste malo prijatelja, uglavnom kolega, i najviše sati ste provodili na poslu. Jeste bili zadovoljni svojim životom?“

„Jesam, naravno, moj posao je bio moj život i ne stidim se toga, bila sam najbolja u tome. Nisam ja kriva što je moj posao po smenama ostavljao nekoliko sati za spavanje i skoro ništa za privatni život.“

„Jeste imali plan ili želju da osnujete porodicu, da imate nešto van posla?“

„Imala sam priliku, ali on nije razumeo. I onda sam videla da će muškarci teško razumeti kad žena ima cilj i karijeru. Onda sam odustala od toga. Ima vremena za porodicu. Odnosno, imala sam vremena za porodicu. Mnogo sam zbunjena i dalje kako da se izražavam ovde."

„Dobro, Laro, na osnovu svega o čemu smo ovde razgovarali, šta mislite, da li ste ispunili suštinu svoje duše, odnosno da li je vaš život na Zemlji bio smislen? I da li znate gde pripadate?"

„Iskreno, smatram da sam ispunila svoju suštinu, bila sam najbolja u svojoj oblasti, pomagala sam ljudima, nisam zapostavila nauku radi sebe, brinula sam se o svojim roditeljima. Mislim da sam sjajan kandidat za Aeternum", Lara odlučno odgovara.

„Videćemo." Bez ikakvog izraza lica Artur odgovara: „U narednom periodu moraćete da prođete kroz niz izazova kako bismo ustanovili pravo mesto za vas. Pa ćemo se ponovo sresti ovde kako bih vam saopštio svoju odluku."

Skokom iz stolice glasno upita: „Kako to mislite niz izazova? Šta, sva moja dela mi nisu odredila *večni mir*? Ne razumem zaista što to radite. Zar nije jasno sve?"

„Vidimo se uskoro, Laro. Todor će vas ispratiti."

Ne mogu da verujem i dalje da se ovo dešava. Čovek me je olako izbacio iz kancelarije i sad tu nešto odlučuje o meni. Znam da sam bila dobar lekar i dobar čovek, i ne vidim što bi se ove stvari ovako odvijale. Kad bih samo saznala kako sam završila ovde, valjda će mi reći do kraja. Šta ako ne stignem u Aeternum? Šta ću onda? Nadam se da ovaj suludi čovek ne misli da sam za ono drugo mesto. Ili me možda vrati na Zemlju. Ma ja bih sve ispočetka isto, ne kajem se. Baš me briga.

„Izvinite, doktorka, jeste to vi?", osmogodišnja devojčica stidljivim glasom prilazi Lari i vuče je za rukav.

„MILA! Mila, lepoto, šta ćeš ti ovde?", tužnog lica Lara grli Milu.

„Ne znam, poslednje osobe koje sam videla ste vi i moj tata, i onda sam se probudila ovde", Mila zbunjeno objašnjava Lari. „Ali lepo je, vidite kako su lepe boje, kao iz onog crtanog što smo gledale zajedno kad niste mogli da spavate."

Dok pokušava da zadrži suze, Lara hvata Milu za ruku i vodi je do obližnje sofe.

„Doktorka, je l' znate vi gde smo? Jer mama i tata su mi rekli da ću uskoro kući, samo da me još bocnu dva puta, ali sam se probudila ovde, pa sam mislila da sanjam jer ne mogu nigde da ih nađem. I mislim da sanjam jer nosim svoju omiljenu haljinu, a sinoć sam bila u pidžami."

„Mila, je l' pričao s tobom jedan čika koji se zove Artur?"

„Nije. Je l' to neki novi doktor? Jer onaj što je bio da mi pravi bubamare na prstima mi se nije svideo. Bio je iscrtan po rukama kao slikovnica, ali su slike baš bile ružne i tužne."

Lara je ponovo zagrli, ne uspevajući da zadrži suze.

„Mila, ti i ja smo ovde zajedno jer ja sam nešto uradila, još uvek ne znam šta, a ti…"

„Šta ste uradili? Jeste opet malo spavali? Rekli ste mi da ću, ako malo spavam, da sanjam čudno."

Lara, s osmehom kroz suze: „I ja sam mislila da sam zaspala i da sanjam čudno, ali nažalost i ti i ja smo zauvek zaspale, samo su ovde snovi stvarni."

„Ne razumem. Je l' to znači da se nikad više neću probuditi?," upita Mila širom otvorenih očiju i zbunjenog izraza lica.

„Tako je. Bojim se da je ono čudovište s kojim smo se i ti i ja borile pobedilo."

„Aha… pa dobro. Baš mi je žao. Moja mama će biti jako tužna. Sigurno tužnija nego do sada. Baš bih volela da je vidim i da joj kažem da nije ovde tako strašno. Nije mi hladno, kako ona stalno misli."

Lara u tom momentu više nema snage da zadrži suze i brizne u plač.

„Doktorka, što plačete? Zar vama ovde nije lepo?"

„Nije to, nego ne mogu da verujem da si izgubila bitku. Koliko sam se trudila da ti pomognem!" Promrmlja sebi u bradu.

Mila se približi Lari i snažno je zagrli. „Ali niste vi krivi. Molim vas, nemojte da se ljutite na mene, ali ja sam odustala."

Lara u tom momentu pogleda u Milu: „Nije do tebe, moglo je još da se uradi nešto, samo da sam ja bila tu. Nisi ti mogla da odustaneš ili nastaviš."

„Pa nije. Znate, meni je već bilo teško da gledam mamu i tatu kako se svađaju ko je kriv. Da stalno krišom plaču, da mi stalno kupuju šta želim i ne želim. Da svi koji dolaze kod nas pričaju tiho. Malo mi je bilo dosadno. I onda sam pomislila, ako ne mogu da idem u školu i sviram klavir svaki dan kako sam oduvek želela, i samo gledam mamu i tatu kako su tužni, onda više ne želim ovo. I stalno me je sve bolelo. I onda sam samo zaspala."

Lara je nemo gleda.

„Doktorka, vi meni nikad niste rekli što se meni to desilo. Što je to čudovište počelo da živi u mom stomaku?"

Praznim pogledom, punim suza, Lara gleda u Milu i nema reči, nema objašnjenje, nema opravdanje.

Kakva je to nauka koja ne može da objasni detetu od osam godina zašto nije pobedila opaku bolest, i ne samo to, nego što ne može da objasni detetu ni odakle joj ta bolest. Osmogodišnje dete ne razmišlja o deobi ćelija, organima, teškom vremenu dvadeset i prvog veka, novim ili novijim metodama lečenja. Osmogodišnje dete samo ima želje za životom i da ne vidi svoje roditelje kako pate. Ono želi da svira klavir i gleda crtane filmove s puno boja.

Artur je postavio dobro pitanje. Samo ja nikad nisam razmišljala o odgovoru. Zašto me Mila nikada to nije ranije pitala? Šta bih joj onda odgovorila?

„Kad budeš upoznala Artura, on će ti sve objasniti, Mila, ne brini."

„A što ne možete vi da mi kažete? Mama i tata su samo vama verovali."

Tužnim tonom i spuštene glave Lara odgovara: „Zato što ne znam. Ja sam se uvek samo borila protiv svih čudovišta, nikad se nisam pitala odakle dolaze."

„Možemo ovde da saznamo odakle dolaze? Pa da ih pobedimo zajedno?"

„Pošto smo ovde, kasno je da se borimo protiv njih!", odgovara Lara.

Mila, s mnogo entuzijazma u glasu: „Ne, napravićemo avanturu. Saznamo odakle dolaze, i onda budemo spremne za sledeće čudovište. Kao pravi vitezovi. Znate, meni je mama uvek pričala priče o princezama i vitezovima. Meni su vitezovi uvek bili omiljeni jer su oni uvek išli u avanture i borili se protiv čudovišta. Princeze su uvek

čekale u zamku. Sigurno im je bilo dosadno kao i meni. Hajde da budemo vitezovi, doktorka. Šta drugo imamo da radimo ovde?“

Lara se kroz suze nasmeja, poskoči iz sofe i kaže Mili: „Hajmo u avanturu. Hajde da nađemo Artura da ga pitamo.“

Odlučnim koracima Lara i Mila rukom u ruci odlaze do Arturove kancelarije gde se završava razgovor s jednim visokim lepim mladićem. Mladić napušta kancelariju i pogled mu se sreće sa Larom.

Todor stoji na vratima.

„Mila i ja želimo da porazgovaramo sa Arturom.“

„Nažalost, gospođo, Artur ne prima više od jedne duše u kancelariju“, odgovara Todor jednoličnim tonom.

„Ali mi želimo da saznamo sve o čudovištima koja žive u stomacima“, reče Mila odlučno.

Artur se pojavljuje na vratima: „Ah, vidim da ste se konačno srele. Laro, kako ide?“

„Nemojte mi reći da je ovaj susret neki vaš trik i zadatak, jer je surov. Mila i ja želimo odgovor na isto pitanje i nećemo otići odavde dok nam ne odgovorite.“

„Mila će dobiti sve odgovore koji joj pripadaju, ali vi, Laro, morate nastaviti dalje. Hvala vam što ste doveli Milu. Mi se već znamo od pre manje od desetak zemaljskih godina. S njom je uvek zabavno razgovarati. Toliko je naučila ovog puta, je l' tako, Mila?“

Mila ga sa zbunjenim izrazom lica i osmehom gleda.

Lara, molećivo: „Molim vas, moram i ja da razumem. Ona je bila moj pacijent. Nju sam videla poslednju pre nego što sam završila ovde. Moram da znam.“

„Sve vas razumem, ali morate da razumete da svako ima svoj put. Vidimo se mi uskoro.“

Zamišljena, Lara se šeta po Solvus Lustri.

Kako je moguće da je Mila završila ovde? Ne mogu da se pomirim s tim. Gde sam pogrešila? Čekaj, dala sam joj poslednju terapiju. Bila je dobro. Zvala me je majka da joj treba nešto iz prodavnice i apoteke. A znam da sam samo htela da odspavam jer sam već vezala dve smene. Trebalo je da odem da proverim još

jednog pacijenta. Krenula sam u lekarsku sobu da odremam i majka me je zvala još dva puta, da joj je hitno da joj donesem mleko i brašno jer otac hoće palačinke. Sela sam u auto, žurila sam, otišla sam u prodavnicu, kupila sve što treba i hranu za mačku. Majka me je opet zvala. Javila sam se i ne sećam se ničeg više. Sledeće što znam, probudila sam se ovde.

„Jeste vi već bili kod Artura?“, zaustavlja je mladić kojeg je spazila kad je s Milom došla do Arturove kancelarije.

„Jesam“, Lara površno odgovara.

„Ja sam Oliver, drago mi je.“

„Lara, Lara Vinči.“

„Jeste saznali kako ste završili ovde?“, upita je Oliver.

„Nisam, nažalost. Neće da mi kaže“, iznervirano odgovara Lara.

„Meni je rekao.“ Ponosno odgovara Oliver.

S velikim iznenađenjem na licu Lara viknu na Olivera: „Kako si dobio tu informaciju?“

„Pa… pričali smo o mom životu i mojim izborima. Pitao me je neke stvari o razumevanju duše i cilja. Kaže da me zna od ranije i da sam veoma napredovao. Izgleda da sam mu dao tačne odgovore.“

Lara ljubopitljivo: „Šta su tačni odgovori, možeš da mi kažeš?“

Oliver sa osmehom: „Sumnjam da smo imali ista pitanja.“

„Pa o čemu ste pričali?“, Lara ne odustaje.

„Pričali smo o mom životu. Kaže da je ovog puta na Zemlji moja duša išla ka dobrom putu. Završavao sam fakultet, ali sam morao i da radim kao dostavljač hrane da bih mogao da se iškolujem. Ali nije mi bilo teško. Imao sam sjajnu devojku pored sebe, koja je isto studirala i radila u poljoprivrednoj apoteci. Započeli smo zajednički život od nule, sa dva psa i dve mačke, i bili smo srećni“, ponosno priča Oliver.

„I na osnovu toga ti je rekao sve?“, Lara ljutito pita.

„Pa ne, izgleda da je uporedio moj napredak sa prethodnim, i video veliku promenu. Kaže da ima samo jedan zadatak za mene. I vraća me na Zemlju da nastavim ono što sam započeo. Krećem ispočetka, ali moja duša je već dostigla mnogo, tako da se ne brine za nastavak. Kaže da je put jedne duše samo nastavak onoga gde smo

stali u prethodnom životu. Ako smo naučili lekcije, one će ostati. Ako nismo, ponavljaće se dok ne naučimo."

„Mnogo me nervira taj njegov pristup. Zar nije lakše da kaže šta je lekcija, pa da sednemo i naučimo je?"

Oliver se glasno nasmeja: „Možda u školi, nisam još doživeo to u životu."

„Ne znam, ali ja izgleda padam sve ispite ovde jer od samog dolaska mi je užasno i sve više imam osećaj da me muči kako bih na kraju završila na onom strašnom mestu, uvek zaboravim kako se zove, iako sam živela dobar i pošten i ispravan život na Zemlji."

„Čime ste se bavili?" Oliver se naslanja na zid, spreman da sluša Laru.

„Bila sam lekar. Bila sam veoma uspešna u svom poslu. Poštovana od strane kolega, voljena od pacijenata, moji roditelji su bili ponosni. Činila sam samo humane stvari", odgovara Lara, kao napamet naučeno.

„Jeste li vi bili zadovoljni sobom i brinuli se o sebi?", upita Oliver.

Sa zadrškom, odgovara Lara: „Pa… jesam. Mislim, nisam imala razloga da ne budem."

Oliver je gleda s dozom nepoverljivosti.

„Uradila sam sve što se od mene očekivalo. I posle je to išlo samo. Ne znam, nekako mi je išlo prirodno", odbrambenim tonom odgovara Lara.

„Nemojte mi zameriti, nešto mi ne delujete sigurno", s blagim osmehom odgovara Oliver. „A da niste lekar, čime biste se bavili?"

Lara shvata da je to nikad niko nije pitao: „Pa ne znam, kad sam bila mala, želela sam da se bavim umetničkim klizanjem. Išla sam na razna takmičenja do srednje škole, ali majka je smatrala da je to gubljenje vremena. Prestala sam kad sam krenula u srednju školu, iako se moj trener protivio, smatrao je da mogu da budem najuspešnija u državi. Sada samo rekreativno kližem, jednom godišnje, odem za svoju dušu. Pardon, išla sam."

„Kako ste se osećali kada ste to radili?", radoznalo je upita Oliver.

„Kao da sam slobodna. Znaš, kad sam na klizaljkama, osećala sam da nemam tlo pod nogama, da nemam granice, da nemam prepreke. Imam samo sebe i svoje telo koje može da uradi šta god želi na ledu“, sa setom odgovara Lara.

„Nisam nikad upoznao nekoga ko se time bavio, mnogo me zanimalo. Što niste svojevoljno nastavili?“

„Pa ni majka ni otac nisu hteli to da podrže. Kad sam birala fakultet, podržali su me za medicinu, i bilo mi je drago da budu ponosni na mene. Stalno su mi govorili *koliko smo ti u životu dali, toliko nas sad činiš ponosnima što ćeš biti lekar, i to ni manje ni više nego za najteže bolesti. Ima nade za nas*.“

„Jasno, i meni se to desilo. Moji roditelji su želeli da budem advokat. U mojoj porodici je najveća čast biti advokat“, ispraznim tonom objašnjava Oliver.

„I je l' studiraš pravo?“

S velikim osmehom i ponosom u glasu Oliver odgovara: „Naravno da ne! Upisao sam veterinu. Još kao malo dete sam voleo životinje, i samo sam se s njima razumeo. Znao sam da ću, ako ceo život budem okružen njima, biti srećan i da, kao i ljudi, životinje imaju dušu, i potrebne su im nega, pažnja i ljubav.“

„Interesantno. A kako su se tvoji roditelji ponašali prema tebi kad si se protivio njihovim očekivanjima?“

„Pa, odbili su da mi plate studije, zato sam morao da radim kao dostavljač. Nismo pričali barem dve godine, i poslednje čega se sećam jeste da su zahladneli odnosi, ali gubitak je njihov. Ja ih i dalje volim, ali bio sam siguran u svoj izbor i svoj put.“

„I na osnovu svega toga ti je Artur rekao šta ti se desilo?“, Lara i dalje s velikim čuđenjem upita Olivera.

„Ne verujem da je na osnovu toga, pre mislim da je na osnovu mog stava prema životu, prema sebi, prema svemu što sam mogao da budem i što srećom nisam. Znate, Laro, zašto volim životinje? Životinje nemaju očekivanja od svojih potomaka. One imaju instinkte, karaktere, i svaka životinja se ponaša na osnovu svog karaktera. Čak i prema ljudima imaju jasan stav. Kad mačka na svet donese mačiće, ona ih pusti da žive kad nauče da se penju na drvo i sami se hrane.“

„Nikad nisam o tome razmišljala. A imam i psa i mačku. Uvek sam mislila da oni isključivo zavise od mene jer bi bili na ulici“, zbunjeno odgovara Lara.

„Kad je u pitanju nepravda prema životinjama na Zemlji, to je potpuno drugačija priča. Ali imate i ljude koji su beskućnici, i koji su žrtve nehumanosti. Ja ovde govorim o karakteru jedne životinje, odnosno njenoj duši. Neke jako lako nađu čoveka i adaptiraju se na suživot. Neke nikada. To je njihova priroda.“

„Mnogo mi je drago što sam te upoznala, Olivere, mnogo mudrosti nosiš u sebi“, kroz osmeh izgovara Lara. „Verujem da tvoj povratak na Zemlju može biti samo dobra stvar, makar za životinje. Vidi šta ih je ovde.“

„Hvala vam. Nadam se da vam ostatak boravka ovde neće biti mučan. Mislim da Artur želi da se prepustite svim lekcijama.“

Lara se okrenu da nastavi dalje, i seti se: „Olivere, izvini, nisi mi rekao kako si završio ovde.“

„Da, zapričali smo se. Artur mi je rekao da me je udario automobil dok sam dostavljao porudžbinu. Kaže da je jedna žena vozila brže od dozvoljenog, pričala na telefon, pokupila mene na biciklu i udarila u obližnju banderu. Poginuli smo i ona i ja. Baš sam se nadao da ću je pronaći ovde. Samo da joj kažem da će sve biti u redu i da se vraćam na Zemlju. Nije sve izgubljeno“, završava Oliver s osmehom i odlazi u nepoznatom pravcu.

Sve boje Solvus Lustre su ste stopile u crnu, sivu i belu kad je Lara čula od Olivera kako je poginuo. Znala je da je vozila brže nego što je trebalo. Znala je da je majka pozvala po peti put i da se peti put javila ljutito i nije ni gledala na put ispred sebe. Znala je da nije spavala 48 sati i da nije smela da seda za volan. Znala je da je takav život kakav je vodila nikud neće odvesti. Znala je da je sve što je radila radila za druge. Znala je da ne može da spasi svet. Znala je da nikad nije mogla da spasi Milu. Znala je da se nikad nije pitala kako nastaju teške maligne bolesti. Znala je da je ceo život želela da se bavi umetničkim klizanjem. Znala je da je želela da provede život s jedinim muškarcem kojeg je volela, koji nije bežao od uspešne žene već od kontrole njenih roditelja. Znala je, Artur je ovo želeo da joj

pokaže. Znala je da želi da proba sve ispočetka, i da ništa ne bi uradila isto.

Tokom svog života na Zemlji, Lara nikad nije tako brzo trčala kao sada do Arturove kancelarije. Spremna je bila i da preskoči Todora ako treba, samo da dođe do Artura da mu kaže da je shvatila sve. Da je razumela. Da je poništila sva dobra dela koja je uradila svojim poslednjim činom. Želela je i da nađe Milu na tom putu, da joj se izvini što nije uspela. Želela je samo da kaže sve što je naučila i da ide dalje. Sve što joj je bilo potrebno jeste da ide dalje.

Lara prilazi Arturovoj kancelariji i zapaža širom otvorena vrata.

„Izvolite, Laro, čekali smo vas." Todor je dočekuje.

„Sve sam shvatila!", zadihano izgovara Lara.

„Je l' jeste?", sa osmehom odgovara Artur. „Molim vas sedite, da popričamo još malo."

„Gde je Mila?", upita Lara dok se smešta u stolicu prekoputa Artura.

„Već je na putu ka Zemlji. Dobila je novu priliku, u drugačijim uslovima."

„Nadam se da su uslovi bolji", odgovara Lara.

„Naravno, naučila je svoju lekciju."

„Kako osmogodišnje dete može da uči lekciju ovde?", malo iritirano priupita Lara.

„Ona možda jeste imala osam godina na Zemlji, ali njena duša je večna. I već sam je znao od ranije. Ali dosta o Mili. Da čujem, šta ste shvatili?"

Lara je detaljno objasnila Arturu sve što je shvatila da je u životu pogrešila. Sve što je uradila i kako je uradila. Sve što je naučila iz razgovora sa Milom i Oliverom. Ceo doživljaj svoje smrti i sve što je dovelo do toga. Dok je Artur zadovoljno slušao njeno izlaganje.

Kad je Lara gotovo u jednom dahu ispričala sve, Artur joj je dao još par minuta da dođe sebi i ponudio joj čaj.

„Drago mi je da ste tako brzo rešili zagonetke koje vam je Solvus Lustra postavila. Vidite, Oliver je imao samo jedan zadatak, da

popriča s vama. Rekli smo mu da ste to vi, i jasno mu je bilo sve. I on je na putu za Zemlju."

„Šta će sada biti sa mnom?", pomalo uplašeno priupita Lara.

„Sada ćemo da odlučimo gde pripadate. Jer sve što ste videli i naučili ovde, ako se vratite na Zemlju, zaboravićete kad se vratite u novo biće. Nijedna duša se ne vrati u potpuno svesnu osobu. Sve i dalje kreće ispočetka. Imaćete novo okruženje, ali iste izazove. Vaš karakter će i dalje da se razvija u skladu sa ovom dušom, ali vaši izbori, koji treba da budu pravični samo i isključivo za put ove duše, biće od presudnog značaja."

„A ako me smestite u Aeternum?", upita Lara.

„Bojim se da bi to za vas bilo mučenje jer ove lekcije nećete zaboraviti. Da li mislite da sa ovim saznanjem koje ste stekli ovde možete da doživite večni mir?"

Lara odlučno negira pokretima tela.

„Za Tacidus niste jer ste spoznali sve što je bilo potrebno kroz ove lekcije. Tamo idu oni koji čak ni ovde nisu spoznali greške u svojim delima."

„Znači, vi smatrate da bi ja trebalo da se vratim na Zemlju?"

„Tako je. Mislim da imate potencijal da ispunite sve što vaša duša može. I spremni smo da vam opet damo šansu."

„Kako to mislite, opet?", Lara zbunjeno pita.

„Laro, vi ste kod nas već dvanaesti put. Tokom mog rada samo osam puta ste bili u toj stolici, i ja sam vas već sedam puta vratio."

„Vi meni hoćete da kažete da ja dvanaest puta nisam naučila lekciju?", Lara pita sa čuđenjem.

„Ne kažem da niste naučili neku lekciju. Ali vaša potreba da pomognete ljudima vas je odvela ka ispunjavanju želja, uglavnom roditelja ili nekih drugih autoriteta. Veoma ste osetljivi na emotivne ucene. Do sada ste bili pet puta u muškom biću, šest puta u ženskom, uključujući i ovaj put, čak ste jednom bili i pas. Kad ste bili pas, to je bilo pogubno za vas jer ste ispunjavali apsolutno svaku želju svog vlasnika. Do sada niste nijednom uspeli da se otrgnete od očekivanja drugih."

Lara je ostala bez reči, krajnje iznenađena.

„Razumem vašu zbunjenost, ali ako vam je za utehu, svih jedanaest puta ste neke druge lekcije naučili. Samo u ovom biću ste bili lekar, što je veoma pohvalno. A uvek ste težili da se bavite nekom vrstom umetnosti koja se nikad nikome nije dopadala kao izbor."

„Mislite da ću uspeti ovaj put? Mislite da ću moći da se otrgnem očekivanjima?", s tužnim pogledom upita Lara.

„Moje mišljenje nije važno. Niti vama treba da bude važno. Meni je bitno da ste vi uvideli nešto što poslednjih jedanaest puta niste."

Todor polako prilazi Lari: „Vreme je da krenemo."

Lara polako ustaje, okreće se ka Arturu: „Žao mi je što vas se neću sećati, ali mi je drago što ćete se vi sećati mene. Hvala vam!"

Artur ustaje, i sa osmehom pozdravlja Laru: „Do sledećeg viđenja, a biće ga, srećno!"

Lara se okreće poslednji put ka Arturu: „Nisam vam nikad rekla, kod vas ovde uvek miriše na čaj, cimet i pomorandže."

Kad je stigla do železničke stanice Solvus Lustre, Lara se osvrnula oko sebe i spazila hiljade i hiljade duša koje strpljivo čekaju da stignu vozovi za njihovu krajnju destinaciju. Mogla je da prepozna na licima kuda ko ide. Neizvesnost putovanja na mesto bez tačne adrese uvek je za nju bilo stresno iskustvo, ali se prvi put nije bojala. Ostala joj je samo nada da će ovaj trinaesti put uspeti. Da će uspeti da se izbori za pravi put svoje duše. Voz je konačno stigao, Lara se smestila.

„Gospodine, da li ste se nadali ovakvom ishodu ovaj put?", priupita Todor Artura dok obojica ispijaju čaj.

„Iskreno, nisam. Kad se samo setim svakog poslednjeg puta sa Larom, odnosno Klaudijom, Martom, Valentinom, i svim njenim imenima, uvek sam osećao da je posao nedovršen. Sećaš se koliko puta sam odustao od dodatnih zadataka jer više nije bilo potencijala za napredak? Ovog puta sa samo dva susreta sa ključnim dušama došla je do zaključka do kojeg je trebalo da dođe prvi put."

„Možda ste se i vi promenili, gospodine. Možda ste naučili kako s takvim dušama."

Artur zamišljeno odgovara: „Možda. Možda je ovo vreme donelo neke potpuno nove prilike i za naš razvoj ovde. Videćemo."

Nakon nekoliko minuta sedenja u tišini i ispijanja čaja, Todor ustaje: „Vreme je za sledećeg. Po spisima koje imamo ovde, ovaj gospodin je bio kod nas već više od dvadeset puta."

Artur, s dubokim uzdahom: „Hajde, dovedi ga, možda mi se uspeh s Larom Vinči prenese i na ostale."

Nataša Belić

INTERLINKED

SLUČAJ

Makar me taj veš nije puno koštao, pomisli gledajući u čipku zapušenu skorenom krvlju. Instinktivno, namesti se tako da kolega ne može da mu vidi lice. Mada, shvati, nema šta više da se vidi. Izvadi kameru i počne da slika scenu zločina – detaljno, profesionalno, kao i uvek. Kako priliči ovakvoj situaciji.

Ispred njega leži Ana, vezana za metalni ram kreveta, raskrečena u potpuno neprirodnom položaju. Prizor je groteskan čak i za njegove pojmove. Krv je svuda. Ovako ekstremno nasilje nije dugo video, još od slučaja utopljenog deteta pretprošle godine. Iako je tek tri godine u Odeljenju za ubistva, zna da se ovakve stvari dešavaju samo u filmovima. Ne u Beogradu. Ne u realnosti. Izvadi sveščicu iz džepa i upisa jednu reč: *Pogrešno*. Naučio je dosad da sledi svoje instinkte i prati sporedne tokove misli, obično se ispostave ključnim za rešavanje slučaja. Podvuče reč, pa skloni svesku i nastavi dalje.

Noge su joj polomljene, jedna u kuku, druga u kolenu. Tragovi borbe su očigledni. Već neko vreme je mrtva. Unese joj se bliže da slika detalje. Krupan kadar zgloba. Svi ekstremiteti su vezani snažno i stručno. Nije imala šansu da se iskobelja, ona bi to znala. Nešto se ni tu ne poklapa. Ana koju je on znao i te kako se razume u kanape, učili su zajedno.

„Izvini na kašnjenju, porodio sam se da iskopam maloj siterku u ovo doba. Jebem ti i naš posao, i život, i sve ti jebem." Oseti da je preterao u pokušaju da zvuči nehajno.

„Ma daj, opusti se, čoveče, sve okej", reče Mladen i iskezi se.

„Znamo li ko je dotična?", upita on dok joj zagleda tragove na zglobovima. *Nedovoljno usečeno*, pomisli. „Je l' si našao štagod?"

„Ako misliš na informacije, naravno da nisam našao kurca. Ovakve fukse obično nemaju ništa kod sebe osim keša i kondoma, a istraga ne dovede ni do čega. Na recepciji, hvala bogu, nije dala svoje pravo ime. Žana, rekla je." Ustade značajno sa stolice. „Idem da se raspitujem dalje, a ti udri. Neću da ti smetam, ti vidiš stvari koje niko ne bi primetio. Čudaku jedan." I izađe iz sobe.

Ostadoše sami, on i „Žana".

Jebote, Ana je mrtva. Niko ne zna ko mu je ona, niko na svetu. Što je dobro jer ga neće skinuti sa slučaja. A mora biti on taj koji će da nastavi istragu, jer kao što je Mladen to lepo sumirao: niko drugi se neće potruditi da reši ubistvo neke nepoznate kurve. Duguje joj toliko. Duguje to Sari.

Pomisao na Saru ga prenu iz korena. Prestade sa slikanjem, zagledanjem i zapisivanjem. Stade da je pogleda onako jednom, zaista. Porazi ga shvatanje da ne oseća baš ništa, čak ni stari bes koji je navikao da tinja tik ispod površine svesti. Sve je to davno umrlo. Primeti da je malo propala, nije je video godinama. *Jebem mu mater, prejebala si me.* Osmehnu se i priđe da je poljubi, poslednji put.

Tik pre nego što je dotaknu, primeti ljubičastu senku. Sedefastu, pritom. Ana nikad ne bi nosila ljubičasto. Zna je od svoje šesnaeste godine i nikada se nije desilo, može da se kladi u svoj život. Ona je uvek bila i ostala crveno-crna gotik Lolita. Ni mrtva ne bi bila zatečena s nečim ljubičastim na sebi. Ironija, zar ne? Slika je jednom izbliza, čisto za svoju kolekciju, ljubičasti sedef kao oštri kontrast na njene crveno-crne šiške.

Ljubičasta je kap koja je prelila čašu. Ništa od ovoga nije onako kako izgleda. Ovo je nameštено i režirano od strane nekog ko Anu ne poznaje. Šta se ovde kog đavola dešava?

ONUDA

Jebem ti život, umreću, pomisli, uzbuđeno. Svaki put kad je ulazila u Arenu bila je spremna na smrt, ali mislila je da je nije briga. Mislila je da je nije strah. U stvari, samo nikad nije došla ovoliko blizu. Apsolutno jebeno ne želi da umre, sad to zna, verovatno prekasno. *Dozvoli sebi osmeh ispod kacige.* Oseti se živom kako se nije dugo osetila. Mozak joj radi u overdrajvu.

Dorijan ju je čvrsto obgrlio svojim metalno oklopljenim rukama, a pobednički osmeh mu se širi na licu. *Pička, ko ide u Arenu s oklopom?* Pokušala je da se mrdne makar malo, nema šanse. Oseti da će da slomi kost ako nastavi. Dorijan stegnu jače. *Death grip* ne ubija sam po sebi, ali probiće joj grudni koš uskoro, ako ne uradi nešto. I onda joj sinu. Oklop.

Pljunu mu u facu i prodra se:

„Pičko jedna! Tebi pričam, jadniče na kauču! Pizdo s lutkom! Nemaš muda ni da se povučeš kako treba, a onda još nosiš oklop! Na skinu! Pičketino!"

Očekivano, udarila je pravo u žicu. Svi znaju da je ona jedini preostali realskin u platinum rangu Arene. Niko nema jaja da izađe na crtu više, postalo je previše brutalno otkad skinovi mogu da imaju mutacije. Sajberver je otišao u tri pičke materine, i svi su se ukenjali i povukli. Samo ona dolazi kao ono što jeste i izlaže se. Jedini augment koji ima je kaciga. A samo njoj na celom svetu ovo nije igra.

Zna da je svakog njenog protivnika sramota kad stane pred nju. Dorijana pogotovo. Do pre par meseci je i on bio prava stvar, ali je onda slomio karlicu u poslednjem okršaju. Morao je ili da odustane od Arene ili da se slivuje. Kao svi ostali, on sad nosi lutku. Al' njega to posebno boli, znala je, Dorijan je suviše ponosan. Odazvaće se njenom izazovu i obratiti se masi. Da zaštiti obraz. Spreman da progovori, okrenu glavu prema publici.

Kobna greška, prijatelju. Tu sam te čekala. Zveknu ga kacigom u slepoočnicu iz sve snage. Čuo se jeziv zvuk tarenja metala o kost, i krckanje. Prošla mu je rogom kroz lobanju. Ruke mu se oklembesiše i stisak popusti. Kad je uspela da udahne ponovo, sagnu se po mač koji je ležao pored. Podiže ga u vazduh, i dopusti sebi da je preplavi

vrisak mase. I onda, posle dovoljno vremena, odrubi mu glavu. Vrisak se ustostruči.

„Tome služi oklop!“, viknu i trijumfalno stade jednom nogom na lutku. Podignu krvavu glavu uvis da je svi vide. Masa pada u delirijum.

U trenutku nadmenosti, dozvoli sebi da uživa u tom obožavanju, da ga zaista oseti, da je preplavi. Baci glavu u publiku. Nastade euforično komešanje, rvanje, vrištanje. Ljudi padaju u histeriju. Zamisli: na forumima kažeš da ti je Eris bacila Dorijanovu glavu.

Nastavi da ih gleda neko vreme sa prezrenjem kako se bore oko rascopane lutkine glave, i kad proceni da je ludilo dostiglo vrhunac, stavi dršku mača na srce i prodra se:

„Do sledećeg puta! Naredni izazivač nek se potrudi više, dosadilo mi je ovo sparingovanje. Za šest dana!“ I isčeznu iz Arene.

Otvori oči. Pesnica joj je i dalje stisnuta na grudima. Trepnu par puta, omamljena, i prepozna napokon svoj tavan. Treba joj sve više vremena da se vrati. Sad kad je u realspejsu, sruši se na pod i iskašlja krv. Ne mora da pozira više. *Jebem ti sve, nije dobro.* Svaki put se povredi još malo. Naredni put je poslednji, to je uvek prva misao kad se vrati. Ovaj put, ta misao je prestravi.

Krenu niz stepenice dole da sipa sebi džin. *Jebeš ovo. Sutra ćemo o tome.* I onesvesti se.

U izmaglici, oseti golicanje. Pokuša da razluči odakle dolazi osećaj. I dalje je plutala u mraku, jedva pri svesti. Osećala je pre toga samo neizmeran bol, oštar i gadan, ali nije znala odakle dolazi. Bol je bio sveobuhvatan, kao i crnilo. Osetila je da nestaje u njemu. Ali je i golicanje sad tu, i ne dâ joj da nestane u toj tmini.

Otvori oči. Mačka joj jebeno liže pazuh. Poče da se smeje kao sumanuta. Mogla je da umre. Pala je niz stepenice. Ko zna koliko je dugo bila bez svesti. Možda ima oštećenje mozga. Očigledno je od pada sjebala levo rame jer sad oseća da ona nejasna oštra bol dolazi odatle, između ostalog. Neće moći više da se bori, ne sa ovakvom povredom. U najgorem trenutku, u život ju je vratilo ovo kretensko biće koje liže njen znoj. Kad je shvatila da je budna, Prda joj mjauknu u facu.

„Okej, daću ti hranu, skote jedan.“ Pomazi je. I ustade, jedva. Vrati sebi rame u čašicu, uz vrisak.

Dok je pokušavala da otvori konzervu jednom rukom, zazvoni holo. Njen menadžer.

„Jesi li ti jebeno normalna? Gledao sam lajv upravo, shvataš li da te je tvoje kurčenje zamalo došlo glave? Mislim, znam da ti ne shvataš, boli tebe kurac. Šta ja da radim ako zaista rikneš? Nedostajala bi mi.“

Način na koji je to rekao, propraćen pogledom preko njenog golog tela, podseti je. Ladno se kresnula s njim preksinoć, potisnula je to skroz, blekaut. Bila je usamljena, nije imala s kim da proslavi šta je preživela prošli put, on je jedini uvek tu. Plaća ga, da, ali zar nije svaki odnos primopredaja neke vrste? *U pičku materinu, previše pijem.* Spusti džin.

„Nemoj se praviti k’o da se odjednom brineš za mene. Ja sam samo novac za tebe. Oboma nam je jasno da ono nije kurca značilo, vrati ga u gaće. Nemam nameru da se oblačim i da menjam svoje navike zbog tebe.“

„Ma dobro, bre, zajebavam se malo. Uvek si kučka kad se vratiš. Nego, da ne tupimo kad već nisi raspoložena. Dobila si ponudu koju niko ne dobija. Korporacija prepoznaje tvoj značaj za Arenu.“

„Keve ti.“

„Suviše dobro zarađuju na tebi, skotovi, sve tvoje bitke se rasprodaju u par minuta od objave. Ali, i ti i ja znamo, svaki naredni put kad uđeš u sistem, šansa je sve veća da ne izađeš iz njega. Bilo ko, ko zna u šta gleda i vredi kurca na ovoj sceni, vidi u kom si stanju. Tromije se krećeš. Refleksi ti nisu kao što su bili. Zato te i izazivaju sve češće, nadaju se da si povređena dovoljno, da će baš oni da te dokrajče. Umrećeš ako uđeš opet. Zamalo si i sada. Znaš to valjda, ludačo.“

„Još jednom, keve ti. Kaži mi nešto novo ili mi ne troši vreme.“

Pokuša da izgleda ležerno, i sede na kauč. Namesti ruku da se ne vidi da mora da je pridržava. Marko ni pod razno ne sme znati da je povređena. Naterali bi je da se povuče. To se nikad neće desiti.

„Ali. Kad bi znali trenutak tvoje *in-game* smrti, mogli bi to da snime iz tvog ugla i da naplate taj BD kao nikad dosad. To parče softa bi bilo vrednije i od bilo čega u postojanju. Smrt Eris. Zamisli."

„Okej, kul, al' šta mene boli kurac? Znaš da nemam kome da ostavim novac, ne više. Sere mi se da ga ostavim tebi. Nisam zainteresovana. Kad umrem, želim da mi poslednje misli budu samo moje. Možete da mi ga pušite i ti i Korporacija."

Znala je gde će je misli odvesti u trenutku smrti. A te misli bi došle do njega, ako pristane. To ne dolazi u obzir. Svet ima da misli da je Eris bila jaka. Ima da je pamte po njenom predanom radu i bitkama, ni po čemu drugom. Nikog se ne tiče njena bol.

U trenutku joj sevnu kroz glavu flešbek abortusa koji joj je zahtevao. Slobodnom rukom pritisnu se za stomak. Vizija dece koja trče po ovoj sobi i igraju se. Dece sa njegovim očima. Sreća koja je mogla biti. Sad je kasno za to. Izabrala je njega, takvog. Žrtvovala je svoje sutra za njega. A na kraju, on nije izabrao nju. I sad nema ničeg. Samo ovaj preveliki stan koji je za njih uzela, koji truli i smrdi. I njena utroba koja je suviše stara.

„Nije to ponuda", prenu je Marko iz misli. Hvala Bogu. „Mnogo je bolje od toga. Ispada da postoji način da se klonira svest. Nov soft, niko ne zna da postoji. Nije ti jasno koliko sam dokumentacije potpisao da bi mi rekli, nabijem ih na kurac. Nego, ako se klonira svest *online*, umireš realskin, u tome je caka. Pre nego što drekneš 'šta me bole pička' ponovo, saslušaj me, molim te. Ne mogu koegzistirati dve svesti iste osobe istovremeno, ni ovde ni tamo. Ono što može da se uradi jeste da se napravi *backup*, i to je ono što te ubije ovde. Uploaduješ se u Arenu, i u trenutku smrti, prebace te u drugi skin po tvom izboru. Ali to ćeš biti ti. Tvoja svest, tvoja sećanja, neizmenjena. Preživećeš, tamo. Bez ovog ugovora opcije su ti ili kraj karijere ili slavna smrt. Imaš izlaz, uzmi ga. Nije ko da zaista živiš ovde, zašto bi te bilo briga?" I baci pogled preko njene dnevne sobe.

Zavlada tišina. Zna da će Marko shvatiti po tome što ćuti da nije odbila. Oči mu se gramzivo zacakliše. *Skot.* Kao da bi se ona ikad povukla. Niko ništa ne razume.

„Uslov je da snime tvoju smrt kao BD. Biće prava, jer ćeš je zaista doživeti. Biće senzacionalno. Zaradićeš milijarde. I niko, nikad,

ikad, neće pomisliti da si preživela. Možeš lutati večno Sajberom, inkognito, kao što si uvek želela. Zato i nosiš tu jebenu kacigu, zar ne? Zamisli, ti, ne Eris, u mogućnosti da radiš šta god želiš. Ljudi plaćaju milione za mogućnost večnog *uploada* u Sajber."

„Razmisliću." I prekide.

ODLUKA

Ana, jebote. Nije o njoj razmišljao godinama. Tačnije, jeste, ali samo u kontekstu stalne iritacije i izvora gneva. Ana njemu danas nije isto što i Ana nekada. Nekada, Ana je bila sve u postojanju. Danas, pogotovo mrtva, samo je još jedan jebeni problem koji je njemu natovarila da reši. Ovaj put makar nije namerno.

Ne zavarava se on, Ana je uvek bila problem. Nije se to tek sad desilo, poslednjih nekoliko godina. Zato ju je i voleo, oduvek, otkad ju je ugledao. Uvek je gravitirao tom delu *hot/crazy* spektra. Pogotovo kao klinac, luda a hot gotičarka je sve što je u životu želeo.

Sedela je ispred njega u klupi. Imala je dugu zift crnu kosu koja je padala na njegov sto. Miris njene kose ga je izbezumljavao. Dok niko nije gledao, igrao se njenim kovrdžama. Jednom je čak odsekao pramen i sačuvao ga je. Obožavao ju je. Nikad ne bi ni pokušao nešto s njom, ona je naprosto bila izvan domašaja. Bila je samo njegov san, fantazija koja ga je održavala. To bi njemu bilo dovoljno i na tome bi ostalo.

Otkad zna za sebe, bio je letargičan, nepokretan i izolovan od sveta. Čudak, govorili su i kad je bio mali. Ne seća se perioda života u kom je bio srećan. Samo su postojali periodi većeg i manjeg bola, boljih i gorih distrakcija. Spolja, to se ne vidi. Spolja, on je kao drugi, i dan-danas. Pogotovo danas. Zna da se nasmeši kad treba, da priča o vremenu i da se uklopi. Ali iznutra, on ne želi da postoji. Uvek je bilo tako. I niko nije znao, niko osim Ane.

Ana je klica ludila u svetu, vrtlog strasti i haosa koja pronikne kroz sva lažna sranja. Najhrabrija osoba koju je ikad upoznao. Što na umu – to na drumu, kao da je dete. Kao elementalna sila, vremenska nepogoda. Ne možeš joj ništa osim da je prihvatiš. Voliš je ili mrziš, sredine nema. Anu ne biraš ti, ona bira tebe. Tvoje mišljenje

o tome nije bitno. A kad te izabere, nema nazad, gorite zajedno dok ne izgorite.

Mnogo godina je prošlo. Družili su se, voleli, razišli se. Družili. Jebali. Voleli. Razišli se opet. Na ovaj ili onaj način, ona je uvek bila tu oko njega, održavala ga u životu. Ne zato što je živeo za nju, ona mu to nikad ne bi tražila, nego je uz nju mrak bio malo manji. To koliko je svet lažan i prazan uz nju je bilo podnošljivo, a sveukupni besmisao egzistencije smešan čak. Uz nju, sve je bilo skoro pa u redu. Skoro.

Tek mnogo mnogo kasnije, shvatio je da ona zaista, duboko i ozbiljno, nije dobro. Nekako to nije video svih ovih godina, ili možda nije hteo da vidi. Dubina njene strasti i hirovitosti nisu njen karakter, sjaj i snaga, već imaju ime i postoji dijagnoza. Ana ima nešto što se zove granični poremećaj. Romantično, jer, da, granica je uvek s njom bila pomerena, izmeštena, obrisana.

S vremenom, udaljavali su se sve više i više. Ona je sve dublje odlazila u svoje dubioze, a on za to više nije imao snage. Paranoja, eksces i toplo-hladno njenog sveta nisu mogli više da postoje u njegovom. Malo-pomalo, njegova Ana je postala samo još jedna Ana. Njegova ljubav je zamenjena nestrpljenjem i hladnoćom.

Nekoliko godina je pokušavao to što ljudi nazivaju normalnim životom. Kuća, posao, cura. Ali sve druge žene su mu bile dosadne. Odnosi još više. Ni u čemu nije nalazio lepotu, i sve je izgubilo boju. Nijedan posao mu nije imao smisla i nije se našao ni u čemu. S vremenom, shvatio je da mu je najugodnije da Anu viđa tu i tamo, retko, između njenih neurotičnih ispada i seksualnih eskapada. Imao je nekog da kresne, zagrli, možda da se isplače, i da ode. A da ne plaća to. Ni novcem, ni praznim obećanjima. Ana je jedina shvatala da prave bliskosti na ovom svetu nema. Smisla nema. Da je život sranje, i da idemo dalje.

Pre skoro tačno tri godine, doneo je odluku. Vreme je. Dosta je. Prešao je tridesetpetu i oseća se isto. Probao je sve i ništa se ne menja. Ne želi više da se trudi. Došao je do kraja.

Odluči da vidi Anu poslednji put. Shvati tada da mu se dugo nije javila, ima nekoliko meseci. Zateklo ga je da to do tog trenutka nije primetio. Nije mu ni pala na pamet. Zvao ju je nekoliko puta,

ali se nije javljala. U trenutku se zabrinu, što mu je neobično jer već dugo nema emotivnu reakciju ni na šta, i odluči da ode do nje. *Što da ne*, pomisli, *poslednji rodeo*.

Kucnu joj na vrata. U poslednjem trenutku se namesti tako da ne može da ga vidi kroz špijunku, jer mu pade na pamet da se možda ne javlja jer ne želi da vidi njega. Kakva nebulozna misao. Ali kad je otvorila vrata, shvatio je i zašto.

„Ana, jebote, jesi li ti… trudna? Ti, trudna? Je l' se zato ne javljaš? Šta…"

Pogleda ga tužno, najtužnije. Nikad je nije ovakvu video. Samo se okrenula bez reči i otišla ka krevetu da sedne, ostavivši otvorena vrata iza sebe. Nije nikad izgledala ovako loše. Ni kad ju je ostavio prvi put. Nikad.

Krenula je četiri puta da zapali cigaru, od nervoze, ali se seti svoje situacije i spusti cigaretu. Sve vreme je tiho plakala. Čekao je, zna bolje nego da je tera. Ovakvo njeno ponašanje je za njega šok. Ona obično vrišti, peni i istresa se na njemu. Napokon je progovorila, dobrih desetak minuta kasnije.

Dete je njegovo, kaže. Uradila je to namerno poslednji put kad je bio kod nje. Izgledalo je tada kao dobra ideja, kaže. Samo on je njen drugi deo u ovom svetu. Samo oni imaju smisla. Plače. Duga tišina usledi.

„Mislila sam da delimo isti životni put, ti i ja. Da smo nastali od iste zvezdane prašine, sudbinski predodređeni da putujemo sami kroz ovaj prazni kosmos dok ne sretnemo jedno drugo ponovo i time pronađemo put nazad sebi. Da smo jedno drugom početak i kraj", reče napokon, tiho.

Tipična Ana. Tragična, patetična i finalna. Misli i emocije veće od života, uvek u svojoj glavi i zabludama. On se nasmeši tužno, i seti se zašto ju je uvek voleo. Sve to ima apsolutnog, savršenog i uvrnutog smisla. Njihovo dete.

„Sve je to super, ali sam onda shvatila da ja to ne mogu, i flipnula sam. Flipnula. Predomislila sam se, prekasno."

San da odgaja njegovo dete je mrtav. San da pobegne s njihovom ćerkom, nemoguć. Smislila je da će samo da mu ostavi dete kad dođe na svet i da nestane.

„Ja sam potpuno neuravnotežena i neuračunljiva. Čak i ja znam da dete ne sme da ostane sa mnom. A ti si uvek bio razumniji deo mene, jači. Tebi su noge na zemlji. Ti ovo možeš, znam da je naše dete sigurno s tobom. Izvini što sam ti ovo uradila. To je, što je, sada. Izbor je tvoj."

„Jebem ti ja mater, Ana. Znaš da izbor s tobom nikad nije ni postojao."

PLAN

Glava joj puca od milijarde oprečnih istovremenih misli. Ima šest dana. Šta može da uradi sa ovim kilavim ramenom za šest dana? Svaka opcija je suluda. Ne dolazi u obzir da odustane. To je naprosto priznavanje poraza, polaganje koplja. To se neće desiti. S druge strane, s ovom povredom, ne može da se bori. Ali najviše joj ide na kurac to što je sama ponuda uvredljiva.

Odluči da se nosi s tim kao i svake druge noći, i uputi se u kafanu. Ne mora ona večeras da odluči ama baš ništa. Mamurno jutro je pametnije od večeri. Dok povraćaš po svemu, ne možeš zaista da lažeš sebe. Znaće sutra. A ako ne, ponoviće proces. Sledeća runda je dovoljno daleko. Polako.

Sede za šank, isto mesto gde i obično. Manje je sređena jer večeras nije izašla u lov da joj neko popuni vreme, misli, telo. Večeras je tu samo da se isključi. *Eutanazija*, prođe joj kroz glavu, i strese se. Šankerica je pogleda značajno, i samo joj donese piće, bez reči. *Vidi se koliko je sati, a?* Eksira svoj dupli džin, pa naruči još jedan. Posle koje čaše, prenu je iz misli lik za šankom pored nje, koji se zamalo nije prevrnuo sa stolice na nju. Pomogne mu da se uspravi.

Neobičan čovek, pomisli kad ga osmotri malo bliže. Mimo toga što je razvaljen, neobično joj je što deluje da je tu sam, za sebe, i da ga niko drugi ne interesuje. Deluje suviše uredno za alkosa. Primetila je još ranije da mrmlja sebi nešto u bradu, al' sad kad ga je pridigla i približila mu se, mogla je i da čuje šta priča.

„Prejebala me je kurva. Već drugi put me je jebeno prejebala. Uvek kad ja odlučim nešto u svom životu, šta ću ja, ona kaže neneće-štakpovakoćeš jebem joj mater joj jebem ja baš u pičku."

I još nekoliko varijacija na temu. Traje to tako par minuta, ona sluša, on ne prekida.

„Ko?“, upita ga ona napokon, iznenada oduševljena time da je neko oko nje iskren i ranjiv, iako profan. Bes i očaj nisu emocije koje ljudi lako, ako uopšte, pokazuju pred strancima. Na ovoj stolici je sedela suviše puta na lošim i lažnim dejtovima, i prvi put da neko prekoputa nje govori nešto što je stvarno i bolno. Ovo je došlo kao dah svežeg vazduha. Okej, ne zaista, lik je smrdeo na kilometar, ali ko je ona da to osuđuje. Spusti čašu i pogleda ga opet, ovaj put s pažnjom.

„Kurva, kažem. Prejebala me je“, jedva izgovori on. Delovao je zbunjeno što neko prisustvuje njegovom monologu. *Jadan*, pomisli.

„To sam čula i prvih dvanaest puta kad si rekao. Ko te je prejebao?“, upita ona, s osmehom. Ne želi da čovek primeti njeno oduševljenje, a ni sažaljenje.

„Ana, ko. Uvek je jebeno Ana. Znaš li ti zašto sam postao pandur?“, prodrao se iznenada.

„Kako bih znala, ne znam ni ko si.“

„Hteo sam da saznam kako ljudi ubijaju“, reče tiho. Kao da to sve objašnjava.

„Postoji veb za takve fetiše, znaš za to, zar ne?“ Šteta. Krenu da ustane da ide.

„Ne, bre. Slušaj. Imao sam Plan. Shvataš. PLAN!“, prodra se on opet i uhvati je za ruku. „Ionako sam pametan a lenj. Ništa me ne radi. Ne volim ništa i nikog. Kad već ne osećam kurca, mogu da istražujem ono što druge uzrujava, shvataš? Savršeno.“

„Ne, ne shvatam. Kakve to ima veze s planom?“, upita ona i sede opet. Pokuša da izvuče ruku iz njegove a da ne primeti.

„Kako misliš – Plan? Kako ti znaš za moj Plan?“, prenu se on iznenada, izbezumljenog pogleda.

„Sve ti jebem, koliko si ti pijan! Plan, policija, Ana. To si rekao.“ Obriše sebi ruku, malo je sluzava.

„Jebem ja baš Ani mater. Znaš da mi je smestila dete?“

„Smestila? Nije tvoje?“

„Jeste moje, slušas li ti išta jebote ili samo poziraš kao krava na toj stolici? Jeste moje, ali je nisam hteo. I sad je mrtva. Šta ja sad da radim?“

„Čekaj, umrla ti je žena?“

„Ma, koja žena, glupačo! Ana je kurva, ne žena. Neko ju je ubio. Smestila mi je dete. Ja dete moje čuvam i niko za Anu ne zna. Jebote, što si glupa!“

„A, aha, okej. A Plan?“

„Da. Pa, Ana je luda. Ima dijagnozu. Ja dete ne želim, ali ne mogu da je ostavim. Došao sam na genijalnu zamisao. Super je. To mi je plan.“

„Aaaaha?“

„Ja ću da istražujem ubistva dok ne saznam kako da se ubijem a da izgleda kao ubistvo! Radim na tome već tri godine. Blizu sam, ostalo mi je samo još par sitnica. A onda jebeno neko ubije Anu. Jebem joj ja mater baš, sad je našla da je ubiju.“

„Ček, šta? Ana ne može da se brine o detetu jer je luda, ti se rokneš, iako misle da nisi, i šta onda sa detetom? Kome ona ostaje? Kako možeš da uradiš tako nešto?“

„Pa ne mogu, očigledno.“

ERIS

Budi se u autu, s ukusom smrti u ustima. Ne seća se kako je završio tu. Imao je mozga dovoljno da ne vozi nazad u tom stanju, baš lepo. Bio je u kafani sinoć kad mu je nestalo alkohola u kući a nijedna radnja nije jebeno radila. Bila je tamo neka ženska, ne seća se uopšte šta su pričali, samo da je bila intenzivna. Sa jako mračnim očima. Je l’ se kresnuo s njom? Je l’ sposoban on za to? Pogleda po džepovima ima li omote kondoma, tako je sebi dojavljivao ranije, kao klinac, da zna ujutru da se raduje kad se već ne seća. Mada, nije pio godinama, ne otkako je dobio Saru. Nije on više za ova sranja. Nema omotača.

Jebem mu mater, pomisli, i pogleda na sat. Jedanaest sati je prošlo, kasni već četiri sata na posao. To mu se nije desilo nikada. Nema opravdanja; ako ne želi da izgubi istragu, mora da se unormali i smisli dobro objašnjenje zašto se nije javio dosad. Dobro je što je sinoć bio pribran dovoljno da Saru ostavi sa bebisiterkom.

Ajmo redom, pomisli. Prvo nazove siterku da vidi da li je sve u redu. Posle malo njenog kreštanja, njegovog izvinjavanja i obećava-

nja duple nadnice, uspe da je natera da odvede Saru u vrtić. Okej, jedna briga manje. Sad da zove stanicu da se pravda. Posle jedva jednog bipa narednik se pojavio i izdrao u holo:

„Dobro, bre, čoveče gde si ti dosad, jesi li normalan?! Stranka te čeka već dva sata u kancelariji, kaže da hoće samo s tobom da priča, ni s kim drugim! Svi shvatamo sve, ćale ovo-ono, al' dovuci dupe u stanicu! Imamo svedoka! I sredi se, izgledaš kao jebeni klošar."

Svedok? Ani? Makar postoji nada za neki nov trag. Ispovraća se na brzinu pored auta, ispravi se i odluči da svrati kući da se unormali makar malo. Onda se odveze u stanicu.

A u kancelariji, naravno, sedi ona. Delovalo je suviše dobro da zaista postoji neka stvarna informacija. Siguran je da je ona, koliko god da je bio usran sinoć, takve oči nikad nije video na ženi. Čelične i neustrašive. *Jebote, koji je moj problem?*, pomisli. Zatvori vrata za sobom čisto da ga ne čuju ostali i reče:

„Slušaj, suviše sam mamuran i loše trenutno da prolazim celu 'nije do tebe, do mene je' žvaku. Ne znam šta si utripovala da smo posle sinoć, al' meni je samo bila potrebna noć predaha i to si slučajno bila ti. Ajmo da ne pravimo ovu scenu gorom nego što jeste. Izvoli, vrata."

Očekivao je neku reakciju na ovakvu uvredu, ali ona ga je samo gledala nemo i nepomično par trenutaka. Izraz očiju joj se nije promenio.

„Mislim da bi ti bilo bolje da čuješ šta imam da kažem. Pošto pretpostavljam da ne želiš da svi tvoji pajtosi ovde čuju ko je Ana." Otrovni osmeh joj se razli preko lica više nego preko usana. U njenom glasu se čuo led. Ostao je ukopan u mestu. *Ana?*

„Tako sam i mislila. Ajde, sedi, pa da pričam i ja ovaj put." Led popusti. Ovo je žena koja voli da dominira i navikla je da pobeđuje. Opasna sorta.

Sede, razmisli, pa posle nekog vremena reče:

„Okej, dosta zajebavanja. Jesi li došla da me ucenjuješ? Ne znam šta misliš da znaš, ali… "

Prekide ga usred reči. „Slušaj sad ti mene. Suviše sam loše, što ti kažeš, da prolazim celu ovu žvaku. Nisam ovde da te ucenjujem. Sere mi se i za tvoje pare i za tvoju karijeru. Znam da mi nećeš ve-

rovati, ali dotakla me je tvoja priča sinoć. Tačnije, žao mi je Sare. Pa sam iskoristila svoje veze da saznam nešto o Aninoj situaciji.“ I pruži mu čipovanu karticu.

Kartica je zapravo platinumska karta Arene. Piše samo jedna reč na njoj, zlatnim slovima. *Eris*.

Pogleda još jednom, u neverici. Pomisli da halucinira. Ali ovako nešto se ne može falsifikovati. Arenin čip je jedinstven. On zna tačno u šta gleda i vrednost ove informacije, u ovom svetu. Jebena Eris mu sedi u kancelariji. Eris mu je dala da zna koje je njeno fizičko telo.

Pogleda je, šokiran. Ova mala, suvonjava, umorna starija žena je Neporažena Eris. Nepojmljivo. Kad je znaš samo kao ikonu veću od života, ne možeš da shvatiš da staje u normalnu ljudsku formu. Uvek je mislio da je laž da je Eris žena i da verovatno uopšte ne postoji. Ubeđivao se s ortacima nekada da je sve to samo marketing i da mora da je programirana, kao i svi ostali u Areni. Ali ako ništa, sad shvata silinu njenog pogleda i odakle takva lakoća u vladanju drugima. Postide se svoje grubosti prema njoj. Ne zato što je zvezda, nego zato što je tako skromna. I sinoć i malopre je trpela njegova sranja i nije trepnula. *Kakva žena!*

„Am. Ja ne znam šta bih rekao. Veliki sam fan? Jebote, zvučim kao kreten.“

„Navikla sam. Ljudi su ili svinje kad ne znaju ko sam, ili gnjide kad znaju. Zato skoro niko i ne zna ko sam. Nije moj identitet tajna zato što sam, avaj, u opasnosti, to su ovi krelci izmaštali naknadno kao marketing foru. Stvar je u tome da više volim iskrenu stranu ljudi, kakva god bila, od lažnog obožavanja fiktivnog lika koji ja nisam. Ja nisam Eris, ja sam njen avatar, ne obrnuto. Tako da poštedi me svog baljenja, ne želim da se bavim time.“ Pogledala ga je tako da nije bilo potrebno da odgovori.

„Ovde sam s razlogom. Vidim, razumeš ko sam, tako da ću prepostaviti da kapiraš i kakvu mrežu imam. Ono što si mi opisao sinoć zvuči kao snaf, to ti je jasno?“

„Da, nažalost. Mislim, očigledno, čim sam ti rekao sve što sam ti rekao i ti stigla do istog zaključka. Izvini, ja se u stvari ne sećam ničeg od sinoć. Da stvar bude gora, mislim da je prvo ubijena, pa ve-

zana, pa… sve ostalo. Ne znam jesam li ti to već rekao. I dalje zvučim kao kreten, izvini."

„Da. Pa... Pitala sam sinoć kad sam došla *online*, na *deep web*-u. Ispada da je bilo dosta lako dokopati se njenog BD-a kad sam znala neophodne poverljive informacije. Koštao je brdo para, što mi ukazuje na autentičnost sadržaja, i zapečaćen je. Nisam želela ja da ga otvaram, treba da ga doživiš ti, teh je takav da može samo jednom da se prođe. Tako da ne znam je l' pravi, mada ne mislim da bi se iko zajebavao sa mnom. Je l' znaš kako BD-ovi rade? Deluješ… suviše oldskul za to."

On gleda u nju, preneražen. Oduzet. Počelo je da mu se muti u glavi i bubnja u ušima. BD Anine smrti. Neko ju je jebeno ubio zarad BD-a. Ova osoba ga ima. Ana je bukvalno ubijena da bi on doživeo njenu smrt i način na koji se gasi. Okrenu se prema kanti da se ispovraća, ali nije stigao na vreme.

„Znam kako rade", reče napokon kad je uspeo da se ispravi i dođe k sebi. „Rekla si da više voliš istinu, evo istine. Ne mislim da mogu da doživim njenu smrt. Ne želim. Ne mislim da mogu da podnesem sve ovo."

„Znam, nisi psihopata. Dobra vest je, ako se može tako išta nazvati u ovoj situaciji, da nije sniman iz njenog ugla. Vidi se da si nov u ovome. Da je iz njenog korpusa, ne bi bilo snimljeno sve nakon, pa, je l'? Izvini. Ne znam ni kako da govorim ovo da ne zvučim kao monstrum."

„A, aha. Pa dobro, da, ima smisla." Ustade i poče da hoda užurbano po sobi. „Da li je moguće isključiti emotivnu prizmu, ili kako to već kažete, i samo da se čulno doživljava sadržaj? Ili još bolje, samo vizuelno? Ne bih da…" I ućuta. Prvi put od Anine smrti, krenuše mu suze.

„Mora da može, ali ljudi obično ne plaćaju ovolike pare za to. Nisam sigurna da znam kako se to namešta, ali snaći ćemo se."

„Mi nemamo BD aparaturu u stanici", poče on, ali shvati koliko je glup usred rečenice. Eris mu stoji u kancelariji. Tako je lako zaboraviti to dok gleda u ovu malu staloženu ženu. Poveza napokon dva i dva. „Izvini, em sam loše, em sam razoren, trebalo mi je vre-

mena da shvatim tvoju ponudu. Kad možemo do tebe da se ukačim? I… hvala ti na svemu, zaista. Nemam para da ti vratim, ali…“

„Ne zahvaljuj mi, ne još. Ne znaš još kakav ćeš pakao proći. Zahvali mi kad preživiš. Doduše, saznaćeš ko ti je uništio život.“ Mogao je da se zakune da joj je u očima sevnuo bol. „Što se mene tiče, možemo odmah. Ti samo smisli šta pričaš u stanici gde ćemo i šta sam ti kao ispričala. Nadam se, jasno ti je da je ovo sve bilo samo za tebe i nije zvanično?“

„Naravno.“ I ustade.

STAN

Stade ispred vrata stana i udahnu duboko. *Ajde, okej je, biće okej, sve si smislila*, reče sebi po ko zna koji put. I otvori vrata.

Onako polupijana sinoć, dok joj se rađala ideja šta će sa svime ovime, pokušala je da pospremi stan. Ipak, niko baš dugo nije bio kod nje, ne uživo. Ako i jeste, nije joj bilo stalo do mišljenja te osobe dovoljno da se iscima. Zašto joj je stalo ovog puta? *Neobično*, pomisli.

Koliko god da se potrudila, ne može tri-četiri sata čišćenja da nadomesti godinu i više dana nemara i kuge koja i dalje vlada njenim prostorom. Makar je uspela da otpuši sudoperu, koja je posle mesec i po dana počela ozbiljno da smrdi. *Od koga je, dovoljno je.*

Pogleda ga. Njegov izraz lica dok je posmatra stan odaje nevericu, iako se vidi da se baš jako trudi da se to ne vidi.

„Šta je, očekivao si luksuz? Penthaus? Koks i kurve?“

„Pa, svakako ne ovo.“ Pokaza rukom po kršu svuda okolo. „Prvo, apsolutni je šok da je Eris stvarna. Drugo, izgleda tako prosto kao ti. Ali zaista nisam očekivao da Eris u stvarnosti živi gore nego drugi. Živiš gore od mene, što je dosta loše.“

„To je nešto najbliže komplimentu što si mi dao, je l’ znaš?“ Stežu joj se grudi. Ovo će da bude mnogo gore nego što je mislila. „A i ja nisam Eris. Mogu da živim kako hoću.“

„Bože, nisam mislio tako! Mislim, jesam, ali nisam! Jebote, baš mi ne idu reči danas. Hteo sam reći, kako neko dostigne svetsku slavu, ima sve na tanjiru, i izgleda kao ostali smrtnici? Tebe kad vidim, izgledaš kao mi. Ne kao milioner, ni kao zvezda. Mislim, prepostav-

ljam da si milioner. Prošao bih pored tebe na ulici, i ne bih te zapazio. Možda bih se okrenuo, ali na normalan način, kapiraš?“

Ne kaže ništa, samo mu se tužno osmehnu.

„Kad vidim ovaj prostor, sjeban, prljav i razbacan, vidim osobu iza njega koja ima probleme koje mogu da razumem. Kako je moguće da ja mogu da razumem Neporaženu Eris? Zašto posle svake pobede nisi na jahti, u avionu, na Bahamima, na Marsu? Zašto ne slaviš život koji si zamalo izgubila i za koji se boriš? Šta radiš u Beogradu, od svih mesta, u ovoj straćari?“

Opa. Direktno u facu. Direktno u srce. Šteta, zaista.

„Volim Beograd. Uvek sam. A iživi se čovek, znaš? Slava je kratkog sjaja, kao i sve drugo. Posle nekog vremena samo otupiš na sve, i nemaš šta da slaviš. Ali gledaj, mogu ja da nastavim da ti pričam sve ovo, i hvala na interesovanju, ali zar nemaš preča posla?“

„Imam. Ali iskreno, usrao sam se. Možemo li da pričamo malo? Imaš li nešto za piće?“

„Misliš li da ovako živi osoba koja nema u svakom trenutku pri ruci nešto za piće?“, upita ona i naglo se okrenu da joj ne bi video izraz bola na licu. Samo ode do šanka ne sačekavši odgovor. Ipak, zna šta pije. Zadrža se malo duže da bi se dovela u red. *Ne dozvoli da te ovo pokoleba*, reče sebi, i vrati se nazad. *Preseci sada, nemaš šta da ga upoznaješ dalje.*

„Okej, evo ti piće. Ali gledaj, bez uvrede, nismo mi sad nikakvi ortaci. Ne želim da ti pričam svoju životnu priču. Nisi me uvredio onime što si rekao, nije to u pitanju. Činim ti uslugu, i to ne tebi, jer mislim da si skot, već Sari. Hteo si da je ostaviš. Hteo si to jadno dete da ostaviš. Šta navede čoveka da bude toliko sebičan? Hoćeš li o tome da pričamo? Ili zaista ozbiljno očekuješ da tebi odgovorim na to zašto ne slavim život?“ I pogleda ga, najoštrije što je smogla snage. *Seti se, ovaj čovek nije vredan toga. Misli na Saru.*

„Hm. Zasluženo, pretpostavljam.“ Nastavi da sedi, tupo gledajući u čašu. Kao da nešto presabira. Posle nekoliko nesnosnih minuta tišine napokon reče: „Neobično kad neko zna ko sam i kad ne moram da se pravim, znaš? Oslobađajuće je. Hvala ti, bez obzira na sve.“ I sasu piće u sebe. „Nego, kuda?“

Odvede ga na sprat, gde joj je Arena. Svojevremeno, srušila je sve zidove na ovom nivou da napravi fizički prostor koji odgovara dimenzijama Arene, da može da se razmaše i vežba kako treba, da nema grešaka ingejm. Sprat je bio jedini deo stana do kojeg joj je stalo, i to se videlo.

Namerno je išla prva, da može da se okrene prema njemu da mu vidi lice kad ugleda sav njen teh. Iskreno se nasmejala na facu detinjeg oduševljenja. *Ko god da si na površini, svi smo duboko u sebi isti*, pomisli i krenu ka aparaturi u centru sobe.

„Da li si ikad radio ovo?“

„Nikad.“

„Onda gledaj. Sedi ovde. Ja ću da te vežem jer prvih nekoliko puta mozak ne zna kako da ne prati pokrete i senzacije iz BD-a, i mislićeš da treba da se krećeš. Navodiće te da imitiraš doživljeno u *realspace*-u. Ovo će da te spreči da mi ne polomiš svu opremu na spratu, okej?“

Samo je odsečno klimnuo glavom, iako se videlo da mu je ta pomisao jako neprijatna. Uhvatio se za zglob, nesvesno. Tako sitan pokret, toliko mnogo govori. *Ovo je osoba koja vezuje, a ne podnosi da bude vezana. Zanimljivo.*

„Okej. Nakon vezivanja ću da ti stavim opremu. Interfejs će boleti prvi put, i neću ti objašnjavati tačno šta i kako jer, kakva si pičkica, opet ćeš mi tražiti piće.“ Nasmeši mu se, u nadi da će šala smanjiti tenziju. Nije. „Onda kad se povežem s tobom, tad ću tek moći da pristupim setapu koji isključuje emotivne reakcije. Moraćeš da me sačekaš malo u Limbu za to. Spreman?“

„Nek ide u pičku materinu, jesam. Udri.“ I preda joj se.

Posle nekoliko minuta nameštanja, uključi ga. Telo mu je naglo omlitavelo. Uvek joj je smešno da to vidi, čak i ovoliko godina kasnije. Sačeka desetak sekundi da bude sigurna da su mu se sva čula ugasila, i nazva Marka.

„Spremni smo. Pokreni proces, prijavljujem se.“

BD

Naglo nestade sve. Ona, „Arena“, stolica, sve. Kakav neobičan osećaj, kao da lebdi a nema telo. Osvrnu se oko sebe. Nema telo, siguran

je, iako ne vidi. Uhvati ga blaga panika. Sve je crno. Panika poče da raste. Nema telo. Nema ničega, zapravo, samo beskrajna tama.

U daljini, pojaviše se neka slova. Okrenu se prema njima, iako ne zna kako se okrenuo. Posle nekog vremena je shvatio da vidi u svim pravcima, samo pre toga nije imao sa čime da ih uporedi jer nije bilo ničeg osim beskrajnog crnila. *Da li ovako izgleda nepostojanje?*

Velika bela slova mu se približiše i vidi da piše:

„Polako, treba par sekundi da se um prilagodi, ne paniči. Napraviću ti sredinu koja izgleda isto kao moj sprat da bismo sprečili mentalnu disocijaciju u koju padaš upravo. Samo polako. Dovoljno je da pomisliš da govoriš i moći ćeš da mi se obraćaš. Samo moraš da potpišeš ugovor prvo jer prvi put ulaziš u soft, i setapujem ti sve. Da potpišeš, dovoljno je da pomisliš: Da. Ostalo radi sistem. Ček tren."

Tren potraja zauvek. U beskrajnom crnilu pomisli koliko je lako u svakodnevici misliti da ovo želiš. A u stvari je stravično. U beskraju vremena koje je proteklo, imao je utisak da se setio svakog momenta svog života, na blic. Ne kao sećanja, više kao niz emocija. Uvide jasno ono što je uvek znao, jako je malo bilo lepih i jarkih. Mahom, sve su mu emocije bile tamne.

Pojavi se neizmerno dugačak dokument. U čudnoj geometriji prostora dokument deluje kao da ide u dubinu, možda i u daljinu, i kako odmiče, da je tekst sve sitniji. Po automatizmu, pokuša da skroluje kroz njega da nađe gde je *Da*, iako mu je rekla da samo pomisli. Dokument se neobično iskrivi od tog pokušaja. I onda vide. Izgleda da je tačno ono što kažu, prva reč koju vidiš u moru teksta je verovatno ono što najviše govori o tebi. Video je reč *Eutanazija*. Prebacivanje svesti. Nestajanje iz realnosti.

Sve je video. U jednom sveobuhvatnom trenutku, video je ceo dokument. I razvi mu se pred očima šta se zapravo dešava.

„BD ne postoji, zar ne?", reče napokon. Nije siguran kako, ali je znao da ga čuje.

„Ne", ispisa se ispred njega.

„I nema načina da izađem odavde, zar ne?", pomisli dalje. Neobično, ta mu pomisao nije donosila nelagodu.

„Nikakav", ispisa se ispod prethodnog. Lebdi tu neko vreme tekst, pa iščeznu.

„Pa, Eris, ili kako god da se zapravo zoveš, ispada da ti treba moja dozvola. Jesi li znala to? Jebi se. Šah-mat.“ Oseti strašno zadovoljstvo, koje zna da bi trebalo da potraje, ali osećanje nestade skoro istog trenutka. U ovom prostoru, izgleda, emocije ne rade kao napolju. Dobro je znati.

„Pa, prosto te neću pustiti odatle dok ne odlepiš od dosade i ne potpišeš“, ispisa se ispred njega, sad kurzivom. *Ruga mi se*, pomisli. *Ili ovako izgleda smeh?*

„Vidiš, ja sam pandur. Godine naizgled besmislene papirologije su se na kraju ipak isplatile. Nisi videla šta piše sitnim slovima, Pobeđena Eris. Eutanazija mora da bude dobrovoljna. Ako sam naveden na nju i na koji način, emotivni odgovor je snimljen, i ugovor je nevažeći. *Upload* se neće desiti.“

Posle dugo vremena, vide: „Nadala sam se da to nećeš videti.“

I tama oko njega poče da se menja.

LAŽ

„Mala, gde ti je jebeni interfejs?“, i nastavi da je pregleda. *Kako nadziru decu ako ih ne džekuju? Koji primitivizam! Ljudska prava, kurac moj*, sve bi ona to čipovala po rođenju.

„Neeemam ga još. Mama kaže mogu kad napunim… šest!“ Pokaza ponosno rukicama broj šest. „Mama kaže i da ne treba da se psuje, teto“, reče zaverenički.

„E pa, tvoja mama nije ovde, zar ne?“, i namignu joj.

„Niiije! Sviđaš mi se, teto! Smešna si.“ Uskoči joj u krilo i zagrli je naglo. “’Oćeš da idemo na sladoled? Mama kaže da ni to ne smem, ali ti smeš sve, jelda? Ajmo na sladoleeeeeeeeeed!“, i nastavi da se kikoće.

„Ajmo!“, i podignu je na ramena. *Koliko je lagana*, pomisli.

Jutros, mislila je da je kraj kad je neko zvonio na ulazna vrata. Niko joj nikad ne zvoni a da nije dostava. A i oni obično koriste dron. Došli su po njega, nema ko drugi da bude. Odsekla se, i samo što nije opet dobila anksiozni napad. Ovih dana sve što radi jeste da naizmenično paniči, plače i menja pelene svom katatoničnom taocu.

Džekuje se na svakih par sati da vidi da mozak nije iscureo da održava sebe normalnom. Tako već pet dana. Vreme je skoro isteklo.

Otkači se iz Limba toliko naglo da joj zazuja u ušima. *Ako su došli, došli su. Jebeš ga.* Ionako ne zna šta da radi više. Siđe do vrata, spremna na kraj. Udahnu par puta, i otvori.

Na vratima stoji nepoznata žena, uplakana, sa detetom u rukama. *Šta…?*

Žena spusti dete, zahvali Bogu, pa maloj pokri uši i reče:

„Komšinice, izvini što tebe pitam, ne znamo se, ali niko drugi nije tu… Zaista ne znam šta da radim sa Lenom, a moram, ja moram. Upravo su mi javili, mama mi je imala nesreću… idem… na identifikaciju, izgleda", i briznu u plač.

„Am, aha."

Nije kraj. Oseti takvo neopisivo olakšanje da nije znala ni kako da reaguje. Shvati da je ovoj jadnoj ženi rekla *am aha* na moguću smrt majke, pa pruži ruku maloj i reče: „Važi. Mi ćemo u parkić da te čekamo. Biće nam super, jelda, Lena?"

Jutros, mislila je da je kraj. A sada trče zajedno kroz park, a mala se pravi da je avion. Zamalo da zavali Lenu glavom u granu, al' se zaustavila u poslednjem trenutku. Od naglog kočenja mala se prevali i iščupa joj skoro ceo pramen kose. Pale su obe u travu. Panično uze da pregleda dete, da je nije nešto sjebala. *Kako se živi bez bioskena?*

„Si dobro, mala?"

„Bolje od tebe, teto", i pokaza na pramen u ruci.

„Ma nije to ništa, ne brini."

„Zašto lažeš? Boli te." Poče da plače. „Znam… za baku. Nisam htela da kažem da mama ne bude tužna. Kad ćemo kući?"

„Zaista ne znam." Zagrli je. *Slatkiš. Koliko topline i dobrote u jednom tako malom biću! Brine za druge.*

Brinuti za druge! Shvati šta da uradi.

ARENA

Nastupi tišina. Duga nepremostiva tišina. On ne zna koliko je prošlo, možda su sekunde, a možda dani. Ovakvo stanje svesti mu je neobično udobno. Mir koji je osećao zna da nije osetio nikad ranije.

„Hej. Jesi li tu?“, upita je napokon. Shvati da sada pluta u nečemu što nalikuje kosmosu. Nije više potpuno prazno. Može da upravlja svojim prostorom, izgleda.

Ne bi odgovora. Znao je da više nije tu, ostao je sam. Nesvesno, pokuša da se osvrne oko sebe, zaboravljajući na svoju situaciju. *Limbo, a? Dozvoli svom umu da se stopi sa sveobuhvatnom tamom oko njega.*

U toj čauri su prošle, čini mu se, godine. Napokon, kad je bio spreman, izronio je iz mraka i tišine. Shvati da je stvorio svoje fizičko telo ponovo, i da se nalazi u staklenoj opni usred kosmosa, u blizini velike crne rupe. *Predivno.*

Polako i sistematično, poče dalje da formira realnost oko sebe. S vremenom, napravio je ceo Sunčev sistem. Od nule, razvio je i posmatrao civilizacije na planetama baziranim na sumporu, azotu i ugljen-monoksidu. Vršio je mnoga istraživanja, i ovo je već četvrta civilizacija koja mu propada. Ne zna zašto. Najviše je voleo da gleda smrt zvezda.

HEJ, ispisa se u prostoru dok je gledao još jedan smak sveta.

Hej. Mislio je posle sveg ovog vremena da ju je umislio. Nažalost, nije.

„Vidim, nije ti bilo loše ovde. Nego, došla sam da završimo razgovor.“

„Je l’?“, reče i izvadi svitak.

Pripremio se za ovaj trenutak. Zapisao je sebi sve što se desilo, za svaki slučaj. Nije znao kako sećanja rade na ovom mestu. Pročita dokument ponovo. Seti se svih potrebnih detalja. *Nema pristajanja* je bilo više puta podvučeno.

„Šta mi možeš? Ja pristati neću. A okej mi je da čekam, kao što vidiš. Koliko je prošlo, tamo napolju?“

„Koliko ti se čini da je prošlo? Svaki um različito vidi Limbo.“

„Eoni“, oseti tugu. Mogao je da ostane ovde zauvek. „Znaš šta me interesuje… Zašto ti nisi potpisala? Umreš kao zvezda. Spoljni svet je ionako samo bolan i mračan. Ostaneš ovde. Putuješ zauvek.“

Tišina. Nasmeši se.

„Ja sam zasad samo ovaj kavez video i već je lepše nego bilo šta što sam doživeo napolju. Ovde je toliko mirno. Počeo sam da stvaram novu galaksiju, ne znam kako. Nemam utisak koliko sam dugo

ovde, ali već se osećam kao da je naš svet napolju, a ne unutra. Ako to ima smisla."

„Hoće to. Telesna disocijacija na produžene vremenske periode dovodi do neobičnih mentalnih reakcija. Tvoju nisam dosad videla, ljudi obično nastave da paniče i mrak se produbi i proguta ih. Ti si tu u miru sa sobom, zar ne? Ja nisam. To je pravi odgovor na tvoje pitanje."

„Hoću da znam. Zašto se držiš za život tako grčevito kad nemaš nikog? Očigledno nemaš nikog. Onakav dom ima samo osoba koja je sama. Ti si ili razvedena ili udovica. Ili ti je, ne daj bože, umrlo dete. Iz mog iskustva nema šta drugo da bude. Koje je?"

„Ne tiče te se. Dosta naklapanja. Stvari su se promenile. Prošli put, pokušala sam da te prevarim i ubijem. Sad sam došla s predlogom."

„Da čujem."

„Ti si đubre od čoveka. Gnjida. Ne zaslužuješ nikakav izbor. Iskorišćavao si Anu godinama, a onda se ljutiš što je ona iskoristila tebe. Zaslužujete jedno drugo. Bio si spreman da ostaviš Saru. Jedini razlog što se nisi još roknuo je zato što si pička. Ne možeš da se nosiš s krivicom. Zato si pokušao da namestiš svoju smrt kao ubistvo, da Sara nikad ne bi znala da si digao ruke od nje. Da si je ostavio da se snalazi u svetu sama. Šta menja Anina smrt? Nikad nije bila opcija da je Ana čuva, i ti to dobro znaš. Bio si spreman da je ostaviš samu."

Tišina.

„E pa, imam predlog. Ja ću da usvojim Saru. Imam sredstva, želju i sposobnosti. Čuvaću je bolje nego što bi ti ikad mogao. To mi je uvek bio plan, samo što nisam shvatala da je tebi stalo da to znaš. Ta informacija menja sve, zar ne? Dajem ti slobodu. Ne zaslužuješ je, ali dajem ti je. Ako možeš verovati osobi koja je pokušala da te ubije – potpiši."

„Nisi pokušala da me ubiješ. Da si zaista to htela, ne bih nikad video ceo ugovor. Ti si režirala ovaj prostor, deo tebe nije mogao to da mi uradi. Dala si mi izbor. Ti si prva u mom celom životu koja jeste." Oseti neizmerno olakšanje.

„Pristajem." Napokon, imaće tišinu.

Sajber se naglo promeni, svuda oko njega. Kao da je postao stvarniji, opipljiviji. Oseti svoju spoljašnju smrt, i nije neprijatan osećaj. Nije siguran da je osećaj prava reč.

Ispred njega, pojavi se Arena. S rukom na srcu, izađe u svetlost.

Danijela Vlahović

Persefonina priča

Ja nisam Ja, nisam ime, nisam reč, nisam prilog, nisam forma, obrazac, metoda, nisam mrtva priroda narova na stolu ostavljena u žurbi, nisam zlatni tanjir u toj mrtvoj prirodi, nisam znak, nisam svedeni simbol u svesti, nisam na ivici kreveta ili čamac u oluji, nisam podvig, nisam podvojenost, nisam detalj, nečija ruka na ramenu u ranim jutarnjim časovima, nisam prvojutarnja kafa sa olakšanim osmehom, nisam luka prepuna užurbanih putnika u iščekivanju daljine, nisam želja, nisam smotuljak nade u džepu kog pridržava nervozna utrnulost, nisam budnost, a nisam ni san, nisam suza na rastanku, niti osmeh na početku, nisam slika u tuđim očima, nisam situacija bez rešenja, nisam pupoljak, nisam pobednik, nisam pobeđena, nisam peščana obala koju vaja vetar, nisam kiša, nisam zaseda sa dobro izgrađenim planom, nisam odbrana, nisam krivica, nisam more, planina, vreme, prostor, nisam zemlja, materija, nisam ni početak ni kraj.

Na oronuloj autobuskoj stanici u okamenjenom restoranu s plavim kariranim stolnjacima i vratima koja se ne zatvaraju do kraja, desnom rukom poigravam se zlatnim priveskom u obliku nara. Nervozno iščekujem Hadov dolazak. Pažnju mi odvlače stereotipni stolnjaci na kojima višegodišnje fleke zalutalih putnika asociraju na konture malih imaginarnih bića. Nismo se videli četiri meseca, a njegov iznenadni poziv da se kratko sretnemo mogao je da znači nešto veoma važno. Ispijam poslednje gutljaje soka od nara, a memljiva

vrata otvoriše se iznenada od jačine sveže košave i kao iz filmskog kadra ulazi čovek čiji osmeh dobro poznajem.

”Kasniš.”

”Izvini, draga. Kerber je bio jako nervozan što te ne može videti i morao sam ga prošetati do njegovog omiljenog mesta, inače ne idemo pored reke kada nisi kod kuće. Tuguje za tobom.”

”I on meni nedostaje. Protrljaćeš mu uši, znaš već naš ritual. Znaće da je to od mene.”

”Obradovaće se… Kako ti je majka? Zašto se tako smejuljiš?”

”Vaš komplikovan odnos uopšte nije lak za moje psihičko stanje.”

”Znam, ali mnogo smo pričali o tome kako se svi naši odnosi reflektuju na ravnotežu stvarnosti. Iz haosa nastaje ravnoteža.”

”Pozdravlja te, naravno. Otišla je da kupi nove cipele dok se ti i ja nakratko vidimo, zatim nas dve nastavljamo svoj put. Teško joj je što te može viđati samo jednom godišnje i to kada prelazim kod tebe. Gubitak kontrole joj uvek teško pada, mada mislim da joj prija višemesečni odmor.”

Razgovor nam na trenutak prekida konobar masne kose koji taman da progovori, a Had, čije oči sijaju kao plamen vatre, zatraži mu liker od nara i čašu kisele vode. Vidno uvređen nedostatkom pažnje, konobar masne kose izađe da ispuši cigaretu.

Postavljam sto na kom je salata od nara i kikirikija, pečenje preliveno sokom od nara i kolač sa cimetom i jabukama. Njegov omiljeni kolač za koji uvek kaže da ga podseća na detinjstvo. Glas u meni želi da vrišti, ali niko me ovde ne može čuti. Zarobljena sam između dva sveta. Njegovog sveta i sveta moje majke. Svoj još uvek ne poznajem. Nepoznato me plaši. Nemam svoje lice. Telom sam isuviše daleko da bih osetila i sopstveno srce. Mrzim ga. Mislim da ga mrzim, ali zadrhtim kada mi dodirne desnu ključnu kost. Dopada mi se što ne pristaje na kompromise, valjda jer ja moram stalno da ih pravim, protiv svoje volje. Mrzim i nju što me pretvara u sebe. Znam koliko je jaka. I istrajna. Divim se njenoj borbi da sačuva plodnost zemlje i reči. Volim boju njegovog glasa dok se glasno smeje pričama o tragediji ljudske gordosti. To je uvek šala na koju ni nebo ne može ostati imuno. Ipak čeznem da sam na nekom drugom mestu, ali sam ipak tu. Nekom neobjašnjivom silom vuče me nepoznato. Nepoznato je sadržalac neznana. Bezbedna

sam dok znam da ne znam svoju ulogu. Iz čiste dosade počinjem da istražujem mesto svog zatočeništva. Ispred kuće nalazim nove svakodnevne detalje koji se ničim ne izdvajaju od okoline i beležim ih u fotografije. Sve fotografije su crno-bele, samo poneki detalj crvene boje koji oslikavam rukom naceđenim sokom od nara. Osećam i veliko olakšanje. Biti daleko od kuće pričinjava mi neko neobjašnjivo zadovoljstvo bega. Bega od majke, slike ko i šta treba da budem. Bega od sebe, ko i šta želim biti. Uhvatim sebe kako mi se ovde dopada jer više ne moram ispunjavati očekivanja. Ni njena, ni svoja. Nervozno šetam od prostorije do prostorije levo-desno, njegov pas me u stopu prati. Nejasno mi je da li me čuva da ne bih pobegla ili je usamljen. Ne verujemo jedno drugom. Probaću da podelim nar s njim: 'sladak je, je'l da?'. Znam da se psi ne smeju, ali mogu da se zakunem da mi se nasmejao.

"Posao kojim se bavite nije jednostavan, draga moja ženo. Dobro je da si sa njom, velika je odgovornost baviti se održavanjem života. Dokle ste stigle s projektom?"

"Ide sporo, ljudi su skeptični, mada ima i mnogo aktivista koji počinju da uviđaju značaj prikupljanja semena i stvara se neka spontana i istrajna zajednica tvrdoglavo odlučnih koji veruju u ideju banke semena. Veći problem nam stvaraju konzervativni političari koji uopšte nisu sposobni da gledaju nekoliko koraka unapred. Miniraju svaki vid promene. Pronašle smo čitavo selo zainteresovanih koji žele da učestvuju u projektu in-situ očuvanja. Zemljište je idealno! Kako je zemlja decenijama bila zapuštena, mladi ljudi su se iseljavali u gradove zbog sigurnijeg i lakšeg života i nije se desila degradacija zemljišta. Ogroman problem sa kojim ćemo morati da se suočimo u ne tako dalekoj budućnosti. Najnoviji podaci govore da je preko četrdeset posto zemljišta na planeti devastirano. Međutim, kako od tvoje filozofije do svih oblasti nauke raste svest o povratku prirodi i biodiverziteta za opstanak ljudi i života uopšte, nekoliko godina unazad dosta mladih porodica je rešilo da zameni sigurnost gradova izazovom života na selu i da se bavi samostalnom proizvodnjom hrane, odnosno, prirodnom poljoprivredom. U seoskoj biblioteci pronašla sam knjige Masanobua Fukuoke i gotovo celu antičku filozofiju, znala sam da smo na pravom mestu."

"Nikada nisam razumeo zašto ljudi ne poštuju dovoljno zemlju koja ih je uvek prehranjivala. Ona je njihova prva majka."

”Matoroj bi tvoje reči imponovale.”

”Ako neko zna da prihvati nesavršenost, to je ona. Obrni-okreni, njena reč će na kraju biti poslednja. Svi smo mi njeni sporedni glumci.”

Vrata u restoranu se opet naglo otvoriše i svi stolnjaci zaigraše u ritmu osvežavajuće košave. Konobar masne kose rezigniranim pokretima zatvorio je drvena vrata restorana. Dajem Hadu kutiju u kojoj je seme.

Čitam Ničea zavaljena u fotelju dok mi je Kerber naslonio glavu na kolena. Osećam njegov dah. Zavolela sam ga. Obožavam naše šetnje pored reke. Sada imamo naš mali ritual maženja i znam da se ipak može smejati. Mirna sam. Prihvatila sam deo sebe koji je dugo bio skriven usled straha od nepoznatog, koje je i kreativno i destruktivno. Konačno sam napustila kuću patrijarhalnog zadaha koji me gušio. Patnja je bila neminovna. Prihvatam i ovu životnu energiju koje sam se užasavala. Te dve energije unutar mene sarađuju i znam da smo ravnopravni partneri. Nema suvišnih likova u odnosu. Nisam razumela poredak. Plašila me činjenica da sam odgovorna za svoj deo trona. Da sam odgovorna za sebe. Ljubav je kompost neznanja ako ne sadrži svest o sopstvenoj odgovornosti. Mučila sam nas neznanjem. I neiskustvom. Međutim, naša veza i zadatak su evolucijski. Sada znam da budem sve. I ništa. Obožavam mogućnosti mraka. Miris njegov me više ne parališe. Prihvatila sam sopstvenu sudbinu. Igru. Ovo sam Ja. Nazdravljamo likerom od nara i vodimo dug razgovor.

”…Pronašla si ga!”

”Bilo je skoro nemoguće, već sam polako počela gubiti nadu da nikada neću pronaći seme nara iz vremena antičkih bogova koji sam toliko dugo tražila.”

”Ako ga je neko mogao pronaći, onda si to ti.”

”Zasadićeš ga u našoj bašti, molim te.”

”Biće tu kad se vratiš.”

”Možda ćemo u budućnosti uspeti da iskorenimo rak dojke, a ovaj nar ima sve što treba da Asklepije započne novo istraživanje.”

”Bojim se da tvoja trka za nemogućim ne preraste u opsesiju. Razočarenje je katkad razornije i od smrti.”

”Kad ti spomeneš smrt, to je uvek ironično. Uostalom, iz mnogih opsesija rođene su najdivnije ideje.”

”I zvezde!”

”I zvezde! Kosmos koji sanja samog sebe.”

Odlika našeg odnosa je da se uvek samoironično smejemo sopstvenim okolnostima. Par pored našeg stola počinje užurbano da se pakuje i na trenutak nam njihovi nervozni pokreti odvlače pažnju.

”Lepa joj je haljina, ali print narova bi lepše tebi stajao.”

”Laskavče! Nego… šta je bilo toliko važno i nisi mogao sačekati još nekoliko meseci?”

”Fob mi je rekao da ti javim da je novi rat u začetku, a u velikom delu budućeg zaraćenog područja raste autohtona vrsta cimeta.”

”To si mogao i telefonom da mi kažeš.”

”Zar bi ličilo na mene da se strogo pridržavam pravila?”

”Zaboravila sam s kim imam posla! Jeste li uspeli da ponovo podignete sajt posle hakerskog napada?”

”Ironično je da sajt filozofskog sadržaja bude oboren. Ali i ohrabrujuće. Ekstremnim desničarskim grupama kojih je sve više smeta naše aktivno uključenje u društvene i političke stvari čime omogućavamo drugačije promišljanje na postavljena i nepostavljena pitanja o raspodeli prirodnih i ljudskih resursa. Ne moram da se pretvaram da posebno uživam u statusu progonjenog?”

”Čačkaju mečku kad si ti u pitanju. Pisati o religiji, kao o otrovnoj ideologiji lažnog moralisanja moralo je da izazove bunt i osvetu kod isključivih ljudi koji nemaju sposobnost neangažovanog razumevanja. Bio je to prst u oko.”

”Mea culpa! Najteže je srušiti mitove koji to nisu. Naši mozgovi nisu dizajnirani samo za patnju, mržnju i sukobe, već i za zadovoljstvo, saosećanje i zajedništvo.”

”Čovekovo samoljublje je najteže pobediti. Pokušali smo kada je dokazano da Zemlja nije centar univerzuma, sa teorijom evolucije, Ničeom i postojanjem nesvesnog dela psihe.”

”Ne zaboravi i fotografiju Zemlje sa Meseca! To je bilo spektakularno!”

”Slažem se! Bila sam dugo ljubomorna na tvoj uspeh. Ali Niče je moj!”

”Ipak sam ja kralj smrti.”

”Jedva čekam da dođem kući.”

”Čekam te.”

”Ako bogova nema, onda je sve dozvoljeno.”

”Ako nema bogova, onda je sve dozvoljeno.”

Držimo se nekoliko trenutaka za ruke. Iza Hadovih leđa vidim majku koja se sa kesama u rukama užurbano približava peronu sa kog nam polazi autobus.

Ja sam Ja, Persefona, ime sam, reč, prilog: dvostruko, ovamo, tamo, nekada, forma sam, obrazac, metoda, mrtva priroda narova na stolu ostavljena u spokoju, zlatni tanjir u toj mrtvoj prirodi, znak sam, svedeni simbol u svesti, sedim na ivici kreveta ili sam čamac u oluji, podvig sam, podvojenost i celovitost, detalj i celina, ruka na ramenu u kasnim večernjim časovima, poslednji gutljaj čaja sa olakšanim osmehom, luka prepuna spokojnih putnika u iščekivanju daljine, želja, smotuljak nade u džepu kog pridržava metafora probuđenosti, budnost i san sam, suza na susretu, osmeh na završetku, oblik sam na tuđim usnama, situacija sa mogućim rešenjima, pupoljak, pobednik, nepobeđena, peščana obala koju vaja vetar, kiša sam, zaseda sa dobro izgrađenim planom, odbrana, krivica sam, iskupljenje, more, planina, vreme, prostor, zemlja sam, materija, početak sam i kraj.

Ljupka Mirković Dubajić

Ničija kruna

U osvit zore tog toplog letnjeg dana hitno je sazvano Veće federacije Lo'Cit'edenis. U Dvorani Moći sastalo se sedam visokih stolica, sedam kraljeva iz svih kraljevstava širom Federacije, da odluči o strategiji protiv Ogotena, uzurpatora koji su prešli sinje more Om'Ore kako bi se dočepali Krune Jedinstva.

U Ovalnoj dvorani, kako su je još nazivali, već su sedeli Melvin, stari, sedi, punački kralj, ponosan na svoje prastaro meritsko poreklo i njemu po godinama sličan kralj Kal, baburastog nosa, tršave sede kose i uredne kratke brade, pravi primer čoveka iz Obzorskih planina. Zatim je stigao Zita, čuveni jahač zmajeva iz kraljevstva Ze, niži, suvonjavi čovek lica preplanulog od sunca i vetra, oštrog pogleda i britkih misli. A ubrzo za njim su ušli mladi kralj staroga kraljevstva, Facit, lukavi i pronicljivi čuvar svetlosti Ogar i Fogar, snažni, zelenooki i zelenokosi kralj u najboljim godinama.

Poslednja je u dvoranu ušla Loreena. Sa vatrenom, crveno osenčenom kosom, koja se prelivala iz riđe u plavu i kao živa igrala sa svakim njenim korakom i zagasitonarandžastim očima koje su gledale pravo ispred sebe, Loreena je izrazom na licu savršeno oslikavala ozbiljnost situacije u kojoj su se kao kraljevstvo našli i težine odluka koje im predstoje.

Odlučnim korakom prošla je kroz dvoranu potpuno je ispunjavajući svojim prisustvom dok joj je na glavi sijala Kruna Jedinstva.

„Vrhovna stolica predsedava. Iznesite svoje predloge“, reče Loreena zauzimajući centralno mesto u dvorani.

Prvi je progovorio Melvin'eden, visoka stolica kraljevstva Merit: „Nema se šta puno reći, sasvim nam je jasno šta nam je činiti. Krunu treba skloniti u kraljevsku riznicu kod ostalog kraljevskog blaga i relikvija. Od kada je nastala Federacija, blaga su skupljana i odlagana iza svih tih debelih, metalnih vrata. Do dana današnjeg ništa od toga nije ukradeno, pa vala neće biti ni kruna.“

„Nisam siguran u to, Melvine“, nadovezao se Kal'eden uk'Obzor, „za veštog lopova ništa nije nedohvatljivo. Ogoteni su se pokazali kao vrlo spretni i njih neće zaustaviti nijedan kalauz.“ Pročistivši grlo i pogladivši bradu, Kal nastavi: „Ja mislim da bi kruna bila sigurna u Rudniku Moći. Samo Obzorani znaju puteve pod zemljom. Kopajući rudu godinama, decenijama, vekovima, stvorili smo lavirint u kojem se snalazimo bolje nego iko.“

„Ne, Kale“, ubacio se Fogar. „Ni rudnik nije siguran. Sve što si rekao o svom narodu svima je dobro poznato. Ali već si spomenuo koliko su vešti ti lopovi. Njima traganje za krunom može doneti samo zadovoljstvo. Ne. Za pletioce intriga kao što su oni, nijedna zagonetka neće ostati nerešena.“

„U redu, Fogare“, mirno reče Loreena, „tvoj argument ima smisla. Šta bi onda ti uradio?“

„Ako već razgovaramo o skrivanju krune“, prsio se preduzimljivi Fogar, „bolje bi bilo da je spustimo u Om'Ore. Stavićemo je u neprobojni kovčeg. Na pojedinim mestima more je toliko duboko da retko koji plivač koji se spustio do dna uspe i da se vrati na površinu. Sem toga, malo je kome poznato da ispod mora postoje tuneli i podvodne pećine. To bi bilo idealno mesto za skrivanje. Evo, Zita može to da vam potvrdi.“

„Fogare, zaboravljaš“, na to će Melvin, „Ogoteni su već prešli Om'Ore i bez puno muke stigli do nas. Oni su izuzetni moreplovci. Za takve nijedan kutak mora nije nepoznat.“

„Slažem se“, reče Zita uk’Ze. „Njima je more u krvi. Oni svoju decu čim iole stasaju šalju brodom na pučinu i ko preživi sam mesec dana, sigurno je moreplovac bez premca.“

„Gde ćete onda bolju stražu od zmajeva kraljevstva Ze?!“, reče Kal. „Oni krstare našim nebom, stražare nad našim kopnom, nadgledaju sinje more. Ja kažem da krunu treba poslati u Ze’edeni i zamandaliti je u Kulu Moći. Čik nek je iznesu odatle!“

Kalov polet i rešenost izazvali su odobravanje većine. Međutim, Zita’eden na to reče: „Uzdam se u svoje zmajeve kao u sebe samog i ruku bih za njih stavio nad plamen zmajeve ćudi. Ali ne zaboravite – nijedan zmaj nije nepobediv. Oni jesu snažni i veličanstveni i u stanju su da obore mnoge neprijatelje, ali nisu besmrtni. A sem toga, lukavi ratnici poput Ogotena ne pobeđuju uz pomoć velike sile. Oni ne jurišaju u direktnom napadu. Oni su prevejani i prepredeni, i naći će načina da se uvuku u Kulu i pod budnim okom zmajeva. S ovakvim neprijateljem još se nismo susreli.“

„To je istina“, zamišljeno je gladio bradu Kal. „Nisu se oni uplašili naših zmajeva pa su zato prešli neprohodne planine Obzora. Ne. Oni su tačno znali da su planine teške za pohode, a opet su se odlučili na taj korak. Smislili su vraški dobru strategiju i igraju na kartu iznenađenja.“

„Ako su Ogoteni lukavi, možemo da budemo i mi“, smeškao se Ogar, visoka stolica kraljevstva Oktoit. „Igrajmo njihovu igru. Možda neće potraživati ono čega nema.“ Značajno je gledao u Veće. „Nek čarobnjaci svojom magijom prividno sklone krunu, nek je učine nevidljivom. A mi ćemo dati da se pronese glas da je kruna nestala.“

„Moram reći, Ogare, da si nadmašio sebe ovog puta“, nasmejao se Fogar. „Ti si najlukaviji vojskovođa kojeg znam, kakvog bi svaka vojska poželela da ima. Tvoj predlog je veoma interesantan i izvodljiv, ali moraš imati na umu da nijedna tajna ne ostaje doveka skrivena.“

„Razmišljajte ovako“, reče Loreena. „Kruna Jedinstva predstavlja upravo naše jedinstvo, slogu i prosperitet. I dokle god postoji, postojaće i ove tri vrline. I njih moramo sačuvati.“

„Čekajte, čekajte“, ubacio se naočiti Facit, koji je do tada ćutao, i kao i obično sve pažljivo slušao. „Možda Ogarov predlog i nije

tako loš. Možemo ipak da sakrijemo krunu na neki od ovih načina i razglasimo da je nestala, i još pride insceniramo raskol u Federaciji da bismo potkrepili našu priču."

„Ti me, Facite, uvek prijatno iznenadiš", nasmeja se Ogar. „Toliko si mlad i golobrad i lako bih te pomešao s nekim lakonogim momčićem, a iz tebe sama mudrost progovara. Hajde, prosvetli nas. Deluje mi kao da već imaš nešto na umu."

„Ove reči pohvale od majstora lukavstva zaista mi laskaju", odgovori vedro Facit. „Ovako, ja mislim da ne moramo uopšte da sakrivamo krunu. Kao što reče Loreena, mi predstavljamo naše jedinstvo i ako Ogoteni vide da smo počeli da ratujemo između sebe, kruna im više neće biti zanimljiva."

„Sviđa mi se ovaj plan!", reče Ogar. „Tako je jednostavan a tako delotvoran. Zaista bi mogao da uspe. Hajde da vidimo kako bismo to mogli da uradimo."

Facit značajno pogleda sve prisutne. „Možda bismo mogli da stavimo akcenat na Edenis 362. Od kada je nastala, ova unija nam je donela samo dobrobit, uz nju smo svi počeli dodatno da se razvijamo i jačamo. Baš ona je razlog što su nas do sada toliki napadali želeći svoj deo kolača."

Na to se nadovezao Zita: „Ako bismo se pravili da ćemo da je rasformiramo, delovaćemo ranjiviji, izgledaće kao da smo se usredsredili na sopstvene probleme pa da nemamo vremena da se bavimo opasnostima koje vrebaju spolja. Da, sviđa mi se taj plan", dodao je ushićeno.

„I ja glasam za njega", reče na to Kal.

„Bolji trik ni ja ne bih smislio", smeškao se Ogar.

„Ipak, meni ne deluje baš ubedljiv", suprotstavio se Melvin. „Da sam ja Ogoten, odmah bih vas prozreo. Zar mislite da oni nemaju već sve informacije o nama? Sigurno su godinama skupljali svakakve vesti i dugo kovali svoj plan. Nisu oni ovamo stigli juče. Oni ovamo stižu već mesecima a da mi to nismo primetili."

„Možda si u pravu, Melvine", reče Facit. „Međutim, šta je bilo, više ne možemo da vratimo. Hajde da vidimo šta možemo da uradimo sada." Ostali klimnuše glavama u znak odobravanja. „Ako

budemo držali svoje namere u tajnosti i ne budemo ih širili van ove dvorane, naš plan bi mogao da uspe“, obrazložio je Facit.

„Ja sam za“, reče Fogar. „Edenis 362 je najvrednija stvar koju imamo u našoj novijoj istoriji.“

„Ne bih se složio u potpunosti, Fogare“, reče Melvin. „Edenis 362 je zaista vredna tvorevina, ali nije jedina. Naša bogatstva nisu samo trgovina i sirovine. Mnogo vrednosti krije se u starim znanjima, u našem imenu, u tradiciji, u našim običajima, našem duhu.“

„Jeste, Melvine, u pravu si. Nismo mi nastali juče pa da ljudi sude o nama samo po našem odelu“, na to mu je odgovorio Fogar. „Ipak, novac je ono oko čega se skupljaju ose, on je med koji ih privlači.“

„U redu. U redu“, nastavio je Melvin. „Samo kažem da nije sve u novcu. Ima lepote i u starim vrednostima. Tu je naša srž, naša jedinstvenost. Od toga treba krenuti kad budemo pravili plan.“

Fogar je počeo da gubi strpljenje. „Mi smo takvi kakvi smo i to smo postigli s godinama. To niko ne spori. To je nešto što nam niko ne može uzeti“, reče on. „Ali profit, novac, ekonomska dominacija, to je ono čime smo osigurali vodeću poziciju u svetu. Sad su druga vremena. Ekonomska moć je ono na šta treba da se usredsredimo. Naš plan od toga treba da pođe.“

„A možemo da pođemo i od začetaka Edenisa 362 – od toga što su kraljevstva Obzor, Sabrak i Facit napravila sopstvenu uniju tobož radi trgovine pa sad imamo uniju u uniji, jednake među jednakima!“, prasnuo je Melvin.

„Tako znači!“, dreknuo je Kal nagnuvši se u stolici ka Melvinu. „Sad si konačno progovorio i rekao šta stvarno misliš! Smeta ti što uspešno poslujemo širom Federacije? Što su naši trgovci vešti? Što nam naš dar za trgovinu donosi dobrobit? Što smo počeli da se bogatimo?!“

„Ne da ste počeli nego će zbog vas svi ostali presušiti! Uzdigli ste noseve da sve parate nebo!“, odbrusio mu je Melvin.

„Lakše malo, Melvine“, skočio je Fogar sa stolice uperivši prst u Melvina s druge strane dvorane. „Nije da ti nije ponuđeno da stupiš s nama u ekonomski savez! Seti se šta si tada rekao: ’Eden Merit je najstarije kraljevstvo, njemu ne treba nikakvo ulaganje da bi bilo

priznato!' Je l' se sećaš?!", grmeo je Fogar. „Još si rekao: 'Podsećam vas da Merit znači *prvo* i takvo će i da ostane!' To si rekao, Melvine! To si rekao!"

„Jeste, Fogare, rekao sam!", ustao je i Melvin. „I opet bih rekao. Vrlo dobro znaš koji je bio kontekst te priče, a ti sad iz njega vadiš reči. Uvek si to radio! Kao da se stalno trudiš da se posvađamo i da svališ krivicu na mene. Hajde, obriši mnome pod!", rekao je. „Ma, džabe gubim vreme na ovom Veću." Odmahnuo je rukom i krenuo do prozora. „Obratite mi se kad budete imali neki smisleniji predlog!"

„Zašto si to uradio, Fogare?!", reče Facit. „Vrlo dobro znaš da je Melvin jedan od najčasnijih među nama. Seti se šta je sve žrtvovao u prošlom ratu. Mogao je toliko puta da izađe iz Federacije i niko ga za to ne bi krivio, a on je odlučio da ostane."

„Pa što je ostao?!", brecnuo se Fogar. „Je l' da bi stalno mogao da govori kako je njegovo kraljevstvo najstarije, da je srce sveta, da u sebi nosi staru krv i čast?! Evo, Ihit znači *ime* pa se niko iz ovog kraljevstva nikad ne duvaka oko toga. A šta je sa Sabrakom i našim strelcima i sokolarima, ha? Beskorisni su, je li?! Šta je sa Facitom i Oktoitom? Zar oni nisu čuvari i nosioci svetlosti?! Ili Obzorom bez čijeg kamena ne bi stajala nijedna kuća, uključujući i njegovu?", pokaza prstom ka Melvinu. „I šta bi kraljevstvo Ze trebalo da kaže na to? Ze znači *mlado*, *novo* – a da li je zbog toga i neiskusno? Pa ko nas je toliko čuvao ako ne vatreni zmajevi?!", urlao je Fogar sručivši se ponovo na svoje mesto.

„U redu je, Fogare", blago mu reče Kal koji je sedeo pored, nagnuvši se ka njemu preko naslona svoje stolice. „Znam da ti od rasprave s Melvinom uvek uzavre krv. I meni je malopre. Al' moram da mu priznam da je njegova poenta oko starih vrednosti na mestu. Vidiš, on jeste visokog porekla, ali nikad nikom nije time trljao nos. Ti to znaš i sam. Nije lako izgubiti ono što najviše voliš. Razumi ga."

„Znam, znam, ali nisam ja za to kriv", reče Fogar smirenije i dalje se dureći dok se zavaljivao u svoju stolicu.

„Niko te i ne krivi", reče mu Kal. „Kriviš sam sebe. To je bila njena volja. Ona sama je odlučila da menja svoj život za tvoj."

Fogar se namrštio i ćutljivo pognuo glavu. Ćutao je i Melvin, zamišljen i zagledan u bezbrižno šumovito leto koje je ćarlijalo ispred prozora palate.

„E, baš smo se slatko ispričali“, prekinuo je tišinu Zita. „Fino smo se izvređali, onako ljudski. Čačnuli smo rane koje nisu nikad zarasle, posegnuli za starim nesuglasicama, stvorili nove – pravo majstorski. Svaka vam na čast, ljudi. Na čast. Umesto da smišljamo kako da se odbranimo od većeg zla, mi napadamo jedni druge. E, vrlo smo složni ovako razjedinjeni.“

„Baš tako“, reče inače uvek vedri Ogar, koji se sad mrštio i mračnim pogledom posmatrao svakog od prisutnih. „Prilično verno smo pokazali kako nastaje raskol u Federaciji. Ne moramo ništa da izmišljamo. Ljudi, shvatite da nismo važni mi. Važan je naš dom i naš narod. Važni su oni koji od nas zavise i koji su svoje živote stavili u naše ruke.“

„Tako je, Ogare“, progovorio je Melvin setnim glasom vraćajući se ka dvorani. „Šta nam preostaje kad ostanemo bez novca? Šta? Treba da mislimo na naš narod. Bez njega nema ni nas. I ne treba mi da izmišljamo nikakav razdor kad smo kadri da ga sami napravimo. Sada je trenutak da budemo složni, a ne da se udaljavamo jedni od drugih. Ja zato nisam za ovaj predlog, ponavljam.“

„E, baš lepo“, reče Zita. „Onda smo se opet vratili na početak. Sve predloge smo odbili, oko ovog poslednjeg se umalo poubijali. I šta sad? Da bismo išta odlučili, moramo da budemo jednoglasni.“

Sačekavši da se stiša žamor, oglasila se Loreena. „Kao nosilac Krune Jedinstva, saslušala sam sve predloge i čula argumente i za i protiv. Svi ste bili u pravu na neki način“, rekla je. „Dokle god postoji Kruna, koja predstavlja naše jedinstvo, slogu i prosperitet, postojaće i ove tri vrline. I njih moramo sačuvati. Ni kraljevska riznica, ni lavirinti Rudnika Moći, ni samotne pećine Om’Ora, ni zmajevi, ni magija neće nam pomoći da sakrijemo krunu niti će nam inscenirani raskol pomoći da izbegnemo sukob sa Ogotenima. Ideja raskola jeste mudra, ali iza nje ne stoji istina. A ovde je istina ključna. Sve dok su tri vrline tu, one su dokaz da kruna postoji. Izmišljeni sukob Ogoteni bi lako prozreli i shvatili da smo hteli da ih nasamarimo. Nažalost, to nije dobar način. Koliko ja vidim, ima samo jedno rešenje, koje se

nameće i samo: Ogoteni nikada neće doći do krune jer nje više neće biti. Uništićemo je sami."

Na Loreenine reči u dvorani je zavladao tajac. Kraljevi visoke stolice zgledali su se zatečeni njenom izjavom. Vrpoljili su se ne mogavši da shvate šta su upravo čuli. Ova ideja ih je potpuno pomela i gledali su Loreenu u neverici. Prvi se sabrao Zita.

„Šta želiš time da kažeš?", pitao je.

„Ima više razloga zašto tako mora biti", strpljivo odgovori Loreena. „Prvi je efekat iznenađenja, što je spomenuo Kal. Ogotene će ova činjenica pomesti i stopiraće napad. A dok budu stigli da se reorganizuju, Federacija će iskoristiti dobijeno vreme i napasti njih. Imamo dojavu na kojim su se punktovima ulogorili i tu ćemo da delamo."

„Ne zavaravajmo se", reče Melvin gledajući ih sve. „Dobro je znano da je naša kruna simbol našeg jedinstva. Zato je Ogoteni i žele za sebe. Budemo li je uništili, rizikujemo da uništimo i našu slogu i kraljevstva se mogu udaljiti jedno od drugog pa ćemo imati istu situaciju kao pre ujedinjenja – večite borbe i razmirice."

„Tako je, tako je", ubacio se Facit, a onda je porazmislio i rekao: „Mada, s druge strane, upravo bi ta eventualna nesloga među nama pokazala Ogotenima da krune zaista nema. Tako bi ostali bez mete ka kojoj su usmerili svoju invaziju i možda odustali od daljih nasrtaja jer oni dobro znaju koliko je moćna naša vojska."

„Ne verujem da će odustati tako lako", reče na to Kal. „Nisu oni prešli Om'Ore i Obzor planine i stigli nadomak naših zidina da bi se tek tako vratili svojim kućama. Njihov glavni cilj je da sruše Federaciju. Uništenje krune će nas razjediniti i oslabiti. To njima baš ide u korist. Ja se ne slažem da treba da uništimo krunu. Bolje je da se borimo do kraja kako možemo nego da preduzmemo ove radikalne korake."

Loreena se nasmešila. „Ne mora da bude tako." Pogledala je Kala, a zatim sve ostale. „Ukoliko bismo se oko uništenja krune svi saglasili i ukoliko bismo je nas sedmoro uništili zajedno, ne treba da strahujemo da će nesloga da nas razjedini. Federacija postoji već nekoliko vekova i naš prosperitet je dovoljan dokaz koliko je jaka i

koliko smo snažni svi zajedno. Federacija će možda biti uzdrmana, ali se neće raspasti."

„To… ima smisla", složio se Fogar.

„Da sami uništimo sopstveni simbol da nam ne bi stvarao nevolje i odvlačio neophodnu vojnu silu, a potreban nam je svaki čovek – pa ova strategija je bez premca!", uzviknuo je Ogar. „Što više razmišljam o njoj, deluje mi sve bolja!"

„Ja bih rekao da je jedina moguća", reče Zita. „Posle svega što smo danas čuli i razmotrili, Loreenin predlog je jedini realan."

„Za sve ove godine od kada sedimo u visokim stolicama Veća uradili smo toliko suludih i ne baš naočigled razumnih stvari. I sloga nam je svaki put pomogla. Svaki mudar kralj mora da zna kada da ostavi srce po strani i interes svog naroda podredi interesu svih. Ja dajem svoj glas", reče Kal.

„Loreena", obratio joj se Melvin, „nisam siguran kako tačno misliš to da izvedeš i ne mogu da zamislim kako će Federacija da izgleda bez Krune Jedinstva. O tome ćemo polemisati naknadno. Važno je što pre sprečiti Ogotene da stignu do prestonice. Ali tvoj predlog je jedini koji može da sačuva naše jedinstvo, bilo duhovno, bilo materijalno. Imaš moj glas."

Jedan po jedan, zamišljeni kraljevi su počeli da klimaju glavama. Što su više razmišljali, sve više su uviđali da je Loreenin predlog jedini moguć. Dali su joj svoj pristanak, svi do jednog. Ponosni što su tog dana spasili Federaciju, kako su tad svi do jednog mislili.

Marina Strugarević

Žrtva

Bojne trube i bubnjevi najavljivali su bitku, onu poslednju, presudnu koja će posle toliko vremena zapečatiti rat između dve sestre. Dve vojske, sastavljene zapravo od mnogo manjih vojski, sukobiće se na istom onom mestu gde je sve počelo, na mestu koje beše van svetova i jedne i druge, a opet nekad je to bio deo njihovog sveta, njihovog jedinstvenog kraljevstva, mesto koje je oduvek i služilo samo za to: prolivanje krvi i herojstva što će biti opisano u pesmama naroda, na toj pustoj zemlji koju jedino aveti pohodiše, na tom beskrajnom prostranstvu kamenja i praha podno Crne stene. Odlučeno je da bitka počne u podne kad bi najdragocenija Zvezda bila u svom zenitu.

Na Rimngdielskoj strani se poput pahulja bele brojni šatori, a najveći je onaj u sredini, gde se sastaju predvodnici vojski i odlučuju o strategiji. U taboru sve vrvi od života; bojni konji, psi i ratnici koji, čekajući poslednji trenutak, oštre mačeve, strelama stavljaju nove vrhove ili daju oklope na prepravku. Za razliku od Aterona, nisu sa sobom poveli žene da ih prate. Njihov ispraćaj beše u njihovoj domovini; jašući podignutih glava izlazili su polako, u koloni, jedan iza drugog, kroz kapije svojih gradova, predvođeni svojim gospodarima, a njihove žene i kćeri su pod konjska kopita bacale ruže i pevale, upućivale pesme samom Akenoru, vrhovnom bogu, da im se vrate kao pobednici ili da časno poginu, ali nikako da poviju glave i vrate se kao pobeđeni. A njima je to godilo, davalo im snagu i neku ludu hrabrost.

Nije među njima bilo običnih muškaraca, mobilisanih samo da bi povećali brojno stanje, to se nije moglo dogoditi. Vojska se sastojala isključivo od onih koji su celog života školovani za vojnike i rimngdielskih plemića koji su se otimali ko će stati u prvi red i predvoditi te ljude, kao da svrha njihovog života beše smrt. Tako su ih i vaspitavali – živi tako da nema čega da se stidiš kada smrt dođe po tebe, već joj se prkosno nasmeši i tvoja pobeda će odjekivati u večnosti. Simbolično su prolazili kroz glavnu i najlepšu kapiju grada, krenuvši od Dvora preko gradskog trga tako da su svi stanovnici mogli da ih vide, ukažu poštovanje i zahvalnost što ih štite i mole se za njihovu, a i svoju sreću i pobedu. Ženama beše zabranjeno da plaču, smatrajući to lošim znakom, te su one svoje suze morale obuzdavati da ne izađu iz oka, pretvarale ih u šapat koji su slale kao nevidljivu amajliju, da je vetar tiho odnese do uha onog kome beše namenjena, da ga čuva i da taj glas nikada ne zaboravi ako se iz boja vrati ili da ga ponese sa sobom u večnost.

U glavnom šatoru beše ogromna gužva. Pored svih Arirmungđana, polubogova koji su vladali Rimngdielom, u njemu su se nalazili i NORovi ostalih rimngdielskih država. Filip od Girirmungda je zahtevao da se bitka pomeri kada Sunce izgubi moć.

– Akenolita, suludo je boriti se po danu! Naše moći su najjače noću, kao što i sama znaš. A oni su noću slabi. Ne vide, ali im se sluh izoštri, pa čuju i ono čega nema, zbune se.

– Slažem se sa Filipom. Nije trebalo da prihvatiš takav početak! – Pridružio se NORgrofu od Girirmungda i Elendur, NORgrof od Erningdena. Akenolita ih je ledenim sivim očima obojicu posmatrala, a zatim ustala sa svoje stolice i prišla oklopu koji stajaše u uglu. Podigla ga je visoko, tako da svi mogu da vide njegov sjaj i šare na grudima i stomaku.

– Pogledajte ovo! Uz ovo smo nepobedivi. Nijedan mač ne može da raseče, nijedna strela da se zarije u metal. – Bacila je oklop pod noge Filipu i Elenduru, koji se brže-bolje sagnuo i podigao tu vrednu stvar kako bi je bolje proučio. Bio je veoma težak, sjajne crne boje, napravljen od drakta, plemenitog metala crne boje, retkog i skupog, i ukoliko bi se kombinovao sa određenim dragim kamenjem, mogao je da ima magijske moći, sa srebrom ugraviranim basmama

koje je trebalo ne samo da sačuvaju vlasnika već da mu daju snagu i da uspavaju strah u onome što predstoji. Na pojedinim slovima, najčešće na inicijalu na početku stiha, behu sitni, golim okom jedva vidljivi, dragi kamenovi.

– Što se mene tiče, ja sam samo za to da ovo počne što pre i da se što pre i završi.

– Akenolita, tolike generacije su odrastale uz maštanje o ovom danu i nisu ga dočekale, a tebi je teško da sačekaš mrak, još samo jedan jedini suton.

– Filipe, mrak je moje igralište, moje carstvo, ali ovo mora da se završi što pre. Više nema važnost ni što su prošle hiljade godina. Moramo biti spremni kad ona pošalje svoje najvrednije i najjače oružje, a to, veruj mi, neće biti onda kad smo jaki, to neće biti po mraku. Evo ti, pitaj Elendura koliko dana su kovači kovali oružje i oklope. Pitaj!

– Tako je, po četrdeset dana i noći, bez prestanka, na smenu. Sa ovim smo neuništivi! – Elendur još jednom okrenu u ruci oklop i onda ga polako pruži Akenoliti. I dalje mu nije bilo pravo što se bore po suncu, ali nije hteo da joj protivreči više. Od te prkosne plavuše najpre bi mogao da očekuje da ga skrati za glavu ako nastavi da joj se suprotstavlja. Osmotrio je ostale po prostoriji i pogled mu pade na NORgroficu od Vomlewargda, bivšu suprugu njegovog jedinog nećaka i naslednika kako sedi i, netipično za nju, ćuti. Izgledala je kao da joj je svejedno i kad će se boriti i protiv koga će se boriti, kao da nijednu emociju nije imala u sebi. To je primetio i Filip, koji joj je bio jedan od najboljih prijatelja, te se istinski zabrinu.

– Nešto si se ućutala, Elizabet. Baš bih voleo da znam o čemu li misliš. – Očinski ju je upitao i spremio se za bujicu tužnih sećanja koja će se, po pravilu, završiti histeričnim napadom, ali umesto toga, Vomlewargdkinja se samo osmehnu.

– Snevam o našoj pobedi i molim bogove da mi daju snage da što više doprinesem u borbi.

– Nego, Akenolita, Lucijuse, Arsenijuse, gospodari Arirmungda, imamo li plan? – Elizabeta živnu, te poskoči uradivši kolut u vazduhu. Lucijus krete da izvadi bodež koji je nosio za pojasom, zadenut u ukrašene srebrne korice, i priđe masivnom crnom stolu na

kojem je stajala mapa područja na kome se nalaze i vrhom bodeža poče da pokazuje organizaciju.

– Kako naši drevni običaji nalažu, za početak će svi NORovi izjahati da sačekaju generale suparničke vojske i ponude im mir kako ne bi došlo do krvoprolića. Ovo će, naravno biti samo simbolično. Ponudićemo im nešto toliko mizerno da ih samo razbesnimo. – Lucijus pogleda u Akenolitu koja samo blago klimnu glavom.

– Šta ćemo im ponuditi? – Elizabeta od Arirmungda, Akenolitina kći se približila stolu razmatrajući mermerne figurice poređane tako da prezentuju svaku vojsku na svom položaju. Pedeset Arirmungđana, novih bogova i gospodara celog Rimngdiela, zajedno će s vojskama Girirmungda i Vomlewargda biti na centralnom delu fronta, suočavajući se s neprijateljem lice u lice. Ostale vojske će, sakrivene, napadati sa strane i, ukoliko zatreba, biti rezerva glavnom delu vojske.

Okupljeni za stolom pogledaše u čelnike Arirmungda, očekujući odgovor na pitanje Akenolitine kćeri, kojoj se lice namračilo razmišljajući šta bi bilo toliko malo dragoceno za njih da mogu da ponude, bez bojazni da će Ateronci to prihvatiti i izbeći rat. Moraju da smisle nešto što neće nikako prihvatiti!

– Hajdemo ovako. – Oglasi se Arsenijus Leopold Pteriosgart, treći čovek Arirmungda i brat Elizabete Lukrecije od Vomlewargda u koju je gledao kao da mu ona pada na pamet za trampu. *Kao i ono što sam celog života bila. Njemu, Luciferu, Akenoliti, Fritigernu, samo sredstvo da osiguraju ili pojačaju svoju moć*, prolete Elizabeti kroz glavu. Setno sumirajući svoj život i položaj žene rođene da služi muškarcu, bilo da je to otac, muž ili brat.

– Nećemo ponuditi ništa. Sačekaćemo njihov predlog i odbiti ga. To je najsigurnije.

– Ali to im daje prednost.

– Ne, to nama daje prednost. Mi smo ti koji odlučujemo. Ne postoji lepši osećaj od toga kad znate da nešto zavisi samo, isključivo od vas. – Akenolita podignu glavu i duboko uzdahnu vazduh kao da već oseti miris pobede, a šator se ispuni odobravajućim žagorom, koji se polako pretvori u pesmu teških reči koje su opisivale šta će sve neprijatelju raditi, kako će im glave padati s ramena a krv natapati

zemlju tako da će zemlja plakati i hiljadama godina nakon boja. Oni koji nisu pevali, osmehivali su se potiskujući euforiju, a zamišljajući kako su baš oni ti koji će tome doprineti dok im u telu energija raste i raste toliko da više ne mogu da se obuzdaju, toliko da im mač postane sastavni deo ruke, da udaraju kao da su se s njim rodili i da, ako treba, daju život za Rimngdiel. Akenolita podiže ruku ne bi li smirila uzavrelu gomilu.

– Narode moj, deco Rimngdana i Arne, sutra je dan kada ćemo se osvetiti za svaku nepravdu, dan kada ćemo se osvetiti za jednu davnu izdaju i postaviti stvari na mesto na kojem je trebalo da budu pre deset hiljada godina! Borimo se za one koji nam život udahnuše, naše pretke, naše bogove Rimngdana i Arnu! Nemojmo ih osramotiti! – Srce im je svima ubrzano kucalo.

– Do tog obračuna imamo još celu jednu noć, još celu jednu zoru! Moje naređenje je da se odmorite, da se pripremite, pomolite kako treba! Dakle, sutra s prvim zracima Sunca se nalazimo na istom ovom mestu da se prerasporedimo još jednom. Slobodni ste sada. – Akenolita se sruči u drvenu stolicu izrezbarenog naslona u obliku vuka sa iskeženim očnjacima i pogledom koji kao da je pratio NORove i Arirmungđane kako izlaze iz šatora, u nekoliko grupa, ćaskajući o onome što je upravo rečeno.

Šator vomlewargdske NORgrofice beše raskošno opremljen. Ispred ogromnog srebrnog ogledala stajaše svećnjaci u kojima su gorele sveće koje su odavale zelenkastu svetlost i mirise koji su umirivali dušu. Levo od ogledala je bio sto prekriven papirima i sa razbacanim knjigama od kojih su neke bile otvorene i obeleženih stranica. Elizabeta je volela da prekraćuje vreme čitajući, to joj je smirivalo napetost, a ove knjige su bile pune rodoslova, legendi i mitova kako Rimngdiela, tako i neprijateljskog Aterona, jer je smatrala da neprijatelja mora poznavati kao sebe samu da bi imala šanse za pobedu. Te priče koje je sada, posle mnogo vremena čitala ponovo, vraćale su je u retke bezbrižne dane detinjstva. Mogla je da čuje bakin glas kako joj te iste priče čita dok ona sama, onako mala i nemirna, leži u krevetu i cupka, ne bi li naterala sebe da ne ustane i ne odjuri kod brata ili nekog od dvorjana voljnog da se sa njom igra

u sitne sate. Baka bi je potom zagrlila, pevušeći joj i pričajući u isto vreme, grleći je poput nečeg najdragocenijeg što je imala i ljubeći joj svilenkastu kosu, upravo očešljanu uz mnogo suza, nakon dana punog jurcanja po dvoru. U tim trenucima prisećanja, Elizabeti je bilo žao Narcise, njene bake, sećajući se koliko joj je neprilika napravila i koliko su se njih dve i Lucifer voleli dok ona nije prerano umrla. Sa Narcisinom smrću, nestali su Elizabetina bezbrižnost i zaštićenost. Uljuljkana u izmaglici sećanja, Elizabeta je počela da šeta po sobi poput lavice u kavezu, kao da su, dok hoda, te slike žive tu, pored nje. Duga, bela spavaćica joj je lepršala oko nogu, obučena samo iz navike jer ova noć kojom gospodare nestrpljivost i strepnja biće besana, ne samo njoj.

Ispred šatora se začuše buka, zveckanje oružja i rzaj konja, i Arsenijusov glas kako doziva njeno ime, te ga sestra pozva da uđe.

– Ne želim da ulazim. Samo ti prenosim informaciju da te čekamo u starom Arninom domu. Požuri! – Elizabeta se oblačila brzo dok joj je nervoza rasla pitajući se zbog čega li im je sada potrebna. Možda je nešto pogrešila, ali nije imala šta, ili Akenolita hoće da joj da neki majčinski savet. I da joj brat i nije naglasio da požuri, svakako bi to učinila jer ju je neizvesnost izjedala.

Ruševine tog starog zamka nisu bile daleko od bojnog polja, te Elizabeta na leđima svog crnog konja Strahora, koji dobi ime po imenu očevog oca, koji je galopirao kroz noć, stiže brzo. Približavajući se toj gomili ogaravljenog kamenja koje nekada beše najlepša palata u tom delu sveta, sa baštom od hiljadu vrsti cvetova i fontana što podizaše vodu tako da kapljice oblikuju lica kraljevske porodice, Elizabeta ugleda pet osoba ogrnutih tamnim kabanicama kako stoje naslonjeni na ono što nekada behu zidine.

– Vaša visosti! Izvinite ako ste me čekali. Zašto se baš ovde nalazimo?

– Morali smo se osigurati da nas niko ne čuje i ne vidi. Boginja je htela da se nađemo ovde. – Elizabeta tek sad postade svesna da ona najudaljenija prilika beše neko koga ranije nije videla, samo na slikama, dok su pokušavali da uhvate i prizovu njen lik, boginja-majka Arna. Elizabeta se poklonila pred tom visokom ženom blede puti

koja kao da je svetlela u mraku, a kad progovori, glas joj beše zvonak i malo glasniji od šapata.

– Kad sam te prvi put videla, bila si beba, vrišteća gomila naborane kože koja bi ubila i sebe i svoju majku da se nisam pojavila. Ko bi rekao da ćeš izrasti u takvu ženu. – Elizabeta pogleda ka Akenoliti i ostalima, pokušavajući da skrene pogled sa boginje jer joj bi neugodno da priča o tome. Videla je svog brata kako stoji pored Filipa od Girirmungda i njenu majku Mairven, koja se neupadljivo osamila i podbočila glavu rukama, tužnog pogleda zagledana u tlo pod sobom.

– Ali – nastavila je Arna – te noći nisi dobila samo privilegiju da rađanjem u Arirmungdu imaš i titulu njihove baronese, već si dobila i jedan dar. Jedan poseban dar od mene. Taj dar…

– Ovca za klanje. – Prekinu Mairven boginju, mumlajući sebi u bradu, a Elizabetu nešto preseče ispod stomaka. Ako izuzmemo boginju, to je bio skup istih onih ljudi kao pre mnogo godina u noći koja joj je promenila život. Noć koja je iznedrila odluku da ona postane NOR, a njen voljeni brat da bude ubijen. Ipak, Arna se nije obazirala na Mairven.

– Taj dar je da tebe, majušna moja, niko ne može ubiti. – Još jedno davno sećanje se pojavi pred Elizabetinim očima; ono za koje je mislila da ne postoji, da je pohranjeno u svetu senki, vratilo se. Setila se bola u plućima kad je prvi put udahnula vazduh i počela da vrišti dok joj telo drhti od hladnoće u novoj, nepoznatoj sredini, na silu izvučena iz majčine utrobe. Čuje samo svoje bebeće vriske, a potom i šapat jednog umilnog glasa kako nešto govori na jeziku koji tada još nije razumela. Još se setila da je nakon toga prestala da plače.

– Jedno ti možeš ubiti samu sebe. – Završi boginja.

– Znam to, osetila sam to. Toliko puta sam pobegla smrti da je nemoguće da neko od bogova nije umešao svoje prste u to. – Elizabeta se osmehnu, onako slatko, ljubazno tako da se iz tog osmeha nisu mogla pročitati njena prava osećanja; još jedno sredstvo koje je morala da savlada u rimngdielskom svetu moći. Da, dugo je znala da je ništa ne može ubiti. Čak i kad je ona sama pokušavala sebi da oduzme život, nešto joj nije dozvoljavalo i shvatila je da su je čuvali za ovaj trenutak, najsvetiji koji je mogao postojati. Pogledala je u Mairven

kojoj su se ramena tresla u nemom jecaju, i bi joj žao te žene. Iako je nije volela od samog njenog rođenja, popravile su odnose nakon što se Arirmungd probudio iz Mračnog sna. Sudbinu te žene nije mogla nikom poželeti, dva puta je slušala smrtnu presudu za svoju decu, bila prisutna i morala da to podrži, svesna da će dobrobit biti ogromna za ceo Rimngdiel ako ostane srca kamenoga i klimne glavom u znak odobravanja. Zvonki glas boginje se opet začu.

– Mi, bogovi, zavetovali smo se Akenoru da se nećemo mešati i da nećemo stupati na bojište. No, imam saznanje da će ona krivokletnica ipak da se pojavi ne bi li izvojevala pobedu za svoje. Zato je izabrano da se borite tokom dana, da bi ona imala dovoljno moći da se prikaže.

– Kako je mi možemo pobediti? Ona je moćnija od nas.

– Da, moćnija je od svih vas pojedinačno, čak i od tebe, Akenolita. Ali zato će nam trebati Elizabeta da je zaustavi. – Akenolita se začudila tom odgovoru. Kako neko ko nije crnokrvan može biti moćniji od nje? Oči joj se ispuniše besom dok je gledala ka Vomlewargdkinji.

– Ne žesti se. Nije Elizabeta jača od tebe. Ali je dovoljno jaka da, kao tvoja kći, zaustavi Akenu u određenom trenutku. I opet, dovoljno je smrtna da možemo izabrati nju. Arirmungd, ceo Rimngdiel bez vas ne može, ali Vomlewargd bez svoje NOR može. Biće teško, ali ne nemoguće.

– Kako to misliš da je ona Akenolitina kći?! Ona je moja kći, moje dete!

– Jeste, Mairven, tvoje, ali i Akenolitino. Elizabeta je tvoja kći telom, a Akenolitina dušom. Jer kad je Akenolita našla, u ovoj istoj mojoj bašti, cvet koji joj je darivao svu tu moć, žrtvovala je crnokrvnost svog prvorođenog deteta. – Arna bi rado nastavila da otkriva samo bogovima znane tajne, ali se Akenolita umeša.

– Celog života sam mislila da sam negde pogrešila bajajući da se ta crnokvrnost vrati. To je bio najveći poraz za mene, gledajući Viktoriju kako se rodila onako obična.

– Nisi nigde pogrešila, samo se delić tvoje duše, onaj koji si zavetovala, zakačio za prvorođeno dete nakon toga u Arirmungdu. I

zbog toga nam Elizabeta Lukrecija može pomoći da jednom za sva vremena pobedimo moju sestru.

– To će za mene biti velika čast! Ali kako da znam kada je pravo vreme? I kako da je nađem, bojište je ogromno, a sa tolikim sudarenim ratnicima, biće je skoro nemoguće uočiti.

– Znaćeš, osetićeš. Vidiš, kad Akena bude dolazila, vreme će se promeniti kako bi je sakrili. Dok ne dodirne tlo, ona je bestelesna i tada najranjivija. Tvoja duša mora presresti njenu dok još se ne materijalizuje. Jedino nam je to izgled za pobedu. Ne smeš umreti ni ranije, a ni kasnije. – Elizabeta Lukrecija klimnu glavom u znak odobravanja. Nije osetila strah, već neki spokoj i saznanje da njeno postojanje ima višu svrhu od pustog bivstvovanja. A srce joj poče ubrzano lupati od ponosa koji joj se širio telom.

– Mi ćemo biti tu da pomognemo – Arsenijus progovori svojim ledenim glasom, koji ovog trenutka nije imao onu uobičajenu dozu arogancije, već sada nepokolebljivost i prkos.

– Naš zadatak će onda biti da čuvamo moju sestru da drugi ne dođu do nje. Samo mi, koji smo sada ovde, bićemo u njenoj blizini i štititi je. Nikome nećemo govoriti za ovaj sastanak.

– Čuvajte je onda ti i Mairven. Ja moram biti na čelu vojske, moram predvoditi napad. – Svi se složiše sa Akenolitom. Nebo je već počelo da rumeni, dok su se zraci sunca probijali kroz teške noćne oblake, proslavljajući rođenje novog dana u keledioskopu žutih, crvenih i ljubičastih boja.

– Rečeno je i odlučeno ono što je moralo biti. Neka se naša mala skupina raspusti i skupi snage za ono što predstoji. I znajte, junaci moji, krvi moje krvi, da su sve moje misli uz vas. Šta god da se desi, dokazali ste da ste dostojni svojih predaka. – Grupica krenu da se razilazi, klanjajući se boginji, svi osim Akenolite, koja joj se smatrala jednakom nakon buđenja iz Mračnog sna.

– Elizabeta – oglasi se boginja – sačekaj, tebi imam još nešto da kažem! – Elizabeta, koja već beše krenula ka Strahoru, vrati se, a Arna je sačeka s nečim na otvorenom dlanu, uperenom ka njoj. Beše to mali i neugledan kamičak, hrapavih i oštrih strana, a kroz njegovu sredinu beše provučen tanak konopac tako da se mogao nositi oko vrata, ili što su vojnici češće radili, vezan oko pojasa. Kako joj Arna

tren kasnije objasni, to je bio kamen iz pećine u kojoj je lečila Rimngdana, svog muža i njihovog rodonačelnika, i u njega su utkane ista ta energija i ljubav koja bi trebalo da i nju zaštiti i spasi joj dušu nakon izvršenog zadatka.

– Akena je majstor slatkorečivosti, obmane. Ako se i na tren budeš dvoumila da li da…

– Ne! Ona mi je oduzela brata, prevela ga na svoju stranu. Znaš li koliko sam ga samo volela? I koliko sam ga mrzela zbog toga što je podlegao njenoj prvljavoj igri? Oskrnavila je moju jutarnju i večernju zvezdu, onog koji mi je rođenjem bio suđen, zbog nje nije za mene mario. Onaj koga sam zavolela posle takođe beše zaveden. Boginjo, zar je ikada postojao čistiji brak od onoga između brata i sestre? Zamisli samo kakva bi se deca, junaci, rodili da ona nije svoje prste umešala. Oduzela mi je brata! Oduzela mi je nerođenog sina poslavši onu pošast na mene! Ne, neću pokleknuti jer osveta mora da bude moja! I hvala vam što ste mene izabrali! – Elizabeta se sagnu i pokloni pred Arnom dok joj je jedna jedina suza padala niz obraz; dokaz da svi ti ožiljci, iako davno naneseni njenoj duši, i dalje bole.

Arna je shvatala koliko je Elizabeta u pravu. U nekom drugom svetu, da, ne bi postojao neko ko bi bio tako savršen kao deca Lucifera i Elizabete Lukrecije Pteriosgart. U nekom drugom svetu Vomlewargd bi, pod njihovom vladavinom, bio najmoćnija država u Rimngdielu. Da nije bilo Akene, slično bi bilo i sa Fritigernom i Elizabetom, ali ona je uništila i tu vezu, kao i to da su počeli Vomlewargdkinju da smatraju ženom lošeg morala, uništene reputacije.

– Opaši se mačem koji si od brata nasledila jer on nije običan, on je može ubiti. Pravljen je pod mesečinama krvavog meseca dok su sveštenice pevale, a sveštenici urezivali basme u vrelo gvožđe. Pođi sad i neka te Akenor primi uz sebe. – Elizabeta se pokloni još jednom i odjaha galopom. Da se okrenula, videla bi kako Arna nestaje u izmaglici i kako je vetar nosi tamo gde je zamislila.

Stanovnici Rimngdiela su verovali da onakav kakav je čovek u trenutku smrti takav će biti i u večnosti, kako dušom tako i telom. No, znalo se da ako duša nije živela po zakonima bogova, i telo bi poružnelo, lice izdeformisalo prikazujući svetu ko zapravo beše onaj

koga oplakuju. Ipak, i njima bogovi dadoše nadu, spas da ne gore u večitim mukama, ako neko uzme na sebe njihove grehe i okajava ih za svog života. Ukoliko bi postojao taj neko, onda počivši zaslužuje još jednu priliku da večnost provede kao najsrećniji dan kog je mogao da se seti. Glavno načelo rimngdielskog vaspitanja bilo je da se spreme za smrt, da je ne prihvataju kao strašnu nepoznanicu već samo prelaz iz jednog sveta u drugi, jer svako ko se rodio, mora i da umre. O tome je Elizabeta Lukrecija razmišljala sedeći u mraku svog šatora ispunjenog mirisom zapaljenih začina i bilja čija svrha beše da smire uzavrelu krv. Tek sada je, suočena sa sopstvenim krajem, uvidela koliko je ta metoda bila ispravna i utešna jer strah nije ni osećala. I sam taj strah, da li je tu zbog neizvesnosti ili iz predostrožnosti? Zatvorila je oči, jače udahnula i usne joj se razvukoše u blaženi osmejak. Sada, kad sumira svoj život, dolazi do zaključka da nije bio loš. Imao je teških trenutaka, jako teških, ali uspela je da se uzdigne iz svih, da prebrodi mnogo toga što je ojačalo njena nekada nejaka pleća. Uspela je da uzdigne i Vomlewargd, popravila toliko stvari koje nisu funkcionisale, radila sve jače da pobedi i samu sebe i da pokaže onima koji su je nazivali bludnicom da njena moć ne dolazi od onoga čije je vlasništvo, već od nje same, da je bolja vladarka i prijatelj od njihovih smernih žena. Da je bila poput njih, sad bi joj blaženstvo pružalo to što iza sebe ostavlja ćerku, ali jedna druga misao joj probudi ponos: „Pogledajte kakav Vomlewargd vam ostavljam!“ Poče da peva od zadovoljstva i upali sveće. Glas joj beše sigurniji nego ikad i pevala je odajući počast bogovima, bolje i lepše od svih sveštenica kada bi se sastale. Koliko je samo uživala u pevanju! Dok je bila princeza i mlada grofica, stalno se krila po pustim odajama bežeći od obaveza kako bi mogla da uživa u tom svom posebnom daru. Uz pesmu se ogledala u ogromnom ogledalu srebrnog izrezbarenog rama i stavljala boju na svoje lice, ne bi li lepotom prizvala pobedu. Nebo je počelo da rudi i prvi zraci izlazećeg sunca prođoše kroz zastore na šatoru, prebrzo. Elizabeta stavi na sebe oklop, a oko vrata malu staklenu bočicu punu zelene tečnosti. Na desni bok stavi mač, a pod levu ruku kacigu preko koje je ležala metalna škorpija raširenih orlovskih krila.

– Dobri moj Strahore! – Nasloni svoje čelo na konjsku glavu izražavajući tako zahvalnost za sve ove godine u kojima su bili nerazdvojni prijatelji.

Kad je došla pred Akenolitin šator, Elizabeta vide da su skoro svi general i NORovi stigli. Stisnutih vilica, nervozno su se šetali, zagledali oružje, po nekoliko puta proveravali istu stvar. Ta napetost se mogla osetiti, te se i njoj samoj srce stisnu.

– O, tu si. Odlično! – Negde iza leđa joj se pojavi Arsenijus.

– Tu sam, brate. Nisi se valjda uplašio da neću doći? – Arsenijus nakrivi glavu na jednu stranu kao da je odmerava, a onda se nasmeja i zagrli je.

– Ni u jednom trenutku! – šapnu joj pored uha.

– Zapamtila si šta treba da radiš? – Elizabeta klimnu glavom.

– Biću pored tebe.

– Hvala ti. – Oči joj zasuziše jer joj nežnost beše strana. U tom času njihov razgovor prekide Akenolita.

– Jeste li spremni?

– Može li se biti spreman za ovako nešto? – uzvrati Arsenijus.

– Pa ako nisi spreman, slobodno se vrati kući i tresi se u strahu – prkosno mu priđe Akenolita zbijajući šalu kako bi razbila napetost.

– Oprostite, visosti, ali ne bi bilo zgodno da ostanem sam sa svim onim finim ženama. – Akenolita zakoluta očima, pa se obrati Elizabeti.

– Malena! Samo hrabro! Velika je odgovornost na tebi.

– Kao i uvek.

– Hajde, ne buni se, duša si moje duše, gde ćeš veću čast od toga? No vreme je da krenemo. – Sunce je bilo blizu zenita. Po komandi, Rimngdielđani se uspeše na svoje oklopljene konje i počeše da seređaju po hijerarhiji da u tako sređenoj liniji krenu put bojnog polja.

Na pustari podno Crne stene nije rasla ni jedna jedina travka, ni jedna jedina naznaka da je tu ikada bilo života, čak je i vetar izbegavao tu dolinu smrti, a sunce krilo svoje zrake od nje od postanka sveta pa do danas. Nebo nad njihovim glavama beše boje olova, a

vazduh je čudno mirisao na gvožđe. Na čelu vojske beše Akenolita na svom belom konju prekrivenom crnim tkaninama i obezbeđenom oklopom. U desnoj ruci je držala crni barjak sa grbom Arirmungda koji nikako ne sme dospeti u tuđe ruke, a koji je bio vodilja celoj vojsci. S desne strane je bio Filip, s leve Elizabeta, a iza njih ostali NORovi, ukupno njih osmoro u prvom redu, svaki držeći svoju zastavu na istovetan način. Nasuprot njima, podizala se prašina od galopa konja Ateronskih generala. Akenolita podbode svog konja i praćena ostalim NORovima krenu neprijatelju u susret. Zastali su tačno na sredini, sa malo pustog prostora između sebe. Odmeravali su jedni druge s nemerljivom mržnjom u očima.

– Ženo, urazumi se. Nemojmo prolivati krv!

– Da ti to nije strah pojeo ono malo pameti kad mi daješ ovaj predlog?

– Čuvena po neustrašivosti i bezobrazluku, Akenolita Dranzergort… Kako ću ti slatko skinuti tu glavu s ramena i ukrasiti njom zidine svog zamka!

– Lepe ti je snove Akena podarila. Šteta samo što će to i ostati – snovi. Šta nudiš da ne napadnem? – Akenolita je ovo upitala stisnutih zuba, u želji da pregrize sebi jezik. Taj stari običaj je bio u suprotnosti sa njenom gordošću.

– Mir. Akena se više neće mešati u vaše stvari. Možemo da razgovaramo o povlasticima stanovnika Rimngdiela na Ateronu. A zauzvrat želimo da nam predate Nor od Vomlewargda.

– Divno ste to smislili! – Akenolita brzinom svetlosti izvuče mač iz korica i pregovaraču odrubi glavu, i lice joj zapljusnu njegova krv.

– To je moj odgovor. – Konji rimngdielskih NORova su već hrlili nazad, ka svojoj vojsci koja ih je postrojena i spremna iščekivala svakog sekunda. Konjima su mišići drhtali od napetosti, a ratnici na njima stezali svoja oružja dok im zglobovi ne pobele.

– Deco bogova! Osvanuo je dan za koji smo pripremani celog života! Dan kada ćemo se osvetiti za izdaju, kada ćemo naplatiti svu patnju! Danas ćemo pokazati da smo potomci bogova, a ne obični smrtnici kao što bi Akena želela! Za Rimngdiel! U boj! U smrt! – Akenolita je jahala od jednog do drugog kraja vojske kako bi je svako dobro video, znao da ih predvodi, a onda se iz nekoliko stotina

hiljada grla začulo poput treska groma, tako jako da se i zemlja pod njima potrese:

– U smrt! – Svetlost se zaslepljujuće odbi od isukanih mačeva i hiljade tona živog mesa krenuše u juriš.

Borba se odvijala već nekoliko časova bez ikakvih naznaka da će se Akena pojaviti. Elizabetin mač beše crven od krvi neprijatelja, a u njenoj blizini su stalno bili Mairven i Arsenijus, koji su preduhitrili suparnike nekoliko puta da nasrnu na Elizabetu. Vojske su bile toliko izmešane da njih troje nisu više videli ni Akenolitu ni Filipa niti bilo koje obeležje Arirmungda. Samo su se nadali da su napredovali daleko, a ne pali. Užarene strele su letele pored njih i bila je potrebna veština izbeći njih i one koji su im dolazili s lica. Iznenada, protivnički napadi počeše da jenjavaju, kao da se neprijatelj povlači, što Rimngdielđanima dade snagu, te oni uz ratne pokliče krenuše da jure za protivnikom, ne bi li što više njih ubili pre proglašenja pobede. Elizabeti bi jasno da je to samo skretanje pažnje sa onoga što će se desiti, da Akena pravi sebi zaleđinu.

Nebom odjednom zaploviše teški, tamni oblaci, a vetar stade olujno da duva, praveći vrtlog što obaraše sve pred sobom, vrtlog koji je usisavao i konje i ljude i nakon nekog vremena bi ih ispijene izbacivao. Mairven pogleda u svoja dva deteta i klimnu glavom. Ona je osetila miris nečeg nepoznatog u tom vrtlogu i znala je da je kucnuo čas. Elizabeta otkide bočicu sa svog vrata, skide od voska izliveni zatvarač i popi sadržaj, ali ipak ostavi tri kapi. Dok još otrov nije stigao do ždrela, uhvati mač i zaseče svoju desnu podlakticu i na otvorenu ranu prosu poslednje tri kapi ne bi li se što brže usmrtila. Celo telo poče da joj drhti, a na čelu joj izbiše graške znoja. Usne joj pomodreše, a iz njih poče izbijati krvava pena dok joj je oči prekrivao mrak. U roku od nekoliko minuta, tri puta je gubila svest i dolazila sebi, toliko joj organizam beše jak. Agonija prestade tek nakon trećeg puta kad joj glava pade, a zamagljeni pogled uperi ka vrtlogu. Kako više nije bilo vojske oko njih, Mairven dade sebi oduška, te pade na kolena, grleći mrtvo ćerkino telo, preslaba da zaplače u bolu koji joj je dušu razdirao. Arsenijus se pokloni nad sestrom i prošapta molitvu, a zatim skoči na konja i odjaha ne bi li našao nekoga od svojih,

ne bi li posekao nekog od neprijatelja oslobađajući bes zbog sestrine smrti. U tom trenutku je mrzeo ceo svet, pitajući se da li išta od ovoga ima smisla.

Elizabeta se trgla, misleći da još nije gotovo, očajavajući kako će izneveriti svoj rod. Ali onda se oseti izuzetno laganom, sav bol je nestao u trenutku. Zakorači i shvati da lebdi, da je bestelesna i da je pred njom ostao još samo jedan zadatak. Dok se uspinjala ka centru vrtloga, vide plavičaste senke kako dezorijentisano lutaju bojištem, duše koje još nisu shvatale da su mrtve ili one koje oplakivaše sebe same, plašeći se novog sveta u koji treba da pređu, onog kom sada pripadaju. Nastavi dalje ubrzavši i sudari se s nečim. Ispred nje je stajala žena duge, crne kovrdžave kose, odevena u bele haljine, likom gotovo identična Arni. Elizabeta zamahnu na nju mačem, ali je Akena preduhitri zgrabivši je za zglob koji poče da peče kao da ga je vatra zahvatila.

– Trebalo je da znam da će te poslati. Znaš li ti na koga si podigla ruku?! – Priđe Elizabeti i zgrabi je za kosu, a ova joj uzvrati prkosnim pogledom skupljajući snagu za sledeći napad.

– Slušaj me, ne moramo se boriti. Priđi meni, i tvoja i Luciferova duša će biti zajedno u večnosti.

– Ne, mene ne možeš obmanjivati kao njega.

– Da si mi prišla na početku, kad i on, tvoj život bi bio sunčani dan. Ne bi patila, ne bi gubila.

– Da sam ti prišla i izdala svoje, izdala bi i ti mene, a Arirmungd bi mi vratio desetostruko. I nije moj život bio loš, već mi je dao sva iskušenja da bih pobedila i samu sebe i tebe. – Kako to reče, Elizabeta zari oštre nokte u Akenino lice, sasvim blizu očiju, pokušavajući da ih iščupa, a boginjine urlike čuli su i na bojnom polju, te se obe vojske zagledaše u nebo na kom su se poigravale munje onako kako je borba tekla. Akena šutnu Elizabetu u stomak i ona pade presavijajući se u bolovima.

– Sad ćeš me zapamtiti! – progovori boginja kroz zube i raširenih ruku poče da izgovara reči jednog prastarog rituala kojim bi uništila Elizabetinu dušu i poslala je u ništavilo. Šarenice oka joj pobeleše i Elizabeta, osećajući razdirući bol, ipak uspe da dopuzi do Akene. Obema rukama podiže mač i zari joj ga u srce.

– Ovo ti je za Lucifera! – Pojanje se pretvori u krik i grom odjeknu bojištem. Nekoliko trenutaka kasnije, Akena se rasu u sivi pepeo koji je vetar odneo na hiljadu strana da se nikad ne sastavi. Nakon toga, vrtlog nestade, i jaka ali topla kiša poče natapati zemlju. Elizabetina duša se rastavi u svetlucave čestice, koje će se spojiti podno trona Akenora, vrhovnog boga.

Vomlewargdska katedrala tog dana beše premala da primi sve one koji dođoše da se oproste sa NORgroficom. Na kamenom oltaru, izrezbarenom u prikazima čuvenih bitaka iz davnina, obojenom sunčevim zracima što prolaziše kroz šarena stakla vitraža, ležao je crni sanduk sa grofičinim telom tako da ga svi mogu videti. A ona u smrti beše lepša nego tokom života, konačno nalazeći svoj mir, dokazujući celom Rimngdielu da je njen život, šta god drugi govorili, odživljen časno, bez grehova koji bi joj ubrzali proces raspadanja. Beše odevena u dugu, crnu haljinu, istu onu u kojoj je krunisana pre mnogo godina na ovom istom mestu. Oklopljeni vitezovi su stajali duž celog puta od vrata do odra, kako bi ljudi mogli da se pojedinačno, dostojanstveno poklone. Podanici su iz poštovanja bili tihi, te je katedralom odzvanjala tiha horska pesma kojoj bi se pridružio i neko od Arirmungđana. Kad se i poslednji poklonio, muzika utihnu i pred svet stade Akenolita od Arirmungda.

– Dokaz kvaliteta našeg života nije blago koje steknemo, niti dvorci koje iza sebe ostavimo. Dokaz je ljubav, koliko ima onih koji nas vole i koji će nas se sećati godinama nakon naše smrti. Ja verujem da bi Elizabeti bilo srce puno kad bi znala koliko ljudi je, sa iskrenim suzama u očima i tugom u srcu, došlo da je isprati na poslednje putovanje. Isto tako verujem da joj je jedino žao što nije sad s nama i što ne može da svojim sopranom upotpuni pojanje. Znate koliko je volela da peva! Ipak, postoji jedna stvar koju morate znati. Da nije bilo požrtvovanosti ove žene, ona bi sada bila ovde, s nama, ali isto tako, da nije bilo njene hrabrosti, možda ni mi ne bismo sada postojali. Da bi spasila sve nas, ona je svesno i nesebično žrtvovala sebe zarad većeg dobra. Pamtite je i opevajte! To je najmanje čime se možemo odužiti! Neka joj Akenor da večni mir!

– Neka joj Akenor da večni mir! – Zaori se katedralom. Akenolita priđe, pokri mrtvo telo purpurnom zastavom sa grbom Vomlewargda, orlom zmajskih krila u kojima je štit i na njemu škorpija. Filip i Arsenijus prvi zakoračiše ka odru, a za njima Abraksas i Ferdinand, Elizabetin otac i drugi brat, te zatvoriše kovčeg i spustiše ga u već pripremljenu raku ispod oltara. Grob zatvoriše ogromnom statuom grofice u ležećem položaju, kojoj se pokloniše u minutu apsolutne tišine. Ko je prišao bliže samom grobu, mogao je videti kako statua drži kameni pergament, sa isklesanim grbom pri dnu, a na njemu goticom bi ispisano:

Elizabeth Lucretia Ptheriosgarth
NORcountess of Vomlewargd & baronesse of Arirmungd
1995 – 2035

Владимир Луковић

Демон из Богородичиног врта

Старац Филотеј

Плач новорођенчета одјекнуо је кишом запљуснутим Богородичиним вртом и узнемирио је монахе. Била то једна корпа од прућа у којој се налазило промрзло дете. Три монаха потрчаше и унесоше дете у манастир.

Старац Филотеј тек што је завршио своје молитвено правило кад пред њега изнесоше корпу са дететом. Збуњености монаха није било краја јер никакви бродови нису пролазили, а на мору је била страшна бура. То је било право чудо како је то дете уопште стигло до обале.

– Какав је ово знак, старче? – упита монах Спиродон.

Старац Филотеј, дугогодишњи игуман манастира за кога се веровало и да има дар прозорљивости, био је човек дубокоуман. Зрачио је ведрином и неком духовном радошћу која је грлила љубављу сваког живог створа на земљи. На његовом лицу није било тренутка сумњичавости и некаквог премишљења. Кратко је рекао монасима:

– Унесите ово дете у моју келију. Треба га повити и згрејати прво.

Монаси тако и учинише. Из корпе извадише дете. Био је то дечак, још увек беба, са мало жућкасте косе и сивкастих очију.

Монаси му кратко уз помоћ некаквих чаршава направише нове пресвлаке. Пред Филотејевом келијом се гомилаше знатижељни монаси.

– Детету треба наденути име – рече Старац.

– Старче, ми не знамо ни ко је ни какво је ово дете. Које бисмо му име дали?

– Ако му не знамо ни родитеља нити одакле је… – старац Филотеј прекину расправу.

– Ово дете је од Бога нама допало у манастир да га спасавамо. Нека се онда зове Алексеј, човек Божји.

Монаси главама даше одобравање.

У реч Старца Филотеја никад није било сумње. Монаси су веровали да је он можда у неком свом виђењу долазак детета већ ишчекивао, те је ову ненадану посету и дочекао спремно.

Дечака су недуго затим и крстили. Сам чин крштења спровео је Старац Филотеј, а ту се нашао и неки човек из света који је у манастиру заноћио, те му он беше и кум на крштењу.

– Одричеш ли се сатане? – рече Старац Филотеј.

– Одричем се – рече Алексејев кум.

Обред крштења је текао својим током. Старац Филотеј помаза миром Алексејево чело.

– Печат дара Духа Светога.

Дете озари осмех.

Затим Филотеј помаза Алексејево срце.

– Печат дара Духа Светога.

Алексејеве очи су засјале. Раздрагано дете се смиривало љубављу свих присутних.

Након обреда крштења, монаси и човек из света су поседели у трпезарији.

– Детету није место у манастиру. Волео бих удомити га код тебе, брате – рече Филотеј Алексејевом куму. – Божја је воља што си се, ето, баш ти затекао овде, те си кум нашем Алексеју. Али дечака да ми што чешће доводиш у манастир. Желим му бити духовник јер тешко је бреме Господ ставио овом детету.

Овај човек учини онако како му Старац Филотеј рече. Он и његова жена имали су много деце и били су богобојажљиви,

али оптерећени световним бригама. Ипак страхопоштовање које су гајили према Старцу Филотеју није остављало простора да поступе другачије.

Алексеј

Алексеј је често боравио у манастиру код Старца Филотеја, а монаси су се увек радовали што га виде. Већ у најранијем детињству Алексеј је показивао интересовање за мудрост стараца и монаха. Како је постајао писмен тако су му у шаке допадале и разне књиге које је Старац Филотеј чувао у својој библиотеци.

Дечак је био уверен да ће и он сам једног дана кренути пут монаштва. У друштву Старца Филотеја Алексеј се осећао безбрижним и спокојним и као да је сваки пут једва чекао да се опет сретне са својим старцем.

Он дуго, али заиста дуго није увиђао никакво зло у људима, а додатну спокој уливала му је чињеница да је Старцу Филотеју, који је био надалеко чувен и уважаван по својим беседама и духовним поукама, био најомиљеније чедо.

Једног простог дана кум је Алексеја довео у Манастир. Монаси су обављали своја послушања, а Алексеј и Старац Филотеј су седели у манастирској порти.

– Алексеј мој мили! Твој кум ми јавља да су ти резултати у школи сјајни. Наставници тврде да поседујеш велико разумевање световних ствари. Да си добар подједнако и из друштвених и из природних наука, а и да ти математика добро иде.

– Тако кажу, Старче. Ја сам жељан свег знања овог света!

– Полако, дечаче мили. Много тога ћеш сазнати у своје време, а неће све ствари у животу бити лепе тако као што је твоја душа. Него, говоре да су ти вољни дати и некакву стипендију да студираш у иностранству. И језик си чујем већ савладао.

– Да, Старче! Показали су ми и слике школског кампа. Тамо је све подређено учењу и стицању знања. Ја сам се већ сада почео спремати за стицање тих знања која кажу да могу свет учинити праведнијим местом.

– Пази да га не учине превише праведним.

– Како то?

– Шалим се, Алексеј. Ти си душа, Алексеј. Тебе радује сваки живи створ на земљи. Али људи нису такви, Алексеј. Ти мораш бити опрезан. Обећај ми да ћеш ми писати сваке недеље док будеш био на студијама.

– Обећавам, Старче.

– Хајде, Алексеј. Време је. Дођи да ти дам благослов.

Алексеј је те вечери легао помало збуњен. Није баш разумео онај Старчев део о томе да свет не треба да буде превише праведан. Ипак, сутрадан је радосно и смело био спреман да се отисне у град. На растанку се поздравио са својим старатељима. Остао је чврст у свом обећању да ће се Старцу јављати редовно.

У јутарњим часовима авион је полетео. Алексеј је са одушевљењем гледао на облаке изнад којих је авион летео. Осмехнута стјуардеса га упита:

– А за вас, млади господине?

„Господине“, помисли Алексеј и са врпољењем се насмеја.

– Ах, ја? Желим сок.

– У реду, господине. Изволите.

У другом реду десно од Алексеја била је млада девојка њему сличних година. Она га је гледала са знатижељом, а ни он није остајао равнодушан. У њему је нешто трептало, а ни он сам није знао шта је то. При слетању на аеродром, девојка му је махнула на растанку.

Алексеј је развукао осмех од ува до ува. Погубљен је тумарао по аеродрому. Пиштаљке, обезбеђење. Обезглављено је јурио свој кофер и тражио натпис на којем је писало његово име. Угледа некакву крупну жену која је носила таблицу с његовим именом.

– Алекс?

– Алексеј.

– Добро дошао! Много смо срећни што те напокон упознајемо! Пођи са мном.

Алексеј је убацио свој кофер у пртљажник. Ужурбано је ушао у такси. Гојазна жена је нешто причала. Испред Алексеја размотавао се читав нови свет. Његове очи су биле залепљене за високе небодере у стаклу.

Вече се спуштало и одсјај сунца на прозорима небодера одавао је утисак као да је све у злату направљено. Маса људи се сливала низ улицу лево и десно. Вриска и галама. Светлеће рекламе. Буљук неких чудних људи које је Алексеј посматрао са знатижељом.

Један пешак је опсовао таксисту: – Пази како возиш, идиоте!

Алексеј није скидао свој поглед са небодера. Пара је шибала из канализације. – Фуј, какав смрад – коментарисао је Алексеј.

Такси је стао. Дебела жена је и даље нешто причала. Ноћ се већ спуштала над градом.

Изашли су из таксија. Алексеј је узео свој кофер и кренуо према смештају. Око контејнера су трчали пацови. Алексеј поскочи у страху.

– ИЗНЕНАЂЕЊЕ!!!

Група студената дочекала је Алексеја. Почели су да га обасипају пажњом. Није му било баш најпријатније, али Алексеј је имао тај дар да све гледа са огромним одушевљењем.

Сместили су га у његову собу. Алексеј је сео за радни сто. Ту се нашао још један студент у соби. Није много причао, а деловало је и као да га Алексеј много и не занима.

– Старче, стигао сам на универзитет – Алексеј је почео своје писмо Старцу.

– Кумови су ме испратили на аеродрому. Јако ће ми недостајати. Моли се за њих и за мене. Нисам ти о овоме никад писао ни говорио. Ја сам дуго био усамљен у дому мог доброчинитеља. Трудио сам да што мање будем свима на терету. Знао сам да су они добри људи и да су ме помагали колико могу. Кум није долазио у манастир са мном дуже времена јер су га притискале бриге о послу. Откада је кума преминула, почео је и много да пије. Ја те молим, Старче, да га помињеш у молитви као што би помињао и мене. Овде на универзитету је много младих људи. Мислим да су једнако жељни знања као и ја. Делим собу с некаквим момком који је одавде из града. Обећао ми је данас да ће ми показати град. Једва чекам да добијем одговор од тебе. Алексеј

фара

Прву недељу студија Алексеј је користио да се што пре докопа библиотеке. Проводио је доста времена у парку. Никоме није деловао упадљиво, није му ни много студената прилазило, премда он друштво није ни тражио. Имао је више времена да се посвети намери да се накупи знања.

Једно вече док се одмарао у својој соби, његов цимер Коди га позва да прошетају.

– Алекс, хоћеш ли да пушиш бонг?

– Шта? – упита Алексеј.

– Ништа, Алекс, ништа…

– Па не, нисам те разумео шта ме питаш.

– Питао сам те да ли хоћеш да пушиш са мном бонг!? Траву! Марихуану! Тупане.

– Па нисам то никад радио досад. Како се то ради?

– Опусти се. Требаће ми нешто пара. Ти имаш стипендију, је л' тако?

– Да, имам нешто.

– Одлично, дај ми. Биће довољно.

Алексеј даде Кодију нешто пара. Коди је одвео Алексеја код свог пријатеља у његовом старом крају. Дали су му паре и сели су да пуше бонг.

Алексеј удахну пару из бонга. Пао је у фотељу и изврнуо се. Вриска и смејање је кренуло. Коди извади телефон и поче да снима Алексеја онесвешћеног. Кад је мало дошао себи, сви су се смејали.

– Алекс, па ти си легенда! Никад нисам видео никога да се тако стондира. Ти си најјачи лик.

Алексеју би мило што је то тако, али њему самом није било баш пријатно под утицајем наркотика. Ипак, био је срећан што се Коди напокон расположио и веровао је да постају пријатељи.

– Алекс, је л' би ти било океј да запалиш негде из собе вечерас? Покушавам Фару да доведем у собу.

– Ма није проблем. Могу да будем код твог пријатеља у граду.

– А свидео ти се бонг?

– Ма не, ја сам то због тебе да бих ти правио друштво.

– Можда би волео да правиш друштво и Фари!?

– Не разумем.

– Добро је да је тако! Видео сам неки дан да си у парку причао са Фаром. Немој то више да радиш. Она је моја.

– Добро, ако ти тако кажеш.

– Добар си ти момак, Алекс.

Алексеј је отишао код Кодијевог пријатеља. Почела је да га обузима досада. Никад није осећао такву празнину у животу. Ишчекивао је писмо од Старца. То је било једино што га је радовало. Ноћ се одвијала. Упитао је Кодијевог пријатеља:

– Је л' имаш још онога?

– Имам – одговори младић. – Колико пара имаш?

– Па не баш много, ево то је све.

– То није довољно.

– Донео бих сутра још.

– Добро, чиним ти ово зато што си Кодијев друг. А и Коди ми доноси Фарине слике и снимке. Покушава да је доведе овде. Можда буде нешто и за мене.

– Не разумем баш најбоље.

– И боље. На, ево ти, узми. Пуши. Наркоману!

Алексеј запали бонг и поново утону у сан. Сутрадан кад се пробудио и вратио у собу видео је Фару у његовој и Кодијевој соби. Фара је била лепа и Алексеј се јако занимао за њу, али Коди му није дозвољавао да разговора с њом. Фара му се осмехнула и изашла напоље.

Празнина га је још више мучила. Писмо од Старца никако није стизало. Желео је да му у новом писму напише да је можда учинио грешку с наркотицима.

Време је одмицало и до Алексеја је некако стигла вест да је Старац преминуо.

Џон Харбингер

Неколико година на универзитету Алексеј је провео повучен. Било је ту излазака и разних момената где би само правио будалу од себе и засмејавао људе, али мало тога је њега чинило срећним.

Посматрао је Фару из прикрајка и до краја се није усуђивао да јој приђе. А ниједна друга девојка га није занимала. Студије је привео крају с врхунским оценама и дипломама са такмичења. То су биле његове јаке референце да пронађе и добар посао.

Аплицирао је на много места и мало тога му се чинило узбудљивим. Једног дана је добио позив из берзанске куће. „То је то!“, помислио је. „Као у филмовима. То је узбудљиво, а уз то многи људи могу себи приуштити да уштеде за старе дане.“

Сав озарен отишао је на разговор за посао. Много кандидата. Алексеј је био позван да уђе. Пред њим је седео човек средњих година у црном оделу.

– Алекс?

– Мм... Да! Да. Алекс. То је моје име.

– Видим имаш сјајан резиме. Ти ниси из града?

– Не, ја сам заправо рођен у Манастиру.

– Тебе смо онда чекали. Покушавам да уведем мало реда овде међу људе, али ме слабо ко слуша. Сви би само брзу лову. Нико нема трунке морала. А речено је: Не живи човек сам о хлебу, него о свакој речи Божјој! Зар не?

– Да, тако је! Мислим да најпре треба бити добар човек.

– Дивно, Алекс! Ти си ми баш потребан. Твоје резиме је фантастичан. Али мени је важно какву ко има душу. То је реткост у данашње време, а ти је баш имаш. То се види!

– Па хвала пуно. Мој Старац Филотеј је то исто говорио. Он је преминуо.

– Не брини, Алекс. Ја ћу ти помоћи, а знам да и ти мени можеш много помоћи. Ја сам Џон, Џон Харбингер.

Алексеј се брзо уклопио на новом послу. Џон га није испуштао из вида и показивао му је много пажње. Извео је своје запослене једно вече до бара. Ту се пило и славило јер је Џон успешно погодио милионски посао.

– Како си, Алекс? Чујем да си се лепо уклопио.

– Да, сви су ми баш драги. А кажу да је и продаја скочила захваљујући мени.

– Јесте, Алекс. Ти имаш много дара и добар си у овом послу. Шта желиш да учиним за тебе вечерас? Хоћеш ли некакву женску да ти набацим?

Алексеј се осмехну.

– Можда мушкарца?

Алексеј избуљи очи према њему.

– Шалим се. Ти си млад момак. Је л' има нека девојка да те баш занима?

– Ма… не знам.

– Хајде Алекс, мени можеш све да кажеш. Ја сам ти експерт за жене. Могу ти помоћи да имаш сваку.

– Па ја још увек размишљам о Фари. То ми је једна пријатељица са универзитета. Коди ми раније није дозвољавао да разговарам с њом.

– Ко је тај Коди? Пусти ти Кодија. Ти си сада успешан, свака жена би те пожелела. Позови је. Желим да је упознам.

– Ма не знам да ли би ми се она уопште јавила.

– Алекс. Позови је с нама за викенд у кабаре. То сигурно неће одбити!

Алексеј је тако учинио и на његово изненађење, Фара је са одушевљењем прихватила. Следећи викенд су сви заједно изашли у кабаре. Алексеј је био пресрећан што види Фару. Њене очи су биле пуне кабареа. Све је сјајило.

– Јао, Алекс, баш ти хвала што си ме позвао. Цео живот чекам да дођем у кабаре.

– Мени је јако драго што си ти позив прихватила. Знаш, ја сам дуго желео да са тобом разг…

– Извини! Алекс, па је л' то Џон Харбингер?

– Да, то је мој шеф. Он је мој ментор на послу.

– Хоћеш ли ме упознати с њим?

– Ако те то чини срећном, наравно да хоћу.

Џон је позвао Алекса и Фару у сепаре. Фара је одушевљено гледала на Џона. Он је у граду важио за једног од виђенијих људи.

– Ето, Алекс. Рекао сам ти да ће доћи. Рекао сам ти да те жели.

– Ма не, она жели тебе.

– Хаха, ма не будали. Она је луда за тобом. Веруј ми на реч.

– Заиста тако мислиш?

– Да, Алекс. Вечерас ће бити твоја. То ти обећавам.

Журка у кабареу је трајала. У једном тренутку Фара је отишла до тоалета. Алекс се дочепао чаше и почео мало да бежи у мисли.

Џон је сачекао Фару испред тоалета.

– Здраво, Фара.

– Ох, Џон. Ја толико желим силно да те упознам. И баш ми је драго да сам…

– Желим да спаваш са Алексом.

– Али…

– Рекао сам своје. Учинићеш то вечерас. Ти знаш ко сам ја у граду. Од мене можеш очекивати много.

Фара се вратила у сепаре и почела је да чешка Алексеја. Алексеј се у тренутку растрезнио.

– Идемо код тебе вечерас, Алекс?

– Мм… да. Хајмо.

Алексеј је био испуњен радошћу. Дуго је ишчекивао тај сусрет са Фаром. Помало опијен од алкохола завршио је са Фаром у кревету. Све је било трапаво, а Алексеј није ни знао шта ради. Фара је с мучењем примила Алексеја у себе.

Алексеј се ујутру пробудио с неким чудним осећајем. Био је разочаран јер је дуго замишљао тај сусрет са Фаром, а било је тако мучно и за њу и за њега, осећао је.

Он је покушавао Фари да објасни колико је њему стало до ње, и свакодневно јој је угађао, а њој се та пажња гадила. Алексеј је желео још сусрета са Фаром, али Фара је почела да те сусрете избегава.

Једног дана Фара је посетила Џона у канцеларији.

– Океј… одрадила сам ону будалу. Кад могу да пробам најбољег од свих?

– Будала? Алекс је мој пројекат. Ја ћу од њега направити другог мене. Он ће бити Господар града. Ти си послужила сврси. Узми колико ти новца треба са стола и одлази.

– Али не… ја сам то учинила само због тебе. Ја сам мислила…

– Губи се.

Алексеј је приметио да је Фара изашла из Џонове канцеларије. Потрчао је за њом.

– Фара! Тако си ми недостајала. Чекао сам да се јавиш.

– Остави ме на миру, глупане!

– Али, Фара… ја сам мислио...

Док је Фара одлазила, Алексеј се вратио у канцеларију. Био је сломљен.

– Џон! Шта се десило? Мислио сам да ме Фара воли.

– Не брини, Алекс. Хајмо да се посветимо послу. Биће још Фара.

– Али не. Ја не могу да радим, мене је Фара оставила. Ја сам тако празан, празан сам. Ја не могу без ње.

– Алекс, Алекс… Изволи, попиј пиће са мном. Запали цигару. Ти и ја ћемо много тога постићи. Ја сам тебе чекао да остварим своје снове и изменим град. Видиш, Фара је један од проблема овог града који је огрезао у неморалу. Ти имаш тако дивну душу. Ја с тобом имам велике планове. Фара и тај твој Коди су људи који град чине смрадним и трулежним. Ми смо створени за велика дела. Такви људи доле на дну теби и мени наносе бол. Бол. И ја осећам тај твој бол Алекс. А осећаш ли ти ту бол, Алекс? Осећаш ли?

– Да… ужасно ми је.

– Да ли те то не чини бесним?

– Ужасно је болно.

– Да ли си бесан?

У Алексеју се нешто сломи.

– Ужасно сам бесан.

– Погледај овај град, Алекс. Све ће ово једног дана бити твоје ако будеш слушао моје речи. Ти си изабрани!

У Алексеју је нарастала таштина. Његов бес и жеља да се освети Фари за то што га је увредила. Џону је пуно веровао и морао је некако попунити ту празнину губитка Старца. Празнина је бивала све већа и већа, а самим тим расла је и таштина.

таштина

Таштина над таштинама, вели проповедник, таштина над таштинама, све је таштина.

Година је прошла и Алексеј је бивао све вештији у послу. Џон је имао све више поверења у Алексове способности. Позвао га је једног дана у своју канцеларију.

– Алекс, пођи са мном. Верујем да си спреман да ти покажем други берзански круг. Овде погађамо врхунске послове. Ми овде пружамо прилику људима да се обогате пре него ове акције доспеју на берзу за широки круг људи. То је прилика само за одабране.

Алексеј је осећао да му је причињена велика част.

– Добар дан, Алекс из Инвестмент агенције. До мене је дошло да сте показали интересовање за куповину акција Блу долар компаније. Претпостављам да није најбољи тренутак, али треба ми само минут да вам испричам нешто о овоме.

– Да, да наравно, изволите – рече човек с друге стране линије.

– Компанија Блу долар је најбрже растућа компанија на југу. Потенцијал њиховог раста је процењен на десет пута по акцији. Тренутна цена је 1.000 долара по акцији. То значи да на осам акција можете постићи 80.000 долара. Колико сте тренутно ликвидни?

– Па могао бих подићи банкарски кредит.

– То звучи као сјајна идеја. На који профит циљате?

– Па мислим да бих могао остварити профит од 500.000 долара.

– Баш 500.000? То је 50 акција. Желите да купите 50 акција?

– Да.

– То је 50.000 долара.

– У реду.

– Сјајно! Мој рачуновођа ће вас позвати да прокњижи ваш чек. Хвала вам пуно на сарадњи и желим вам пријатан остатак дана.

Џон је с осмехом гледао на Алексеја. Маса других запослених је колутала очима. Џон је пришао Алексеју.

– Алекс. Рекао сам ти да си ти неко с ким ћу променити свет. Промена је већ почела.

Дани и месеци су пролазили, а Алексеј је бивао све успешнији и богатији. Новац је падао као с неба. Ноћни изласци су учестали. Жене су се бацале Алексеју у наручје. У свим изласцима бивао је увек у центру пажње. Алексејево сећање на његово детињство је бледело, а тако је у њему расла и празнина. Ту празнину у свом стомаку Алексеј је попуњавао алкохолом, наркотицима и развратом. Осећао се крунисаним као неприкосновени Господар града.

У његовом стану биле су две жене које су у клечећем положају дочекале његов долазак.

– Добро дошли, Господару! – рече једна од жена обучена у кожни еротски костим. – Изволите. – Предале су му повоце за псе. Алексеј узе повоце и доведе их до стакленог зида иза кога се пружао поглед на град. Испред жена биле су две металне чиније напуњене наром. Слушкиње спустише своја уста у чиније и кренуше да једу нар као пси.

– Ја сам Бог!

У Џоновој канцеларији били су неки људи. Џон је врло лежерно седео и одмарао. Алексеј је покуцао на врата канцеларије и ушао.

– Алекс! Добри мој, изволи седи – рече Џон.

Алексеј се удобно сместио у фотељу поред Џона наспрам двојице. Прекрстио је ногу и запалио цигару.

– Алекс, ово су моји пословни партнери. Њихова фирма тренутно пролази кроз кризу. Ја покушавам да изнађем решење из њихове кризе. Верујемо да би било корисно да наш инвестициони фонд откупи њихову фирму. Шта ти мислиш о томе?

– Господине Алекс. Част ми је. Толико смо тога чули о вама – рече један од пословних партнера.

– Драго ми је. Да ли могу да погледам ваше папире и тренутно стање у фирми?

– Да, свакако, изволите.

Алексеј се удуби у папирологију.

– Да. Мислим да је ваша компанијска имовина једино што је вредно у тој фирми. Највећи део ваше компанијске имовине је корисно претворити у грађевинско земљиште.

– Да, и ми смо размишљали слично, Алекс – рече Џон.

– Наш инвестициони фонд ће урадити реалну процену вредности имовине. Изаћи ћемо с нашом понудом пред вас до краја ове недеље.

– Хвала вам, господине Алекс.

Пословни партнери напустише канцеларију.

– Алекс, шта ти мислиш, како бисмо ово могли извести?

– Ма, ту нема никакве будућности. Купити фабрику, распродати имовину и поотпуштати раднике. Можда за те несрећнике и буде више среће на неком другом месту.

– Алекс. Овакву подлост ни ја не бих смислио.

– Отварају ми се нове идеје. Мислим да ту има још сличних пословних прилика.

Алексеј прошета Џоновом канцеларијом и погледа кроз прозор на град. Доле је била вриска и људи су ужурбано ходали. Присећао се првог сусрета са градом и доласка на универзитет.

– Него, почеле су да круже приче о твојим раскалашним ноћима. Молим те само да се то не одрази на бизнис. Не желим скандале.

– Не видим како би се оно што се дешава код мене с мојим пријатељицама могло одразити на бизнис. И мени је потребно мало опуштања.

– Алекс, жене много причају. Држи их подаље од бизниса и не откривај им наше пословне тајне. Много жена, много сведока, Алекс.

– Без бриге.

– Твоји другови раде још увртније ствари од тебе и мене се то не дотиче. Ја ово говорим теби јер знам да си болећив на жене. Истрчаћеш се.

– Понављам, без бриге.

Хелена

Алексејеве ноћне вратоломије су ипак доспеле до штампе. Говорило се о његовим касним ноћним дружењима. Женама с којима се Алексеј сусретао импоновало је ако би успевале да ухвате његову пажњу. Важио је за правог плејбоја у граду.

Једне вечери Алексеј кренуо у устаљену рутину потере за пленом. За столом прекопута његовог седела је група девојка и једна која му је посебно запала за око. Пришао је столу.

– Добро вече, даме. Ја сам Алекс.

– Знамооо! – кикотале су се све сем те једне која је Алексеју баш запала за око.

– Ти се мени свиђаш – рекао је Алексеј.

Колутала је очима и направила тик повраћања.

– Хајде, знам да се и ја теби свиђам.

– Наравно да не – рекла је она.

– Наравно да јој се свиђаш – добациле су њене другарице.

– Предлажем да пређемо за други сто. Желео бих да се упознамо.

– Па ако баш инсистираш. Дозволи ми само да одем до тоалета.

– Ах, наравно. Бићу тамо у сепареу и чекаћу.

Девојка је кренула према тоалету. На шанку је оставила цедуљу са својим именом и бројем телефона и истрчала је из локала. Алексеј је седео и чекао. Она се није враћала. Девојке су се врпољиле и кренуле да се смеју.

– Отишла је. Па она је скроз луда – узвикну једна од девојака.

– Хахаха, каква царица – рече једна од другарица.

Погледале су према Алексеју и упутиле му тужан поглед. Почела је да га преплављује сујета. Ово ће се сигурно одразити на његов имиџ. Мада му је било и драго помало. Кренуо је према излазу кад му је његов пријатељ конобар предао цедуљу. На цедуљи је поред броја телефона писало: *Хелена.* Алексеј је озарен изашао из бара. Пољубио је цедуљу и ставио у џеп.

Сутрадан на послу све је текло својим током. Партнери су улазили и излазили. Џон је био пресрећан због пословне идеје коју му је Алексеј показао.

По његовој глави врзмали су се бројеви, а у Алексејевој само један – Хеленин број телефона. Шетао је канцеларијом помало слуђен. Џону се гадила та Алексејева раздраганост. Осећао је да жели да га згроми.

– Алекс. Јеси ли добро? Не изгледаш ми најбоље данас.

– Све је у реду. Превише чаја за опуштање. Мало ме је омамило.

– Разбистри се. Не желим да те видим таквог. Данас имамо нову пословну прилику. Унормали се.

У Џонову канцеларију ушли су људи са Блиског истока, одевени у традиционалне арапске ношње. Почели су говорити о инвестицијама у граду. Алексеј се правио да их слуша, а у ствари је све време замишљао сусрет са Хеленом. Док су они говорили, он је исписао поруку:

– Да ли си слободна да се видимо вечерас? Алекс

Алексеј се закашља и окрену поглед према инвеститорима.

– Да, свакако мислим да ту има доста пословних прилика за обе стране.

Џон га пресече погледом.

– Опростите – рече Џон. – Уозбиљи се. Говорио је о својој жени. – Кроз зубе Џон шапну Алексеју на уво.

– Ах, опростите. Говорили сте о својој жени – рече Алексеј.

– Хахаха. Једној од моје четири жене. А ти, Алекс, јеси ли ожењен?

– Не. Ми у граду можемо имати и више од четири жене и то не мора бити озакоњено као код вас.

– Па ми вама у граду понекад и завидимо што вама закон дозвољава да имате само једну жену. Много жена, много проблема.

Звук СМС–а је одјекнуо просторијом. Алексеј је спустио поглед на телефон: – Могли бисмо за викенд да се видимо. – Алексеј поскочи од среће. Џон га поново пресече погледом. – Опростите. Акције Епла су поново скочиле – рече Алексеј.

– Па то је сјајно. И ми имамо наше акције у Еплу.

– Желите ли да разговарамо о бизнису? – убаци се Алексеј. Џон одахну.

– Да, свакако. Наиме, Алексеј, ми смо вољни улагати овде у граду. Међутим, ваш закон представља препреку. Порекло нашег новца је од трговине оружјем и ми бисмо морали добити првенствено политичку подршку људи овде у граду.

– Ми нисмо у политици. Ту и тамо већ подмазујемо некога када узимамо конзорцијум над градским или државним земљиштем, па после извесног времена то земљиште пређе у власништво наше компаније. Али прича се ту и завршава – одговори Алексеј.

– Нама је ипак потребно да се тај закон измени. Зар ви као млад човек немате амбицију да постанете сенатор? Нама је Џон говорио да бисте ви могли бити идеалан политички кандидат. Ваш досије је чист као суза. А млади сте и агилни. Штета само што нисте ожењени. Ми бисмо и то могли средити.

– Ако вам је Џон то предложио, онда нека се Џон кандидује. Мене политика не занима.

– Уозбиљи се, Алексеј. Ја не бих освојио гласове ни у својој улици. Све твоје проклете пословне идеје су бациле љагу на моје име јер сам ја власник ове фирме. Мене развлаче по медијима како немилосрдно отпуштам људе и препродајем имовину фабрика. То је све твоје масло.

Пословним партнерима би мало непријатно због ове расправе. Погледаше према Алексеју.

– Алекс. Размислите. Ви сте млад и перспективан човек. Пред вама је будућност, а ми смо вољни финансирати вашу кампању.

– Ове ствари су већ изван мог домена. Размислићу.

Алексеј се на путу до куће дописивао са Хеленом. Још једном је пришао до стакленог зида свог стана и пустио поглед на град. Недостајао му је његов Старац. За кума је такође чуо да је преминуо. Одлучио је да мало прошета по граду међу оним људима које је срео кад је први пут дошао у град. Шутирао је конзерве испред себе. У једном оближњем хаустору угледао је девојчицу како проси. Ражалостио се на њене упрљане образе и боса стопала. Она је држала лимену чашу у којој су били новчићи.

Алексеј јој приђе и крете да је помилује по образу. У тили час му је зарила зубе у прсте. Крв је потекла. Побеснео је.

„Само да још какву болест не добијем“, помислио је.

– Тако ми и треба када сам глуп и наиван – рече Алексеј.

Наставио је ниже низ улицу и наслонио се на зид. Подигао је поглед и дрвена врата су била широм отворена, а изнутра је допирала духовна музика. Ушао је и испрао крв у посуди у којој се налазила света вода. Посуда за час поцрвене. Осећао је као да га копље пробада. Није могао више да издржи и изашао је напоље.

Вратио се у свој стан. Нашао је парче тканине и завио прст. Викенд се приближио, а самим тим и његов сусрет са Хеленом. Нашли су се изван града у неком ресторану. Алексеј је почео своју устаљену шмекерску рутину, међутим, Хелени је било много интересантније то што је он имао посекотину на прсту.

– Ох. Да ли је то из још једне од ваших ноћних авантура, господине Казанова?

– Ово? Тако нешто.

– Па изволите, Алекс. Желели сте да ме видите. Шта могу учинити за вас, Ваше величанство?

– Ругаш ми се.

– Ма не, ја то онако. Баш ме занима како живи неприкосновени заводник. Ви сте сигурно веома снажни и моћни у кревету. Права животиња, јелда?

– А ти као знаш како је то бити с неким попут мене у кревету?

– Ах… наслућујем. Маштам да ме неко тако снажан као ви научи животу. Ја се у те ствари уопште не разумем. Ја сам одрасла у црквеном сиротишту.

– Ја сам заправо рођен и остављен у једном Манастиру.

– Опрости на мојој шали. Ја то нисам знала. Ружно с моје стране.

– Нема потребе. Мој живот, мој крст. Тако кажу. А ти, где си ти рођена?

– Па ту доле у граду. Мало ниже, преко реке.

– Нешто ми говори да ни твој живот није био тако гламурозан као онај бар где смо се упознали.

– Ма. Небитно је. Битно је оно што у животу долази. Не треба се осврташи на прошлост.

– Мене је у мом детињству чинио срећним мој старчек. Ја сам се у његовом друштву увек осећао тако безбрижно. Пред њим нисам морао да се доказујем. Штитило ме је његово постојање. Откад је он преминуо, живот сам почео да откривам сам. И много сам својих животних идеала изгубио. Онда сам упознао Џона. Он ме је свим могућим пакостима научио.

– А шта ви то тако пакосно радите, Алекс?

– Ма ништа вредно помена. Да не чиним ја, то би чинио већ нек други.

– Већина људи не живи као ти, Алексеј.

– Како знаш моје право име?

– Сасвим случајно.

– Алексеј. Одавно ме нико није назвао тако. Мени је мој Старац наденуо то име јер је Алексеј Човек Божји. Разумеш, у нашој вери…

Хелена је окренула поглед према граду док је Алексеј говорио о вери.

– … и просто до дана данашњег ништа узвишеније од Христа свет није видео. А ти то разумеш?

– Супер.

– Извини, ја се мало занео. Нисам о овоме дуго говорио, а некада сам знао све.

– Добро, Алексеј, Човече Божји. Морам да кренем, касно је већ.

– Па хоћу ли те поново видети?

– Можда.

Алексеј је испратио Хелену до кола. Вратио се и он својим колима у стан. Бринуо је јако да ли ће се поново видети са Хеленом. Вратио се својој пословној рутини. Нове пословне прилике су израстале као трава у пролеће. Џон је свакога дана вртео своје прсте и уживао гледајући како бројеви расту.

– Алекс. Мислим да је јако погрешно то што не желиш да уђеш у политику. Ту је много новца и за тебе и за мене. А јасно ти

је колико и они наши партнери имају новца да финансирају твоју кампању.

– Рекао сам да ћу размислити. Остави ме на миру сад.

– Пази како ми се обраћаш. Ја сам ти омогућио све ово, ја ти могу то и одузети.

Дани су пролазили, а он је чекао поруку од Хелене. Одједном завибрира телефон. – Можемо ли да се видимо? Хелена.

Алексеј, сав озарен што види поруку од Хелене, поскочи од среће. – Да, наравно, крећем одмах. – На брзину се обукао и кренуо према улазним вратима. На вратима је стајала Хелена. Мислио је да му се привиђа. Она га је угурала у стан и бацила се на њега. У руци је држала флашицу са водом.

– Ево, Алексеју, Човече Божји. – Полила их обоје са светом водом. – Нека Бог сперe наше грехе.

Алексеј је био у шоку. Свлачио је себе и њу. Кидао јој чарапе и доњи веш. Крв је струјала њиховим жилама док су се предавали страстима. Пео се по њој горе-доле. Обоје су рикали као две животиње од страсти која их је обузела. Напослетку су лежали загрљени чврсто и нису пуштали једно друго. Утонули су у сан.

Олимп

Смрт једног човека је трагедија. Смрт милиона је статистика.

Алексејеви пословни успеси су се низали. Брак са Хеленом је био брак из снова. Обоје су гајили снажну љубав једно према другом. Џон је чекао повољан тренутак да Алексеју подвали идеју о политици.

– Ах. Невероватно је шта се дешава у нашем друштву. Синдикални штрајкови. Економија стоји. Више се нико не бави реалним економским темама.

– Опет хоћеш нешто да ми кажеш?

– Да, билмезу. Већ годинама те убеђујем у једно, а ти се правиш Енглез. Уосталом, и сам знаш да са политичке позорнице можеш много да утичеш на промене у друштву. Ти си био идеалиста. Буди опет.

– И кад бих ушао у политику, не бих се сигурно бавио твојим перипетијама. Не желим да учествујем у томе, али верујем да бих заиста могао да допринесем да свет постане боље место.

– Боље место? Занима ме. Каква је ваша политичка платформа, господине Алекс?

– Потребан нам је маркетиншки тим.

Кампања је почела. Људи су се ужурбано врзмали по канцеларији. Алексејеве слике висиле су са билборда и плаката. „Повратимо граду стари сјај!“, писало је на плакату. Алексеј је учествовао у ТВ дуелима. Он је вешто разбијао сваки аргумент политичког противника. Новинари, блицеви фото-апарата.

– Господине Алекс! Како коментаришете то што је Инвестмент агенција у којој сте запослени укључена у трговину оружја на Блиском истоку?

– Немам таква сазнања. Инвестмент агенција се бави искључиво улагањем на домаћем тржишту.

– Неки запослени из Инвестмент агенције су уплетени у мрежу педофилије. Шта имате на то да кажете?

Алексеј дочека ово питање са изразом благог шока на лицу.

– Ако је то и истина, ми ћемо такве особе привести лицу правде. Као дете које је одрасло без родитеља, ја свакако морам бринути о својој деци нашег града и државе. И ја сам родитељ. Не могу ни да замислим како бих се осећао да се мом детету деси нешто слично.

– Какво је ваше мишљење о истополним заједницама и трансродним особама?

Његов пи-ар се умешао:

– Алексов став је идентичан ставу наше изборне листе. Ми верујемо да сви морају имати једнака права пред законом.

Алексеј климну главом. Свиђали су му се ови одговори без правог одговора.

Избори су прошли с неприкосновеном победом. На инаугурационом говору био је у друштву Хелене и свог сина. Пре него што је изашао на позорницу, Хелена му је стиснула руку и

поправила ревер на сакоу. Одушевљена маса људи је пљескала, а блицеви су пљуштали пред Алексејем.

Већ у свом првом мандату Алексеј је учинио неке крупне промене и решио чак и нека социјална питања у граду и држави. Просјака више у граду није било. Спровео је закон да свако ко падне испод границе сиромаштва мора бити депортован из града.

Град је напокон сијао у својој пуној слави. Људи би били кажњавани новчано за бацање папирића на улици. Пушење је било забрањено на свим јавним местима. Свако ко би завршио свој радни век, тј. пензионисао се, био је приморан да напусти град и одсели се у предграђе.

У једном недељном програму говорио је о свом животу и о плановима за град.

– Заиста, ми смо задивљени вашим резултатима. Ви сте граду повратили стари сјај. Просто је уживање гледати ту чистоћу и уређеност, а у граду живе искључиво млади и лепи људи. Повратили сте богатство граду. Мада, говорка се да сте ви рођени као хришћанин. Како се у ваше виђење света уклапа исељавање сиромашних и старих људи из града? – упитала је новинарка.

– Апостол Павле је говорио: који не ради, нека и не једе. И ето, тако и ми у граду желимо дати прилику искључиво људима који желе да раде и привређују. Град није место за свакога. Ако ко и мисли да му је живот у граду тежак, нека проба у неком другом мањем месту да живи срећно.

Једног дана Џон је дошао код Алексеја у канцеларију. Алексеј је гледао кроз прозор на град. Поред његовог стола висила је његова слика и застава града и државе. Џон је сео наспрам њега.

– Како си, Алекс? Видим, уживаш. Остварио си своје идеале. А на старе пријатеље си заборавио. Сећаш ли се ко ти је помогао да дођеш ту где јеси?

– Видиш, Џоне, размишљам нешто. Можда постоји опција да ми заобиђемо закон у погледу оних твојих инвеститора са Блиског истока.

Џоново се лице озари.

– Да чујем!

– Па, рецимо да наш град има одређени буџет за помоћ свету. Ја сам тај буџет створио и финансира се од пореза грађана. Буџет ради под мотоом „Град за свет!“ Сад, видиш, кад би се на Блиском истоку међу тим твојим пријатељима десила некаква трагедија…

– Поплава или земљотрес?

– Тако нешто. Ми бисмо из овог буџета могли помоћи обнови тог места. Наравно, локални лидери би онда од тог новца финансирали приватну фондацију која би била под твојим именом. То би онда функционисало као донација, а не као инвестиција. Нико не би проверавао порекло тог новца јер би то било као узајамна солидарност. Град је помогао њима, сад они помажу граду.

– Алекс, Алекс. Твом покваренoм уму се не назиру крајеви. Хахаха, још да смислимо какву трагедију.

Џон је убрзо изложио свој план партнерима с Блиског истока. У медијима се прочуло како је једна омања провинција програсила побуну у земљи Џонових пословних партнера. Букнуо је рат и Џонови политички партнери су побуну крваво угушили. Процењивало се да је реч је о хиљадама и хиљадама људских жртава. Град је из буџета финансирао санацију штете ратом погођених подручја.

Џонови пословни партнери су касније у знак захвалности уплатили у Џонов фонд десетоструко већи износ, који је он користио да улаже у пројекте који су његовим пословним партнерима били примамљиви. Из тих пројеката изникле су корпорације које су касније куповале производе са Блиског истока од оних истих Џонових пословних партнера. Људи у граду су убрзано живели, па нису ни имали много времена да се баве жртвама на Блиском истоку.

Алексеј је неуротично трошио новац на антиквитете и ретке драгуље. Између њега и Хелене нарастала је дистанца. Мењао је и љубавнице које су му попуњавала ту хладну удаљеност између њега и Хелене. Његов син је већ био тинејџер и правио је разне проблеме, а одао се и наркотицима.

– Овај наркоман да ми се више не појављује на очи – рече Алексеј Хелени.

– Да има оца, а не скота као што си ти, можда би био и другачији. Проклет да си! Моје пријатељице ми се отворено смеју у лице и говоре о твојим ноћним авантурама изван града. Тако ми враћаш. Нека, то ми је хвала за све. Дете си ми упропастио. Живот си ми уништио.

– Шта теби фали? Имаш све богатство овог света, а ниси била у стању да васпиташ овог идиота. Е да сам ја имао овакве прилике као он у животу!

– Престани тако да га тако називаш! Сине мој лепи. Мајка ће теби помоћи. Отићи ћемо на одвикавање и све ће бити у реду.

– Да, само ми још један скандал треба у животу. Мој син да иде на одвикавање. Па од тог скандала ме ништа не би опрало. Везаћу ја ту битангу овде у кући па нек се одвикава.

Алексејев син је немо посматрао све. Осетио је да својим родитељима представља огроман терет. Преплавиле су га суицидне мисли. Пришао је Алексејевом столу и из фиоке извадио пиштољ. Док су се Алексеј и Хелена свађали, младић је прислонио пиштољ на срце и повукао ороз.

– Нееее! – крикну Хелена.

Алексеј је шчепа у загрљај и са ошамућеношћу погледа на тело мртвог детета.

– Ма пусти ме, животињо – баци се на тело свог детета.

Алексејево обезбеђење је утрчало у собу. Позвали су хитну помоћ. Пиштољ су одмах узели из дететове руке и испрали његову шаку амонијаком. Хитна је стигла. Алексеј је све немо посматрао. Стигла је и полиција.

– Имали смо провалу у кући. Страдао је Алексејев син – рече радник обезбеђења.

пад

Ти си мудровала, о душо, да сазидаш кулу, и утврђење створиш похотама твојим, када Створитељ не би помео намере твоје, и срушио на земљу лукавство твоје.

Сахрана се завршила. Истрага је утврдила да се у Алексејевој кући десила провала. Пиштољ и починилац никада нису пронађени. Алексеј и Хелена су седели у кући. Она је некако за тили час остарила. Алексеј ју је грлио што је снажније могао док су седели у кући. Пили су чај и Алексеј јој је донео ћебе. Нису ништа говорили. Хелена је устала и спремила Алексеју јело. Он је сео за трпезаријски сто и она је ставила тањир испред њега. Помиловала га је по коси и оплакивала је њихову судбину.

– Не могу ни да једем.

– Једи, Алексеј, молим те. Ја сам то теби спремила. Ех, да сам ти чешће спремала и угађала, да сам о нашем детету више бринула, да ли би нас оваква мука задесила? Ја сам крива за све. Опрости ми што сам ја оваква теби несрећу у живот донела.

– Не говори тако. Ја сам крив за све. Опрости што те Бог овако кажњава због мојих грехова. Проклети Џон и његове паре! Свем злу ме је он научио. Све је овде крваво од крова до пода. Колико сам ја само породица унесрећио да нахраним Џонову похлепу. Проклети Блиски исток…

Хелена је слушала Алексеја. Он као да се исповедао.

– … али сам ја ту пакост смислио, само нисам знао да ће проклети Џон и његови партнери жртвовати те несрећне људе да бисмо извукли новац из буџета града. Колико мртве деце и невиних људи!

Хелена је немо слушала Алексеја и удаљавала се од стола. Побегла је у собу. Паковала је ствари у кофер убрзано. Алексеј је потрчао за њом.

– Шта радиш то?

– Одлазим. Склони се од мене! Убицо! Зликовче! Рођено дете си убио!

– Шта то причаш? Кога сам ја убио?

– Ти и твој зли ум! Твоји прсти су на мртвим телима тих несрећних људи! Твоји прсти су на пиштољу којим си убио наше дете! Убицо! Проклет да си!

– Престани да булазниш! Ти не знаш шта причаш.

– Даље од мене! Не додируј ме. Дете си сопствено убио у својој пакости.

– Престани да ти сад не ишчупам тај твој брљави језик!

Алексеј је шчепа за врат. Она га престрављено пресече погледом. У њеним очима Алексеј виде своје детињство и безбрижност. Сети се Старца и монаха. Покоси га сила од врха главе до пете. Пресече га.

Он паде на колена и пусти Хелену из својих прстију. Она хистерично и уплакано побеже из куће. Алексеј је покрио лице шакама. Сузе су га обливале. Кренуо је да појури Хелену колима, али она је већ отишла. У граду је утрчао у Инвесмент агенцију сав уплакан и ван себе. Утрчао је у Џонову канцеларију.

– Џоне! Џоне! Хелена ме је оставила, ја сам ван себе. Ја не могу да живим без ње.

– Смири се, Алекс. Зашто те је оставила?

– Испричао сам јој шта се заиста десило на Блиском истоку. Замрзела ме је, а мени треба само да ме она воли. Само она и нико више. Нико више.

– Где је она сада?

– Не знам истрчала је и отишла колима. Нисам успео да је стигнем. Можда се вратила у своју породичну кућу.

– Без бриге, Алекс. Све ће бити у реду. Попиј пиће.

Џон посла своје људе да пронађу Хелену. Издао им је наређење да је убију и да њено тело баце у реку те да све изгледа као случај самоубиства од превелике туге.

– Алекс, мој добри! Премили мој, Алекс! – Џон је кроз бес пружао осмех. Подао осмех. – Све ће бити у реду. Дај ми ту чашу назад.

Алексеј се ошамути, запита се шта је у тој чаши.

– Пођи са мном.

Џон га поведе иза паравана. Ту је био кревет. Алексеј се опружи на кревет. Кроз измаглицу гледао је испред себе: пред њим је била девојчица обучена у кожни еротски костим.

Девојчица се попе на њега. Он ју је гуркао од себе док се савијао у грчу. Пар шкљоцања апарата се чуло у соби. Алексеј одгурну дете од себе и крену напоље.

– Шта си ми ово сипао?

– Ништа, Алексеј. Само пиће.

– Ниси ме никада назвао Алексеј.

– Ево, сад ти кажем. Хвала ти на свему, Алексеј. Твоје услуге ми више нису потребне.

Алексеј се истетурао напоље. Кренуо је низ улицу, ту је био неки човек који је продавао новине. Алексеј натрча на њега.

– Алекс?

– Да… ко сте ви?

– Не сећаш ме се?

– Не знам ко сте ви, човече.

– Али ја знам ко си ти! Ти и твој проклети Блу долар! Оставио си ме у беди. Те акције никада нису доспеле на берзу, проклетниче! Породицу си ми растурио. – Он насрну на Алексеја, али група пролазника га је скинула са њега.

– Господине, Алекс. Не изгледате баш најбоље. Чули смо за вашу трагедију. Управо је јављено да се ваша супруга бацила с моста.

Алексеј паде у агонији. Борио се за ваздух. Седе на једну клупицу и покушавао је да рикне од болова, али до ваздуха није могао доћи.

– Дајте ми неко пиће. Молим вас. Преклињем вас! Склоните се од мене. – Утрчао је у бар. – Дајте ми неко пиће, молим вас.

У бару до прозора седела је Фара. Видно остарела и у депресији. Била је прилично пијана и деловало је да се одала алкохолизму.

– Алекс! Алекс! Мили. Па зар ме не препознајеш? То сам ја, Фара. Ох, Алекс, толико ми је жао због свега. Толико сам се надала да ћу те опет видети и испричати ти оно што ме је дуго мучило. Седи са мном. Узми своје пиће. Ох, тако ми је жао због трагедије која те је задесила.

Алексеј је посматрао и његове очи су биле залепљене за њено наборано лице. Ипак он је и даље видео ону исту лепоту као кад је први пут срео. Загледаност у њено лице уносила му је какав такав мир.

– Премили мој, Алекс. Колико ме је само мучило то што ти никада нисам рекла! Знаш, ти се мени јеси свиђао, али сам ја била млада и наивна. Привлачили су ме лоши момци. И жао ми је што

је твој први пут са мном изгледао тако ружно. Ја сам то с муком урадила јер ме је Џон натерао. Чак ми је дао и паре, а ја сам будала и узела те паре. Касније сам их од стида бацила у реку.

Алексеј је слушао. Повратио је од згађености на самог себе. Плач га обузе.

– Опрости ми, Фара. Морам ићи. Мени овде више живота нема.

Ушао је у свој ауто. У кући је зграбио пасош и на брзину се пресвукао. Цео свет му је деловао застрашујуће и он се савијао од болова у стомаку. Ишчекивао је тренутак кад ће само допузати до Манастира.

Кад је авион напокон слетео, унајмио је такси. Извадио је огромну своту новца и рекао таксисти да га одвезе у Манастир. Новчанице се разлетеше по колима. Таксиста ништа није питао. Вожња је трајала 12 сати.

Стигао је пред врата Манастира, клекао је и лупао да му неко отвори. – Преклињем вас, отворите! – Неки монаси унесоше Алексеја унутра. У току је била литургија. Он седе у прикрајак цркве на улазу и поче да рида.

Свештеник изађе пред окупљене вернике са златним јеванђељем и поче да чита:

„Човек неки имађаше два сина, и рече млађи од њих оцу: Оче, дај ми део од имања што припада мени. И он им подели имање. И после неколико дана покупи млађи син све своје, и отиде у земљу далеку, и онамо просу имање своје живећи развратно. А кад потроши све, настаде велика глад у земљи оној, и он поче оскудевати. И отишавши, приби се код једнога житеља оне земље, и он га посла у поље своје да чува свиње. И жељаше напунити трбух свој рошчићима које свиње јеђаху, и нико му не даваше. А кад дође себи, рече: Колико најамника у оца мојега имају хлеба исувише а ја умирем од глади?! Уставши, отићи ћу оцу својему, па ћу му рећи: Оче, сагреших небу и теби, и више нисам достојан назвати се сином твојим – прими ме као једнога од најамника твојих. И уставши, отиде оцу својему. А кад је још подалеко био, угледа га отац његов и сажали му се, и потрчавши, загрли га и пољуби. А син му рече: Оче, сагреших небу и теби, и више нисам достојан назвати се сином твојим. А отац рече слугама својим: Изнесите најлепшу хаљину и обуците

га, и подајте му прстен на руку и обућу на ноге. И доведите тело угојено те заколите, да једемо и да се веселимо. Јер овај син мој беше мртав, и оживе; и изгубљен беше, и нађе се. И стадоше се веселити. А син његов старији беше у пољу, и долазећи, кад се приближи кући, чу певање и играње. И дозвавши једнога од слугу, питаше: Шта је то? А он му рече: Брат твој дође; и отац твој, закла тело угојено што га је здрава дочекао. А он се расрди и не хтеде да уђе. Тада изиђе отац његов и мољаше га. А он одговарајући, рече оцу: Ето, служим те толико година и никад не преступих заповест твоју, па мени никада ниси дао ни јарета да бих се провеселио са пријатељима својим. А кад дође тај твој син, који је расуо имање твоје са блудницама, заклао си му тело угојено. А он му рече: Чедо, ти си свагда са мном, и све моје јесте твоје. Требало је развеселити се и обрадовати се, јер овај брат твој мртав беше и оживе; изгубљен беше, и нађе се.“

Алексеј поново зарида. Литургија се завршила. Алексеј није прекидао ридање и његов плач одјекивао је Манастиром. Чу то монах Спиридон, сада већ игуман Манастира.

– Ко сте ви, човече, и каква вас то мука мучи кад нас све овако узнемиравате?

– Спиридоне, зар ме не препознајеш? То сам ја, Алексеј.

– Да, знам све, Алексеј. Радост је наша велика што те видимо. Нас је Старац Филотеј заветовао да те помињемо у нашем молитвама. Оне некако, нажалост, нису стизале до твог срца. Вест да ти се син убио је стигла брзо до Манастира. Ми смо се тада молили још силније за тебе јер смо знали колико би то могло твоје срце следити. И за твоју супругу смо се молили. Али, ето. Из све снаге смо се молили да вас Господ заштити, али добро је да нам је барем тебе довео назад. Слава Господу.

– Како знате да су ми се син и жена убили? За сина смо прикрили случај да бисмо сачували мој углед у свету, а ускоро ће и томе доћи крај. Наместили су ми аферу с некаквим несрећним дететом.

– Жена ти се није убила, Алексеј. Ми то знамо јер осећамо да ли Бог чује молитву за упокојене. За сина осећамо неку нелагоду и знамо ми како је тешко кад се треба молити за самоубицу. Али нада увек постоји. Тако се и једна сестра годинама молила за брата

самоубицу док јој једне вечери није дошао анђео у сан и одвео њеног брата. Тад је знала да је Бог због љубави сестре ка брату излио своју милост на његову грешну душу. Тако и ти, Алексеј, ако желиш да се Господ смилује на душу твог сина, одбаци грех од себе. Остани овде с нама колико осећаш да треба и моли се. Радујемо се што те видимо, мили наш Алексеј.

Napiši *već jednom*
tu knjigu!

BOOK MENTOR

www.bookmentor.rs

NE BUDI MEKUŠAC
priče učesnika programa BookMentor

Za izdavača
Velibor Antić

Urednici
Zoran Penevski
Oto Oltvanji
Olja Nićiforović Babac
Slobodan Guberinić

Dizajn
Marica Bucek

Prelom
Nikola M. Stajić

Tiraž
200

Štampa i povez
DMD, Beograd

Izdavač
Bronson Media
Kaplara Momčila Gavrića 12, Beograd

Beograd, 2024.

ISBN-978-86-906182-0-0

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-32(082.2)

NE budi mekušac : priče učesnika programa BookMentor / priredili Olja Nićiforović Babac ... [et al.]. - Beograd : Bronson Media, 2024 (Beograd : DMD). - 386 str. ; 23 cm. - (BM zbirka ; 1)

Tekst lat. i ćir. - Tiraž 200.

ISBN 978-86-906182-0-0

1. Нићифоровић Бабац, Оља, 1965- [приређивач, сакупљач]

COBISS.SR-ID 136982281